

Katholicki Posol.

Ludowih časopis,

wydawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Dwachy lětnik.



W Budyschinje.

Cíjskej Smolerjec knižicíjščerjne w maciežnym domje w Budyschinje.

1882.

W op s h i j e c ź o.

	Strona
„Božu češcz a spomoženjo katholickich Serbow.“ Wot redaktora	1
Slowo z ludu wo baczonistej cyrkwi. Wot J. Schewcžika	3
Hijčceje slowcze wo „Krajanu“. Wot redaktora	5
Ranjsje zerja. Wot redaktora	13
„Stare žony.“ Wot Kubascha	15
Świeczenia śweczka. Wot Kubascha	21
Serbiski spěw a spěvarſte towarzystwo. Wot Vjedricha	22, 35, 42
Schto prawo žona zamóże. Wot Kubascha	27
Wroblace przedowanjo. Wot P. Tadeja Natuscha	28
Nowny cyrkwiński zakon we pruskim sejmie. Wot redaktora	33
Światy póst. Wot redaktora	41
Schtoj so druhdy nječzini. Wot Kubascha	45
Kruty ale spomóżny ſredk pſchezniwo wopisliſtwu. Wot redaktora	46
Wjezo a zamihly nječewi. Wot Kubascha	53
Hijčceje nekotre myſlisczki wo naſchich spěvarſtch towarzystwach. Wot redaktora	54
Rózowe za khude dushe w cžifęzu. Wot J. Bryla	55
Slowcze wo naſchim cyrkwiſtum spěwie. Wot J. B. Scholth	61
Proceſion do Filippsdorfa. Wot J. Nowaka	65
Wo dobrzych a hubienych piſmach. Wot Zura	69, 80
Wſchelake wukładowanoſt jednejne kaźnje. Wot P. Tadeja Natuscha	71
Kſchizowý pucz. Wot redaktora	71
Reichto wo czorlachu. Wot redaktora	72
Cžinju tak kaž nau. Wot redaktora	77
Bóh zakita swojich śwérnych služownikow. Wot redaktora	78
Krótkie przedowanjo. Wot Kubascha	82
Zdjerzczę ſo hroznich ręcz. Wot P. Tadeja Natuscha	82
Serbiski list z Ameriki. Wot Hórnika	84
Do Ameriki. Wot redaktora	89
„Wboga Trifa“. Wot redaktora	90
Rođeće wjac hicz? Wot Kubascha	92
Kotry ſ. japoſchtot je w Americh przedował? Wot Kubascha	97
Ke čeſczi najwiſ. sakramenta woltarja. Wot redaktora	105
Hortne podawizny wo drjewje ſvi. ſchija we dokhryſtuſowych čoſach. Wot Kubascha	109, 118, 131
Dar na rów Piusa IX. w Romje. Wot redaktora	110
Kaž w ſwecze móda je. Wot redaktora	111, 117, 137
Za ſlužownych pola ujekatholickich knjeſtſtow. Wot P. Tadeja Natuscha	119
Położenie zaſkadnoho ſamjenja cyrkwi najſwiecziſcieje Wutroby Jeziuioveje w Baczonju. Wot redaktora	125
Licenziinje w zaſkadnym ſamjenju baczonistej cyrkwi. Wot Hórnika	128
Wſcheljenofež wjſhe wſchoho! Wot redaktora	130
Njeſtomd ſo rubieniu čeſczi zaſ garunac! Wot redaktora	138
Rjani pſchwilk poſtich dželaczerjow. Wot redaktora	140
Rečz hnadiñoho knjeza viſtora Franca Bernerta pſchi poſwieczenju zaſkadnoho ſamjenja twarjomneje katholickie cyrkwi w Baczonju. Wot redaktora	145
Nije wopravdje možno? Wot redaktora	148
Reichto z ſechowa. Wot Vjedricha	153, 164
Z Delnjeſe Lujzina. Wot Krala	155
Petr Lipicž. Wot Hórnika	161
Ernst Kupf. Wot redaktora	163
Slowo za gmeinſtich pſchedstejerjow. Wot Kubascha	163
Zaſtſne njezbao. Wot redaktora	166
Encyklika ſvi. Wotca wo ſvi. Franciſku z Uſſiſt a joho ſiecžim rjedže. Wot redaktora	173
Móležkoſeže. Wot Kubascha	175
Troubaille, woſaſorow pſchinwzath ſyn. Wot redaktora	181, 189
Kak ſebi nechtio ſam janu rhyje. Wot redaktora	184
Wboga Tirolſta. Wot redaktora	197
Dobrociwioč ſvi. wotca Leonia XIII. Wot P. Tadeja Natuscha	198
Marija, Boža Maćež, ſtara ſo za ſwojich čeſcžowarjow. Wot P. Tadeja Natuscha	198
Próſtwa wo „Bože džečzo!“ Wot redaktora	205
Méſchnik a joho mordat. Wot redaktora	206

Bamž Leo XIII. wo towarzstwie „dżęzja Jezuistowho“. Wot redaktora	206
Kak je so psched wjac lětami druhowierivym do katolickie cyrkwię wrócił. Wot P. Tadeja Natuscha	207
Na konc lěta. Wot redaktora	207
Zabžewk, k węznomu žiwienju psichiecz. Wot P. Tadeja Natuscha	213
Niechcia za starichich. Wot P. Tadeja Natuscha	216
Wysoke lěta. Wot redaktora	217
Z Lujzich a Saksej	
Z cyloho swęta	
Zucžlane tſcheski. Wot Kubascha	
Wschelczizny	
Naležnosće našoho towarzstwa	
Dary za cyrkej Wutroby Jęzusoweje w Baćonju	
Dary za cyrkwię s. Józefa w Hajnicach	
Dary za wopomnik Piusa IX.	
Za tyrolskich a korutanskich powodzenych	
Staré pjeniezy a t. d. k wobstaranju zwonow	
} w niektórych číslach.	

Na číslu 4. běše psichipoloženj: Pastwiski list biskopa Bernerta (psichelozk Hórnika).

Pschisponijenjo.

Z tuthym číslom 20. lětnis „Katholickoho Pośola“ dokonjejo džafuju ſo Bohu, zo je mi pódla mnogich zaftojniskich winowatoſćow tež tele lube dželo wobstaracz spožejil. Rad chcu je k joho čęsczi a k spomoženju ſwojich naroda= a weryhbratrow tež dale wjescz, ſo nadzijo, zo mje tež dale dobri pscheczeļojo kaž hacž dotal podpjeracz nępschestanu.

Kaž je z wopschijecza spóznacz, ſu mje 10 knježa z nastawkami podpjerali. Su to k.: farař M. Hórnik, kaplan G. J. Kubasch, administrator Tadej Natusch, katechet J. Nowak, wuczet J. Kral w Radworju, bohoscovaj M. Vjedrich a M. Žur, seminarist J. Schewejzik, literat J. B. Scholka a J. Bryl. — Dopyš do rubriki „z Lujzich a Saksej“ a někotre tež do „z cyloho swęta“ ſu mi dobrociwje ſkali k.: farař a duchowny radžiceř Schneider, farař Hórnik, farař Herrmann, farař Duczman, P. Tadej Natusch, kaplan Kubasch, kaplan Scholka, kaplan Kummer, wuczet Kral, Jakub Kokla a Michał Wawrik z Chrósczic, J. Bryl ze St. Cyhelnich a M. Schewejzik z Baczonja. Do „Wschelcziznow“ je tež k. kaplan Kubasch piſał, toho runja ſu rjane, husto doſež hľuboko myſlne a psichisprawne „Zucžlane tſcheski“ wot njoho. Tomu, kaž wſchitkim ſwojim ſobudželačerjam a dopisowarjam wuprajam tudy ſwoj najlubožniſchi džak. Mjech mje tež dale njeopuschęza!

Dalschi džak ſluſha naſchim čęsczomnym expeditoram. Hłownu expedičiju w Budyschinje wobſtaral k. Jakub Wjenka ze znatej swętu a wuſtojnoscę. W jenotliwych wosadach ſu „K. Poſol“ rozdželeli a pjeniezyne psichinostki dobrociwje wobſtarali: k. kaplan Scholka w Chrósczicach, k. farař Herrmann we Wotrowje, k. kaplan Kubasch a klamař Kubasch w Rjebjelczicach, k. kaplan Vincenc Bielfind w Marinej Hwězdze, k. administrator Tadej Natusch w Róžencze, k. kaplan Kummer w Kalbicach, k. kaplan Lipicž w Kulowje (a po joho ſmierci joho nan) a k. farař Duczman w Radworju. Derje wjedzo, kaſtu prócu ſu z tym měli, wuprajam wſchitkim z cylej wutrobu: „Bapłacz Bóh!“ a proſchu z nowa wſchitkich naležnje, zo chyli dale tutu prócu a staroſez na ſo wzacž. Wſchaf je to k spomoženju cyloho ludu.

Wſchitkim lubym expeditoram a čítarjam „Katholickoho Poſola“ pschejemy zbožne ſwiate dny. Na zaſhywidzenie w nowym lěče!

Budyschin, 14. decembra 1882.

Redakcija „Katholickoho Poſola“.



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

E u d o w y c z a s o p i š .

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 1.

7. januara 1882.

Lětnik 20.

„Božu čjeſcž a spomoženjo katholickich Serbow!“

Z týmle słowami dokonja „Katholoski Posol“ swój džewjatnath lětnik; z týmle słowami tež zapoczina dwacytce lěto swojoho wobstacža. Je to čjeſcze hódna licžba lět, kajkejež čzasopisy našich časow tak husto njedoživja; je pač tež dobre swědczenjo kaž za „Katholoski Posol“, kij je swojomu nadawkej swěrny w prócowanju za nabožne a žiwjeniske potřebnoſeže serbskich katholikow wot tých zrozemienych był, kaž tež za joho dželaczerjow a čitarjow, kotliž su za joho wobstacžo, kćew a wudoſpołnenjo so staracž pomhali. Je nam tajke stróshčne nazhonjenjo tež wina dowěry za pschichod: „Katholoski Posol“ budže dale wobstacž, zdžeržany wot swojich pschečzelow, wot swojoho ludu!

Tele nazhonjenjo a dowérne pschejwědczenjo, lubi čitarjo, je tež za mnje, kij tu po pschenju mojich pschedstaſajených prěni krócz k wam pschiindu, wěsty zawiadawč za pschichod. Pschetož njemóžu přeč, zo ze strachom nadawč pschijimam, kij je so mi dowěril. Po našchim Hórniku, Lusčanskim a Róli „Posol“ wjeſcž a na doſpětym skhodzeníku zdžeržecž: to njebudže lohko! A tola je to nětko moje powołanjo! Kak so mi poradži? —

Nježhubju dowěru!

„Božu čjeſcž a spomoženjo katholickich Serbow!“ To je ſłowo mi z horta wžate a do wutroby położene. Z nim čichych psched swojich lubich čitarjow stupicž — a hlej, hižo je wuprajene. Tele heſlo je hižo mnoge ſlabe moch zahorjało, tež moje zahori a posylni. Z týmle ſłowom čcu

ważnomu dżelu pschitupicž, jomu chcu swérny wostacž hacž do poslednjoho písmika. Z nim postrowjam was dżensa přeni króž, lubi czitarjo.

Czescž Božu! Schto móže wuznawać Chrystusa, Zbóžnika, druhe pytacž, schto móže katholicki časopis druhe spěchowacž chcež hacž czescž Božu? K tomu smy siworejci, k tomu so hibam⁹ a smy. To budže — kaž je hacž dotal był — nadawka a kónč kózdroho čiška „Katholicko Poſoł“.

Wat tohole přenjoho nadawka so njehodži druhi dželicž: spomoženjo katholickich Serbow. Kotry katholik njedyrbiał swoju církvi, kotry Serb swój lud lubowacž? Počažež mi ze wschéch dżewyatnače lét, zo našch časopis do waschich domow khodži, jene jeniczke joho čiško, kotrež by pschecžiwo winowatej czescži nascheje cyrkviye abo pschecžiwo spomoženju našchoho serbskoho ludu we najmjeñšim wustupilo! Žane njenamakacze. Tež dale budže našch „Poſoł“ katholicki a serbski.

Smy-li tak swoje zmyslenjo hačo z duchom, kiž je stajne w Poſole wę, pschejene wuprajš, chcu woſebje tež tudy wobkrucžiež wérnu luboſež k swojemu ludej. Kaž žana naležnoſež, kiž našch luby lud nastupa, mje zymnoho nie-wostaji, tak chcu tež ja w našchim časopisu za kózdu stacž a wojovacž. Wém pak, zo mi samomu so njeporadži, zmyslenju našchoho ludu swědeženjo dawacž. Toho dla proſchu wschitkich dotalnych pschecželov „Katholicko Poſoł“, woſebje swojich duchownych sobubratrow a wucjerjow, zo chyli mje z naſtawkami a druhimi wubžekami podpjeracž. A zo by našch Poſoł pravje doſpołmu kroniku podeńdzenjow našchoho ludu wjesčž moħł, budže pschede wschém nuzne, zo so dlejsche abo krótsche rozprawy wo kózdym ważniškim podawku na redakciju sejelu. Wscho so z džakom pschiwozmiye a po móžnoſci wujiſe. — Njedžiwaſež na prócu, kotruž pódla macže. Je džen wot wschoho spocžatka, hacž serbske piſmowstwo mam⁹, znata wę, zo wschitczej spisacjerjo čas a prócu za našche zhromadne naležnoſeže cyłe darmo wopruja. Smy-li z njej duchowne a časne zbožo swojich serbskich sobubratrow podpjerali, smy-li sobudžekali na znadobnjenju swojego ludu: to budže nam najrjeñſche myto, kiž wscho złoto a srebřo pschewaži.

Z dowěru na waschu sobupomoc, sejerpnoſež a milé rozſudženjo po tajkim poczinam w Božim mjenje. Kózdy pokiw na porjedzenjo a wudospol-njenjo časopisa rad pschiwozmu. „Katholicki Poſoł“ rěčzi k swojemu ludej, chce wot njoho bycž z rozemjeny.

Chce pak jomu tež bycž z wužitkom. Je to našch najwjetshi njepschecžel, kiž wscho na naš khwalobne mjenuje a z leñoſežu nam jenož rjenje rěči. Tajki njepschecžel serbskoho ludu njecha bycž „Katholicki Poſoł“. Budže po tajkim tež dale wérnoſež prajicž serbskemu ludej, hđež budže trébne, a byrije tale wérnoſež tež do wocžow kałała.

Znaju hishcze drugoho njepschecžela: je to tón, kiž swojich domijacych pscheradži. Tajkomu, kiž chył Poſoł pschimacž a w euzych nowinach na njón

so pschissłodžecz, njech je projene, zo to njeje waschnjo čestných Serbow. Ma-li schtó schto pschecživo „Katholiskomu Poſolej“, njech so pola njoho samoho wobeżejuje; redakcija budže so prćowacž we wščém a pschecživo kóždomu sprawna bycz.

Tak dha dži, luby Poſole, tež dwachte lěto do lubnych serbskich domow! Poſtrow kóždoho pschecželne, pschinjes wjeholu hodžinku zrudnomu a zdžerž wjeholu strózbnoscž, pozbehní khudoho, podežishezanoho z nowej nadžiju a dopomni bohatoho na trébnu ponižnoscž. Klapaj do kóždych duri, zaſtup do kóždeje khežicžki, a sh-li lěto doſho po kraju khodžil, potom pschinidž a porweź mi, tak ſu cže pschiwzali serbscy bratſja.

„Božu čjeſcz a ſpomoženjo katholiskich Serbow!“

W Budyschinje, 1. januara 1882.

Jakub Skala.

Slowo z ludu wo baczoniskej chrkwi.

Cíitarjam Rath. Poſola je hižo dawno znate, kajka rožkora mjez ludom knježesche, předn̄ hacz ſo městno poſtaji, hdže ma ſo nowa cyrkej k čeſeſzi Wutrobje Ježuſowej twaricž. Wězo je někotryžuli ſebi myſlit, hdžž budže městno poſtajene, twari ſo cyrkej hnydom. — Ale bohuzel — hižo dawno je ſo Baczon poſtajil, ale pscheczy híſhče žadyn zapocžatk! A schto je toho wina? — Stajna pschekora je jenicžke prawe wotmožwienjo. Stajne naſtaſawaja nowe pschekory a tak ſo twar lěto wot lěta wotſtokuje, a hižo mnoz, kij ſu ſwoje mózne čzinili, zo bychu nowy dom Boži woſladali, — wjac̄ njeſu. Hižo stare pschisłowo praji: „Concordia res parvae crescunt, discordia vel maxima dilabuntur.“ „Z jednotu roſtu małe węcy, z pschekoru najwjetſche zahinu.“

Ale w tak mało węcach ſuň bohuzel pschecžene, poſaza z nowa poſlednja zhromadžizna w Baczonju. Wſchitkim ſpodobaſche ſo wobraz noweje cyrkwe a jenohłosnje bu pschijath. Bórzny pak ſpjecžowachu ſo mnoz a mějachu k tomu wſchelake pschicžim.

1. Bojačhu ſo, zo budže pschejara droha. O, lubi cžitarjo! kaf može drje nam pschedrohe bycz, schtož ma Bozej cjeſcji ſlužicž? Lěto wot lěta twaria ſo mnohe ſwetne kheže, a ženie njeje ſkyſhcež, zo ſu pschedrohe. Cyrkje pak ma ſo twaricž k čeſeſzi Wutrobje Ježuſowej a k ſpomoženju duschow. — Njeje to wažniſche, halo ſwetne wjesela?

Rjanu cyrkje twaricž: to wſchak njeſu pjenjezy prjecz mjetane. My džen za jačmožny twarimy a nic za pjenjezy, kotrež ſo dyrbja dacž. Wulke Bože żohnowanjo na teſle naſchej naležnoſci wotpocžuje: za tele lěta, zo hromadžimy, mamy hižo 50,000 markow, hacžrunje je jich tak wjele napſhcežo džělato! — Schto tule cyrkje hakle drohu cžini? Wotmožwienjo: hdžž jenu cejchnunku po druhei zacžiſujemy. Prěnja běſche jara droha, wuprajichmy ſo za tuniſchu — a ta budže zaſy droha? Schto nam to khóſtow njenastanje?

2. Móžeshe tu slyšcę, zo je jara wosobna. Twari dha so cyrkej, luby cžitarjo, zo bych u ludžo na nju hladali? Ně, cyrkej twari so ť Bozej čeſeči. Hdýž ma kral do jenohu města pschijec̄, kajka čeſeč so jomu tudy cžini! Tu a tam nastanu čeſečowne wrota; ze wſchętch węzow a khezow zmahuja so rjane khorhovje, wſchę haſh su hac̄ na najrijenščho wuphyc̄hene, a nictó njepraji, zo je wosobne, hdýž je wjedzor wulka „illuminacija“. Tu pak, luby cžitarjo, hdžez ma pschihadzec̄ kral wſchętch krasow, hdžez mamu dōstac̄ wulktne hnady na cžele a duschi, w živjenju a smjereči, tudy je rjany dom Boži pschejara wosobny?

3. Slyšchach tudy, zo Bacžonu njeje město, a mało ludži wo-hlada rjanu cyrkej. W městach wſchak bohužel džesath na cyrkej nje-pohlada; su jomu wjèle bóle lubſche městna, hdžez radſcho pschebywa, džiwadla a korečny. Jenož mało joho cyrkej zwjeseli, mijez tym zo na wſach je z wjetſcha hishcze wjach pobožnoſeče, a najwjetſche wjeselo kath. Ludu je zavěſče rjany dom Boži. — Hdže potaſlim měniſh, ma ſo rjeňſha cyrkej twaric̄ — w městach abo na wſach?

Duž lubi cžitarjo! zložimy njeſhmanu pschekoru, džělajmy ze zhmoadnej mocu za to, zo by tať ruce ſe hac̄ jenož móžno je, rjany dom Boži ze zemje ſtawał a rjana wěža ť módrym njebjesam pokazujo woſaka: „Tam bydli, ţe fotrohož čeſeči tudy ſteju; tam je, kiz da wam živjenjo cžela a dusche!“ Tuž napinajmy naſhe mochy; njech wotewri bohaty milu ruku, dokoře njeveny 1. hac̄ Bóh nam dale tať dobre lěta ſkicži; 2. hac̄ budže lud dleje za wěc tať zahorjeny, kaž runje nětko; 3. bych u dobročerjo radu wibželi, ť čomu ſu dawali a džělali; 4. njeveny, hac̄ Bóh zechce hishcze dleje čaſkacz. Njeje móžno, zo wójna wudýri a wuwjedzenjo ſvjateje wěch njemóžne ſejni?

M. S.

w mjenje wjach druhich.

Hishcze ſlowežko wo „Krajanu“.

Hdýž tele přenje cžiſlo „Katholſkoho Poſoła“ do domow pschinidže, naděndže drje hižo najbóle nowu prothku za nowe lěto; a hdžez bych u žaneje hishcze njeſhneli, tam ſo wjac komđic̄ njebudža, zo bych u nowu kapiſili, hewak džen njebych u hladac̄ móhli, kajki džení mamu, hdý budža jutry abo kajke změjemy ſnadž wjedro a t. d.

Rjeje hishcze tať wjèle lět, zo w kóždym domje jenu a tuſamu prothku naděndže, hdžez běchu na přenjej stronje Europa, Afſija, Afrika a Amerika z mužemi woznamjenjene a ſmy haſo džec̄ ſebi hlowy ſamali, ſchto ma drje to abo tamо zwěrjo na wobrazach bycz. Schtož móžeshe wjac hac̄ 25 pje-nježkow wažic̄, pschinjese drje ſebi z města ſobu tež Birnjanſtu, Dreždjanſtu abo druhu prothku z wobrazami ze zařízenje wójny abo wo tym abo tamnym njezbožu a t. d. — To je ſo wjèle pscheměniſo a poſeſchiſo. Su pocželi wſchitey cžuc̄ a ſpóznawac̄, kajka wažnoſc̄ we prothkach leži; ſu pocželi pro-

tyki čjischčecž, kotrež su z katolskoho žiwjenja wzate za katolikow pišane. Tež narodne prćowanjo njeje wažny hrđek, na lud skutkowacž, zanjerodžilo. Tuž je protyfarištvo w najnowszych časach wulke postupy činiło.

Tež za katolskich Serbow je psched 15 lětami woſebita protyka założena, z wulkej prću fararja Duczmanu, z rjanim mjenom „Krajan“. Je hacž dotal ſwēru za to starane bylo, zo by ſo w Krajanu nic jeno wjeſoły žort abo wužitny drobjaz ludej ſkicžil, ale woſebje tež nastawki, kotrež bychu tutomu cyke lěto za duchowne kaž eželne ſpomoženjo z wužitkom bylo. Tež w protečnych stawiznach je ſo na dobre pſchiftadly džiwało, kotrež bychu na kſcheſčanske a pôdla wěrnje serbske žiwjenjo pohnuwaše. Tak drje je naſcha protyka swojomu mjenu „Krajan“ a „katolska protyka“ ſwērna woſtała.

Schtož pak ſo wobžarowacž ma, je, zo hiſcheže we ſwojim ludu cyle rožičerjena njeje. Hdyž traſč „Pofota“ kóždy čítacž njemôže, pak zo ſo wudawka boji, pak zo w čítanju tač ſpěchňy njeje: dha tola žana khežka njeje, kiz by na nowe lěto protyen ſo njewotewrka. — Čjischčeało je ſo hacž dotal 900—950 ekſemplarow „Krajana“, njeſtu pak ſo kóžde lěto rožpſchedale. Čjoho to wina, hdyž mamy tola zan ěicže wjac hacž 950 katolskich serbskich ſwójbow? Wina je, zo ſo „Krajan“ hiſcheže wſchudžom njewazi. Je džen serbski, ſchto móže dale na nim być?! Tak ſebi něchtokuli myſli. Druhi dže a kupi na wikaſ abo pola klamarja přenju lěpſku protyku — je džen tež protyka! Tseči praji: kupju ſebi němſku, ta je wjele wjetſha, je tam wjele wjac rjanoho lažwanja a t. d. Na to dyrbimy wotmoſkicž:

1. Je drje wjele druhich protykov, kotrež ſu wjetſche a rjeiſche, hacž naſcha, ale ta je runje naſcha, serbska, a tohodla nam bliže ſteji, je lěpſha hacž žana druha. Njech ju wſchityc prawje kupuja, potom tež budže móć wjetſha być, — hacž dotal ſo cyky naſlag za papjeru a čjischčę ani zaplačiſ njeje! Za 25 pjenježkov, — ſchto móžejſ ſebi to žadacž? Abo ſu ſnadž wukhwalowane němiče protyki za 25 p. wjetſche a woſcherniſche?

2. Žara husto je stare waſchnjo, kiz „Krajanej“ zadžewa. „Sym na tu a tu staru protyku zwieženy.“ Ma to wotmoſkiviy: Kup jeno ſebi junu „Krajan“ a prćui ſo w cykym lěcže trochu do njoho ſo začjitatč, a krucže za to mam, zo k lětu ſam po „Krajana“ pónidžesč.

3. Prajachmy, zo je „Krajan“ za katolskich Serbow lěpſha protyka hacž žana druha. To pſchivóznojeſch, hdyž ſo dopomniſch, zo je katolska a serbska. Něchtokuli w žonej druhé njenamakaſch: kaž naſche ſwjate dny, kotrež ſu hido z čjischčezom wuznamjenjene, zo hnydom ſpóznajesč, hacž je pſchifazan, abo mały abo jeno cyrkwiſki ſwjath džen, dale naſche cyrkwiſke porjadky, naſche pōſtne dny, kotrež ſu jedyn kaž drugi z woſebitom znamjeschkom wuhotowane, cjaſ Božich ſlužbow w naſchich woſadach a t. d. A ſchtož naſtawki naſtupa, njeſtu wone ze žiwjenja a zmýſlenja naſhoho ludu wzate a za nje piſane?

4. Runje tohodla, dokelž je „Krajan“ domjach, njeh so kupuje. Šewat je tola mjez čłowjekami waſchnjo, zo wſcho domjace ſebi waža. Dyrbi dha runje mjez Serbami to hinač byež, zo bychu swoje domjace piſmowſtvo zacpeli?

5. Na „Krajanu“ zaplaćic̄h jeno papjeru a čiſtcež, cyle dželo je darmo, kaž we wſchēch ſerbſkih piſmach. Poſla drugih piſmow a prothkow pak dyrbisih wſchudžom dželo a proucu ſobu zaplaćic̄: ſu po tojkim wſchē držiſke hac̄ ſerbiſe.

6. Nječamn̄ žanej druhej prothcy bližko ſtupac̄. Katholſke prothki ſu z wjetſha wſchē tak dobre, zo možemy je načežne porucječ. Taſka druha prothka, kotruž traſch ſebi kupiſh, može jenož pſchidawč byež. Najnužniſha je a woſtanje „Krajan“; tón w žanym domje wjac brachowac̄ njeſm̄e.

3 Luižich a Šakſkeje.

3 Budyschina. W minjenym lēcje je ſo mjes naſchimi woſadnymi a tudiſ pſchipokazanymi 116 živých džecži, mjez nimi 60 hólcow, narodžio a 5 morwych; njeemandželſtich bě 15, mjez nimi najwjačh cuzowſoſadnyh. Woſprawjenjow bě pſchez 5900, werowanjow 8. Wyſche tyc̄ morwoſorodženych je 107 zemrjetych; z nich bu 80 na Mikkawſkij a 17 do Mnjiſhonca hrjebanych. Do ſwojoho 14. lēta zemrjechu 60; najstarſha bě pſchez 88 lēt.

— Dženſniſhomu „R. P.“ je prenje čiſlo „Serbſkoho Hōſpodařa“ na poſlad pſchipoſkožene. Termin za pſchedplaczenjo na tutón čiſtarjam znath čaſopis kónči ſo ſchtwórtk 12. januara. Pſchichodnje poſczele ſo prenju a tſežu ſobotu měſaca do expedicijow „R. P.“ jenož teſko čiſlow, kelkož je ſo z wotedac̄jom cedlow w žanej zamołwiło. Pozdžiſho njehodži ſo wjac pſchistupiež, wobožnoſeže abo njeporjada dla, kotryž pſchez ſkaſanjo ſrjeđ lēta nastanje.

3 Hajnic. W tudomnej cyrkwičcy ſo nětko porjadnje kóždu druhu a ſchtwórtu njedželu měſaca Božje ſkužby džerža.

3 Nadworja. W zaúdženym lēcje je ſo w naſherje woſadže 59 džecžatow (25 hólcžatkow, 34 holcžatkow, 2 morwej) narodžilo, 54 woſobow (30 džecži a 24 wotroſczenych) zemrjelo, 18 porow pſchipowjeſdało a 17 porow werowało. R. Božomu blidu běſche 1850 woſobow (w Zdžeri 128). H. D.

3 Khröſcžic. Posledni džen starohho lēta bu w naſhim domje Božim na prawje ſwiatocžne waſchnjo dokonjany. Wokoło wježora, hdyž bě ſlónco staromu lētu božemje prajiko, pocža ſo ze wſchēmi zwonami zwonicež, a woſadni khwatachu ze wſchēch ſtronow z bližka a daloka hromadu, zo bychu ſo w naſjeljenym domje Božim za wſchitke w zaúdženym lēcje wot Boha dōſtate hnady, dary a dobroty jomu wutrobuňe džakowali. A běſche tohodla, zo by ſo na pſchihódne waſchnjo ſtač mohlo, najprjedy ſwiatocžne pſedowanjo na

podłożku słowow swjatoho piśma: „A běsche Hana Januelowa dżowka, ta-sama njehodžesche z tempa a dżakowasche so wschednje Bohu tomu kniezej.“ Potom bu litanija wszech Swjathych z pschisłuschnymi modlitwami z wustajenjom Bożego Cęsla cđitana a Te Deum laudamus z Bożim pożehnowaniem stoczi tule żadnu swjatożnoſę. Koźdy so zaweſeże z tym pscheczom domoju wróži, zo by, jeszo jomu Bóh hischęze jene leško dožiwicž da, zaſy tajku kraſnu swjatożnoſę wopyhtacž moħł.

J. K.

Z **Niebjeſcžic**. W naszej woſadze narodzi so w l. 1881 9 hólčatkow a 9 holčatkow; z tuthich 18 džeczi wumrje jich w tym samym lecze zaſy 7. — Zemirjelo je 19 čłowjekow, 6 dorosłych (lutherſki rězniki, kotrž w Pěſtecaх so nimy, ſobu) a 13 džeczi. Tak so ſmijercz a narod wurunatej. — Majstarſki mužski, kotorhož khowachmy, bě 86 l. 3 m. 24 d., najstarſcha žónska 84 l., wobaj z ralbižanskeje woſady rodženaj. — Werowanych bu tu 4 porow, pschipowiedanjo běsche dwoje. — K ſwj. woprawjenju pobu 2500. — Zamóženjo k nowoniu wulkomu woſtarzej je wo 250 ml. pschibylo, mjez nimi 150 ml., dar hn. knjenje Kordule, patronki nascheje cyrkwe.

Z **Baczonja**. Su zaſ 30 fórow kamjeni pschiwozhyli, a to: Jakub Scholka z Schröscžic 7, Jurij Herman z Khróscžic 6, Jakub Pjech ze Smječkic 8, kiz wyšce toho 1 fóru swojich kamjeni dari, a Marja wudowa Rebischowa z Baczonja 8 fórow.

M. S.

NB. Brošy so naležnje, zo chyli w nětcežiſkim rjanym čaſu, dónž ſu pucze dobre, ſerbſcy burja kamjenje ze ſkafy wotwozhež, dokelž je hischęze wjele nałamanych. Nječi jich prawje wjele pschijedže, to potom wjac wjesela čzini, hacž hdýž dyrbti tam jedyn ſam jězdžicž. M. R.

Ze **Šdžerje**. Zařídzené leto mjeſeche za nas woſebje w tym naſtupanju wažnoſcz, zo ſmy ſwoju předy khetrje njenahladnu a njezumnu ſchulu wo jedyn poſkhod powyſchili. Twarny načiſt miſchtra Marchi běsche na 5182 markow 59 np. ſtajeny. Tajkeje drohoscze dla pschepoda ſchulſke pschedſtejerſtwo zarjadowanjo a nadrobne wjedzenjo twara ſwojemu pschedſydz, rycerſtublerſkomu najeſnej k. Pětrej Wjenkej, kotrž je ze ſwojej njewuſtawacej staroſciwoſczu a prócu, ze ſwojej wustojnoſczu a wobhlaſnoſczu a z wjele woporami w krótkim čaſu rjanym twar za tuni pjeniez dokonjal. Brěnjoho awgusta 1881 zapocža so torhanjo třechi atd. a bu twarjenjo tak ſpečowane, zo móžesche wučžer 24. ſeptembra ſwoje rjane a zrumne wobydlenjo wobczahnyč. Čylk twar bu za 2562 markow 19 pj. dokonjaný, a je nětko pycha nascheje wſy, ale tež ſwěd̄k wo wopornosczi nascheje maleje a njebohateje ſchulſteje woſady. — Po wotkhadze dotalnoho wučžerja, k. Miklawſcha Cžočha, kotrž so 29. julija do Schönfelda pscheydli, dōſtachny 24. ſeptembra k. Jana Symanka (rodž. z Wotrowa), kotrž bu 26. ſeptembra pschez lokalnoho inspektora w pschitomnoſczi ſchulſtogo pschedſtejerſtwo do ſwojoho zaſtojnſtwa započazany.

H. D.

Z Kulowa. We zańdżenym lęcze 1881 je so w Kulowſkej woſadze narodžilo: a) w Kulowje 40 hólcžatkow, 47 hólcžatkow = 87 džecži; b) w zaſarowanych wsach 19 hólcžatkow, 23 hólcžatkow = 42 džecži; c) zwonka woſady 4 hólcžatka. Wscho hromadže je so narodžilo 63 hólcžatkow a 70 hólcžatkow = 133 džecži, 16 wsach hacž w lęcze 1880. Mjez narodženymi džecžimi su 3 poru dwójnikiw. Njemandželscy a w nječeſeſzi je so narodžilo 10 džecži, 7 w měſeſe a 3 na wsach. — Wumrjelo je: a) w Kulowje 45 mužſkich, 39 žónſkich = 84 woſobow; b) na wsach 21 mužſkich, 16 žónſkich = 37 woſobow. Wscho hromadže je wumrjelo 121 woſobow, 8 wsach hacž w lęcze 1880. W lęcze 1881 je jich 12 woſobow wsach narodženych hacž wotemrjetych. Mjez wotemrjetymi bě najſtarſhi muž Jan Nuk w Kulowje, starý 78 lét 10 měſacow 26 dnow; najstarſha žona Madlena, njebo Miklawſcha Serbina (Narczika), wuměnkarja w Hoſtu, zavostajena wudowa, stara 90 lét 8 měſacow 23 dnow. Wumrjelo je 50 woſobow pſchez 14 lét, 71 niže 14 lét. — Wérowaných mandželſtrow bě 31, 9 wsach hacž w lęcze 1880. Civilne a njechyrfwinſte mandželſtwo njebě. Pſchi powiedanjo bě 36. — Do arc-bratſtw a ſwj. rózarija bu zapíſanych 98 woſobow, do bratſtw a ſwj. ſkapulira 23. — We cyrkwiných kólektach je so hromadžilo 318 markow 90 pjenězłów. — Swjathych woprawjenjow je so wudželało 11,379 (w klóſchtrſkej cyrkwi w Marinej Hwězdźe 13,460). 118 ſchulerſkich džecži dôsta přeni króč ſwj. woprawjenjo, mjez nimi 18 njewoſadnych. S.

Z Drežđan. Naſcha ſerbſka „Fednota“ je ſebi pſchihódniſchi ſokal za ſwoje zhromadžizny wuzwolila, mijenujcy na wulkę cyrkwinę hafy čiſlo 7. po jenym ſchodzi we firmje „Bodenbacher Bierhalle“. Tam ſchadžuju ſo Serbja něko kóždu wutoru wjecžor, ſpěwarjo paſ ſobotu. — Létuſchi ſwójbný ſwiedžen ſměje Fednota 24. januara wjecžor na poſt woſmich w Meinholdec ſalach, Morizſtrofje čiſlo 16, I. Wsach wo tym w pſchihodnym čiſle Póſta.

NB. Proſymy hiſčeſe wo powieſće z druhich woſadow. Red.

Z chloho ſwēta.

Němska. Po ſwj. Tſjoch Králaſh ſo rajchſtag zas zhromadži, zo by dale wuradžował. Myſlīcžka wo naſetnym poſedženju ſo najſkerje njewuwiedże. — Naſch ſlawny Windthorſt budže w rajchſtagu namjet ſtajicž, zo by ſo tamón zakon zbhénycz, kotryž poſtaja, zo maja ſo katholſcy duchowni z kraja wupokazacž, hdyž ſtatne zakonje pſchecživo cyrkwi pſchepstuſja. Je tajſi namjet někotromužkuli we rajchſtagu khétrje njeluby, dokelž dyrbi na zjawne pokazacž, tak ſo tamni pſchecživo njomu zadžerža, kotiž pſchi wólbach ſwojim katholikim wolerjam wscho móžne lubjachu. — Socialni demokratojo paſ pječza hiſčeſe dalschi namjet pſchihotuja: zo maja ſo mijenujcy wſtě wurjadne zakonje zbhénycz, tež tamón, kij jezuítam pſchepywanjo w Němskej zakazuje.

— Psihihotowanjo měra mjez Bruskej a svjathym stołom njeje hiſhcze ničžo dale ſpěchowane. Wysoki statny zastojnik Busch je wóndy zas w Romje pobyl; ſhto je ſobu pschinieſt, njeje znate. Šchtó to wſcho pomha, hdyž jedyn měra njecha? Taſle centrum wotſtronicz a svjatohó wóteca po- hnuć, zo by činjenjo centra zaſudžil — to by ſo tam rady wiđalo — to pač moža čzaſakacz.

— Dotalny generalny vikar dr. Kopp we Hildesheimje je za biſkop a we Fulda pomjenovaný a wot kejzora pschipózny. 27. decembra pschicžahný nowy biſkop do města svjatohó Bonifacijsa a bu na najswjatocžniſho powitaný.

Amſtrija. Raž je ſo nětko z městoſezu wußledžilo, je ſo w ringtheatru wſcho hromadže 449 ludži ſpalilo. — Za zavostajených je ſo ze wſchech krajow pječza na poſdra milliona nahromadžilo. — Městno, hdyž džiwadlo ſteji, je kejzor kupil, zo by tam pokutnu kapalu a wuſtaſt natwaricž dal.

Belgiska. Tudomne liberalne a ſwobodnomurjerſke kniježerſtwo je zas wo jedyn wopomnik ſwojeje hdyž pschecžiwo cirkwi wjac ſtajilo, hdyž poſtaji, zo ma ſo wólba na ſejm jako njeplacžiwa wuznacž, hdyžkuſi ſo zhoni, zo je žadyn duchowny we předowanjach abo hewak nětač na wólbu ſtukowaſ. — Na tajke washynjo njebudže čežko, ſkoro kóždu wólbu katholikow znicžicž.

W Francowskej ſtukuje minister kultusa Paul Bert z djabolſkej rož- žahloſčju, zo by wſchě nabožniſtwo ze ſchulow wotſtronit. — Gambetta, psched- ſyda ministerſtwo, je khétrje woħanibjeny, dokelž je ſo wukopalo, z kaſtimi nje- duſhnyimi ſrědkami, je wón ſwoje wulke bohatſtwa dobył.

Štaſska. Z Roma. Svjath wótc je, kaž piſaja, cyle ſtrowy; ma pač wot njewertiwych njeđuſhnikow njeſměrniſje wjele čežpječ. Najnowſche ſvjato- prajenja ſu njewertiwcam pschiležnoſč dale, ſwój jed na ſvjatohó wóteca wuſi- dacž. Njeħodži ſo wuprajicž, kaſte njeħħmanoſče ſebi jich čaſopisih dowoleja a tač njeħaribite hanjenja na njoho piſaja. Wſchomu tomu pschihladuje a pschi- poſtucha kniježerſtwo — a nječini jim ničžo, dokelž ſo jich boji — hacžuniž je ſo zjawiſje ze zakonjom zwjazało, zo chee bamža zaſtitacž. Kral Humbert wſħak w Štaſskoj hiſhcze ujenje placi, dyžli turkowſki ſultan w ſwojim kraju!

Wſchelcžiznij.

* K ſpalenju džiwadla we Winje piſaja „Hlaſej“: Wozjewjam wam podawč ze ſpalenja winſkoho „Ringtheatra“, kaž ſym jón z preñnjoho horta ſkyſhaſ, a kiž ſwědeči, zo naſcha wéra pschec hiſhcze tež w duſchach měſchčjanow kniježi, a zo k njej egi ſwój wucžek bjeru k najmjeñſhomu w nje- žbožu. Naſch kniež je katecheta w narodnej ſchuli w Alt-Lerchen-Feldu. Po tamnym wohnju w Ringtheatru pschilubže do ſwojeje ſchule, a tu jomu holcža, ſnadž 10 lét ſtara, powjedaſche, zo je tež wona ze ſwojej macžerju a cjetu byla w džiwadle, ale zbožownje zaſtitana wostała z macžerju a cjetu. Kniež ſo praſchecše za bližšimi wobſtejnoscžemi wumogjenja. Holcžka powjedaſche:

Tak rucze hacž so zatraschna hara zbehny, džeržachmy so wschitke po móžnoſczi hromadže. Ale ſchto pomhaſche? W cíjichczenich bu macž wot naju wottorhnjenia a ja z cíetu bóle njeſena, dyžli mohla ſama hicž, pschińdzech po ſchodzi do přenjoho poſkhoda. Tu naſta tamna straschna cízma. Ludžo žaſoſčaſhu a ruch ſamachu. Kur hijo dele padac̄he, ſpody naſ bu horco, tak zo ſebi myſlachmy, zo ſo ſpody naſ hijo wjerch pocžina ſojicž. Tu widžachmy pſched ſobu někaſte ſwitanjo. Véchu to ſchleńcžane durje, na kotrež běžachmy, a tak ſtupichmy do někaſteje iſtwy, njeſwedžo, hdže ſym.“ Tu ſo praschesche kniez, ſchto dha ſu ludžo cžinili? Holcžka powjedac̄he dale: „Žaſoſčaſhu a modlachu ſo, haj někotſi tež na kolenach klečachu a ruch ſo njeſbu zbehachu. We iſtwé namakachmy hijo někotrych z kurom a horcotu njemocnych. Tu mějachu tola mužowje tajku duchapſchitomnoſcz, zo rozbichu někotre woſna, tak zo móžesche cíſty powětr ſo nam.“ „Na a ſchto ſy ty cžinilo, ſube džecžo?“ praschesche ſo kniez. „Ta ſym ſo modlika ſo jandželej pěſtonej a wubudžiſa ſym do ſpołku želnoſcž. A dokež moja cžeta, jara pobožna, modlitwicžku do ſpołneje želnoſcze neſznajesche, powjedach jej do předka a wona ju za minu ſpěwaſche. Druzy ludžo, woſoko 20 kſchecžanow pſchizamknych ſo ſo nam a ſu zameſcze wopſchimyli, cžoho dla do ſpołku želnoſcz wubudžamy, pſchetož nutrniſe ſo za minu modlachu. Tu ſkonečnje pſchińdże wumozhenjo. Haſcher z faktu pſchilecza ſo nam nuteſ a my ſpóznačmy, zo durje ze iſtwy bu na balton. Tam běžachmy a ſym wſchitac̄he dele do płachty zefakali! Doma namakach hijo lubu macž!“ — Zaſy dopokaz za to, tak wažne je, zo džecži do ſpołku želnoſcz derje wubudžec̄ na wuknu!

* W Cžechach wumirje loni w oktoberje pſchez 90 let starý muž, kiž běſche 73 let doſho pſchi wjeſnej chřkwičez zwóñk był.

* We Warszawie ſo druhi dženij Hodow w cyrkwi ſwjatoho kſchija žaſoſte neſzbožo ſta. Paduch, pſchi paduſchſtwje do ſahneny, zawaſa: „Wohení!“ Na to ſo wſchitej ſo durjam tkočachu a bu z tym 26 woſobow zatkocženych a 60 cžego abo lóže ranjenych.

* Mischtyr we ſwojej wěcy. Wé „Silvester“ a cžródka wojetſkých wýſchłow bě ſo na bjeſadu zhromadžiſa, zo by puncž pijo nowe lěto „pſchi-hodnje“ powitala. „Tute ſudobjo“, pocžina starý hejtman, „te mój ſlužownik na raz wupije, na to cžinju wjetu!“ „Nichdy móžno“, džesche druhi, „a byrnje brjuch kaž bjezdno měš — wjeta płacži!“ — „Jano, tute ſudobjo z puncžom masch nadobo wupieć — wěriſh ſebi?!“ „Pſchińdu za někotre minutu zas, knieje!“ Za 5 minutow wróćji ſo Jan, pohladnje pobožnije na poſkieženym napoj, zaſtaji a ſrěba poſlednju křeptu doczehnjo. — „Hdže dha ſy mjez tym pobyl?“ prascha ſo kniez. „Nó, njeſwedžach na přeni woſomik, hacž tomu cžepiſkomu horncej z puncžom ſchiju zwiniu, tohodla džech předy won a ſym tu wěc wonka ſam za ſo ſpytaſ, předy hacž ſwoj křumſcht zjawnije poſkazach.“

* „Młodomu zemjankej a młodomu dubej dyrbi bur schiju zwinięć”, praji stare serbske pschišlowo, kotrež je cyle do zabycza pschišchło. Zo je bur daniſtcho dla zemjanej gramy, to njeje z džiwom; ale, schto dha je „dub” zwinięk? Hdyž so zemjankowje burskich kubłów a živnoſćow mocowaču a je potom za ežežku robotu zaſy ludej na schiju pójsnychu, wucžinichu ſebi najbóle, zo wſchē duby, kotrež na burskich honach narostu, zemjanske wobſedženſtwo wotanu. Tak bě n. pſch. w Pěſtecač, hdyž mjeſeſche knježiſtwo prawo na wſchē duby, kotrež na Dromjetarjec a hiſhčče druhim kuble narocžechu. Pſchi ſchłodže, kotrež dub poſam a ūfam načzini, rozem ſo ſamo, zo hoſpodař na ſwojim dubej i moch pſchińc njeđa, ale z čaſom jomu „ſchiju zwinięć”.

Naležnosće našoho towařſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 1.—9. z Budysina: can. cap. senior Jakub Kućank, can. cap. cantor Pětr Šolta, farař Michał Hórnik, direktor Józef Dienst, njedzelný prēdar Józef Schönberner, kapłan Jakub Skala, katechet Jurij Nowak, Jan Bědka, D. S., 10. frater Jurij Jawork z Rumburka, 11. Budaf z Kukowa, 12. Mikławš Handrik z Koslowa, 13. Jakub Hajna z Kukowa, 14. kubler Pjech ze Swinařne, 15. miſtr Bulank z Kukowa, 16. klóſtyr Hilžbjetinkow w Kaadnje, 17. Jan Dućman z Bozankec, 18. 19. z Różanta: P. Tadej Natuš, Mikławš Šolta, 20. Jakub Manjok z Pěſkec, 21. Mikławš Wjesela z Liſeje Hory, 22. Wórſa Sömelka ze Sernjan, 23. Michał Domš z Bozankec, 24.—33. z Jawory: Mikławš Wawrik, Mikławš Jakubaš, Mikławš Zarjenk, Michał Čorlich, Pětr Krawc, Mikławš Krawec, Madlena Šołćic, Michał Hanuš, Pětr Bryl, Mikławš Krawčik, 34. Jan Bryl w Dreždānach, 35. Maria Welsowa z Hrubelčic.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 328. Michał Rjelka z Koslowa, 329. 330. z Kukowa: Truc, Michał Lebza, 331. Marija Zarjenkec z Dobrošic, 332. Jakub Kubaš z Pěſkec, 333. Józef Libš z Różanta, 334. 335 z Worklec: Marija Młyńkowa, Haňza Bizoltowa, 336. 337. z Noweje Wjeski: Hajža Koklic. Michał Šejda, 338. Mikławš Kubica z Hory, 339. Michał Zarjenk z Pozdec, 340. Michał Śwejda z Khrōscic, 341. Michał Šiman ze Smječkec, 342. Mikławš Lebza z Křiweje Boršće, 343. Jan Pětrka z Hrubelčic, 344. Michał Haša z Ratarjec, 345. Madlena Naglowa z Kanec, 346. 347. z Nowodwora: Jakub Cyž, Jakub Šérak, 348. Jakub Dzisławki z Wotrowa, 349. Jakub Krawčik ze Žuric, 350. Pjech ze Swinařne, 351. Müller ze Stoneje Boršće, 352. Madlena Kilanowa z Čemjerice, 353.—357. z Njebelčic: Michał Pječka, Michał Körjenk, Madlena Krawžina, Marija Zandmłyńkowa, Wórſa Leňšowa, 358. Pětr Wawrij ze Serbskich Pazlic, 359. M. W. z H.

Na lěto 1880 doplaćí: 544. M. W., 545. Michał Rjelka z Koslowa (je za byte bylo).

Dobrowólne dary za towařſto: kk. can. cap. senior Kućank 2 m., can. cap. cantor Šolta 1 m. 50 p., direktor Dienst 50 p., katechet Nowak 50 p., W. Š. 75 p.—Do redakcije: z Hórkow 4 m.

NB. Dokelž so někotři přecy hiſče komdža, tež za přjedawše lěta swój lětny přinošk zaplaćie (a tón je tola w přirunaniu z druhimi časopisami snadny dosć): prosymy jara, zo bychu hladali tak bórzy hač so hodži wěc zarjadować.

Redakejja.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtaj 49,069 m. 65 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Muž z Miłoſic 2 m., njemjenowana přez k. Šoltu 6 m., tohorunja z Khrōscic 3 m., tohorunja z Noweje Wjeski 2 m., z Noweje Wjeski 2 m. 50 p., njemjenowany ze Stareje Cyhelnicy 1 m., z Jaseńcy 1 m., njemjenowany z Jaseńcy 3 m., njemjenowany 1 m. 70 p., S. swójba z Khrōscic 20 m., njemjenowana z Časec 2 m., jubilejski dar z Khrōscic 2 m. 50 p., njemjenowany 2 m., tohorunja z N. W. 1 m., z N. W. 1 m., z Khrōscic: 2 m., 2 m.,

1 m., z Worklec 1 m., N. N. 1 m., M. W. z Khróscic 4 m., njemjenowany 5 m., 2 m., M. S. z Kh. 2 m., z Khróscic 5 m., służowny wotročk z Wudworja 3 m. (wšo přez k. kapł. Sołtu), D. S. z B. 2 m. 25 p., H. ze Serbskich Pazlic 20 m.

Hromadźe: 49,170 m. 60 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 6005 m. 63 p. — Dale su woprowali: Njemjenowana 1 m. 50 p., 1 m., njemjenowana z Khróscic 60 p., njemjenowany 6 m., 1 m., 2 m., 1 m., z Noweje Wjeski 1 m., z Pozdec 1 m., njemjenowana 2 m. (wšo přez k. kapłana Sołtu), z Ralbie 1 m., D. S. z Budyšina 3 m., Michał Polan z Mnišonca 15 m.

Hromadźe: 6041 m. 73 p.

K nawjedženju.

Zepjerajo so na zakoń 11. VI. 1870 njedowolu, njeluboznych nazhonenjow dla k tomu pohnuty, zo so bjez mojeje dowolnosće nastawki abo dopisy z „Kath. Pósla“ do druheje rěče přełožuja. Redaktor.

We wſchę expedičijach „K. P.“ je za 25 p. na pſchedań:

K r a j a n.

Katholska protyka za Hornju Lusiciu na lěto 1882.

Wot redaktora „Krajanu“.

Druhe lěta su tu a tam na to skoržili, zo njeſiu doſć serbskich protykov dóstali a zo bychu hiſheže wjèle wjac iich móhli rozpschedac̄, hdý bychu wjac mieli. Toho dla so tudy wožewią, zo je w Budyschinje hiſheže doſć „Krajanow“. Komuž po taſtim Krajanym wuſtu, njeſi so dobroczinje na tačhantskoho zwónika k. Žakuba Wenku abo na redaktora „Kath. Póſoła“ wobroc̄i, kiž chce wuſožki radý z protyčneje kaſy zarunac̄. Z chyla proshym naležnje, zo chyli wſchitc naſchi pſhuczelovo za rozscherjenjo „Krajana“ so sobustarac̄, dokelž so cykly naſkład hafle jenož tehdom zaplačzi, hdýž so wſchę protyki rozpſchedadža.

Katholska bjesada w Jasenich

zmieje njedjesu 15. januara swój założenijski swjedzeń a pſhuproſhuje na njón wſchę ſwojich ſobuſtarow a pſhuczelow.

Džak.

Wſchitkim naſchim dobročerjam, kotsiž ſu nam z pſchivoženjom twaſtich materialow a rucznym dželom pomhali naſche domy natwaric̄ a kotsiž ſu naſ hewak ze ſmilnymi darami podpjerali, prajimy na jwutrobnischi džak z thym pſhuczem, zo by jim Boh luby Ŝenjez to nadobnje zaplačził. My pak chcemy Boha proſhez, zo by wón iich wſchitlích w tutym nowym lěze na čjaſnych a węcznych ſublach prawje bohacze žohnował.

Worklech, 1. januara 1882.

Wſchity ſoni wotpaſeni.

Serbski Hospodar číslo 1

1882 je wuſol.

Redakcija.

Cílisché Smolerjec Inicjatizhežetje w macižnym domje w Budyschinje.

Katholicki Poſoł



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Łudowy czasopis.

Wudawany wot towarzista Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 2.

21. januara 1882.

Lětnik 20.

Rańſche zeria.

„Katholicki Poſoł“ móže džensia swojich číitarjow z dobrej powiescžu zwieselicž. Pocžina switacž, a ps̄hec swětliščho ſchadzeja za našchu swj. cyrkę we Bruskej a ſobu tež w cyklym němſkim kraju zeria nowoho měra. Je něko dýžli džesacž lět, zo tele straſchne wojowanjo ps̄hecžiwo katholické cyrkwi w Bruskej hovri; moch, kotrež mohle — derje nałożene — tak wjele dobroho a za cykly kraju spomožnoho dokonjecž, wone ſu ſo po darmo rozdřebile w njerozomnym njemdrjenju ps̄hecžiwo Božomu králeſtwu na zemi, kotrež „moch hele njepſhewinu“. Hdyž ſo tele njebožowne ps̄hecžehanjo cyrkwi zapocža, běſche drje kózdy katholik, kij je wo wěrnoſci a bójſkim započatku swojeje cyrkwi ps̄hecwědcžený, ſebi do předka wěsty, zo ſo njepſhēcželske wotpohladanja ps̄hecžiwo njej ženje a nihdy njedopjelnja; ps̄hetož wjele hórsche ps̄hecžehanja je wona dobyčeřscy ps̄hetraša. Tajke ps̄hecwědcženjo ſu tež katholicki zapoſlanci na rajchstagu a ſejmje zjawnje doſči wuprajili — tola njenamakachu žaneje wěry na ſtronje ps̄hecžiwnikow; duch, kij je wot wſchoho ſpocžatka cyrkji podrycz pytał, běſche do nich zajet, z kózdym dnjom wudawachu nowe zakonje ps̄hecžiwo njej. We hordym ps̄hezvěhnenju cíile ps̄hecžiwnich ſo runachu tomu, kij je ze swojej hordoscu preni hřech do swěta ps̄chinjeſl. Horde mjeno „kulturkampf“ dachu swojemu počinjanju, kotrež tak mało wo zdžělanoſci ſwědcži.

Wjac dýžli 10 lět je ſo za tym minylo. Schto je něko wunoſčk tajkoho wojowanja? Zapuſczené diöceſy, woſhrocžene woſady, žarowace domy Bože ſwědcža wo straſchnej wojni, kotař ſo drje nic z mjezom a železom ale ze wſchelakorej mocu swětnoho knieſtwa wjedžesche: wotpohladanjo

pač nije doščehnjene. Katholikojo steja swěrni na stronje cyrkwe, a cyrkej sama so tu pokazuje, kaž dub, wurjedzena a wobnowjena we wichorach, kotrež jeno suhe a njeduschne lisežo wotdrjech.

To wschał su nětko pszechizwiczych cyrkwe tež spóznacž poczeli — hdh běchu wot zapoczątka katholiskim zapošlancam wěrili, kotsiż to wscho wěschczachu, by so zawęscze z cyklej Němskej lepje mělo — ale schto dha czijenjy zmylk radh wuznaje? Tu a tam drje so dale a jaśniacho schepce, zo je kulturkampf do blota zwroczena kara, zo je so katholiskej cyrkwi kschiwda stała a t. d., tola zakonje, kij tule kschiwdu czinicž njepschestanu, hiszczęze wobsteja. Katholisch zapošlanch we centrum so tohodla proučaja, schtož jeno je móžno, zaś wotstronicž. Dže pač tajka wěc, kaž so dawno wě, kóždy króćz po malu. Hijo psched loňschimi wóliami na rajchstag so powschitowanje wo tym rěczesche, zo so rajchstagej namjetu za wolóżenjo katholiskeje cyrkwe pschedpołoža. Tež katholisch Serbja, kotsiż widzachu, zo jich hlosy k wuzwoleñju toho abo tamoho zapošlanca dopomhaja, su sebi wot swojoho kandidata pschisľubjenjo žadali, za wolóżenjo cyrkwe sobu hlosowacž.

Slavny Windthorst, swěrny wjedniſt katholikow w Němskej, je nětko tež — kaž poslednie czisko „K. Pošoła“ hijo zjewi — tajki namjet za wolóżenjo cyrkwe a pschihotowanjo lepskich časow stajil. We czim tón wobstejescze?

Hdž so w pruskim sejmje zakonje pszechizwo cyrkwi pschihotowachu, dyrbjescze cyła Němska Pruskej na pomoc pschizicž. Bu toho dla wot rajchstaga zakonu wudaty, zo maja swojej cyrkwi swěrni duchowni z němstkoho kraja wuwokazani bycz, jelizo pszechizwo statnym zakonjam so pschenidu. Běsche to zakon, kotohož twjerdoſež a hrubosęd dyribi tež njepscheczel pschipóznač. Schtož so złostnikam njedoniž, to běchu tak pschihotowali swěrnym mužam, kotsiž so runje tak za zbožo kraja kaž cyrkwe starachu. Množy su kruſoſež tohole zakonja na sebi zhonili, sta měchnikow su pschez njón do wukraja a husto tež hubjenistwa zaſtorczeni. Tónle zakon mějeſche so po Windthorstowym namjecze z běhnycz.

W poslednim tydženju so w rajchstagu wo nim wurdźesche — a hlej! tak so pschemiennjene zmyšlenjo pokaza! Žadyn sebi njewérjesche tónle zakon zakitač; ze wszech stronow skyschesche so jedyn hlos: je to njesprawný zakon. Ze wszech stronow rěczachu za Windthorstowym namjet, tež mužojo, kotsiž běchu psched lětami zakon postajicž pomhali. (A kotsiž namjet pschizwacž njechachu, njemžachu tola přeč, zo je zakon njesprawný.) Spodžiwe rěče so skyschesz dachu, kajlichž so psched někotrymi lětami nichto nadžač njeběſche. Poczinaja so kulturkampa hańbowacž, žadyn njecha wina bycz na nim. Z tymle pschedswědczenjom a wuznačzom wschał je wjèle dobyte. Barlinska protestantska „Kirchenzeitung“ zjawnje piſche: „Tak wjèle je z rěžow w poslednich posedzenjach rajchstaga znacž: kulturkampf ma kónc!“ — Boh dał, zo by so tele skoro dospołnje dopjelniš!

Wothłosowanjo wo namjecže sta so po wšchęch ręczach z tworowlanjom mjenow, a pokaza so: 233 głosow za namjet a jeno 115 pshcęgiwo njomu. Też naſtę zapóſlanc k. Reich nad Vělej je za namjet głosował.

Njeje drje z tym hishcze kulturkampf zběhnjeny: to hafle zmęje pruski sejm dokonjecz. Zo móžemy z někotrej nadžiju za to do předka hladacz, sczehuje z toho, zo w kejzorowej trónskiej ręczi, z kotrejž so 14. januara tónle sejm wotewri, je wo jednaniu z bamžom ręcz. Su to wšcho raúſhe zerja nowoho lepschoho dnja. Zo by džen slódkoho mera bórzy jaſnie zaſwęcził, chcemy na-ležne Boha proſycz.

Skawnemu Windthorſtej pak je pshinwacjo joho namjeta najrjeñſhi dar za joho 70. narodny džen 17. januara był. Boh joho zdžerž hishcze mnohe lěta!

„Stare žony.“*

Njejšym runje pshcęzel starých žónskich, to pak mje tež pali, zo kóždy njezrawy sknadzik ſebi prawo czimi, na kóždu létne žónsku ze zacpęćzom hladacz, halo by w swěcze na puczu byla, a zo smě ju njejhostany haniež. Babudu radu na wšchu kſchiwdi, kotruž ſu stare žony mi hijom naczinile a wjeczu ſo nad nimi z tym, zo halo jich ręcznik wuſtupju — jim k tróſtej, druhim czitarjam mojedla k mjerzanju.

Schto dha je po prawdže „stara žona“ zawiňka, zo njerozomny swět ſo na nju huntori a nichto radu na nju njepohlada, zo by ſo jomu trjebam wot njeje njeſtało? Zeje najlepſche lěta ſu ſo minyke; Boh luby ſenjez je ju do wysokich lět pshewodžaſ, kotraž je z bołosczemii džęczi w czesci porodžala, staroscziwje je wocžahnyla a k wužitnym ſtawam czekwje a człowjestwa ſežinita. Poč ſta lět je ſwoje najlepſche mocu hospodařſtu woprowaſa. Zeje njezbožo, ſměniſi tak praſicž, je po swětowym měnjenju to, zo z časom ſo do rowa iſhowała njeje — czjródku woſyroczenych džęcžatkov po ſebi zavoſtajo. A za to ſo jej swět ſměje, a hdjež ſo zjawnje pokaza, powita ju z wudmom: „stara žona!“ Wem wſchak derje, zo je mjez starymi žónskimi tež vjanika kaž wſchudžom, zo ſu wobožne a pſchekhwatane we ſudženu. Věda kóždomu, kotryž ſebi poſa nich pſchehlada: radſho z kópſchiwami ſchwikany bycž, dyňli jich jazykow kaſanjo! Ale wſchě tola tak zle njeſlu. Ze-li tu a tam jena mjez starymi žónskimi, kotraž je kleſkata, zawiſtna, njevopſchata: to tola hishcze wina njeje, zo tajſeje dla wšcho tamam, ſchtož je mjez žonami pſchez 50 lět. Kotry kſhesčjan, kotryž ma ſam hishcze wobstarjenu macž

* Redakcija je čim radſho tónle naſtarık pſchijata, dokež ſo Bohu žel tež mjez ſerbſtej młodosću množy namakaja, kotiž starých ludzi wuſměſcheja, abo tola zańcž nimaja. A tola praſi ſwiate pismo: „Njezapčej žanoho człowjeka staroby dla! Pſchetož tež z naſ budža nětotsi starci“ (Efli. 5, 7.) a „Pſched ſchędziwej hlowu dyrbisich stanjež a woſobu starca czesciſcie“ (3. Mój. 19, 32.) a zaſ: „Be starej žónſtej ręcz kaž z macžerju!“ (1. Tim. 5, 2.)

žiwu, budże so tola měschecž do jutškanja njedžakownych džecži? Schtóž swoju macž cžescži, dyrbi tež druhi žónsku cžescžicž, njeje-li nicžo druhe zawiňka, hacž wysoku starobu. Cžescženjo staroby namakam tež mjez pohanami a powiedaja so nam we tutym nastupanju rjane pschikkady a waschnja pola ludow, kotrež Boha njeznaja. A my kſchesženjo njedýrbjeli so hanibowacž, zo cžescžehódnú žónsku nadobnych lét dla zańcz nimam, ze słowom „stara žona“ nje-khmanosč swojeje wutroby pscheradžim? Wychmy-li widżecž móhli, kaž Boh tón kniez to z njebies zamóže, wšcho dobre, schtož tajfa stara wówka aby macžerka skutkuje k cžescži Božej a k spomoženju džecži hacž do tsecžoho splaha, zawérno, wočzi bħchu so nam wocžniše, a někotry by ſebi pſchał, zo by hifchče „staru macžerku“ měł, kotrež by tu na ſwēcze so za njoho — modliła.

Ty to ſam rozpominaj, ſchto to rěka; ja k najmjeñšhomu wém, zo we někotrym domje nichtó njeje, khiba-li ſtara wówka, kotrež džecži pacžerje ſpewacž wucži. „Młoda“ khwile k tajkomu dželu nima — zrudnje dość! Wšcho zwieseli ſo, hdvž w pôzdnim nazymju rjane dny pſchinidu, kaž nowe ſčezjo: tak hoji tež cžichę skutkowanjo stareje macžerki dalokomu potomſtwu, a zaczini-li swojej wočzi za tutón ſwēt, móžesč jej na prosty drjewiany kſchij, kij na jeje rowje ſteji, ſłowa ſwj. piſma napisacž: „Teje wopominjeczo wostanje we žohnowanju.“

—š.

3 Lujzich a Sakskeje.

Z Jasenicy. To běſche žiwenjo na założeniſkim ſwiedženju tudomneje katholskeje bjesady njedželu 15. januara! Z cžrjódami pſchikhadžachu ſobustawow a hoſczo ze wſchęch ſtronow, z daloka a bližka, a hdvž bu po 6 hodžinach zhromadžzna wot pſchedsydy, k. Cželle wotewrjena, njeběſche w cykle ſali ani najsnadniſche ľměstacžko wjac prôzdne. Běchu tu wysche ſobustawow a hoſczi z cykleje serbskeje woſknosče wosadnaj kniezaj farat Wornar a kaplan Scholka, dale z Budhjhina kniez farat Hórník a kaplan, wucžeraj Hila z Khróſcžic a Haſcha z Cžornec, zastupjerjo kafinow w Kukowje a Kamjencu a tež pſchedsyda kahowſkoho ratařskoho towarzſtwia. Šwjedženit mjeſeſhe ſo cyle po programmje, kaž druhe léta. Kniez kaplan Scholka w ſwiedženſkej rěčzi prawje rjenje a jaſnje, ſkutkowanjo bjesady w dokonjanym ſčezze rozloži, poſaza, kaž je ſo bjesada z dobrym wuspěchom staraka za katholſke a pôdla woſebje tež za serbske naležnosče. Kniez farat Wornar halo wjacletny pſchedsyda kamjenſkoho kafina z nazhonjenja rěčesche, hdvž wulki wuzitk katholſkich towarzſtwow dopoſaza a pſhēcžiwnikam tejele a druhič bjesadow jich wopacžne zapęćjo tajſich towarzſtwow porokowaſche. Tež hnadný kniez biskop běſche ſwoj podžel na' jaſenčanſtej bjesadže wuprajiež dał, a pſchinjese jej joho pſhēcželne poſtrowjenjo kniez farat Hórník. Hdvž běſche ſo hifchče něchtó ſłowow za roſſchérjenjo „Krajana“ a „Posoła“ prajilo a telegramm knjeza Sparle z Wechſel-

burka a list knjeza Libscha z Prahi wozjewil, bu wurdadneje zhromadzizny preni džel z katholiskim postrowjenjom skonczeny. — Hrajesche so na to džiwadlo a to najpriyedy serbska wjeselskra „Rohowin Schtyrirohac”, kotrež ze swojim czerstwym a pschitojnym žortom wschitlich wokšcha. Druha (němska) hra „Ritter Heinrich von Kempten”, historiske drama z džesatoho letstotyka, z časa kejzora Oty I., pscheslapi wschitlich z wurdadnymi draštami abo kostümami tamnogo časa, kotrež běsche bjesada z wulkej prouci sebi wobstarala. Pilnošč a prouci hracekow, kotrež běsche knjez wuežer Hila pschihotował, pschipózna ē. Hórník pschi sczehowacej zhromadnej wjecžeri ze „slawu”, kotrež jim wunjese, hdynž běchu so z tajkej swjath Wótc, Zoho majestoscž kral Albert, hnadny knjez biskop a slawný Windthorst poczesczili. — Lubilo je drje so wschitlik na swyedzenju a jaseńčanska katholska bjesada je swoje dobre wopomnjezo pschitomnym z nowa do wutroby zacziszczała. Njech wostanje tež dale žita, czerstwa, katholska a serbska!

Z Rassic. W zaúdženym lěcže je so w našej wosadze narodžilo 46 džecžatkow, 23 mužskoho a 23 žónskoho splaha. Zemrělo a po křejeńčanskim waſchnju hrębaných je tu 40 wosobow. Pschipowjedaných bu tu 18 porow; z kotrež bu 12 porow pola naš wěrowanych.

Z Wotrowa. W zaúdženym z Božej pomocu dokonjanym lěcže je w našej farškej cyrkwi swjatu Křejeńčenu dostało 15 džecžatkow (loni 10), 9 hólčatkow a 6 holežatkow — žane njemandželske; khowanych bu na našich kerchow 16 čelov (l. 15), 6 dorosznych a 10 džecži; pschipowjedaných bu 6 porow (l. 4), wot kotrež buchu 3 pory (loni tež tak wjele) pola naš wěrowane; firmowanych bu 31, 16 holežatow a 15 holcžatow. K božomu blidu su byli 2467 (l. 2071). — Wot duchowneje wýshnoscze pschiporuczene cyrkwienske wopory mějachu hromadže 407 m. 80 p. wunoščka. Za lyonske towarzstwo mjenujich nawda so 157 m. 30 p., za towarzstwo swjatoho Józefa 40 m., za swj. row w Jeruzalemie 27 m., za towarzstwo swjatoho Bonifacija 60 m. a hako pětrowy pjenjež 123 m. 50 p. H.

Z cyloho světa.

Němska. Pruskomu sejměj je hido nowy zakon pschedpołożeny, kotrež che katholskej cyrkwi we Pruskej zaš někotre nowe a dalsche woloženja pschihotowacž. Tale pschedloha žada, zo móže so biskopam pschisaha na statne zakonje spuszcicž, woloža zarjad cyrkwienskoho zamóženja, a lubi zaš woložowanjo statnych placzenjow za cyrkwienske naležnosće; dale: biskopja, kotsiž su „wosadženi“, móža wot krala zaš pschipóznačo hako biskopja swojich „privedawschich“ diöcesow dostać. Ministerium ma połnomoc statne pruhowanja duchownym spuszcicž, a někotre podobne postajenja. — Ze z tym něshto siccjene, ale hischče mało, a žana strona we sejmje tak prawje z nowej pschedlohu spotojom njeje: Centrum nic, dokelž měle nojhórsche a nojtvjerdšche

mejske zakonje tola hišteže wobstacż; tak na pschikkad statne sudnistwo za cyrkwiniske naležnoścze, kotreż móże też dale hišteže wuprajicż, zo tón abo tamón biskop „chmann njeje”, a podobne wusudzenja wo cyłe znutſſa-cyrkwiniskich naležnośczech; dale dyrbti wobstacż też statny dohlad nad cyrkwiniskimi wuczeńjemi, też seminarjemi, a móże stat do wſchóho ręczecż, też do modlitwów, kotreż maja so tam spewacż a t. d. Haj też tamón njesprawny zakon ma wostacż, zo móże duchowny wobſtorżenij bycż. Hdyż je někomu we spowiedzi wotwiazaano zapowieļ, zakon, kiż je tak njesprawny, zo žadyn druhi stat joho nima! — So rozemi, zo centrum z tym spokojom bycż njemóże. Je z teſle pschedlohu, kaž we julijowym zakonju lěta 1880, wſcho zas ministram do wole date. Su-li eži sprawnie a katholſkej cyrkwi pscheczelniye zmýšleni, móże so tej derje hicż, su-li pak tacy, kaž Falk, dha so dobrých časow nadžijecż njeměla. Wjiche toho móże tola kózdu ze swojich pječi vorstow sebi wuczahny, zo njekatholſcy ministerjo wo wuczbie a znutſſtownych naležnośczech katholſkeje cyrkwie rozludzecż njemóža a njesmědža. Schto dha bychu tola prajili, hdy bychu katholſcy ministerjo protestantam wo jich duchownych naležnośczech takle chyli kaznje dawacż? — Wſcho na to pokazuje, zo chce pruske knježerſtvo najhōrſche twjerdoſeże mejskich zakonjow zmjehežicż, ludži pomału do myslizki zakolebacż, zo je pscheczelhanjo cyrkwie pschetało — a pschi wſchém tym mejske zakonje w jich zakladje zdžerzecż: tohodla wſcho ministram do wole dawa. — Schtož je so hacž dotala ſkyshecž dało, dha tež na druhich stronach pruskohu ſejma pschedloha ſpokojila njeje, a počzina wulki džel zapoſlancow druhich frakcionow katholſkej cyrkwi pscheczelniſti bycż hacž knježerſtvo. — Wuradzenja tuteje pschedlohi budža drje jara zajimale.

— Sławny wjednik centra, dr. Windthorſt, bu na swojim narodnym dnju (17. januara), hdyż 70. lěto doſezahny, czesczony a ſlawjeny, kaž jo to z rědka hdy někomu dónidže. A tak chylo to hinač bycż, hdyż je to Windthorſt? Pschez 500 telegrammow a wjac ſtow liſtow dosta k swojemu ſwiedzeńſej; wſchelake deputacie, adresy a dary: wſcho to ſwědeči wo czesczi a luboſeži, kotaž so jomu z tak dobrým prawom wopokazuje. Zo ſtaj katholſka cyrkve a centrum w Pruskej, Němiskej a po cyklym ſwěcze džen a bóle czesczenej, pschipóznatej a ſkyschanej — je z wulkoho džela zaſlužba Windthorſtowa.

Austria. Komisija rakufskohu ſejma, kotaž mějſte radžicž wo pražſkej univerſitě, je wo doſpolne wotdželenjo czeskeje univerſity wot stareje Karlo-Ferdinandoveje pscheczjene pschischla. — Zběžk někotrych tylac Kriwoſchčanow we Dalmaciji njeje hiſhcze potlóčzeny.

— W Brnje wumrje 14. januara biskop Karla Nöttig w starobje pschez 75 lět; toho runja w Terschēžn biskop Jurij Dobrila, 70 lět. — 14. januara tež pschijedže nowy biskop do Sarajewa w Bosniji, dr. Stadler, a bu ſwjatočnje powitanu.

Italska. Knježerſtvo italske nima prawje dobre ſwědomijo. Bo by ſo

za strach, kij ma, wobstarało, myssi na rozmnożenjo wójska za pscipad wójny wo 150,000 mužow. Dotalna liczba italskoho wójska je 430,000, tač zo by psichodnie 580,000 wunoshała. Brónie je tam pječja doſć a schtož bra-čjuje, so lohej dopjelni. Tež pjeniez — reka — maja doſć ſ tomu(?)!

Wſchelcizn.

* W zaſibzenym lécje je ſo wſcho hromadže we wſchelaſkih měſtach 13 džiwadłow ſpalik! — To wſchelake myſle wubudža!

* Hubjene wocžehnjenjo. „Wy móhli mi lepsche wocžehnjenjo dacž“, proji w měſcze mała holežka ſwojimaj ſtarſchimaj za blidom ſedžo. — „Schto dha maſch ty na ſwojim wocžehnjenju wuftajecž?“ wopraſcha ſo zadžiwany nan. — „Wy mi mało mjaſa dawacie“, wotmoſwi holežka.

* Wulka kruwa. W měſtačku połnōcneje Čeſkeje běſche nowa ſchuła twarjena. Ma pač tam wucžer tež něſhto pola a běſche hródžicžka pſchi ſchuła ſobu natwarjena. Jenoho dnja pſchinidže ſ. měſchečjanosta wucžerja w nowym domje wopytacž. „Na, ſ. wucžer“, proji, „ſcže nowej ſchuli hijo pſchiwukný?“ — Wucžer: „Wſcho by bylo, ſ. měſchečjanosta, hdy by jeno hródž trochu wſchicha byla.“ — Wobaj džetaj do hródže; tam pozběhnje měſchečjanosta wobej pjaſći a runje ſtejo rjeknje: „Hródž je wyſoka doſć; wjetſha kruwa hač ja ſym, tola žana nije; wostanje kaž je.“

* Tole běſche. Hamſki ſudnik: Wy ſcže džiwni ludžo. Schto dha ſo pſiech pſchecžiwo poſtajenjom wſchichoho knieſtwa ſtajecže? Móžecže wěſci bhež — my chcemy jenož wafše lepsche. — Burja: Haj, tole džen runje běſche, knieſ ſudniko, to džen my runje dacž njehamy.

* Róždy ſwoje lubuje. Wucžer: Michałko, kotry je najrjeniſhi čas za cykle leto? — Michałk: Lecžo. — Wucžer: Čeſho dla dha runje ſečž? — Michałk: To móžem ſoſy běhacž.

Naležnosće naſoho towarzſtwia.

Sobustawy na leto 1882: kk. 36.—43. z Budysina: Mikławš Šrama, Jan Koplan-ski, Franc Jánich, Hana Mužikowa, August Wjerab, Michał Cyž, Jan Nowak, J. N., 44. Handrij Haſa ze Zajdowa, 45. 46. z klóſtra Marijneje Hwězdy: duchowna kniežna Francha Koklic, kapłan P. Benedikt Chejnovský, 47.—49. ze Słoneje Boršče: Mikławš Müller, Jan Kętan, Mikławš Hajna, 50. Madlena Welsowa z Hněwsec, 51. Marja Pjet-ašowa ze Židowa, 52. 53. z Kukowa: Michał Woleńk, Šrybarjec młyńk Jakub Kokl, 54.—64. z Miłoćic: Michał Jawork, Pětr Kral, Michał Kušk, Michał Fulk, Mikławš Brusk, Michał Šwan, Mikławš Wawrik, Mikławš Ryčer, Marja Mětkowa, Michał Wor-nač, Mikławš Kral, 65. 66. z Čemjeric: Jan Mlyňk, Jan Kral, 67. Jan Mac z Wulkoho Wjelkowa, 68. Michał Rječka z Małych Bobole, 69. Mikławš Rječka z Džěžnikec, 70. Hana Rězakowa z Bělsec, 71.—73. z Njebjelčic: farař Mikławš Smola, Mikławš Suchi, Pětr Dórnik, 74. Jakub Bělk z Pěskec.

Sobustawy na leto 1881: kk. 360. rendant Michał Besser z klóſtra Marijneje Hwězdy, 361. młyńk Šliž ze Swinańje, 362.—364. z Różanta: Mikławš Suchi, H. Lebzyna, Michał Pjetruša, 365.—367. z Pěskec: Michał Mjechela, Jakub Kórjeňk, Michał Lehman, 368. Michał Buk ze Sernjan, 369. Wórša Šrajerberowa z Dobrošic, 370. Mikławš Müller ze Słoneje Boršče, 371. Jakub Libš z Hunjowa, 372. Madlena Žofcyna z Libu-chowa, 373. Pětr Bräuer z Ralbic, 374. Marja Rječcyna z Budysina, 375.—378. z Nje-

bjelčic: Michał Wićaz, Mikławš Wuješ, Jurij Kubic, Marja Žurowa, 379. Jakub Zmij ze S. Pazlic, 380. kubleř Budař z Wěteńcy, 381. Mikławš Glaša z Kukowa.

Na lěće 1879 a 1880 doplatí: k. Jakub Lubk z Njebjelčic.

Dobrowolne dary za towarzstwo: kk. Jan Koplanski 50 pj., Jan Mlynk 50 p., farar Mikławš Smola 1 m. 50 pj., M. R. z Budyšina 50 pj.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještaj 49,170 m. 60 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Mikławš Bjedrich z Radworja 2 m., přez k. P. Benedikta 50 p., Jakub Kórjeňk z Pěskec 1 m., J. K. z Č. 3 m., z Khróscie lubjene 3 m., žónska z Miłočic 5 m., Józef Mikosz 50 p., redakcija Bennoblatta 9 m. 50 p., kupony: prěni króć zběhnjeny statny 7 m. 50 p., znaty saksi 6 m., lužiski 6 m., po njeboh k. can. a far. Jakubje Barče z Khróscie 600 m.

Hromadze: 49,814 m. 60 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 6041 m. 73 p. — Dale su woprowali: Mikławš Bjedrich z Radworja 2 m., J. K. z Č. 3 m., redakcija Bennoblatta (dar Jednoty) z Dreždān 21 m. 35 p.

Hromadze: 6068 m. 08 p.

Druhe dary.

Wat redaktora: Poslednje čišlo „Katholskoho Posola“ w zańdzenym lěće je wozjewiło, zo so druhe dary w nowym lěće wjac w Posole kwitować njebudža, a zo móža so tajke wšelake dary na farach wotedać. Mi su so někotre takje dary hiše pósłala. Dokelž tamne wozjewienjo Posola tehdom hiše znate njeběše, kwituju tudy hiše junu powšitkomne. Dóstach: a) za cyrkej w Žitawje 8 m.; b) za lyonske towarzstwo 22 m. 25 p.; c) za swj. wóteca 19 m. 80 p.; d) za džecatstwo Jézusowe 23 m. 50 p.; e) za šule w oriene 18 m. — Jelizo so podzíšo žane takje dary na redakciju pósceļu, budža do konsistorija wobstarane, kwitować pak so tu wjac njebudža.

Bjawne dopraschenje.

Njebý dha so hobiało, zo so pohorschkej kónč sežini, kotryž doščí so z tym dawa, zo njedželu kaž druhu rěznikowje na Božich ſlužbach naukipeny ſkót hromadu woža? Kažnja: „Ty dyrbisich ſabat ſwjezieč“ placiži w schém ſchesczanam, katholískim kaž lutherískim, a njehodži so z nicžím zamolwječ, hdvž katholik k pſchētupowanju Božeje kažnje dopomha. Rězník trjeba naš a nazmaka so tež do toho, hdvž so jomu z časom praji: hinač nic, hako džělawy džení! Njeſpi, luba wjesna policija — hój ročki, je-li czahnu! +

Hako wjaceltnomu duchownomu wjednikej našoho towarzstwa prajimy knj. kaplanej **Jakubej Skali** w Budyšinje, so wot nas rozžohnowacomu, wutrobny džak, a přejemy jomu zbožo k dalšomu spomožnomu skutkowanju za serbski kraj a lud. Bóh přewodž joho, my pak joho hako česčownoho sobustawa w dobrym wopomnječu mamy a wobkhowamy.

Lazkowske serbske kath. towarzstwo.

„Serbski Hospodar“

wukhadža porjadnje z „Katholsk. Pósłom“ a njewozjewja so to wot nětka dale w nim. Je-li w žanej expediciji wjac čišlow trěbnych, chcylo so to přečelnje knj. zwónkej **Wjeńkej** w Budyšinje pisać, kotryž je rozeslanje časopisa na so wzal.

Katholicki pismo

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Placi lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Eudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 3.

4. februara 1882.

Lětnik 20.

Świecezna śweczka.

(Krótke rozwuczenjo za świedżen „Śweczk i. Marije“.)

Kaž je wſchitkim znate, so na świedżenju „Czistoſezenja swjateje Marije“ do Božeje mſčę ſweczki ſwjecza a z nimi potom ſwiatoczny wobkhad džerži. Šweczki so w katholickej chrkwi wſchelako a ze wſchelakim wotpohladanjom trjebaja a zaſweczeja. Wo jenym tajkim tudy někotre ſłowa k rozwuczenju podawamy.

Madenidzemy we kath. chrkwi praſtare waschnjo, zo wériwi psched Božeji martru, na wołtarjach, ſwjatej Mariji, M. B., a druhim ſwjatym poſwyczenym, ſweczene ſweczki zaſweczeja. Tute pobožne waschnjo dyrbi ſo ĭhwalicž, dokelž ſo na dobry zamyk zepjera. — Něchtó je ſebi pschez zaſtupnu proſtwu Maczerje Božeje abo druhoho ſwjatoho wot Boha hnadu wuproſyl. Wutroba je za to połna džaka a chyłka rady tuton džak Bohu pschinjescz runje pschez toho ſwjatoho, kotryž je jomu k dőstatej hnadze dopomhał. Dokelž je zadžewany, zo dležzhi ežas we Božim domje we modlenju z džakprajenjom pschebywa, kapi ſweczku a poſtaji ju zaſweczenu psched ſwjeczo ſwjatoho. Tuta ſweczka dyrbi Boha we joho ſwjatych pschekraſnicž, ale tež město wobhnadzenoho zaſtupowacž: ſweczka ze ſwojim k njebju ſapacym płowjenjom je na měſtnik džakownoho ſcheczana, kotryž chce, mohl-li to, ſo na tutym měſtnje Bohu džakowacž, doniž ſo ſweczka dopali. Tak je ſwieczena ſweczka džakowny wopor, we ſwjatym abo ſwjatej Bohu pschinjescz. — Abo druhí bliži ſo z proſtwu: ežas pschebywanja we Božim domje je jomu pschinjereny, dyrbi ſo skoro zaſy domoj wrózicž. Tón ſtaji ſwieczenu ſweczku na wołtar, zo by tuta ſweca znamjo

byla so modlaco ho, kotryž město Bože wopuščic ž njecha, khiba=li joho Bóh z hnudu a wuslyšchenjom požohnuje. Tak budže swęczka zašy z próstnym woporem.

Wopravdże je to rjana a hódna pobožnoſć, kotraž we woprowanju wóſkowej swęczki so pokazuje. Schtó chęk dwelowacż na tym, zo taſki wopor we dobrym zamyslu pschinjescy, naſche džakprajenjo Bohu hódnische czini abo wólonik wuslyšchenja matywata?

Zlobocžiwe judaschstwo je to, kotrež so nad tym hóſchi, zo mohle so pjenjezy, na swęczki wudate, lepje nałožec! Tebi njepraji nichčo nicžo, jeli swoje krosčki na cigary pscheprasskach; nječiū ſebi prawo, zo mortkotach, hdvž druhí je na swęczki wudawa! Wjeniez, kotryž so k czesci Božej nałožuje, nje je zhubyeny: hacž na swęczku, hacž na woruch, jene kaž druhe je znamio nutrnoho modlenja, na kotrymž so jenož hoły njerozom poſtorkuje. —š.

Serbſki ſpěw a ſpěwařſke towarzſtvo,

wažna — ujewažena podpjera serbſkoho žiwjenja.

W někotrymžkuli naſtupanju mjez Serbami žiwjenjo wotučja abo so zdžeržuje. Zaſlužba tajko ho wjefelohu wuspěcha ſluſcha z wjetſcha wſchelakim zjenocženistwam a towarzſtwam, kajkež ſu w nowiſchim času naſtawanacž pocžale. Rozemi ſo, zo mohlo ſo we tym hiſhcze wjele wjac ſtač — ale tež ſnadne prćowanjo hižo njeje bjez płodow wostało. Dokelž pak tele płodny hiſhcze tajke njeſu, kajkichž móhli ſo ze wſchem prawom nadžiyeč, je ſłowo wo tutej wěch zaměſće na času. Wjefeli naſ, zo móžemž z pjera piſnoho Serba tudy naſtawk podač, kotryž wofebje wo ſpěwařſkich towarzſtwach piſche; pozdžijsko budže traſč móžno, tež wo druhich towarzſtwach ſłowczko prajicž. Pschisponnicž hiſhcze chemy, ſchtož je ſo hižo husto zjawnje wuprajało, zo je „Kath. Poſoł“ wěrny pschecžel swojoho ludu a zo tohodla tež njezakomđi, na nje-dostatki a wopacžnoſće woſrjedž swojoho naroda pokazowacž, hdžejkuli ſo tajke pokazuja a jomu ſchłodu pletu.

* * *

Hdvyž ſebi tule ſpěw a ſpěwařſke towarzſtvo za podložk swojich rozpominjanjow bjerjem, njechamž z dohimi ſłowami wuliv ſpěwa na čłowjekej rožložowacž; wſchaf to kóždy ſam čjuje, kaf czelo a duſcha ze ſpěwom wožiwiwatej. Hudźba lóži čzelnui boſoſć, zahorja duſchu k dobrym ſkutkam; staroſć a zruđoba, zle myſle čžekaja, poſhmurjene czolo ſo jaſni, haj ſame njeſchecželſtwo ſo zabhywa: zli ludžo njeznaja dobroho ſpěwa!

Tež to je hižo kóždomu wědomio, zo je ſpěw čłowjekej pschinia-rodženy. Su=li džecži w domje, dha ſu cyłe twarjenja poſne ſpěwa, byrnjež mjerzacy nan starý mandl „ſchamalých dundrow a ſrokopjelow“ do wjefoleje čžrjodý zmijetał. Tež na wſh čzahaja džecži, tež hižo cziſcze małe, husto jedyn za drugim, ſpěwajo, runjež bjez hloſa. Dže=li muž ſam lutki pschez lěš, ſtyſka

jo jomu, tohodla zanoscha sebi pěšen a rozmolkva so w njej sam ze sobu. Hdyž čłowjek nikoho pschi sebi nima, komuž mohł swoje wilke wjeselo wupowiedacz, spěwa sebi, byrnjež ſlawa pěšnje joho radoſcz nihdy njewuprajaše, haj druhdy same napshecziwne čuečza wuznawale.

To je hido winy doſcz jednotliwomu čłowjeku, zo by radu a husto spěwał, cyłomu ludej, zo by spěw sebi wažil a hajil. Tež naſch serbski lud je drje wo tym pscheswědženym, wſchało hido joho pěšen praji: „Serbowski lud je wjesoly lud“ — był! dyrbi so nětko pschistajicz; pschetož w naſchim časau mohli ſkoro wuznacz, zo serbski spěw ſkerje wotebiera, dyžli pschibjera. Domž ſu ſo stare serbske pschazy zhubile, je tež towarischny, tak rjec ſwojbnym spěw bôle a bôle woczichny; abo hdze ſnadž zanoschuja ſo tak husto ryzynarodne pěſnje, kaž to wówka ze zaſidženych čaſow powjeda? Snadž na fermuſci? Vědma ſu hosczo nož a widliczki do boka położili, pschinjeſe termuſčny nan kharthy, a hosczo hraja hacž do cžmoweje nocy, družy czérja na reje. Ale na kwasach tola hishcze ſpěwaja! Věch hako hólczec psched tójschtu létami na kwasu: tehdom niemóžachu ludzo ani za wobjedom bjez ſpěwa wutracz; jedyn ſpěwacze pschemoh druhoho pscheco rjeňſche ſchtuczki. Tójhdy pozdžiſcho věch zaſy na kwas proſheny, wjeselach ſo nimo měry, zo budu ſkonečnje zaſy serbski lud ſwoje narodne pěſnje ſpěwacz ſlyſhczec — wjeselach ſo, ale njeſlyſhach: na kwasu wosta wſchitko jara cžicho, khiba zo hraczych jedyn na druhoho wotach, kelfo ma ſo lobeta ſadzecz. A tak je to tež husto na druhich kwasach, kaž ſym to dale zhonil: starı modla ſo żoldze horjenkej, młodzi khwataja na hlowu na reje; z rědka ſo ſchtó dopomni, zo dyrbi ſo na serbskim kwasu serbski kwas ſpěwacz. Widžu, zo chceſh ſo hóřſhich ſlyſhczec; njeje wěrno? na wſchech rejach ſo tola hishcze ſpěwa, ſlyſhchich džé to druhdy poł hodžiny, předy hacž do wſh pschiūdžesč, a potom mohli cžisami wjeseli hólcę na kwasnych rejach do cyla mjelečecz? Haj, masch prawje! na rejach ſo druhdy pěšen zaſlyſhi, tola džakuju ſo tajko ho ſpěwa, kif njeje uicžo dale, dyžli — njech ſo z waha praji — bjez hloſa wołanie. Z wolnoſču njewiedžo ſchto lepsche zapocžecz wołaja hólcę do hromady, zo je wo prawdze, ſchtó wě hdze ſlyſhczec. Tola tajki ſpěw boli wucho a wutrobu a je bôle ſchłodny dyžli wjesoly a woſchwjach, dokelž njepohnuwa ſo pschistojnomu a njewinowatomu wjeselu, ale cžim bôle džiwej wołnoſči, njeſhmanym myſlam a žortam. Z cyla wſchak, jeli ſo hdz ſpěwa, jara z rědka dobrý narodny ſpěw zaſlyſhich, a prawje tak; by joho wo prawdze ſchłoda bylo porno euzym pěſnjam, kotrež ſo nětko naſchim hólcam ſkoro jeniczeh lubja; dokelž ſo pozdžiſcho hishcze na nje dopomnimy, njeje tu dalszych ſłowow trjeba.

Tež wo wjesolych mejach je w naſchim časau wſchitko cžicho. Schtóž je dleſſci cžas w euzbje był, mohł ſebi ſkoro myſlić, zo ſu Serbjo na zdobne woſchinjo, meje ſtajecz, hido dawno zabylí. Naprachowach ſo njedawno bliże za tym; w někotrychzkuſi wſach ſtajeja ſo hishcze meje, to zhonich, nicžo dale.

Vyč h sebi myslit, zo mohli wo tajkim vjesokim mejskim swjedženju, kažkiž je ze starých časov sem wuwołany, chle lěto powiedacž, snadž někotre rjane pěšnje tutoho časa radoscze wjedžecž, tola wschitko wostanje cžicho, dokelž meje tak wjesole, že spěwnej radosci woskhwewjace swjedženje njejsu.

Cžim bôle dyrbi so wšcho to wobżarowacž, dokelž je spěw jena z najwažnišich podpjerow Serbowstwa. Braji džé hižo spěw: „Schtóž so za spěw zhréje, lubočž k Serbstwu žněje!“ Kóždy baſnik, njech je to jednotlivce abo cykl lud, wupraja ze swojim spěwom swoje najnutrniſche čueča a žadoseče, wopisuje chle swoje duchowne a wutrobne žiwjenjo. Schtóž pak joho pěšení za nim spěva, wubudzuje wězo w sebi te same čueča a žadoseče, kotrež je baſnik do njeje zapołożil. Nichto njebudže so, zanoschujo: „Schtó tu khodži po mojim rowje, zhlibuje tu travu zelenu?“ trjevaj smjecž, a schtóž by to tola chcył, toho býchu snadž z towarzstwa wuhnali; kóždy rozomny człowiek budže želnivje na tón čas spominacž, hdež tež joho z vělkyml titelom do kaſčeža zhotowawšči na kerchowje ze zelenym dornom wodzeja. Tohodla tež kóždy te spěwy najradšho zanoschuje, kotrež runje joho najnutrniſche a swjate čueča a žadoseče wuznawaja, pobožny nabozne pěšnje, zrudny zrudne, wjesokh radoſtie, dokelž je w tuthych pěšnjach sebi dobroho swědka namakał, zo sam za niežim hołym, nje-dobrym nježada. Spěwa je prawje husto, a z tym so w swojim zmyšlenju džen a bôle posylnja. Tež serbski lud je wšich ſwoje radoscze a zrudoby, ſwoje waſchnia a lubočze do spěwom zapołożil; manu hižo rjanu knihu tajkich narodnych pěšni nahromadženu. Dobry Serb spěwa je radý, dokelž widzi w nich chle ſwoje wschędne žiwjenjo wopisane. Wjesele zanoschuje džowka za kołwrotom abo na ūczych zelenej: „Sym Serbow serbske holicžo . . . mam spěšchnoſć do džela“, a posylnja z tym spokojoſć ze swojim powołaniem, połknym džela a wschędneje pröcy. „Serbska zemja, ja mam cžahmęč, ty mi sylnisch wutrobu!“ rozzjohnuje so ſwérny młodzenc z domiznu, tróſchtujo so w ſwojej zrudobje z dopomijecžom, zo jeno nadobnu winowatoſć dopjelnjecž, wótcžinu zakitowacž dže. Linki Serb abo wotrodzenc serbske spěwy zacpewa, dokelž joho žadoseče za druhim du, schtóž je serbskej bohabojaźnoſći a poniznoſći runje napſche-čiwnie, a cžim mijenje a rědſho sebi po serbsku zanjeſe, cžim bôle zabýwa serbskoho rodu, cžim bôle zapřewa serbskeju starsheju. A njemohla so tež mjez něſiſkim naschim ludom, wosbjie młodym, lubočž k Serbstwu zhubječž, hdyz wjac̄ tak radý a tak husto narodne pěšnje njeſpewa? A tola je cžim wažniſche, hdyz husto doſč narodnoſćzi božemje dacž rěka: serbskeje pobožnoſće ſo motrjec; pschetož pola nas ſo lubočž k wótcžinje a nabožnoſćž mjez ſobu podpjeratej, jena bjez druhéje pak hinjetej; to je ſo hižo z mnohimi pschikkadami husto doſč wopokažalo, a njeje tu toho-dla dalschoho rozložowanja trjeba. Po tajkim je z přenim njedostatkem tež hiſćeče druhi jara bližko zjenocženy: cžim radſho ſo młodym lud spěwa zda-ſluje, cžim bôle pschibjera mjez nim njeſpſhistojna, njedowolena

zabawa. Čjelovječ njemóže ženje cyle prózdnih býcž: hdyž njedžéka, hladá, zo mohl so z někím zabawjecž, powjedacž; hdyž njerěčí, zabludží so husto došč do wschelakich myſli, njejeſi prawje na so fedžblivý. Tež mlody lud chec po swjatoku zabawu; tohodla ſchadžujuja so w někotrychžkuſi wſach pschi wjeſnym swjatym kſchiju. Tu zabawja so — ſnadž ze ſpěwom? Z cježka ſy jich hdy ſpěvacž ſkyſchal; cžerja tam njedžiavo swjatoho města njerozomne, njeſchecžanske rěče, žorth a tryſki, — tež žónski ſplah je druhdy pódla! Njemóžem tu nicžo dale pschitajieč, khiba stare ſerbſke pschiffow: „Wjeczorne pučeje wſchelake z honja, a nócka wjele prajicž wě.“

W zymje, hdyž wonka na wſy wjacy njehoſi, khodža na bjesadu; ze wſchoho ſpočatka wſchak ſebi hižo tajki dom wupytaja, hdyž jimi hoſpodař tak jara na porsty njeſhada, ale ſebi tež z nimi ſobu žort zejhraje. Tola kuli je tutón žort! Husto hraje* ſo wo wulkí pjeniez: to je jara ſpodobný žort tym, kij dobývaju, pschehračkam pak porodža hněw, zlobu; kónc je husto doſha njepſchecženoscž. A myſliſch ſnadž, zo w poſcze, hdyž ſu ſo jim kharty wit ſermuſche hacž do poſtnic w ruch zhréle, je do boča poſoža a kherluſch zaſpěwaju? Hdyž priedy ſo ſpěvacž njenaruečiſtu, wostanu tež w poſcze ſchije něme. Druhdy ſo tež pjeniez ſklađuje na piwo abo paſenc; hoſpodařowý ſyňk dyrbí do korečmy běhacž, a ſmě ſo potom za to do ſyteje wole ſobu na- pič; dôſtanje tež druhdy ſajſu do rukow, zo by ju zapalał. Tajki pachoł je njemalo hordy, zo ſmě z wulkimi hólcamí pič, woni pak moja z nim ſwoje žorth a naſiwaju ſtajnje z nowa. A ſhoto hiſcheze wbohi pachoł pódla nje- naſuſnje! Njeſhyschiſh džen husto w tajkich bjesadach ničo lepſche, khiba prózdné, nječestne rěče, ſakry, a ſhtož ſo kſchecžanej nihdý njepſchiteji: ſlowo nima wopuſki, zo mohl je zaſo popadnyč, — džecži pak ſebi neſchtodžkuſi ſwěru wotpoſluchaja. Kajke ſu tola ſměchi, hdyž mały njerozom po nimi blabota, a jeli ſo hiſcheze přeni raz njeradži, z nowa ſpytuje, dokelž jeno myſli, zo prawje czini! Hdy bychu ſebi radſcho dobrý narodny ſpěw zanjeſli; bychu z tym jara vělnje wotſtudu zahnali a ſo derje zabawjeli, tola tomu, zda ſo, ſu hižo wotwukli, zabawja ſo radſcho z hroznymi bladami, kotrež žarliwoſeč a njemérne žadoſeče rozhorjeja.

Bjez džiwa tohodla, zo tež mjez Serbami hiſcheze husto doſež njeſchis- tojne, džiwe reje nadendžesč. Tam potom wotučja wſcha njepoccžinovoſeč, dokelž ſo ani na zwonkowny porjad njeſhada. Šhtož móže najbóle wołacz a harowacž, je tam z knjezom; ſhtož prawje njerodne, nječestne ſchukti ſpěwa, k tomu ſo wſchitey tlóčza. Spěvej runaja ſo zle rěče, a tryſki, z paſencem a piwom ſo pódla ſtajnje pschikkaduje. Hdyž ſu ſo ludžo doſež rožhorili, czinja jedyn druhomu kſchidu, z wopředka ze žortom, pozdžiſhco tež

* Pschitajna a měrna hra z nižka wſchak je hiſcheze lepſcha zabawa, dvžli njeſticežomne, mlodoſež tujpaje rěče a tryſki, wo kótrhž placiſi, zo z tajſkoho towařſtwa ſo kózdy zavěſče hubjeniſchi domoj wróči, hacž je tam ſchol.

ze zlym: jedyn storka, drugi swari a wotmołwja z wudmami a sakrami; nje- traje dolho, a nastanu puki, też hacj do sameje krewje, a szczehwók je, nic-si hnydom skóržba, dha tola dołholétnie njepshcęzstwo. Takkle so nasci młodzi ludżo w mnogich wach hiszceze wjesela! Hdy budże lepjje? dyrbí so kóždý wo- prawdžity dobry Serb prashecz: hdz dha na żane waschnjo bjez reji hicj nje- móže: hdz budże so z najmjenšcha pschistojnišcho a porjadnišcho rejowac? Z czeška móže schtó dobreje wotmołwja dacz, wižo, zo tež cyle njewotroſčenym lud na reje khodži: siedma je džeczo ze šchule, njech je hólc abo holca, běži do korežmy a wostanje tam hukboko do noey. Hdz tole starschi dowoleja, nje- trjebamy so hakle džiwac, hdz swojim wotroſčenym džomkam radža na tele džiwje reje khodžic, zo býchu sebi — to chcu kufk mijelčo prajic — w pra- wym času nawoženju namakaše. — Naschi wótecojo su tež rejwali, na czož so tak husto a rady wołaja, zo býchu reje zamokweli. To drje je wérno, ale iich reje a nasche reje — to je rozdžel! Žich reje běchu czeſtne zawjeseleńja — hdz pak džensa hiszceze nadenidžesč czeſtne reje? Ale schto jeno ma tajke wopisowanje reji ze spěwom? Aj, měnju, zo drje su reje jeno tohodla tak njeporjadne, dokelž so tak mało a tak mało czeſtne spěwa. Hdz lud spěvac njecha abo njemóže, a tola wězo prózdný a změrom stacj njezechce, domiž hercy njepiskaju, myssi jeno na wschelake tryski, z kotrymiž mož sebi czaš zahnač; zly pschitklaď zawjedze jenuho po druhim a napoſledku wschitc pschemoh haruju.

Wotucži si pak hdz žanomu swědomjo, pschiběhnie je „zly duh hnydom kolebac“: hercy zapiskaja, a swědomjo so wotmijlnje. Byli pak so pilniſcho a rozomniſcho spěwało, njeby nichčo tak jara khwile měl k njekhmanym myſlam, rěčam a ſlukam; njebychu tež tak husto ze swětkeje lubje won do czmoweje noch khatali a tam — hréchili. Wuznacj drje dyrbimy, zo tež na rejac hóley druhdy spěw zanjesu, to pak je husto cuzy, kotryž by najlepje ženie swěta njewidžał — tola młodzi ludžo jón spěwaja a dopokazują cžim jaſniſcho, zo jum mysl a žadosež za narodnoſežu a pěknosę ňejidže. Dokelž pozdžiſcho hiszceze wo tym vorěčimy, wostajamy so dalskich ſłowow.

Napshecz so tajkej njepshcęznej zabawje dyrbí so ze wschemi mocami dželac; pschetož to je přeni zapoczątk k dospołnomu njezbožu, hdz młodženc pozdžiſcho tak nałożeny do wojałow dže: rola je pschihotowana, pola wojałow zly duh syje. Wutroba je drje male polo, tola wózho na nim roſcze, zle zelo najlepje. Tsi dolhe lěta dyrbí syn z domu. Nan skorži, zo budže za njoho wotroſčka trjebac a pódla hiszceze synej pjenjezy do města ſlacj dyrbiec; tola maczérne swérne wóczko widži wjele wjetſchu ſchłodu; tohodla dawa jomu ſylzujo božemje, napominajo joho: „Boj ſo Boha a dopomí ſo prawje husto domoj!“

Pola wojałow so jeno na to hłada, zo muž ſteji kaž ſtokp, zo dolhe krocze ſtaja, rjenje třelbu nosy a derje třela, nichčo pak so njeſtara, z kim schto rěči, hdz khodži. Pschitnu tam ludžo ze wschich ſtow do hromady;

dobri a zli, njerodni a pschistojni dyrbja hromadže do jeneje istwy. Žadny njeje kromy na hubu; jedyn wustea so do zlych ręczi, drugi rożemi sakrowacż, tseczí wě chlu khopicu njepōczivych khumštow. Dokelž su hewak na wſchě boki krucze wuspinani, dowoleja sebi z ręczemi a ze zabawu ežim wjach, hdź tol tu nichtó za nimi njechlada. Zlē tomu, kiz snadź chce porokowacż, abo k dobromu radzież: smiechi, wudma, hrozne hanjenja dżeń wote dnja su joho mžda! A wudma hľuboko do wutroby ręzaja, woſebje pola wojałow, hdźeż je hewak kóždy sam za ſo bjez wjesela a tróſčta. Z tym hodzi so tež naj-kruczischa wutroba pschewinacż. Z rědka smě tež wojał do božich ſlužbow: njedzeli dopołdnja ma najbóle połnej ruch dželacż, popołdnju hakle smě na piwo hicż; tole sebi po ežasť pschewicži a zakomđzi tež kemsche, runjeż měk khwile. Běda! ſchtóž hižo zawiedżeny do wojałow dže, abo hewak ſinki, zo so jomu njemdre tryski tohorunja lubja: tam zawěſcze dowuknje, ſhtož prjedy hirschče njewjedzesche, tam spóznaje njepōczivoſcż, kotrejež prjedy ani z mjenom njeznajesche. Njeje drje trjeba, zo by so wojeſte žiwjenjo dale wopisowało, znaje džen je někotryžkuli ze ſamsnoho nazhonenja; za naſch čas wojeſtwo z rědka koho zminje, z najmienischa nic mjez naſchim serbskim ludom, dokelž je ſylnych, ſtrowych ſtawow, kóždy rodženy wojał. Skoro kóždy Serb dyrbji potajkim do tuteje ſchule, hdźež so zawérno dobrý poczint njewicži. A tutu ſchula woſebje Serbej ſchłodži, bóle ſnadź dyžli druhim. Serbej je měſčęzanske žiwjenjo mjenje znate, zda so jomu nowe a tohodla bóle wabjace. Tuž tež so z dobom dowěrliwie nowomu, „woſebniſhomu“ žiwjenju podawa, njedzivajo dobroho a złoho. Njeje wſchaf pôdla znata džimna Serbow myſticzka cyle bjez winy, zo je wſchitko cuze tež spodobniſche a woſebniſche. Tuž so skoro kóždy serbski młoduski, kiz do wojałow pschińdże, zwonka a zmutska psche-měni: khodži w mazanej wojeſtej draſeże, kuri hubjene cigary, piye palenc, ręczi woſebniſe němſki, ſakruje, paczerje wjach njeſpěwa — a to njedyrbjako so tajkomu pachołej wjele bjež zdacż? „Zajědže-li pak Serbej hordoscž do wutroby, zajědże jomu Němc do hlowy.“ W měſcze so ludžo zetkujo mało ſtrwja, so rozhymi, dokelž je tajke waſchnjo woſebniſche; tak tež serbski wojał dže nimo serbskoho wojała, žadny druhoho njeznaje, lědma na so poſladnjetaj, wjele mjenje hromadže poręczitaj. Z tajkej hordoscžu wuſnje serbski wojał nadobne serbske waſchnja a nałożenia woteznawacż, napoſledku chył so najradſcho ſwojich serbskich starszych hanbowacż.

(Skončenjo pschichodnje.)

Schto prawa žona zamóże.

Služowna džowka bě sebi pěkný pjeniez nalutowała. Ju zezna pilny rjemieslnik, wza sebi ju za mandželsku a zaſydlili so na khěžfu, kotrež ſebi kumpštaj. Zbožownie miemychu so prěnje lěta. Bože žohnowanjo wotpočzowacše wiždomije nad młodymaj mandželskimaj a na jeju zhromadnym procowanju. Tu pocza so młody muž pschi ſwojim rjemiesku ežuež, jako miſchtr pocziniecž a do korežmy khodzież. Z prjedy pschistojnho ežlowjefa bu we nje-khmanym towarzſtwje za krótki čas wopilc a pscheczinjak. Kórc pola bě

hijo w pjanosczi w koczmje pschedak, a drugi kruch be k pschedaczu zrawy. Zonska so mjesczo na smjercz rudzesche, proschesche, plakasche, wopschisahasche muza dzen wote dnja, ale — podarmo!

Zo ze swarjenjom niczo njewiezini, wiedzesche derje, te sebi zalutowa, a z nim mnogo hrecha. Junu stany rano z czasom, zezbera po komorach swoje zmachi a kladzesche je do kschinje. Pschi takim dziele zaawita dzen, muž rozdzerasche woci, stany a pozada za snedanjom. Zona pak so dale wo njoho njestarasche, pytasche tu a tam, noschesche hromadu, schtoz jei skuschesche, czinjo, hako by z mužom niczo wjac czinicz njemela a won wot njeje niczo żadac z njemel. To zasta njepoczinke rozom. „Marhata“, dzesche, „schto to worasch?“ „Lubi mužo“, wotmowlvi na to mandzelska, „z twojim piczom smoi wotkudziloj. Pijseli pol leta tak dale, ponidze tež nazu khedka, a njezmijemom ani drasty, zo mohloj swoju nahotu pschifrycz. Pondu swoje pucze a so zašy pschista ju. Z tym, schtoz hiscze wobsynu, zaplaczu twoj dolh a zdraſczu eže. Sym eže lubowała we dobrych dnach, a njezastorcu eže w hubjenstwie. O zo běsche woſtał, schtoz sy byl! — netko pschi tebi vycza njeje!“ Tute słowa we pokornoſci wutroby prajene, pschedobychu dotalnu zaſakloſez muža, won zaplaſny horec a slubi, zo do žaneje koczmy wjac njestupi.

Swoje słowo je sweru džerzał: wobaj běchtaj zašy zbožownie hromadze, kaž we spoczatku, a rozomna Marhata je hijo pschedatych korc pola khedcy zašy pschikupila.

To zamóże žonska, ale jenož prawa žonska! Taſka z nizkim czołmo a jedožnym jazykiem ſnadj by to hinak zapletka: ale wukónce jeje a mužowym njebudze tak spomožny, kaž tale ſtawizna powjeda. gk.

Wroblace przedowanjo.

Něšto za taſich, kotliž chceđa na wumienſki hiež.

Žedyn starschi bur mjeſeſche syna, kotryž be so woženil. Prajeſche junu wotroſczenym syn k swojemu nanej: Nano! czjohodla chceje ſo wjac dręcz? Cznicze ſebi lóže a dajeje namaj kubko zapisacz. Niczo wam węſeje pobracho-wacę njebudze. Tola mudry nan dopomni ſo na pschitlowo: „Njeſtekaſi ſo předy hacž lehuycz džesč“, a njechaszhe niczo wo wumienſtarſtu wjedzec. — Wysche woſnow domſkoho be ſastoječe hnězdo, z kotrohož be khrobly wrobl ſastoježki wuhaň. Hdyž běchu tam młode wroblki, wza starý nan to hnězdo z wroblemi dele a sadzi je do kletki. Tu powiñny nan pola wotnia. Starej wroblaj pschiletowſtaj a noscheschtaj husto picu młodym wroblam, kotrež ſo prawje derje namakachu a roſezechu. Hdyž młode wroble z hnězda do iſtwy złetachu a swoju cyrobu ſame pytachu, popadny nan stareju a sadzi jeju do kletki. Młodym wroblam dawaſche nan khleb, twarožek, jeczmien, wows atd. k jedzi; starymaj pak khwilu niczo do kletki njeſtaji. Tuž woprascha ſo syn swojego nana: Ale nano! czjohodla tak czinicze? — Ja chci radu wiedzec, prajeſche nan, hacž młode wroble starymaj w kletcy tež něſto picu pschi-njeſu. — Tola młode wroble létachu wjesele woſoko, jěžachu a njeſtarachu ſo za swojeju stareju w kletcy, kotraž žałostuje kwičeſtaj a po picu žałoszeſtaj.

Na drugi dzen nan starymaj wroblomaj khleb a twarožek do kletki pschi groczanych duriczkach tylny, njeda pak młodym wroblam we iſtwie žanu picu. Schto czniczachu netko młode wroble? Bone pschileczechu ke kletcy, zebraſhu tamnymaj tak wiele khleba a twarožka z kletki, kaž wiele móžachu jenož dosah-njež a hdyž staraj tež za picu dypaſtaj, kuſachu młode wroble do njeju.

To wschitko bě starý nan swojemu synu počaš, a tón nicžo wjacý wo na-wuměně-hynjenju nješpomni. Z toho móža nanowje a macjerje sebi wuežbu wzacž, zo tak došlo hacž za dobre spóznaja a žana wjetšha schkoda njehozy, sebi swoje kublo abo živnošcz zdžerža a hdúz do měra so synu sebi dobrý wuměněk pola amta krucze wucžinja. Pschetož na slubjenja džecži so pschech spusčecž nješpomni. Wotrošczené džecži pak dyrbja sebi z toho tu wucžbu wzacž, zo schtwórtka lažnja jim pschitazuje tež swojich starých starschich čeſćicž a z džecžacej luboſcu za jich potřebnoſcze so staracž a wosebje tež wuměnět jim prawje dawacž. — Boh luby Knížej je tež čaſne zbožo taſkim džecžom hižo slubil. Je-li pak nježdžakny a nahramny syn abo nahramna džowka swojimaj starschimaj na wuměnku wočahujie abo hubjene za nich ſhowa, dha wěčeze so jimaj tež w čaſném hubjenje pónidže. Schtwórtka Boža lažnja rěka: „Dyrbisch nana a macž w čeſćidi meč, zo by došlo živu byl a so tebi derje ſchlo na zemi.“ T. N.

Z Lužic a Sakskeje.

Z Budyschina. Nascha tachantska cyrkje je nahladnu woždobu doſtaſa. Je to wulke ſwjecžo „Poſlednia wječer“ wot molerja Schwarza z Drežđan, kž je tež luboznu „Swiatu swojbu“ za wołtar hajnicžanskeje cyrkvicžki molovaš. Šwjecžo w naschej cyrkwi je, dokelž druždžie ſo nježdžesche, na počnōcnu ſčenu powiſnjene. Blačji 10,000 m., z čohož je wjetšhu počiou ministerium zaplačzilo.

— Na proſtu wuſchadža hnadnouho k. biſkopa je Bonifacijowę towarzſtwo we Paderbornje 2000 markow dariło k wotpłaczenju hſchęze doſež wulkoſho doſha za twarjenjo Hajnicžanskeje cyrkvicžki.

— Schtwórtk 26. januara bu tudy dotalny kaplan knížez Jan Nowak za farſkohu administratora we Schpitalu pola Kamjencu wobkružený, a budže pschichodnu nježdželu wot knížea kantora Scholtý ſwiatocžnje do swojeho zaſtojūſtwa zapokazaný.

— Wot noweho lěta wuſchadža tudy z redakciju a wudawarſtwwom knj. dra. Muki nowy čaſhopis „Lužica“, kotrýž možem kóždomu rádžicž, kž chce we serbskim piſmowſtwje a ſlowjanſkim žiwiſenju ſo trochu rozhlaſdacz. Wuſchadža měſacžnje a płacieži do domu pschinjeſený 2 m. 90 p. „Lužica“ je na měſtu „Lipy Serbskeje“ a „Lužičana“ zaſtupila.

— Wutoru 31. januara ſu ſo tudy klamý pschekupca Hauptmanna na bohatej haſy wupalile a schtwórtk zas ſo ſpali bróžnja na horncžerskej haſy.

Z Ahroſcžic. W běhu zańdženohu lěta je ſo we naschej woſadže narodžilo a w naschim domje Božim ſwj. Kſchęzeńcu doſtaſo 135 džecžakow, a to 68 mužskohu a 67 žónskohu ſplaha. Žemrjelo je 117 woſobow, 60 mužſkohu a 57 žónskohu ſplaha. Wěrowaných bu 31 porow. K Božomu bliďu vějče pola nas 13,897, we klóſchtrje Marijnej Hwězdžje pak 13,460 woſobow.

— Nježdželu 29. wulkoſho róžka mějehše towarzſtwo „Jednota“ tudy we Wjenkec hofcžencu ſpěwanſki ſwiedžen z balom. Hacž runje nježdželi ſo psche-praſchenja ton króz̄ kaž je hewaſ waschnjo, zjawnje ſtale, ale jenož pschez karthy, dha bu tola ſala bóržh napjelnjena. W ſchecžich hođinach započa ſo ſpěwanjo, a ſpěv ſu ſo drje najſterje ſubile, dokelž buču z mócnym placanjom pschewodžane. Wjeſoły ptacžk věſche najſterje jenomu přenjomu baſiſeže jara woſoko wuſchow ſpjerchotal, a bu pschez joho nježdžbliwoſcž na taft abo psche-

jara wulku horliwosz̄ w śpiewie tóñsamý skoro zwróczenym, tola druhe hłosy dżerzachu krucze a pschińdże zas wschitko do swojeje kolise. $\frac{1}{2}8$ hodz. běsche śpiew nimo, a wschi a wutroba běchu spokojene; żadasche tež netk żoldk swoje prawo. Buchu tohodla blida ze wschelakimi jędzemi pschifrywane. Wschelake pschipitki a sławy so pschi jędzi wunjezechu, a to prénja wot knj. pschedsydy Jednoth z krótkej pschedreczu joho Majestosczi naschomu najhnadnischomu kraley Albertej, druga wot knj. wuczerja Hile płaczescze pak częstnym hosczem wosebje żonkoho splaha; někotre poklony stachu so pódla wot knj. Zuricha z Budworja. Tsecza sława wot knj. wuczerja Wjenki z Różanta wunjeſe so dirigentej Jednoth knj. kantorej Pjetaschej. Dóstachu hiszczę „Sławu“: pschedsyda Jednoth knj. Michał Kolla, Jednota a yoseżencar Wenka, za zdobne wuhotowanjo swiedżenja. Posledni, runje pschitowuny, so podzakowa z pscheniom, zo bychmy so bórzy zaś tak wjesele zechli. — Netk naſta mócene hibanjo w nohach, hercy poczachu zaſhmijatanu reju „Polonaise“ piſkacż. Wjesła zabawa krieżesche dale a wysoko dżehu pschez cyły swiedżenii zmohi serbskeje narodnosz̄e a płodzachu zmyslenja wótenokrajneje luboſeże.* J. K.

Z Drežđan. Towarzystwo katholickich Serbow w Drežđanach „Jednota“ wosbywasche tudy wutoru 24. januara swój schtórty założeniſki swiedżenii we Meinholdec salu. Nimalo wschitey, kotsiz hiszczę serbskoho ducha we ſebi czują a fotryniż woſrjedz holknoho wulkohu města hiszczę wutroba po cžiczej nežinie domiznje w lubej Lužicy žedzi, běchu so tu zechli. Tež hoſči tu njepobrachowasche. A běsche tu žiwenjo, tajkohoz w Drežđanach woſzakujemy a tež njewoſzakujemy. Wemys, zo tajki swiedżenii w Drežđanach trochu hinaſhi napohlad poſkieża, dyžli na wsach; tola serbski swiedżenii, ſchtó běſhc psched létami w Drežđanach tajkoho pytał? A serbski běsche, k najmiejenshomu z wjetſchoho džela. Rjeſpominamym na to, zo so na programmie němſke śpewy ze serbskimi ſzéhowachu a zo tež officalne zarjadowanja na němſke drežđanske pomery džiwač dyrbjachu; ſchtóž naſt woschewyſe, bě wobfedžbowanjo, fakt kóždy Serb, kiz njepręje, zo je Serb, ſo tam hako tajki czujesche. Běsche někotromuzkuli tak lohko wokoło wutroby, zo móže ſo zaś jemu w zynkach swojeje maczérneje ręče zabawicż a napowiedacż, czujesche ſo kaž doma mjez druhimi swojoho runjeczą. A komuž je ſnadz wschędne žiwenjo a wschędna staroſć wo swoje byczo serbske dopomijeczo kaž ze ſkoru pschitrylo: jomu běsche, kaž bych u dotal mjelečace haj ſnadz zabyte truny joho wutroby z nowa zaſlinczołe, a bu ſobu torhnjeny do serbskoho czucza, serbskoho žiwenjenja. A fakt nutrnie je z tajkim serbskim czuczom nabožne zmyslenjo zjenočene, je kóždomu znate. Ma potajkim drežđanska Jednota ze ſwojim prówanjom a ſwojimi swiedżeniami wulku ważnoſć. Na to tež krijeſ farar Hórnik z Budyschina, kiz bě ze ſwojim kapłanom swiedżenii wypatycz pschischoł, węſče myſlesche, hdyż pschi zhromadnej wjecžeri nowym ſobustwom Jednoth, iich hako jeje częſtny ſobustw powitajo, ſlawu wunjeſe. — Swiedżenii mjeſeſe ſo cyłe po programmie. W dwémaj dželomaj śpewachu ſo po rjadu němſke a serbske śpewy, a ſluſha ſpewarjam a jich wjednikej, krijeſ wuczerzej Röſlerej za rjany, wuraſny, haj wumjelski śpew wscha kħwalba. Wosebje lubjachu ſo serbske śpewy, tež němſki hosczem, tak zo dyrbjachu ſo wospjetowacż. Pschi zhromadnej wjecžeri ręczęſe ſo němſki a serbski a ma ſo pódla předy ſpomnijeneje ręče tež na k. Röſlerowe ſłowa ſpomnicz, z ko-

* Redakcija je tutón dopis, kaž jón dosta, z džakom wočiſcieſez dala, a pokazuje w nastupaju poslednjeho džela tuttoho swiedżenja na předkowny naſtaw: „Serbst. śpew. atd.“

trymiž so nastaczo a dotalne skutkowanjo Žednoth jara wustojnje rozentaja. Wjez hoscjemi widżachmy tu dreždānskich knježich duchownych: präs. Stollu, superiora Buča, dwórskeju předarjow Wahla a Potthoſa, wojerškovo fararcja Maca, kapłanow Brieden-a, Hälma a Hartmana, dweju wuczerjow a tež někotrych Serbow z Lužicy. — NB. Z wutroby pschejemy, zo by Žednota so w Dreždānach prawje wobkrucziła, roſtka a kęzela a zo by pschec swój nadawł psched wocžomaj wobkhowaſa. Njech dha so jej tak woſebje po- radži, pschec bōle ſobuſtawow a wīchēch Serbow w Dreždānach w lubočci ſ swojomu narodej zahoric̄ a wobkruczic̄, zo bychu Serbja tež w swojich swójbach, ze swojimi džecžimi tam jeno serbski rēczeli. Němſki jich džecži hjez starschiskeje pomocy nauku, serbski paſt nic. Paſt nuzna paſt abo ſ najmijenschomu wužitna je jim tež serbska rēcz, móža z toho ſudžic̄, zo je nam wjac hac̄ jedyn němſti Dreždēnčan, kotrejuž starschej ſtaſ wobaj serbskej byloj, hižo ſkoržil: „O hdy běſhtaj mojej starschej ze minu, hdyž běch hako džecžo doma, serbski rēčzaſoſ: nětko bych serbsku rēcz tak nuzne trjebaſ!

3. chłopoſwēta.

Němſka. Rajchstag je zamknieny a budže ſnadž po Zutrah hiſhceze jemu powołany, jelizo kniježerſtwo hac̄ do toho ežasa nowe zakonje zhotowi. Zanđene poſedženja běchu khétero wichorate, dokelž poſtupna ſtrona wjerečha Bismarka pschimac̄ pocža dla kralowſkoho wozjewjenja wo kralowej mocy a zamołwjenju joho ministrów a zaſtojnifikow, ſchtož wjerečha Bismarka žałostniſte rožbri. — Pruski ſejm tu khwilu woſebje wo pjeniežnych nacžiſtach jedna.

Awſtrija. Zběžk w Dalmaciji pocžina ſwoje zmobi pschec dale a ſchérſho mjetac̄, a praja, zo je lud z džela z njeprawdu a njeſprawnoſcži zaſtojnifikow znieſpotojny z džela wot czuzych njeſchecželov Awſtrije ſchęzuwanj. Ze ſo 8 millionow na poduſchenjo zbežka zwoliſlo, a to hiſhceze njebudže doſahac̄.

Francowſka. Gambetta, pschedsyda dwaj měſacaj staroſto ministerſtwia je z cylymi ministrami pan yl! Zdaſche ſo wſchohomócný byc̄, a hlej! ſkoro wſchity ſo jomu pschecživichu. By drje derje bylo, zo je tolle njeđuſhnik ze ſwojimi pomocniſkami wotſtronjeny, hdy bychmy ſo jeno lepſchoho nadžijec̄ měli! Nowe ministerſtwo je hižo zaſtupiſlo; kaſke budže, hafle čoſ poſkaže.

We Schmejdowskej je ſo paſtor Hellgvist do katholiskeje cyrkwiſe wró- cžil, kaž ſam ſwojej wyſhnoſci wozjewi, z pscheswědcženja a najebac̄ wulku ežaſnu ſchfodu, jeno zo by ſwědomjo ſpoſoſil.

Amerika. Skónčenje ſu njeſtvičomnoho Guitau-a, fiž běſhe na- dobnoho pschedsydu zjenocžených ſtatow Garfielda ſkóncoval, ſimjerci ſojudžili.

Naležnosće našoſto towařſtwa.

Sobuſtawy na lěto 1882: kk. 75. Ernst Lenš z Haslowa, 76. Boſcij Lehman ze Smjerdzaceje, 77. 78. ze Sernjan: Pětr Beňš, Jurij Šwejda, 79. Jakub Klimant z Lazka, 80. Franc Gábler ze Zajdowa, 81.—85. z Budyſina: registrator Jurij Banda, Miklawš Mlyník, M. Mótko, Jurij Jakubaš, Marja Kalic, 86. M. S. z M., 87. 88. z Drež- džan: Michał Glawš, Marja Šimanec, 89.—93. z Njebjelčic: kapłan Kubaš, Miklawš Žur, Marja Žurowa, Jurij Kubic, Hana Wroblec, 94. Michał Lebz ze S. Pazlic, 95. 96. z Kukowa: Jakub Delečka, pječkar Zelnak, 97. Jan Čorlich ze Zdžerje, 98. duchowna knježna priorka Paula Mitec z klóſtra Marijnoho Doła, 99. Jan Měr- čink z Hrubjelčic, 100. Handrij Guda z Hornjeje Kiny, 101. Miklawš Rocho ze Šu- nowa, 102.—112. z Wotrowa: farař Jak. Herrmann, Michał Wrobl, Michał Cyž, Madlena Rjedžina, Miklawš Böhme, Jakub Balcer, Marja Pječcyna, Miklawš Šolta, Michał

Bobik, Mikławš Čornak, Mikławš Hajdan, 113.—115. z Kašec: Hana Cyžec, Jakub Šoňta, Jan Nowak, 116.—120. z Khanec: Korla Nowak, Hanža Pječakowa, Mikławš Lehman, Pětr Libš, Pětr Kocor, 121.—124. z Krjepiec: Jurij Pjech, Pětr Haška, Mikławš Knježk, Mikławš Koch, 125. Mikławš Krawc z Nowoměsta, 126. 127. ze Žuric: Pětr Weelich, Mikławš Cyž, 128. Mikławš Bředrich z Budyšina.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 382. Michał Frencl z Różanta, 383. Jakub Klimant z Lazka, 384. M. Š. z R., 385. Jakub Delenčka z Kukowa, 386. Jan Měřínsk z Hrubějšic, 387. Madlena Lehmanowa z Dreždán, 388. Mikławš Bředrich z Budyšina, 389.—396. z Wotrowa: Pětr Lebza, Jakub Čemjera, Michał Bulank, Jakub Symank, Jakub Cumpjela, Michał Bobik, Mikławš Čornak, Michał Krawc, 397. Jakub Andrički z Kašec.

NB. Jakub Krawčík ze Žuric njeplačeše, kaž je w prěním čisle kwitowane, na lěto 1881, ale na l. 1882. Toho runja Marja Žurowa a Jurij Kubic z Njebjelčic.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 49,814 m. 60 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Njemjenowany 1 m., r. 1 m., M. z Budyšina 50 p., khuda swójba z Koslowa 10 m., z Ralbic dar k česci najswj. Wutroby Jězusoweje za dóstatu strowotu mandželskeje 2 m., z R. 1 m.

Hromadže: 49,830 m. 10 p.

Prašeňčko: Štô za přichodne číslo doda, štož hišće do 50,000 m. brachuje?

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 6068 m. 08 p. — Dale su woprowali: r. „Swjaty Józefje, proš za nas“ 1 m., H. B. z Budyšina 1 m.

Hromadže: 6070 m. 08 p.

Próstwa na serbskich hospodarjow.

Rjezabudžje na Bacžon! Wschitcy pschejemž sebi, zo by tónle z tajkej pröcu a tak doľho pschihotowaný skutk serbskeje horliwoſcze za čeſcež Božju ſkoro psched naſtimaj wocžomaj ſo pozběhovacž pocžał; wocžakujemž tež, zo ſo — hacž Bóh da — hijo w thymle nalečžu twariež zapocžnje. Wy ſamiderje wěſeže, ſhoto je to ſamjeni trébne, prjedy hacž twar nekaž ze zemje roſež pocžina, a wěſeže tež, zo hiſheže najwjac̄ ſamjeni w Bacžonju nawožených njeje. Rjezakomđicze rjane dny a puče, kotrež někol mamny. Dojedžje dha kóždy k najmienšhomu na jedyn džen do Bacžonja a wotwožče naſlamane ſamjenje, a potom chcemž widžecž, tajke ſepje tam nawaleče! Wschitko je wam znate, zo to nic za čłowjekow ale za Boha cžinicje — a hdj je ſhto doſež cžiniš za Boha, kiz je wſhō za nas cžiniš? — Poždžiſčo pschimđe mnzne dželo a žadhy z was njezměje khwile, traſch runje tehdom, hdjž twarci wſhē ſamjenje wotbravšti woļaja: „Wjac materiała!“ — Tuž jědžeče dha do Bacžonja wſchitcy, blízcy a daloci, pschecželojo a pschecžiwnych, wožce „wot ranja hacž do ſlepje cžimy“, a počažče ze ſkutkom, zo to njeje wěrno, ſhotož nam wumjetuju: „Serbo ſu wěcžnje njeplachzeni.“

Đžak.

Wſhítim mojim dobrcžerjam ze wſhēch woſadow, kotsiž ſu z darjenjom a pschivoženjom twarskich materialow, tež z druhimi darami a rucžnym dželom pomhali moj z Božim njevjetrom loni wotpalený dom zas natwaricž, praju tudy zjawnje a z chleje wutroby „Zaplačž Bóh tón řenjez.“ Ta pak chcu Boha pruſtež, zo by wón ſiž wſhíticki z čaſtymi a wěčnymi ſublami nadobniſe žohnowaſ.

Marja Frenckla w Gernjanach.

Katholicki Pospis

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Placi lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Eudowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 4.

18. februara 1882.

Lětník 20.

Nowy chrkwiński zakon we pruskim sejmie.

Dvaj dnaj došlo wurdzēsche pruski sejm nowy chrkwiński zakon, kotorž je pruske kniežerstwo komorje pschedpožožilo. Schtož je so do předka prajiko, je so dopjelnilo: wjetšchi džel zapoſlancow z nim njeje spoļojom. Je to spođivne wjedženjo Bože, ūak ſu za někotre léta mužojo, kiz něhdy ūak žalostnje njeſtcheczelscy pschecžiwo kath. chrkwi wustupowachu, jej nětko pschecželne a sprawne zmyſleni bhež poczeli. Je wſchaf to zaš dopokaz za to, zo wěrnoſej tola prawo wobkhowa, njech traje ūak došlo hacž chce, a zo ſo pschec zaš dopjelni ſłowo ſwj. píſma: „Wěrnoſej was wuſtrobodži.“

Wunoſch dwejdňowſkoho wurdzēnia je dopokaz: Zapoſlanci ſkoroz wſchěch stronow chedža ū dobyčju ſkóncznoho měra wjac woprowacž, dyžli kniežerstwo. Konſervativni a poſtupníci ſu za trajace porjeđenjo mejských zakonow, ūaz centrum. Hdy by kniežerstwo nětko chylo: mejske zakonje býchu ſo lohcy pschehladacž a porjedžicž hodžale.

U čžoho dla je ſo tónle zakon, kiz někotre wołożenja katholickej chrkwi ſcieži, pschedpožožil, hdyž kniežerstwo hisheče pschec trajacoho měra njeſtchihotuje? Počinaja ſo ſcěhwokow boječ! Pschetoz to wſchaf wulka mudroſej ū tomu njeſluſha ſo pschewědzcžicž, zo we wosadach, hdyž žadny duchovný njeje, hdyž ſo žane Bože ſlužby nježerža, njeprěduje a t. d., ſo ludžo njeſlepſha; a tajſkich wosadow je we Bruskej wjele ſtow! Tohodla chedža měcz zaš duchovných do swojich wosadow; ale jenož ū dowołnoſežu ministrow, zo býchu jim ludžo za to jenož tajſkich zapoſlancow do ſejma ſali, kiz ſo jim spodobaja.

U z čžim zamolwjeja zakon, kiz wſho ministram do wole dawa? Ž Polakami! Dokelž pieczęta czi pschecžiwo Bruskej njeſtcheczelscy zmyſleni jej ſchodzięcž pytaja. Hdy by tole tež wopravdže tomu ūak bylo, ūak dha maja milliony druhich katholikow we Bruskej Polakow dla dale čerpiecž? — Njeje pač tomu ūak! Polscy wobhodlerjo Bruskeje njeſtu hacž dotal niežo

cziniły, z czym biegu traczą a wobstaczą Pruskieje někak schodzeli, dawają swoje dawki, su połuskachni krajnym zakoniam kąz druzy, też pôłscy wojacy su na bitwischach w lèce 1870 za swój kraj krej a żivjenjo woprowali. A czohodla so někak tak pschesczehaja? Zich jeniczki njeiskutk je, zo su pôłscy a katholscy. We wubjernej ręczi pôłski zapóslanc dr. Stabilewski (a pozdžischo też dr. Kantak) swój narod zakitaše. „Kath. Wojsk” njedosaha, zo by jo jenoż mały wuczah prenišcheje ręczę podał. Jenoż to chcemy sebi, my Serbia, k wutrobie wzacz a derje wopomnicz, zo Stabilewski ręcz a narodnosz injenuje swate kubla, kotrež dyrbî kóžde człowjeske prawo ludżom wostać iż a zakitac. Skawa tajkomu nadobnomu słowu! — Też druzy zapóslanczy su z wjetsha z tym mało zwieseleni, zo chle biez winy do cyrkwinistich wurdżenjow pôłske należnoszebo su mits međheja.

Minister v. Goßler přenju ręcz dżeržesche a pytasche tule pschedlohu porucicę a zapóslancam pschijomnu sezinicę, njeradži pak so jomu. Zoho słowa drje biegu połne mera a pscheczelosze pscheczivo cyrkwi, ale skunki cyldho ministerstwa a też tónle zakon su k tajtumu méréj hishcze njeznaia. A hdny by tónle zakon wo prawdze so pschimzał: budža wschitich nowi ministerio, kotiž w Pruskej khêtrje husto so ménjeja, katholskej cyrkwi pscheczelnii? Nje-móže zaś junu nowy Falk pschimcz? Tole katholscy zapóslanczy chle jaśnie rozložicbu. Tracż tajtile zakon, kiz wsho ministram do wole dawa, njemöže a njeimie. Tohodla sławy Windthorst wjac krócz so zjawnie ministra praschesche, ha eż kniežerstwo porjedzenjo mejskich zakonjow kručze slub i, zo hewak centrum za tónle zakon hłosowacž njemöže; — tola minister żanohho wotmowljenja njeda. Tuž wschitko tak pôlne njeje, kąž so wudawa. — Wobzarowacż so dyrbî, zo konservativni we thchle należnoszach bôle za centrum njeſteja — je wshak tam pschecy wjele wotkilenja pscheczivo katholskej cyrkwi było. Jeniczki zapóslanc Strosser z tejele stronu chle za katholikow ręczesche, schtož tež centrum z khwalbu pschipózna.

Najdrañische ręczje we sejmje su biez dwela dżerželi katholscy zapóslanc Windthorst, Stabilewski a v. Schorlemer Alst. Jenož zich chle ręczje, kiz chle hromadu skuscheja, cžitaj a dyrbisich praciež: Je to wosebita hnada Boža, kiz je we nich živa. Niekatholscy czšopiszy podawaja jenoż wuczahi z tutych ręczow a skepsaja husto chle zmyšl jich słowow. Tak je so to wosebje ręcz dra. Stabilewskiego zechko, kotrurž same budyske „Nachrichten” halo chle snadnu a smeschnu wudawachu; a tola bësche to ręcz, kaisichž je w sejmje so mało hishcze skyschało.

Cyla pschedloha poda so komisiji 21 sobustawow, kotiž maja ju wurdżecz, a centrum budże pytacż ju tak pschemenicz a porjedzicż, zo by też wone za nju hłosowacž moglo.

Skóńczne cheemh hishcze někotre wosebje krasne słowa Windthorstowe tudy pschistajicž: „Hdy biegu mëschnich su njewobdzéleli na wólbach, njebych drastu zasslužili, kotrurž někak nosycz maja zbožo. Duchowny prêduje słowo mera, hdny pak chcedza jomu tele prawo pschirkotichicž, potom dyrbi so z mječom napscheczivjenja wopasacż, a dyrbi prawo zakitacż, słowa toho Knjeza wopowiedowacż w chlym swęcze psched kóždym ludom. (Bravo we centrum.) Ménja dha knježa ministerio, zo we nětežisich strachach wobsteja, hdny maja jenoż mëschnitow, kotiž so po ich schnorach regiruju? W thchle wojowanjach trjebam wschudżom mužow połnych zmuzitoſeze, wutrobitosze a woporniwoſeze — a eži so njewoczahnu pod hrožacym mječom

swojowolnych mocow a spodobanja jenotsliwoho człowieka.“ (Bravo we centrum.) — „Hdyż je jedyn lud 10 abo 11 let dolko tak schwikany był, kaž smy my schwikani byli (Zara prawje we centrum), dha so to za czaſy cyłych splahow njezabudze (Pjemer na lewej stronie, Zara werno we centrum). Hdyż chcedza we mojej domiznje mězniki frjedż leżomnoſcę ſtajecz, bjeru holszata ſobu, zo bychu tež te to wukle, a na najwažniſich měſtnach mjezow dostawaja ſlinki tam a ſem (Wjeselv), zo bychu ſo węſcze mjezy dopomilii. Tóne poſpyt je nadosć z nami cziniemy, a ja wam praju, naschi hólczy, kofis̄ runje poczinaja a-bej-cej zberacz, wjedža hižo cziscze derje, kaž je w kulturfampu na wažnych mjezach statom a cyrkwi ſo mělo.“

Serbſki ſpěw a ſpěwarſte towarzſtwo,

ważna — njevažena podpjera serbſkoho žiwjenja.

(Poſtracžowanjo měſto ſtowczenja.)

Schkoda, kotaž pſchez tajke wojerſtwo ſerbſkomu nabožnomu a narodnomu žiwjenju hrozy, je wulka. Hdyż młoduſch wot wojakow pſchinje, pſchinjeſe njeprcežiwoſcę a hordosć ſobu; domjace a zjawne pobožne žiwjenjo drje z wopredka joho zle myſle poduſy, tola jeno trochu a na khwilu; kóždy zaſhowa někotre zle naſhluſocje z wojerſkich lét a bohužel nic ſam pſchi ſebi: z czaſami wubuchuje wſcha njeſhmanoſć, a to ſtawa ſo najbóle we wulkih towarzſtwaſ abo na rejach, hdyż je duh hewak z wólnoſczi czeka wſchomu złozem. Młody lud ſo joho njezdaluje, ale nawopak pyta joho towarzſtwo: kóždomu hrozy wojerſtwo, tuž hłada kóždy swojoho runjecza; ſchtóž je pola wojakow był, je cužy kraj widział, wě mnoho powjedacz, a ſchtó njeſhyschi rady wojerſte bajki? Wojak naduwa ſo, ręczji wosebnie kaž zemian; powjeda hroźne a wjeſole, ſmętchnie a khutne kufki, husto pſchimotnie ſo njeſduſhne ſlono, ſatr, a czim bóle ſo ſpobžiwaja, czim lóže ſezechuja hroźne tryſki a kufki. Duh pſchipoſluharjow pſchitwozmiſe dobre a zle, poccžive a njeprciſtojne, kotrež je husto do drasty žorta a ſmęcha zababijene, a tohoſla czim bóle wabjace. Taſ pſchihotuje ſo młodą wutroba hižo z czaſom do wojakow.

Někotryžkuli drje tutu ſchkodu z awođewa prajich: To ſu wojerſte tryſki, kotrež po czaſu zaſy zańdu; tola taſ ſo jeno hoła njeroda tróſhtuje, kig ani kročele dale ſebie njeħlada. Kóždy młodženc, bohužel tež ſerbſki, pſchinucza ſo tajkomu žiwjenju, ſrēba cužu njeprcežiwoſć a njerozomnu hor- doſć do ſo a placzi bórzy wo nim: „Ma ſerbſki żoldk a němſki jazyk.“

Ale z czim dyrbi ſo tajkomu žiwjenju hacžic? Napominanja a rady bychu drje tu z wjetſcha bjez wuſpěcha byłe, dokelž bychu kóždomu joho njebožnoſć do woczi tykałe a z tym hiſcheże bóle rožhorile. Wažny ſrěd k polepſchenja je ſerbſki ſpěw, pſchetož hdyż ſo ſłowo podarno do wutroby dobywa, ſpěwej ſo do wobazaraz njemóže, hdyż tón pał żelnje proſcho, pał mōcniye hrožo zaſtup žada: człowiecza wutroba bywa „runja zwóliniwej harſie, kotaž kóždy zynt ſobu zyńczi, kotrež chceſč z truny wubudzić“; ze ſpěwom ſtawa ſo wola hibita a pokorna, pſchi ſpěwje nima khwile za czemnymi myſlemi kójic, njeprciſtojne žadoscze a kufki porodžecz, dokelž je z nadobniſhimi czuczem pſchewzata. „Bratřſta ſwera, ſerbſka wera ze ſpěwa ſo mócnje czera“, piſche znaty baſniſk. Šerbiſki ſpěw ſpěwajo dopomina ſo za-bludzony młodženc na ſerbſku pobožnoſć a poniznoſć, dopomina ſo, zo je tež

něhdý pobožny a ponížny byl, čzuje so winowath, hanbuje so svojeje njeswěry — kiba zo je wutroba pschez njerodne živjenjo cyle wutupjena.

Schto? ty z hłowu wijesť? Haj, wiđau tebi z wożow, schto chceſč prajicž: sy tola žiwih šlyſchał, zo tež pola wojaſow džen' wote dnja, mohi rjec po ſpochi ſpěwaja; ſerbſki młodženc je ſo ſpěwajo do njerodnawučžil, a potom dyrbjał ſo pschi ſpěwie zaſy porjedžicž? Je wěrno! pola wojaſow ſo wjele ſpema, tola kajke ſu to ſpěw! poſte ſnejpōcczivoſeče a njechmanſtwa — hižo njeſkaženej wutrobie ſtroſchny, haj ſmjeritn jed. Pschistojuſi čłowiſie njecha ani jich prawoho imjena ſlyſcheč, wjele mjenje by ſebi je ſpewacž žadał. A to chceſč ſo hiſcheče džimacž, zo je ſerbſki wojaſ pschi tutych pěſnjach taſ wolinkný, njerodu a lózocž naſukný? haj woprawdžel! je ſamoho ſebje za- bywſhi ſo zrudnje pſchemenil, dokeſč je ſo rjaných domiacych pěni wotrjeſč, ečku ſylu němſkych njeſchistojuſich do ſo zefrebał. Někotryžkuli ſebi hiſcheče „te najrijeſche“ druhdy wotpisuje, zo by je tola prawie derje zabheživoſeči wuſhował a njeſchmenjenje domoj do Serbow pschinjeſl. Wojerſki čas wuſkuživſhi chce ſo potom domach z nimi poſazacž: taſ budža ſo ludžo ē njomu tkózicž, hdvž jenu nowu pěſnicžku po druhej zaſpěwa! Haj bohužel! naſch młodý lud ſo nad tajkimi bjezbóžnymi pěſnjemi hižo ſmije a wjeſeli, město ſo by ſebi z woběmaj rukomaj wuſchi zadžeržował, abo zanjeſenu pěſen z horta wuplunki. Te ſu ſo hižo mnohim hluhoku do wutroby zažrake, zo ſo jomu ſkoro ſame lutke ſpodobaſia.

Tak je ſo z poſlednjeje wójny ſem wjele tajkich jědojtych ſpěwów po naſher zemi roſzherilo; ſkoro kóždy je hižo móže, a ſchtož je hiſcheče taſ zbožowny, zo jich mało znaſe abo z cikla žaneje, tón by ſo najradſcho toho hanbował a khwata tajke naſuknycž. Wezo tajkim ludžom czistu ſerbſki ſpěw dale njethe, dokeſč jeno nabožnoſeč a pschistojuſeč wubudža a z tym jich njerodze a njeſwěrje porokuje; ſpěwaja tuž najradſcho němſke wojerſke kufi. Trzechiſhli hdzežkuli do jich towarſtwa, trjebaſch ſebi jeno žadacž, zo bychu tebi jenu rjanu zaſpěvali, zanjeſu, je-li nic hóřchu, zavěſče mjez přenimi ſtaroznatu: „Zum ſchtraſburg, der wunderscheener ſchtoſ!“ Nichto wſchaf na to wjac̄ njemysli, zo ze ſwojim ſpěwanjom někotromužkuli pohorſch dawa: ſchto staraja jich druzy ludžo, hdvž jeuo móža ſo prawie wuſmjeſz. Mnogi starý ſpěwar, kotryž je předy cikle wjeczory za ſobu ſpěwał, ſyda ſo někto w korezmje abo na kwasu cžiſche a zrudnje do kueziká; joho wjac̄ do ſpěwa njeſoſtuije, dokeſč ſo do noweje módy njemóže a njecha uawučicž, na joho dobre ſerbſke ſchtucžki paſ z cjeſka ſchto wjac̄ radu poſlucha.

Tola taſ dale hicž njeſme — abo poſcželu ſerbſkomu živjenju row, kotryž nam dobry ſuſod dawno hižo wěſcheži. Taſ dale hicž njeſme! Wubudžowachu ſo w nowiſchim čaſu wótcejnych zmyſleni mužojo mjez ſobu, ſlědžachu za ſredkami, taſ bychu ſerbſkomu ſpěvej zaſy ſtaru cžeſč dobyli: zaſožowachu ſpěwarſke towarſtwa, hdzež by ſo woſebje ſerbſki ſpěw hajil. Wulch wažne ſu tute towarſtwa za ſerbſke živjenjo, a tohoda je zdobna žadoseč, zo bychu ſo tajke towarſtwa wſchudže ze wſchej mocu podpyerale, ſtare nic jeno zdžeržaſe, ale pſchech nowe zaſožowaſe. Tola bohužel! ſerbſki lud njeje hiſcheče cyle do toho pſchijchoſ, zo ſu tajke ſpěwarſke towarſtwa jara ſpomožne. Towarſtow drje je hižo tójſchto po ſerbſkim kraju, runjež hiſcheče doſloho nic doſež. Tola wobhlađujo ſebi mnohotu ſobuſtaſow, dyrbimy wuznacž, zo drje je tu někotre khětrje ſlabe; ſchto je ſnadna liežba dwacyezi muži, z kotrychž hiſcheče ſo wſchitey ſtajnje njeſkhađujuja? Tole wſchaf njemóže nichto poro-

towacż; pschetož kózdy nima pschech khwile, hdyz jomu runje nuzna węc wobstaranja czaka, woſebje hdyz ma towarzstwo zchromadzizny w druhzej wşy — tola z tym so njedostatk tež hnydom połaze. Komđza-li so někotsi, abo nje-pschindu-li z cyka, dyrbja drugi na nich czakacż, dokelż sami wjèle zapoczećz njemóža: czakaja doniż njeje wjeczor pozdże a skónčenje ani hódnje so pschimacz; na poſledku du traſch cyle biez spěva domoj. To da ſebi někotryzkuſi ſejer-pliesm dwójcy abo trójcy lubicż, tola poždžischo so jomu wostudži: aj, to budžesħ tam doſko khodzież, myſli, ſpewacż jo tola njebudže, a wostanie radſcho doma. Tak so towarzſtvo pomalu ſlabi, pada do njerody, a město zo by nowe ſobuſtaſy dobywało, zhubja wjez starymi jenoho po druhimi. Ze-li pak towarzſtvo ſylne, njeje kózdy raz wſchech ſobuſtaſow trjeba, a tola móže ſo ſpewacż, dokelž je ſtajnje doſć ſpewarjow, býrnjejž tež tu abo tam jedyn wuwoſtaſ. To dawa cžim wjetſchi lóſcht, hdyz pschech wſchitko rjenje wot rukow dje, hdyz ſnadž ſo z kózdej nowej zchromadziznu nowe ſpěwy naukuſu; z tym pschibjera horliwoſež a tež pschech nowi towarzſchojo dadža ſo ſobu nauwabiež. Zohodla, ſpewarſke towarzſtwa, hladajcze ſebi pschede wſchem ſylnu cžrjodu ſobuſtaſow, zo by ſo z cžim wjetſchej radoſežu do wjeſoſloho towarzſtwa khwatalo — nic pak, zo by jedyn liwki abo komđacy tež hnydom druhich ſobu wotraſchil. Njech nic jeno mlođi, ale tež stari, hoſpo-darjo, a komuž ſo hewak ſpěw lubi, do zchromadzizny khodža. „Młodži, stari, Bóh ſpěw dari!“ a cžohodla tež njedyrbjeli wobſtarni k tomu zwolniwi byč, tež jím by jara ſtrowe bylo, z časami ze ſpěwom njeluboznu ſkoru džela a ſtarosčež wotdžernyč. Njech z najmjenſcha tu nas kublo a pieniez njedželi, hdyz ſuy tola hewak na wſchę boki mohl rjec do malých třeſkow rozbroujeni; njech z najmjenſcha tu knježi pschegjenoscž zmyſlenja a ſkutkowanja za kžew ſerbiſto ſpěva a ludu.

(Skónčenje vjehodnje.)

3 Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Pruhowanja tajkich hólców, kotsiž chcedža na wuczeſtvo ſchtudowacż a tohodla do budyschiſloho ſeminara pschivzaczi byč ſo hijo wutoru 21. februara džerža. Za tamnych pak, kotsiž chcedža jenož na poſkra lěta na budyschiſki ſeminar, zo býchu potom do Prahi ſchlí, budža tajke pruhowanja za pschivzaczo hakle ſobotu psched boſmoncžtu. — Derje by bylo, hdz by ſo ze wſow hiſhce ſo tutej wutorje wobdarjeny ſerbiſki hólcječ pschivjedž, kiz by mohl na wuczeſtvo ſo pschihotowacż; pschetož dotal je ſo z tudomneje ſchule hakle jedyn ſerbiſki hólc zamolwjal. Snadž ſchulſka wjehnoſež tajkoho hiſhce pschivozmje, býrnje w muſicy, kotrejež ſpoczątki ſo hewak žadaju, pschihotowany njebi, cžim bóle, hdz muſika njeje za wſchech obligatna a hdz mam ſo tež tajke wuczeſke města, hdz tež ſo muſika njetrjeba! Pschetož hewak budže ſo, woſebje dokelž ſo jenož kózde druhe jutry ſeminarczci pschijimaju, w krótkim zaſy prajiež, zo Serbjia žanych hólców k wuczeſtwu njeczelu. Potrěboſež, zo ſo radſcho jedyn Serb wjacy džali mjenje do ſeminara wozmje, hodži ſo derje pschewidžeč a tohodla znate wobſtejnoscze a pschiczniny tón kóz ujerozestajamy! — Šchtudowanjo na wuczeſtvo, kaž je znate, traje ſchěſč lět, někotre lěta dyrbja ſemiuaristojo za jéž a bydlenjo něktoſto placziež.

— Škufowske katholske kasino mějſeſhe njedželu 5. februara ſwoj džesaty założeniſki ſwiedžen, a to w hoſczeniu we Swinarni, dokelž je měſtno we

mh.

Kukowje, hđež so wschédniye zhromadža, za tajku swjatočnoſć pſchemale. Veſte tu we rjenje wupyschenej sali nahladna zhromadžina, kotoruž možeſte pſched-ſyda kaſina, knj. kubler Pjeh ze Swinarnje, powitacž, a kotoruž tež joho ſlowo wobſwědečji, zo je kukowske kaſino hiſheze žiwe, „haſzy drje ſu tu a tam wot-padowaše, jadro pač hiſheze je zdžeržane.“ Pſched-ſyda ſkónči ze ſlawu na ſwjatohu Wótca. Na to wuſtupi wjolodostojny knjez ſenior Kucžanč, kiž vež z dwémaj druhimaj knjezomaj z Budyschina ſwiedženju wopytač pſchijel, a wupraji pſchede wſchém, kak radu je na tónle ſwiedženju pſchijelo, zo by z tym ſwoju ſamju žadočež, ſobu pač tež pſchenjo hnadnho knjeza biskopa dopielnił. Poſtrowjenjo hnadnho knjeza biskopa wotložiwschi džeržeſche dokladnu a ja-driwu rěč, w kotrejž, zložjujo ſo na ſlowo „kaſino“, žienocženſtwo, pokaza, kak wažne ſu tajke zhromadženſtwo za katholſke žiwenjo, kak ſu wone w běhu někotrych lětžeſatkow, po cyklu ſwecze naſtaſtawace, wſcho katholſke žiwenjo a prócowanjo mócnje wubudžale, podpjerale a pozběhovale. Tež po ſerbſkim kraju ſu tajke towarſtwa naſtaſtale, kotrejž, hako ſkhađowanja rožomnych mužow, katholſich Serbow wot zlych bjeſadow a wjefelov wotdžeržuju a wſchelake wužitne rožwuczenjo poſkiczejo, ſprawny poſtup w Serbach pſchijotuju. Tele horſiwe ſerbſke ſlowa, rěčzane k ſerbſkim wutrobam, wěſeže woſtanu we pomjatku wſchitkých pſchitomnych. Knjez P. Vincenc z Klöſchtra mějeſte ſwiedženſku rěč, kotoruž veſte we kóždym naſtupanju wubjerna. Wopom-niwschi w tym knjezu wotpocžowacohu mlynika Wawrika, hłownoho założerja kulkowſkoho kaſina, pokaza, kak ma kaſino we tamnej tſojej luboſczi pſchec roſež a pſchibjeracž, we kotrejž wutroba njež. założerja tak mócnje horjeſte: we luboſczi k ſvj. kath. cyrkvi, k wotcziňje a kralej „z Božeje miſteſče“, a k ſwojſje. — Ze wſchédnymi nažhorjenjom džen a jaſniuſho dopołaſane pſcheswědečenjo, zo katholſey Serbjia dobri katholikojo woſtanu, dónuž ſu dobrí Serbjia,* pohnu knj. kapłana Skalu woſebje na wažnoſć ſerbſkoho duchowuſtwa poſazacž, kak mjejměrnje nužne je, zo katholſey Serbjia ſtajnije ze ſwojeje ſrijedžizny doſež měſchnikow dōſtanu, kотiž ſu powołani a khamani katholſke žiwenjo mijez nimi zdžeržecž. Powuži tohodla rěčnik pſchitomnoſć ſerbſkich macžerjow, dopomni je na njewuprajite zbožo macžerje a cykley ſwojby, hdyž tajki mlody měſchnik, ſtam jich ſwojby, preni króč wopor Božeje mſhe wopruje, a napominaſte je, zo bych u wſojich ſynach wot Boha date abo wubudžene powołanjo tola prawje hajile a swojich ſynow k pobožnoſći, poniznoſeži a poſluſhnoſeži wo-čahnyež pytale. Pſchetož změjemyli pſchec pobožnych a poniznych měſchnikow, kiž ſerbſki lud k pobožnoſeži a poniznoſeži wjedu, njetrjabamy za katholſich Serbow žanohu stracha měcz. — Direktor tačantskeje ſchule, knjez Dienſt, pſchinjese hako präſes towarſtwa katholſkich rjemjeſníkow w mjenje tutoho towarſtwa poſtrowjenja a džak za wſchelake dobroty, kotrejž ſu tež katholſey Serbjia tomuſamomu wopokaſali. Potom rožloži w zajimawej rěči ſkukowanjo weſtfalſkoho towarſtwa burow, kotrejž założene a husto potlocžene pſchec zas z nowa naſtaſtawſe a někto pod wjedženjom ſwobodnho knjeza ze Schorlemer-Uſſt po cykley Westfalskej a nad Rheinom rožſchérjene pſchec 60,000 ſobuſtarow

* Zo tole žane wumyſlene ſlowo njeje, ale wěrnoſć, za to je pſched krótkim tež pruſki ſejm dopołaſ dák. Tam je ſo zjawnje wuprajiſo, zo jo runje tohodla tak jara pſchecžiwo Polakam wuſtupuje, zo by ſo nje jeno pôlſka narodnoſć, ale tež jich katholſka wera z tym ſtabila a kaſyla. Praja tež, zo je kulturkampf woſebje pôlſkich katholikow dla započatih był, zo byſteſte ſo tak „dwé miſtež z jenym placom porazyle“. Tak je tež pola Serbow; nabož-noſć a narodnoſć jena z druhej kežejetej, nje hodižitej ſo pola naš dželicž.

licži. Žara wulki wuzitk, kotryž je tele towarzstwo tamnomu krajej hižo pschi-njeklo, dyrbi nas pohnuwanč tež pola nas tajke towarzstwo założicž. A hdvž je kniež senior Kucžank w swojej ręczi spomnił: „Je-li chcedža so katholske fa-sina k zhromadnemu skutkowaniu zjenoczicž, kaž so to namjetuje, zo dyrbja so pschede wschem za pschedmijet abo nadawč staracž, na kotryž chcedža z tajkim zhromadnym skutkowanjom dżelacž”, dha by tele „towarzstwo serbskich bu-rot” po pschikkadze westfalskoho tajki witany pschedmijet bycž mohl. Psched-hda jaſenicžamsteje bjeſadu, kniež Čeſela, pschinjene poſtrowjenja wot tam. — Wsché ręcze běchu z mócnym pschihloſowanjom sczehowane. Čzas mjez nimi wupjelni khróscžanska „Sednota” pod wjedzenjom k. wucžerja Hile z pěknymi spěvami. Pschi ſejehowacej zhromadnej wjecžeri wunjeſechu so wſchelake ſlawy. Wjšče thch, kotrez so ſame rožemja, mjenujem wobſebje k. Dienſtowu we wja-zanej ręczi na k. Vincenca, k. Brýlowu na serbske macžerje, tamnu, kotraž so wunjeſe na serbskich hospodarjow, kotſiž budža pilnje k bacžoňſkej cyrkwi fa-mjenje wožycž a na toho, kifž chce hacž do pschichodnoho cžiſla „Kath. Poſoša” 50,000 mil. za bacžoňsku cyrkej wupjelnicž, a k. Koſlowu horliwu ſlawu na serbsku narodnoſež. — Pschisprawne běſche tole doſtowo za ſwjedzeń towarzſtwa serbskich katholikow. Zornjatka pak, kotrez so na nim tak nadobnje wuſywachu, njech roſtu, pschibjeraja a plody njeſu ſtodore za lud a kraj!

Z Bacžonja. Z wjeſoſežu móžemy wozjewicž, zo je wot nowoho lěta 1882 za naſchu cyrkej zas 168 fórow kamjeni so nawozylo. Wobdželili ſu ſo cžile: k. farar Wornar z Khróscžic 10 fórow, dale z Khróscžic: Michał Koſla 10 f., wudowa Hana Rynčowa 10 f. (1 fóru z nuſnicžanskeje ſkaly), Wóſcha Wujeschec 9 f. (1 z nuſnicžanskeje ſkaly); z Čzornec: Miklawſch Koſl 29 f., Jakub Rynč 16 f.; Michał Piech ze Swinarnje 5 f., (je tež mandl bindarjow ze ſwinecžanskeje ſkaly daril a ſobu pschiwjez); z Bacžonja: Handrij Smoła 11 f., Jakub Piech 7 f., wudowa Marja Rebischowa 25 f. a Michał Schewczik (ſobu z Rebischec konjom) 18 f. Wjšče toho: Jakub König z Myſhiec 9 f. a wudowa Marja Scholczina z Haſlowa 9 f. Wjšče Bacžończenjow ſtaj Jan Kubanik z Wutołczic a Ernst Leitsch z Haſlowa pomhaloſi wotkladowacž. Rjany a wulki zaſkadny kamjeni je nam z Radworja ſluſhieni a ſo w krótkim poſežele. — Wožcze dale a wjele! Š.

Ze Špitala, 5. małoho róžka. Po dlějszej njewětoſczi, kotraž wobſadženja tidoſneje administratury dla naſche wutroby pod strachom kho-waſche, bě džensa dotalny kapłan w Khróscžicach, k. Jan Nowak, hdvž bě někotre dny předy kollatura kloſchtyrſkoho kniežſtwa ſo w Budyschinje na ta-chantswie wobſtrucžila, do swojoho zaſtojnſtwa ſwiatocžne zapokazany. Kniež can. cap. cantor Scholka czinjeneſche installatora (kotryž w mjenje k. biskopa wobſadže fararia pschedſtaja) a k. probſt Dr. Eiselt ſwědka, zaſtrujo kloſchtyrſke kniežſtvo halo patron w l. 1870 założeneje ſamostatneje wosady. Nic jenož, zo ſo wosada na ſwiatocžnoſci hacž do poſlednieje hſowý wobdželi, běchu ſo tež z blízkich Rjebjelsczie a wobſebje z Khróscžic nadobnje ſemſcherjo zechli, zo bychui ze ſwědfami voređeje ſwiatocžnoſče byli a nowopostajenoho fararia z wutrobnym pschecžom do nowoho zaſtojnſtwa pschedwodželi. Psched zhromadžizu rožestaja k. kantor Scholka zamysł swojoho poſoſtwa: zo pschinjene wosadže biskopske poſtrowjenjo a požohnowanjo, w měſchniku k. Nowaku woſadže wucžerja a paſtryra pschiwjez, wo kotrymž ſo nadžija, zo budže na kóžde waſhniſo ſpomoženjo duſchow ſpěchowacž. Tomu wotmołwi kniež administrator, ſo na ſezenjo njedžele in Septuagesima zepjerajo: Zo po-

skuschny Božej woli do pšchipokazaneje winich hako duchowny hospodař stupi, a zo, kaž chce po najlepšim pšchevědcenju swoje cžiniež, zo by joho pšchihad a pšchebywanjo pod schpitalskej wosadže k zbožu bylo, tak chyli so tež wosadni we wschém hako swérni dželaczerjo we winich Božej wopokazac̄ pšchez pilne wobdželenjo na Božich službach. Po dokonjanej Božej mischi zanjeso so khěrlusich: Te deum a po nim pšchewodžesche so k. administrator z processionem do swojoho wobydlenja, zo by zbožopšcę hžom spominjenych knížez, kaž tež druhich, kotsiz mějachu na nježelu wotendžena, a wosadnych slušchal. Pšchipoldnu wuhotowa swojim hoscem, kotrychž bě sebi 20 pšcheprosyl, wulki wobjed, a popołdnjo miny so pšchi wjesołej zabawje a wschelkimi pšchiptalkami. — Pšchejemy k. administratorej, zo so do noweje wosadu a do nowych wobstejnosc̄ skoro a derje namaka, a zo budže so wosebje tež za Serbow starac̄, kotrychž liczba lěto wot lěta w Kamjencu roſeže. Njeby trasch nicžo schkodžilo, hdjhž so za měsac tuthym tola junu po serbsku poprěduje, zo bych u srjedž Němcow pšchesadženi, lubošč k macžernej rěči wobkhovali a z njej tež w katolskej wuzbje wobkrucžowani byli.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 129. frater Pankrac Glawš z Brünna, 130. Pětr Haša ze Zajdowa (přichodnje dale).

Sobustawy na lěto 1881: kk. 398.—400. z Ralbic: Mikławš Kórjeńk, Mikławš Frencl, Michał Čoška, 401.—405. z Konjec: Michał Cornak, Jurij Kocor, Pětr Šolta, Mikławš Buš, Mikławš Bórnač, 406. 407. ze Šunowa: Pětr Brézan, Handrik, 408. Marja Mijanec z Koslowa, 409. 410. z Nowoslic: Pětr Manjok, Jakub Pječák, 411. Marja Bräuerowa z Budyšina, 412. Hana Cochowa z Miłocic, 413. Sócka z Kamjence, 414. Michal Hauptman ze S. Fazlic, 415. albertinka Madlena Kućanec z Dreždán, 416.—423. z Khróscie: Michał Wawrik, Michał Kislink, M. Wiznańska, Jakub Šolta, Michał Kokla, Jakub Kokla, Pětr Dórnik, Jurij Herrmann, 424.—426. ze Smječkec: Mikławš Hennig, Pětr Kudžela, Jakub Pječ, 427. 428. z Hory: Jakub Měrcík, Jan Weclich, 429. 430. z Hórkow: Pětr Šilak, Jakub Počeř, 431. Jakub Just z Jaseńcy, 432. Mikławš Jórdan z Českic, 433. Pětr Žur z Worklec, 434. Jurij Zopa z Prawoćic, 435. Marja Hórbankec z Sulsec, 436. Mikławš Delan z Baćonja, 437. Mikławš Kocor z Noweje Wjeski, 438. Marja Donatec z Bošic, 439. Pětr Delenk z Wutołčic.

Doplaciču: na l. 1880: kk. Pětr Lebza z Wotrowa, M. S. z R., Pětr Žur z Worklec; na l. 1879: M. S. z R.

Dobrowolne dary za towarzstwo: priorka Paula z Marijnoho Doła 1 m. 30 p., z Budyšina: J. J. 50 p., M. M. 50 p., M. K. 50 p., T. N. 10 p., Pětr Haša ze Zajdowa 50 p.

Za cyrkę Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinještaj 49,830 m. 10 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Ralbic 3 m., N. z Worklec 2 m., N. z Pozdec 1 m., daň z 50 toler wot Mikl. Bažanta z Wutołčic Baćonckie cyrkwi wotkazanych: 6 m., Marija K. z Budyšina 10 m.

Wotmotwjenjo na prašeňko: Bohužel so žadyn přečel njenamaka, kiz by 50,000 m. dorunał. Su tohodla zas Budyscy duchowni ze swojej pomoci zastupili, zo bych „wołacy we pusčinje“ njebył. Dodali su: kk. senior Kućank 100 m., farař Hórnik 12 m. 90 p., direktor Dienst 10 m. a Skala 25 m., tak zo je nětko

hromadže: **50,000 m.**

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 6070 m. 08 p. — Dale su woprowali: wot towarzstwa s. Bonifacija 2000 m., Marija K. z Budyšina 10 m., r. 10 p.

Hromadže: 8080 m. 18 p.

Katholicki pôsob



Wudawa so
prénju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Endow v časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 5.

4. měrca 1882.

Lětnik 20.

Swjathý pôst.

„Khostam so sam a cjinu pokutu we prósche a popjele“, takle praji něhdyn spravny Žob. Tak dyrbimy tež my w tymle cíjichim a swjathym cjašu po woli nascheje cyrkwe prajicž. Pschetoz schto je cílowejk wjac hač proch? Babyschi přeni cílowejk tule wérnošč, je so něhdyn Bohu spjecžil, a kaf bórzj jomu Bóh do pomjatka wrózí: „Proch sy a z prochom zasý budžesč!“ Tele ſtova nascha swjata cyrkje nam praji, hdyž z potajnym wobrjadom znamjo naschoho býčza nam na czoło ſkóčži: popjelny kchíž. Níma wona z tym wotpohladanjo, wíchu hordoseč z nascheje wutroby znicžieč? Popjel nas napomina, zo niežo njeſim hač hortſka procha, a kchíž, zo býchmy do wéčnoſeže woſtali horſka pjerſcheze, hdy by Ježuſ nas pſchez ſwój kchíž njeumodžil.

Hnýdom na započiatku poſta nam katholicka cyrkje tele wérnoſeže we wutrobie z nowa wubudža, a to cíjim staroſčiwiſho, dokelž z wjetſcha poslednje dny do poſta cíjicze a cyle swétej a bohužel husto tež hrécej ſkúſheja. Schtó ſteč býč syn abo džontka swojeje cyrkwe a nječaš rozemicž dobre wotpohladanja swojeje macžerje? Swét wſchak dže tež w poſeže dale ſwój pucž, mało staroſčiwy wo to, kaf na cjaſu je. Wón kupuje a pschedawa, dawa a bjerje ſe žentivje, hanja dale za wjeselemi: pola katholikow tak býč njeſmě. Vyrne tež popjelny kchíž na czoło zas so zhubil, zhubicž njeſmě so pokutne zmýſlenjo, kotoroz znamjo wón bě, z cílowejkoweje wutroby, pschedec dale dyrbi kchesečan je hajicž w cílym poſeže, zo by ſebe poſkad duchownoho zmýſlenja, nabožneje ſtrutoseče nahromadžil za cyle dolhe lěto poſne ſpytovanjow a zavjedowanjow.

Alle nic jeno jenotliwy cílowejk, ně, cyle narod y dyrbja po wotpohladanju nascheje cyrkwe w poſeže duchowne wobnowjenjo pytacž a dokonjecž. Je tohoda w poſeže runje píchihodny cjaš, zo trochu do ſo džemuj. Wſchitkim dyrbi za tym wutroba býč, zo by naſch narod byl a woſtal ſtrovy a cícerſtvý. Je pak ſerbſki narod pſhēc byl wulki we ſwojej pobožnoſeži a

ponižnošći. W tajkejž mérje je žana z tuteju poccjiwoſćow wotevjerała, je so ſtabilo a podrymovalo tež joho byczo. A njemože to hinač bycz. W ponijnošći je tež wobjata pobožnoſć; z wutroby ponijny cžlowiek je zawiſeće pobožny. A hdž Bóh praji, zo wón ponijnym swoju hnabu dawa, dha to runje tak placzi ečkym ludam, kažjenotliwym cžlowiekam. Ponijny njech naſch lud wostanje, zaprejo cuzu hordosę, a budže tež dale wot Boha zdžeržany a zakitany.

Te pak fo w nowiſhim cžasu wjele cuzeje hordosę do naſchoho naroda za cžiſhce žało, a tohodla dyrbimy fo wo njón a za njón bojecz. Rozhladujmy ſo trochu doma, a dyrbimy wſchitec ſebi wuznacż, zo je dženſniſchi džen mjez nami wjele, wjele hinač hacž psched někotrymi létami. Njetrjabamy drje bycz pſchećivo rozmomnu poſtupej, dyrbimy pak bycz pſchećivo njeromomu a straschnomu pſchebzehowanju, a te njeje poſtup, ale wrócenjo do staroho hubjenſtiwa přenjoho hrécha. Zo pak ſerbſki lud wſchoho pſchebzehowanja ſo paſł njeje, dyrbi kóždy pſchidacz. Wuznajmy jeno ſebi ſwoju ſlaboſć: we draſeje, we domjacej nadobje, we zjatwnym wuſtupowaniu, we zwonkownym poſzowaniu ſwojoho zamоženja a t. d. — njepta we wſhem tym jedyn pſhem o druhoſho ſo wuzběhowanacž? Lědmo ma wjetſchi, bohatſchi, něchtco wujradne, to nižschomu do wočow kaſa, to dyrbi tež měcz, tamón pak chec tola wjac bycz, chec pſchez nižſchoho, a tak ſo wuběhujetaj we wudawſach za prýznoſće, a dyrbimy ſo praſtceč, hdže zmjeje to ſwoj kónč? Něhdžekuli ſu ſo toho hižo naſche praſtare ſtatoči hacž do ſwojoho žra ſchodu mele, a ta njeje ſo wjac dała wuwotsicž. Njeviždimy dha dženja na wſchitlích krajach, do tajkeje nužy je tajſe wuzběhowanjo pſchinjeſ! Wo jedyn tyſac po druhiim ſwoje wojska jedyn pſhem o druhoſho rozmnoženja a pſchi tajſkim straschnym hraczu khvatataj kraje pſchec bliże do dospochnoho wohhudženja, haj zniczenja. Z tajſich nazhnienijom dyrbjeli my ſami za ſo zdobnu wucžbu cžerpacz. Tuž zas ſerbſku ponijnoſć do naſchoho naroda: to budž naſche rozpoſminanjo w tymle ſwjathym cžasu a naſche pilne prćowaniſo za ečle žiwenjo.

Serbſki ſpěw a ſpěwarſke towarſtvo,

ważna — njevažena podpjera ſerbſkoſho žiwenja.

(Skónčenje.)

Tudy dyrbimy tež ze ſerbſkimi macžerjemi ſłowęžko poręcžecž, runjež ſebi tak prawje njevérím; dobreje węch dla pak fo zwazimy. Někotražkuli macž (na n wſchak tež) ſvari hiſcheze na „ton wjedrowy ſinkferajn“, hdž ſo syn njedželu popoſdnju do towarſtwa hotuje, abo hdž chec joho towarſtſu ſobu naręczeč, zo byſhtaj wohlađaloj, ſchto ſo po prawym tam džela a ſnadž poždžiſcho ſobu zaſtupiłoſ. „Zo mi do ſinkferajna njezaſtupiſch, to eči praju!“ woła macž za nim: „to budžesč tam pjenjezy ujetacž pſche ničo a za ničo!“ Byli ſebi ſtara macžerka tu węc dleje a rozmomje rozmysliła, by ſynej radžiła, haj joho honila, zo by do ſpěwarſkoho towarſtwa ſchoł. Abo je ſnadž z tym ſchto zaſtowane, hdž hólc ečle njedželske popoſdnio a wjeczor po wſach a po korečmach khodži? abo je ſnadž to wuzitk, hdž do njerodneje bjeſady dže a tam ſchodu cžerpí na duſchi? Pjelni traſch ſo ſo tym mióšen, hdž ſo hacž do nočy hráje? Z tolerjom, kótrž ſo na ečle lěto do towarſtwa da, ſo ženje ſelko njeſpchećini, kaž hdže druhdže, a ſchtož je hiſcheze ważniſche, nihbě ſiſenadenidže młodženc ujenje zleje pſchi-

ležnošće, džžili w spěvařskim towarzstwie. Nijeje wſchał tež khwile k njeprjednjim trýfam, chce-li towarzstwo swój wotpohlad, spěvacž wuknycž, dopjelnicž — a k čomu býchu so hewač zhromadžowali? Pódla pak tež spěw stajnje k nadobnošći zahorja, poduschejo ujerodne žadošće a myſle; a byl-li tež ze spocžatka tu abo tam jedyn njeprjedny mjez towarzchemi, kotryž nochyž so ze spěwom pohnucž dacž, wjetša swjatočnošć a horliwošć, kotraž pschi kóždym towarzstwie knježi, dyrbjała joho wotraſtacž, zo so z najmjeniſcha zjawnje ze swojimi myſlemi njeprakazuje. A skutkujo tak zhromadnje po jenej myſli, zahorjejo jedyn druhoho za spěw, zabýwaju po času na swoje prjedawſe zle naloženja: widžo, zo so jim tež pschi spěwje prawje rjenje khwila minje, nježadaja tež wjach za druhej njemérnej zabawu; spěw a pschistojne wjeselo so jim zalubi, zo tež zwonka towarzstwa pschi džele abo wostudže radu sebi zaspiewaja. Dokelž stajnje nowe pěſnje wuknu, njewostudži so jim tak spěchnje spěvacž. Duch domož towarzstwa zynczi sebi pachoł nowu pěſení, kotruž su runje dowukli; a tež pschi džele klinči jomu stajnje we wuchomaj, dyrbí pschech z nowa spytowacž, hacž ju tola hisheče zabýl njeje. Tež na vjesadže chce so ze swojim nowym spěwom pokazacž; z tym dawa postork k spěwej, wucži tež druhich. — W towarzstwie nauwuci so kóždy doſč dobrych serbskich spěwov, zo njetrjeba wjach za cužimi hrabacž.

Tež luboſć domizny, besche-li so zhubila, móže towarzstwo po mału w młodžencu z nowa wubudžicž, hajo čjistu narodnu myſl a wótcžinsku luboſć. „Kajtž korjen, tajti wukorjen!” Cjete towarzstwo dyrbí býč korjen, kotryž z fužola rhyž serbskoho živjenja wóhu cžerpa, zo by ju zashy swojim wukorjenjam, jednotliwym sobustawam, rozdželito, wſchitke žity posylniko. Dyrbí pak so z wulkej pröcu staracž, zo by kóžde towarzstwo serbske bylo a wostało, nic jeno po mjenje, ale tež po skutku, zo by so wopravdže narodny spěw pschech přeni podpjerał. Kóždomu towarzstwu móhli radžicž, zo by sebi tola, je-li móžno, nadobnu Smolerjowu zberku serbskich Hornjo- a Delnjołužiskich* pěſni wobstaralo. Hdyž towarzstwo hromadže kupi, njebudže so žanomu tak droha zdacž, a wujžitk a wjeselo, kotrež jim ta kniha pschinje, placžinu derje zaruna. Namakaju dvje so tam jeno jednohórne spěwy, tola wjedžiczerzej spěwa budže to lóhka pröca, je do wjacohlósných zestajecž, je-li trjeba. So rozymi, zo so tež pódla nowische serbske spěwy zabycž njeſmeđa, zo býchu so tež te bóle do wschédnoho živjenja dobykle. Cužy spěw njež z boča wostanje, z najmjeniſcha njedyrbí ženje hlowny wotpohlad towarzstwa býč. Cužych pěſni našch lud druhdže doſč nauwuknje, k tomu njetrjeba so woſebje hisheče towarzstwo założowacž.** Dyrbimy jeno wobžarowacž, zo tež tu w našich towarzstwach jara radu za cužym pčimaj, a nima-li runje cužy spěw přenje město, dha je tola kóždomu wšcho jene, schto so spěwa, serbski abo němski. Wězo tu tež najwjach na tym zaleži, schto towarzstwo wjedže. Pola nas su to woſebje wucžerjo, kotsiž maja towarzstwo najbóle sami założiwsci tež pschech najwjach wuliwa; na nich potajkim zaleži, hacž spěvařske towarzstwo serbske živjenjo podpjera, narodnu myſl wožiwa, abo — schtož chył Bóh wobaracž — nicži a tupi. Dyrbimy-li

* Knihikupc Pjeh w Lipsku pschedawa hisheče tajše knihi, taž je to njedawno w „Serb. Now.” wojewiš, dwaj zwjazkai za 10 toſeri.

** Druhdže, ménimy mjez Rémcam, maja tak doſč na doſč spěvařsich towarzstwów, zo Serbja zavěrno powołania nimaja, je hisheče rozmnožecž.

šo wuznacž, njeznajemt serbskim wucžerjam rjenšchoho dobroho skutkowanja, khiba zo pôdla swojoho hłownoho powołania ze wschej horliwosćju, dóniz jum khwila dowola, so wo kężew towarzstwom, wo kężew dobroho spewa staraja. Z tym traje jich spomóżne skutkowanjo, jich wucžba dale schule, z kotrejž moga swójich nêhdusich schulerjom tež hacž do pozdžisich lét po prawym puczu wodziež: rjane pscheswedeženjo, zo z tym jeno swojomu ludej, lubomu Serbowstwu služa, je hižo zdobne myto jich dżelawosćze, kotrež może jich jeno k nowej horliwosći pohonjecz. Wobżarowacž pak kóždy Serb dyrbjał, chcył-li schtó swój wulin wiedżakownje trjebacž, podpjerajc cužy spew a torhajo z tym haczenja, kotrež serbscy wótczincyo ze zhromadnymi mocami a ze wschej prociu pschežiwo cužomu morju twarja.

Wucžer pak ma tež z tutoho spewarskoho towarzstwa dobru podpjeru za cyrkwienski spew. Tón je z blakami khetro jara zanjerodžen, w kóždej wosadze spewaja po swoim waschnju; a pschiidže-li nowy wucžer do wosady, dyrbji, z cykej wernoſćzi praciež, swojoho kantora předy schtudowacž, hacž smě ſo swojeje wéch cyle wésty k psischczelam synycz. Na swoje knihi, do kótrychž ſu khierulſche zapisane, ſo spuschczecž njeſmě, dokelž kantor a lud spewa ze swojeje hłowny, byrniję w kniaghach dwójnych hinał stało; njeda ſebi tež ničzo porjedziež, njech tež wucžer wscho najlepſe radzi, kantor je wiele lét tak spewał, tuž dyrbji tak wostaczi! Na swoju rufu by wucžer tudy mało dokonjał, wiele pak zamóże, hdźz ma spewarske towarzstwo k pomocy. Tu namaka cyku črjodu dobrzych spewarjow, z kótrymž może tola rozonie ſłowo poręczecž, njedostatki cyrkwienskoho spewa wujaſnięž a jich za polepſchenjo dobyez. Tóho ſłowo płacz i w towarzstwie, tuž może ſebi jich derje nauwucžiež; a pozdžischo ſo w cyrkwi na nich spuschczecž. Tak jeno mož ſo cyrkwienski spew, kótryž je tu a tam khetro ſlaby a czahat, wuswo bodzięž; a to by jara wuzitne bylo, dokelž do cyrkwi ſluscha pschiſtojny a swjatoſzny spew.

Wrócežo ſo zasý k wschednomu speweji, rozłożimy hishcze z krótka zwonkowe ſkutkowanjo towarzstwa. Srjedž towarzstwa ma spew jeno wažnosć a wuzitk za ſobustawow, druzy zwonka njoho wo tym mało zhonja, khiba zo ſo tu a tam jednotliwe ſobustawy na bjeſadze z nauwknjenymi pěſniami wuznaja. Towaristwo pak dyrbji tež za cyly lud ſkutkowacž, dyrbji cyłomu ludej móc a nadobnoſć serbskoho spewa dopokazacž, cyly lud za horjecz. Ludžo dyrbja widzecž, zo tež serbski zhromadny spew zawjeselicž, po hnuvacž, troſtowacž zamóże, zo ſo po taſkim wscheinm druhim po doſpolnosćzi runa. Tak jeno by někotryžkuli ſpóznał, zo je Serbowstwo tola hishcze hódne, zo ſo joho tohodla ničto hańbowacž, abo za wschitkim hnydom do cužby hrabacž njetrjeba, kaž by jeno w cužbje ſamo złoto kęžko, doma pak jeno hłuchi ſamjeit. Dale by ſo z tym tež woſebje serbska towarischnoscž hajla, schtož je nuzne, hdźz ſmy tak mała črjódka, a hishcze do wschelakich horſkow dželeni. Towaristwu ſamomu ſu spewarske ſwiedżenje jara ſpomožne, dokelž z tym jich nahladnosć a jich wulin ſtajnje roſcze, tež nowe ſobustawy ſo do budu, tohorunja dobry wuspech ſtajnje k pilniſhomu a wobſtajniſhomu dženi pohnuwa. Serbskому ludej pak zaleži, ſo nie z pschipóznamczom poſhmurjenje dundacž, abo traſch zacpewajc nimo hicž, ale z radostnym wopjtom towarzstwo czesiežiež, dokelž dže ſo wschitko jeno k joho zbožu a zawjeselenju stawa.

Wemý pak tež hishcze druhe polo, hdźež možlo towarzstwo jara zbožownje ſkutkowacž. Smy hižo předy na to ſpominali, kaf nje mōre a nje porjadne hishcze tu a tam reje ſu, a z tym młodomu ludej zlu a straschnu pschi-

ležnoscž dawaju. Tež sobustawu towarzistwom su z wjetšha młodzi ludzo, kotsiž radu nimo rejuwanskej lubje njekhodža: jim býchmy radu, dónž reje híscze cyle wotstronjene njejsu, staroscž wo lěpschi mér a porjad na nich do wutroby położili. Hdyž je ich wjach hromadže, by snadž so jim jara derje hodžalo za tym hladacz, zo so tažnja pschistojnosće tak husto njepřestupi; so jamo rozhymi, zo to tak nadobo njebudž, tola po času so jim zawesęze radži, hóz sebi tež prawje husto spew na pomoc bjeru; a to džé je wosebie zdobna žadocž, zo by so spew na rejach zasy bóle zašydlil, abo cužy njespodobny poškocž. Sobustawam trach to njeby cęžko bylo, hdyž itajnje krueze hromadu steja, z časami swoje spewy spewaja, z dobrym pschikkadom porjadej pucž rubaja a tež druhich pódla spewacž wucež. Zo to njeje jeno hoła mysliečka, ale so jara derje hodži, dopokazuja nam wuspéchi, kotrež su towarzista hízo trach bjeze samſneje wole docpeli. Znajemy towarzistwo, kotorhož sobustawy najbole hromadže na reje khodža a tu so tež nihdy njedžela, sami njeharuja, ale z dobrym spewom njeporjad poduscheja: sedma su so do koła zestupali, wocižnje hara, kóždy poslucha, dokelž so pschistojne a rozominje spewa. Tajki spew je hacž dotal njeslychany, njeznath a tohodla tež najwjetšchoho jézdžaka jima. A tak je so tež druhdže wopokazalo: wschodže, hdyž bě towarzistwo pódla, wostachu reje mérne a porjadne; tohodla njech tola towarzista, sebi tajkoho wuspécha wedomne, z wjetšej wutrajnosću dale skutkuja, zo by so zla pschiležnoscž, kotrež je młodomu ludej na rejach tak sylna, poduschała, dónž so híscze njeporadži, rejam na węzne nowe lěto dacž.

Skončenje dyrbimy tež na to kědžliwoscž zložicž, zo so tola njeby na wžajomnoſć z druhimi towarzistwami zabylo. Čim bóle jene towarzistwo z druhim zwisiuje, cijim kruežscho steji same. Njech tež daloki pucž a daloka trajina towarzista dželi, wotpohlad je tola wschem jedyn a tónsam, kężew serbskoho spewa; a tohodla njebýchmy winy wjedželi, kotrež mohla tule tak rjec pschinarodženu pschivuznosć wszech towarzistwom podstozcicž. Dobra wěc, za kotrež skutkuja, zamysł, cžohoždla so zhromadžuju, waschnjo, tak spewaja, je tosame, njedyrbjalá dha tež wola jena býč, kotrež jeno lěpsche Serbowstwa pyta, njedživajo pódlańskich winow, kotrež trach so jednotliwomu ważne zdadža, powšchitkownie pak so hako wurečze a zamołw wupokazuja? Zeli pak hízo radno, zo towarzista same zjawnie wustupuja, cijim spomožnišcho budže, zo so wschitke towarzista zjenoča a zhromadnie spewaju. Ma to je so híscze mało kědžbowalo, a hdyž je so skončenje po wulkej pröch junu radžilo, wschemu po skončenym wjelu spadnycz dadža. Zda-li pak so wopravdże tajke zhromadne skutkowanje cęžke, da drje so to z dobrej wini wocžakowacž, zo so wschelake towarzista pschi ważnych podawkach abo swjedženjach wopytuja a z tym swoju zwisliwoscž wopokazuja; wězo njedyrbja tu pódlańskie wobstejnoscze hłowne słowo měcz, ani Polenijo so do Delan hicz bojež, ani Delenjo so pucža do Pola strachowacž. A tuž skončam pschejo, zo býchu so wschitke towarzista stajnje hako jene cžule a tež skutkowale po zasadze: „Tuž, o bratſja, spewajecže, zo nam Serbstwo njezańdže!“

mh.

Schtož so druhdy nječzini!

Zendželssi předat pschipowje we swojim měsće za čas posta njedželu na wjeczor missionske předowanja: hako wuwolany ręczník czechnjesche wjele ludu k sebi. Něhdj zasta we předowanju, we kotorymž pschecžiwo wuśměšenju nabožnosće a pschecžiwo żortam z bojskimi wěcam i ręczesche, na khwilku a

zdýchny czežey, tak zo mnogo měnjaču, Božia rucižka trasť je joho zajaža. „Pſchecželojo“, poča po khwili, „prjedy hacž dale ręčju, dowolcze mi, zo wam podawat k rozwuczenju powiedam. Je nimale 15 lét, zo we tutej cyrkwi pſchebzvach, a mějeſeſe ſo tu kaž dženſa miſſion. Z pobožnymi poſlucharjemi běchu tež tjo bohazabyciwi młodzencowje pſchischi, nic pobožnoſeſe dla, ale, zo bychu předarja we ręčzi zamolili, miſſion hanili a běchu ſebi, zo by měra złoscze połna byla, kamenjenje do zaka nathkali, z kotrymž chchchu do kletki mijetacž. Prědar bě ſedma ręčecž počał, hacž jedyn z tijóch njeſczerpije praſi: „Schto ſo doſho wacžimy? kaf doſho budžemy cjerpiecž, zo tuton hlupek na kletech bledzi?!” Na to druhi: „„Wocžakajmy, zo wiđimy, ſchto pſchecžiwo ſchpotu ręčzi!““ Po khwili džeshe tuton druhi zaſy: „„Runje kaž ſym ſebi myliši, je ręčał — — kamen do rutu!““ Tu poča tſecži z nich: „Njeby najlepje bylo, zo ſwoje złostne wotpoſladano njewuwiedžemy?“ Tu rožhněwaſchtaj ſo tamnaj, zo je tſecžoho tajſi dyrkot napadnýl, a džeschtaj z cyrkwie. — Kedžbuječe, l. pſchecželojo, na wukone tutych tijoch młodzencow, kotriž bohahanjenja dla do tutoho domu pſchindžechu: Prěniho ſu pſched 10 létami we Tyburu na ſchibjeniu dowiedli, dokelž bě ſo do dželania faſtchnych pjeniez dał; druhi je mordar, rjeczaž a jaſtwo joho wjazataj, doniž k ſmjerceji wotpraweny njebudže; tſecži paſ (a tu běžachu ręczniſej nadobnje hórke ſylzy po licu), tſecži z nich, moji bratſja, běch ja, kotryž netko k wam ręčju — kedžbuječe, hdvž pſchecžiwo ſchpotowanju ręčju!“

Cykl lud bu, runje tak z ponižnym wuznacžom, kaž tež z wulkoscu Božejſe ſmilnoſeſe pſchewzath, a mnogich zacpějerjow Boha dowiedžechu dalshe ręče předarja zaſy na prawy pucž.

— ſ.

Kruth ale ſpomóžny ſredk pſchecžiwo wopilſtwu.

Předawſhi ſekar winſkeje zaſtaracžernje wožjewi we zhromadžizne ſekarjow zdobne waſchnijo, z kotrymž běſche dwemaj wuměnkarijomaj wopilſtvo zahnał. Da ju do ſchpitala pſchewjeſež, hdžež dyrbjeſchtaj dwě njedželi doſho woſtačž. Buſchtaj tam krucze wobkedažbowanaj. A kaf ſpodžiwny ſredk ſo na kožowaſche pſchecžiwo nimaj, hdvž běſchtaj hižo wjac kročz wopilſtwa dla wot policije khostanaj byloj! Njeđoſtaſchtaj žanu jědž, žadyn napoj, z krótka ničzo, ſchtož njebeſche z najhubjeſchim palencom namieſchane. Woda, wino, mloko, polinika, mjaſo, ſekarſtvo, haj tež poſleſeſeža a wſcho bu z palencom naſyżene a naſocžene. Prěni džen chyſche ſo mužomaj tajſeje kury dla ſmiecž, jědžeſchtaj a pijeschtaj wſchitko rady; na druhi džen poča jumaj palenc a zaſy palenc ſmier džecž, na tſecži džen paſ poczeſchtaj ſo žadlawje ſkaženych jědži grawacž a proscheſchtaj ſtyknitwſchi ruch, zo bychu juž z palencom pſchelutowali. Tola ničzo njepomhaſche, dwě njedželi doſho dyrbjeſchtaj z najwjehchim trađanjom tajſe hojenjo wutracž. A te je woprawdże pomhało! Wot toho ežaſa njeſtaſtaj tež ani krjepti palenca wjac woptało. Tohole ſredka njechamaj zabvež!

Z Lujich a Šaſteje.

Z Budyschina. Tudomne tachantske konſistorium wozjewja, zo maja ſo z njeboh' dr. J. Maħroweje fundaciye tſi stipendije z nowa wudaež. Zenož Serbja romſko-katholskeje wery, kotriž móža cy le derje serbſki ręcjeſež (zo ſu starschi Serbja, njeđoſaha), najprjedy z Maħrec pſchecželſtwu, móža je

žadac̄. Tute stipendije su 1) jene z lětnymi 240 m. za študowachy na wysokich schulach (univerſitach) abo we dwemaj najwyšschimaj rjadowojomaj gynnasijsia. 2) dwoje stip. z lětnymi 90 m. za tajich, kotiž chedža wumjeſtvo abo rjemjeſlo naukuńcę. Schčož chce abo može jene z nich žadac̄, ma to hac̄ do 20. měrca tachantskomu konſistoriju wožewic̄ a ſobu wuſwědženjo křeňho pschec̄elſta, cenurow a dobroho zadžerženja pschinjeſc̄ abo poſlacz̄.

— Poſtrichy nježelu 19. februaria běſche w tudomnej katholſkej towarſchi swjedzeń z balom. Sobustawy, pschec̄elſojo rjemjeſla a množi cuži běchu ſo tu zpromadzili, tež tóſchto ſerbſkych wophtarjow z bližſchich a dalschich wsow. Hrajeſche ſo najprjedy wjehelohra „der Geizhals“ ze wſchej wuſtymoſcu. Piłnoſci a prých rjemjeſnikow, kotiž běchu ſwoju wec derje naukli, dôſta ſo wot pschipoſlucharjow wſcha khwalsa. Pscheinemy tak wuſitnomu, haj w městach eyle nuznomu wuſtawej ſtajnje pschibjerach̄ kežew, zo by tež dale mǎodých ludži psched duchownym a z nim tež czělnym zahubjenjom zakitał a z pschitoſnej zabawu we mǎodžencach ſpěchował rozwučzenjo, pobožnu myſl a wěrnu pschinjnoſę ſ swojej katholſkej cyrkwi!

— Lěta 30. wulſho róžka wumrie w Nowoſlischach kubler a gmejnski rychtar Petr Cyž, wjacětny ſerbſki zapoſlanc na ſakſkim ſejmje w Drezdžanach a na krajnoſtaſkém Lužiskim ſejmje w Budyschinje. Že na woběmaj w ſwojim čaſu prawa ſerbſkoho ludu ſwēru zakitał a luboſež ſ swojomu narodej hac̄ do poſlednjoho čaſa wobkhował. Tara wulka mnohoſć pschewodžerjow na dnju Swěck Marije w Nalbicach dawasche ſwedeženjo wo tym, kaf ſu Serbja ſebi joho wažili. Wón je wjac křež poſylnej ſe ſwiatosćemi naſheje wěry halo podat̄ ſyn ſwojej cyrkwi wumrēl.

— Wažny wuſud je pruſſki kultus-minister v. Goſler we naſtupanju ſerbſkeje rěče dał, kotriž tež naſch ſyku ſedžnoſę zaſlužuje. — Nižože drje mjez Serbami ſo hórje pscheněmczoło njeje hac̄ w Delnej Lužicy, tak zo tam licžba Serbow džení a hóle wotejhera. Šu tam němſkych duchownych do eyle ſerbſkych wosadow a němſkych wucžerjow do ſchulow z jeno ſerbſkimi džecžimi ſlasi. Kotry narod mož, hdyž je w tajkej mjeſtſinje, tak močene nadběhwanjo doſko wutrac̄ a doſež frueče jomu napſchec̄o ſtač? A tola ſu tam Serbja hiſčeje wobſtali, ſwēri ſwojich wótcow ſwiatym kublám: ſwojej rěči, ſwojomu dobromu ſerbſkomu waſchnju. Hac̄runiž buchu psched 300 lětami ſobu wottorhnjeni do zrudnoho wotpada wot katholſkeje wěry, dha tola njeſtu wſho zhubili, ſhtož jich dopomina na jich wulhad. Swjecaž tam wjac ſwiatych dnov ſwj. Marije, wobkedažuju tež hiſčeje poſt. W Blobojchojcach (Bloßſch-dorf), poſ ſerbſkej a poſ němſkej wſy pola Hródku, je hiſčeje katholſka cyrkje z jenym jeniczkém katholíkem. W teſle cyrkwi džerži kóždoſetnje nježelu mjez Božim Čeželom katholſki měſchnič Bože ſlužby, a khwataja tam ſ nim wſchitcy Serbja z dalota a bližka. Že wſho to dopokaž, kaf je powaha ſerbſkoho ludu nabožnoſę, kotraž ſo z wutroby wutorhnež njeđa. Ta pak je tež wina byla, zo ſu Serbja tež w Delnej Lužicy pſcheco ſwoju rěč ſwēru hajili a woſebje Bože ſlužby, kſchecžansku wucžbu w ſwojej macžerſchecžinje žadali, w kotrež jenož doma rěča. Kaf dyrbjeſche jich tohodla bolecz̄, zo je tale macžerna rěč ze ſchulow tak kaž wupokazana. Džecžo pſchińdže do ſchule a njeſtyschi tam ſlowečko, kotrež by rozemilo a dyrbí njezrozemjene ſłowa a ſady za wucžerjom kaž papagaj powjedac̄ — tež w kſchecžanskej wucžbje.* Za-

* Tež w naſchich ſerbſkych ſchulach mjeſeſhe ſo w ſwojim čaſu podobne waſchnjo za- wjeſz, wec pak tehdom njeje dozrawila.

mołwiaju so wot horjeka z tym, zo serbskich wuczerjow njeje. Tak dyrbjesche najbole macz doma swoje dżeczi kschesčansku wuczbu serbski wuczicž. — To wscho pohnu delnjołužiskich Serbow, zo w decembri 1880 na tehdomnischchoho ministra Buttamera z peticiju z mnogimi podpisami dżechu; wobcežowachu so tam woſebje tohodla, zo so „z džela czycze němcy wuczerjo do serbskich schulow daraja a zas serbskeje recze mōcni wuczerjo do cyle němckich schulow szczelu, a zo su w nowocalskim seminaru dwieju Serbow wotpolazali, hacžruniž beschtaj wonaj prihowanjo za pschiwzacjo wobstałojo. Scéhwk toho je, zo naſcha młodofež wjac we swojej maczternej reczi ani kschesčansku hlownu schtuczku, ani schpruch a kherlisch ani czitacz njenawuknje a z tym khmanosež žhubi, serbske Bože služby z wujitkom wophytacž, hdyz tola němke Bože služby jomu wot mutroby hicž njemóža.“ Praja hischje, zo je drje za naſch čas nauuknjenjo němiskeje recze nuzne, ale njechadža, zo by z poſpešnym dobyczom němiskeje reczniswoſeže a swětnych wědomoſcžow za cyrkwinſte a pobožne zmýſlenjo jich mótcow napſchecžna wěc zastupila. — Nětečilski minister kulta, v. Gokler, je, kaž nowiny piſaja, na tule peticiju cyle pscheczelne wotmołwiſ; lubi, zo chce njedostatki swěru pschepytacž dacž a woſebje serbskich schulſkich kandidatow na prawe městna stajecž. — Njebeſcheſi hischje wotmołwjenjo date bylo, běchu zapoſlancy centra pschi wuradžowanju etata kulta tu naležnoſež do reczi pschiniesli.

Wjeseſlimy so z delnjołužiskimi bratrami, zo je so jim takſi zdobny wusud dał. Pschewem naſchim sakſkim serbskim schulam, zo by pscheczelne zmýſlenjo knježerſtwa so tež jim podobne poſlazowało, a woſebje serbske czitanjo, tež něchtu piſania, derje nauuczilo. Tak je hewak kschesčanska wuczba, kž so po zakonju w serbskej reczi wuzi, móžna, hdyz dyrbi džeczo cyku prócu na to nałożicž, ſłowa ſebi zezběrácž, z czimž zrozeniemjenje czitanje wěcy czeknje? Wſchak dale a bole tež knježerſtwa pschipoznawaja, zo dyrbja ludy nabožne bjež, maſli zbožo w kraju kžecž. Tuž njech so wolbža a podpjera tež wscho, ſchtotž dobyčo wérneje nabožneje myſle pschihotuje. K czomu bých u hewak Serbia z wulkimi woporami swoje ſchule džerzeli, hdyz najmuzniſche za jich džeczi ſnabž domjacomu prćowaniu maczterje so zawoſtaja?

— Kaž „Luzica“ piſa, je ſchunowſko-konjecžanske ſpěwařſte towarzſto 8. wulkoho róžka w Konjecach założenſti swjedženſti swjetcílo ze ſpěvami a horliwymi reczem. Bu tam preni krócz zjawnje wuwjedženy Braunerowý „Kwođlibet“. Z reczow ma jo woſebje wuzběhnycž knj. Rachełowa, z fotrejuž towarzſto nijeno „Róža“ doſta, a knj. Kummerowa, kž naſominaſhe, zo by towarzſto so w serbskim ſpěvje pilnje wudołonjało.

Z Drežjan. Sakſki ſejm bu ſrednu 1. měrca ſkóńczył.

Z chloho swěta.

Němska. Komissija za wuradženjo nowoho cyrkwinſkoho zakonja je w zaňdenym tydženju swoje czežke dželo dokonjała. Pschedloha knježerſtwa je po wuradženjach komiſſije wjele pscheměnjenia, někotre paragrafy ſu polepschene, někotre z druhimi lepſchimi zastupjene. Centrum je ſwoju móžnoſež czinilo, wot konſervativeje a tež druhich ſtronow podpjерane. Brascha pak ſo, hacž traſch wſcha próca podarmo njebudže, a hacž knježerſtwo napoſledku njepraji: taſki my tónle zakon njeſchivozmjemy. — Windthorſt chce tež ſelſa zas ſejmej namjet pschedpoſložicž, zo by ſo ze zakonjom kóždomu duchownomu zas dowolilo Božu mſchu džerzež a ſwjate ſakramenty wudželež.

— Kož pišaja, je nětko wěste, zo budže barlinskí propst Herzog z nowym wrótsławskim biskopom.

Awstrija. Tudomni liberalni na wschě móżne waſchnjo pschedsydu ministerstwa, hrabju Taaffe, pſchimaja, dokelž wón liberalnym Němcam samym njecha kniezieč dacž, ale so prouje wschem narodam trochu sprawny bycz. Druhe narody we Awstriji, woſebje Čeſchojo, tež dale a wjac dowery hrabji Taaffe wopokazuja.

Schwejdowska. Tow poczina katholicka wera po dolhim potkoczowanju zaſy wožiwoſcž a so pokazowacž. Psched 300 lětami ſu ſchwejdowsch wobydlerjo z mocu a z leſežu do bluda ſo zawieszcž dali. A zo njeby ſwetko katholickie wery jim zaſy ſkhađało, bu pod czeſkimi khostanjem uſchitkim katholickim duchownym zakazane, do Schweiđowskeje ſo podacž. Kotryž wobydler katholicku wero pſchiwza, bu z kraja wupokazany. — Nětk pak w nowiſhim čaſu, Bohu budž džak, ſu katholickych kſcheczenjo wjac swobodnoſce dotali. We hłownym měſcze Stockholmje, we Malmö a někotrych druhich měſtach wobſyiu katholikowje hižo cyrkwi a duchownych. — Tež mjez protestantami pokazuje ſo tam a ſem pſchitkinoſcž k naſchej cyrkwi. Tak w Stockholmje samym pastor Hellqvist, kiž ze zjawnym liſtom na ſwoje dotalne konſitorium ſwoje zaſtojnictwo zloži, w tymle liſcje praſi, zo je to tohodla cjinil, dokelž je joho pſchewděczenjo, zo jaſpoſchotkſe kſcheczanſtvo ſo jenož namaka w katholickej cyrkwi, a pſchitomni: „Wſchitej, koſiž cyrkwinſte wobſtejnoſce ſchweiđowskeje znaja, wjedža, zo ſu teſame jara zrudne a t. d.“ W lěče 1873 bu w měſcze Malmö ſwiecjo ſwj. Ansgara wo tamnej katholickej cyrkwi ſwiatocznje pozdohnowane. K teſle ſwiatocznocži běchu na pſcheproſchenjo tamníſhoho fararia tež pſchishli najwyſchisi zaſtojnif (gouverneur) provincy a wjac naſladnych protestantskich kniežich. Cyka cyrkej bě krasnije wudebjena z kwětami, zelenymi plétvami a ſwěžkami. Poždhnowanjo ſwiecęza ſta ſo po romskim rituale. Wſchitej pſchitomni zadzeržachu ſo jara pſchitoſnje. Potom džerzesche farař predowanjo, w kotrymž najprjedy wobraz ſwj. Ansgara wuſtadowasche. ſwj. Ansgar, wot romskoho baniža Grehorja IV. poſlaný, pſchijedze w lěče 835 wot Hamburga do ſchweiđowskeje a wobroči z Božej pomocu po něczim tele pohanſke ludy. — Dale rěczech farař hiſceje wo cyrkwinſkých žohnowanjach a jich starobje, wo duchownych a czelnych dobrotač, kotrež je kſcheczanſka wera ludam pſchinjeſka, a ſponni ſkonečnje na katholicku wero wo czeſczenju ſwiatych a moch jich zaſtupnych proſtow. Cyka ſwiatocznocž ſo ſkonečni z hnijacej proſtwwu na ſwj. Ansgara a z Te Deum laudamus. — Pſcheczelne džakowaſche ſo wyſchisi zaſtojnif z druhimi fararzej a porucži ſo. Tſi ſchweiđowske čaſopis pſchinjeſehu rjanu wopis tejeſe ſwiatocznocže.

T. N.

Ruska. W zańdzenymaj nježelomaj je rufi general ſkobelew wjele procha do ſweta naſypał a hiſceje ſo wſchudžom kuri a proſhi. Je najprjedy doma pſchi jenej hoſčinje na Němku ſwarjet a potom wot swojoho kniežerſtwa do Pariza poſlaný tam hiſceje ſtraſchniſche rěče wjedž. W Parizu je ſerbifim ſchudentam, koſiž jomu tam adresu pſchepodachu, praſit, zo je najhórfchi nje-pſcheczel Ruzow a ſlowjanow Němc, a zo ſo doſhei, krwawnej a zatrasnichnej wojniſe njez ſlowjanami a Němcami wuwinycz njemoženy, z kotrejž pat ſlowjenjo haſko dobyčerjo wuſdu ... „na zaſhybiđenjo na bitwiſhęzu“. Na to wulki holk a wjele proſchenja po cyklym ſwecę! Je wſchaf wěrno, zo general, kiž je we ſlužbje, tak rěczech njeſme, hewaſk druhé staty rani. Ale tajkoho

hewrjefarja dla hiszpeje so žane wójny njewjedu. Hdy by so wszech hlypych a prózdnych ręczow dla, kotrež so do swęta sympa, tajfa hara chyka czinicž, hdźe by to kónč mělo? Němich wschaſ so tež wschelako wupraja, hdź je pschi-ležnoſcž. Wschitcy rozmni, tež Słowjenjo, so na prózdne schezuwanjo młodoho a czopłokrejnho generała mjerzaja, kaž su to sami Rusojo w Parizu doſež jaſnje wožjewili. Němiske kniežerstwo je, kaž so źda, pschi tej harje khetro d měrom wostało. — Gambecze wschaſ je tajki hóſcž witany, kiz runja jomu woła: Won do wójny, pschećzivo Němiskej. To tola rěka ze zboždom a nje-zbožom cyłych ludow hracž; smy njeſprawnych a njetrjebawſkich wójnow drje tola doſež hižo dožiwili.

Wucžlane tſchęſki.

* Kaž winicat halžku wobrězjuo čiſczi, zo by wjac kicžow njeſta; kaž lěkar' khoromu hórkę krjepki dawa, zo by khorosz zbehnyk — byrnje so khorj spieczoval; kaž człowieka, do wody padnjenoho, za mlosy zapſchimijesj, nje-praschejo so za tym, hacž boli, jenož zo joho ſmierczi wutorhnyſch: tak dyrbí khostanjo, kotrež masch nałożowač, winowatoho jenož w tej mérje boleč, zo joho poſlepſchenjo docpęjesch.

* Czasto doſež je porok, kotrež druhomu bracha dla czinimy, wjetſhi hręch, hało brach sam; węzo hdź njeporukujemy z bratrowskej luboſcžu a we duchu pokornoſcze, ale we nahloſczi. A z toho pschińdže, zo ſebi a drugim ze ſchodu tutych njeſlepſchimy, ale ſamſnej złobiwoſcji wuzdu pschęczamy.

* Czim eježicha je khorosz, czim wjetſha budž naſtha ſobuželnoſcž z khorym: ſmilna luboſcž hoji, ſurowoſcž paſ daji!

* Pscheridž ſo ſferje ze ſmilnoſcžu pschez měru, hało z pschewulſkej krukoſcžu: lóžicha dyrbi ſama hela tomu byč, kotrež je njeprawej ſmilnoſcze dla do njeje pschiſchoł, hało tomu, kotrehož je tam thyranske zmýſlenjo dwiedlo.

* Pytaj za kuzdłom, z kotrehož zło wukhadža, zatykaj tutón abo wot-wiedź jón tola; połoz ſekere na korenje, a hladaj, zo ſo zlotho zmýſlenja wotrjeknijesj! Schto pytaſch zło zwonka tebje? „Z wutroby pschińdže to zło!”

* Wschednje widžimy, zo chce minoho człowiekow, kiz su po hręſhnych pucžach khdžili, ſo z tym wutorhnyž, zo zwonkowne czinjenjo pschemienja a zwonkowne pobožnoſcze podwoja. Podarmo! „Czékajcze z Egyptowskeje” praji ſwj. piſmo. A ty czekaj z bližſheje pschiležnoſcze k hręchej, ſwiatoſcž ſwoje myſle, ménjenjo a pschez to ſlufki. To rěka, z Egyptowskeje ſo wudobhywacž do ſlubjenoho kraja.

* „Schrobile zwérjo je ſlužowna džówka, kotrež je ſebi kral za mandželsku wzal.” Tak praji mudry Salomon ze ſamſnoho nazhonjenja. Kježadaj, zo po dolhich a czežkich hręchach njebjeſki kral wſcě czasne ſežehnki hręcha wot tebje wozmije, hdź je we ſmilnoſczi węžne tebi ſpuszczyk. Czežele zwutkowne czwelowanjo po czekim hręchu czini dufci derje, zo by wot hor-doſeże pschewzata njebyła a „poſlednje węch hóſcze njebyłe, dyžli prenje.”

* Luboſcž k ſebi taji ſo, kaž liſtka. Czini, hało by doma njebyła abo ſpała — a hlej, nadobo praſnje na zlawne. Kaž krokawa, na kotrež kruče ſtupiſch, czini, hało by morwa była, khowa ſebjeluboſcž ſwoje žiwenjenjo hacž do

smiercze: sto krócz pschewinjena, poł morjena, zbehnje swoju hlowu zaſy, kaž poteptana krokawa, hdyz pytnie, zo sy swojej woczi wot njeje wotwobrocził.

* Dzeczi njenawutnu zle waschnjo we schuli, ale pschinjeſu je najbole hijo do schule. Zło najbole wukhadza ze starscheju, kotrajz wot młodoscze dzecięſu po horschowach pschikkad dawataj. Njewidza a njeslyſcha bohuſel wschednje doma węch, wo kotrychz mlelo sy pschecz, zo czas živjenja niczo wo tym wiedzale njebychu?! Tak budze jim źlo, wot dzeczacych duow zaſchczepjene, poždzieſho kaž z druhej naturu, a hijo ſu ſkažene, prjedy hacz pytnu, ſhto ſtazenoscz je.

* Maczerna wutroba je najrjensche mięsto za syna, kotrež ſenje njezhubi, njeh dawnno ſchędzime wloſhy joho hlowu kryja — a kózdy syn ma po cykym daloſkim ſwēcze jenož jenu tajku wutrobu.

* Wysche widzenja naſtich czaſnych wožow namakaja ſo nowe, njeurjeknicze wulke ſwēty a ſtworby: wysche naſchoho ſlaboho chečeza a njeđapoſtnoho wiedzenja je byczo Bože ze swojej mudroſciu a wschodhomoci.

* Schtunda duchownoſho dzela pschima czlowiekia bóle, hako dzeli ezelnoho dzela. Proſty czlowiek to radu njeweri, dopokaza paſ wérnoſcę z tym, zo na predowanju abo pschi Bozej mſchi wuſnje — won wschaf duchownoſho dzela zwuczeny njeje, a tohodla powali joho tak khēteſe!

* Dobry czlowiek je bóle za druhich, hako za ſo ſiwy: ſchpatny naropak.

* Czlowiek z bohabojoſcu a njetajenej luboſcu pschenidzeny, je kaž jaſny kryſtal abo ſchkleica, we kotrymž ſo ani pucherik njenamaka. Z wérnym ſwiatosceſiom wutroby poczina czlowiek njebjefki, a pscheſtawa ſemiski bycz.

* Pola ſwiatych widzimy, zo we wiſolej starobje ich wobliczo poczina taž ſwetke bycz a rjeſiche hako młodzencia: tajka je móć ſwiatosceſa eje hnady, zo hijo na zemi hinite moħl rjec do czasa do njehinitoho pschewobrocza abo tola do njoho wotblyſcęza.

* Checili macz dzeczo derje wočahnyčz, hdyz tola ſama z fundamenta pobožna njeje, runa ſo zahrodnikej, kotryž kwetku z khorymi korijskiami haji: z čejka, zo zateſeje, na plody ſo podarmo čaka. To płaezi węzo też wo nanu.

* „Pišnik mori, duch paſ woziwja.“ Kaž z wuežlanej tchęſku w ruch czennosći po domje rozeſcheriſch, buž hɔrliva modlitwa tebi ze ſwēci, zo jenož nječitash, „ale wschitke te ſłowa zakhowaſch a rozpominaſch we swojej wutrobie!“ Luk. 2.

—8.

Wſchelcizm.

* Swędczenjo protestanta za dziwę we Lourdes. Najnahladniſhi predař protestantskeje biskopskeje cyrkwe we New-Yorku dr. Szépan Tyng je ſo wondanjo w predowanju wo dzimach we Lourdes wuprajil. Tonle predař pschewywaſche tam zańdżene leczko a widzescie, kaž kózdy tydzień na 50,000 pobožnych ſ hnađnomu mięstu puczowasche. Podpjery a paſy khromyč a khoryč, kotriž ſu tam pomoc a wuſtrowienjo namakali, tysach dzaknych liſtom, kiž ſo tam ſczeſtu, ſu tohole muža pschepokazale, zo je wera, kiž ſo tam potazuje, Bohu ſpodbina a wot Njoho czefczena. Dr. Tyng prajeſcie dale: „Njemožu prajicž, zo býchu pobožni puczowarjo we Lourdes ſ Bohu ſo nje-modlit; tež njemožu nihdyn wobkruczecz, zo ſu czile pobožni zabłudzeni, zaſlepjeni ludžo, dokež dzien jich prōſtow wuſtyschenjo namakaja. Nichto nje-budze přeč, zo ſu cykē czrijodý na tamnym mięſce wuſtrowjene. Khromi

khodžachu, hłuschi słyszącemu a ślepi widzącemu. Njehodži so w tymle czasu tele derje wobkrużene podawki przecz. W něcžichim czasu materializma wujsmeſcheja džiwu; ale chcemy so Bohu džakowac̄, zo je nam někotre njedosłedžite potajnoſće zawoſtají. Dónz su tu spodźiwnie podawki, kotrež něcžicha wědomoſć wotpočazac̄ njemóže, tač dołho změja mało pſchilenoſće, lud wot wěry wotwobroczic̄, fotraž je wjese lěftotykov dołho swoje městno we čłowięſkim towarzſtwje wobkhowa a t. d. New-yorkſka nowina „Times“, protestantſki czasopis, kij tute przedowanjo wocžiſcie, wo tym jara derje zmyſlene pſchiſpomnjenja czini a Lourdes a joho džiwu ze wschej sprawnoſću rozſudža.

Naležnoſć našoho towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 131—138. z Ralbic: Mikławš Frencl, Pětr Lebza, Mikławš Błažik, Madlena Nekowa, Michał Čornak, Mikławš Weclich, Mikławš Kućan, Jurij Žur, 139—143. z Konjec: Jakub Kral, Jakub Čornak, Jakub Suchi, Jakub Matka, Jurij Kowark, 144—147. z Nowoslic: Jakub Jacsławek, Mikławš Lebz, M. Križan, Mikławš Šćapan, 148. Jurij Kózler z Jitka, 149. Marija Sejdžina ze Šunowa, 150. Mikławš Kórjenk z Trupina, 151. Marija Hořdichowa z Pěskec, 152. Handrij Haſa z Wulkoho Wjelkowa, 153. Marija Sołćic z kloſtra Mar. Hwězdy, 154. Michał Hauptman ze S. Pazlic, 155. canonicus farař Jakub Beňš z Ralbic, 156. albertinka Madlena Kućanec z Dreždza, 157. Michał Biedrich ze Šunowa, 158. Jakub Bjarš z Pěskec, 159. Pětr Žur ze Sernjan, 160—168. z Khróſcie: Jakub Pjech, Jakub Sołta, Mikławš Besser, Khrystiana Wingerka, Jakub Jušk, Jakub Zynda, Mikławš Kral, Madlena Dućmanec, Jurij Herrmann, 169—174. z Baćonja: Mikławš Delan, Marija Rebišowa, Jakub Pjech, Mikławš Kral, Hawštyn Eiselt, Handrij Smola, 175. 176. z Pozdec: Mikławš Zarjeńk, Mikławš Wowcérk, 177. Hana Nowotnowa z Nuknicy, 178. Mikławš Jórdan z Českic, 179—181. z Workleć: Pawoł Lipič, Madlena Budařka, Jakub Młynek, 182. 183. ze Smječkec: Jakub Tryčk, Jakub Pjech, 184. Franc Herbrich z Kupjele, 185. Jurij Pjech ze Zywic, 186. 187. ze Staręje Cyhelnicy: Pětr Holka, Jakub Nowak, 188. Mikławš Robl z Cornec, 189. 190. z Jaseńcy: Michał Janka, Jakub Młynek, 191. 192. z Prawoćie: Marija Križankowa, Madlena Wićazowa, 193. Mikławš Ješki z Kopšina, 194. Jurij Grossmann z Luha, 195. Jakub Sołta z Hoy, 196. Marija Młynkowa z Hórkow, 197. Marija Lehnertowa z Džěžnikc, 198. Haňka Sołćic z Budysina, 199. 200. z Mięcie: Mikławš Pječka, Jakub Bjarš, 201. Madlena Knježkec z kloſtra Mar. Hwězdy, 202. Khata Měnjowa z Čemjeric.

Sobustawy na lěto 1881: 440. Marija Lehnertowa z Džěžnikc.

Dobrowolne dary za towarzſtwio: M. Cyžowa z Nowoslic 1 m., N. z Koslowa 10 p., N. z Ć. 75 p.

Porjedzeńka: M. Pjetruša z Róžanta je Posoł za 1882 zaplaćil, nic 1881.

Zemrjetý sobustaw: Michał Pjetruša z Róžanta. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jézusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinjeſtaj 50,000 m.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: přez knj. Benedikta njemjenowanego k česci najswj. Wutroby Jézusowej 10 m., Hana Roztokec z Radworja 1 m., přez knj. Sparlu we Wechsellburku 15 m., jedyn dar z Kozarice přez k. Sołtu w Khróſcie. 5 m., njemjenowanowa z Džěžnikc k česci Jézusowej Wutroby 1 m., Marija Šimanec z Dreždza 3 m., žona z Radwořskeje wosady k česci Jézus. Wutr. 3 m.

Hromadze: 50,038 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8080 m. 18 p. — Dale su woprowali: r. „Swjaty Józefje, proš za nas“ 1 m., přez N. E. Dućmana njemjen. z Dreždza 5 m., tohorunja njemj. 1 m.

Hromadze: 8087 m. 18 p.

Cyrkwička Smolerjec knihičiſtečeńje w macžižnym domje w Budysinje.

Katholicki Poročil



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihární
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wydawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 6.

18. měrca 1882.

Létnik 20.

Byczo a zamysly njewěry.

Człowiek bjez nabožnictwa je tu na zemi runjecza łódzi, kotaż bjez kompaşa a kótwich sředź zmohow morja płowa; kóždy wołomík móže ſo na zahowanych ſkałach rozrazycz a we hłubinach potepicż.

O, wy bjezbožnikojo, kotsiz ſo į ſwojomu krótcomu rozomej hačo į pŕichodzie abo traſch ſo tepicze we ſlepjaczych radoſczech, kotrež hręch na wołomík porodzi, kotsiz ze złostnej ruky torhacze ſwiate zwiažti, kiz čłowjeca į njebiu czahnu, wy dwelowarjo a njewěriwi, zaſtańcze khwiliu rozpominajo: „Jeje Bóh, poccziwość je hoła prózność, njeje ani njesmijertność ani zaſymidżenjo we wěczności a sprawne ſuđy Boże njejſu nicžo, hač ſcheryna, kotrež je pschivěra ſpłodźika — —.“ Wotwazcze taſke myſle pschi ſebi we swojich ſežehwkach, zawierno, nóc dyrbí was pokrycž, kaž we czemnoſci ſo bóle zacžmita myſlicž njeſodži, a z njej wotblyſhcž z hele, kotaż wanjujenjo a byczo zaroda!

„A cžomu dha ſym na zemi?“ „Hdže wjedu moje pucze?“ „Schto budze ze minu we wěczności?“ Tute týchne praſchenja wobdawaja njewěriwoho, kaž njeodore duchi, a wotmołwjenjo, kotrež ſebi na nje dawa, ſu, kaž hdž zymnica ſo žra zapichimije, tak zo ze ſtylkom pschewzath ſwojomu žwjenju klije.

Kaž złosćizny duch ſtupi į čłowjekiej njewěra na džen, na kotrymž ſo radoſci poda. Dokelž, ſhto móže radoſć bycž, hdž ſo tola z rowom kónči, a hdž žiwijenjo žiwijenjo rělacž, hdž tola wěczne njeje?!

Kaž złosćizny duch wobdawa njewěriwoho pschinarodžena ſlaboſć a trha joho wiſiednje do nowoho czekloho hręcha: ſhto dyrbjal ſo hręcha a ſuda Božego bojecž, ſhto poccziwoſće dla wopora pschinieſć?

Kaž złosćizny duch kału bołocž njewěriwomu hłubſho do wutroby, częch zaſtona w czasach domapytanja a zadweliuje. A ſhto možlo tež tróſhta

pschinjeſč wutrobje, kotaž do wjedženjow Božich, do wěcznoho žiwjenja nje-weri?! Kaž złosćizných duch bliži ſo njewéra mrějacomu na ſmijertnym kožu a wucđisheži jomu pod heſkim ſměſchenjom ſmijertný pót.

Wjchitko tu na zemi padnje, jelizo wéra padnje. Potom je čłowjek wopravdže k tomu ponízeny, k čomuž by wědomoſez naſchich bohazabyciñych čjaſow joho rady ſežnika: je z kralom njerozominých zwierjatow. Wěrniwoſez, sprawnoſez, luboſez njebydla we njeweritwjej wutrobje, a byli móžno bylo, zo njewéra ſo po ſweſte rozſtřeli, zo jón wobknježi, tón džen budže čłowjecži ſplash z črjodu torhachych wjelfow. Pravo a sprawnoſez by ſo k rowu njefla. Njeſprawnoſez by na trónach kralowaſa. Wſcho ſwiate a dobre by ſo zahnaſo, haj khostalo. Hřech by knieži, złosć ſwoje triumfy ſwježiſta: zemja by ſo do hroźneje hele pschemeniſka a kóždy čłowjek na njej by z doſpołnym — djaboko m byl.

To je nimale ta wobrada, z kotrejuž chce njewéra ſwét wobzbožiſz.

—š.

Hiſhće nekotre myſliczki wo naſchich ſpěwarſtſich towarzſtwach.

Wobſcherny a wustojny naſtarł młodoho Serba z mch. podpiſanego je zaſeſze wſchelake wuzitne myſliczki we naſchich towarzſtwach, kotrež ſpěw lu-buja a lubkuja, a za nje wubudžiſt. Chcemy tudy hiſhće nekotre myſliczki a rady dodac̄.

Prěni nadawł, kotrež ſebi naſche ſpěwarſte towarzſtwia halo ſerbſke wu-zwolichu a wuzwolicž dyrbiachu, je ſpěchowanjo ſerbſkoho ſpěwa, zo by tón, tak ſylnje z cuzym ſpěwom potkóčzowany, zas bóle do luda pſchelchoſ, kaž běſche hac̄ dotal ſtajnie ſudowe ſubko. Njeje po tajkim jenož powołanjo naſchich towarzſtwow wumjefſi t. r. wjachlóſny ſpěw wuſnycz, ale naſch narodny ſpěw zdjerzecz, hajicž a rozſherječz. Kóždy wě, zo piſti tajkim ſpěwie ſo jenož na hłos njedzima, ale bóle hiſhće na ſpěwowe ſłowa, na teſſi. Dokelž ſo narodne ſpěwy najdoſpołniſiſho w Smolerjowej zbercy namakaja, dyrbi ſo nic jenož radzicž, ale runje žadacž, zo by kóžde towarzſtwo tule zberku ſebi kupiſo. Połny titl tuteje zberki je: Pěnički hornych a delnych Lužiſkih Serbow. Wudate wot L. Haupta a J. E. Smolerja. Prěni dzél 1841. (Druhi dzél podawa delnjołužiſke pěſnje a je 1843 wuſhoh.)

Z tuteje zberki měle ſo tež jenohłosne ſpěwy wuſnycz. Budža tola w kóždym towarzſtwie tež ſobuſtaw, kotsiž wſchelake z tutych ſpěwów hžo znaja abo wjedža, zo ſu ſo předy wſchudże ſpěwale. Z nich ſo najlepſe wuzwola a w kóždym ſpěwnym wjecžoru pódla ſchtrihłosnyh ſpěwaja, zo bych ſobuſtaw tak pomatu ehy teſt z hłowym naukuſli. Hdyž tole budže, potom móža tež ſobuſtaw wſchudžom a pſchi kóždej pſchiležnoſci pſchistojny ſerbſki ſpěw zanjeſč, byrnje tu tež runje druhi tenor, prěni abo druhi bas pobrachowaſ. Nětkeļ husto rěka: „Haj, my njemóžený ſpěwacž, hdyž knihi ſobu nimamý.“ Tajtoho ſłowa potom wjac njebudže ſhſtchecz, hdyž ma kóždy ſobuſtaw z huſežiſchoho ſpěwa narodnych pěſni ſwoje knihi we hłowie. Hiſhće nekſto ſo tak wotwobroči. Je ſo husto hžo ſtało, zo je towarzſtwo za nemíſki ſpěwami hrabaſo, dokelž ſchtrihłosnyh ſerbſkih njeje mělo. Mamý drje jich hžo tójſto, a hdyž towarzſtwo na to džiwaja wſchitke prawje derje a doſpołnje ſpěwacž, změja wjelé ſet na tym dželacž, dokelž nic tak wjelé ſo ſpěwa mamý ſo

praočecž, ale kak derje; tola hdj bychu tež wjachłosne spěvy wischke, změja jenohłosnych pěsni za wsché časy došcž. Ke tomu hischče so ma pschitomnicž: hdjz towarzstwo ze schtyrihłosnymi hdze wustupi, je a wostanie najbóle same, kiz spěva, dokelž drugy sobu njemóža; hdjz pak so sobustawy z jenohłosnymi narodnymi pořazaja, budža bórzy wschitchy pschitomni sobu pschimacž, a tuk nash dobry serbski spěv zaš do luda pschenidže. — Dokelž so w horjeka spomnijenej zberch wsché pěsni namakaja, kotrež su so hdze w ludu namakaše, njemóža jo wsché bjež wuzwolenja hnydom bracž a trjebacž, ale direktor towarzstwa abo drugy wech wustojni a rozomni sobustawy dyrbja najlepſe wubjeracž a na spěwnych wjecžorach namjetowacž zapoczejo ze znathym.

Tu a tam njech so tež delnjołužiski spěv spěva (a njebudže to eježko, dokelž w zberch wschudže pscheložt pódla steji); z tym moža potom na spěvarskich swjedženjach pschitomnych zwjescelicž.

Hdjz so na tajke a podobne waſchnjo skutkuje, wotstroni so dale a bóle zaš cužy spěv a budže tež njemstromu spěwanju a harowanju pschi zjawných wjescelacž džer a bóle zadžewane.

Hudžbnym wjednikam naschich towarzstwom, naschim wucžerjam, pschejemy tež prawje mócnu luboscž a horliwoč za serbski spěv. Pschewděčenjo, zo su za prawu zdželenoscž, za wérne znadobinjenjo naschoho ludu wjele sobustowali, tež z wonka šchule, budže jim myto, kotrež swojoho runjecža nima.

Naschi czeſćomni wucžerjo su pak z wjesccha tež organistijo. Je hijo spomnijene, zo moža za cyrkwiński spěv prawje wjele dokonjecž, hdjz jim spěvarſke towarzstwo pomoc ſticža. Nichto njemóže přeč, zo hlosy naschich cyrkwińskich khérliſchow rjeđenja a porjedzenja nuznje trjebaja. Pschetož wjchitke tamne znate zwjedženja, pschitawki a doczahowanja do prěnjotnoho hlosa njesluſchaja. Hdj bychu tele hlosy wurjedžene a wuswobodžene byk, za welscze bychu jo kózdomu spodobale, dokelž su skoro wsché z prěnja jara rjane. Znajemy wosadu, hdjež je wustojny organista ze sobustawami spěvarſkoho towarzstwa nekotre khérliſche z porjedzenym hlosom spěvacž pocžał, a je so wschém spodobalo. Kak džakowne dželo by to bylo, hdj by něchtó, kiz je w duchownej hudžbie došcž rozwieženy, so tomu podaš, po něčim wschitte hlosy naschich khérliſchow tak wobnowicž. Swoje dželo mohł potom k rozhodženju duchownej wjehnoſceji pschedpołožicž, a bychu so tajke wokruežene a za dobre spóznate hlosy za wsché wosady poruežile. Tak by jenajke spěwanjo rjanych serbskich khérliſchow po wschéh wosadach so sfónczenie došpělo! Zo so tež ze snadnymi mocami wjele doſčahnyč hodži, za to swedeža wulké a spodžiwne wispěci, kotrež je po cyklej Němskej rožscherjene towarzstwo swj. Cäcilije (Cäcilienverein) došpělo. Wyrnje jenož gregorijanski koral jenohłosne spěwali, je hnydom ze kládnoho, wuraznoho spěva znacž wuwieženjo spěvarjom. Tajki spěv je pobožny a tohodla rjany. Na podobnych zasadach, kaž w tamnym towarzstwie, měl so tež nasch cyrkwiński spěv wobnowicž a pscherjadowacž. Njeby so nichto namakacž hodžał, kiz chęt wulké a czeſki ale nadobny nadarok na so wzacž?

Różowe za khude duszhe w czisežu.

Tónle różowce bu wot wjehnokodstojoſnoho biskopa města Nimes pschipózny a halo mócný hrédk za sferſche wumóženjo khudych duszchow porucženy. Wobsteji z jenoho kschizifa, jenoho pjenježka, ze 4 schtucžkom, po 10 paczerkach, t. r.

40 małych pacżerkow i cześći 40 hodżinam, którež je Jezus Chrystus w pschedheli pschebywał a 4 wulke pacżerki. Na kschizik spewa so: De profundis abo jedyn Wótczenach a Strowa-h-Marija. Na wulke pacżerki: „Knieże, daj im węzijn wotpożink a węzne swęto swęcę jim!” a na to wubudzi so wera, nadżija a luboścę. Na 40 małych pacżerkow spewa so: „Skóda wutroba Marije budż moje spomożenjo!” Różowc skonci so ze De profundis abo Wótczenachom a Strowa-h-Mariju. Schtóż tónle rózowc spewa, dobudże jara bohate wotpuški.* Za wubudzenjo 3 bójstich poczinkow dosaha prajic: „Moj Božo, wérzu do tebie, dokelž sy węzna wérnosć. Nadżijam so na tebie, dokelž sy nieskóńczne dobry. Lubuju cze wysche wschoho, dokelž sy wscheje lubośce najdostojniſchi. Z lubośce i tebi, lubuju tež swojego bližschoho, kaž sebe samoſho.”

Pobożne dusze, którež so prouja tónle rózowc rožchérjeež, dokonjeja Bohu spodobny, a khudym dusham spomožny, tež za so samych jara żohnowania połny skutk. Swi. Domašch z Alwina zanęseja, zo je pacżer za wotemrjetych najwosobniſhi mjez wschemi. Swi. Franc ze Sales wuciž, zo luboścę ke khudym dusham sama hižo swojeje woſobnoſcę dla, wsche skutki lubośce w sebi khowa. Zbóžny farać w Urs pszechy prajesche: „O modlumy so a dajimy so wjele modlicz za wotemrjetych; Bóh luby Knež zapłacži nam sto króč, schtóż smy za nje činiši!” Tež su naschomu Zbóžniſej modlitwy za wotemrjetych jara spodobne, kaž won to sam swi. Hercze praji: „Schtóż pschez swoju modlitwu jemu duschni z čiſeja wumóži, čini jomu tajke wjeselo, hačož by joho samoho z pjeniezami z jaſta wukupiš. Tež njeje žadny pacżer za wotemrjetych tač ičpatn, zo jón njeby pschijał.” Druhi króč praji: „Hdyž něchtó že wotemrjetych něčto wypriuje, to nałożu hnydom ze swojej miłosću pak i wodacżu ich laboścę abo i ich woskhwewienju abo rozmoženju ich węzneje zbožnoſcę, za tym hač so namakaja abo zaſlužby kóždoho su; psche- tož nje hnuje ich hubjenstwo a wěm derje, zo sebi same pomhač nimoža.” — „O tač wjele džaka”, praji zbožna Khata Emmerich, „sym wot khudych duschow mela; o, zo bychu wschitej čłowjekojo tele wjeselo ze minu dželili! Tač wjele hnadow je na zemi, ale tač so zabýwaja a brója, hdyž khude dusze tač za nimi jałosća! Hdyž něchtó za nje so modli, něchtó za nje czerpi, jenu jałmožnu daruje, to jím we wokomiku i pomocy pschindže. Su potom tač wjesole, tač zbožowne kaž zawatlenc, kotoruž so czerstwy napoj poda.”

Pscheju tohodla wschem serbskim swójbam, zo bychu tónle rózowc spóznali hižo, kaž je tudy widzecz, swoje dla. Pschetoz nasch Zbóžniſek praji: Zbóžni su miłosćiwi, pschetoz woni miłosć dōstanu. To podawa swojim Serbam a čzitarjam „Rath. Poſoła” tež jedyn sobustaw.

* Su hiszczę male cedulki pola nas na składę wo spomnienym rózowcu za khude dusze, a su tam tež wotpuški nadrobniſho rožpisane. — Tónle nastaw skm radv pičijeli. Red.

Z Lujich a Salskeje.

Z Budyschina. W tych dnach zmieje tudy wužsji twařski wubjerf za Baczoński cyrkę posiedzenie, na ktrymž i. professor Seecz ze Žitawy rozložk kostow chleje twarby ze wschelskimi podrobnyimi planami pschedpoloži. Wutoru za tydžien 28. t. m. budże potom w Baczonju zhromadzina chłoko-

wubjerką, kotromuž so wobzamknenjo wužšchoho wubjerką wožjewi a druhe
wuradżowanjo stanje.

— Schtwórk pschi połdnju $\frac{3}{4}$ hodžin sta so w Budyschinje dudławy
prasť z tak silnym zatışasenjom zemje a powětra, zo wokna zaſchezerknych a
durje zwrijesfotachu. Tolsta furowa mróčzel, kiz so wot polnocy zbehny, hny-
dom kóždoho powuczi, zo je so w pólvrniku njezbožo stało. Je tam fuchernja
rozbuchnyła, hdżez tójsichto tselnoho prochu skhnyjesche. Khéža je na samy
drobjaz rozganyła, wulke rjady a kamjenje buchu wjac stow krocželi dałoko
ejiłjnene. Zadyn cílowej njeje wo žiwienjo pschijsk. Tał je njezbožo na-
stało, njeje znate.

3 Baczonja. Baſy je 70 fórow kamjeni k cyrkwinomu twarej pschiбыlo.
Wozylí su: Jakub Bruski z Khrósczic 10 fórow, Jurij Peč ze Žewic 10, Karl
Janach z Muſchec 10, Ernst Leitsch z Haſlowa (z Rebischec a Rebanskich
mlyníkic konjom) 10, Michał Delank z Weteinch 20, Marija Rebischowa
z Baczonja 5, Michał Schewcžik (z jenym Delenfec konjom) 5. Dale je k. farař
Herrmann z Botrowa kopu rjanych bindari w Swinańni kupił a Mikkawich Hejdan
z Botrowa je te same do Baczonja zwozyl. Wotkladowali su Baczoniech a
tež Jan Knebel z Haſlowa, Mikkawich Haſchka a Jakub Zopa ze Sulšchec.
Hiſcheže chcem spominic, zo je so Hanža Roblowa, horliwa pscheczelnica a
podpjeračka naſcheje cyrkwe, zawostajena mandželſta njeboh Jurija Robla
z Baczonja, ze swęta minyła. Wona sebi stajnie žadaſche zapoczątk twarby
widzeč, schtož bechmy jej tež wſchitej z wutroby popscheli; tola Bóh je hiuak
postaſit, tohodla poruczamy ju netko nutrnie do pobožnych próſtwow naſchich
cziarjow. Tohorunja wobkhowamy w częstnym wopomijeczu njebamno ze-
mrjetu mandželsku Jana Wólmana z Čorneč, tež nadobnu dobrocžerku netko
twarjomneje cyrkwe. Requiescant in pace!

3 Drezđan. Jeje Majestoscž kralowna Karola, kotaž je netko
z Boha zas cyle wotkorjeła, je so do kupjelow w Mentone, mestaczku w in-
nej Francoskej z 5600 wobydleryemi, podała, hdżez je 2. měrcia strowa pschi-
jela. Toho Majestoscž kral je na spominjenym dniu z Drezđan wotjewski
5. t. m. do Mentone pschijel a bydli tam ze swojej wysokej mandželskej we
měrnje ležanym hotelu Gles Britanniques.

3 chłoho swęta.

Němska. Komisija za wuradżenjo cyrkwiſkoho zakonja je wjac nježeli
ze wſchej mocu džělala — a ſktó je winosć k wſchej procy? Zo so zakon
naſſterje chly začiſnje! Njemóžachu so we wažnych praschenjach zjednacž.
Zenym so „biskopſki paragraf“ njeſubi, po kotrymž može kral „wotkadženych“
biskopow zas powołacž, druzy chcedža pomocne dujchipastyrſtwo jenož za wěſte
časy a frajinu dowolecz a t. d. Centrum pak njecha a njemože zakoniam
pschiſlowacž, kotrež žane trajace porjedženja njeſtſiczeja, ale wſcho na nitku
wěſheja, kiz može kóždu khwilu so zas roztorhuyęc obo rozrežnyęc. Hiſcheže je
luta furjawa a wukonc tajkoho injerwjenja jara njejaſnje znac̄.

— Je pak tola haſož by kulturkampf dale a bôle dobiſał. Wſchęch je
z wjesłoscežu napjelsnilo, zo je ſejm z wulkej wjetſchinu, kaž běſche Windthorſt
ſebi pschal, 90,000 m. za pruskoſki zapoſlanca pola swj. ſtoła w Romje pschi-
zwolił. Debatta wo tym běſche jara mērma, kajkaž so wo cyrkwiſkich na-
ležnosćach dolho wjac skhyschała njeje. Tež najhōrſki pschecziwnich pschi-
poznačhu, zo njeje ſw. i. Wótc žadyn cuzy mócnar abo italski prälat, ale

głowa katolickie cyrkwie, któreż też miliony katolickich Prusów psychiszczenia. Windhorst recz dżerzęsche, kotaż bęsze wubjernje kraśna, wuszhlna a mocna. — Dale ma so z wjegołoścju na to spomnicz, zo so konserwatywna strona z liberalnej zjenożyla njeje, hacznuniz też centrum njepodpjera. — Dokelż so na podłoży pschedpolożenoho zakonja prawy mér namakacż njecha dacż, su pokrocznych sami sptytali zakład za docpęjonny mér z katolickiej cyrkwi namakacż. Chedżja njejskie zakonje pschedpolożane a poriedżene mēcz, żadaja pak zo maja też dale duchowni statne pruhowanjo wotpolożecz a swētnej wjśchności pschi nastupjenju zastojinstwa wozjewjeni bycz. To je neschto, ale njedosaha. — Pschedczelne abo njepscheczelne zmyslenjo pokazacż, pak zmęja bórzy wscitcy pschileżnosćce dōscz, dokelż chce Windhorst w bliższym czasu swój naijet, zo mohl w Pruskiej kōzdy duchowny biez khostanja Božu mśchu dżerzecz a swj. sakramenty wudżelecz, sejmę z nowa pschedpolożicż. — Ze wschej mocu centrum dale kroczi a chce, hdź by so wscho torhalo, a z tuthm knieżeństwom mér doszczahńecz njedał, za dżelenjo cyrkwie wot stata skutkowacż. Wyschtaj potom wobaj wot so njewotwişnaj byloj. Windhorst je wotpohladanjo hzo khetrie jaśnie wuprajſt a z tym knieżeństwo do cżim wjetschoho stracha zaħnał, dokelż su też pokrocznych za to. NB. W Americy wobsteji każ je znate hzo dawno tute dżelenjo cyrkwie wot stata; pschinjese drje něotreżkuli schkody a wobeżeżnosće sobu, je pak tola zaweżeże sto krócz lepsche, dyżli něczischi żałostny njeporjad w Pruskej.

— Pschi wuradżenju kulturnoho etata Windhorst na to spomni, zo dyrbjało tola w Pruskej za katolików podobnie starane biez każ w Saksej za protestantow, hdżez kral, dokelż jich wēry njeje, do jich naboożnych a cyrkwiniskich należnosćow nicż prajicż nima; te su wjèle bôle ministram pschedpodate, kofisz dyrbja po wustawie protestantsch bycz. W Pruskej pak tu khwili protestantski kultusminister ani jenoho katolickiego radziecza nima. Niekatolickich ministerjo a radziecza rozfudżoja tam wo cyrkwiniskich należnosćach telko milionow katolikow, a husto dōscz tak mało wo nich rozmja!

Austria. Zběžk we Kriwosći ije tak każ skončzen. Twierdżizna Dragalja je dobýta, a zbezkarjo su na czornohorsku zemju stupili. Baron Jowanicz je swoje zarjadowanja wobstarał tak hlobokomylnje a wuszhlnje, zo je cyła wójna z jara małym schkodami so dokonječz hodżała. Wsche słowiańskie a němske nowiny su połne khwalby a pschipóznacż za sławnoho wjednika Jowanowicza a joho wójśla, hacznuniz je wón sam we swoich rozprawach wo bitwischczu tak pokorny a njeſebiczny. Cyła krajina ma z dobrym prawom swoje imeno. Je to sama kschiwizna. Wysoke rozpułkane hory, nětko pschilkyte ze śněhom a lodom, skalnate hony biez puczow a schężeckow, hdżez by so njemožne zdalo, zo mohl tam cyłowjet swoju nohu stajecż, potrywają cyły kraj. Ma to też so spuszczačku zbezkarjo, z domiącej krajinu dōscz derje znacż. Tola hlej! Ma dobo so pokazačku ratusch wojacy na najdżiwitskich, najstrachniškich mestnach, hdżez jich żenie wocząkowali njebęchu. Niewuprajite pschedzivnoſćce mjejachu wojacy wutracż, ze wschej wójnskiej nadobu pschez hory czahńcż, hdżez same skocząta, hewak na tajke pucze zwucżene, zaſtarachu a so stajachu. To skhroblosć Kriwoschiyanow złama a poczachu cofowacż. — Austrijske wójśla je so hacż na najsławnisze wopokażalo.

Francowska. Gambetti surowje jara boli, zo je wo swoje knieżeństwo tak spěšchnje a tak hanibnje pschischoł. Byta nowomu knieżeństwu na wsche waschnijo schkodzecż a wobſkorzuje je, zo chce wone jezuitam a drugim rjadnikam

zas we kraju so zašydlicz dacz — a tola wchón swét wě, zo je nowe ministerium katholické cyrkvi runje tak njepřechýzelcich zmyslene, faž Gambetta. Na jeho schézuwanjo pak je tola minister znutskowých naležnosćow porucđil, zo ma so jemu hýdom wozjewicž, jeli rjadni duchowni hdže z nowa so zašydlicz spytaja — a nětk je Francovska zas jemu wumiožena — abo tež nic, pshetož ze surowym spěchom khwata do swojoho njezboža a zahubjenja. Pshed někotrymi dnami su w komorje zapóslancow Boha ze wchých francovskich škulow wupokazali. Hac̄runiž Jules Simon wubjernu recž pshecžiwo pshedložný bžeržesche, wjedžesche tola minister z lešnymi słowami wjetšinu zapóslancow za hjezbóžne wobzamknjenjo dobhež. W škulach so tam někto njebudže wjac směz na Boha spominacž; tón sluscha jenož hischeže do cyrkwiow a duchownym! — „Blažyn praji we swojej wutrobje: „„Rjeje Boh!““ Rjechmane a wožidne su jich skutki, žadyn nječini dobre . . . O zo by pshisčka ze Siona pomoc.“ Ps. 14.

Jendželska. Nowy attentat. Kralowna Viktorija 2. měrca z Londona do Windsora pshijedže. Hdž chysche tam do swojoho woza stupicž, třeli khubze zhotowaný čłowjek, Roderich Mac-Lean z mjenom, do njeje. Rjebu pak nicto ranjeny. Mac-Lean je so halo počvrotý čłowjek pokazał, kiz kaž Guiteau w Americh za tym dže, zo by jeho mjeno w swěcze znate bylo. — Je to hjo 6. nadpad na kralownu Viktoriju.

Serbiska. W Belohrodze 6. měrca komora swojoho wjercha Milana na kralovsku dostojnosć pozbehny. Druzy mócnarjo su hjo do předka swoje pshipóznačo wuprajili. Zapóslancam wjerch wotmožwi, zo chce wolu luda dopjelno z jich kralom bhež.

Wschelcžny.

* Kak kruče w Americh pshecžiwo wopístwu wustupuja. Katholicki časopis „Wahrheitsfreund“, kiz w měsće Cincinnati wuhadža, pisa, ſhto je newyorkski biskop Wigger wo wopíscach postajil. Morristownskomu měštmiké Flynné je porucđil, zo ma so wopíscam, kotsiž so nakazacž nježadža, cyrkwinſki pohrjeb zapowjesč, t. r. wschitkim, kiz po swojim wažhijnju a zwuczenju pshewjele piya a tak hacž do poslednjeje khoroſeje zakhabdjeja, hdž su tola huſežiſho wot swojoho dusčepastrja napominani byli. Tež taſkim ludžom (korčmarjam a t. d.), kotsiž pshecžiwo zakonjam cyrkwe a statu wopíscam a podobným wopojace napoje pshedawaja, ma so kaž wopíscam stacž; tež jich čeſla njedyrbja do swjeczenije zemje hrjebane bhež. — Rjech so derje wopomni!

* Tež druhe postojenjo amerického biskopa je zajimawe. Biskop Elder w Cincinnati je reje pola zabawow, kotrež ſo za cyrkwinſke wotpohladanja a z duchownské dovolnosću dawaja, cyle zakazał, wchě druhe dowola jenož wo dnjo. Napomina wchých katholikow, zo ſo njebvhu na taſkých wobdzéleli.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na leto 1882: kk. 203. Jan Krasa z Bělšec, 204. Jan Wjerab z Budyšina, 205. Jakub Sócka z Hórkow, 206. Jakub Horjenja z Róžanta, 207. Michał Matka ze Smjerdzaceje, 208. Hajník ze S. Pazlic, 209. Michał Wawrik (Skala) z Khróscic, 210. Pětr Šilak z Hórkow, 211. Jan Smola z Kašec, 212. Pětr Rab z Wotrowa, 213. 214. ze Žuric: Jan Pjetaš, Marija Měřšowa, 215. rěčnik A. Parczewski z Kališa, 216. Miklawš Dučman z Džěžnikec.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 441. Michał Bręzan z Konjec, 442—447. z Koslowa: Madlena Kórnickowa, Madlena Krawcowa, Michał Krawc, Hana Lebzyna, Mikławš Hicka, Michał Domańska, 448. Jakub Žofka z Dobrošic, 449. Jan Smoła z Kašec.

Dobrowolne dary za towarzstwo: J. K. z B. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadżena daň wučinještaj 50,038 m.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: z Ralbic k česci Wutroby Jēzusoweje 3 m., „Daj o Božo wotemrjetej wěeny wotpočink“ 100 m., dar za požadanu pomoc z Prahi pola Hodžija 1 m., přez k. Tadeja Natuša po njebohim Mich. Pjetrusi z Różanta 12 m., přez k. Tadeja z Pěskec 3 m., k česci Jēzusowej Wutroby 3 m., Marija M. ze Žuric 30 m.

Hromadze: 50,190 m.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8087 m. 18 p. — Dale je woprował: r. „Swaty Józefje, proš za nas“ 82 p.

Hromadze: 8088 m.

We wšichch expediciach „Pojola“ a w Kulowje pola pszechupca Welsa je na pschedan:

Nowa Jēzusowa winica,

z pschivjazanymi „Mjenišimi spěvařskimi“ a ze stacijoniskimi knižkami.

W najlepšim pschynym zwiażku a najlepšej koži 6 markow, druga tohorunja pschyna družina 5 m. 70 p.

Biž spěvařskich a stacijoniskich, kaž dotal, po 5 m. a 4 m. 75 p., ze žolnym abo zelenym rězom 4 m., niewiązane 3 m.

Tež wobstaraja so na požadanjo zwiażki w somocze a z drohotnymi zankami a wšichcik druhé.

Hłowny skład ma: Jakub Wjenka, zwóńk pschi tachantskej cyrkwi.

Pschichodny hermant, 1. hapyrla, změju w Budyschinje modleriske knižki, rózarije, kschiziki a swiecžatka we wulkim wubjerku a tunjo na pschedan.

C. Hochgesang, w budže na serbskej držy.

Wtorek 28. měrca, popoldnu w tſjoch, budže z hromadzizna wubjerka za Baczoński chrkej w Baczonju pola kublerja Delanka. Sobustawy wubjerka a pschecjeljo cyrkwie su z tutym pscheprösheni.

J. Kuczank, kan. senior.

Tene na puežu z města do Čzemjeric namakane pacjerje su pola redak-
tora zaś dōstacz.

Wot redaktora.

Wschitkim lubym dopisowarjam so wutrobnje džakuju, dokelž mi prócu wo Poſoł wjèle wolbžeja. Dowolam pak sebi w nastupanju dopisow mału prôstwu wuprajiež, zo bychu mjeniujch 1) je-li möžno, jen ož jen u stronu papjery popisali, dokelž je to jara wulke wołbženjo za stajerjow, a 2) trochu rózno pisali, zo bychu so trjebaj nuzne porjedzenki lohej do konječ hódžale a snadž cyhly dopis so z nowa wotpisacj njetrjebak. Tak so wjèle cžasa zalutuje.

Cžiščež Smolerjec knižicjischčeřenje w macžicznym domje w Budyschinje.

Katholicki Posol



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Wudowy časopis.

Wudawany wot towarzſta ŽS. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 7.

1. hapryla 1882.

Lětnik 20.

Slowčko wo našim chrkwińskim spěvje.

Počíny, kotrež nastawk „Hjichče někotre myslíczki wo našich spěvařskich towarzſtwač“ w 6. čízile lětufchoho „Kath. Posla“ chrkwiński spěv nastupach dawa, su kózdroho pschečzela chrkwińskoho spěva wulcy zwjeselike. Dokelž drje hjichče budže so bórzy wjach a dokladnje wo tym rěcžecž, so nadžejam, zo „Kath. Posol“ tež slědowace rozpomjenja njewotpočaje, kotrež maja swoje žórlo jeničch w požadaju, dobrej wěcy po móžnoſći poſlužicž. Sym so na to najnužnische wobmjezoval, zo bych drohi rum časopisa njetriebawši nje-wužiwał; pschi tym pak sym pschewědczeny, zo wot toho, schtož sym napomniš, bije ſchodus za cyłe ničjo wumostajicž njeſmědžach. Wosobý a měſtnoſcie nihdže mjenoval njeſym, dokelž běſche mój wotpohlad, piſacž cyle sine ira et studio.

Chrkwiński spěv je dželi chrkwińſkeje húdzby. Dale je dwoja: naſtrojna (instrumentalna), z naſtrojemi (instrumentami) wuwjedžena, a hłóſna (vokálna), hdyž so čłowieſki hłóſ nałożuje. Najczęſčziszo je woboje zjenocżene, naſch spěv so z naſtrojemi pschewodža. Po prawym naſtrojna húdzba do chrkwije njeſtuſha; chrkvi ju jeno dopuſcheži. Ženiczki chrkvije hódný naſtroj su pschečzele (organum pneumaticum). Wtiché druhé maja swoje město we wſchědnym živjenju, w koncertach, w džimadle, pschi rejach a t. d. Pschečzele tež su na jach hódníſchi naſtroj, spěv pschewodžecž; pschetož jich zynki so čłowięſtomu hłosej najeſlěpje pschitowarſha; pschez zestajenjo registrów su pschečzele khmane, zo, za tym hacž je trjeba, nadobnoſč, móć, něžnoſč, radoſč, zrudobu a t. d. wuprajuja. Pschečzele tu su, zo bych spěv pschewodžale, jón posylniaſe, w ſtajnej wysokoſći zynka džeržaké a tak čłowięſtomu hłosej na pomoc pschi ſchle. Z toho ſežehuji, zo su tu pschečzele jeno pomocniſ spěva a zo jón po húſhieſz njeſmědža, to so wě, jeſi spěv normalny, prawy.

Hdyž pak je chrkwiński spěv prawy? Prjedy hacž na to wotmořwu, dyrbju ſpomnicž, zo je chrkwiński spěv ſam zaſy dwoji: khoralny a figuralny.

Khoralny spěv ma jeno řečanský text, kž psali Božej mšchi Introitus, Gloria, Graduale, Offertorium, Sanctus, Benedictus a Agnus Dei, potom psalm, všeckakdy hymny, antifony a druhé wot cyrkwe postajene a pschedpisane spěvy wobslahuje.* Figuralny abo, kaž so tež mjenuje, mensuralny spěv pola naš z khrlusčow a litanijsow wobsteji, kotrež so wot luda spěvají.

Khoral je najstarschi cyrkwinſki spěv. Wón ma všeckakdy mjenia. Najstarschi je „Gregorianiski spěv“ (cantus Gregorianus), dokelž je tamž Hrjeboř Wulki, kž běše w 6. lětstotku živý, nejlepšje tehdy znate cyrkwinſke spěvy hromadžicž a do knihy spisacž dal. Dalsche wo nim prajicž, tudy město njeje. Jeno to hischeze chcu napsomneč, zo dybí khoral tola tajseje razonescé (charakter) bycž, zo njejhodný njeje joho nadobnoho zaměra a městna, w kotrymž so wuživa. Zo pak khoral wo prawdze swoje město wupjeli, za to rukuje nam wažnosć, kotrež jomu svj. cyrkej pschedipuje, kaž tež rozludr hudžby wuſtojnych muži ze všeckých lětstotkow. A hdy by so džensa poš swěta zbehnylo a pschedecživo staromu khoraļi swědečilo, to tola nicžo dopokazalo njeby; pschetož našch čas je rozm a prawy rozlud wo wumjelstwje z wulkoho džela zhubil. Tola dyrbimy zas k swojej samſnej khwalbje wuznacž, zo tež so boryž tak wulke průcowanja na polu cyrkwinſkej hudžby pokazale njejſu, kaž runje w našchim času. (Hlej towarzſtvo svj. Čačilije.)

Hdyž w dalsjim wo cyrkwinſkim spěvje rěču, wuživam tole mjeno za figuralny spěv; wón nas pschede všečem stará, kž spěvamy.

Stroniskomu wotmowljenju na praschenjo, hdy je cyrkwinſki spěv prawy, nejlepje z pueža du, hdyž sebi staro-cyrkwinſki khoral za pschitlav wozmu. Kažti ma prawy cyrkwinſki spěv bycž, naš khoral wuzi. Potajkim je cyrkwinſki spěv prawy, hdyž so na te same prawidla zložuje, kaž khoral.

Dokelž našna swětna hudžba stajne te same prawidla njepršípoznawa, kaž khoral, tež so po jeje zakonjach ſudžicž njemože, hdy je cyrkwinſki spěv prawy. To je podobne, kaž mjez wuzebami verh a rozomom, kaž mjez dogmatiku a logiku. Posledníčha dosahaca mera za přenichu njeje. A dale. Schtóż zakonje khoraļa njeznaje, tež wo cyrkwinſkim spěvje rozluda nima. Kaž wjele pak so pschedecživo tejle zasadže njeřeſhi! Tu chce kóždy ſobu nutřečecž, to kóždy rozymicž měni. Tu pak je jeničch wuzer, organist wěčy-wuſtojny, kž wě cyrkwinſki hlós wot njechrkwinſkoho rozeznawacž, dokelž zakonje khoraļa znaje.

Tele zakonje staro-cyrkwinſkoho khoraļa tudy rozeſtajecž njebudu; tohodla nic, dokelž hido je wo tejle wěch wjele knihy napiſanych, lépie a dokažnicho, hacž bych ja to mohł; tež tohodla nic, dokelž „Kath. Poſoł“ žadny hudžbny časopis njeje.

Sudžo pak po zakonjach khoraļa, dyrbju wuznacž, zo našch serbski cyrkwinſki spěv tu a tam sam na so wjach podobny njeje.

Hdyž Bohu, swojemu ſtvoricželej, khwalbu spěvamy, so njeſluſcha, zo hordozný hlós pschez všeckakdy pschitlavki, kwakle a kwacžki ſtepsamy, abo zo tajki khwalbny khrlusč runje tak spěvamy, kaž pschi kruwypasenju pěſnicžku. Abo hdyž maczeri Božej k čeſečzi khrlusč zaspěvamy, je to pschilhodný hlós, kž na reju njepodobný njeje? A to niamy ani jeneje serbskeje katholskeje cyrkwe, hdyž by cyrkwinſki spěv bôle abo mjenje ſkaženy njebył.

* Mjeno „khoral“ so pola naš nětko tež z cyha za hlós khrlusčha, abo za khrlusč sam wuživa.
Spisacžel.

Je pak to pszechy tak bylo? To ja niewem. Ale to wem, zo, je-li tomu tak, nam to z pschicznemu bycze nijemoze, zo njebychmy porjedzeli a to, sztoz je dobre, njezranjene wobkhowacz pytali. Wyjsze toho namakaſt w starzych hlosnikach* wſchelake dobre hlosy, kotrež ſu ſo pozdžiſcho ſkazile abo z cyla na wumjenk ſadzile.

Schtó dha ma za to ſtač, zo ſo hlosy njezranjene wobkhowaja a ſo nowe njechrwinski njezawedu? Zawescze nichto druhı, hacz ff. cyrkwinſcy wuczerjo. Hdzeg je cyrkwinſki ſpew, kajkiž bęz dyrbı, budże tež węc ff. fararjow, zo nowotarſtwa njezerpja. W moch wuczerja leži, hlos, kaž je daty, zdżerzecz, je-li dobrý; wuczer móže hlos porjedzicz, je-li ſkepsany; wón móže hlos njechrwinski wupofazacz: pschetož wón ma piſchczele k pomocz.

Kak pak ſu ſo naſche dobre stare hlosy ſkepsale a nowe, hubjene, zaſydkile?

Dobry hlos je jara czeſki był; organist k tym jednorym zynkam pschi-hódne affordz namakaſt moħł njeje** — a je cyla hlos wostajit. Tak je ſo n. psch. z khérliſchom „O Božo, my Će khwalimy“ ſtało. Stary, hordozny, wo prawdze krasny hlos, kiz ſo w nadobnoſci teſtej runa a je tež z nim harmonisch tvarjeny, je ſo ſpuscheciz, a netko ſo we wſchelakich woſadach wſchelake ſpewaja. Naijnelepiſcho ſu tam ſezinili, hdzeg ſu po němſkim ariettu w ¾ takcze wzali. Khérliſch je khwalbny, kiz ma ſo hordoznie ſpewacz; mjez tym je tajki lohki, ſkacach hlos doſtał. To je podobnje, kaž hdz byczu kraley pschi krónowanju krónu ze złoteje papjery na hłownu ſtajili: wony hordozny khérliſch je pschez ſwoj hlos wuſmęſcheny. — „Dajće njebjesa nam roſu, krjepte nam toh’ sprawnoho!“ Tole hnijace žđzenjo za wumoženjom a wumožniſkom, kotrež febi z najhluſcheje hluſinu wutroby pucz k njebjeſkomu wócej dobywa! tale fruta nadžēja, kiz nijemoze a nochce wjach czaſacz, kiz chee njebjesam tak rjec z mocu wotdobyč to ſlubjene! tele wobrazy, wulfotne a polne majſtoſcze! a tajki khudy, wſchedny, njechrwinski hlos, kiz ſo tu a tam po němſkim ſpewa w město wuražnoho a hordoznoho, kajkiž ſami mam, ale ſmy zabyli ſpewacz!

Stary dobrý hlos ſo druhdy tež ſpuscheczi, hdzeg ſo ſpewarzej abo někomu druhomu, kiz wo hudźbje mało rozymi abo niežo, wjach njeſpodoba. Naſch stary hlos „Chcemy ſo k Bohu modlić“ je weseſe rjany. W někotrych cyrkwiach pak ſu jón z džela wupofazali, jeno z džela! Tak wuziwaſa w jenej cyrkwi hewak stary hlos; jeno ſchtuczku k Sanctus ſpewaja po němſkim hlosu: „Erwacht vom ſüßen Schlummer a t. d.“ W druhzej cyrkwi pak tónle „rjany nowy hlos“ tež pschi ſchtuczey k Gloria wuziwaſa. Ale njehodzi dha ſo tónle hlos na żane waſčnjo za imenowanym khérliſch? Na żane. Z prenja je nje-cyrkwinſkeje raznoſcze. Z druga njeje dołhi doſcz. Pschetož hdzeg je na jenu ſchtuczku cyla hlos hido dwójczy piſchepewany, wostanje hiſtice ſa kózdej ſchtuczku ſo wopjetowace charakteriſtike: Kyrie eleison. Schto z tym? Mudry muž

* To ſu knihi, hdzeg ſu hlosy zapisane, tež khoralne knihi imenowane. Spiſaczel.

** To je ſo woſebniſe tohodla ſtało, dołekz nětoſi jeno dwie družinje ſkalow (Hauptionarten) znaja, dur a moll, mjez tym zo hiſtice mam, iſch w cyrkwinſkej hudźbje wjach. Naſche ludowe ſpewy n. psch. ſu z wjeſhchoho džela z moll, z mjeńſkoho z dur; ale tež druhje družinje ſkalow w nich nadendženym. Hdzeg Smoler swoje ludowe peñiczbeki, kotrež je z wulkej ſpročniwoſcze tež po hlosu eſte tak napisał, kaž je lud ſpewaſe, někotrym węchwuſtojnymi poſaza, eſte prazachu, zo je tón a druhı hlos wopaczny, dołekz dur njebeſke a tež nie moll. Woni, kaž němſka ſweſta hudźba hiſtice džensia, niežo hecze njeznaſachu. Smoler pak ſo zamolicz njeſta. A hdzeg pozdžiſcho hiſtice węchwuſtojníſki piſchindžechu, ſo wukpa, zo maja wone peñiczbeki stare, poł zabyle družinje ſkalow. Spiſaczel.

sebi pomhać wę. Psihi schuczeny i Gloria so Kyrie eleison z cyka wuwostaji (!); psihi schuczeny i Sanctus pał so na to Kyrie eleison posledni ryneż hłosa „Erwacht vom süßen a t. d.” hiszceje jónfrócz wospjetuje, tak zo je rythmus slédonach: — | — | — | — na Ky | ri e | e lei | son, potakim runje wopaczny.

Też z czubą, pschede wschein z Němskich Čech je so wjèle njehodnych hłosow i nam pscheniesło. Něchtó sentimentalny, mjehki, wsichomaj słodko kliniczach hłos zaſlyšchi a jón napische abo spomijatuje, a psihi přenjej lepszej skladnoſci so w domowiniſtej cyrkwi spyta, — je-li zo i. organist haj praji. Tak so skoro żadny swj. Marijanu khérliſch po starym hłosu wjaczy njepewa; wschein nowe pał njeſju fmane. Hdyž w jenej cyrkwi (— nomina sunt odiosa —) hłos khérliſcha „O słodka knježna wsiech knježnow” přeni krócz zaſlyſchach, dopomuñch so na waležik, kotryž běch něhdyn ſkyschal. A wopravdze! wozm tónle hłos, pschedaj tam a ſem jenu kwaczu (— wjèle jich wjaczy njetriebasch —), podłoż jomu waležikach bas a hraj jón trochu za ſobu, — a pola ſuſoda rejwaczy póczenu.

Hiszceje na druhe, druhdy spodziwne waschnjo ſu nowe hłosy naſtałe. Tak mi jedny ſpěvať ze wschein khutnoſežu powjedasche, zo je so jomu jara rjany hłos — wudžał. Mějach skladnoſci so pschedswedcicž, zo je tónle „hłos” w cyrkwinym hłoniſtu wopravdze zapisany! Za za ſwoju woſobu wonomu zefajenju zyñkow z cyka mieno „hłosa” pschedicej njemožu.

Mlonstrum „xjanoho hłosa” móže so kóžde léto na Bože čeſlo w jenej cyrkwi ſkyschecž, hdyž tam „Křescijenjo, padnē dele” ſpěvaja. Šlowa kritiki za taſti hłos, t. r. jako cyrkwiſti, njenamakam. Jeno pschedkad móžu czi prajicž. Staj nauh figuru na wołtar, a masch w cyrkwiſkej architekturje, ſichtož tudy w hudźbje. A mjenowanomu hłosej ſo jich wjèle bóle abo mjenje runa; njech ſu same po ſebi hubjene, abo pschedez wsichelake pschedawki ſkepſane.

Na polu cyrkwiſkohu ſpěwa hiszceje je wjèle džela, hódnego potu naſich najlepſich muži. „Kath. Woſok” zaſluži woſebny džał, zo je naſtort i tomu dał, zo ſo wo tał wažnej węch zjawnje jednaczy póczenie. Njebojmym ſo! Prěnja kroczeń i ſpomoženju je, zo khoroſez ſpóznajemy. A taž je ſo lud zwuežiſ, ſtepsane hłosy ſpewaczy, taž tež ſo i nowym dobrým pschedwuzi. Wſchako hido je zapoczątk ſčinjeny. W najwyjetſzej z naſich woſadow, w Khroſežicach, je i. wučeć Pjetar i wulſej prou a woporniwoſežu, ale tež z wuſpechom na porjedzenju cyrkwiſkohu ſpěwa dželaczy poczał. Budź jomu temſhacy džał za to!

Najwyjetſiſhi ſredk, wschein njedostatki woſtroniež, je tón, kotryž ſo w hořeka mjenowanym naſtarwu „Kath. Woſok” porucza: z hromadny hłosník, zefajany w duchu cyrkwiſkej hudźby. Z tym by ſo na dobo dwoje docpelo: we wschein serbskich katholskich woſadach bychu jenak ſpewali, a wsichudże, taž ſo ſluſha. To by ſo traž na ſlédowace waschnjo docpęć hodžało: węch-wuſtojnemu Serbej abo někotrym taſkim ſo redakcija hłosnika poruczi; hdyž je hłosník hotowy, ſo duchownej wsichnoſci ſchedpołoži, kotraž znatoho węch-wuſtojnemu, traž ſeminarſkohu hudźbnoho wuežerja, pschedproſy, zo by hłosník pschedlaſ; ſpóznaje-li ſo tutón za dobrý, ſo dalshe kroczele duchownej wsichnoſci ſchedwostaſa, kotraž ſo tež w tymale naſtupanju zaweſeże rada za Serbow lepsche poſtara.

Dželo redaktora abo redaktorow hłosnika pał pschedzemerne bylo njeby, hdy by ſo radžilo, starschi hłosník namiakaczy, kiz mož ſo jało podłoż wužicž.

Zako tajki pak by so cyle derje wužičz hodžaš hlošnik, kotryž je so w 60tých lětach a w spocžatku 70tých lět w měschežanskej serbskej cyrkvi wužiwaš. Tam bechu z wjetšcha wsc̄he khorale (hlos a bas z ciframi) w přenjotnej, njezranjenej formje. Tónle hlošnik je netkle na farje.

J. B. S.

Procesion do Filippsdorfa.

Kathol. Serbja su stajnje swoju počnu doměru we duchownych a časnych mužach k mōcnej zaſtupnej prōſtrwje svj. Marije měli, a tajku doměru na wsc̄halek waſchnie wožiwili. Macz boža je jich we swojej zaſtupnej prōſtrwje tež bohače mytowala; a kóždy móže spoznacz, zo je woſebity plód tuteje luboſcze k macžeri božej nabožna pobožna mysl, kotraž cyte kath. Serbſto woſjima. Zo je tajta mysl tež zakkad čaſnoho zboža mijez Serbam, zameſcze žadny rozoſny nje-preje. Z jenym ſlowom tuteje luboſcze k božej macžeri dla, kotraž mijez Serbam knježi, dopjelna ſo nad Serbam wiđomne ſlowa svj. Bernharda: „njeje ſo žeňe ſlyſchať, zo njebu tón wuſlyſchanj, kotryž pola ſvj. Marije ſwój wucžek pytaſche“.

Bohu džaf, zo tajka luboſcž k ſvj. Mariji njevotebjera, ale pſchibjera, kaž nam to nic jenož naſch Róžant, a procesiony Serbow do Kruški a Rumburka woſkručeja, ale kaž nam to tež pobožne waſchnjo Serbow „Macz božu we Filippsdorfje woſtowacž“, z nowa dopokazuje.

Hijo dlejschi čas ſu někofi na to myſlili, a pſched wjac nježelemi je ſo tuta myſliczka tež wuprajila, hacž njeby ſo mož do Filippsdorfa podobny procesion zarjadowacž, kaž do Rumburka, tak zo by ſo tež we Filippsdorfje na vječor ſvj. ſpoſiedž ſlyſcha ſa a na druhı džen ſo tam Bože ſlužby ſe ſerbskim předowanjom wodžerzaše.

Tuta myſliczka budže ſo někto lětsa přeni króčz dopjelnicž, a to 1. meje; a podpisaný chce rad tak dolho, hacž mijez Serbam je, pröcy a džela na ſo wzacž, kotrež z tym naſtanu, dokelž hako Serb za ſwoju wino-watoſcž džerži, zo ſo nic jenož we ſwojim zaſtojnſtrwje, ale tež dale, kaž ſo jomu pſchihodži, za duchowne ſubla Serbow poſtara a tak jich čaſne a węczne zbožo ſpečhuje.

Wozjewjam tohodla tudy Serbam ſledowace.

1. meje pónidže powschitowony ſerbski procesion wot Khróſćic do Filippsdorfa. Schtóž ſo na nim woſdželi, ma ſo 1. meje rano 5 hodžinach we Khróſćicach zeńč, hdež ſu we tutej poſtajenej hodžinje za procesion Bože ſlužby. Po Božej miſci (potajkim po 5 hodž.) dže procesion do Filippsdorfa.

We Filippsdorfje ſlyſhi ſo 1. meje vječor ſpoſiedž a 2. meje je do-poſlana Boža miſcha z předowanjom.

1. meje je lětsa pónidželu; ſpomni ſo tohodla, zo njeby nichó hijo nježelu woteſchoł; pſchetož nježelu nježyri ſo puežowacž, a kath. cyrkej pſcheje ſebi, zo kóždy nježele a pſchikazane ſvj. dny po móžnoſći we ſwojej farſkej cyrkvi ſwječi.

Woſebje pak ſo wozjewja, zo dyrbí kóždy, je-li móžno, doma k ſvj. ſpo-wedži hiež; dokelž móže podpisaný ſwojohu zaſtojnſtrwa dla halle na vječor do Filippsdorfa pſchijecž, a dyrbí na druhı džen pſchipoſdnju zaſhy wotječ; a wjetše toho (ſchtož je jara wažne), dyrbí ſebi kóždy pomyslicž, zo budže podpisaný we Filippsdorfje ſam ſpoſiedž ſlyſhceč, a tam jomu nichó pouhacž nježo, kaž to herwak we Rumburku kapucinarjo čzinja.

Mohlo jo potajskim stacj, zo podpisany njeby mohł wszech spowiedź skrytecz a někotři njemohli k swj. spowiedzi dónieć.

Na tajke waſchinje budže ſo potom ſejde leto proceſion wot Króſcic do Filippſdorſa wodžic.

J. Nowak.

Z Lujich a Sakſteje.

Z Budyschina. W tymle a zařízenym tydzenju dokonja na budyskim katholickim wuczerſkim seminaru 9 młodzencow swoje abiturientne pruhowanjo. Z nich ſu tſjo Serbja: Miklawſch Haſcha ze Zaſdowa a Jan Symank z Wotrowa, kotaſz we ſwojimaj zaſtojnictwomaj, preniſki hako wuczer w Czorneſtach a drugi hako wuczer w Bzderi wotstanjetaj, a August Micžka z Kaukowa, kiz hiſcheze žane město njedóſtanje. Němci ſu: Franc Richter z Gruňawy (je hido wuczer w Kamjenich), Ludwik Ploß z Lubija (pſchiidze do Žitaw), Franc Semant (Zemjanek) z Dreždjan (budže 5. wuczer na tachantskej ſchuli w Budyschinje), Maks Meyer z Michna (pſchiidze do Scherachowa), Reinhold Sallmann z Leutersdorſa (pſchiidze najſkerje do Dreždjan) a Pawoł Reime ze Scherachowa (budže drugi wuczer w Königs'hajnje).

Z Radworja, 28. měrca. Schtož bu pſched 6 létami na namjet Miklawſcha Miſchnaria z Radworja wobzanknjene, bu dženſa dokonjane: wobſtarano a dovjezenjo zaſkadnoho kamjenja za Baczonisku cyrkę. We ſkale na farſkim polu „na wincach“ bu 9. měrca t. l. pſchez Miklawſcha Wjeraba z Khelna a Jana Reczku z Radworja pſchihódny kamień wotkałany, na to wot Jana Wjeraba z Kupoje a Pětra Wjeraba z Khelna wobdyponany a 27. měrca popołdnju ze ſkalý walany a na wós Jana Miſenja z Khelna zbehnjeny,* z fararjowymaj konjomaj do Radworja dovezeny. Wutoru dopołdnja bu kamień ze zelenymi pletwami wobwěſchanj. Popołdnju $\frac{1}{4}2$ buchu konje Jana Miſenja a Kotle Wanaka z Khelna do woza zapſchehnjene a kamień ze wſy wjezeny. Napriedy jehachu: Jan Cyž, Aug. Miſchnar, Michał Poletk z Radworja a Pětr Kſchizan z Bronja. Zadnji wjezesche Michał Schčépan z Radworja pomocnikow** a wſchelaki dželařiſti naporjad.*** Jasne zynki cyrkwiſtich zwonow pſchewodzachu zaſkadny kamień ze pſchecžom, zo bych ſo bórzy zynki juſodneje Baczoniskeje cyrkwy k nam znoſchowale. Wot Haſlowa hacž do Baczonja powitachu ſylne wřeſki ſkalnych wutſelov a rucznych třelbow tutón zaſkadny kamień, kotrež bu na twarnym měſeče wot předh naſpominjenych pomocnikow z woza wzatý. Na zaſhwidženjo pſchi poſwieczenju cyrkwy!

K.

Z Baczonja, 28. měrca. Schtož je dołho pſchihotowane bylo, dyrbi ſo nětko po powſchitkownej žadoſezi do ſkutka ſtajieč — naſcha cyrkę budže ſo twarieč. Na 21. měrca je ſo napriedy twarski wubjerk, 30. novembra konſchoho ſéta wuzwoleny (t. kanonikus senior Kuežank, ff. fararzej Werner a Hermann, kublerjo Peč a Schewežik z Baczonja, Rencz z Czorneſtach a Wagner ze Smolic), w Budyschinje zhrromadžil a jeno hłosnje wobzamknýl, zo ma ſo

* Pſchi tym pomhachu: Jan Cyž ze ſwojim wotrocžkom Mikl. Šaukec, fararjowy wotrocž Handrij Kral a pohonež Handrij Scholta, Jan Buł, Michał Poletk, Aug. Miſchnar, Mikl. Kubanka, Mikl. Scholta, Michał Čemjera, Mikl. Bjarsch, Jan Rostok a Mikl. Hantuš z Radworja, Miklawſch a Pětr Wjeraba z Khelna.

** Pomocnikoſt k delenſazju kamjenja heču: Michał Čemjera, Mikl. Scholta, Mikl. Scholta, Mikl. Kubanka, Jan Miſchna, Jan Rostok z Radworja a Mikl. Wjeraba z Khelna.

*** Wjerczatej zbehnje (windże) běſchtaj wot Jurja Věrka z Khelna a kniežoho ſcholarja Břeđicha Johna z Radworja požeznej.

twar po planach žitawskiego profesora f. Knothe-Seecka, w principje przedy wot zhromadzonych wubjerkow psychowatych a někto nadrobnischo wobliczenych wuwiejsz. Tuto wobzamknienjo dyrbjesche so někto hiszce jedyn króz cyłomu wubjerkę zjewicz, a toho dla bě džensa hłowna zhromadzizna w Baczonju pola kublerja Miklawšcha Delaska. Wjacy hacž 30 sobustawow a pszechęzow cyrkwoje z někotrych woładow bě so zhromadzilo. Z duchownych biehu tu: f. senior Kuczanek, farar Hórnik a kapłan Skala z Budyschina, f. farar Duzman z Radworja, f. farar Herrmann z Wotrowa a f. administrator Ladej Matusch z Różanta. Pschedsyda f. senior Kuczanek wotewri zhromadziznu a wozjewi, szto je twarski wubjerk wobzamknęt a zhromadzizna so po dlejszym rozpominanju za to wupraji, zo by so twariecz spoczało a zo bych u so plany hnydom na twarsku policiju kraju mu hejtmanstwu pschedpodałe. Pschi tym pschedpoloži połkudnik wobě lutowarniskej kniżcy, w kotrymajz je někto 45,681 mk. 60 p.; pjenieżnych papjerow many 2000 mk. a jenu, kotrež żaneje danje njenjese, dale 1500 mk. na hypotecy; wudało pak je so dotal 102 mk. 40 p. za zapisk leżownoscze a 887 mk. 76 p. za łamanjo kamieni. Potom rozpowiedowasche so, na kajke waschnjo dyrbi so twarba same twarcam pschedpodaż, szto dyrbi so do aktorda dawacz a szto nie atd. Někto pschedpoda zhromadzizna wubjerku wuwiedzenjo twara twarskemu wubjerkę z tym prawom, zo smě sebi w nuznym padze jenoho abo drugoho pomocnika pschitwacz a wobstaranja mjez sobą dželicz po najlepszym spóźnaczu. Też so twarskemu wubjerkę dżak a dowera wupraji. Tak so zhromadzizna k społojenju pschitomnych skoneči. Wulkii wubjerk za cyrkej węzo po swoich statutach podla dale wobsteji a stara so za pschisporjenjo darow, doniż niebudże cyła węc wuwiedzena. Pośol budže węzo wo pokraczowanju zhromadninho štutka katholskich Serbow dale nadrobnje powiedacz.

Z Khrósczic. Wóndzelu 27. měrca wotbuchu so tudy pod wjedzenjom lokalnego schulskego inspektora knj. fararja Wornarja schulske pruhowanja a buchu z cyłym pschipónacjom pschitomnych wobstate. Stuscha wscha czescz kublarjam naszych džeczi w schuli, tak derje swetnymi kaž duchownym, dokelž njeje mały nadawek serbskoho wuczerja, nasche džeczi na tón schodzeniek dowiesz, na kotrymž pschi wustupjenju ze schule steja. Wotpuszczenjo wustupowach džeczi sta so na pschihodne waschnjo. Knj. farar da jim wschelake wujitne po-kiwu za pschihodne zjwjenjo, pschedstajesche jim duchowne straci, kotrež něk bôle same na so pokazane napscheczo du, a napominaše je, zo bych u dobre wuczby, kotrež su tudy dostale, za czas a wjele bôle za węcznosz derje na-łożowale, zo by żane węcznje zhubbene njebylo.

Z Jawory. Pschi njewiedrie, kotrež wutoru 28. měrca wot dołkoho wjedzora k nam pschiczeje, dyri blysk do bróznej kublerja Barjeńska a pschedwobroczi ju w krótkim do popjela. Dokelž brózniua daloko wote wsy na polu stejse, njebeše za druhe twarjenja żadny strach.

Z chłoho swęta.

Němska. Z rědka hdy su zjawne naležnosze tudy tak zaplecżene były, kaž tu tkwili: wschudżom stronę, partaje, pschecziwjenja, nje-pschedzienoscze. Kaž je znate, chec wjercz Bismarck tobakowy monopol zawiesz, t. r. wón chec, zo by stat a jenož stat wschon tobak plahował, kupował, pschedzelał a pschedawał. Z tym by so pječza 110 millionow markow nowych dołhodow dobijo. Najwjačz zapołancow rajchstaga je pschecziwo tomu, někotre němske kraje, wo-

sebje Saska a Badenska, su so cyłe krucze pszechzjivo monopolej wuprajile a někto je tež krajna hospodařska rada (Volkswirthschaftsrath) jón zaczišla, dokelž tajke nowe zarjadowanjo mnohim ludžom zašlužbu wozmje a dokelž je tak schkoda wjetsha hacž wuziſk. Tónle rajchstag drje ženie monopol pschizwolicž njebudže. Chce tohodla, kaž píſaja, wjerch Bismarck rajchstag rozpuſchcicž a na zymu nowe wolsky wupiſacž. Hacž z tym wjetshinu za monopol dobuđe, so jara prascha. Propst Herzog w Barlinie je někto wot swj. Wóteza za wrótslawskoho biskopa pomjenowany. We Paderbornie mějeſche tež kapitl nowoho biskopa wuzwolicž; dokelž pak so kapitlej swobodna wólba dowolicž njechac̄he, je tež tale wólba swj. Wótecej do wole data, kž je kapitularnho vikara Drove za pschihódnoho spóznał. Tak bychu w Prusſej někto 5 nowi biskopja byli: Korum w Trieru, Kopp w Fulde, Höting w Osnabrücku, Herzog we Wrótslawie a Drove we Paderbornie, ale su to „biskopja ze zwjazanymaj rukomaj“, kaž biskop Kopp we swoim pastyrskim liseče praji: njemoža za wolóženjo cyrkwe nicžo czinicž, dóniz jím meſſe zakonje wchndžom zadžewaja. Spomnjenja hódne pak je, kaž chyčhu meſſe zakonje najprijeď hamža tak rjec z Bruskeje wuečziszczeč, a kaž někto runje pruske knježerſtvo hamžowu móć posylnja a rozmnoža. — Pruski sejm je pschez 7 dnov dolho w dolhich a jara napinacych posedzenjach etat kulta (mždu a trébny pjeniez kultusministra) wurađzował. Wsjele ſkórzbow so tu skysczeč da a buchu knježerſtvo a konſervativni wjac krócz nuczeni so wuprajicž, schtož wjele dowéry wubudžilo njeje: wšcho na to pokazuje, zo chce knježerſtvo z leſežu, pomalu a mjelečo kulturkampf wobkhowacž a katholiku cyrkwi swojej woli podczisnycž. Wsjebe pszechzjivo Polakam so krucze wuſtupuje, pola tych ma hiszczę bôle hacž hdže druhdże tež w nabožnych naležnosćach statne dohladowarſtvo wobstacž. A tola stej nabožniſtvo a rěcz swjatej kuble, kotrymajž je z kralowſkim ſłowom tež za Polakow zaſtit pschislubieny — a něk jím tam njechadža ani kſcheczanſtu wuežbu w pôlknej maczernernej rěči wjac wuečicž dacž. — Kaž mało pszechzelosće hiszczę pszechzjivo cyrkwi wobſteji, widžimy z toho, zo klosztyrſke rjady, wsjebe miloſciwe ſotry, kotrež so za khorých wopruja, tež dale pod policajskim dohladom zwostanu, hačož bychu tele njevinowane knježny pruskomu ſtatej schkodzecž chyče abo moħe! — Konſervativni centrum mało podpjeraja. — Kulturkampf zaſtupi do nowoho ſtejſczeža. Pschec bôle so wo tym rěči, zo na poſledku nicžo druhe wylše njeſtoſtanje hacž dželenjo cyrkwe wot ſtata. — Windthorſt je swój znaty namjet wo do swobody dacžu džerjenja božjeje mſčę a wudželenja swj. ſakramentow wotſtořiſk.

Naležnosće našoho towarſtwa.

Sohustawy na lěto 1882: kk. 217. Jakub Šolta (Blažek) z Różanta, 218. Boscij Pjeh z Njebelčic.

Za cyrkwej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 50,190 m.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: W. W. z Kukowa 10 m., z Baćonja k česci Jézus. Wutr. 2 m., na zhromadźinje wuhjerka w Baćonju 28. měrcia nahromadžene: 49 m. 55 p., z Baćonja: „Daj, o Knježe, wotemrjetej wěčny wotpočink“ 75 m. — Hromadže: 50,326 m. 55 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8088 m. — Dale je woprowane: z Bělsec 1 m.
Hromadže: 8089 m.

Czijſczej Smolerječ knihičiſhceženje w maczijnym domje w Budyschinje.

Katholicki Posol



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Eudowy c̄zaſopis.

Wudawany wot towařstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 8.

15. hapryla 1882.

Lětnik 20.

Wo dobrých a hubjenných pišmach.

W našich c̄zaſach níčžo wjac njewidžíſch hac̄ piſmo na piſmje, jedyn c̄zaſopis na druhim, tak zo maja wudawario druhdy nuzu, kajkoho jím mjená dacež. Kóždy pak chce tež něſchtō c̄zitac̄, kóždy chce rad něſchtō rjane měcz k zabawje, móhli traſch híſhce tež husto doſez hubjenje c̄zitac̄. Zo ſo c̄zita, je jara prawje, pſchetož naſche c̄zaſy ſu nětko tak daloko, zo tomu, kž níčžo nje- ejita, ſo za níčim njeſtara, ſchto ſo w ſwěče ſtawa, abo ſchto pak je mudra c̄zlowieſka hloječka hdže wunamakała, zo ſo tomu najbóle wuſměwaja, zo jeho husto, hdžejſuli ſo hodži wojebaſa atd.

Kež je kóždomu wědome, wupschestrjewa ſo piſmowſtvo na wſchē haſhý a haſhki nažhoñjenja a wědomoſežow. Tohodla nadendžem ſež w piſmowſtvoje tamón roždžel, jene krogi tu, druhe tamnu dróhu. Mamy politiske piſma, beletriſtiske abo zabawjace a wědomostne, a najbóle woſebitu držimi mamy híſhce tež w nabožných piſmach. Kež jara wulku wažnoſc̄ pak piſmo ſamo ma, to drje njeje trjeba hafle dopokazowac̄, to džen powjeda nam tak rjec kóžda knižka a kóžda jeje ſtrona.

Kež pak može ſo nětko kóžda wěc, tež najkhemaniſcha, na dwoje waſhénjo nałożowac̄, pak na dobre, pak na zle, tak je tež z piſmom, a to c̄zim bóle, c̄zim wjetſcha wſchelakoſc̄ tež mjez c̄zlowiekami je. Byrnje tež piſmo woſoba njebyla, može ju tola zaſtupowac̄, pſchetož z kóždoho piſma, z kóždeje knihi reči tola tón k nam, kotryž je ju piſal. Tohodla ſu pak tež zle piſma tak jara ſtraſhne. O ty bjezbóžne piſmo, ty bohazabycirve piſmo, kelfo c̄zlowie- kow je pſchez tebie hižo swoje c̄zaſne a wěczne zbožo zhubilo, kelfo je jich pſchez tebie pſchisadžilo ſwoju džecžowſku njewinowatoſc̄ a kelfo tajkich wbohich pali ſnáž ſo jich hižo w heli, kotryž traſch híſhce dženſniſchi džen tu abo tamnu knihi, tón abo tamón c̄zaſopis zaklívaja, pſchez kotryž ſu tam pſchisčli, hdžejz dyrbja nětko wěcznje woſtač a czećpječ! Bohladajmy jeno do ſwěta, ſo

bórzę wo tym pschepokazamy. Haj, tajke piśma, tajke wobrazę tam husto dość namakamy, zo je to hańba cyłego człowiestwa naszego czasa a dyrbimy sebi druhy skoro myślicz, zo fu něhdże nětakie zwieriska tajke něchtó dokonjałe a nie człowiek, tale podoba Boża. A tajkele piśma dyrbimy trasz někto czitacz? O Bóh zwarnuj! Tajkich piśmów dyrbimy so pascz, kaž naszych naj-hórszych njeprzeczelow, bóle kaž njeprzeczelala, tiz nam za żiwienjom samym dže. Czohodla? Nós, tajkoho żno so tola na fedżbu bjerjemy a so wobaramy ze wschemi mocami, hdyż trasz na nas pschindże. Tute zle piśma pak su na přeni napohlad kaž měd, jich ręcz je tak rjana leśna, niczoho złoho so dale njenadźijsch, su wokoło tebie kaž Boži jandżeljo, doniż eże skončznie tak daloko nimaja, zo, hdyż spóznajesz, hde sy trzechil, wjac z jich pazorow njenózesz. Tu widzini tohodla, tak jara nuzne je, so tajkich piśmow na fedżbu braż, kotreż chedža nam najprzedn tajki słodki měd pschicicz, tiz pak so bórzy, hdyż je so woptał, pskaże, schto je. Z tym njech pak je dość wo tychle piśmach, kotreż njeſtu hódne, zo je jeno do ruki bjerjemy, abo zo trasz same swoje pjenięzy za nje wudawany a na posledku trasz hiszce swoje czasne a węczne zbožo pschisadžiny. Kóždy dżen wę, schto ma do nich dżerzeć. A do stanje-li hdy schto tajke piśma do rukow, zo njevę, schto na nich je, njech so najprzedn někto tajkoho prascha, tiz je w tych węcach nawiedzith, a tón budże jomu tež zawieszcje najlepje radziec wjedzecz.

Z wjeſołej wutrobi pak móžemy wuznacż, zo tola tajkich straschnych piśmow w serbscezinie nimamy a zo tajkeje frivołneje literatury w njej njenadźijsch, kaž pola druhich ludow, u. psch. tež pola susodnych Němcow. Hdyż někto tola wěmy, kajtchoho wulinwa piśmowstwo ma, je tež pschede wschem nascha pschislužnoscz, zo piśmowstwo swojego naroda podpjeramy. Někto němškoho praskota so druhy czita, na serbske dobre czasopisy pak so ani njeħlada! Ni-mamy dha tež skoro wschitko w naszej serbskej reczi, schtoż ratačski lud trjeba? Psokazuju jeno na „Serbske Nowiny”, na „Katholiski Posol”, na „Luzicu”, na „Hospodarju” a tež na serbske protky.

To so samo wę, zo tak wulkotneje literatury nimamy, kaž trasz wjetſche ludy, ale tohodla dyrbimy sebi to, schtož mamy, wažiecz a je podpjeracz, zo by so tež pschecy powjetſhalo a roſtlo. Abo tak dha chce so tola węc rozwijecz a pschibjeracz, hdyż jeje ani eži njepodpjeraja, za kotrymž t luboſezi so džela. Nic pak z tym dość, zo to sami njepodpjeraja, zadżewaja tomu tež hiszce pola swojich poddatych a pschislužnych. Tajey ludžo sebi potom tež wschelakore wureczę czinja a maja je tež pschecy hotowe. Něla potom najbóle: Haj nasch njebohi džed, nasch njebohi nan tež njeje nicžo tajke měl a tohodla je tež pschecy wschitko bylo. Bych pak najradšcho tajkim ludzom wotmołwił: Haj nasch njebohi džed je tež něchtózkułi měl abo njeměl, schtož my někto mamy abo nimamy. Haj nasch njebohi džed měl je woła drjewjanoh' atd. , schtož my tež něk wjac nimamy. Z cyła je tajke zamołwienjo jeno dopokaz nahrabnosće abo skuposće tajkich ludži, kotrymž je kóždoho kroschka na tajke węch nałożenoho schkoda.

Po mojim zdaczu, tak piśa sławný Franczoza, njeprznaſje halle katholiski lud tak prawje pschewiskeje wažnosće piśmowstwa. Wón trasz so za to stara, zo so domy Boże, cyrkwe twarja, zo so nabożne towarzystwa założuja, zo so rozmnožaja městna za syroty a za khudych, schtož su wschitko, to so samo wę — jara nuzne a spomožne węcy, ale pschi tym so zabływa, zo je w naszych czasach pôdla tychle węcow hiszce druha potrjeba, katraž wulkeje wažnosće

dla wjsche wschoho dže, to je rozmnoženjo katolicko ho pismowstwa a wjetšha podpjera toho samoho, z najmješča w někotrych krajach, mjez kothmiz je tež Francózska na prenum měsće. Pschetož, jelizo jo katolickie pismowstwo njepodpjera a tamnogo škodzenika njedosčeženje, kotryž dykbało, a jelizo so tež w ludže samym njerozmnoga a nječita — pschetož nehdže w kuže ležo tola tež nicžo njepomha, hdjež trasč jeno plešniwi, runja zerzawom pje-njezej —: budža tu cyrkwie bórzy puſte stacž, jeli nic spalene a znicžene, kloſtři zbehjenje a twarjenja, kotrež je katolicka luboſcz tvarila, wopuſčenje; same šchule bjeru ſo wérje a nabozniſtu z rukow, kotrež ſtej je twarilej. A zo tutón strach wopravdje njetrjebarwchi njeje abo njebě, to žno ſo bohužel w Francózskej ſamej potazuje. Trjebamy tam jeno poſladacž, hžo wižimy, zo ſo tamne ſłowa francózskeho krajanā tak rucze dopjelnjeja, pschetož hdjž wón tamne ſłowa piſasche, bě zapoczątk lěta 1880, a hžo tsecži měſac ſamninoho lěta wobradži francózskomu ludej drje kždomu znate měrcne defrety, kotrež netkle w Francózskej tak nadobnje ſlufuju, zo ſo zamki do kloſtřow ſamaja, mnichow a knježny z nich mjetaja a z kraja honja atd.

Gladajmy jeno do swěta, wſchudžom nadeňdžemy ducha njewery a złoscze; hevak pschitovni a rozomni ludžo ſu bórzy jara čuežiwi a kloſcziwi, hdjž ſo z nimi poczinasch wo bojſtich a cyrkwiſtich wěcach rozrēčzowacž.

(Skončenjo pschichodniye.)

Wſchelake wſkladowanjo ſedmeje kaznje.

(Ze ſo w Pruskej ſtato.)

Zakub, fararjowy poħonež, bě jenoho hólca w farſkej zahrodje doſahnył, kotryž bě tam jabluka ſchczępał. Zakub wza swojoho arreſtantu a wjedžesche joho k knjezej fararzej, zo by tón młodohu paducha thoſtał. Zo by zhouň, taſte thoſtanjo paduſhny hólczec doſtanje, džeržesche Zakub ſvoje wucho do farſkich duri. Z mjerzanjom ſlyschesche Zakub, zo knjez farar hólca jenož napominaſche, zo njebi ſedmu kaznju wjac̄y pschepuſil a ſkončinje hólcej pra-jeſche: „Jeli zmjeſech hdjž wulku žadoſez za jablukami, pschińdž a praj mi to.” —

Tak bu mały paduch ze iſtwy puſcjency. Tola jow wza Zakub hólczeca a wjedžesche joho do zahrody. Tam bě ſebi předy wojeschny kijesck ſhował. Tónle kijesck hrabny poħonež a prajeſche tomu paduchej: „Hlej, něk hafle ja tebi tu ſedmu kaznju wuložu.” A z tym połoži hólca na ſawku a čepjeſche z kijesckom na zadnu kožu pačkoła, kotryž jara ſchřečzesche. —

Zawęſcze, tón hólczec njeje z molom na ſedmu kaznju zabył.

P. T.

Kſchijowý pucž.

Swěrny nan ſwojeje ſwojby mjeſeſche dolhe lěta za džecžo ſlaboho rozmota ſo staracz. Poł lěta do ſwojeje ſmijercze bě wone ſebi hiſhczé nohu złamało. Ze wſchej swěru a luboſczu nan ſwoje džecžo hacž do ſmijercze wothladowacše. Hdjž bě čežlo do rowa požene, prajeſche duch z pschewodženja dobrý pscheczel nanej, zo drje može tola ſo zbožowny čuež, zo je Bóh jomu ſkončinje tónle čežki domiacych kſchijž wotewzał. „To runje nic”, praji rozmomy muž, „tónle starý kſchijž móžach derje noſyčž, běch jomu zwulný, a ženje mi njeběſche psche-jara čežki. Hacž to z nowym tak budže, njewěni. Pschetož hdjž je jedyn kſchijž precž, pschińdže tón knjez bórzy z nowym. Hinaf wſchaf na ſwěcze njeje.“

Tónle muž mějesche prawje: „Sinał wščak na swěcze njeje.“ Žadyn druhý pucž do njebjes njejedže hacž křižowý pucž. Spomíčze na to, hdøy křižowý pucž wopytuječe.

Něshto wo čjorlachu (šcharlach).

W našczu so husto mjez džecžimi wschelake zle khoroseče pokazuja. Žena z najhórszych je čjorlach, dokelž husto jara straschné sežehwki za sobu czechne.

1. Tale khoroseč je jara natykowaca; natykowanjo stanje so nic jeno wot čłowjeka na čłowjeka, wot khoroho na strovoho, ale tež pschez draſtu, schatę a t. d., haj tež pschebywanjo w tajkej jstwi, hdzej khor leži, móže khoroseč pschenjesež.

2. Počzina strogo kóždy króć ze schije-bolenjom (woſebje na pôzeranju); jétseschka pokazuja so najpriedy na schiji a wutrobnje, nic, kaž pola woſypicow, bjez woczi; džecži maja pôdla husto slabu zymnicu, nječuju paſ so jara khore.

3. Hijo za tydženj počznie so zwjerschna koža bělicž, pjerchizný (schupizk) kaž wotruby so puſčejeja woſebje na rukomaj, nohomaj a schiji. Te runje natykowanjo najbóle zawiňua.

4. Hijo priedy hacž lekarja woſasch, dyrbisich khoroho wot strových dželicž, hewak wšček džecži khoreja. Z tejele khoroseče husto nastanje wódnica, husto so tež na skyschenjo lehnje, a je so te druhdy cžiſeže zhubilo.

5. Ženož spěschna lěkařska pomoc móže strach wěſče woſobrocžiež. Maſch paſ sam na sežehowace džiwacz: a) Gladaj za tym, ke komu a hdzej džecži khodža; b) po wudyrjenju khoroseče džel khore džeczo hnydom wot strových, strowe njech mjez tym schulu njewophtuja; c) lekarja powołaj tež w snadniſchim skhorjenju; tež snadne skhorjenja na čjorlach su straschné sežehwki měle; d) khoroho wothladaj takle: njedaj jomu z koža, njezawalej paſ joho tež pschejara do poſleſchcow; njetep pschewiele; husto daj strowomu powetřej do khorownje; myj husto z mokrej lapu schpundowanjo; schaty wot khoroho ploſkaj woſebje a bole, tež we luzy; khoroho daj wothladacž wot jenoho jenicko koho. Tež móđesich khoroho husto w tajkej wodze kupačž. — Shali tak cžiniš, schtož bě z čłowjeczej staroſću móžno, potom so dower z ponižnej proſtwwi Bohu — Wón wščho prawje ſejzini.

3 Lujich a Sakſteje.

Z Budyschina. Wot lěta 1845 wotbywa so tudy ſrijedu kóždyh jutrow hlowna z hromadzína serbskoho literariskeho (knihiwudawacoho) towarzystwa Maczicich Serbskeje. Tónkróć běſche z hromadzína w salu na tjelerni a bu wot mestopſchedsydhy ř. fararja Hórnika wotewrjena. Po powitachych ſłowach wotpokaza wón te pschissodženja, kotrež běchu njedawno wschelake němſke noviny z čeſczechomuhi muvozaczom tudomnych „B. Nachrichten“ na Serbow ſebi piſacž zwaziſte, a praji, zo je mjez druhimi towarzystwami tež Maczica ſo cyle po zaſonjach a jenož po ſwojich wýſchostnije wobkručených wuſtawkach džeržala. Nea znamjo, zo pschitomni kaž dotal ſwěrni krajenjo bycž ſcedža, wſchitch poſtamychu. Hlownu rozprawu wo ſtukowanju Maczicich cžitajche piſmawidžer, ř. gymnaſialny wýſchisci wuežer dr. Muſka. Wudala bě Maczica dwaj zeſchivkaj ſwojoho čaſopisa a protylku. Dokhodow mějesche, kaž pokladnik ř. pschelupc Mějerwa rozwiedowasche, 3322 a wudawkov 3362 markow; mjez dobrowolnymi darami bě jedyn 500 mk. wot njeboh ſublerja Michała Zahody z Bozanfek.

Knihownja bě so tež z drohimi knihami pschisporila. Maczica je w zařízenym lečež tež 640 knízkow a knihow ludowym knihownjam darila. Wo domje Maczicich dawasche k. referendar Mütterlein rozprawu a zjewi, zo tak wjele wunjese, kogž ma so danje a dawkow placicž. Pschi statutarisch trébnej nowowólbye buchu wuzwoleni w pschedsydswje: k. farar Hórník za pschedsydu, k. diał. dr. Kálich za mestopschedsydu a k. semin. wychschi wucžer Fiedler za knihownika; a we wubjektu: k. referendar Mütterlein a k. kaplan Skala. Dotalny wjeléetny pschedsyda k. redaktor Smoleč bu dla swojich wulich zaſlužbow wo Serbowstwo za čestnoho pschedsydu wuzwoleny. Z wuradženjom wo wudajomnych knihach so zhromadžina wobzamkny.

Z Radworja. Po 105létym wotpocžowanju (w l. 1776 posledni króč) wobnowi so w naszejce wojadže swjatocžnoč, na fotrejž so druhe katholiske wosady wiesela: kschijerſki ježdny wobkhad jutrowniczku popołdnju. Popołdnju w 1. hodzinach ježasche so pod nawjedowanjom kublerja Jana Cyža z Radworja pschez Bronjo, Kamjenej, nimmo Wulceje Dubrawy, pschez Brémienjo do Ždžerje, hdžez kschijerjo we hrodowskej khpali ujschpor woldžerzachu. Popołdnju w 6. běchu kschijerjo zaſy we Radworju, hdžez najprjedy wokolo kschijneje a potom wokolo farškeje cyrkwe ježachu. — Kschijerjow běſche 45 a to z Radworja (z Hodlerjom) 15, z Kamjenej 12, z Bronja 6, z Khelna 2, ze Ždžerje 6, z Luha 2 a z Króñich 2. — Pschihladarjow, a to wjele z daloka pšchindžených, běſche we Radworju a Ždžeri a we wsach na pucžu po njepschihladnych syłach. Wschitkim je ho spodobalo. H. D.

Z Baczonja, Na 14. hapryla bu twarska buda k twarbie nascheje cyrkwe twarjena a pónidželu spócznje so ryczo zaklada cyrkwe sameje.

Z Lipska pisaja, zo je rycerkublei a sakſki kniežerſki radžiczel z. s. dr. jur. Otto Anger-Groit nad Cythru psched krótkim w Krupce do katholiskeje cyrkwe so wróczili; je tež hido we Winje w kapalcu arcybiskopowoho hrodu swj. sakrament firmowania dostał. Toho runja pisaja z Lipska, zo je loni w januaru tež mlođa baronka do katholiskeje cyrkwe so wróczila, „zo by w njej dolho pytaný mér wutroby namakała“.

Z chłoho swęta.

Němska. Cyrkwinska pschedloha wo wołożenju mejskich zakonjow je netko pschecživo přjedawšhomu wocžakowanju tola pschiwzata. Tute ujenadžite wobrocženjo je so talkle stało. Pschedlohu, taktož běſche kniežerſtwo wudželalo, njehasche a njemožesche centrum pschijecž; tež druhim stronam so njelubjesche. Centrum tohodla pytasche ju w komisjiji pschemenicz a porjedzicž, schtož so hodsze; za tak pschemenjeny zakon pak konserwatívni njehachu hłosowacž. Tuž Windthorst hrožejše, zo namjet wo došpołnemu dželenju cyrkwe a stata staji, a pokrocznych, kotrymž běſche wscho na tym zaseżane, centrum a konserwatívnych dželicž, tomu pschihłosowachu. Windthorst netko wozjewi, zo zas z nowa namjet staji wo do swobody dacžu džerženja božej wischē a wudželenja swjatych sakramentow. Kniežerſtwo a konserwatívni wibžachu, zo centrum krite wostanje, a z bojoſeże, zo tute swoje hroženja dopjelni, prajachu konserwatívni: Na, nasche dla, chcemy za pschemenjenu pschedlohu hłosowacž. Na to wza Windthorst swój namjet wróczę, a za dwaj dnaj bu nowy cyrkwinski zakon wuradženy a pschijaty z wjetšchinu 98 hłosow. Centrum dyrbjesche bycž za tutón zakon, dokelž tola neschto skicža: Centrum je pokazało, zo wone nabožny mér pyta a chce, žada pak stajnje a psche, zo maja so mejske zakonje porje-

dacž; a to je z týmle novým zakonjom zapocžate. Kajke wołożenja su z nim poskižene? Wotmožjenjo: 1. Lónschi julijowý zakon so zas na jene léto dovoli, mjenujich, zo móže kniežerstwo w nastupanju duchepastyrstwa wołożenja dacž, a to jenož hnydom cyklym diöcesam, a zo tajke dowolenjo wrócež wzacž njemiže. 2. Pruski kral móže „wotsadžených“ biskopow wobhnadžicž, zo móže zas biskopojo swojich diöcesow bycž; tež dale so njemóže žadyn biskop wjac wotsadžicž, ale móže so jenož wuprajicž, zo statej khmanu njeje za swoje zaſtojnistro. 3. Zběhniene je statne pruhowanjo za tajkich mlodých duchownych, kotsiž su na němškim gymnaſiju pruhowanjo wotpožili a na němſkej univerſicze abo w seminaru, wot stata pschipožnathm, tři léta theologiju studowali. 4. Zběhniene su tež tamne postajenia, po kotrychž běſche hacž dotal móžno, zo „statni fararjo“ naſtachu, t. r. duchowni pscheczivo woli cyrkwinſkeje wýſchnoſež na farſke města pschiňdžechu. Su to wšichtko jara witane wołożenja a ſobu zapocžatk doſpolnho porjedženja mejkich zakonjow. — Psched někotrymi létami khvalachu hishež ſkoru wšichtke čžasopisů, kotrež runje katholſke njeſſu, mejkie zakonje; někto je so tež pola druhovéřivych cykly zamyſlenjo wobročilo. Jedyn tajki čžasopis, kiz w Barlinje wukhadža, pisa doſlownje: „Hdy běhmy po wulkotnych podawkach w lětomaj 1870 a 1871 ſwoju nahladnoſež k zaſloženju zamórkich kolonijow wuzili (w Ažiji, Africi, na kupach južnoho morja), dha běſche naſch lud wulki zhromadny nadawł měl. Město toho je ſo joho horliwoſež w najhubjenſtvi wšichtkých wojowanjow (Kulturkampf) znicžila . . . Němſki lud je smjercz mucžny z tohole wojowanja a žada ſebi ſkonečnje na týmle polu měr a pokoj.“

— Nowy biskop wrótsławſkeje diöcesy, dotalny propst Herzog w Barlinje, dôstanje 21. meje we Wrótslawje biskopsku ſwječizinu.

Italska. Powjescze, halož by statny ſekretar, kardinal Jakobini ze ſwojo zaſtojnistro wuſtupicž chcył, ſu wſchě naſzane.

— Italski wójski minister chce cykly wójsko wobnowicž a wudoſpołnicž porno wójskam druhich mócnarjow, k tomu pač trjeba 135 milionow — a z wotkel bracž?

W Francózskieſi ſo psched dale a jaſniſcho počazuje bjezbóžnoſež a njevěra, kotrež pſched ſto létami hižo junu tónle hewak tak zbožowny kraj hacž na ujezu doſpolnho zahubjenja pschinjeſe — tola že zrudnych podawkow tamnych lét hishež doſež naufukli njeſſu. Doſho drje tež tón kroč tam na nastupjeñym puczu njeponúdž.

Rusowska. Dotalny statny ſekretar z Gierz je za ministra zwonkowych naſežnoſežow pomjenowany. Wjerch Gorčazow, 82lětny ſchědžiwe, kiz mjeſeče zwonkowne naſežnoſež wobſtaracž, wostanje jenož kancler. Nowy minister je za měr a pschejenioſež z druhimi krajemi.

Wucžlane tſchěſti.

* Swět džiwa ſo tomu, zo ſo modlo psched Bohom klecžimy a ſchpotuje naſ čaſto tohodla: ſam pač lazy psched hubjenym ſtwarzjenymi na kolenach ſo do wohidnho pschibójſtwa ponijo.

* Někotry něni, zo maja druzh čłowjekojo toſtu kožu, kaž woſoł, ſam pač zaſhkręća hižom, hdyž jim ſkopjeno ze ſchtoma na nohu panje.

* Swět móže tebi jara wjele dacž, ženje pač nie — doſcz.

* Bychu-li zli c̄łowjekojo wjedzeli, kajku słužbu druždy ze swojej złósc̄zu dobromu c̄łowjekiej wopokazaja, bychu z luteje złósc̄ze jim dobri byli.

* Najtolsche murje rozbroji deshéz a wětr, a wědomosc̄z našich dnow roztſela najwjetſche ſak: tſchiž na horje Golgatha powyſcheny po 1900 lét niečo pſchisadžil njeje na młodnoſci, nječ naturſke močy, nječ wědomosc̄z, nječ złósc̄z hele pſchecžiwo njomu zahadža, kaž wjele chedža.

* C̄łowjek je kral ſtwórby. Tež w paſorach tigra a w klamje lawa? Haj! Tež pſchi zahadženju žólmow na morju a pſchi zemjerzenju? Haj! Tež hłodny, wopuſhczenny, žałosćzo? Haj! Ale jenož z dopomijecžom na — Boha.

* Je-li kchromy podpjerach kij žhubiš, móže tola hſchcze po ſchtyrjoch lažhez: ſhoto pak c̄łowjek, kotryž je Boha, jenicžku podpjeru a najlepſchoho pſchecžela, žhubiš?

* Sy tak c̄žesčelakomny na to hladajo, zo ſo c̄ži za poſkieženu dobrotu džakuja: hđe wostanie wjesoły džak pſchecžiwo Bohu w twojej wutrobie, hdyž tola wſchědnie wot njoho dōstawaſch hnadi pſchemio hnady!

* Žiwijenjo jenitkoho ſwjatoho kath. cyrkwie je zabawniſche a bôle rozwiežowace, hačož najwucženiſche wopisanjo cyloho ſwēta.

* Zwérjo zje zorno a wostaji ſchtorpiżny ležo: z rozmom wobdarjeny c̄łowjek c̄žini je ežasto na wopak. —š.

Wſchelcžizni.

* To jědzech wóndy po pósce; bě ſo c̄žrjódka paſažirów nažběrała a do poſledka pſchińdże tež na wocži prawje doſtojny muž, z bělę hłowu a dolnej brodu, do woza. Bě z nim khetro c̄žiſhczenea naſtała, tač, zo ſo derje do ſwojoho kožucha doſchmijatač njemózefche. Podwołnije běch starcej k ruch, zo bych jemu pomhaš a pytnych pſchi woblekanju w zaku na boču bleſchu z palencem. Běch runje k žortej nałożený, a eſkamotirowach bleſchu z joho dybzaka do mojoho: won pak bě jara pſchecželny za wopokazanu słužbu. Po khwili wucžahnu bleſchu z djabolskej mixturu, a pſcheproſchu ſchědžiwea, prajo: „Pſchipiſče ſebi, pſchecželo, wonka je zyma, to hréje!“ Tón njeſpózna ſwoju bleſchu a džesche, hłos kaž ſwjatocžne zažběhujo: „Ja ženje palenc njeſpiju.“ „Ale, prajach ja, tón wam njezeſčkodži, je to najlepſchi, kotryž bě na pſchedaní.“ „Młody pſchecželo“, prajo ſchědžiwe z wótrym hłosom, zo to wſchitej na wozu ſhytachu, „„jeli wó dale palenc piſecže, ſeże w 40. lécze zhubjeny c̄łowjek. Palenc je zaſtečzo naſhoho ludu. Mi wumrje macž, hdyž běch mały hól-čee; wona zavoła mje k ſebi na ſmertne ſojo a džesche: Mój synko, ſluš mi na ruku, zo ežas žiwijenja ani krjepki paſenca njewoptaſch.““ Pſchi tutnych ſlowach połoži ruku na wutrobu k dopokazej, zo ſlowo wot wutroby pſchińdże, a zo ſam wěrnoſć rěčji — pytny pak tež pódla, zo je ſo joho bleſcha ze zaka minyla. Na wokomik kaž pſchestróženy, poſlada na poſkieženu bleſchu a ſpózna we njej — ſwoju. K ſebi pſchińdžo pak plečezſche ſwoju rěč dale: „„Khiba-li

ſy w zymje na puežu, tehdom dchu egi krjepki dorwoſicž.”“ Zapſchimy blesku, zaſtaji ſchiju na zelhanu hubu a kluč — kluč — kluč pluskerjeſte ſo djabolske mloko do paſencarja. Wſchitcy we wožu ſmějachu ſo, zo wočka ſchjerfotachu, wižich, kaf je ſo pobožnikatſka liſčka w ſamſnych paſlach popadnyla.

Naležnosće našoho towaŕſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 219—223. z Khróſcie: Pětr Dórnik, Marija Wawrikowa, Jakub Smola, wučeř Jakub Pjetraš, Michał Nowotny, 224—227. z Workleč: Marija Ryćerina, Miklawš Glawiš, Marija Rjeleyna, Madlena Domšowa, 228. Marija Zyndzic z Lusča, 229. Jakub Cyž z Hory, 230. 231. Michał Domš a Michał Džisławek ze Smječkec, 232. Michał Hejduska z Noweje Wjeski, 233. wučeř Miklawš Haša z Čorneč, 234. jedyn abonent z Kh., 235. Jakub Kowark z Nowoslic, 236. Marija Kindermannowa z Měrkowa.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 450. Michał Golan z Khróſcie, 451. Miklawš Glawiš z Workleč, 452. W. Š. z R., 453. Jakub Kowark z Nowoslic, 454. Michał Nowotny z Khróſcie.

Zemrjety sobustaw: Jurij Kózleř z Jitka, kiž je wot wšoho spočatka sobustaw byl. R. i. p.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 50,326 m. 55 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Přez knjeza fararja Werneru w Khróſciečach: njemjenowana 9 m., druhia njemjenowana 9 m., njemjenowana (přez knj. kaplana Šoltu) 1 m., M. S. z Wotrowa 3 m., J. M. ze Žuric 3 m., lubjene z Čornec hako džakprajenjo 3 m., K. z Nowoslic 50 p., daň w starých knižkach 663 m. 80 p., w nowych 227 m., kupony kamjencske 15 m., rentske 5 m.

Hromadže: 51,265 m. 85 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8089 m. — Dale je woprował: M. z Bělšec 1 m.

Hromadže: 8090 m.

Wozjewjenjo.

Na Waſporu, džen 1. meje, pónđe po dopoldniſtchich ſemſchach z Budhſchina proceſion do Filipſdorſa.

Miklawš Bžedrič w Radworju.

Psjhispomnenjo: Dokelž khróſčanski proceſion na město pónđe, njech ſo horjeka wozjewjeny proceſion z tymle zjenocži.

Pſjhichodnu pónđželu ma ſo začkad abo grunt naſčeveje cyrkwe rycž zapocžecž. Chce-li ſchto dobrocžiwje pomhačž, njech tam pſchindže.

W Bacžonju, 13. řapryla 1882.

Twarſki wubjekt.

Wot redakcije.

Njebudže ſkodzeć, hdyž z nowa wobswědčamy, zo „Katholski Posoł“ na žane waſnjo nima wotpohladanjo, někoho ranić, abo někomu blizko přinć. Powſitkowne, wšeſtronske zbožo a derjeměćo serbskoho ludu ſpečhować, je joho nadawk; njesmě ſo po tajkim Posoł ženje k tomu trjebać, zo bychu čitarjo trjebaj hdy swoje paršónske wotkhilenja přećiwo ſebi do njoho ſypali. Štož wěc nastupa, budže redakcija kózdy króč hotowa, wšo přiwzać, ſtož duchu a nadawkej Katholskoho Posoła runje cyle napreco njeje.

Cíjicej Šmolerjec knižičiſtchečeſtne w macjicjanym domje w Bubysčinje.

Katholicki Posł



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 9.

6. meje 1882.

Lětnik 20.

Czinju tak kaž nan.

W jenym měsíče horneje Schlezyjskej běsche psched někotrym časom wokrjesu jidník ze swojej žomu a jenym synom živý. Wschity mějaču dōvěri k njomu a česězachu joho powschitkownje; najebacž wulku česecž, kotaž so jomu dosta, za-njerodži cyle swoje nabožne winowatoſce. Joho žona pak běsche dobra křesťanka, horliwa, pobožna, haj wubjerna katholika. Jenički syn bu pobožnje a w duchu nadobueje maczereje wot tuteje wozechnihent.

Dóńž syn ludowi ſhulin wophtowasche, daſche so hiſcheze tak trochu wjeſez; hdyž pak tu wopuſteſci a na realu ſo pſcheydli, počza tež wón, cyle po pſchiſlavže swojoho nana, nabožne winowatoſce zanjerodžecž.

Zahe doſez pýtny dobra macz, kaž ſhytowa bohazabyčiwoſce pſchibjera. Polna maczeneje luboſeže a staroſeže wo swojoho jeničkoho ſyna poda ſo junu do joho ſtvy a ſhytvoſci ſo k njomu počza bohoſtji: „Moj ſyno, ſy moju wtrobu tak hlboko ranił, zo drje móžni na to wumreč. Moj ſyno, ty ujeſhy wjac tón, kiz ſy byl!“ — „Macz!“, zawoła ſyn bohoſtji hnuthy, „lubuju tebje bôle hacž moħt to prajicž!“ — „Moje džeczo“, praji macz hiſcheze zrondníjho, „moja luboſež mi njedosaħa; pſchetož njelubujech džen wjac našchoho zbožnika Ježuſa Khrystu! Hlej město, hdyž tħ hewak pſchi mni na Bžej mſhi ſydaſche, je netko — prózdne, a to rani moju wtrobu!“ — „Macz!“, wotmokwi ſyn, hjo z wurazom, kiz po koſtonu džesčzu njepiſhiteji, „to mi njemějch za zlo mēč; hlej, našch nan je čečezein a wuziwa dōvěri po chlym měsíče, a tola njehodži žeňje te mſhi abo k ſpovjedži! K ežomu dha ſu po tajkim mi ſemſche a cırkej trébne? Ežinju to runje tak kaž nan!“

To běsche maczerei doſez; njewotmokwi žanoho ſłowa, wopuſteſci ſyna a podawſki ſo hnydom k ſwojomu mandželskomu jomu rjekuh: „Hacž dotal tebi hiſcheze žaných porokom činiła ujeſhy twojeje ſiukosče a nabožnje njerodž dla; džens pak dýrbju to ežintę, hacž runje je mi čežež. Zanjerodženjo winowatoſcežow

twojego swędomja je mi wutrobu mojego dżęscią wocuzbniło. „Ezinju to runje tak kaž nan!”, tafle je mi runje nazu syn wotmołwi! O zo čeyk so Bóh nad tobū a mojim synom smilic!“

Kaž wótry mječ ręzachu tele skowa mużej do wutroby, cžim bóle, dokelž swoju mandželsku, kotrejż runiecza njeznajesche, z wutrobu lubowasche. Nětore wokamiki, a Boża hnada, z dołhimi a horchmi modlitwami sylnieje žónskeje wuproshena, wobroczi joho wutrobu. „Pój żobu!” praji hľuboko zrudżený.

Dżęsciątaj wobaj k swojemu syniem, a nan k rjanomu wotrosczacemu mložencej tafle ręzecze: „Je to ežecko a hórkó za mnje, kiž syn tvój nan, zo dyrbju so tudy pſched swojim dżęsciom wohškoržowac! Tola njehodži so wjac wróćic, štož je jo stało. Syno, jutſe póndzech ze mnú k twojemu spowiednikej a ja najprjedy wuznaju swoje hréčki!“

A tak so ſta wopravodze.

Wot toho diua kniežesche nabožne zmýslenjo a wěrna pobožnoſć w tamnej swójbie. Pſchetoz nan njezabu ženje tamnych ſłowow swojego syna: „Ezinju to runje tak kaž nan!“ Na nje so dopomni, hdyz čchyshe lirkosć a njeroda joho zas pſchewac, haj na ſmiertrnym ložu hiſhce ſpominasche na nje, pſhetoz džakowasche ſo ſwojej mandželskej, dokelž běſche runje wona wina joho a syno-woho nařazanja.

1. Ezinju to runje kaž nan! Njezabudzce starſhi tohole ſłowa! Washe džęczi ſebžbuja na kóžde washe ſłowo, na kóždy wash ſluk. Štož was cžintz widža abo ręczecz ſluſha, to za prawo džerža, to waža ſebi a ežeckia kaž was tamny. A koho na ſwēcze maja bóle ežeckic džzli was? Štož je jim bližší tudy džzli wy?

2. Ežeck ſluſha taſkomu mużej, kiž swoju njeprawdu wuznaje a býrnje pſched ſwojimi ſamſnymi džęciami bylo. Denož z tym móže ſo dawany pohórſk zběhnyč a wotwobrocic. A hdyz naſch Zbóžník běda woła tym, kotsiž džęciom pohórſk dawaja, placzi taſkim želnosćiwy a ſo nařazachim starſhim zaměſce ſłowo: „Hdyz ſo njeſprawný wotwobroczi wot ſwojeje njeſprawnosće a poſtu cžini wschnittich ſwojich hréčow dla, kotrež je wobefchoł: budže žiwý a njebudže wumréc.”

3. O zo byčmy prawie wjele taſkich pobožnych macžerjow měli, kotrež cžiſhe čerpuja, w prawym čaſu paž z poſornym a mócnym ſłowom wuſtupia. Z taſkim ſłowom, hdyz je z pobožnej modlitwy podpjerane, móža wumozic njeſmierne duſhe z bluda a wěčneje zahubu.

Bóh zakita ſwojich ſwérnych ſlužownikow.

Zjawiene žiwenje w Francózskie bliži ſo džen a bóle zrudnym wobſtejnosciam a podawlam, kotrež pſched 100 létami tónle hewak tak zbožowny kraj hacž na kromu doſpołneje zahuby, pſchinjeſechu a jomu ranow nabidhu, kotrež hiſhce dženſniſhi džen zazíle njeſju. Zo w tutym kraju njevěra a bjezbóžnoſć tak throbile hlowi zběha, zo tónle kraj bohazbýcziwi hewrjetarjo ſtajneje zjisteměnijowac; wina toho ma ſo w ſtawiznach tohole kraja a ſudu we wjac ſtokach pytač. Zrudniſhoho čaſa za tónle kraj paž njeběſche, hacž čaſ powſchitkownoho powróczenja a zběžkarſtwa na kóncu zařdženoho leſtſtočka, hdyz tam njevěra a nječłowieska rožzaſloſć zatħadžesche. A tola tež w tymle zrudnym čaſu Bóh na ſpodźiwe wachinjo ſwoju mócnu zakitarſku ruku wopozkowasche nad wschnittimi, kotsiž na njoho ſwoju dōveru ſtajachu. „Wſhítko za-

moju we tym, kiz mje posylnja", praji swj. japoščtoł. A zawérno, čłowjek, na kotrejż so džinj hñady božej wopofażaja, wubudži spodžiwanjo cyłoho swęta nad blystwem swojeje poccziwości. Tak nadenidżemt runje w stawiznach francózsko go zbezkarstwa w zanidżentym stokni pódla najzatrafidnijskiego niętymiaństwa tež psjikladu najhorliwischeje poccziwości, najwutrobiuisczeje swery we winowatościach powołania.

Nadobny tajki psjiklad mamy w spodžiwej horliwości wo zbóžniocę dñjow a w swerje měschnika Józefa Kolmara w Strasburku, kiz bi pozbijidho biskop w Maincu. Swet móže hiszce dołko stacż, prjedy hacż móže so z rjadu njeprzechęcelow měschniestwa podobny psjiklad swery w powołaniu a nadobneje poccziwości pokazacż, kajkż je nam w Kolmaru zawostajeny. Psjiciwischen francózscieje revolucije w Strasburku běchu 1000 tolet myta wustajili za toho, kiz by tohole horliwego měschnika dosahnył abo pscherabžil, a sekera běsche psjihotowana, fotraž mějesche joho moricż, hdźż bých joho dosahnyli.

Tola luboſeż we sebi pomhač, luboſeż i Bohu a i njejmjertnym duscham nic mjenje džigli wýchedna, zemiska luboſeż, a werna dowera na Boga dawa čłowjekie mów a khmanoscę za skutki, kotreż so hacż dotal zdachni njeſtyschane bęc. Měschnik Kolmar dyrbjescie, zo by tola khorych wopytowacż a jim swj. sakramenty wudželecż moħł, zo by z jenoħo domu do drugohho so framęcż, tam wucięcż, tam zas božu mſchu džerżecż abo spowiedacż zamozgħi, stajnije psjehotowanu po haſach khodžież, pał hako wojerſli wýchel, pał hako měschęzanski wojak. Kożdu draſtu da sebi lubież, jenoż zo by njeſpóznatħi swoje swjate wotpohladanjo docpęcż moħł. Horliwość za zbóžniocę duschow njeda jomu żanoħo mera, radſiho ħejtie svoje živjenjo woprowacż, džigli dusħi i k zhubbjenju hicż dacż.

Husto džesħe nimo swojich psjeheschħarjow, koſiż na haſach stejachu, zo bých joho popadnhyli.

„Hdż býħċe tež khodžili w smjertnym khłódku, njeboječe so, psjetoż ja hym z wami.“

Junu njedżelu běsche na īubi božu mſchu džerżał; měschęzanska wýchiność to zhorri a rucę póssa tam někotrych ludži, zo bých joho dosahnyli. Psjehotowany hako wýchel jim cęfum. Z nowej mutrobitoſci napielnieny wopjata hiszceje w tessaħnej noč schęcż wýchelakich khorych. Kajka zmuzitioſeż we měschniku wosředž smjertnych strachow!

Boža psjehedwidżomnoſć joho zakitaſche a wumodzi, tež tam, hdżeż żana čłowjeca fedžbnoſć abo psjehedwidżomnoſć stracha wocżakowacż njeħożiſče.

Kolmara běsche junu żona powołacż dała, zo by jej sakramenty mręjacych wudželił, „dokelż so straschnje khora cęuje“. Dobry měschnik psjehiči so hnydom hako wýchedny wojak zhotowany na pucż. Na droży zetka joho protestantski ſobu-měschęz, kiz joho hnydom z mjenom mjenowasche a psjehęzlinje so praſħesħe, hdżeż tola tał khwata. Kolmar widżo, zo je póznath, njeboječe so dobromu muzej wuznacż, zo je jena żona, kotrejż mjenno mjenowasche, joho duħbowiħ trošiħ požadała, dokelż je cęsečx khora. Tu wotkry jomu tónle cęsečżomniħi muž ekli njeħtieżomnoſć tejje żonu, zo njeje khora, ale zo je joho jenoż powołacż dała, dokelż qee tamniħi 1000 tolet dobycż, kotreż su na joho hñowu stajene, a zo w jeje domje na njoho wojach czałaja, kiz bých joho hnydom zajatoħo wotwiedli. — Pobožny měschnik podżakowawici so Bohu a swojomi wumozjerzej wróci si domoj. Spōznański nowy dopoħaż spodžiwnoħo zakita Božoħo poħċċawasche w swjathym powołaniu ze sħowami swj. japoščtoła: „Hdżż je Bóħ je minu, iċhto budże psjehiżi mi?“

Tola lědma jenomu strachej czechitwski běsje hjo zas w nowym.

Zenoňa dnja bijachu wojach z mocu do khezinyh duri, hdzež sebi myslachu, zo mohl Kolmar pschebywac̄. Bjez stracha pschindze jim won hako skuzownik zhotowaný ze swetu w ruch wocziniež a wotmokwi wojačam, kotsiž so za měšchnikom Kolmarom prashchachin, z najwjetšej inerntiwoſežu, zo toho z czežka nadenu. Wojačy pak njechachu so tak lohej dac̄ wotpořazac̄ a pschepytachu z Kolmarom, kiz jim swęczeſe, cyk dom. Druhi krócz běsje won runje w jenej kheži božu mšchi džeržał, hac̄ wojačy joho pytač̄ pschindzechu. Kruče hladachu na Kolmara, kiz tu hako dželac̄et ſtejcej a prashchachu so joho, kajte je joho rjemjeļo. Měšchnik wotmokwi tak, zo sebi myslachu, zo je murjej. Joho ruch drje so jim za tak hrube dželo pschejara mješkej byc̄ zdaſtcej, njezadžewachu pak jomu tola wotenc̄.

Něhdyn bu Kolmar ke khoromu požadath, a njeprajachu jomu, pak ze zloho wotpohladanja pak z njerod̄y, kajtu strashchini khorovic̄ njezbožowym ma. Dobry měšchnik hnydom pschindze a namaka joho czechohu a pobožnomu namokwienju pschistupnomo. Wjeho džesje derje, hac̄ lekarjo pschindzechu a so pschedžiwač̄ njenoužachu, zo Kolmar bjez stracha z tajfim njemdrym ręčzi (mjeſteſe ſežeklinu); zo bychui joho na wulki strach ledžbnoho ſezinili, prajachu jomu mjeležo nětore ſlawa we ſac̄zonſkej ręčzi. Hdny to khowy zaſkyſcha, pocža ſuwowje njemdricež. Kolmar, kiz hisheže cyk strach spóznał njeběſe, myſleſe, zo jeno zymnica khorohu píchima, a cějnym so z cykli czežu ſwojoho czežela na khorohu, zo by joho změrniował, ſchtož hafle ſo jomu po dołhim proćowanju radži. Pschepytawſhi joho namakachu, zo drje njeje ranjeny, zo pak je joho wobliežo cykli wonjeſhwarnijene z pěnu khorohu, ſchtož wulki staroſež wubudžowac̄.

Zo bychui živjenjo tak swérnoho měšchnika zdžerželi, hnydom wjeho trébne zarjadowachu. Kolmar bu drje ſmijereži wutorhnym, zapany pak do klowjaceje khoroseſe, kiz jomu z nowa ſmijerež hrožejše. Tež z toho stracha wutorhnym joho Boh, zo by hisheže wjele za czeſež Božu ſtutkowac̄ mohl.

Najradſho dráſczeſe ſo pobožny měšchnik poždžiſho hako mkyňk, dokelž ludžo zaprōſhenomu z mięžnym měchom wobceženomu mięzej radlubje z pueža džethu a w tajfim mkyňku ſterje kóždoho druhoho hac̄ měšchnika pytač̄.

Njeje tałe swéra za czeſež Božu a ſpomoženjo duchow khowlobna? A hdje nadenidzeſh podobni horliwoſež? Zawěſeje nic njez pschecžiwinikani wěry a duchownych; tam majaž z wjetſicha jenož ſebičznujež, wužwanjo a mjeſkoscž živjenja.

Boh pak je ſiwý a njeo ſwojim wěrnym czeſežowarjam tež tehdom zhubjnym byc̄, hdny ſo wſchitko pschecžiwo jich duchownomu zbožu zbeha.

Wo dobrych a hubjennych piſmach.

(Skórezenjo.)

Katholſka cyrk̄ zda ſo tajfim ludžom byc̄ njeſchecželna pschecžiwo jich ſwójbje, jich zamozienju, jich hospodařtwu, jich pschichoduoſeži. Wo tutej węci njeſměny z utmi ręczec̄. A zwotkel pschindze tolle wopacžne zmyſlenio? Je to najbóle plód czaſopisow, kotrež cžitaja, tamnych bohazabycžiwyh, njevěriwych a njeſhmianych czaſopisow, kotrež ſo wſchudże nadenu, hdny ſo z katholſkoho ſtežniſhceža hisheže doſez pschecžiwo tomu nježela. Tohodla je pschiflischnoſež kóždoho katholika, zo pschecžiwo tomu po ſwojich mocach ſtutkuje. Tohodla hndze drje tež wſchitka práca katholſkich ſpiſaczelow podarmo, doniž je cykli piſmowistwo w rukach jich njeſhceželov; pschetož nimamy wjac cykli knižeſtwa za ſo, tež nic wjetſichim ludow, katraž by we wſchelakich krajsach ze ſwojim hlosom nadę wſchitkim knižeſila; njeſhodži ſo wjac tak do domu Božoho, zo by ſo tam předowanjo ſlyſhako, wěra

je nětko bôle wèc jenotliweje wošobý, kaž w přenich lèstvotkach cyrkwe, a Bóh dał, zo tola njeby naposledku wèc maleje mjenjschim byla!

Zo bydhu tohodla nic jeno našti Serbja, ale tež katholikojo z cyka pše-
wulku wažnosć písmowstwa spóznał i joho podpjeranju tak rjec za swoju hłownu
staroscž měli! By so na sveće tež učhtožkuli pšeměnisko abo cyle hinał było,
wera by zaſy w tycacach a tycacach duszhow wotucžila. Z pjeniezami, kotrež bydhu
so za tule wèc narwale a nahromadžile, bydhu so dobrí spisaczeljo móhli dobycz,
kotiž bydhu lud wjedzeli wodzicž, a zameſćeje bydhu so na město někotrych spisaczelow
móhle sta druhih dobycz, kotiž trach jù nětko hubjenstwa dla nuzowanii pola
njepšeczelow sebi zežiwienjo pytacz, hdzej potom swoje samiſne a druhih duchowne
zbožo kaža.

By so potom wjac dobrych, zabawiaczych a tniich časopisow móhlo założicž,
kotrež bydhu so dobroho ducha a wobſaha dla cítaſe. Pſchetož tajke dobre wècy
hjideče na tym najbóle čerpcja, zo je tych tak mała liczba, kotiž je podpieraſa
a spěchuſa. Tu snadž nechtóžkuli z ramieniomaj ſežahnuje a měni: „Haj to drje
je bórz prajene, ale hdze pjeniez dobračz?“ — Najprénje je chycež, a potom
pſchez wſchelaku złutniwoſć, na kotruž sebi nětko hafle njemyſlimy a kotraž by
cyle lohka byla, wjele dobužemy. To džen je runje naſche njezbožo, zo many
wjdndže swoje „ale“ a „hdz by“, zo na kóždy dopofaz a kóždu pſhicžinu ſto
druhih wirczow a zdaniwych „pſhicžinow“ pſhicživo tomu pytamy a namakamy.
Tón abo tamón ma so za druhe wècy staracž, tu zaſy njeje khwila k cítanju,
druhomu so njeſubi, zo to tež pjeniez placiž, a tak to dže dale, bjeze wſhōho konca.

Tola dobra wèc so ſama khwali, a ſchtóž je wopravdże wulku wažnosć
piſmowſtwa w naſtich časach spóznał, njezměje drje pſhicživo tomu tež tajkoho
wukložowanija.

Ale jow džě ſchpat teži, zo so tale wažnosć njeſpóznawa. Hdzy by ſebi
kóždy jeno pomyslik, zo je katholiske piſmowſtwo runje w naſtich časach ſobi naj-
wažniſha a najmocniſha bróni we wulkim wojowanju za ſwiatu wéru, kielo by
jich potom zameſćeje z cyklu wutrobu naſwjetshe wopory pſchinjeſlo za tule tak
dobru wèc, kotraž nic jeno ſtore ale tycacore plody njeſe. Hladajmy jeno na
druhe ludy, kotrež njeſju naſheje wéry, ſhto nječiniſa tuczi wſhō za rozmnoženjo
ſwojeje wéry, na pſchitkład Fendželzenjo, kajke hromady nabožnych knihow, biblijow
a wſchelakich piſmow njeſwidželeja ſéto wot ſéta khudomu ludej darmo abo za naj-
tuňſhi pjeniez, zo bydhu tak swoju wéru rožšherſeli! A byrnje tež wispěch tajkoho
procowanja, tajſkich pſchewulſkich pjenieznych woporow čiſte ſnadny był, njeſadža
ſo tola wotraſhiež. A ſhto my katholikojo, my najbožowniſhi wſhēch ludow
na zemi? . . .

Wot druhih ludow dyrbimy potajkim wuknycž tež tajke piſma podpjeracž,
kotryhž ſami nječitamy; pſchetož njezměny ſwoje zbytkue pjeniez lepie nałožecž,
hacž zo traſh z nimi dushe bludzachych bratrow z weczneje zahuby witorhnjemy
a ſwiatu wéru, najwyſhſeſte kublo člowjeka, rožšherſez pomhamy!

A many tola tež ſami pódla wužitk, pſchetož doſtanjemu piſma, njech ſu
časopis abo knihi, a móžemy ſebi je khwacž, ſchtóž je prawje wažne. Pſchetož
dobra kniha je nam druhdy ſpomožniſha hacž traſh pſhaczel, pſchetož
wona naſ ſenje njeopusheži, jesti my jeje njeopushežimy; wſchudže móžemy ju
piſti ſebi měcz, hdzej ſo to z pſhaczelom njeſodži. Pſhaczy móžemy ju hospo-
domacž a tola nímam piſti tym ſchłodny, pſchetož wona njeje a njeſiſe. Čiſtymy ſi
ju hdzy hdze do kuta, dha ſo nam njehórsahi, wſchitko ſebi lubicž da. A hčemyli
zas něchtó wjedzecž, pſhincidžemy ſo jeje zaſy praſhacž, nam ſas radlubje wot-

mołwija; haj na někotre washynjo je taſka kuiha kłmańčha, hacž žadny pſhuczel: wona nam wſhitku a cyku werończ praji, ſhtož traſh ſebi pſhuczel zwěrlik njeby, abo ſhtož traſh bydmy jomu čchyli po njeprawdze za zło wzacž. Haj taſka kuiha woſtaije nam ſverna hacž do ſmjerze, hdyz nam pſhuczel husto doſcz do czajaſa wumrie. — Tak mołk hiſhczé tu wjèle wo tym piſacž, tola džens njech je doſcz. Kózdy paſ, kotrý ma jeno něchtio dobreje wole, zavěřeſe tež ſpóznaſe wažniowicz piſmuovſta, ſpóznaſe ſwoju pſchisłkuſhnoſcz je po dypjeracž, woſbeſie paſ pola nas „ſerbíſe“. Tomu daj Bóh ſwoje zbožo a zohnuwanjo! — Ž.

Krótkie předowanjo.

Znate je tamne krótkie předowanjo, kotrež ſwj. Jan ſczenik čaſto we ſwojim měſcze Ějeſu džerěſche a kotrež z tſjoch ſłówow wobſtejeſche: „Džeczatka, lubujče ſo!“ Be hižom 100 lét, moch běchu woſtavile, njemožechе wjac kłodzicž, ale dyrbjeſche ſo, kaž to hortue podawizny nau ſowjeſeſtwa, do zhomadžizny uſyńcž dacž. Tohodla njemórkotaſche nichto krótkoſeſe předowanja dla. — Kuschiſtke předowanjo, haſo tute ſwj. Jana, mějeſche njedawno w irſkim měſcze Dublinje čeſcehódnym tachant pſchi ſwj. Petru tam, z imenom Kirwan. Tutón 70létny měſhnik je hoſpodař we wulfim wuſtawje za ſyrotu; čežka khorocž paſ wjaza joho druždy njedžele doſko na ſožo. Njedawno woſzemi we nowinach, zo budje pſchichodnu njedželu za ſwoje ſyrotu předowacž, doſeliž nuza bě wulfa w domje, ſhtož w Frifej nicžo nowe njeje. Sobotu na wjecžor pſchimy joho zaſu khorocž — wiež we čjukach. Wjeku ſo cyku noc z boſočzemi, pſchimy ranjo, dopoſdnu a ſkončinje hođina, zo dyrbjeſche na kletku. Hicž njezamiož, a tola běche nuza tak wulfa a telko ludu w cyrkwi, zo ſlubjene předowanjo wotpowieſcz njemožech. Tu porucži, zo maja ſo wſchě ſyrotki, džel z nich poſnahi a ſmjerč bledy, woſtawia zhomadžicž. Won ſam bu na kletku donjeſeny, zbehny tſhepotajlo ſwoju ruku, a na ſebi dowérjene ſyrotki poſkazujo, praji k ludej: „Hlejče!“ Po tutym ſłówie ſyph ſo, z boſočzemi pſchewzathy, do kletki. To drje je najkrótkie předowanjo, kotrež je ſo dotal pſched tak nadobnej zhomadžiznu mělo, krótkie, kaž tamne ſwj. Jana w Ějeſu, ale tež cykle we duchu ſwj. Jana. Kaž tutón ſczenik njepſchetaſtwaſche, doniž běche hiſhczé ſchričzka žiwenja we nim, k luboſeži bližſchoho napominacž, kotrež je dokonjenjo zaſonja, tak tutón měſhnik w Dublinje k ſmilnoſeſzi, kotrež čežki ſud Boži pſchewinje.

Njebě žadny čłowjeſ, kotremuž ſo po tutym předowanju ſyzy z lica njeronyjachu. Kózdy dawaſche, a ženje traſh ſo w irſkej cyrkwi telko na dobo ſladowalo njeje, haſo w tutej hodžinje.

Pſchipoſdnu bu móliczim ſyrotkam po doſhym poſčeže kaž kwaſny wobjed pſchihotowanym a na drugi džen ſo pſcheklate koſchulti z nowymi pſheměničtu. — Widžiſh-li hdze ſyrotu, dopomí ſo na tute „Hlejče!“ Móžesčh-li, dha pomhaj: ſyrota je předowanjo, kotrež žiwe po ſwěcze kłodzicž. — ſ.

Zdjeržče ſo hrozných ręczí.

Němiske pſchisłowo praji: „Czohož je wutroba połna, z toho hort pſcheběſi.“ — Njepokazuje ſo werończ tohole wuprajenja we wſchědnym žiwenju čłowjeſkow? Sprawny bohabojaſny čłowjeſ tež jeno werończ ręczí, ſwojego bližiſchoho čeſczi a tež wo duchownych wěcach radu powjeda.

Ze-li pak wutroba skażena, z hroźnymi pschedstajenjemi a żadoscjemi najpijnaja, dha też z horta tajkoho čłowjeka njekhmane ręcze beža, kaž jucha ze świnjacoho khléwa. Taikie njekhmane ręcze pak nic jeno wopancanu wutrobu wozjewja, ju też za drugich, woſebje za młodoscż jara schłodne. Kaž pola natkowaceje khorosze, n. psch. pola jětrow, powetr w khorę jſtvi strojnych lochy z tejsamej khoroszju natyknię, tak a wjele bóle so pschez hroźne njeħabite ręcze woſebje młode wutroby skaża.

Zrudny pschikkad schłodnoſće hroźnych ręczi powiedaja katholiske nowinu z jenoſo pruskoſo měſtočku:

Węſche tam psched lětami kowarſki miſchtr žiwy, kotryž bęſche hewał pilny we swoim džěle, sprawny ze swoimi sobuczłówjekami, ale tele rjane ſomotnoſeże bęchu za njoho bjez zaſlužby, dokelž bę jara liwki we wopytowanju božich ſlúžbow, daſche fo tež lochy z wulkim hněwom pschewzacž, woſebje pak mjeſeſche woſidne waschnjo, zo hroźne žwanja a plampanja wuſtorkowaſche. Joho žona bę zahe wumrěla a woczehnjenjo jenicžkoſo synka, Pětra, doweri komat swojej ſotſe, kiž Afra rěkaſche. Afra bę drje pobožna, tola jara mjeſhka pschezjivo bracham małoho Pětra. Nan fo dale jara za swojoho syna mjeſtarſche a ręczeſche tež ze swoim kowarſkim, byrnije to mały Pětr ſkyſchał, wſhelaſe hroźnoſeże.

Każ džeczo wſchitko, schtož widzi a ſkyſchi, lochy zdžerži, naukuńy tež Pětr wot swojoho nana hroźne ręcze. Hdyž pocza do ſchule khodzicž, powiedaſche hižo swoim ſobuschiſerjam hroźne tryſki. Tola bórzy pytny to kniež wuežer, a bu Pětr khostany. Z bojoſeže psched puſkami wostají jo Pětr dale zjich ręczi.

Po dokonjanych ſchulſkich lětach da joho nan krawſkomu miſchtrę do wuežby, dokelž bęſche Pětr ſlabych ſtaſow. Miſchtr, z imienom Klaus, bęſche jara dobrý katholik. Nječerpjeſche we swoim domje žane zle ręcze. Przedny bač kowar swojego syna Klausę do wuežby da, praji tutón jomu, zo krucze na to džerži, zo w joho domje žane njekhesczanske ręcze, žane faktrowanjo a žane plampanjo fo ſkyſhcz njeſmě. Zwazi=li fo žadyn wotrocž, wucžownik, cieladnik, taikie ſłowa wuprajicž, dha fo přeni króč napomina krueže, druhi króč pak fo z domu wupokaza. Pětr jako wucžownik fo z wopredka pschezjelu, poſkuſhny pokaza. Hdyž pak miſchtr junu doma njebeſche, pocza hroźnie žortowacž. Klaus to zhoni a Pětr doſta zaſlužene khostanjo. Miſchtr w tež Pětrowomu nanej wozjewi a pschistajji, zo drugi króč, hdyž Pětr zaſy wile ręczi, fo preč wucžeri. Tola Pětr njebe poſlepſcheny, pola swojego miſchtra drje jo na ſtežbu bjerjeſche, tola hdyž fo wonka z hólcom ſetka, kotrohož znajeſche, wukdo psched nim swoje woſidne myſle pschez njekhmane powiedańczka. Tola miſchtr bę mjeſečo za nimaj ſchol a wſchitko ſkyſchał. Wón wozmy Pětra, gmeſeſche jomu krute poroki a porucži, zo dyrki hnydom swoje węcy hromadu wužaž a domoj hicž. Potom pôšla Pětra, pschewodžanego wot jenoſo wotrocžka, zaſ domoj k nanej. Tón zhoniwski, iſto je jo ſtało, fo ſuronje rožněva, hanjeſche a zeleſche zatraſhnię, a nabi joho. Pětr pak rjeſny: „Sym jeno te ſłowa ręczał, kotrež sym wot tebie ſkyſchał a kotrež sy za dobre ſpóznal.“

Tola nan, kiž swoju ſamſnu winu ſpóznacž njehaſche, rožněwa fo hřeſeje bóle a zawaſa: „Ty mi poroki cžiniſch?“ Blíži tym hrabny ſwoj kowarſki klepar a cžiſny jón z cyſej mocu za swojim synom. Pětr, wot kleparja žaſtoſtruje ranjeny, padny na zemju woſlajo: „Zézujo! ſmilnoſež!“ Nan jo ſtróži, a hdyž kowarſki pschibęža, zawaſa ze zadwělowanjom: „Ja sym swo-

joho syna skóncoval!" Hymdom ludžo hromadu běžachu. Jedyn dobeža po lekarja. Tón wuprapi, zo je Pěetr drje hiščeže živý, zo pak za krótki čas wumrje. Pěetr pščinidže tež zasy k sebi, a dokoře běchu ludžo po duchownoho byli, mójesche so spowjedacž a ze swojim nanom so zjednacž. Želnoščiwi došta Pěetr svj. sakramenty a wumrje. Joho man pak bu do jaštwa dojedzeny a mějesche tu wulku hnadu, zo pščez želnoščiwi generalnu spowjedž so z Bohom wujedna.

Zatraschne zamoščenje tajey ludžo na so bjeru, kotsiž wosebje pščed mloďmi njehaúbite rěče wjedu. Tajey su duchowni mordarjo njevinovatoscé a husto wina, zo wot nich zawjedženi njepercziwoſćí so podadža a do časnoho a wěcznoho njezboža zapadnu. Hladaježe so njepercziwych rěči!

P. T. N.

Serbški list z Ameriki.

Zo nowa cyrkę w Bacžonju wšchem katholškim Serbam a Serbowšam na starošči leži a zo dheedža wjihitec, kiz hdžekuli wo tym žhonja, z lubošču a woporniwoſću sobu pomhacž, to móžu tónkrócež z nowa dopokazacž z listom, kotrež je Serbowka w New-Ulmje w stacze Münnesota w Americh 12. hapryla pišala a kotrež je 28. hapryla do Budžishina pščiščol. List je derje serbsch napisany a rěka takle:

"Wyskodostojnyj knijež! Moj bratr je mi našpomnił, zo so w Bacžonju nowa cyrkę twari, a prošešeže, zo bych so tež ja na to dopomniła a něčjto k pomocy darila. Ja sebi tohodla dowolu mały dar na Was pôslacž. Bych drje radý wjac pôslala, ale my smy w poslenim lécze fami jara njezbožowm byli a wot wulkoho wětra sirowje škłodowali, kotrež je nas 16. julija 1881 domapýtał. Nascha cyrkę je nimale eyle hromadu panyka. Wěžiny kryw je so wottorhnył a zwony su dele panyli a khětro rozbili. Cirkę smy, Bohu budž džak! hžo w zaúdženym lécze z nowa natwarili; wěža pak so w tutym nalečzu twariež pôčzne, tak zo budža nas snadno swjatki zwony zasy ze swojoho prawoho města ke mischi wołacz. Kajte njezbožo to loni pola nas bě, sebi nichčo myslicž njemóže; pščetoz w běhu bětšk hodžiny nimale eyle město w rozpadankach ležejše a nam napohlad zapuščenja města Jeruzalema pščed woczi kladžejše. Tola pak je hžo w zaúdženym lécze město, kaž by z procha wurošťo, zasy nimale eyle natwarjene, dokoře bohacze smilne dary z cykleje amerikanskeje Unije pščiščadžachu, tež wjèle twarcem bu nam z druhich městow pščipóšlanych, kiz nam twariež pomhachu, tak zo cžim spěšnijscho do porjada pščinidžehn.

Ja pôszejelu Wam k čeſeſzi Božej halo pomoc k twarjenju cyrkwe w Bacžonju 15 dollarow amerikanskich a nadžiju so, zo 54 markow němškich dostanecze, na moju wosobu; dale wot Pětra Zoffi, rodzenoho z Granicy 5 dollarow, po nemškim snadno 18 markow. Proſhu nam pôstku khartu halo kwitowaniku pščipóslacž.

Tež bychmy radý wěželi, kaf wjèle „Katholški Poſol“ płačzi z pôsifkimi wulkožkami za pôſlanjo hacž do Nowoho Ulma. My bychmy sebi jón pozdžiſčko sfazali.

Wostanu atd. Marija Schulze (Škołczina) rodžena Kóžnikec abo Wenelec z Workleč."

Tak piſhe w dobrej a čiſtej serbškej rěči nascha Serbowka, kiz w dalokej Americh za to so interessuje, ſhtoz Serbia we wótcym kraju čzinja.

Šhtoz čeſčzomna Serbowka žada, čcemy radý wobstaracž. Sobotu wot pôszejemu wjihitke šetniſche čiſla Poſola, a potom kóžde pščiščodne čiſlo wosebje.

Niech wona kóždolétiuje hako sobuštau towarzystwa s. Chrilla a Methodija 1 m. 50 p. placzi a porto, kiz za kóžde ežisko jenož 5 pjenježkow wuežinja. Hdyž so w New-Ulmie něchtó tež za nas woſebje zajimawe stanje, ujeh nam tamni Serbia to napisaju! Něcko poruczany Waju, ežesízena krajanka a ežesízeny krajano! do Božoho zakitanja a pschejemny Wamaj a Waschim wot Boha wjehitko dobre.

M. H.

Z Dužich a Satskeje.

Z Budyschima. Nashe nabožne pišmowstwo je so wo dwě malej ale jara wnjitnej knižen pschypporilo, kotrejž je radwořski l. farač Ducežman tudy ežishežecž dat. Prénja ma imeno: Pobožnoſeže bratrstwa mřežach a wotemrjetých pod imenom smjertneje styknoſeže Ježiſa Khrystusa atd. (60 ſtronow we wjehichim 32^o). Wona podawa powučenjo wo bratrstwie (winstawki, wotpiski atd.) a pobožnoſeže tohole w Radworju wot l. 1768 wobſtejaceho bratrstwa, kajkež jo na ſóždy džen, na pjatkach a na wěſtých nježelach a ſwjedženjach ſpěwaju. Druha knižka rěka: Hvězda. Modlitna knižka za katholickich křečežanow. (104 ſtronu w najmiejnijkim 32^o formacie.) Wona wopſchija najtrebniſche pobožnoſeže a dhee woſebje džecžom, puežowacym, wojakam a druhim, kiz wjetiſche kniži ſobu noſyčž niemoža, rády poſlužicž. Piſmo je drobne, ale rjane a za mlodych lindži je krótke abo jednore čažanske piſmo pschyhodniſche dyžli němſke wuróžkowane a zefftajane. „Piſma ſo njeſtrož, wjehak jomu bórzy pschyvniknjeſh.“ ml.

— Po jutrah je hiſcheze do katholickoho wužerjstho ſeminara zastupil Bernhard Bräuer z Kukowa, dotal ſchuler na realcy w Drežđanach.

Z Hajnic. Na prénjej nježeli po Žutrah („mlode Žutry“) ſvjeczeſe ſo w tudomnej kapalec preni króž prénje ſvjate wopravjenjo džecži, kotrejž běſe 7. Dželaczerjo běchu kapalku pěknje wudebili. Wſchitkim, kotsiž ſu k twarjeniju kapalki pschinosthowali, k wjeselu móžemy zdžesicž, zo ſo pschyhodny domecžk boži pilnje wužiwa a wopptuje. Wysche porjadnych božich ſlužbow (druhu a ſchwórtu nježelu měſaca) hromadža ſo tam pobožni na nježelſkim popoldnju k zhromadnej pobožnoſeži, wobſtejacej z róžowca a druhich modlitwów. Za dohotowanjo božich ſlužbow kipi ſo w Drežđanach harmo-nium (male piſchežele) za 390 mk., k čomuž je ſo k wopomnijecžu na wotemrjetohu 100 mk. pschez hnádnoho knieza biskopa darilo. Za živých a wotemrjetých dobroczerjow kapalki ſo kóždy króž po Božej mſchi zjawnie modlitwy ſpěwaja. — Měſtuſež woſko cykwički je něko rjenje pschyprawjena a poſadzana. Wulki pak je hiſcheze doh, kiz na kapali wotpocžuje, dary po tajkim za nju ſo z džakom pschijimaja a ſu zaněſeſe jara derje na kožene, dokelž móža khudži dželaczerjo jenož jara ſnadne pschinotſki pschyppewacž. Niech nam ſwaty Žózef pouha hoſpodaricž, tak za duſku kož za eželo!

Z Maſloho Býelskowa. Srijedu w noch 26. hapr. woſko 12 hodž. je ſo tu Serbam derje znata Kachyporec korežma wotpaliſa. Dokelž běchu domiſach runje w prením ſpanju, móžachu ſedma ſamí plomjenjam wužeknjeſ. Špalici ſo dwaj konjej, pos a t. d., tež pschez 100 kórcow woſka. Woheň vě drje za koženy.

Z Baczonja. Po wobzamkujenju twarskoho wnbjerka naſheje cyrkviſe, kotrejž zaſkad je hižo wuryth, je l. professor Seck blankeyt murjerſkoho a eželiſtoho džela zeffajal, kotrejž majit miſtrowiſe do 15. t. m. wujpeliujene wotodačž. Z nich ſo potom jedyn abo dwaj wuzwolitaj a murjerſke dželo ſo zapocžije. Hdyž pak budže zaſkad z wjetſkoho džela wumurjowanym, položi ſo ſvjatočežuje

zakładu abo po prawym róžku kamieni, kij dyrbi po postajenju pschi zemi widzecz bycz. Miejsz tym smy nětko najprjedy trébnu studniu wurycz a wumurjowacz dali; zbożownie znamię bě, zo hižo pschi 10 koheżach hukobokosze dobra wodu nacmakachym, tak zo je studnia nětko jenož 11 koheži. Studnia płacz i jenož 152 markow, hdzj je so pódla darmo pomhało. Tak je Petr Věr ze Žywic studniowe drewnia z Kamienca pschiwjeż, Jakub Piech z Baczonia fóru do Porchowa a klumpowy stolp atd. pschiwjeż. Kamienje su zasy wozyli: Marija Rebischowa 13, kublej Zemer z Preczec 10 a Schewcik 5 fórow. Mjena tych, kotyż su pschi ryczu zakłada pomhalo, pschiunisem do spolne hakle pschichodnie. Za twarstki budu stał Miklawsch Nobel z Čornec a Jurij Cyž ze Žywic kózdy fóru deskow z Korzymia sem pschiwjeżloj. Tak jenož skutkujmy po tychle dobrych pschikkadach dale ze zhromadnymi mocami! Pschispomnicz hiſceče čeemy, zo je tule póndželiu poslerija trébna dowolnoſez wot hamtskoho hejtmanſtwa tež pschedsydze wubjerkia pschipoſlana.

M. H.

Z Chrósczic. Na bělej nědželi wotbu so w naschim domje božim přenje swjate woprawienjo naschich džeczji na jara swjatočne waschnjo. Do raných letejch běchu so džeczji w ihuli zhromadzile, z wotkelz buchu z khorhowiem a w swjatočnym czahu wot kujeza fararja do cyrkwe wjedzene; zwonjeſche so a kózde džeczjo njeſeſche swěčeku w ruce. Nětk bě boža mscha. Pschi woprowanju džechu džeczji ze zaſwěčenymi swěčkami k woporu, a hdzj bě čas k swj. woprawienju, wobroczi so kui, farar a mjeſeſche na zakladze ſlowow „Bofoj budž z wami“ hujacu rēcz. Napominaſche džeczji, zo njebyhu tola ženje nětko doſtatū czystotu wutroby z częſkim hréchom zhubile a zo byhu stajnje byſe temple Duchu swjatoho, w kotrychž nasch zbožnij Ježus Chrystus rady swoje wobydlenju ma. Tež starjich napominaſche, zo byhu ze zlym pschikkadom džeczom czystotu wutroby njerubili. Na to wobnowjachu džeczji wótſe křečeñſki ſlub, ſpěwachu japoſtolske werywuznaczo a Wótcze-nasch a džechu zawěſcze z dobrę wutrobu přeni króz Jechnju Bože, kotrež swęta hréchi preež bjerje, k ſebi wzacz. Pschedzele wopowiedowachu z krajinymi znykami swoje ſobnczęſzo, hdzj so kherluſch „Swjath, swjath, swjath“ zaniese. Njech tola mſkde wutroby, haj cyka woſada husto na naj-krainjich džen swojeho živjenja ſpominaja!

—la.

Z Jasenicy. Nědželu 23. hapryla, halo na narodnym dnju Joho Majestosče kraſa Alberta, mjeſeſche tudomna katholicka bjeſada woſebitu swjedženiu zhromadziznu. Khorhowje a transparenty we woſnach debjachu khežu porjadnych zhromadziznow.

Z Drežđan. Joho Majestosč kral Albert je so 20. hapryla ze swojeho pućzowanja zas do Drežđan wróczil. Na częſkim dwórniszechu powita joho pryne Jurij ze swojej ſwojsbu a wjele najwyšichich zaſtojnukow.

3 chłoho swęta.

Němcka. Němſki rajchstag bu schtwortk 27. hapryla wotewrjeny. — Tež komisja domu knejzich (herrenhaus) je nowy cyrkwiſki założi z wulkej wjetſchinu pschijala a jenož někotre mjenie ważne pschemenjenja pschidala. — Wę zwiaſkowej radze (bundesrat) bu wo tobakowym monopole wothloſowane; běſche 36 hſosow za monopol, 22 pschedziwo njomu. Pschedziwo monopolie hſosowachu Sakſka, Bajerska, Hesynska a t. d. Z tutym wothloſowanjom paſ za monopol hiſceče wjele dobyte njeje, pschetoz wot rajchstaga budże wotwihowacz, hač so monopol pschiwoznię abo nic, a w nim budże wěſcze wjetſchyna pschedziwo monopolie. Z centra su pječza jenož tijo zapoſlanch za njón.

Bajerska. Kąž je znate, je na bayerskim sejmje wjetshina katholaska. Je so tymle katholiskim zapóslancam hžo wschelako porokowało, zo krucze njeſteja a knježerſtwu wſho dowoleja. Dyrbi pak so tola prajiež, zo katholscen w Bayerskej žanu swoich zaſadow hiſcheze puſtcežili njeſſu. Zo tak wjele dokonjež njemoža, ma swoju winu w tym, zo cyrkwi njepſhczelny minister Luž pola swojego krala jara derje ſteji. Hdy by tón joho nježeržał, dawno by ſwoje zaſtojnſtwo zložicž dyrbjal. Tež krajna rada (podobna naſtej prenjeſtomorje) ſteji z wjetſcha na liberalnej stronje. Zo pak minister Luž w poſlednim času wjele mjenje pſhczewo cyrkwi wuſtuſuje dyžli předy, je zaſlužba katholſteje wjetshiny w ſejmje.

Badenska. Po 14-lětnym čakanju doſtanje nětko freiburſka archidiöceſa ſtönežnie zas archybifkopa; wuzwoleñy je kniez Orbin, dotalny zaſtaraczeř biſkopſteje woſady. — Znath ludowy ſpiaſczel profeſor Albań Stolz je cježich ſchorjeł.

Italska. Pruski zapóſlanc pola Vatikana w Rómie, kniez v. Schlözer, je zaňdeny tydženj pola ſw. wótca ſwiatocžnu awdiijencu měl a pódla ſwoj zapoſazanski liſt pſhcepodał. Bamž ſedzeſte pod baldachinom na trónie, wobdaty wot ſwojeje nobelgardy. Ma Schlözerowu ręcz wotmołwo wupraji ſw. Wótca ſwoju wiesoſož nad zwjožkom, kž ſo nětko z pruſskim knježerſtwom z nowa wjaza; wotpuſhcziwski ſwoj dwórfki ſtat niějeſte potom hiſcheze poſtobžimy doſho woſebite rozrečzowanjo z poſlancem.

— W poſlednim času bu bamž wot někotrych mōcenarjow wopytany. Poſtu pola njoho pruſki prynce Heinrich a würtembergſki kral. Su z poſlednjoho wopyta tukali, zo chce ſo würtembergſki kral do katholſkeje cyrkwe wróćiež, na tym pak ničo wěrno njeje. — Z Rómą tež piſaja, zo tam za nětore nježele wopyt ſakſkoho krala a kralojeſe wočkuju. — Protestantſki profeſor Geſſken ze Strasburga, wulki njepſhczel kulturfamſa, je pola ſtanoho ſekretaria Jakobini-a pobyl.

Francózska. Kąž je znate, je francózſke ſwobodnomurjerſke minifteſtvo w komorje a ſenacze zakon pſhczewiſhczalo, kotryž w ſchu wěru, wſchě nabožniſtvo z ludowych ſchulow zahanja. Z tutym zaſtonjom ſu tam poczeli koreni wſchohoho katholſzanskoſtoho živjenja podrywacž. Kajki džiw po tajfim, zo ſo ſtönežnie katholikojo cykloho kraja zbehaja, hotowi bjezbóžniomu zaſkonje ſo ſtajecž. Wo waſhnuju wuſtuſowania pſhczewo zaſkonje hiſcheze njeſſu cykle pſhcežene. Budže drje prawy pucž, hdyž biſkopja a lud hromadze zaſkon wotwobročiež abo niſchłodny ſežnič ſpýtaja, pſhetož nic jeno wěra, tež ludowa ſwoboda budže podryta, jeli zaſkon ſo wuwyedze. Boh najlepje wě, cžoho dla bjezbóžniſci w Francózſkej tajke pucže dóniež da: lud dyrbí tam z duchownoſci ſpanja wubudzeny bjež, pſhetož nježybi ſo zabyež: Francózſka je nima le cyła katholſka! A tónle katholſki kraj da ſebi wot bjezbóžnych hubakow ſwoju wěru kaſyež haj zahanjecž! Zo ſo katholikojo hibač poczinaja, widźimy z toho, zo chcedža wot 9. hacž do 13. meje wulku katholſku zhromadžiznu w Parizu džerzeč. Wažne je poſtajenjo biſkopa w Vannes. Porucza duchownym, zo dyrbja wólbui do ſchulſkoho wubjerka, kž ſo traſch na nich dónidze, na kóždy pad pſhcejcz. Dokelž budža w mnogich woſadach ſchulſke wubjerki jenož z katholikow wobſtač, móža ſo tam ſchłodne zaſkonje po móžnoſci woſlabicž. — Tójhdy pak drje budže hiſcheze tracž, předy hacž francózſch katholikojo cykle za tym pſhciūdu, kajke wiňowatoſcze za wěru halo naſiſwječiſcie kublo naſch čas naſkladuje. — 21. hapr. běſhe hžo w Lille zhromadžizna

katholikow, hdżeż so założenjo „katholicko zwjazka” wobzamku. Najślim plo-dam statne schule zrawież dadža, widžijsch z tohole podawka z Bordeauxa pią-noho. Z jeneje tajkeje schule pščiūdze tam holca k fararzej a prosřeſtje, zo by ze zapiska džecži, kotrež niejadu k přenjomu swj. woprawjenju hicž, wu-schmörnjenia była. Farar da holcnej macžeri k sebi pščiniež a napominaſte ju toho dla. Tu na dobo holca, kijž běſte tež pódla, wupraſny: „Pſche czo dha mam k woprawjenju hicž, ja tola do žanoho Boha njevérju(!!)”

Naležnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 237. Jan Mětowski ze Sl. Boršče, 238. Just w Lampertswalde, 239—241. z Hórkow: Dom, Zarjeńčki, Šócka, 242. 243. z Baćonja: M. Šewčik, Šewc, 244—246. z H. Sulšee: Domaškoc, Pječka, Hendrich, 247. Zmij z Haslowa, 248. 249. z Hory: Krawża, Lenš, 250. Zynda z Banec, 251. Zmij z Wu-toleči, 252. Kral ze Zarča, 253. Lebz z Nuknicy, 254. Křižank z Pozdec, 255. Žur z Hory, 256. Jak. Hajník z Jaseńcy, 257. Jak. Šerc z Khróscic, 258. Rab z Jawory, 259. wučer Mikl. Hicka z Ralbic, 260. Jakub Šolta z Konjec.

Za cyrknej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal naliromadžena daň wučinjeſtaj 51,265 m. 85 p. K česi Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Mikławš W. z Wo-trowa 4 m., M. B. ze S. Pazlic 1 m., přez knjeza kapł. Šoltu: M. S. z H. 8 m., Just z Lampertswaldu pola Dahlem 10 m., njemjenownana z Hórkow 2 m., Hana N. z Jaseńcy 6 m., z wotkazanja njeboheje Marije Donatowej z Nuknicy 1200 m. w sakskich 4 procentskich papierach z danju wot 1. januara tohole lěta, přez knjeza Vincencę: N. z Kanec 3 m., Hana N. z Jaseńcy 6 m., k česi Wutr. Jéz. 2 m., njemjenownana z Khróscic 150 m., C. z Pěškoc 50 p., Marija Šołćina rodž. Kóžnikoc z New-Ulma w Americy 15 dollarow a Pětr Žofka wottam 5 doll., woboje w hromadze = 82 m. 30 p. (po wotčehnjenju porta).

Hromadze: 52,740 m. 65 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8090 m. — Dale su woprowali: „Swj. Józefje, budž mi z wučerjom” — šulske džecto z Njehjelčic 2 m., M. S. z H. přez knj. kapł. Šoltu 4 m., z Budestec 15 m. — Hromadze: 8111 m.

Z nakładom podpisanoſtu su wuſle a móžeja so w expedicijach „Póſla” dostać:

Pobožnosće bratrstwa mrějacych a wotemrjetych pod mjenom „Smjertneje stysknosće Jézusa Khrystusa na křízu k dobycu zbožneje smjerće”. Nowy wudawk. str. 61. (Zwjaz. 50 p.; ze złotym zrězkom 1 m. 25 p.)

Hwězda. Modlitna knižka za katholskich křesčanow. Druhi wudawk. str. 104. (Zwjaz. 30 p.; ze złotym zrězkom 1 m. 25 p.)

Přisp. Z nakładom podpisanoſtu w krótkim času wuñdze:

- Khwalée Knjezowe mjeno.** (2. wudawk. str. 488) a
- Róčna Swjatnica katholicko křesčana.** str. 1158.

Handrij Dučman, farar.

K wobstaranju zwonow za twarjomne cyrkwe su dobrocživje dali: ff. farar Müller z Woſtrowca na 30 pimtonow cyna a moſaza, wučer Hicka z Ralbic stare pjenjezy. — Wyshe toho manu hiſćeje wot Marije Lebzynieje z Kowjec někotre wulke ſlěborne pjenjezy za baćonjsku cyrkę, kotrež hiſćeje pſchedacž nje-móžachmy.

Nedaktor a J. Łukaš.

Katholicki Czasopis



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 10.

20. meje 1882.

Lětnik 20.

Do Ameriki.

Sekretar towarzystwa swj. Rafaela za zakit katholickich wupuczowarjow z Němskeje, kniež Cahensly w Limburku, je redakciji dopis pôštał, z fotrohož tudy najzajimawsche džele wozjewjam.

„Do Ameriki!“ tak slyšti so wołącz po wslach a městach cykleje Němskeje. W předawskich lětach su w zymje jenož někotři wupuczowali; loni a lětša pak zyma njeje zadžeržovala, pschetož w přenich tjoč měsacach tohole lěta je pschez Hamburg, Bremen, Antwerpen a Rotterdam 64,129 wosobow wupuczowalo (loni 56,661 a 1880 jenož 7933). Z cyka wupuczowachu w zaždzenym lěcze z Němskeje do zjenoczených statow połnōneje Ameriki 248,323; lětša trach budže jich hischče wjac.

Schto je wina, zo telsko ludži swoju wótežinu wopuschči?

Množ du wotjal zrudnych cirkwińskich wobstejnosežow abo wysokich dawków we wótenym kraju dla. Hłowna wina pak su rjane rozprawy, kotrež wschitko w Americy jara rjenje wopisują, hačž by tam wjele lóže bylo žiwý bycž a zdobnu zaſlužbu dobycž. Su drje dobrí dželácerjo tam za krótki čas so derje a kruče zaſydlili, kotsiž možachu swojich doma bórzy z pjeniezami podpjerač, abo jim płacziznu pschewzezenja pôštač, su pak tež družy, kotsiž su tam do nuzi pschischi, kajkejež w Europje njeznajemy. Knj. Cahensly někotre strukle rozprawy wozjewia, a to toho dla, dokelž množ bjež sprawneje winy, malo pschijotowani na tak njevěste do dalokeje czubh so pschicza, jenicež so dowěrujo husto cykle falschnym lubjenjam. Agentam na tym leži, wjele ludži k wupuczowanju pohnuc, dokelž maja sami wulke dobytki pódla. „Zadyn, kiz jeno někaf so doma zežiwi, njeđyrbiň na wupuczowanjo myślicž; placži to wosebje starskim, kotrýchž džecži hischče wotrostie njejsu, pschetož wobcežnosće daloškoho pucža a hacž do krutoho zaſydenja su jara wulke.

Rólnich, kotsiž z najmijenšha 500—1000 dollarow (2000—4000 markow) hotowych pjeniez nimaja, njemôža so tam pozběhnycz, a bôle zamožicí dyrbja sebi tam, hódež je tuni kraj na pschedaní, kupicí, mjenujec ve Wisconsinje, Kansas-u, Minnesot-eze, Dowje, Illinois-u, Arkansas-u, Texas-u a Nebraska. Zo pat njebychú agentam do rukow panyli a snadž do krajinov pschischi, hódež je kraj hubjeny, hódež hodžiny daloko žana katholska cyrkej abo schula njeje, dyrbja so na duchownych taminoho kraja abo na towarzstwo swj. Rafaela wobroczicž. — Wustojni młodzi rjemiesl nicej dostanu dželo w městach."

Hacž do 15 posledních let běchu wupucžowarjo cyle sebi samym zavostajeni a buchu husto w pschistawach wo pjeniez a zamoženjo ziebaní, zhubichu po pucžu tež z wjetšcha swoju čeſcej a poccžiwoscej.

Je toho dla jara spomožne, zo je pod zakitom swj. arcjandžela Rafaela towarzstwo nastalo, kotrež je, dóniz wobsteji, hízo týsací psched cžasnej a duchownej zahubu zakitalo. Naschim lubym Serbam pak praju z basníkom:

„Wostaní w kraju, to cži praju, w swojim kraju narodnym; sy tež khudy, živ so tudy po čeſcej a spokojny. Njepraj: „Druhdže lepje budže“, to cži zapisane njej; w kóždym měsće nam'kaš wěscze zlé a dobre změschane . . . Cžer pjecž, dawacž, k dželu stawacž w schudžom dyrbisich zaměſcej.“

„Wboha Irſka.“

Tak dyrbí kóždy prajicž, kíž podawki, wosebje posledních njejdželi, w tuthym njezbožownym kraju zhoni a wopomni. Tale kupa, do jendželskoho králestwa ſluſhaca, mohla tak zbožowna býcž, když by člověčza zavisej a zívcej ju nje-pschecžehala. Krótki pohlad do jeje staviznow njezbožownyh woſud tohole wbohoho kraja najlepje spóznacž da. Běſehe to něhdy jara zbožowny kraj. Z čžasom zaswita jomu swětlo křhescžanskeje wěrnoſeze, kotrež bu wosebje píchez ſwiatoho Patricija, japoſchto řeſkeje, po cyklu tutej kupje rozhřejena a wobkružena, tak zo bu tale kupa z maczerju křhescžanstwa za wjele druhich krajow. Němcsa sama doſta swoju křhescžansku wěru z řeſkeje, píchetoz swj. Fridolin, kíž w lěce 511 nad Rheinom předowacž pocža, běſehe z řeſkeje. Po nim píchindžechu swj. Kolumban, Gallus, Trutpert (640), Kilian a druži z řeſkeje. Tuto kraj je tež stajnje kruče swoju wěru wobkhował a swěrny wostal swojej cyrkwi.

Hdyž toho dla hízo pod Hendrichom VIII. tež w Jendželskej z „reformaci“ wotpad wot katholskeje cyrkwe so zapocža, bu tež Irſka boryž nuzowaná, swoju dotalnu wěru wopuſtečie. Z čžasa kralowania kralowny Hildbjety pak pocža so w řeſkej zahubna wójna, kajkejež maja stavizny mało pschedladow. Kraj njeſmědžíſe katholicki wostacž. Hacžruniž pak jeno mało Irwo do protestantskeje jendželskeje cyrkwe pschedstupi, buchu tam katholický biskopja a měřichich wotsadženi, wuhnacži abo wotprawjeni a za to jendželscy tam sadženi, kotsiž tež cyrkwiniske zamoženjo dostachu. Najwjacž z nich ani do řeſkeje nje-píchindžechu, dokelž džen tam žaujich wosadnych njemějachu, ale wuzíwanu swoje dřehody z řeſkeje cyrkwe a dawki tamních katholikow w Londonje abo hódežkuli druhdže. Chcichu-li katholický Irwo duchownu pomoc, dyrbjaču sebi, hacžruniž ſurowje podčiſhczowani a cyle wukhudženi, swojich měſchnikow sami zdžerzecž a zeživicež — a tež to jenož chle mijelčo, píchetoz Šermwell běſehe na hlowu katholskoho měſchnika stajil 100 markow, runje tak wjele kaž na ſkóncowanohu wjelka! Híšeže w zanđzenym lětštoku wupraji tam jendželski sud: „Za tonje

niewiedźa nieżo wo existencjach (bycżu) katholikow we kralestwie; zo tam su, so jenoż z toho rozświetluije, zo knieżeństwo pshesz porstę hłada."

Rajebacż tajke zatraschnie psheschęhanjo wosta w njebożownym kraju lud swérny swojej katholskiej wérje. Za tajku krucoż a sweru namakam po cyhym swęcze mało pshikkadow; tajka swéra pał zaślużi wot Boha też wyrjadnu pomoc. Tu pshinje swoim swérnym krajanam wulki a sławni O'Connell, ludowy wjednik a agitator, kajkohoż swét hiszčeze wüdżał njebeše. Z dolhimi a nje-smierne czechkim będzenjom wüdrę tak rjec hordę a twjerdej Jendżelskiej nabożne wuswobodzenjo swojich krajanow. Joho wulsiw a duchowna moc na irski lud bęshe tak wulka, zo sta tyfac na joho słowo posluchachu. To Jendżelčenjo derje wjedżachu, zo by jeno słowczko ze stronę O'Connellowej trjeba było — a cyka Irsta by wobronijena pshecziwo swoim czechwilowarjam stała: toho dla njevérjaču sebi joho sprawnym żadanjam so spieczić. O'Connell pał njeopuszczęci nihdze a żenie zakonisti pucż.

W nabožniſtwje wón swojomu ludej swobodu dobu, w politisskim a bōle hiszčeze w narodohospodařskim nastupanju mōješče jenoż mało docpęć. W lécze 1846 wüdhri w Irskiej zatraschny hłód, dokelż tam skoro jeniečka chroba, neple, so radžile njebechu. Ze syłzami proszęše O'Connell w londoniskim parlamentze wo hłeb za swój lud. Potom poda so do Roma, zo by na rowje swiatoho Petra za swojich njebożownych krajanow so modlit, ale wón njeodosahny swiatoho města. W mēsće Genua skóńczy swoje żohnowanja potne živjenjo.

Hłód a njebożowne zarjadowanjo je wobydlerjom w Irskiej pomjeniſħalo. Je tam jenoż 5 millionow, hdźż mělo jich k najmjeniſħomu 10 abo 11 bycż. Tychach a millionu su dyrbjeli wuczahnyč, najbōle do zjenoczenych statow połnocnej Ameriki. A tola Irojo swoju wótcziniu lubnja, kaž mało druhich ludow; jich narodne spewy su tak nutrne a nězne, tak hłuboko zaczute, zo budze czechko podobnych namakacż. Wina hospodařskoho hubjeniſta su jendżelske zakonje, kotrež zlöszczeniye kraju potkocząja. Pshetoz kraj je za ratarſtvo, rjemiesko a psheczkupſtvo jara pshihodny. Zo moħl k schłodże Jendżelskeje zakęcze, to bęshe bojoseč, kotraž jomu woloszace zakonje tak dolho zapowjedzesche. Cykle knihi moħle so pisanż wo tym, kaž je so ze stronę mōcnejne Jendżelskeje wšho mōżne czinito, Irsku w najhlučsjącym hubjeniſtu gdżerżecż. Kraj, kotryż tola swojim wobydlerjam skuszęše, bu jim z mocu wzath a jendżelskim wulkokublerjam daty, kotiż jón zas Irskim pshenajachu, a to z tak czechkimi wuměnjenjemi, zo móža najejich, hdźż wšho k zbożu dže, lědma so zeżiwięc. Jendżelscy wulkokublerzy pał swoje njeśmierne dochody po wójczech krajac̄, jeno nic w Irskiej, wužiwaja a psheczinjeja.

Zadym džiw toho dla, zo sebi podcziszczowanym lud na wšče waſhnijo pomhacż pytaſche. Tak naſta potajne wot cyrkwe a stata zaſudżene towarzystwo: ameriſch „Feniſowje“, kotiż z leſežu a mocu, z dynamitom, třelnym prochom a nozom pshecziwo Jendżelskej wuſtupowaču. Tola irski lud je hiszčeze nabožny a čestny wostał we wójcém hubjeniſtu. Towarſtvo Feniſow njenamała podpjeryr mjez ludom. Za to naſta pshed 10 lětami druhia strona, „Homerulojo“, kotiż chedža swój lud tež poliſtich wuswobodźicż, kaž bęshe to O'Connell zapoczął. Toho pał so Jendżelčenjo jara boja, pshetoz stanje-li so Irská ſamoſtata, je Jendżelska do ſmijercze ranijena. Homerulojo drje tak daloko hicż njeħadża, njeđocpęchu pał tež swoje njeħsche żadanja. Wot lěta 1877 bęchu w Irskiej zas 4 lěta dolho skoro cykle żně so ſkazyle; zas naſta wulka nuzza a hłód. Dokelż Irojo najeñskich pjeniez płačzicż njeħażachu, ita so kaž hewak dotal: mnogoñ najejich buchu ze swojich khęžlow wumjetani — do najwjetſhoho

hubjenstwa. Z tutej nazy nasta nowe towarzstwo po chlej Irskiej „Krajna Liga” (zwiazek). Czi sebi żadaja, schtož su rozmomi Dendželczenjo tež hižo wuprajili: kraj, tiz je w 16. a 17. lětstotku so Bram zebrał, dyrbí so jim wróćzo dacż, zo njebych byli wjac najenich ale wobśedżerjo maja wot kraja wotrunanjo dostacż; woni pak tež wożewichu, zo najenich hubjenych lět dla wjac placicž njemóža a njeſmědža. Poslednie lěta su tam pokazale, tajke scéhwki z toho w Irskiej nastachu. Tysacy najenikow wjac njeplacząchu, najwjačich jich ani njemóžeshe, a mějaču-li potom wuhnacži bycz, stajachu so běrkam a policistam. Kublerjow a agentow, kotiž pak dale moc nałożowachu, „bojkottowachu” t. r. žadym dželaczež za nich wjac nježelash, žadym pjetat njeda jim wjac kłleba, žadym rēznič mijała a t. d.

Tajke a podobne podawki běchu zjawnie naležnoſće Irskieje hacž na najbóle zmiežile a zapletle, schtož so hiſcheze ze zajeczom hłownych irskich wjednikow, Barnella, Davitta a druhich zhóřiſtſi.

W najnowischem časju pak běche jendželske kniježerstwo, wjedżene wot Gladſtona, poczoło wbohim Bram smilnoſę a powolnoſę pschitwobrocicž. Zajeczí wjednicki buchu puſtcežen, lord Spencer bu haiko mestokral do Irskiej pôſtam: wšcho zdashe ſu za ſpokojenjo a změrowanjo hórcy kladženoho kraja pschihotoowane bycz.

Tu je ſo psched někotrymi dnami njeſkutk ſtał, tiz hrozy, zas wſchitko ſpawalecž, schtož je z tak njeſmérnej proucu dotal natwarjene. Na wjezor 7. meje buſhtaj w Dublinie lord Cavendish, wychſhi, a Burke, nižši sekretar Irſkeje, hdyž ſo w tamniſzej zjawnej zahrodze pschitkodžowaſtaj, morjen aji. Te ſtōncowanjo politiske. Pschedetž niežo njebu nježbožownymaj rubjene. Njeſkutk pak njeje wuſhol wot „ligi”, dokelž runje jej najwjetſhu ſchodu pschitnejſe, ale najſkerje wot Fenijow. „Liga” je tež hižo w zjawnym ſiſe ſwoju zrudobu nad njeſkutkom wuprajila. Tež ſwiaty wótc, tiz hiſcheze wondanjo někotrych zaſtupjerow z Irſkeje napominajše, zo byču we ſwoim prōcowanju zaſkoniam poſluſhni wostali, je ſtōncowanjo zaſudžiſ.

Kak ſchłodne ſcěhwki thckle podawkow za kraj a lud budža, njemóže ſo hiſcheze pschitwodžecž. Hdy by pak tež jendželske kniježerstwo kaž ſo zda Irſkeje dale pschitkilete wostało: jeje pschedecziwnich nětko njeſpřidadža, zo jej tak wjele zwoli, kaž mějeſche pschitotowane.

Wboha Irſka, w nježbožu tak nadobna, hdy tež tebi ſepſche čaſy zaſwitaja?

Nochce wjac hicz?

Kak zbožowne ſu tola najbóle přenje nježele a měsach młodych mandželskich; zda ſo, haiko by bjez druhoho žanoho bycza a žaneje radoſeze na ſwěcze njebylo! Kak dołho pak? Njemohł mandželskwo doſcž mnohich pschitrunacž z dnjom, na kotrymž Boże ſlonoč jaſnje ſeſkhabža — bórzy pak ſo njebojo poczmi, blyſk, hrmot, deſhcz a potom luta kurjawa hacž do wjezora? Abo mojedla z wjeſkymy pôſtnicami, na kotrež dołhi pôſt pschithabža z fanjom a ſuchimi dnami?

Na čim tež to wiſa, zo wjac hicz nochce? Mandželska ſkorži, zo je jej kaž wſchē zbožo a pokoj z wutroby čeſtnyk: dale bóle wuhafuje hweźda domjacoho zboža w jeje duschi: njetajna a nježelenia luboſcž ſ mandželskomu. Njeje czi mandželski wjac tak pschedeczne ſmyſleny, kaž přenje dny? Móžno, ale leži wina na nim? Wězo we ſpočatku noscheshe cze muž na rukomaj, wón widžeshe czi z wočow, ſchto ſebi pschejesch, wón khwaleshe

wſcho, ſchtož ſy rěčzała, ſpołoji ſo pſchi wſchém, ſchtož ſy cžiniła: to je ſo tebi zalubiło, dokelž bě hſchče bôle maczerna, hako mužowa. Ale ſchto dha ſy ty cžiniła, zo by joho wutrobu zradowala? Hlej, luboſcz je wěc, kofraž je jenož wobſtajna, hdyž ſebi z wobeju ſtronow wotmłowia. Želi pak žóniſta pſchech jenož za tym ſledži, zo by dopokazy luboſče wot muža žniała, jama pak je ſkuſa we tajſich wopokaſach, kafki džiw, hdyž ſo mužej z cžaſom wutroba kaž ſezechne? Cžiní ty mužej we wſchém luboſcz, kaž wón tebi přenje cžaſh: ſylna budž twoja luboſcz, njepřtaj ſwojoho wuzitka, nježadaj cžefče, njedaj ſo rožněwacž, njemysli zloho, poduſch ſwoje pſchenja, zo by te ſwojoho muža dopjelnila, tradaj ſama, zo by wón tradacž nietrjebaſ. Niedosahajaſi pjenjezy, zo módeſch za wobeju pſchitojny wobſied zwarič, war ty za njoho, zo ſo naje pſchi cžejkum džéle, wón to bôle trjeba, hako ty. Njerudž ſo, jeligo „defu“ nimaſh, kaž fuſodžina, abo pjezl hſchče kupjeny njeje, kafkž cži hžom dawno we hſlowje khodi — to pſchiūdže cžafa doſež! We wſchém budž njeſebicžna a podwolna. Nježadaj ničž, wo cžimž wſch, zo muž cži kupiež njemože, abo zo je jomu to cžezlo. Nježadaj khwalbu, hdyž dale ničž nježinisch, hacž ſwoju winowatoſež. Njeſtrož ſo poroka, hdyž ſy ſo traſch khwaleſenja nadžiala. Tak cžini to wěrنا luboſcz. „Ta luboſcz je ſežerpná, je dobracžiwa, wona pſchenjeſe wſcho, weri wſcho, pſheczeſpi wſcho!“ Na tebi wiſa, zo ſy ſežerpná a ſlaboſče muža pſchenjeſeſh, potom pónidže wſchilko zaſy — derje.

— ſ.

3 Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Dyrbimy ſwojich cžitarjow na to ſedžbnyh cžinicž, zo zas po ſerbſkim kraju knihi woſklo noſha, kofrež jim njemóža z wuzitkom býež. ſu to němiske (jene ſmy widželi, mjeniuja ſo „Einige Erklärungen der Offenbarung des heil. Johannes“) a druhé ſerbſte, najiferje teſame, wo kofryhž Pojok pſched dwěmaj lětomaj piſaſhe, „Wječzorne zerja“. ſu ſli dobre knihi, kaž naſtaſek „Wo dobrých a hubijnych piſmach“ w poſledním cžiſle praji, kaž dobrý pſhecžel, kif ſtajniſe pſhi naſ wofstanje z radu a dobréj wnežbu, dha ſu zke abo ſtrajchne piſma runja njeſpřečezelam, hōrſchim dyžli tajſim, kofkž z uožom abo tělbi na naſ pſchinu. Mamy drje wſchu doweru, zo tajſe a podobne piſma nikomu wěru rubič njebudža, móža pak tola učkohožkuli zamolicž, jomu njemér pſchihotowacž, dokelž je w nich ſkoro tak wjele ĺžow, kaž ſlowow. Po zna‐tym ſlovje „Pſchihlodžeſ ſo khroble, pſhecž neſhco wiſajo wofstanje“ a po druhim: „Dyrbi wěrno býež, je džen cžiſhcežane“, móža tajſe knižki a traktatle wjele ſakloky načinicz pola tyh, kofkž nimaja rožnuda a wědomoſeže doſež, zo móhli ĺže a falschne wuſudy ſpožnaſ. Hanjenja pſhecžiwo katholſkej cyrkwi a naſchim naſſwocžiſhim kubkam ſu tam cyle njehańbile. Taž njeſajeze ſo z timojeſci piſmow zamolicž, a to cžim mjenje, cžim bôle was nnužua, je kupiež. Džiwnje by tež bylo, hdy by nechtó ſo dobrowolnje hanicž dał, a za to hſchče pje‐njezy placžil!

— Pónidželu 8. meje cžahachu wot poſduňa hacž do wječzora ſtrajchne hri‐manja po wſchech džělach Lujich. Na wſchelakich měſtach blyſk dyri, tač w Schumbornje do brožnije burra Husty, w Ředžborcach do domſkohu burra Gräſh a w Nowej Wſy nad Sprewju do twarjenjow žiwnoſežerja Nježki, hdyž ſo twarjenja wotpaliču; wſchę toho dyri we Wulkim Radžhowje do weže, kofruž khětrje wobſchloži ale njezapali, toho runja w Klukschinu, Wyſocej a Voſhēcach do wſchelakich twarjenjow. Tež w Budyschinje blyſk na wjach

městach dyri, ale bjez škodby. — Njewjedra běchu tu a tam ze zlínkami a kripobiežom jara straschné a škodné. Tak běžhe zlínk wosebje wokoło Porchowa jara sylny. Kripý pak su wosebje w krajinje mjez Košlowom a Sernjanami žalostnū škodnū nacžinile. Je tam $\frac{2}{3}$, haj $\frac{3}{4}$ žitných plodow pobitych a su wihlady na žně struchle. Tež dale do Delan a druhdže su kripý mjenje bôle bíle, hacžnuiž su mjenje škodnū nacžinile, dokelž měrnje a rniye na zemju padační.

3 cyloho swěta.

Němska. Pruski sejm bu schtvrtek 11. meje skončeny, hdvž běžhe skoro wšichste poslednie pschedlohi kniežerstwa zacžinyl. — Rajchstag wuradžesche dotal wo tobakowym monopolu. Z centra rěčeſtne pschečzivo njemu Windthorst. Doho rěč běžhe tak wubjerna, dokladna a dospolna, zo čjasopisy wšeho stronow ju powschitkownye khwala. Dokelž je najwjaczy zapoſlancow pschečzivo monopoly (z centra k pſih. staj jenož dwaj zapoſlancay z Württembergſeje za monopol, dokelž so tamni wolerjo z monopolu wilkoho wuzitka za so nadžijeja), podamn tudy z krótka někotre we Windthorstowej rěčzi wuwjedžene myſliczki pschečzivo nowej pschedlozy. Preňja škoda, kotruž monopol hrozý, je hoſpodařska. Monopol znicži eyle dotalne tobakowe rjemješko a pschečupstwo. Tyſacy a tyſacy taſtik, kotriž tu khwilu w tobakowych twornjach svój khleb pytaja, zhubja swoju zaſlužbu, hdvž eyle khžorſtvo tobakowu fabrikaciju za so wozmje. Wotrunanjo, kotrež tajey wobhſlodženi doftani, je jenož na wěsty čjas, a ſhto maja potom započeež? Dotalny na tobak položeny dawk je hižo najvhſtěje mjez dotečahny; hižo tohole dla je wjele wobhſlerjow z Němskeje wupuczovalo. Monopol by jeno wulkopſhemyslňam (großindustriell) wuzitk pschinjeſt, kaž eži hižo wosebje wysokoho tobakowoho dawka dla tobakove pschilhotowanjo na so čahnu. Wyshe toho je eyle pschethvatana wěc, někto zas hižo monopol namjetowacž, hdvž so hižceže žane nazhonenjenja wo dotalnym tobakowym dawku hromadžicž njemožachu. Porno tutym škodam je wuzitk, kiz pječza monopol pschinjeſe, jara zdansiw a dwělonny. — Dalsha wina pſhcečzivo monopoly je praschenio, hacž z cyla stat žane prawo ma, tobak na so ſčahnyč. Hdvž so zaſada abo princip monopoly dowoli, dha móže na posledku jo wšho monopolisowacž, a njewidži so žadyn konec. Naiwazniſha wina pak je politiſka. Pschetoz monopolom manu hižo doſez. Njeſiu dha pôſty a telegraſy hižo w rukomaj chloho khžorſtwa? Nje-pyta ſtat tež železnich hacž do poslednjeje do swojeje moch doſtač? Hdvž to dale tak pónďze, změjemy tu bórzy jednotny ſtat, za kotrymž někotri tak žadaja, a te něčijsche wſchelake kraje zhubja so wšichste w jenej Němskej. ſtat by ſo pſhez to ſtał wſchohomócny, a z njoho by nuzne naſtač dyrbiſl ſocialiſtiſki ſtat. — Zo běžhe Windthorst prawje rěčaſt, pokaza ſo bórzy z rěče ſocialdemokrata z Wolimara, kotryž tónle z monopolom dokonjanym zapocžat — „ſwiatosz wobſedženſtwa“ podryež — wjeſele powita, kiz pak ehe pschečzivo monopoly bjež, dokelž wuzitk, kiz z monopoly ſo dobužde, bôle bohathym hacž khudym fečeje. — Druhe rěče běchu ſkoro wše pſhcečzivo monopoly. Skončuje bu pschedloha komiſiji na dalshe wuradženjo pſhcepodata. Běžhe drje rajchstag mohl zakon hnydom zacžinycž, a budže tež zacžinjeny. Tola je po Windthorstowych ſlowach nuzne wuradženjo w komiſiji, hewaſ by kniežerſtvo mohlo prajicž, zo njeje doſez wuradženy, a jón pſih blízjich pſhiležnoſeži zas pſchinjeſt. Prajefše tola kniežerſti rada ſam, hdj by tónle rajchstag monopol zacžinyl, zo jón pozdžiſti

psychiowym. Taikomu hrożenju ma so pśdhez drobne wuradżenjo komisjje a potom cykloho rajchstaga wusud napsłeczo stajiež, kiz pśchedłemu za wjske cęszy poħrjeba.

— Prynecej Wilemej (synie pruskoho krónskoho pryneca) je so ujedżelu pśched tydżenjom synk narodžiš, kotryž zmēje něħdy, chce-li Boh, krónu němſtogo khézorsta noħżeż. Je po taikim němſki khézor z pradżedom. Barlinej so tuton wjesolk podawł z 101krócznym wutħelenjom ze kanónow wozjewi. — Wjerch Bismark je khorowath. — W Barlinje je so 13. meje wulka khéža wotpalila, hōżej mējeſħe 16. t. m. so wulka lēkarja wustajenca wotewriež. Schkoda so na 2—3 milliony markow lieži!

Francózsko kroczi po nastupjenym ptežu dale. Deputirtska komora je namjet dla dżelenja mandželstwa z wulkej wjetšinu pśchijala, toho runja druh, zo żadyn lēkar njeſmē khoromu radžicž, zo by so doma wobstaracž dał, ie-li joho khoroſč straschna. — Je to hisħeze cżlowieka zlōscż?

— W tħieħle dnjaq bęxhe w Parizu zhromadżizna katholikow pśħecżiwo nowomu schuliskomu zakonjej; na zapoċzatku hnydom pöslachu telegramm na swi. wotca. Bliżiżhu rozprawu podamni pśħiċċodnie.

— Pśħecżiwo bjezbōżnomu schuliskomu zakonjej budža sebi katholikojo po radże kardinala Guiberta w Parizu z tnym pomhacž, zo kħeċċażansku wucżbu wuczerjo wucża, dokelž je duchownym zaſtup do schule zakazanu (liberalni su mieniūch paragraf, kiz by to zaħażak, pħidhaež zabħli). Wjhshe toho pañ maja so po chlym kraju katholiske schule pśħecżiwo statutu założecż.

W **Ruskej pśħecżēhanjo** Ẓidow sferje pħiċċibjera hačż wotebjera, wošebej je pśħed frótkim sħilne pħiċċezżanjo bylo we Bależe. Dżimwaç drje so tomu njetriebamy, zo russi lud, tak doħlo wot Ẓidow wucydżen a wob-sħudżowany, sebi pśħecżiwo nim pomoc pħta; wasħinno pañ, so wot nich wu-swobodžiež, njemóže a njeſmē so khwalicž. Ẓiġi jidheri Ẓidż a Russje wu-pucżu, a to dotal najbóle do Ameriki. Tola też tam jidu jara dobri njeſju, a prascha so jara, hačż budža Ẓidża wošebej rady rólniſtu so podacž, hdyż je so jidu punt a ħoħej klamařtwa w ruch zħrel. W Barlinje je żidomiske towaristwo, kotrež wupucżowano židow do Ameriki podpjera. Pśħed frótkim je so podobne towaristwo tworilo, kotrež chce židomiskim wupucżowarjam w Mesopotamiji (w Aziji), nowu domiznu założiež. Wjednik tohole towaristwa je Edward Gazelet, russki Ẓid, kiz je nětka w Nizzu żiwn. Je za tute wotpohladanjo ze swojimi pśħecżelemi 200,000 puntow schterlinkow (4 miliony markow) woprował. Chce w Mesopotamiji żeleznich połožiež, z tnym wupucżowanym Ẓidam dżelo dacż. Na stacjach żeleznich maja so wjsi założiež, a tħm, kotsiż chedża so rólniſtu podacž, so kraji darmo pħiċċipaka.

Amerika. Za Kaliforniju a druhe kraje su Ħinezojo kraina cżwila, dokelž tukrajnijm dżeracżerjam dżelo a mzdru bjeru a nalutowane pjenieži potom domoj do Ħineziskeje szczełu. Kongres we Washingtonje je toho dla zaħażak, zo byxu w behu pśħiċċodnych 10 lét Ħinezojo do Ameriki pħiċċażħawali.

Bucżlane tħħessi.

* Zda-li so, zo werońscż po kħiwiym wjedże, khodži tola po ruuym, a jeli dobre boli, cżini tola derje.

* „Wedomoſcž naduwa.“ Wězo. A budże-li wedomoſcž, kaž so nětka pokazuje, cżlowieku dale tak naduwač, wuduże jidu hisħeze „Wotce jaſu“ z hlowi.

* Kāk rjany mohł śwēt bycž, njebyli čłowięk wšcho na nim kažał!

* Mjeležecž dyrbječž — derje; mjeležec móć — lěpje; mjeležecž čečyčž — najlěpje.

* Paduňi praji: Po cymje najlěpje widžu; tajenc: Płashež wějchej za wětšikom; lichownik: Prjedy pjenjezy, pozdžiščo schrub; nahramny: Lepje, zo mam, hafu zo bych mięk; politikowje: Kęcž je k tomu, zo so kći; nowinario: Zdi khroble, něščto wišajo wostanie atd. To je kšchiwa mudroſež nasčich dnow!

* Wěżo je hręči runjewon něščto zatraſhne. A tola doſahaja pola Pětra hórke ſylzy a pola Marije Madleny horliwa dōwěra, zo Chrystus jinaj woda. Štoto ſchřejemý dołho hřeſhniſka, a ſhto čhremý joho kaž do kružow rozſykačž, prjedy hacž my z wutroby wodaný?

* Wjac hafu khwalba cyłoho swęta waži poſładanjo Božeje ſniſnoſež na čłowięka.

* Po cjaſu zlemi ſo tež železny kij, haſkož by ze ſežinu był; ſchtóž čhee kruteje podpjery dobyčž, dyrbi ſo na drjewo kſhiža zaprécž, kotrež bu we zaſtarſku na Golgože zapuſtězene.

* Bot wſkamika, ſo ſo Synej Božomu praji: „zo je Samaritan a zo ma djabola“, njedyrbja nas złóstne rozſudy tutoho swęta dale wjac molicž.

* Jeli njerozomne ſkocžo na swoim futru z nohomaj tepta, kłeje ſo na nje; jeli rozomny čłowięk ſwoje zbožo z nohomaj tepta, njepraj ſo — nicžo.

—š.

Naležnosće našoho towaŕstwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 261. Pětr Klimant z Różanta, 262—265. z Kulowa: duchowny radžicel a farař Franc Schneider, kapłan Pětr Lipič, Jakub Hejdan, Michał Cernak, 266. 267. ze Salowa: Jan Haška, Jurij Čornak, 268. 269. z Hóska: Wórša Nowoſtniker, Jakub Žur, 270—272. z Němcow: Jakub Kral, Albert Comak, Pětr Zarjeńk, 273. Jan Mróz z Dubrjenka, 274. J. J. z Mar. Doła.

Dobrowolny dar: njemjenowany 30 pj.

Za cyrkę Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 52,740 m. 65 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: r. 1 m.

Hromadze: 52,741 m. 65 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8111 m. — Dale je woprowal: r. „swj. Józefje, proš za nas“: 1 m.

Hromadze: 8112 m.

Z nakładem podpisanoho su wuſle a móžeja so w expedicijach „Pósla“ dostać:

Pobožnosće bratrstwa mrějacych a wotemrjetych pod mjenom „Smjertneje stysknosće Jézusa Khrystusa na křízu k dobycu zboźneje smjerće“. Nowy wudawk. str. 61. (Zwjaz. 50 p.; ze złotym zrězkom 1 m. 25 p.)

Hweźda. Modlitna knižka za katholskich křescanow. Druhi wudawk. str. 104. (Zwjaz. 30 p.; ze złotym zrězkom 1 m. 25 p.)

Priſp. Z nakładem podpisanoho w krótkim času wuńdze:

a) Khwalce Knjezowe mjeno. (2. wudawk. str. 488) a

b) Róčna Swjatnica katholskoho křescana. str. 1158.

Handrij Dučman, farař.

Katholicki pôsob



Wudawa so
prénju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 11.

3. junija 1882.

Lětnik 20.

Kotry s. Japoschtol je w Americh předowal?

To zda so eži dživne praschenjo, ežim bóle, hdyž dotal kaž njeponalená wérnošč stoji, zo bě Khrystof Kolumbus prěni, kotryž psched nimale 400 lětami pucž z Evropy do Ameriki namaka, a ménisch tež, zo so z tajkim praschenjom žortuje. Nic tak! Syn Boži porucí svojim japoschtołam: „Džiče k w schitkym ludam, předujcje evangeliūm wšej stworbje!“ Weseče je so tuta porucžnošč Syna Božoho swědomieže dopjelnika a wémý z cyrkwinſtich staviznow mjenia japoschtołów, kotsiž w Africu, w Europje a w Asiji stućowachu. A na ludy, kotrež we Americh bydla, dýrbiak Bóh chle zabhež, a we času, hdyž zemju ze swojimi džiwami napjelni, pucža njenamałacž psched daloke morjo, psched kotrež sebi tola pozdžischo čžlowjecža slabosč na īahodnych čžolmach wérješe? Ale netko k wěcy! Hdyž Schpanisch pod Kolumbom do Ameriki pschijedžechu, namakachu pola tamníschich wobydlerjow wschelake īschese žanske waschnja. We hłownym měsče kraja Aztekow, we Mexiku, stejsečne tempel, znaty pod mjenom „dom sw. īschijža“. Po cylym kraju čžesczowasche so znamjo īschijža. Po kraju bydlachu nabozne zjenoczenstwa mužskich kaž ženskich, kotrež psched stojnou čžistotu, sebjezapréczo, modlenjo a pobožnošč we templach so wuznamjenowachu. We tuthych wustawach swjeržesche so tež 40dnovski post z wulkej krutoseču. Po cylym kraju bě ceremonija znata, kotraž so swj. īscheczeňich podobnijesche a kózdy starasche so wo to, zo by na tutej swjatočnošči podžéla měl. We krajinje Yukatan rěkašche tuta ceremonija „narod z nowa“ a wérjeſche so, zo zatamaniu čželije a k njevurjeknitéj zbožnoſči so powoła, schtóž je ze swjatej wodu wumyty. We Mexiku, Nikaragua a Peru bě tež spowiedž znata a méniesche so, zo z wonka njeje wodaczo hréchow njeje. Na džen, kotryž so pschibohej tuthych krajinow, z mjenom Huicli-Potchli poswyczeńy (bě to w času našecza, hdyž so jutry pola nas swjecža), jehnowasche so swjatočnje khleb a wino a wérjeſche so, zo je po psched jehnowanju khleb a wino pschedeschko do mjasa a kreje tutoho pschibohá.

Tajke zawojszanki potupjenego kucheczanstwa dowiedzeczu i mienienju, zo je we tutym kraju so dawnio hajo kucheczanska wera predowala, przedy hajc Kolumbus jon wobstupi, mozno, zo pschez jenocho swiatych iapojschto low. Tute mienienjo podpieraja we Meksiku namakane hieroglyfy.* Na tutych czitasche so, zo je we Meksiku we czasach, hdzez po naschim liczenju Syn Bozi na kuchizu wumrje, so nadobo slonco zaczmiло a zatraszne zemierzenjo pobyla. Dale powieda so, zo je někotre lata po tutych spodzivnych podawach bely muž z dolnej brodu, z nahei hlowu a bosy, drasczeniem do mantla z kuchizemi wuschitoho a w ruchy pastyrski kij, pschischoł, z imenom Kwacal-Kohuatl. Tuton wuznamieni so pschez swiate žiwienjo a predowasche ludej potajnoseze wo najswj. Trojicy, wo woczwoweczenju Syna Bożego, wo joho narodze z czistej kniezny, wo joho smjerci na kuchizu, wo spowiedzi, wo 40dnowskim poscze atd. a na wodzowasche jich i bohabojaznemu žiwienju.

Schtó je někto tuton „bely“ putnik był, kotryž je boryž po smjerci Chrystusa do Ameriki pschischoł?

Hieroglyf „Kwacal-Kohuatl“ woznamienja w azteckim pismie „pawa“, we podreczni krajiny Nahuatl pak tež „dwójnika“. Ton czynik je potajskim wosobnym a z mudrosciu rozjasnieny dwójnik był a „dwójnik“ reka we swi. sczenju swj. Domasch: „Domasch pak, jedyn z dwanaczich, tiz Didymus = dwójnik reka, njeběske pschi nich, hdzy bě Žezus pschischoł.“

Hieroglyfy powiedzaju dale, zo so kral w kraju na Kwacal-Kohuatla rozhněva a joho pschisiski morjesche. Ton czechy psched złostnym kralom do krajiny Cholula, z njeje do Yukatana a zażydl so we bliskich kupach na morju, kotrež wot tuteje doby „kupy rekaja, hdzez so dwójnik thowa“. Tež imenowaczu so sobustawy spomienych nabožnych towarzstw „dwójnik“, dokesž bě hodny dwójnik jich wustawy założil.

Swj. Domasch namaka marträsku smjercz w Indiisej a bu we mieście Melinporę thowaną; po starzych podawiznach bě na joho rowie swieczo pawa, kotryž kuchiz njeje.

Wopisanjo czynika we hieroglyfach trjechi so ze schtałtnoscju swj. japojschtoła Domascha.

Wiem ze stawiznow chinesiskeho ludu, zo tuton hajo z wěstočju wokoło lata 400 po Chr. pucz po morju do Ameriki wjedzesche. Skerje hako nic bě Chinesam hizom dawnio przedy znate, zo daloko wot nich po morju wulkii kraj leži, tónsam, kotryž my Ameriku reklamy. Al derje so hodzi, zo je so swj. Domasch pschez Sumatra a filipinske kupy do Meksika dobył.

Schtó mje nastupa, pscheju z wutroby Amerikanskim, zo je pola nich swj. japojschtoł pobyl a wérju to tež radý. Mienju, zo je swj. Domasch mjez japojschtołami najwjac kuraze měl a so scherokoho morja njeje stróžil, hdzy so wo zbožnoscju duschow jednasche. Podarmo njeesteji we swi. sczenjach, zo runje Domasch „pschi tych dwanaczich njebě, hdzy Žezus pschisidze.“ Tuczi so z bojoscze psched zdami zamknichu, swj. Domasch pak khodzesche bjez stracha a bjez bojoscze psched pscheczwnikami a mordarjemi Chrystusa po Jeruzalemje. Najkerje znajachu japojschtołojo zmuzitoscž tutoho bratra a běchu joho poškali, zo by jim z města „raport“ pschiniesł, schto so wo horje-

* Wszech ludy njepisaju z pismikami, ale někotre, taz Chinesowje, starci Egipczenjo, Aztecowje w Americkich, ze znamienjemi abo podobiznami, kotrymž wuczeni hieroglyfy reklaju; hdzez my n. p. „moc“ pschewy, wudhypachu na kamieni lawa, za „mudroscz“ hada, za „kralowisku krasnoscz“ pawa atd.

staciju Syna Božjeho powjeda. Też na drugim měscze steji swědčenjo za wutrobońscz swj. Domascha zapisane. Hdyž druži japoščtołojo Chrystuszej wotradzachu, zo by do Žudeje škol, dokelž čechu židža joho kamjenowacz, hdyž be Lazarza zbudžil a mnozy tohodla do njoho wěrjachu, tu praji Domasch: „Bóymy a wumrějmy z nim!” Spóznawamy pschi tutej skladnośczi, tak wažne su pôdla swj. píma ertne podawizny: pokazują czerń swj. japoščtołow do krajow, wo kotrychž so nictó nadbijał njebe, zo su we nich swjatu wěru predowali.

—s.

3 Lujzich a Sakskeje.

Z Budyschina. Na 24. meje bě tudy pošedzenjo twarskoho wubjerka za cyrkę w Baczonju. Hdyž bě so žadalo a wupisalo, zo by so murjeriske a cęsliske dželo z wěstymi pschiſtuschnosciami do akcorda dało, dyrbieſche so čas za wobliczenjo miſchtram zawostajicž. Po wotběhnjenju poſtajenoho časa doſtachmy pjecz poſticienjow, kotrež běchu podali: f. Günther z Biskopic, Schneider a Seeliger z Budyschina, Bulang z Kukowa z Egerom z Kamjencu, Kaup z Budyschina z Paulifom z Tschasec, Scheibe z Budyschina ze Schönou z Kukowa. Wupisane dželo bu f. Kaupej a f. Paulikej pschepodate. Tež so wobzankny, zo dyrbja so hnydom poſticienja trěbnoho pěſkowca w dreždanskich nowinach wupisacz a hydrauliski kalk so ſlazacž. Twarske materialije dyrbimy sami wobstaracz a pschiwožowacž. Druhi krócz wjach!

— We wſchelakich nowinach běſche liczba katholikow w Sakskej w opak a to nižscha podata dyžli wo prawdze je. Posoł je ju loni hižo prawje wozjewił, dokelž bě ſeby powjescz ze statistiſkoho bureaua z Drežđan wuproſyl. W Sakskej je 72,946 katholikow.

Z Baczonja. K naſchej cyrkwi su dale kamjenje wozysli: Jakub Rencz z Čornec 30 ſorow, Michał Jawork z Miloczic 11 f. (tónamly poſla tež na džen muža k ryczu), Michał Lebza a Michał Nobel z Bazlic hromadže 6 f., kotrež jemu ſtej ze swojeje ſkaly dariloj, Marja Rebiſchowa z Baczonja 7 f. a Michał Schemczik 4 f., dale: Michał Domisch ze Smiečjek pschiwjeze ſoru bindari, kiz bě kupil a wotwjeze 6 f. z naſcheje ſkaly a Michał Piech ze Swinarne dari a pschiwjeze 2 f. bindari. — Pschi ryczu zaklada ſu dželali z Baczonja: Petr Wujesich zastaji přeni ſopacž, M. Steinich, H. Schmidel, J. Pech, M. Schewcik, M. Rebiſchowa a Miki. Kral; z Kusejca: J. Miki 2 dnaj, J. Lubk 1 dž., M. Delent 1½ dn., M. Suchi 1 dž.; z Wutolczie: Petr Delent 5½ dn., M. Zmij 1 dž., J. Delent 2 dn., J. Kubant 1½ dž., W. Duncz 1½ dž.; z Banec: P. Synda 1 dž., M. Bocžka 1 dž.; z Haslowa: J. Knebel 1 dž., J. Merežink 1½ dn., Hendrich 1½ dn.; z Wětrowa: Fr. Kral 2 dn.; ze Sulſhce: M. Haſchka 9 dnów, Miki. Haſchka 2 dn., J. Sopa 2½ dn., Ant. Duma z Brécjec 1½ dn., J. Krons z Poždec 1 dž.; z Chróſcziej: P. Schpitank 1 dž., M. Schkala 1 dž.; z Worklec: Michał Žur 1 dž., J. Müller 1 dž., P. Krawežik 1 dž., Jurij Grossmann a P. Fäfel z Luhowickich khežow kóždy 1 dž.

Z Chróſcziej. Swjatkowny procession do Krupki běſche lětſa jara ſylny.

Z Drežđan. Rajmłodschi syn prynca Jurija, prync Albert, je z nowa bóle khory. — Nasch kral Albert a kralowa Karola ſtaj netko na lětnim hrodze w Reheſeldze.

— W aſhlu (wukhowarňi) za džeczi na Wöſnijskej drožy zemrje 21. meje miloſežiwa ſotra Justina Wauriſhce z rjada f. Karla Borromeiſkoho, ro-

džena w Scherachowje w lěće 1851. Wona bě w poslednjej wójni slobu we Francózské. Při jeje pohrebje bě jara vjele ludži.

3 chloho swěta.

Němska. Nowowuzvoleny a wot bamža wobkruczeny wjerchbiskop wrót-slawiskej wulkeje diöcesy, t. Dr. Robert Herzog, předev probst a farar w Barlinje, bu 20. meje we Wrótslawju wulknitne povitaný. Mazajtra dosta wón biskopsku swiecžiznu pschez ermlandskoho biskopa Kremenza w pschitomnoſci pruskoſho wojerſkoho biskopa Namjanowſkoho a swiecžacohho biskopa Dr. Gleicha. Na tuthym dnju dosta wón tež wschelake wysoké poczeſćowanja. Wjecžor bě ſaklowý čzah, na fotymž ſo 2500 noscherjow ſaklow a lampionow wobdželi a vjele tylacow druhich ludži. We wſchěch stronach knieži wjeselo nad doſtacžom nowoho biskopa a wocžakuje ſo hiſčeže doſpolne dowujednanjo z Romom. Tež w Kulowje, kž do Wrótslawja ſluſcha, ſu 21. meje ſwiatocžne ſlobu swje-čili ze zwonjenjom a z poſvětlenjom města.

— Tak mjenovaní ſtarokatholikowje woteběraju; kž je w Pruskej 16,217, w Badenskej 16,613, w druhich němskich krajach 1972, do hromady jenož 34,802. Woni maju biskopa z 48 duchownymi. W Pruskej doſtavaju starokatholiske wosady 22,047 markow a w Badenskej 16,577 m.; pobrachowace naſdawajú woni k swojemu zdžerženju hiſčeže ſami z tym, zo kóžda hłowa dobrowólnie dwaj markaj pschinouſchuje. Kaž je znate, ſu k tomu hiſčeže něſotre ſlabe wosady w Awstriji, najwjetscha we Warnsdorfje pola Rumburga. Wondanjo piſačhu, zo je zaſh jedyn starokatholiski professor, dokelž žanhych poſluharjow nima, swoje wuczerſtvo zložil.

— Broji narodnichho abo baltiſkoho morja ſo pscheco hóle wobtwjer-dzeja, kaž tež twjerdzízny tych provinçow, kž z Rusowſkej mjezuja. Kunje tak wobtwjerdžuju ſo tež Rusowje na svojich naſjecžornych mjezech. Tohodla pak hiſčeže žana wójna mjezhou, ale pschecželſtvo mjez Němskej a Rusowſkej wobſteji.

— Šwiatkownu pónďelu w nocu zrazyschtaj w Heidelbergu dwaj čzahaj na železnich, dokelž běchu z ujerodu dohladowarja kolije njepramje po-kožene. Něſotre wožy buchu rozmijecžene, 8 morwych a vjele ranjenych bě w rozpadankach.

— Generalna zhromadžizna katholickich towařtow Němskeje změje ſo lěta w septembru w Frankfurce, kdžej bě tajka přeni króz hžo w lěće 1863.

— Nowowobkruczeny biskop we Freiburgu doſtanje w tuthym měſacu swiecžiznu, tohorunja biskop Drobę w Paderbornie.

— Swobodny kniež z Frankenstein w Langenfeldze w Bajerskej, psched-ſyda centra, dosta na dnju swojoho ſlěbornoho kwaſa wſchelake poczeſćowanja a zbožopſchecža. Tomu piſačhe k tomu kardinal Jacobini w bamžowym mjenje, a bayerski kral poſla tomu ſamorucžny list.

— Wojerſki farar Assmann w Neisse je za probſta w Barlinje po-ſtajeny.

— Biskop Dr. Blum z Limburga (w nehduskej Nassauſkej) swiecžeskej ſwoj polſtaletny měſchniſki jubilej, ale hiſčeže we wulkuſtu. Tachant Dr. Klein džeržeſche w Limburgu ſwiedženſke předorwanjo. Wón mjez druhim ſponni, zo lud němože wopſchinnyč, cžohodla ſo zaſlužbny wuznawati a wulki dobrocžer hiſčeže domoj wróćicž njejmé a piſhifati: „Nichtó njezechce wobkruczeč, zo nôže tajke zadžerženjo pruskoſho kniežerſtwa w katholickich Nassauſzanach luboſeč ſo Pruskej dobywacž.“ Tež wopominasche, kaf ſu ſo mjeſke zakonje pschecžiwo-

cyrkvi po wobzamknjenju na sejmje spěšchnje wuwjedle, mjez tym zo je nowy zakon, kotryž dyrbi cyrkvi někotre wolózenja pschinjescz, hižo pschez tsi njedžeze we woběmaj komoromaj pschitwazty, a tola so hisheče njewozierwi a do skutka njestaji!

Awstrija. Něhduschi znaty sakski minister Beust, kotryž je 1866 do awstrijskeje skúzby pschestupil, w swoim časzu kancler a minister, na posledku pak pôßtanc w Parizu był, ie wot kejzora ze skúzby hnadije puschezem, drje starobý dla. W kejzorstwie joho wschudzom radu njewidžachu, dotelez je wón schodne wujednanjo z Madžarami wumyslil a dokonjal.

— We Wini je su po třinadželskim sudniščim jednanju třech muži, kij běchu zatroschné njezbožo spalenja „ringtheatra“ ze swojej njerodu zavinowali, wondanjo wotkubdili, mjenujich direktora Faunera k 4 měsacam, inspektora tež k 4 měsacam a maschinistu k 8 měsacam jaſtwa. Kož je znate, spalichu so w tym džiwadle nimale 400 ludži.

— Cžěška. Swjatki wotbywasche so w Pražy wulkotna druha zhromadžizna cžěskich pschirodopýtnikow a lekarjow. Na nju bě tež wjèle Polakow pschijelo, kotsíž buchu rádoſtnejre witani. Na swjedženskej hoſćinje wotměnjenowachu so cžěške a pôlske rěcze. Pschichodne léto budže w Poznaniu zhromadžizna pôlskich pschirodopýtnikow a lekarjow.

— Hafo nowy rektor duchownskoho seminara w Pražy mjenuje so hrabja Schönborn, w kotrymž checdža pozdžischoho nastupnika pražskoho arcibiskopa wjeràcha Schwarzenberga widžecž.

— Suſodna cžěška diöcesa dostanje netko nowoho biskopa; general-wulfovitschr k. Dr. Schöbel z rjada křižownikow w Pražy je hafo biskop do Litoměřic pomjenowaný. Tohorunje je hafo biskop za Brno (Brünn) k. Dr. Bauer, seminarSKI direktor a professor w Pražy, rodžený 1841, hižo postajeny. Dr. Schöbel narodži so 12. februara 1824 w Radovencu pola Trutnova, duchownsku swjecíznu dosta 1848, doktorat 1852, w lětomaj 1853 a 1854 běše professor-supplent na theologiskej fakultce; w lécje 1877 bu podprior a 23. januara 1879 general swojoho rjada.

— Galicijska. W awstrijskej Pôlskej maju nužu z mnohimi židami, kij su z Rusowskeje pschicžahnly. Wyschnoſcz a wosebje dobrocžeriske towarzystwa jich podpjeraju, zo bychu so do dalskich krajow pscheshdlicz mohli. We Lwowje (Lemberg) pschebhywa wjacys tysacow taſkich pschicžahowarjom. W Brodach žadachu woni pjenyež na pucž a cyrobu, harch dla buchu někotři zajecži. Wjèle rusowſkých židow pucžuje do Ameriki.

Italska. Z Roma. Z časami so písche, zo je bamž straschnje khory. Tola to njeje werno, kaž romskh lekarjo w jených jendželskich nowinach wozjewaja. Lekarjo drje radža, zo by na čas Rom wopuschczil, ale wón do toho njezwoli. Wón dostawa wjèle wophtow a dowoli, byrnje njerady, wjèle audiencow. W blízším konſistoriju chce 30 nowych biskopow wobkruežić, mjez nimi někotrych za Němsku a tež někotrych za Rusowsku.

Francózska. Bamž je algirſſoho arcibiskopa Lavigerie za kardinala pomjenował. Francózowje so nad tym zwjeseſluja, hewaf pak mjez nimi netko runje na wjèle stronach njekhesčjanſki duch knježi.

Schwajcarſka. Wondanjo bu železnica pschez tunnel, kotryž so pod horu Gotthard wjedže, swjatocžnie wotewrjena. Tutón tunnel, 15 kilometrow dolší, su 10 lét twarili a za twar 223 milijonow frankow wudali; k tomu da Schwajcarſka 28, Italska 44 a Němcka 24 milijonow, zbytk běchu akcije. Pschi swjedženskej ho-

sczynje w Luzernje so wotpóslani z Italiskeje a z Němskeje khetro zwadžichu. Z gott-hardskim tunnelom je pucž z Italiskeje do Němskeje a dalskich krajow wjele skrótscheny a tohodla jara ważny. Hiszceze wjetshi skutk budże tunnel, kotryž ma so pszech kruch morja mjez Francózskiej a Žendželskej twaricž, 14 hodžinow dolhi pod wodou. Budże to drohi kus dzéla, ale joho wuwiedżenjo je wěste; zemja je tam pod wodou tajka, zo so twar hodži. Njedawno běchu Žendžel-czenjo strach dostali, zo móža jich potom Francózowje něhdyn wójnsch wopytač a potom skerje pschedobycz. Tola je komisija tu wěc pschedepatała a z nowa poruczila; jenož so radži, zo dyrbi wustup z tunnela wot morja hiszceze kruch do kraja hicz a pschi wustupje maju so tam twjerdžizny natwaricž. Potom so njetrjebaju bojecz tych, kiz z teje podmorskeje dzěry wuležu! mh.

Žendželska. Mordarjow iriskeju ministrow, Cavendiša a Burkea, njeſu wusledžili, byrnje wulke myto na to stajene bylo. Wobkruczuje so, zo su mordarjo z fenianskoho zapſchisahanja byli, kotisz chedža Irisku wot Žendželskeje wottorhnych.

— Cyrkej za katholickich Němcow w Londonje je dotwarjena a kardinal Mannin budże ju swiecžicž. Nasch kral Albert je tež 400 markow tutej cyrkwi daril.

Rusowska. Pał so piša, zo lětſa fejzorowe krónowanje budże, pał zasy, zo bycz njemože dla stracha psched nihilistami. Na 28. meje bějche tola w Pětrohrodze wulka parada, na kotruž fejzor we wotewrjenym wozu biez wojejskoho pschedewodžerstwa pszech město jědžesche. Lud joho jara witasche; ale to njezazjéri hiszceze tu dotalnu bojoſč.

W Bośnijskej je skónczynje rekrutirowanjo so wuwiedźlo. Tola běchu wóndanjo z nowa bitwicžki z čzjódłkami njespokojenych insurgentow; w jenej tajkej zhribichu czile pječzoch morwych a ranenych.

Egiptowska. W poslenich tydženjach hrožesche tomule krajej, kiz drje ma městokrala (khediva) pod turkowskim sultanom stejacoho, wěsta wójna. Žendžel-czenjo a Francózowje maju tam hizo wulku moc (żeleznich, pšt, policiju pschi morju atd.) a minister Arabi chyſe wobojich trochu wukałacž a několiku samostatnosć wudobycz. Ale to so nochce poradžicž. Nětko je khediva Tewfik wotsadžený a Halim na joho město powołany. Po najnowisjich powjesczach hiszeczenjo z hlownoho města Kairo czekaju. Tuž tam hiszceze tak bórzy měr a poriad njebudże! W królikim budże wuradzenjo wulkomocow w Konstantinopolu Egiptowskeje dla.

Australija. Wjednik abo hłownik na kupyje Apanama (schtož je jena z äquatoriskich kupyow) je so hiszecjanstwu pschiwobrocžil a swoje 30 żonow prečz pošlał hacž na jenu, z kotrejž je so wot missionara zwěrowacž dał. Tež na jenej sušodnej kupyje rozscherja so hiszecjanſka wěra.

Bucžlane tschěſki.

* Džiwamy so czasto nad złoscju džiwich zwěrjatow, czechodla ženie nad skladnoſcju wěstych czlowiekow?

* Schto pomha deshezik, jelizo do koruscikow njedocžehnje, a schto nabožniſtvo, jelizo so wutro by njezapſchimnie?

* Wjelje pszechzelow měcz — hm; ża no ho njemęcz — hm, hm!

* Minje-li so śwětło, pschitkhadža czemnoſcz, minje-li so žohnowanjo, pschinđe pokleczo.

* Schtož sebi tola čłowjekowje na zemi njebjes wumysla a hotuja, na wérne njebjo wysche zemje pódla wschitej zabudu.

* Rozomny čłowjek pszechy pchiniuknie, błaži wé dawno wschitko.

* Felizo nashe dzeczi w schulach dale tak ze wschěni wědomoſćzmi pschetykaja, dyrbti so wědomoſćz za bycza pschidacž, hewak so jin hłowy pukaja.

* Nekotromu čłowjekej je swét mały, druhomu pudlmeča — wulka.

* Wohidnoscđka pojedź je mi pszechy hischeze lubšcha, haſo wohidnoſłodki — čłowjek.

* Wscho zwonkoczne možu čłowjekej dacž: rjanu draftu na cęlo, pjeniez do zaka, cęscze a doſtojnoscze, wjedzenjo do hłowy, pschistojne a zybole late wschinjo, mojedla zuby do horta a krej do žilow, jene paſ nic — ſmilnoſćz a cęuczo do wutroby: to je dar z njebjes.

* Staré časť stajichu byczo mandželſtwa do pschegjenoscze wutrobów, naſche do horscheze pjeniez a do papjerjanoho kontraktu psched stawnikom.

—s.

Wschelcziznij.

* Wulka je ſtaženoſćz, kotaž bu z herbſkim hréhom čłowjeczej naturje zaſchczepjena; jenož tſcheczjanſtwo zamóže w čłowjeczej wutrobie ſthowanu džiwiſcę ſkludzicž a zrudne ſczechwki hréha přenieuji staricheju zbehnycz. Kózde dzeczo pſchinjese zku naſhliſoſćz (kotaž ſo tež w ſwiatej tſchegienych eyle njeminje, ale jenož poſlabi) ſobu na swet: dobre woczehnienjo a pſchi-hłodne rozwučzenjo w bójſtch wěrnoſćzach dyrbitej zaſdewacž, zo čłowjek, „wot mſodoſcze ſ złomu naſhileny”, ſo na puče bohabojaſnoſeze złazi. Čłowjek je faſtchniſchi a ſuroviſchi, dygli najdžiwiſche zwérjo. Tute roztorha druhe zwérjo, zo by ſo naſyceſiło, ale ſo na boleſzach a martrje ſwojoho wopora wóſtche-wiecž, to móže jenož — čłowjek. Trzebam ſo jenož dopomnicž na wbohich gladiotorow w Romje, na martry martrarjow w ſpočatku tſcheczjanſtwa, na martrwne komory, kajkež w mieſtach a w zemjanskich hrodach hacž do 16. lětſtojka wobſtachu, na wojowanjo z bykami w Schpaniſkej, na experimenty, kotrež ſo pod mantlom wědomoſćz hacž na naſch čas z wbohimi zwérjataſi ejnja. Pschi tutych wěcach ſwjeczeſche a ſwjeczi z džela hischeze ſurowoſćz ſwoje dobycza a koſkota cęerta — w čłowjeku. Tajka kaž pſchinarodzena ſurowoſćz pokaza ſo częſto doſcž hižo na dzeczoch: iich jědowe ſměchi, hdyh labortki a mjeiſtche zwérjatka roztorhaja, pſcheradža nam doſež! Skaf nje-dręſa, wſchědnie možemy toho ſwědkojo bycž, dzeczi tola domjace ſkoczeſća: psj, kóczki, kózlatka, husy, a za zrudobu dyrbimy wuznaćz, zo starschi, mieſto zo bychu tu złoczeſći hacžili, iich hischeze pominaja: Cęp krucze, njebój ſo, wothk jomu něſichto! atd. Stróżimy ſo, cętajo, kaf Indianowje ſwoje wopory dn̄y a njeđeſe doſko čzwelują, priedy hacž jin ſmiertru ranu wothknu, ale tež w tſcheczjanſkich ludach namakam wječeſiwoho, ſurowoho a krewielacznego zmyſlenja: hacžieſz móže ſo tomu jenož z tym, zo duch Chrystusowy wutroby pſchetwori.

—s.

* We wſchelatich nowinach zetkamy zaszy tamne wopisanjo ſchataſtnoſćz naſhoho Zbóžnika, kotaž je nam Lentulus, w ſwojim časzu bohot w Židowſtej, zaſtostají. Wón pſiche ſwojemu khezorej tuto: „W tutych dnach je ſo zjewi a kħodži ſrijedža naš čłowjek, z wulkej wubjernej mocu a poccziwoſciu wuhotowanym, kif Ježus Chrystus rěka; pohanowje maja joho za profetu wěrnoſćz, joho wučzowniczych paſ dawaja jomu ſwědczenjo, zo je Syn Boži.

Tutón Chrystus wubudžuje wot morwych a zaňoja wšchę ſlaboſcę a khoroscie. Wón je muž z na hladnej ſchaltneſcju wobdarjenym a z čeſcežehodnym wobliezom. Schtóž na njoho poſlada, toho mocuje ſu ſluſcę a bojoſcę. Włosy na głowje ſu ſudjerjate, czornobrunie, kaž barba dozrawienoho worjecha, a ſwetle; wiſaja po ramieniomaj a ſu ſrijedža na głowje rozczeſane, kaž je poła Maſarejow waschujo. Čoko je jaſne; wobliczo, kotrež pſchimierjena czerwienoſc pyſchi, je bjeze wſcheje ſaldy a bracha. Nós a hort ſtaj bjeze wſchoho poroka, broda ſylna, po barbie włosow, nie dołha, ale dželena, woczi ſtej ſchermobrzej a ſwetlej. Porokujeſi, je wón traſhny, napominaſi, ſmilny a ſlubozny. Tež, hdvž je wjesoky, khowa ſo, kaž doſtojnemu mijeſe to pſchifteſi. Ničto widział njeje, zo by ſo hdvž poſmial, mnozy paſ, zo poplačeže. Schaltneſcę je ſtatna a runa. Kuch ma pſcheze wſchu měru rjanei, zo ſo bjez džiwanja na njej njeſpoladni. Z nekiu ſo rozrēčjujo, nječini wjele ſłowow. Mjez džecžimi cžlowiekow je wón najrjeiſchi." — Ma mięto Lentula bu znaty Poncijus Pilatus ſidam za khežvorskohu bohota poſkany.

—š.

* Po mjeſečje čahashe proſcher, rjenje a po módze zhotowanym, w rjantym ſcherym wobleczenju, w dobrym klobucy a nowych ſchörnjaſach, joho ſchaty běhu ſchlewjerběke, a zo joho ſkónczlo njeby pſchejara wobcežowało, wobaraſche mužacy ſtónčnik jeho pruham. Tak džeshe do kheže, zo by ſebi dar wuproſyl. Tu paſ ſo džiwaču, zo je tak rjany zhotowanym, čomuž napschecziwi: „Pſchimobzemli rozhani, njeje prawje, a pſchimobzemli pſchistojni, tež njeje prawje; ujewem wopravdze, kaž dyrbju ludžom prawje ſežiniež."

* Dwaj wulcy wncženaj. Preñi pſchirodopſpytnik: „Je to tola rjenje zarjadowane wot natury, zo maja kóczki runje tam dwě džerje w koži, hdz̄ez woczi ſedžitej; hewał njebych ſu ſeži ani hladac̄ móhle." „O proſchu", wotmoſki druhí, „kóczki nimaja wot naroda žanu džeru w koži, tam hdz̄ez woczi ſedžitej; ale wone maja taſ wótrej woczi, zo ſu hijo za wóſom abo džewjež dnow džeru do kože „zwidžeraſe"."

* „Unje ſcherjenjo. „Ale, ſuſodže, ſchto tola twoja žona tam na ſchtomie čini?" — „Ma wěſh, bratſje, wiſhnię wſchaf ſu zraſe, a te wjedrowe wroble — — ſu eji taſ khoroble, zo ſo ſcherjenja wiacy njeboja. Je-li paſ moja žona khwili na ſchtomie poſedži, to wroble daloko a ſcheroſko rozcjeſlaja." "

Naležnosće naſoho towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 275. Jurij Awgust Kokla ze Zajdowa, 276—278. z Wotrowa: Pětr Robl, Jakub Buk, Michał Wjenk, 279. Hana Šołćina z Khanec, 280. Bosčan Weclich ze Žuric.

Sobustawy na lěto 1881: 455. k. Michał Robl ze S. Pazlic.

Za cyrkej Wutroby Jézusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 52,741 m. 65 p.

K česci Božej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: M. K. z Ž. 4 m; přez njebelčanskohu kaplana 30 m., z Rachel-Pječkec kwasa ze Žuric 18 m., wot wotrowskich přenjowoprajeńſkich džec̄i 5 m.

Hromadže: 52,793 m. 65 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8112 m. — Dale je woprowane: M. „Swjaty Józefje, proſ za nas" 8 m.

Hromadže: 8120 m.

Čeſilic̄ Smolerjec řnihičiſhceženje w macjicžnym domje w Budyschinje.

Katholicki c̄asopis

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy c̄asopis.

Wudawany wot towařstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 12.

17. junija 1882.

Lětnik 20.

Na čeſcji najswj. sakramenta woltarja.

Katholicka cyrkej je w tyčle dnach najrjenšchi, najlubožnišchi a najhorodznišchi swjedženj, „Božoho Čésla“, swjecíka. Na čeſcji tuteje wulkeje potajnoče podam v tudy powjesč, kotrež francóziske nowiny „Studije wo Eucharistii“ wozjewichu. Tónle podawek wopisuje lady Herbert, slawna jendželska spisacjelka, kotrež móže so wěrieč.

„Běh so runje“, piša lady Herbert, „k mojomu pulcej synyka; tu ležesche hromada listow, na kotrež mějach wotmołwicž, tu zas čiſčečeřské listna k wuporjedzenju a pschehladanju. Nadžijach so, zo budu něfotre hodžinki mōc sama bjež, zo bych dželo dokončala; ale tu so durje wocžinichu a mój starý služownik do istwy pohlada nic bjež stracha, dokelž wjedžesche, kaf nuzne mam.“ — „Hdyž by so Vam spodobało“, pocža wón, ale hnydom zasta, hdyž widžesche hromadu písmow, kžiž pschede mnú ležesche.

„Dobre, Jakubje“, wotmołwicž so do swojoho wosuda podawšči. „Schtó dha dže mje w tymle hroznym wjedrje wopytacž?“ Běh so na to spusččala, zo k najmjeňschomu, dónž deshcz njewopschestanje, mje wopyty zminu.

„Je to mloda holca, moja knjeni („mi lady“), jara čeſtnoho napohlada, jara pschistojua, kaž so zda, služowna; žada jara z Vami poręczeč, a praji, zo je Was we Waschim přjedawščim wobydlenju zeznała.“

„Daj jej horjepschincž“, wotmołwicž. Bózry na to zastupi holca, pječz abo schescz a dwachczi lět stara; zdašche so mi njeznata bjež. „Knjeni, njeznaće mje?“ pocža rěčecž, hdyž běh so jej pošyneč dała. „Sym Marija D...., překarjowa džowka we W... — „Ach haj, wotmołwicž, ale, hdyž tak spěšnje wotroſčecž, činiće mje staru a do časa wórk! Spózuwam Was — to džeu stej čiſče Wachej wocži; z čim móju Vam poslužicž? Seže snadž w někajfej nuzh?“

„Wodajecž, knjeni! wotmołwi Marija a zacžerwjeni so, haj, moja nuza je tu khwiliu jara wulka, a jenož Wy sama na swěcje móžecž jej wotpomhačž.

Myslu sebi tež, zo mi budžecje pomhacž, směm-li wšcho swěrnje wupo-wjedacž."

„Pomhacze mi wšcho“, wotmołwic̄ a dach so jej z nowa synacž.

„Naisskerje so wěcze dopomnicze, knjeni, zo seje psched nehdže dwěmaj lětomaj za mnje službu pytała a tež cyle dobru pola Mrs. L... za mnje doftala. Wona je jara dobra knjeni, a sym so jara zbožowna namakała pola njeje; dželach pod dohladom knjenje a tež knjezny, jeje džowki; ženje mi nje-běsche tříjive słwo prajiła, hacž...“

„Na, schto?“ so woprashach, hdyz Marija sebi dale rěčecž njerějše.

„Hacž so něshco sta, schtož chcu Wam na drobne powjedacž. Běsche tať kaž psched jenym měsamom nježela; moja knjeni běsche na wopyt schla a chyšche hafle wjecžor pozdže so zas wróćicž. Džení běsche jara horch był, a dokelž za swoje knjeſtvo nicžo wjac dželacž njemajach, chych na khłodnym wjecžortku so trochu pschenicž. Hdyz do Bromptona pschińdzech, zaſtyschach z wulſkeje cyrkwe, kž tam pschi drozy steji, rjane spěwanjo; wjele ludži do cyrkwe khwatasche. Wezipna tež do njeje zaſtupich; běch we wulkim twarjenju, kotrež běsche polne ludži; mužsyn běchu na jenej a žónske na druhei stronje. Na drugim kóncu widžach wjele swěczkow a kwětkow, tam džech, zo bych wo-hladała, schto to budže. Skonečnje zaſtupi z nabocžnymi durjemi tajki pro-cession měchnikow; jedyn z nich běsche w kraſnej drascze. Poſlaknichu so tam na wulkim prózdnym měſeče, hdzej so na kóncu woprajenske blido* namaka. Na thmle blidje so te swěczki swěczachu. „„Schto budža činicž?““ so žony, pódla nje ſtejaceje, woprashach. — „„Z měrom!““ mi ſhepny, „„njeridžicze dha? budže požohnowanjo.““

„Ja njerozemjach, schto chce z tym prajicž. Ale z dobom, hacž tam hladach, pytnych, zo ſebi měchnik zavěſtik wokoło ramjenow powišny, a potom k tajkomu kaſtečníkſte horje ſtupi, kotrež z klucžkum wocžini. Tam něshco** won wza, a hdyz běsche koleno zhibnył, połoži to do zloczanoloho ſudobja, kž so mi kaž ſtejach čaſnik bycz zdaſche. Potom džesche žadny blida, hdzej běsche wěcze někotre ſkhodženki horje ſtupił, pschetož widžach to, schtož won njeſeſe, bórzy tam horjeka ſtejo, a to tam kaž na trónie wšcho druhe pschewyſhowsaſche. Tu nje něchtó za drastu ſkubny. So woſladowyſchi, pytnych, zo je ſo to ſtało, zo bych ſo poſlaknyla, dokelž wſchitej ludžo kleczachu. Tež ja ſo po-ſlaknich. Ale, hdyz zas wocži k trónej pozběhnych, o! to ženje njezabudu, moja ladu, ženje!“

„Na! schto dha ſeje widžala, Marija?“ zaroſtach.

„Sym Ježuſa Khryſtusa w joho kraſnoſeži widžala“, wotmołwi Marija poſornje. „Njeromžach to, schtož ſo mi kaž ſtejach čaſnik zdaſche, wjac roze-znacž; ale woſrjedž blyſtečatoho ſwětka zjemi ſo naſch knjez, kajkohojž joho na ſwječatkach wobrazuja, z pscheklóthmaj rukomaj a nohomaj. Zdaſche ſo mi, hakož by nje ſiwa, zo bych jomu ſo bližila, a napjelni nje pódla z taj-likimi radoſtymy a bojažnymi zacžucžemi, zo njewém, kaf mi po prawym běſche. Njeromžu prajicž, kaf doſho woſtach; woſtach pak, to wěm, hiſcze doſho klečo, hdyz běchu pschitomni ſo woſhalili. Skonečnje pschistupi měchnik ſe mni, a praschach ſo joho, hdzej sym.“

„Wola Drorianow“, wotmołwi won a pytnyſchi, zo jomu njerozemju, pschitaj, „w katholſej cyrkvi. Njeracze hiſcze žanu widžala?“ — „Ně,

* Woſtar. ** Bože Čeſlo.

ženie hiszczęze", wotmołwicb. Wjac niewerjach sebi prajiež a wotenidżech; ale cyh wječor a cyku noc njemyslesche mój duch na niczo druhe, a zaczuch cyle to, schtož drje Samuel zaczu, hdvž ton Kenjez joho wołasche. Žena wec zdasche so mi jaſna byež: dyrbjach jo do katholskeje chrkwe wróćiež. Por dnow pozdžischo pytny moja knjeni, zo je so mi něchtó stało a praschesche so, hacž hym thora. Ně, wotmołwicb, a pytach domjace waschnja zas szczehowacž, nijemzach pak w tuthm postajenju dlęje wostacž. Kóždy króćz, hdvž so f modlitwje połklnych, widzach jaſnischo zjewienjo naschoho Kenjeza, fiz mi, kaž so zdasche, moje komđzenjo porokowasche. Skonczenie so zmužich a prajach swojej knjeni. Smęsche so mi najprjedy a mjeſeſche wscho za són; hdvž pak pytny, zo běchu moje ſłowa krucze a swérne měnjenie, pocza myſlicz a praji mi, zo chce z duchownym, kotryž bě jej z radziczelom, wo tej wech porečecz, mi pak porucži, zo bych niczo wo tym, schtož běſche so stało, młodym kniežnam w domje njeprajita. Něchtó dnow pozdžischo dachu mi do najlēpscheje jstwy pschinicž; namakach tam swoju knjeni a duchownoho. Mrs. L... so zbehný a praji: „Marija, tudy widzicze jenož z mojich najlēpschich pscheczelow; proſhu Was, porečecze trochu wo tym, schtož ſeže mi psched króćkim powjedala.“ Na to so wotſali moja knjeni. Duchowny da mi so ſhnyčz a rozmoloſwesche mi dolho wo hręſche, kotryž bych wobeschla, hdvž bych romſko-katholſku cyrkę pschinwała a swoju hšczęſteſku wěru zaprěla. Poſluchach na wſchitko, schtož mjeſeſche prajiež; tola cjm kručischo do toho pschinidžech, zo wón so myli. Njeſcerpný mojoho mjeſzenja dla praji ſkonczenie: „Pſche čo nijewotmołwicze?“ — Ja prajach: „hym jenož thuda nijewědomna holca, knieze, a njemóžu z kniezem, kaž Wy ſeže, so wurečzowacž. Alle wěru z cykle wutroby, zo je katholska cyrkę jeſieſch prawa, dokelž hym naschoho Kenjeza widzala.“

„Schto je wam tele hlupe ſony do hlowy ſadžil? wotmołwi wón rozhorjeny; někak ſomſko-katholſki je was f lepschomu měř.“ — „Ně, knieze, wotmołwicb, njeznaju žanoho katholſkoho, a schtož fo dopomnicž wém, njeſym ženie katholſke knihy čítala.“ Duchowny běſche njeļuboznje puhnuty, hdvž to ſyſhesche, a praji: „Poręčuž z Waschej knjenju; móžeče hicž.“ Njevěm ſchto mi knjeni prajesche; ale na wječor mje do swojeje jstwy zaſwala. Prajesche mi, zo je rozhnewana nad mojej twierdej hlowje a zo so njedyrbju žanomu mylenju podacž; hdvž bych chcyła pschi tym wostacž, do katholskeje cyrkwe pschestupicž, bych dyrbjala jich dom wopuſchęcicž. „To by mi, pschitſtaj knjeni, jara zle čzinilo, Marija; pschetož hym hewak cyle ſpokojom; njemóžu pak žanu katholſku pschi mojich džeczoch džerzecž; nadžiam pak so, zo ſebi tele wech hiszczęze lépie pschekladzecze.“

Myſſicžka, zo měla dom wopuſchęcicž, hdzecž so mi tač derje wjedziesche, čenſche mi wutrobu rožfoczicž, njemóžach pak tomu Kenjezej njepoſluſhna byež. Dzecž do swojeje komorki a wjele pſakach; potom modlach ſo z cykle wutroby za to, schto mam čzinicž. Pschemyslach, hdzecž mohla hicž. Mój nan budže hiszczęze bôle njeſpokojny ze mnú dyžli Mrs. L..., ja nimam ani pjeniez ani domizny. Tu mi z dobom Wy, moja ladu, do pomjatka pschinidžesche; dopomich ſo, zo buſchęze Wy katholska, hdvž běch ja hiszczęze džeczo. Wſcho, schtož běchu wot toho časa w naschej wječej wo tym ręczeli, mi zas psched woči ſtupi. A tuž hym džens rano knjeni proſyla wo dowolnoſcž, Was wopytač. Du někto Was wo radu a pomoc proſyje, kaž mam to zapoczecž, zo bych ſo katholska ſtała, pschetož Wy ſeže jenieczka katholska, kotruž na ſwěcze znaju.“

Nije mi móžno, zacjueža radoſeža a džaka wopisacž, kotrež nad prostym powiedancžkom khudeje holcžti moju wutrobu zapſchijachu. Brajach jei, zo by tola zas pschischka, hdjež swojemu knieſtwwu Božemije da, a pschepodach ju swojej najlepšej pschecželnicu, hdjež wona swoju duschu za njeſměrnu hnadu pschimzacja do wérneje woweženje z horecym poddačzom pschihotowasche. Bórzhy na to bu do cyrkwe pschimzacja. Wobstarach jej službu w starej katholskej swójbje, pschetož k swojim domoj wschak so wróćicž njemóžesche. — Dwé lécze jeje wjac widžala njebeh, hacž wot njeje luby líst dostach, kotrež tudy doſtowinje podawam:

„Droha, cžescžena lady!

Wodajcže mi, zo Wam piſam. Podam Wam, jeli dowolicže, někotre powieſtež wo tym, ſchto je ſo pola nas doma ſtafo. Mój wboho nan w zaúdženym lécze straſchnje ſkhorje; khorſcz pschibjeraſche, a mój bratr praji, zo je pschec wokolo ſo hladak, kaž by někoho pytał. A Hendrich (mój bratr) ſkonečnje jomu praji: Nano, pytaſh Mariju? Haj, pytam ju, wotmołwi. — Wy wěſež, knjeni, zo wot mojoho wróćenja do ſvj. cyrkwe ſem mje ani widžecž, ani mi piſacž njechaſche; a zo njebeh ſe ani dowoliš, zo by ſo moje mjeno doma mjenowało, ſchtož Hendricha, z kotrejmiž běch w najlepšim pschecželſtwje wostała, jara bolesche. — Nětko ſo Hendrich njevindžesche: bežesche na telegraſſki hamt, mi prajicž, zo bych pschischka. Moja knjeni mi hnydom da wotjecž: „Marija, praji mi, kaž zo traſch za ſwojoho nana hnadu wobroczenja dobuđecze.“ Wječzor pschindžech dom. Čedma běch k nanej do jſtivý zaſtupila, hacž won wocži wotewriwſchi ze ſlabým hloſom mje zawaſla: „Marija!“ Bežach k joho kožej, połožich jomu ruku wokolo ſchije, ſtróžich pak ſo nad joho wulkim pschemenjenjom. Za někotre minuth praji: „Marija, ſym jara kruty był pschecžiwo Tebi, moja džowka, móžesč mi wodač?“ Šylžh jenož běchu moje wotmołwienjo. Ale wot toho wokominkenja njebowoli mi, wot njoho wotſtupicž. Žunu poča ze minu wo nabozniſtwje rěčecž a praschesche ſo mje za winu mojoho pschecſtupjenja. Wipowiedach jomu wſcho, a dołho ſo wo tym rozmólkachmoj. — „Měniſh, praji ſkonečnje, zo by mje měſchinik pschischko wopytač?“ Moju radoſež nad tutym ſłowom njemóžu wopisacž; hnydom pôſlach po knieza P. C... Tón pschindže předy, hacž běch toho ſo nadžijecž mohla, že želevnicu. Z krótką, moja lady, mój nan ſo wobroczi, dosta ſakramenty mrežacyh a za dwoj dnaj wumrje zbožnje. Tak ſu ſo Waché ſłowa dopielniše. Boh je mje za ſkuk ze ſtrachom a bojosežu dokonjaný hižo w tymle žitwenju mytowala.“

Dodam k tutej powieſteži jenož hiſhcze ſłowęžko. Marija wróci ſo zas k swojej knjeni, a woženi ſo bóržhy na to z mloðym tyſcherjom, wubjernym katholikom.

Dwé winje ſtej mje pohnulej, tónle podawak wopisacž. Čehch najpriedy ſpodžiwe ſkukowanjo božej hnady w najſwiežiſtim ſakramencze woltarja pokazacž, a potom mnohe dusche wobkruczieč, kotrež ſo ſtrachujo, abo komđo čehče radu pschiklad Marijny ſežehowacž, ale ſo zadžeržowacž dadža z bojosežu, zo mohle čaſnu ſchodus z toho mécž, že swojich swójbow wuzamknjene bjež abo swoje zežiwenjenjo zhubicž. Wſhem tym čehu prajicž: Dowercze ſo k Bohu, kotrež ženje wulki wopor njepłaczeny njewostají!

Hortne podawizny wo drjewje swj. Ischiza we doktrynstwojch czasach.

I.

Hadam běsche wobcežnosće tutoho časnoho živjenja 933 lét došlo njeſt. Z džělom a ze ſlaboſću złamany, bě dženii wote dnja na ſebi nazhonił, ſak cjez hnev Boži nad nim wotpoczuje, bě ſpytał, ſchto khostace ſłowo na ſebi ma: „We pocze swojego woblicza budžesč ſwoj khlěb jeſcž, hacž ſo k zemi wróczisč.“ Pschetož proch ſy a z prochom zaſy budžesč.“ Na khorym kózlu ležo, powoła swojego syna Setha a džesche k njomu: „Mój syno, czuju ſmijercz we mojich ſtawach — budž božemje! Smijercz dyrbí hrécha dla na mije pſchiricž; ſym hižo swojego syna Abela zemřetoho widział a nětko pſchitħadža dženii, zo ty mojej woczi pſchizac̄imijch.“

Du zapłaka Seth horeč: „Mój wótcze“, džesche, „th njeumrjeſch. Wěſcze namaka ſo po chlej zemi zelusčko, kotrež tebje wuhaji. Póndu je pytač, hacž je něhdže nadenidu a měl-li ſo tež do zahrody paradiza dobheč, wo krohož džiwach ſy mi tejkſe powjedaſ: njeje-li nihdže druhdže, tam tola roſcze zelo pſchecživo ſmijercži.“

„Mój syno“, džesche Hadam, „ſchto chył w paradizu pytač, z krohož je mje hněw Boži wuhnał? Byli tež pucž k paradizu namakał, wſchaf wěſch, zo jandžel z plomjenjathym mječzom zaſtup do njoho wobara.“

„Rjech tam pſchecž jandžel z mječzom ſteji, z mojimi ſylzami chcu joho pſchedobycž a wo zaſtup do paradiza proſheč. Božemje, luby nanko, požohnui mje na pucž Póndu a wróczu ſo eži ze zelusčkom, kotrež eži z nowa ſtrowotu a živjenjo dari.“

A Hadam požohnowa Setha. Krej ſo Hadamej hižom we wutrobje hacžesche, a ſmijertny jandžel ſo bližesche. Seth paſk poda ſo na pucž, pytajo ſchtom živjenja kchodžesche daloko a ſchérko po zemi, doniž wot mužnosće pſchewzath, po doškim bludženju ſo wrotam paradiza pſchibliži. Nadžija zaſwita we joho wutrobje: tola hižo zaſlyšcha hłos cherubina z plomjenjathym mječzom: „Wrócz ſo! Šchto tu pytaſch? Tutón proh njeſchecſtupi wjac̄ ſmijertny człowiek!“

„Ach, luby jandželo“, ſkoržesche Seth, „ſym Hadamowy syn, mój nan je ſkhorjeſt a bližko ſmijercži. Du hladacž, hacž w paradizu zelusčko pſchecživo ſmijercži njenadenidu.“

„Wrócz ſo, luby syno, wrócz ſo! Pozdże pytaſch, ſchtož pytaſch Twój nan je ſo dawno minyl Me něſtco chcu za njoho ežinieč. Hadam tebi mjaltschežo ze ſchтомa živjenja. Tute ſadž na row Hadama, twojego wótcę, a hacžruniž hižo we klinje zemje wotpoczuje, začjuje móć tutoho mjaltscheža a tróſcht z njoho do budže.“

Seth wozny poſkiežene mjaltschežo. Pſhi ſebi tróſhtowaſche ſo, zo nana hiſčeze žiwoho nadenidže. Hdyž paſk ſo wótcowſkomu ſtanu bližesche, pytny, zo je prozdny. Hadam bě dawno njebohi. Seth pytaſche row swojego wótcę; jón namakawſhi, dopomni ſo na jandželowe ſłowa: wza mjaltschežo ze ſchtomma živjenja a ſadži je na row Hadamowy, zo by tutoho potróſhtowało we hľuboſćzach zemje. A mjaltschežo ſo zapſchinny a puſchecžesche ſwoje koruski do ežemnoſće, we kotrež ſo zbytki prenjoho človjeka khowachu. Wožinjace pruhi ſlonca ežehnjechu halozki k wysokoſćam, z mjaltscheža bu w krótkim časzu mócný ſchom, kotrež ſwoju krónu wſchę ſchtomow zbeháſche.

A hdyž bě jo rozvíš k połnej rjanoſeži, rožscherjeſche ſkłowokoſo haſožy ſwojeje króny a wođewaſche z khłódkom row preñjoho wóta.

A dale bóle roſežesche tutón ſchtom k njebu. Njebieſka rjoſa woſchewi wſchědnie joho kopjenia; we haſozach khomachni ſo ptacžki a namakachu tu wucžek pſched njewjedrom; joho körjenje kryjeſche plachta zeleneje traw, z ko-trejež lubožne kwětki we wſchěch barbach ſwoje hłóježki zbehachu.

A kaž tutón ſchtom ſo bóle a bóle k njebieſam zbehachę, pocžinachu ſplahi, kotrež pod nim wotroſežachu, ſo k złomu pſchitħileč. We złocži po-činachu tutomu ſchtomej klecž, hdyž běchu lědma ſo we joho khłódku pſched ſapachym ſlóncom wukhōwali.

Hdyž bě cžlowiecža złocž ſo k połnoſeži dobyła, pſchitaza Bóh wodam, zo zemju z lijeńca mi i potepja. Wody poſtrychnu woblicžo zemje: cžlowieč a zwěrjata namakachu w nich ſwoj row. Ale ſchtom na Hadamowym rowje njezažinu. Hdyž ſo wody wróčachu, pſchinjeſe hoſk, kotrehož bě Noah z archi puſtežiſ, haſožku z tutoho ſchtoma haſko znamjo, zo je ſo hněw Boži nad zemju zuérował. Poždžiſko ſinjeſche Mójzeſej ſiž z tutoho ſchtomu: z nim dyri do ſkały we puſcini, zo iſraelſki lud wody namaka, hdyž laczoſež jón cžwiſlowaſche.

Ale ſiemeńca njedowiedze cžlowieči ſplash k naſazanju. Ze zawiſeże, zo je jich žiwenjo tak pſhikrotſhene, ſchtom na Hadamowym rowje paſ kaž nje-ſmjerthny, złozidli ſekere do joho körjenow. A tak puſtežidli tutom starodawnych ſchtom, haſko by kaž wſchědny drnhi był. A wotrubawſchi haſožy, woſachu ſchtomowe cželo po ſwěcze na pſchedau. Ničtò paſ tutom ſchtom kupiež nochysche. Tak wobceſachu jón a połožidli cžeſanku pſchez rečzniſhčo na horad, zo wot nětka haſko móst ſlužeſe.

(Pſchitħodnie dale.)

Dar na row Piusa IX. w Romie.

Raž je znate, bu 13. julijsa zańdženohho lěta cžeſćomine cželo w tym Kruezu zemirjetohho bamža Piusa IX., kotrehož wopomnjeſzo hiſcheze we wutro-bach wſchěch ſwérnyh katholikow ſiwe wobſteji, na městno pſchenjeſene, kotrež bě ſebi ſlawny bamž ſam wuzwolil: do ſwj. Ľawrjencowej basiliki (chrkwe) pſched městom. Ze tež zuate, kaf bu tehdomna ſwjatočnoſež w Romje wot liberalnych a njewerijnich na dotal hiſcheze njeſtyſhane waſchnjo kažena a ha-čena. Wſchón katholiski ſwět je ſo tehdyn runje tak ſtrójil kaž zrudžil nad žadławej ſkhiwdu, katraž ſo cžeſćomnym zbytkam ſlawnoho bamža ſta. A doſczežinjenju a haſko wotmołwienju na hroźni złocž ſu italscy katholikojo wjedženi wot wójwody Scipiona Salviati-a wobſankli wotpocžne město njebohoho bamža doſtojnje pſchiprawicž a wudebiež. Ze to podzemiska cyrkę (krypta) ſpominjeneje basiliiki ſwj. Ľawrjencu. Hornju wulku a krasnu cyrkę je njebohí bamž rjenje ponowicž dał, kryptu paſ nic: ta je džakownym ſhuam ſlawnoho wótca k ponowjenju zavostajena. Zo by potriebne pjenieżne ſredki k ponowjenju doſtało, je ſpomijene zjenoczeńſtwo italskich katholikow pod naujedowanjom wójwody Salviati po cyklum katholiskim ſwěcze pjenieżne ſkładowanjo wotewrilo. Pſchinioſch wucžinja jenož 20 pjenieżek (25 centeſimi). Z nahromadžentych pjenież ma ſo ponowjenjo a wudebjenjo ujenowanje krypty wobſtaracz a wyshe toho tež fundacija za wſchę cžaſy załožicž, z kotrejež by ſo na 7. dnju kózdoho měſaca boža miſcha džeržała za njebohoho bamža Piusa IX. a za wſchitħich, kotsiž ſu k tomu pſchinioſhowali abo wot nich do týchle božich miſchow poru-

cjeni byli. Hacž do 31. awgusta tohole ſeta maja ſo ſkadowanja dokonječ a nahromadžene pschinoſchki biſkopej kóždeje diöceſy k dalschomu wobſtaranju pſchepodac̄.

Tež zhrromadžizna němſkich katholikow, kotraž ſo pod pſchedſyđſtvoom wjercha Karla w Löwenſtein we Maincu 24. meje wotbywaſche, je tele ſkadowanjo radžila. Dalsche wobzamkujenjo na tutej zhrromadžizne běſche, zo je prěnja winowatosč katholikow za njeprſchikrótſhene prawa a doſpolnu ſwobodu a njewotwiſnoč cyrkwe a ſwj. Stoła ſtač, a nič mjenje tež ſwiatomu Wótcej w joho nětežiſhium njeſwobodnym a wobhroženym poſtajenju z dobrowoſlnymi pſchinoſchkami (Pětrowym pjeniežkom) te ſredki ſkicžicž, kotrychž wón k wjedženju cyrkwe trjeba.

(Pſchinoſchki chce redakcija pſchijimac̄ a potom k dalschomu wobſtaranju pſchepodac̄.)

Każ w ſwēcze móda je.

I.

„Kenjez Spěſchny, ſhio dha tola taſke běžicže, cžinicže runje, haſož by ſo paſiſto.“ — „Haj, je tež wo prawbže tał: paſi ſo! Hladaj, runje ſym mojej žonje klobuk kupiſ najnowiſcheje módy, ale priedy hacž z nim domoj pſchindu, je traſch ſo móda hido zaſ pſcheměniſka — a potom mam: klobuk je hido zefarjeny, njeje wjac po módze a móžu jón zaſ njeſcz. Boževuje.“

Tole ſebi dwaj mětchežanaj w L. ſo zetkawſhi prajeſchtaj. Njeje wěrno, ty ſo tomu ſmejeſch, je tež ſmejeſhne, teži paſ w žorče horka wěrnoſč. Móda je w naſchich ežaſach z kralownu, kotrejž ſo cykly ſwět kloni. Ludžo dadža ſo ežviłowac̄, czerpja a tradaja: wſho módze k woli. Tu khotđa zapajani a zaſchňorowani, zo móža lědma dychac̄, tam ſchrubuju ſwoje nohi do wuzloho wobueža, tu zadžernu ſebi draſtu, zo ſkoro pideſtupicž njeſoža, tam zaſ natwarja woſoko ſo koſo, zo dyrbí jim kóždy na pječ ſročzeli z pueža hicž. A te klobuki! paſ ſu ſcheroke abo wyſoke kaž kadoſk, paſ zaſ nižke a wuzke, na hlowu pſchiplacnjene kaž powróczenje kaſtoječje hnězdžeſchko. A tajſe ſtajne pſcheměniſenjo módy njenamaka ſo jeno pola žonſtich; tež mužſka draſtu ſo wjele pſcheměniſa, paſ ſu kholowu wuzke kaž bibazki, paſ ſcheroke a klumputate, paſ ſuknje do kulkow bija, kaž na pſch. „khežorowe plascheze“, paſ ſu zaſ krotke a zaſchlipnjenje, zo lědma kribjet wobzeja, paſ ſu khornarje zezhibowane a ſcheroke hacž do poł wutroby dele, paſ zaſ wyſoke a ſchpicžite, zo mohl z nimi „nana zaklócz“, hdyž jomu pſchejara bližko pſchitidžeſch. Zawěrno, hdy by rožomny ežlowjet, kiz ženje hiſtceje tele džiwinie módy widžał njeje, je na dobo wohlaſaſ, wón by ſo dyrbjaſ ſmiecž tymile „zdzělanym ludžom“ a mohl ze wſhém prawom prajicž: „My džiwi ſuň tola ſeſchi ludžo.“

A hdy by móda jenož ſmeſchna byla! Wona je tež njeproccžiwa, nječeſtna! Draſta ma dwoje powoſanjo: dyrbí ežélo pſchitrycž, a je pſched zymu abo horcotu zaſtitac̄, k ežomuž ſamo wot ſo pſchitupi, zo tež ežélo debi. Ale runje nawopaſ wona ſkutkuje. Z wjetſha ſluži draſtu po módze k tomu, zo by wěſtym dželam ežéla runje prawje wuſtupicž dała: tale wuzka, zadžernena draſtu žanoho druhoho zamysla nima; a hdyž je najwoſobniſhcha, potom runje to njevodžewa, ſhotož dyrbjaſa, za to paſ staroſežiwe tajſe ſtawy pſchitrywa, kotrej rožomni ludžo njeprſchitryte woftaja.

Cžestnymaj, njeſtaženymaj wocžomaj je to ſtajny pohórſh. A bohužel je to z wjetſha runje wotpohlaſanjo naſchich ežaſow, z tajſej draſtu žadoſczi,

kotraž so njeprchestanje žehlicž we mutrobach načaženych čłowjekow, pschec zaš nowu cyrobu podawacž. Žadyn džiw tež, pschetoz eži, kotsiz módu cžinja a pschemenjeja, su husto doſež njeprcczini, njebuschni ludzo. — A po tych cžinja druži, tež rozonni a hewak pschistojni ludzo. Je móda, rěka, schto sebi chcem!

Najbóle pak je móda spekulacija wulkich rjemjeſlnikow a pschekupcow, kotsiz chcedža so wobohacžie. PrózDNA hlowa sebi někaſku nowu wěc wunissli, rjemjeſlnik abo pschekupc ju rucze pschiwozni, najmje sebi něktrych ludži, husto doſež nic najlepſchoho mjenja, eži potom w tuthych nowych drastach na pruhu khodža — a za tydženiu wſchitnych prózdnich w nich běhaja. Je to něchtco nowe, a za tym jenož khodža. Dolho njetraje, je móda so do cyloho swęta rožschérka a pschekupcy móža swój dobytk licžicž.

Zwjeselace je, zo ē najmjeſchomu tu a tam rozonni ludžo tajkim prózdnosczam do pucza stupaja, a su to z wjetsha najwoſobnischii a najbohatſchi. Su spóznali, kafke ponízenjo we tym teži, so po koždej hołej myſlíczej někaſkeje zawjerezaneje hlowy zložowacž, widža pak tež, zo je njeperawda, prózdnnej pschec služicž, hdźż je wjèle millionow potriebnych na zemi, kotsiz ani najnužniſchoho wodžecza nimaja. Katholska abo kschesczanska wſchak móda ženje byla njeje, pschetoz je kschesczanskemu duhej napſcheczivne, na prózdnoscze rožnijetacž to, schtož khudym sluscha, a schtož móže jich nazu wjèle wolžicž.

To su někotre myſlíczki wo módze z cyka. Pschichodnje chcem! so bliże rozmólkicž wo naſčej serbſkej draſcze.

3 Lužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Srjedu po swjatkach mjeſche tudomne Towaristwo Pomoch za studowachych Serbow hlownu zhrromadžiznu w hoſćeniu „Kronje“ pod wjedzenjom pschedlyh f. referendara Mütterleina. Lětnu rozprawu czitasche pišmawjedzer f. farar Hórník, z kotrejž wuzběhnjem, zo je towarzſtvo na jobustawach pschiberało a tež nahladne dary dostawało. Zwjeselace bě, zo su skončzne tola mužojo z luda samoho poczeli tutto wuzitne, haj wopravdze trěbne towarzſtvo podpjeracž — druhim zamóžitym dobrým pschikkad dawajch. Tak je njeboh kubler Michał Zahoda z Bozanec po swojej poſlednjej woli towarzſtu tyſac markow wotkaſał a njenjowaný Serb z Budyschina je pschez pišmawjedzerja z kónce septembra minjenoho lěta tsi sta markow daril. Po ſto markach su jako jobustawy na čas živjenja dotal dali: f. kantor Jórdan z Popoje, f. farar Jakub z Rjeſwacžidla, f. farar Mrózał z Budestec, f. farar Mrózał z Hrodžiſcheja, f. kubler Schmiž z Wbohowa, f. farar Hórník z Budyschina a f. farar Wjelan ze Slepoho. K tutym sobustawam sluschataj tež f. Konstantin hrabja Brzezdziecki a f. dr. E. A. Odyniec z Warschawy. Wſchelacy pscheczelojo serbſkoho luda su so starali, naſchomu towarzſtu dary pschiwobrocžecž a za nje hromadžicž, kaž f. Smoler, f. rěčnik Parczewski, f. redaktor L. Jenike, koło literackie we Lvowje, administracija „Czaſu“ w Krakowje, f. Rigelman w Kijowje, f. Wilhelm Bogusławski w Pětrohródze, redakcija „Narodní Listy“ a „Umělecká Beseda“ w Praži, f. lekarńik Vernet w Bardubicach, tež někotre pôlske knjenje a knježny atd. Wſchě sobustawu a wſchě dobrocžerjow a wſchě dobrocžerki wozjewimy w cžiſhcžanej rozprawje, kotraž so w krótkim wuda. Tež někotři Serbjia w dalojej czubje njezabýwaju na swój wóteny kraj a na duchovnu nuzu mjez Serbami we Lužich; tak je

kniez Theodor Radca z Porto Alegre w Brasilijskej towarzistwu 70 mč. poslał atd. Psiejemy dobrey węcy zbożo a wuspěch k lepsichomu serbskoho ludu.

— Niedzielu a po niedzieli, 11. a 12. junija, niejescze tudomne wojskowe towarzistwo wuli swiadczenu: bu jomu nowa chorhoj swiatocznie pscheodata. Město běsche powschitkownie a hacz na najbole wupyschene a niedzielu z czymni, hosczeni a pschihsadowarjeni, pschepljnene. Skoro ze wscich saksich mestow a z mnichich wsow běchu towarzistwa na wopyt pschijele, tež z někotrych nemško-czechistich.

— Sredu, 14. junija, bu tudy na hrodowym dworze kryjeť Anton z Heeselichta wotprawieny. Anton běsche mlynkowu w Langwolnsdorfje říkoncowal a hisczeze na jeje morwym czele hroznoscze wobeschol. Dla žadlanoſcze nieslufka njeje Joho Majestosz kral Albert joho wobhnadzil. Rano runje $\frac{1}{2}$ hodz. bu wotfudzenu na dwór pschiwjedzenu, hdez jomu srzedz dwora preni statny recznik Petri hisczeze junkrōz wotfudzenjo wozjewi a pschisponui, zo je Joho Majestosz wot wobhnadzenja wothladal. Na to bu wotfudzenu wot kata pschimineny, na desku položeny, pschiwjazany a w někotrych wokominknjenjach běsche struchly skutk dokonjany. Cyka ekskucja ujetrajesche wjele dleje hacz dwé minnaze. Podla běchu jenož někotsi pschihsadowarjo z města, z wjetshcha prawniznic a lekarjo.

— Za naszych dalszych czitarjow podawamy powjesce, zo mamy tu khwili we Luszych hižo tójhdyn kažate, deshczezowe wjedro. Žita steja krasne a ratarjo měnia, zo je z redka hdy žito tak dolhe bylo, kaž lětja. Z dobrym deshczezowatym časom su tež suche pola z rianymi božimi darami žohnowane. Motrota je najskerje keženju žitow schodzela. Sylne deshczeze z wětsikami su wosebje tucžniſche žita spowalake. Synowe žně su so z džela zapocząale, je pak ciežko, suscheny dzeczel a syno domoj dželac, dokelž žadyn džen bjez deshczeza nimamy. Je khetrje zyma.

Z Baczonja. Tule pónedzjelu je so murjowanjo našceje cyrkwe zapocząalo, khtož z wjeholosczu blízkim a dalokim pschezelam wozjewiamy, kaž tež tym, kotšiž su pschezelne hisczeze dary slubili, hdyž so twaricž zapocząje. — Kamjenje su darmo wozpli: Jakub Renč z Čorneč 35 fórow, Petr Ver ze Žewic 10, Jakub Libšč z Wunjowa 9, Miklawš Delenk z Baczonja 18, Jakub Peč tam 16 a Marija Rebišchowa tam 6.

Z Kamjeneje pola Radwora. Pónedzjelu w nocu bu našcha wjes wot ciežeho wóhnjowoho njezboža potrjehena. W bróžui kublerja Grollmusa wohen, najskerje pschez złostnisku ruku założeny, wudvri, kotryž so ze straschnej spěchnoscze na Rekec a Rječkec žitnoscz a Böhme khežu wupschestrje a wsich tele twarjenja do popjela pschewobroczi.

Z Drežjan. Na swiadczenu Božego Češla běsche w dwórskej cyrkwi, kaž kózde lěto, wobkhad z Božim Češlom jara swiatoczny. Wysocy sobuštawych kralowskej swójby: pryne Jurij ze swojej wysokej mandželskej, pryne Vjedrich August a princezna Mathilda pschewobrodzachu ze zaśweczenymi świeckami Majswiecziſche. Teju Majestoszki kral a kralowa, kotrajž běchtaj srzedu z Rehefelda k tutej swiatocznoſci pschijeloj, běchtaj w kralowskej loži pschitominaj.

— Teje Majestosz wróciž jo sobotu zaś do Rehefelda, Joho Majestosz kral pak voda jo do Barlina (hl. Pruska).

Z Lipška. Na univerſicje w Lipšku studuje w tymle pošleče 3111 studentow; z nich je 1319 ze Saksieje a 1792 z wukraja. Wysche toho je hisczeze 55 druhich poslucharjow, tak zo tudomnu wysoku šchulu 3166 wopytuja.

3 cyloho swęta.

Němska. Wutoru po swj. Trojicy je rajchstag so zas zhromadzil. Někotre postajenia ekonoskoho zakonja buchu pschemienjene, na psch. zo moža mlynic tak wjele žita z wukraja bjez cła dostacž, kaž muki do wukraja sczelu. Wjele zapóšlancow njebeſche w swoim času na měcze; tuž běſche móžno, zo so někotre namjetu po woli napšecznikow cła wobzamknych, schtož je tutym wulke wjeſelo pschihotowaſo. Cło na tuczne z wukraja (woſebje z Ameriki) pak so tola njezběhny, schtož je tež derje, dokelž pječza z Ameriki wjele trichinſkoho tuczna pschinidže.

— Hdyž běſche komisija za wuradženjo tobakowoho monopolu psched někotrymi njezelenimi tutu pschedlohu kniežerſtwa z wulkej wjetſchinu zaczínyla, zapocza rajchstag pondželu druhe wuradženjo tobakowoho monopolu. Wjerch Bismarck běſche k tutomu posedzenju w prawym času pschischof. Rajchstag běſche skoro dospołnie zhromadzony, tež tribuny za pschipoſlucharjow pschepelnjene, hdyž wjerch Bismarck debattu wotewri. Na dwie hodziny doſko rečeſche a w swojej rěči tobakowy monopol hako posledni a najdospołnitschi ſthodženf swojoho krajnophodarſkoho porjedzenja pschedstajesche. Pokazowaſche, tak lud dawki wjac dodawacž njemože a tak moža trébne pjenezhy z wulkoſtia z tobaka so dobýč, tak moža so wulke ſchulſke dawki z tobakowych dothodow wot stata płacieſz a tak gmejnem woložieſz a t. d. — myſlizki a winy, kotrež buchu hižo wjac krócz wot zapóšlancow wotpokazowane. Wjac dnow hižo traje debatta wo monopolu, husto je khětrje horca. Wothloſowanjo sta so ſriedu, běſche 276 głosow pſchećzivo a 43 za monopol. — Powięſcze wo khorowatoſci wjercha Bismarka ſu po tajſim z džela njeprawe byſe.

— Pruska. Nowy cyrkwiſki zakon je někto wot krala wobtruczeny a wozjewjeny z dnem 31. meje. Poſkiča někotre wołożenia, ale mělo ſo pſchećz, zo buchu ſo tute wołożenia tež prawje pilnje nałożowate k psch. z běhnjenjo dotaluoſtia haczenja dothodow za duchownych, kotrež ſo hiſčeze bjez sprawneje winy hacž dotal ſkoro wſhem diöcesam zapowiedzěſche. Bohužel tež z nowym zakonjom možno njebudze duchownej nužy wotpomhacž, dokelž znowa wobſadženjo woſyrczych woſadow ſo hiſčeze njehodži, tež hiſčeze žadym ſeminar zas wotewrjeny njeje, hdyž buchu nowi duchowni ſo pschihotowacž mohli.

— 11. junija bu synk prynca Wilema w Potsdamje ſchězeny a doſta mijeno Wjedrich Wilhelm Viktor August Ernst. Kmotrow mjeſeſche jara wjele. Běchu to khězor a khězorowa, kaž tež družy něčijschi kniežerjo, z ktrychž na ſakſkoho krala a awſtriskoho krónprynca woſebje ſpominamy. — Kral Albert, krónpryne Rudolf a wójwoda z Koſta, bratr italskoho krala, běchu nježelju w cyrkwi swj. Jadwigi bozej mſchi pschitomni.

Italſka. Starý Garibaldi je wumrjeſ. Běſche přeni zběžkar naſhoho časa. Hdyž je dobre kſheszanske waſchnjo, na powięſcze wo ſmierzeſ ſobu-čłowjeka wotmoſtwieſz: „Budź jomu Bóh hnadny”, dyrbimy to wo Garibaldi-u bôle hacž wo žanym druhim prajieſ, pſchetož je wjele złoho na ſwěcze ſtukowat a wjele k tomu pſchinoſhowaſ, zo w naſtich časach množy to powrócieſea a hanja, schtož běſche dotal wſchitkim ważne a ſwiate. Garibaldi běſche pſchisahany njeſpſheczel katholſkeje cyrkwie a bamža. To běchu a ſu tež družy a italské katholſke nowiny Garibaldi-ej tu čeſcž dawaja, zo je ſtajne ſzawny njeſpſheczel był, hdyž ſu družy tajni a zaſhownani. Toho životenjo je z krótką tele: Narodži ſo 4. juliia 1807 we Nižy, ſlužesche hako woſak na morju, běſche mjez zapſchisahancami 1833 a 1834, čeſkeny a po wſchelakich podeň-

djenjach poda so do južneje a pozdžiščo zas do polnočneje Ameriki, hčerž so na wschelakich njemērach a wójnach wobdzeli. Do Italiskeje so wrózivšchi bu wjednik dobrowolníkow, kotiž na zhromadnu italsku republiku dželachu, pozdžišč so na kozyku (Caprera) poda, zo by tam rataril. Njemějše pak tu měra, wjac krócz zas wступi hačo wjednik zbezkarjow. 1859 za piemontskoho generała powołany dopomha neapolskomu królej kraj rubicž; bu ze swojimi dobrowolníkami wjac krócz zbitý, tak pola Aspromonte wot królewskich a pola Mentana wot hamžowych wojskow. Wjac krócz na kozyku do wjezzeny pschech zas z nowa czelny a so na zbezkarach wobdzělesche, dónz jomu wot l. 1874 kniežerstwo „zhromadneje Italije“ žałostny pjeniez płaczież pocza, zo by mér dał (dostawaſche kózdosłetnie 1 million!). Wot toho časa bôle z pismami a hlepje khroblymi listami a adresami wojowaſche. Najwjeschja bějše joho hida pschezjiwo hamžej hačo najwesczijomu zastupjerzej auktority (t. r. poslušnoscze a prawa). Wschudžom a pschech dželachue na republiku. Dživne tohodla je, zo liberalne nowiny, kotrež tola hewač na kniežerſkim boku steja, tohole zbezkarja pschech měru khwala a wuzbehuju, Italisku wobzaruja, zo je tač slawnoho a dobroho muža zhubiła atd. — Schto pak je wina tajho wuzbehowanja? Wina je ta: Garibaldi bějše hotowy njewěriwe, najhórschi njepřečzel hamžistwa a katholskeje cyrkwie, swobodny murjei a pschiwiſnik njerozumneje swobody (kotraž taž je znate runje do najhórschego wotroczenia wjedże — hladaj do Francózſkeje). Tohodla joho liberalni khwala, a móže so prajiež, zo w tutym poczynaniu wsché mjezy rozomnoho zmyšlenja pcheſtupaja. Toho muža, kotrohož zjawnie a swójskie zmjenjo wjac hacž jena czorna ſmuha wohidži, kotryž tak starý hacž bě, z někotrymžkuli młodym njeduchniſkom napſchemo ſkukowaſche, toho mjenuja „swjato ho“, toho ſtajeja hačo vjeklad italskomu a druhim ludam! Haj kotrymž je djabol z bohom (w Italſke ſu wopramdze čescejerjo djabola), tym je Garibaldi ze swjatym. To my rozemimy. Gene pak njerozumimy, tač móža hewač rozomne časopisy, kotrež tola hicheže za kralefstwo „z miloſeže Božeje“ ſu, Garibaldi-a do njebjes wuzbehowacž a joho ſmiercz „njesmérne njezbožo“ za cyku Italisku, haj za cyky swět mjenowacž. — Běchmy wo tym mjeleželi, hdyn bychu druhe nowiny wo tym tač wjele njepisali, pschetož w duchu kſcheczanskeje luboſcze by nam doſahało prajiež: Budž jomu Boh z hnadmym ſudníkom! — Zo by ſo Garibaldi z Bohom wujednač, wo tym njeje nicžo znate, a hdyn bějše do swojeje ſmierče tež taču žadofcz wuprajíš: njewěriwych wokoło njoho wſchač běchu ſo za to ſtarali, zo jomu žadyn měchnik njemohl bližko pschinicz. Čežlo zemrjetoho Garibaldi-a bu na kozykuje na khwilnje po hrjebane pschezjiwo joho woli, dokelž bějše ſebi ſam žadač, zo by ſpalene bylo. Bohrjeb ſam bějše wulfotny pschihotowaný, dyrbjeſche pak ſo z wulkim khwatkem a jenož někak dokonjež, pschetož ſurowy wichor w tyhle dnach na kozykuje a na morju wokoło njeje horwiesche, kiž ſam we jſtwě, hdjež czelo ležesche, z tutoho ruby torhaſche. Njech ſo to wulkaduje taž chce, zhoniwſhi to ſuny wſchelake myſle měli, taž ſu mjez dobrym bohabojaznym ludom hicheže znate, a na swjato ho njebjeski Wótc z czichim měrom a niz ze ſtraſchnym horjenjom pohladuje. Italiskim a traſč tež druhim liberalnym, njewěriwcam a zbezkarjam woftanje Garibaldi z blyscežatym pschikladowm.

Ruska. Cziszežany wot Awstriskeje a Němskeje je khězor dotalnogo miniftra znutſkownych naležnoſćow hrabju Ignatjewa ze ſlužby puſchczili; na joho město bu hrabja Tolſtoj minister znutſkownego. Hrabja Tolſtoj je starorus a podobnogo zmyšlenja taž Ignatjew.

Wucžlane tſchęſki.

* Schtóż d'ce d'juboła wuhnacż, dyrbi eziſtej ruch mēcż!

* Dobre pſchecż, je pſcheczy rjana węc, zło pſchecż, ženje; woboje paſtrebne njeje: Boža sprawnoſć ſtarā ſo hižom ſama za to, zo by kóždomu po ſtukach mytowane bylo.

* Schtō nima někotry wurečżow, hdyż ſo napomina, zo mēl a moħł na katholſki čaſopis pſchedylacžicż, wjacy, hačż druhdy Božoho kħleba w domie! „Ach”, reča, „tute čaſopisiſ ſu wjele wostudke porno druhim — bőjſte węc, a ničo nowe.” Tač, to ſy ſo prawje pſcheradžiſ. Dobry katholſki čaſopis pomina tebie na węczoſć a zo ſo wo dobrą wukónę ſtarasč: To je węzo někotromužkuſiż wostudko!

* Mojedla tuħanu myſlīčku tójsichto krucžiſho. Pſchiidże-li něchtó ī tebi a wón ezi, ani zo ſo toho njenadžiſiſ, ſtuvi jaŋjeriedži — (njestrož ſo!): hlaſ, ſchpatnym nowinam dowolliſtih tydženj kaž druhji (traž hiſhcze čaſečiſho) pſchistup do twojoho domu, wone wohladaja ſo na twoju weru a dobre waſchinja, a ty jum hiſhcze za to placžiſh! Je to rožom, je to ſwědo mitoſć?

* Želi ſo citrona njetoſcze, nqedawa juſčku; jeli ſo oliva (wolijowc) nječiſcheži, njeskieža wolija, jeli ſo kiče njetoſku, nqedobudžesč wina, jeli ſo diamant njetoſzi, nima jaſnoſcze: tač nqedobudže čłowjecža wutroba pōcziwoſćze, jeli ſo ujerani.

* Někotry čłowięſt je ſtworjeny kaž z mlotka, krewje a wutroby, druhji kaž z koſcze, kože a žołęža.

* Kaž ſo ſlónco w połnej kraſnoſći barbow pokaza, hdyż w Boži domęſt dže, tač čłowięſt w ſwojich pōcziwoſćach, hdyż je woči za tutón ſwēt zacžiniſ.

—s.

Wſchelcizm.

* Wažne ſłowo za pěſtonicę a macžerje: Njenoschežje małe džecži, fotrež pěſtonicę, pſchecy jenož na jenej ruchy, ale porjadu paſt na prawej, paſt na lewej ruchy. Pſchetuž je ſo wobledžowało, zo ſu ſo džecžom, fotrež buchu ſtajniſe na jenej ruch noſchene, nožki kſchinwe ſežahnuſke. Je džen znate, zo ſu džecžace ſtaſežki hiſhcze injeſke. Hdyż ſo nětko kóždy króč pſchi noſchenju jenej a teſſamej stronje čęela pſchipreja, može ſo lohcy ſtač, zo nožki kſchinwe zrostu.

Naležnosće našoho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 281. farař P. Ludwik Angermann z Oseka, 282. Madlena Domaškec z Dreždān, 283. Michał Kummer z Lazka, 284. Madlena Bardonjowa z Pěſkec, 285. 286. z Kukowa: wučer Augustin Bräuer, Madlena Wagnerowa.

Sobustawy na lěto 1881: 456. k. Michał Kummer z Lazka.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtaj 52,793 m. 65 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow ſu dale woprowali: Pětr Jenka z Wěteńcy 30 m., za předate stare pjenjezy wot Marije Lebzyněje z Konjec 9 m. 90 p., přez worklečanskú hrabu Hoensbroech hrabina Schaesburg 300 m., dr. P. 6 m.

Hromadže: 53,139 m. 55 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8120 m. — Dale je woprowane: N. z Konjec 1 m., jena žona z Khanec 2 m.

Hromadže: 8123 m.

Cjilieſej Smolerječ Inihičiſcheženje w macžicžnym domje w Budyschinje.

Katholicki Měsíčník



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Sluđowy časopis.

Wydawany wot towarzystwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 13.

1. julija 1882.

Lětnik 20.

Każ w swęcze móda je.

(Potraczowanjo.)

II.

W poslednim čísle smy z cyka pořazac̄ pytali, zo je móda njerozomna, směschna ale tež njerozumna a nječeština; tež na to smy spomnili, zo je to khétre poníženjo za rozomných čłowjekow so po holkach wumyšlenjach někajich prózdnikov zložowac̄.

Hisheče ponytěžne poníženjo leží w phýsce, totراž je njerozdželomna sotra módy. Phýchu w dráscze pytač řěka ze swojej hańbu so khwalic! Schto vha je draſta? Wotmočju: Zrudne znamjo hrécha. Doniž běchtaj Hadam a Žewa w paradizu njerozumna, doniž žaha hrécha jeju wutrobu hisheče skazyła njeběše, njetriebasche cželo žaneje draſty. Běchtaj pak wobaj nahaj, Hadam a joho mandželska, a njehańbowaschtaj so", praji swjate písmo, a swjaty Hawa w tým tele slöwa wuſkladuje: „Dokelž a doniž cžo-wjek nicžo druhe njechasche, hacž schtož je Boh chchý, běše wšchitko na nim a w nim cžiste, njerozumne a duchej podczíšnene." Hdyž Hadam a Žewa draſtu dostaschtaj? Hdyž běchtaj zhřešíloji. Wot zakazanoho schtoma běchtaj pojedkoj, „a wotewrjenej bushtej jeju woči, a spóznaſchtaj, zo itaj nahaj, a spleczeſchtaj ſigowcowe ſopjena a ſezinſchtaj ſebi schórcuski." A hdyž běše Boh jeju wuſudžil, „wudžela Hadamej a joho mandželskej ſuknje ze zwěrjacych kožow a zdraseži jeju." Tak Hadam a Žewa a wſchitcy jeju potomnicich nětko w dráscze noſčha na ſebi znamjo hrécha, njerozumnoſeže pſchecžiwo Bohu. A tajte znamjo mohlo wina horboſcze bycž? Ze to ſkoro tak, kaž hdyž by zaſudženy ſebi na to chcył bycž zdacž, zo móde (abo po prawym dyrbí) w ſchérhym khotianskim pjezlu khodžic̄. Hdyž so draſtu woblekamy, dyrbimy ze zrudobu spominac̄ na hréch, na zhubjený paradiz. To placži wo kóždym čłowjeku, to placži woſebje wo křeſćjanu, wucžowniku křryſtuſowym, kij je pſchischoł doſpołne dopjelnjenjo zakonja wucžiež.

Šdyž dha nětko serbski lud swoju najwjetschu kvalitu do swojeje wěry, do wěrnoho křesćjanstwa stajecz dyrbi, hdyž su pschečiwnich Serbow runje w nastupanju nabožniſta a dobroho křesćjanſkoho waschnja prajili, „do jin wjac k pomhanju njeje“ (štož by najwjetscha ſlava za Serbow bylo, jeliko dospołnie wo nich placzi): dha dyrbi tež pycha, hordosz w draszeje wot serbskoho ludu zdalena bycz. Mjez Serbami stej nabožnosz a narodnosz wuzey zwijazanej, tak zo so dzelicz njejhodźitej, t. r. serbski lud wostanie dobry, pobožny lud, dónz rhyz-serbski wostanie, swerny wſchem swoim dobrym waschnjam, kotrež su z křesćjanſkimi zaſadami z wjeticha zroſczenie. Do tohole dobroho serbskoho waschnja pak ſluſcha serbska draſta, kaž je ju Bohu dzakowano wſebje žonſki ſplash hisheče z wjeticha zdžeržał. Serbska draſta je cyle křesćjanſtomu duhej pschimerena: pschitſtina, poſorna, czefina. Smu widželi, zo so toſamo wo cuzej draszeje prajicž njeđa. Abo njewerischli to, pschirunaj dha ze serbskej draſtu kóždu druhu, hacž je tak pschitſtina a pôdla tež debjaca, kaž wona. Tohodla tež k zdžerženju křesćjanſtwa mjez Serbami wjele pschinouſuje zdžerženjo serbskeje draſty, a kóžde kaženjo tohole pschitſtynoho waschnja je ſchfoda za serbski lud a joho raz.

Z lětami je do serbskoho ludu tež z wjetichimi ſredkami so dobyla wjeticha pycha. Suſodny narod, wjetchi a woſobniſchi, njeje bjez wuliwa woſtał; haj, runje jara ſylnje je husto jednoromu ludej ze swojej pychu, z wuziwanjom a zbytknymi wudawkami do wocžow kaſał. Tak je so móda do serbskoho ludu ſeſiſtečala. Wobžarujem⁹ to z wutroby, dokelž pschejara derje wěmy, zo to njethje k wuzitku cyloho naroda. Je so to w ſtawiznach kóždoho naroda poſazało, zo su joho ſtrowy raz, joho kežew a mlodnosz so tehdem zhubjecz poczałe, hdyž je wón swoju pschitroženu jednorosz a poſornosz wopuſchečiwni z cuzym waschnjom tež cuze wopacznoszce pschial. Rajajaſniſcho je to widžecz na Romjanach, kotsiž so w tej měrje kažachu, w kotrež grichifka zdželanosz a z njej ſkaženoſsz so do njoho dobywache. Kóždoho dobroho Serba pschenjo, kij swój lud lubuje, dyrbi bycz: Mój luby narodo, wostan, ſchtož sy był: poſorný, ponizný, czichti, zabhyt a wostanjeſch zbožowny!

(Přichodovje dale.)

Hortne podawiznij wo. drjewje ſvj. křiža we dohryſtuſowých ežasach.

(Potraežowanjo.)

II.

Pſchez někotre lětstotki ležesche tak ežesanka, ze ſchtoma žiwenja w paradiſu wuežesana, na ręčniſchęzu, a malo hdy praschesche ſo ſchtó wjaczy za tym, z wotkel tutón hoibrski zdokl wukhadža. A tola bě kóždomu, haſo by jomu wutrobu kaž ſežahnijo, hdyž bě pſchez tutón mōſt krocžil: wſchē dny swojeho žiwenja mějeshje kaž ežežke myſle a wſcha wjesołosz wotemrje na joho woblíčzu. Hacžruniž to kóždy na ſebi nazhoni, ręczaku ežlowjetkojo tole jenož ze zaprečzom wo tutym moſcze.

Hdyž pak rjana Balkis, kralowna ze Saby, do Židowskeje pſchicžahnywshi, zo by Salomonowu mudroſz wobdzívala, k tutoru drjewej stupi, pozaſta: kaž potajna móć wobaraſche jej, zo swoju nohu njeſtaji na ežesantu, kotaž pſchez hluſoke ręčniſchęzo džesche. W duchu rožwěſlenia ſpočat̄ a powołanjo tutoho drjewa, a zo ma na nim něhdy Zbóžnik ſweta

powyszcheny bycz: rozpominasche pschi sebi, tak je tuta swjatoczna czesanka ze zloszu czlowiekow tak wonjeczeszona, a zrudoba zwycowa so jeje wutroby. Kolena pokloniwscy modlesze so pschi schtomie, kotryz bie jandzel nehdy Sethej daril. Potom pytasche sebi bród, pschez kotryz retu pschekroczi: radsczo chyliche sebi drohotnu drastu z blotom womazacz, dyzli nozy stajicz na schtom zivjenja. Balkis skorzesche kralej Salomonej wo tym, tak je swjate drjewo do zacpecza pschischlo, a tuton, werojo ieje slowam, poruczgi, zo ma so czesanka do nowoho templa pschetwaricza a tam hako stołp sluziecz. Njehodzesche pak so derje za templ po postajenym nacizku, pak bie pschedolka, pak zas krutka. Czeslojo ju pschirezachu a pschi rezanju nakazychu ju tak, zo so t k twarbie wjacry trjebacz njemozesche. Salomon pschifaza, zo ma so czesanka na stare mesto domjesz a z mostom bycz kaž hdz prjedy.

Salomon poda so na konc swojego zivjenja pschibosztwu: wino a zionske biehu wutrobu nehdy tak mudroho kraala wot Boha wotwobroczie. Hniew Bozi wotyczowasche czezech nad nim a joho ludom, kotryz bie Salomon do swojich pohorskich zaplett. Ze schumieniom a hrimanjom pschitidze njewjedro z lijenicami na Zidowisku, cyte krajim so potepichu, a plodne hona buchu z jezorami. Brjohi, na kotrychz czesanka wotyczowasche, buchu podmlece a czesanka sama bu z wodami wottorhujena. Dokho pluwasche na wodach: hdz tute wopanyczku, wosta na mescze lezo, na kotrymz Zidja pod imenom Bethsaid a znath plawity hat wurychu. A tak njebesche sama moc jandzela, fiz z njebies pschikhadzejo wodu tutoho hata zhiba a khorym strowosecz pschinjeje: pokaza so tu hijom potajna a hojaca moc drjewa z paradiza, kotrej bieche w bloceje jezora skhowane.

Abole abole pschitidze do zabycza, zo runje tute drjewo hatej hojacu moc dawa: kaž bajka be so w powiedaneckach zidowskoho ludu zakhowalo, zo we Siloe schtom lezi, kotryz bu z paradiza na Hadamowym row pschefadzeny: niczo weste nichto wjacry njewjedzesche.

Hdz bie po Bozej radze tamna noc pschischla, kotaż bu ze swedkom krawnoho potu a smiertnoho biedzenia Syna Bożego na woliowej horje, dopomnichu so Tarcisejowie a pscheczimicy Chrystusowi, kaž wo snie, na drjewo, kotrej je z blotom pławito hata pschifryte. A tu zezda so jim, zo budze tuton schtom, napojeny ze zloszu czlowiekow a z wodami, czezchi i njesienju hako żadny drugi. A w samej noch najachu dzelaczerjow, kotsiż we Siloe za zabylej czesanty pytachu. Namakawscy ju, wuczesachu z nieje tchiz, kotryz su Chrystusej, Synej Bożomu, na ramjo położili.

(Pschichodnie skonczenjo.)

Za sluzownych pola njekatholickich kniejsztow.

Znate je kózdomu rozwuczenomu katoliskomu kchesczanej, zo dyrbi njedzeli a swiaty dzen Božu mschu z pobożnoścju sluzhiec. Też znaje kózdy, w kajich padach je zamolwieny, hdz Božu mschu njelhisci. Tak n. psch., hdz je khory, hdz dyrbi male dzeczi abo khorych wothladacz a so zaistupicz dacz nime, hdz jomu wulka schfoda hrozh atd.

Tola tak ma so z tajkimi sluzownymi, kotsiż z dobrej wolu na tajku sluzbu czahnu, hdzż wjedza, zo njebudza swoju kcheczansku winowatośc do pjesnicz mocy? Po mojim zdaczu so tacy hiżo z tym pschehręsha. Woni dyrbja tohodla jenoż tajke sluzby pytacz, hdzż móža też njedzeli a swjath dzen Božu

mischu slyshcęz a po pschikaznjach swojeje wery živi byęz, a maja to hnydom pschi pschistajenju sebi wuczinicę.

Shto pak maja cžinicę, hdyz je kniejstwo jim to pola pschistajenja slušilo, potom pak swoje słowo njedzerži n. psch. jim cžas njeda na Božu mischu hicę? Slyshcęze, kaf je služowna holca w tajkim padže cžinika. Wona bę pschistajena pola njekatholskeje knjenje, a dosta tež do pređka podpisane slubjenjo, zo so dopjelnjenju jeje nabožnych winowatoscęz žane zadžewki njedyrbja stajecę. Tu pschijnidže preni katholksi swjath dženii. Knjeni drje jej dowoli rano ke mischi hicę, tola po temschach chrysche jej wschelake na swjathich dnach zakazane a tež hewak wostorczęne džela napoložicę. Služowna bęsche tele džela z wjetsha hijo dženii prjedy dokonala, tola knjeni žadasche, zo by nětk dale dželała. Holca powoła so na swoje wuczinjenjo do nastupjenja služby a njezinisče, shtož bę so jej kažalo. Knjeni nicžo njeprajesche, ale polaza njelubozne wobliczo.

Pschijnidže drugi katholksi swjedžen. Žas chrysche knjeni dželane męć, shtož je na swjathich dnach zakazane; holca so žas toho zdžerža. Žane słowo so dale njeprajesche. Na tseczim swjathym dnju žas žadasche knjeni zakazane dželo. Nětk pak služownica jej praji: „Wy scze mi pola pschistajenja slubjenjo dala, zo směm katholksi swjate dny po pschikazni mojeje cyrkwije swjeczicę. Hdyz pak scze wy wachomu slubjenju nješwerna, kaf mózecze swemu wote minje žadacę? W tajkich wobstejenjach je najlepje, zo ja službu wopušcęz.“ Tele słowa skutkowachu. Knjeni ręczesche pscheczelje ze služownej a prošesche ju, zo by wostała.

A hdyz zaši katholksi swjath dženii pschijnidže, nježadasche knjeni žane dželo, haj wona dowoli tež druhej služownej holcy, kotaž njebęsche katholkska, zo njetrjeba dželacę. Katholkska holca je hishcęze někotre lěta tam na službje wostała a mózecze wscie winowatoscę swojeje swjateje wery dopjelnicę, a to ejim lóže, dokelž hewak jara pilnje a swérne dželasche a wscie zaši zakomđila.

T. N.

3. Szczęszych a Sakrasteje.

Z Budyschina. Jutse za thdženj popołdnju 4 hodž. chce nasch hnadny k. biskop Bernert w Bacżonju zakładny kamień noweje cyrkwije swjatocznje wołożicę. Na to su wscitchy pscheczeljo a dobrocjerjo pscheproszheni. (Gładaj Wożewienjo.)

Ze Scherachowa. Njedželu 25. junija wudžeslesche tudy nasch hnadny kniez biskop Franc Bernert swjaty sakrament firmowanja. Wysoki kniez sbotu w 5 hodž. z Budyschina pschijewski bu psched mestom swjatocznje powitanym a do cyrkwi po hijo znathym waſchniju pschewodžanym. Njedželu mejesche wulku Božu mischu z reczę, po Bożej mischi wudžeslesche 306 firmujomnym swjaty sakrament. Swjatocznosć trajecte hacę do $\frac{3}{4}$ 1 hodž. Pónedželu bęchu we wosmich riadownjach scherachowskeje schule pruhowanja z křeszcjansskeje wucžby.

Z Bacżonja. A naszej nowej cyrkwi su zas kamienje darmo pschivožowali: Jakub Rencz z Czornee 38 fówow, Peter Bér ze Zewic 9 f., Marija Rebischowa z Bacżonja 12 f., Jakub Wiejsz z Prawoczic a Jurij Jawork z Nuknicy po 2 fówomaj z nuknicząskeje skaly. Michał Schewczyk tudy je 1200 cyhelow pschivožyl. — Nuczne dželo dokonjeli a zakład ryli su hishcęze:

Michał Haščka ze Suščec 9 dnow, Petr Delenk z Wutolcžic 3 dny, Petr Žynda a Jakub Mějchela z Kušča 1 džen, Miklawš Delenk z Nowego Kušča 2 d. a Ernst Leňich z Hašlowa $\frac{1}{2}$ dnja; tež su Pječechy, Rebiščech a Kralech w Bacžonju so wobdzěeli. M. S.

Z Wotrowa. Niedzelu 18. junija bu we tudomnej cyrkwi žadna a hnujaca swjatočnoſć wotdžeržana. Kublerſki wumjeniakar Michał Libšč z Kanec a Wörschla joho mandželska swjecžeschtaj po zbožownje dokonjanym pječžđesacžlennym mandželstwie swój złoty mandželski jubilej. Wobaj hishcze we cželnej strowoſći a cžerſtwoho ducha, móžeschtaj z woprawdże džakownej wutrobu na tak zbožownje pſchežiwene polsta lét naspjet hladacž, we kotrychž hnada Boža jeju tak miłosćiowje wobdzěše. Po dokonjanych Božich službach bu we jeju domje we Kanecach kwaſna hoſežina wotdžeržana, pſchi kotrejž so wjefni ludžo a bližši pſcheczeljo z wutrobnymi zbožopschecžemi wokoło jubilarow zhromadžichu a we cžestnej wjefoſeži hacž do późnijoho wjecžora pſchi nimaj zwastachu. Boh tón miłosćiowym pomhaj jimaj tež dale pſchez cžeže staroby a wudžel jimaj hishcze na dolhe měrny a pſcheczelny wjecžor jeju živjenja. — Pſchispomnicž k tomu hishcze móžemj, zo staj cyrkwiſku swjatočnoſć we Wotrowie požadałoj, dokelž jenož tam te mſchi khodžitaj a z wjekšha wſčeh swojich znatych a pſcheczelow mataj. Pſched pječžđesat létami njebohi kniez Bart w Khróſcžicach jeju mandželski zwijazk zwijaža, kotryž bu nětko wot wuja njebočicžkoho z nowa požohnowanym. W swojej reczi pokaza kniez farař, tak mataj jubilaraj woſebje džens po dokonjanych 50 tak zbožownych létach džak, pokutne wotproſhowanjo a próſtwu k njebieſkomu Wócej ſlacž. — Boh daj mnohim ſerbſkim mandželskim podobny žadny a nadobny swjedžen doživicž!

Z Drežđan. Princ Vjedrich August woſesche so wóndanjo ze swojim wocžehnjerem ſtontkom z Dér pola Hoſtervic na Dobju, hacž jo cžolm někak powróezi a princ Vjedrich August ze swojim wocžehnjerjom do wody padže; wobaj bushtaj z pomocu jeju pſchewodžacoho feldwebla pſched wjetſhim njezbožom zakitanoj.

Z Niſhna piſa „Benna-Blatt“, zo je niedzelu 18. junija, kotrež na swjedžen swjatoho Benno ſežehowasche, tójſhco euzych do Niſhna pſchisťko, zo bychu tam wopomnjezo swjatoho biskopa a patrona nasjeho ludu a kraja ſwježili, hdyž běſche jedyn ſobuſtaſt drežđaníſkoho katholíſkoho kaſina to namjetował. Běhu tam Serbia z Drežđan, Ilóičtra Marineje Hwězdy, Wotrowa, Jaworj, Miłocžic, Kanec, Žewic, Pozdec, Ruknicy, Khróſcžic, Róžanta a Kukowa. Macžathy čas njebeſche pucžowanju w hóbz był. Swjedženſke předowanjo a wulku Božu mſchi mjeſeſche kniez dwórfki předar Potthoff.

Z cyloho swěta.

Němska. Rajchstag je hacž do nazymja puſhčeny; tola maja komiſije tež w tym času zhromadžene wostacz a pſchedpoſožomne zakonje pſchihotowacž.

— Pruska. Minister financow Bitter je wo puſhčenjo ze zaſtojuſta proſhl a ſo do joho próſtwy zwoli. Bitterowý wuſtup z tym rožswěluju, zo w finançnej politicy z wjehchom Bismarkom njeje pſchecžene był. Šatko Bitterowý naſtupník mjenuje ſo poſkadny ſekretár Scholz, kiz je wóndy w rajchstagu sylnje za tobakowy monopol rěčzał.

Awstrija. We Wuherškej zbehaja so sylnje pschečzivo Židam, dokelž su eži, kaž so pscheč jaśniščo wukopacž a dopokazacž zda, tam kschesčansku holcu skónowali a jeje krej hromadžili. Móže to jeno z nekaſkeje „nabožneje“ winy bhej. Židowske nowiny ze wschej mocu přeja, hačož by so skónowanjo „z nabožnouho wotpohladanja“ ſtało.

Italška. Kardinal Hergenröther je zas tak daloko wustroweny, zo móže ſo do Němſteje podacž, zo by tu horcy ežas pschebył. — Njemdre holdowanjo nic ežovjekej (kotromuž tež my dobrý wotpocžink pschejem), ale zbehžkar jej Garibaldej hiſcheze niežo niewotebjera.

Francózska. „Schtó ménisch z tutoho džesčza budže?“ praschachu ſo zadživani pschečzelojo a ſuſodža pschi narodže ſwjatoho Jana. Béchu psche-waczí z wulkimi džiwami Božimi, kotrež narod najwjetšeho profety pichewodžachu. Taſke praschenjo nam wustupuje, hdvž na Francózsku hladamy, a runje na dnju ſwjatoho Jana dyrbjeſte bôle hacž hdvž předny tam kóždy rozmomy a trochu derje zmyſleny z hrózbu takle ſo praschez. Pschetož na tymle dnju ſu Boha tež ze ſudnych khežow wuftorkali: ſu tam pschiſa hu z běhnyli. Z 264 (pschečzivo 154) hloſami ſu w komorje zapóſlancow wobzamkuſli, zo ſo wjac pschiſahacž nima pschez Boha, ale: „Pschiſaham pschez moju ežesč a ſwedomio“ (!!) Jules Roche cyle jaſnje wuzna, zo ſtat z nabožniſtwom niežo wjac ežiniež nima. Tak je netko tež poſledni zakkad, kiz hiſcheze bjezbóžne powodzenjo hacžesche, potorhanj. Pschetož ſudniſtwa ſu tola pschi wschej niewerje hacž dotal hiſcheze we pschiſazh ſo k Bohu džerzeli, wiedžo, zo je pschiſaha bjez Boha kaž keſlija. — Zane znamjo kſhesčzanſtwa wjac w ſudnej iſtvi woftacž nima: ſwjaty kſchij ſo z njeje wotſtroni, kſchij, kotrež běſče — kaž biskop Freppel w komorje zjawnije wupraji — hacž dotal ſudniſta na ſwědomitoſč dopominat, kſchij, kotrež je njeſmjerne znamjo prawa, wěrnoſcze, woprowania a wſchěch wulkich ſtutkow, kotrež naſchomu zdžekanomu ežesč a moc dawaja. — „Schtó, ménisch, z Francózſkeje budže?“ Menju: kone tohole pucža, po kotreymž tak njemdrje ežeri, budže puſcžina zlobſeje a njeſhmanstha, zatraschimicha a žadlawiſcha, hacž je ju zańdžený lěſtoſtyk widžał.

Belgijska. Tutomne wólby ſu njezbožownje wupadnyše, dokelž ſu katholſcy a konservativni podlezeli. Hacžruniž běchu katholikojo wsche mocu napinali, ſo tola tomu džiwacž njetrjebamy, dokelž po cyklym ſwěcze tak njeſprawnoho wólboho zakonja njenadeńdžemy kaž w Belgiskej. Katholikojo běchu najprjedy jara zraženi, pocžina pak w čaſopisach a zhromadžiznach zas kruta dowéra ſo wupraječ, zo sprawna wěc tola ſkónznie dobudže. Tež liberalne nowiny wuznawacž pocžinaja, zo ſu hižo pschiwiſnikow zhubili a zo maja ſo za dobyčejo sprawnu wólbu kažacym zakonjam džakowacž.

W Egip̄towskej njemér hiſcheze dale traje, a ſo pschečzelsne zmyſlenjo pschečzivo kſhesčzanam na zane waschnjo njeſpočaſuje. „Egip̄towan!“ je heſlo, kiz ſo tam husto kſchici a kotrež doſč jasnje pokazuje, kajke zmyſlenjo tam pschečzivo europiſtikm kſhesčzanam knježi. Europjenjo tohodla tež z cžrjódami z Egip̄towskeje ežekaja, a dokelž je miez nimi wjele zamožithych a wuſtojnych, njemože to k zbožu tohole kraja thęz. W Alessandriji ſu ſo krawne pscheſčehanja ſtało, ſchtóž je do kſhesčzanow tajku hrózbu pschiwiſlo.

Amerika. Zwjeselace je za katholſkoho kſhesčzana, hdvž kſchici, zo katholſke žimjenjo a zmyſlenjo tež w czuzych krajach pola wěrbratrom ſo zjawnije pokazuje. We zjednoczenych ſtatach ſewjerneje Ameriki je pschez ſchěſč millionow katholſkich kſhesčzanow. Cžiſami ſu pak, wosebje we wulkich mestach, z druho-

wěriwymi jara naměschani; tola džerža tež tudy z wjetšha swoje winowatoſcę hako katholickich ſchesczenjo. Amerikanska nowina „Boston Advertizer“ bě zaúdženu jutrownu njedželu wophtowarjow wschelakich cyrkwiow w Bostonje na tymle dniu dopoldnia pſcheliczicž dała a wožewja potom licžbu kensherjow pola katholickich a njekatholickich. W 30 katholickich cyrkwiach běſche 49337 ludži. Kaf wjele je tam na raniſtich božich ſlužbach bylo, so njeje wobliczilo. Ze wschelakich protestantskich zjenoczeniſtow su swoje cyrkwi wophtali: Baptiſtow 15775, Congregacionalistow 805, Trinitariow 591, Methodistow 9339, pisaných Methodistow 2058, Presbyterianow 3390, Unitariow 9328, Unionistow 775 a t. d. W Bostonje so pak 250 cyrkwiow a modlencijow namaka. Z toho je widzeć, zo tamniſchi katholicki swoje cyrkwi pilniſcho wophtuju, dyžli druži, dokež běſche z nich nimale połožca wſchę kensherjow.

T. N.

— Mordar presidenty Garfielda, Guitéau, ma netko ſkóncznię pjatk wotprawjeny bycz. Budźe derje, zo ſkóncznię pſchestanu wo tutym njekhmaniku piſacż.

Wſchelazinj.

* „Hdyž na Sydom ſpancow deſchęzuje, budže 7 njedželi deſchęzowacž.“ Hdy by tele prawidlo ſo dopjelniko, bychmy ſtruchle wuhladu měli na lětisče žně, pſchetož leſſa je na tymle dniu, 27. junija, tójskto deſchęza bylo. Tola prawidlo taſ ſtrachne njeje, kaž ſo byez zda. W Lipsku ſu poſlednie 22 lět ſwérne wobkedažbowali a pſchirunali. Su tam měli wot lěta 1860 na Sydom ſpancow 14 króz deſchęz a 8 króz nic. Za ſczehowacých 7 njedžel pak běſche po deſchęzioſtih Sydom ſpancaj jenož 17 a po rjanych Sydom ſpancaj 18 macžatych dnów. Tuž: nic ſo boječ! Wjeremy ſebi rjane dny k wužitku, hroža-li žadne bycz, zo Boże daru dobře domoj ſhowamy, hewaſ pak reka: „Woči k njebju, dowěru k Bohu!“

Luczlane tſhęſki.

* Wěriwoſcz nas wuſwobodži, blud cžini wotrocžlow a tež njewolníkow.

* „Kraleſtwo njebies cžerpi gwalt“ — tute ſłowa pletu ſo runja paſionſkej kwětch wokolo kózdroho dobroho ſtukta: ſu pak tež zaſdawka Božoho zohnowowanja.

* Nječziní hlupoſeži a njekhmanſtu tejko cžescze, zo na wſcho wotmołwjeſch, ſhcož rěčitaj!

* Šhtož jěchacž njemože, njech ſo na konja njeſyda!

* Husto bodu eže zli čłowjekowje, kaž woły a potom ſo džiwaja, zo jim — z pucža džesč.

* Džakownoſcz pſchi, kaž njewjeſčinska draſta, njedžak wohiđi, kaž ſmažna hromada.

* Swědomjo měčz, wutrobu a hort, taſ je prawie: množi nimaja ani swědomja, ani wutroby, za to pak tsi huby.

* Nichto njewěri do wohnja, ſhibali za kurom ſmierzdi; po cylym ſwěcze ſmierzdi za kurom, a nichto njewěri do wohnja.

* Schula dyrbí bycz a wójſtwo tež: zbožo a derjemecžo ſwěta pak jenož na tutej twarieč, je njerozom.

* Kſižiž naſtanje, hdyž jemu rjadu pſchęz druhu połožiſh, ale tež, hdyž dwě woli ſo pſchecživitej: bojſka z cžłowjecžej. Zjenoczenjo wobeju pſchi-njeſe njebieſa, ſpjeczenjo helu.

* Na zemi je dwoje bjezbóžniſtwo, hrube a pſcheklepane: tute poſlednie pak je hrublche, hdyžli ſame hrube.

— 5.

Naležnosće našoho towařstva.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 287. Pětr Delank ze Židowa, 288. Handrij Šolta z Małsec, 289. Michał Kokl z Dreždán, 290. Jurij Kilank (Lehmann) z Różanta, 291. Marija Roblowa z Khrōścic.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještaj 53,139 m. 55 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: lubjeny dar w khorosći z kloštra 3 m., z Brunkec złotoho kwasa z Kaneo 12 m., M. R. z Wotrowa 1 m., J. H. z W. wurdajny wopor při wosebicej swjatočnosći 7 m. 20 p.

Hromadze: 53,162 m. 75 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8123 m. — Dale je woprował: r. 1 m.

Hromadze: 8124 m.

Wozjewienjo.

Zutse za tydženj 9. iunija t. l. popořdnujtu w štýrjoch stanje so swjatočne położenje zakladnogo abo róžknoho kamienja noweje cyrkwy w Bacžonju pšez naschoho hnadnogo knieza biskopa. Na tule došlo woczątowanu a požadanu swjatočnoſz z tutym wschitke sobustawy cyloho wubjerka a wschitkich do broczerjow a pšeczelow cyrkwy najpšeczelniſho pšeproſchuju.

Jakub Kručjanek, can. cap. senior w Budyschinje,
pšchedsyda wubjerka bacžonſkeje cyrkwy.

Wozjewienjo.

Katholſki křesćjan ma krtu winowatoscž, njedželu a pšikazane swjate dny Božu mſchu pobožnje slyšecž. Božu mſchu paſ jenož tón slyſhi, kotrž je w cyrkvi abo, hdyž je cyrkvi z wériwym i pšcepjelinen, poła cyrkwiſkih duriow, hdyž su durije wocžinjene, tak zo je druhim wériwym pšizamknjeny. Shtož něhdže druhdže zdaleny na Božej mſchi so namaka, tón njedopjelni cyrkwiſku kažnju. Podpisany njemože a njeſme tohodla pšidbacž abo čerpječž, zo na dopořdných temſchach w Różencze nětoti w administraturje ſedža abo ſteja abo klečza. Přchetož jow taich žanu Božu mſchu njeſlyſha, byrnje tež pacžerjace knihi měli a z nich čitali. Naroda swjateje kniežiny Marije je pšikazany swjaty džen a lětſa padnje Domaprytanja ſwj. kniežiny na njedželu.

Administrator w Różencze.

Praſhenjo.

Zas a zas so ſtvržby z kraja slyšecž dādža, zo cuzy rěznich nakupjenyh ſtót runje na njedželach, husto doſež do temſch abo na temſchach, hromadu woža a tak cykle wſy, wosebje je-li w njej cyrkvi, pohórſk dawaja. Njeby dha ſo, hdyž tomu z druheje strony žadny zadělw njeſchiniče, taſki njeporjad wotſtronicž dál? Serbscy hospodarji, kofíž ſtót pſchedawacže, wſchak macže to cyle w ruch. Wucžinice ſebi z rěznikom, zo ſo po ſtocož nima njedželu pſchijecž, a jelizo czi tola pſchijedže, njedaj jomu je. Budžecze-li we tym wschitkych pſchijenje, ſhto ſebi potom rěznich checedža? Dyrbia ſo po wachej woli zložowacž.

+

Katholicki Poſol



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Studowy czaſopis.

Wudawany wot towarzſtwia Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschiuſe.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 14.

15. julija 1882.

Lětnik 20.

Bołożenjo zaſladnho ſamjenja chrkwiſe najswięcziſheje Wutroby Ježuſoweje w Baczonju.

Džeń, že kotrymž ſu tylach žadali, kotryž bu pschez 12 lět wocžakowaných, kotryž ſu mnóz ſebi pscheli widzeč a njeiſu jón widzeli, dokelž je tón ſenjež jich wotwołaš; najrjeńſhi džeń za Baczon a chlu woſołnoſcz, běſche njeſu, 9. tohole měſaca, nad ſerbske, lužiſke hona zaſwital. Běſche to hibano po wſchec ſerbskich wosadach! Swjath zamysł, kžc najebacž zadžewki a czeđe ſeta doſko wſchitke za čeſej Božu a zbožu ſwojoho ludu zahorjene wutroby pozbehowasche, wón njeje morwa myſlička wostał, ně, živjenjo je dobyť! Někto wjac njebudža prajicž: „Schtó wě hacž to hdv ſchto budž“, pschetož ſwiatocžne poſwyczeňo zaſladnho ſamjenja a ſobu chlóho twara je nam runje tak zawdak Božoſho žohnowanja nad wulfim ſkutkom, kaž wěſtoſež, zo ſo wujedže, ſchtož je z člówječjimi mocami móžno. Tohodla taſke hibano po enej Lužicy, tohodla wjeſole khwatanjo do Baczonja! A hdv ſchceče wopomniſch, zo je hižo pschez ſto lět, hacž bu poſlednja katholicka chrkej w ſerbskej Lužicy twarjena, njebudžesč ſo džiwačž, zo ſo ſnadž 1500 ludži na ſpomnjenym dnju w Baczonju zhromadži. Z rěka hdv je „Katholicki Poſol“ z taſkej radoſežu rozprawu piſał, kaž runje tule, dokelž je naſtawacy dom Boži z wjetſcha jeho ſkutk. Jeli ſo rozprawa tak njeporadži, kaž wažnoſež ſwiatocžnoſež ſebi zaſluži, njech ſo jeho nětežiſhomu wjednikej wina dawa.

Runje w 4 hodž. pschijedže hnadin kniez biskop Bernert z Budyschiina, pschewodžany wot budyskich knježich duchownych: ſeniora Kucjanka, fararja Hórnika, direktora Diensta a kapłana Skala, kaž tež wot knj. profesora Knoth-Geeka ze Žitawy, na hórklu psched Baczonjom. Hižo Haſlow mějeſche ſwiatocžne woblicžo, pschetož k. Rencž z Čgornej a Delaník z Baczonja běſhtaj tu napſchęco pschijehačkoj, tež mnóz ſwjetzeſich hoſežo tu čzaſachu; zelené pletwo pschez pucž pscheczehnjene mějeſche wenc z napiſnom: „Budźce

powitani!“ Psched Bacžonjom čakaſche swjatocžny czah, kiz cheſke knjeza biskopa powitacž: knjeza duchowni: z Khróſežie farař Werner a kaplan Scholka, z Wotrowa farař Herrmann, z Radworja farař Ducžman a z Różanta administrator P. Tadej Matusch, dale čzornieczanska ſchuſka mlo- doſcž, wjedžena wot knj. wucžerja Haſche a seminaristy Schewcžika. Mjez dalschimi hoſćimi ſpoimimy na knjeza hrabju Renaud-Riesch-a z knjenju mandželskej z Njeſwacžidla a na knježich wucžerow: Pietascha a Hilu z Khróſežic, ktraž běſhtaj z Khróſežanskej „Fednotu“ pschiſhloj, Jurka z Workle, Hicku z Kalbic, Wenku z Różanta, Krala a Scholku z Radworja a Symanka ze Bdžerje. Knjez farař Werner powita hnadnho knjeza biskopa, ktryž z někotrymi horſiwymi ſlowami wotmoſti, a něko ſo swjatocžny czah hnýdom poda na měſtno twara. Je džin, zo wobydlerjo Bacžonja a woſkolnych wsow ſylz̄ radoſeze a hnucža ronjachu? Pschedož tajkoho czaha hiſeče Bacžon wohladal njeje. Za Khorhowjemi džechu hólčata z hěloželenymi bantami a Khorhoječkami wupſchene, za nimi hólčata, mjez ktrymiž běſte na dwac̄ezi malých a wulkich držkow. Běſte to lubozný napohlad, hólčata ze ſakſimi, hólčata ze ſerbſkimi barbam! Tak běſte czah hacž na twarſke měſto (t. vječžoru wot Bacžonja) pschiſhlo. Čeſtne wrota a ſo zmahowace Khorhowje pschiſhachu zaſtup na měſtneſcž. Džen předy běſte tam, hdžej ma pozdjiſho woſtar cyrkwe ſtač, drjeſwaný ſchiž poſtajem a psched nim woſtar natwarjeny, wyché kotorohož na mócných ſtokpach zelené pletva ba- dačin tworjachu. Wenc ze ſwječecžom Ježuſoweje Wutroby rjenje na titul (míjeno) twarjomneje cyrkwe poſazowasche.

Tak tu stejſe běſte njeſtcheladny ludi na najkrasnitskim měſeze cykle woſkolnoſeze. Psched wočomaj ſo tu rozyſhesczera krajina z hórkami, wsami, ſekami a ſo zmahowacymi honami, kotrež ſétsa tak bohate žohnowanjo Bože wopowje- duja. A dale hlađa wóčko hacž tam t. módrym horam, kiz ſo z módrymi njebjesami witaja; záwerno, tu kóždy zacžu: Haj, tole je měſtno, kotrež je kaž ſtwarjene za cyrkve Ježuſoweje Wutroby!

Zwoblekawſki ſo knjez biskop rochet, ſtolu, pluviſale a mitru zapocža, pod aſſiſtencu t. ſeniora Kucžanka hako paronyma a t. ſ. fararjow Wornaria a Hórnika hako levitow, poſwieczenjo, kotrež ſo cyle po pontifikalu (t. r. knizh za biskopowe ſwječizny) ſta. Hdžyž běſte ſol a wodu za dalschu ſwječiznu po- žohnował, mějetne knjez biskop ręcz wo wažnoſezi džensniſcheje ſwjatocžnoſeze. Rěč, ktraž běſte runje tak jadriwa a wubjerna, kaž hnuijaca, móžentu tudy jenož z krótką wopisac ſo nadžijo, zo budžem ſnadž w bližſhim cziſle ju cyle podačz móć. Pomodliwſki ſo za pomoc Duchu ſwiatoho zapocža na podložku ſlowow 1. knihu Mójzesowej: „Staniswſki Jakub rano wza ſamien, ktryž běſte pod hlowu połožil, ſtaji jón hako znamio a liny wolij na njón.“ Spomni hnadny knjez najprjedy na pschiſhotu wažnoho ſlukta, kiz ſo tu zapo- ežina, kaž ſu katholſcy Serbjia t. wopomieczu 50letnho měſtchniſkoho jubileja ſlawnoho bamža Piusa IX. twarjenjo nowoho domu Božoho wobzamkli w kra- jinje, ktraž je tak daloko wot wosadneje cyrkve zdalen, zo bych u z tym do počaz ſwojeje ſwérneje pschiwiſnoſeze t. ja poſchtolſkomu ſtolej a ſwojeho nutrnoho počeſczowanja pschičiwo na jſwječiſchej Wutrobie Ježuſowej dali. Počaza dale, kaž maja wſchitej w doſpołnej pschiſe- noſezi ſwoj podžel na wulkim ſluktu tež dale wopokažac z dalschimi w- porami, kotrež bych ſapocžaty ſlukt dokonječz pomhałe, dokež budże t. doſtoj- nomu dotwarjenju, wutwarjenju a wupſchenu Božoho domu hiſeče wjele

trěbne; tak maja džensnischí swjedžení sam sobu swježic z wutrobnymi pschedewacjemi a slubjenjemi, zo chcebža wschitcy Boži dom pozdžischo tež swěrnie wophtowacj a wuzic, a tak maja blizy a daloch z nutrnymi modlitwami twarjenjo podpjerač, zo by bjez njezboža so dokonjač a k Božej ežeſči wobſtalo. Wschitko pak ma so stacj w pschedzenosczi, w jednosczi na jswjeczisheje Wutroby Ježu ſoweje. Zabyte njech ſu nětko pschedzivjenja!

Po tuthych ſlowach, kotrež běſche hnadny kniez ſtejo psched wołtarjom z mócnym hlosom rěčač, a kotrež běchu mnichich hacj do „ſylzow, hnule, započa ſo poſwjeczenjo ſame. Po antifonje ſpěvaſche ſo psalm 83: „Kak lubozne ſu twoje bydla o Krizeje wójskow“, na cjož biskop hiſcheze psched drjewjanym kſhijom ſtejo městno poſwjeczí a modlitwu praji. Nětk ſo poda duchownſtwo zadji drjewjanoho kſhija k hovrſkomu zaſkadnomu kamjenjej, kiz tu na kſileny pschihotowaný ſtejeſche na ſamym poſlodiſtchim róžku twarjonneje cyrkve. Kamjeni běſche rjenie wobdželany a mějeſche na wuzkej ſtronje, kiz horje pschindé, ſchtyriróžku džeru wudypamu, do kotrejež mějachu ſo wopomnjeniſke licežiny poſlizič; na tých ſtronach běchu kſhije wudypane a na wonkocznej tež lěto 1882. Biskop poſwiecziwſchi a pokrjepiwſchi kamjeni zapisa kſhije do kamjenja ze ſlowami: „We mjenje Wotca a Syna a Ducha ſwjatoho.“ Scžehowasche litanijs wo Wschitkach ſvjatych, kotrež wſchitcy klečo ſobu ſpěvaču, a po antifonje psalm 126: „Hdyž tón ſenjez nietvari dom, procuja ſo podarmo joho twarch na ſim.“ Brjedy hacj bu zaſkadny kamjeni nětko poſloženy, mějachu ſo wopomnjeniſke licežiny do njoho zapoſlizič. Běſche k tomu ſchleierzaný cylindr wobdželany, kiz ſo zaš do blackovoho cylindra tkny. Šenjez farař Hórnik, kiz běſche hako ſekretář twarskoho wubjerka licežiny wudželač, je nětko w jerbiſkej a němiſkej rěči ežitaſche, a wozjewi, ſhco ſo do kamjenja zapoſloži. Běchu to: lačanska, ſerbſka a němka licežina (urkunda), Poſoł wot 20. febr. a 20. měrca 1869, najnowſche čiſlo Poſola wot 1. julija t. l., „Serbiſke Nowiny“ wot 8. julija a „Bauzener Nachrichten“ wot 9. julija, Catalogus cleri (zapiſk duchownych wobejn diöcefow), dwě ſwježatcy ze ſerbſkim textom a marka wot lěta 1881, dokelž lěſta hiſcheze žane njeſtu bite. Na to bu wſchitko zavalene, do cylindra date, a tón zaſkitowaný a do kamjenja poſložený. Kamjentne weko bu z cementom zamazane, na cjož biskop ruku na kamjeni zložiwschi modlitwu praji. Pschi ſežehowachym wobkrjepenju kamjenja ſpěvaſche ſo psalm 50: „Smil ſo nade mnu, o Božo, po twojej wulkej miloſci.“ Biskop nětk wa klepač do ruky a tsi króč na kamjeni dyri pobožne ſlowa prajo; to za nim ežinjachu: pschitomni duchowni, twarski wubjerk a hrabja Renaud-Riesch; Serbjo ſerbſke, Němcy němiſke pschecža pschidachni. Profesor Knothe-Seck nětk ſam kalk pschihotowa hako podlohu za zaſkadny kamjeni a hdyž běſche tón zbehneny a cyle poſtajeny, dyrichu tež mjenowany kniez a twarskej miſtraj Paulik a Kaup, twarski wjednik a dželaczerjo na kamjeni z pschihodnymi pschecžami.

Scžehowasche hiſcheze poſwjeczenjo cykloho cyrkwinohho zaſkada. Biskop zanjese antifonu „O tak bojazne je tute město“, a po njej ſpěvaſche ſo psalm 86: „Doho zaſkady ſu na ſvjatych horach.“ Krjepio cyklo zaſkady, z džela hido wumurjowane, z džela hiſcheze wotkryte, wobenđe cykly twar na tsi razy, pschi ežimž ſo modlitwy a psalm 121: „Wjeselu ſo nad tym, ſhco ſo mi praji: do ſenjezowoho domu pónidžem.“ Wročziniwſhi ſo k zaſkadnomu kamjenjej a hiſcheze jenu modlitwu prajiwſhi zanjese biskop hymnus Veni Creator Spiritus (Pschitný ſvjaty Ducha Stworiczerjo!) a wſchitcy poſlavnychu. Hymnus kroſčanſka ſednota pod nawjedowanjom knjeza Pjetascha ſchtyri-

hōsne dale potraczowasche, kaž bēsche tež antifony a psalmy spominjeny kniez z Jednotu po znatnym wustojnym waschnju spēwał. Po modlitwie wrózichu jo duchowni zas t' woltarjei, hdzež Te Deum a swiatoczne biskopiske pozohnowanjo nadobnu swiatocznosć ſtoncji. Pschitomni spēwachu kħwalbny kħerluſch "Tebie my Boha kħwalimy". Tač bu w swiatocznym čāhu hnadny kniez biskop zas do wħy pschewodżany, hdzež so luboſcīwje ze schulskej mloidoſcū a jeje wuczerjom rozmowlwiesche a potom pscheczelne pscheproſchenjo kublerja Psieha sczehujo z druhimi duchownymi a hosczem i w joho domje dležschi čas pschewywasche. Pschetož hačož by so swiatocznosć sama kłazhež a pscheterhnej nijedyrbjaka, bēsche deſchęzif czakal, donž njebe ſtonczena. Ma to pat wudhri sylne nijewjedro, fotrž wulkoho deſchęza dla dołho na domojwrot myſliz nje-dasche. Pscheczelni Baczończenjo rady hospodu kiežazu, a bēchu tež wschtke domy z hosczem i pschepjelnjene. Bēsche wschtikm kaž dobre znamjo abo zawdak dobroho wuspecha, zo bēsche nijewjedro tač dołho czakalo.

Spomnicz pschi tutej skladnosći dyrbimy hishcze na kħwalobne zdżer-ženjo policaſtwa. Wokrjesny a w hyski policij z tijom drahim i żan-darmami bēchu pschischli a su rjad mijez wulkim ludom nic z krutoscu ale z pscheczelnym pohnuwanjom zdżerżeli, schtož so wosebje pokaza, hdziż mē-jachu ludżo wot cyrkwinich zaſkadow wotſtupicż. — Zo je so wjesele tſelało, tež w ſkale, hdzež bēsche džen prjed wħidho pschihotowane bylo, drje ſebi kózdy miſli.

Tak dha je učko swiaty ſkutk zapocząty, a ſchtó njechał jomu zbožo a Boże nadobne żohnowanjo pschecż? Tu njeje byl čażiñ wužitk, tu njeje poħonjala swētna czeſeż — myſlizċta džen je runje wuſčla ze ſtrony, poła fotrejż možem na tajke pôblanske wotpohladanja najmjenje myſliz — ne, tu je so stajnje jednało a hishcze so jedna wo czeſeż Božu, wo spomoženjo nijesmertnych duſchow, wo zbožo serbſkoh naroda. A to je naſcha rodoſcż, zo we naſchich čaſach, fotrž z tajkej mocu jenož za čaſnym wužitkom ſahajo chyle hubjeneje zemje jo lěpja, hishcze horliwa myſl a swiate wotpohladanja so pozbēhuja: a naſch lubiſtud njeje jim hishcze wocuzbjen. Nje-možem ſkoncziż dležſchu rozprawu hinak hacż z nutnej modlitwu: „Wob-krucż to, o Božo, ſchtož sy ſkutkowaſt we naſ.” . . . „Wobſtajnoſcž zdżerž wutrobam!”

Vjeſčinje w zaſkadnym kaſjenju baczońſteje cyrkwe.

I.

Ja Franc Bernert, biskop z Uzota, japoschtoſki vikar w herbſkim ſakſkim kraju, administrator ekklesiastikus w ſakſkej Horniej Lužicy a tudy ordinarius, tachant cyrkwe swiatoho Petra w Budyschinje, komendantor ſakſtoho zaſkujb-nego rjadu, hym we wħy Baczoń z wobkfedżbowanjom waschnja w romiſkim pontifikalu poruczenoſtu zaſkadny pozohnowanuſt kaſjenju we zaſkadze tuteje t' czeſeži Majswjecziſcheje Wutroby Žejuſowej twarjomneje cyrkwe w pschitomnoſci ludu swiatocznego džensa t. j. 9. džen julija lěta 1882 połožiſt a tule liſčinu wo hor-niſkim naſtajenu a z pieczętom wobkrueženu ſamoruežnje podpiſał.

W Budyschinje, 9. julija 1882.

† Franc Bernert.

II.

W mjenje Trojenicžkoho Boha Wotca a Syna a Ducha swiatoho. Po wozjewjenju dweju naſtawkow w Katholiskim Poſole wot 20. februara a 20. měrca

1869 wutwori so 11. hapryla toho samoho lęta wubjerk k założenju cyrkwe w Czornecach abo Baczonju pod nakhwilnym pschedysdowm Jakuba Wernera, tehdyn kapłana, někto fararja w Chrósczicach. Na 21. decembra 1869 bu Jakub Kuczanek, tehdyn kanonikus kapitular kantor, někto senior w Budyschinje, hało definitivny pschedysda wuzwoleny.

Po wyschnostnym pschipóznaczu wustawkow roszczerjowasche wubjerk czišczanu „Próstwu” wot 6. januara 1870 a kwitirowasche pschithadżace, na dani dawane daru w Katholiskim Posole, a to najprjedy dar 1000 toleri wot Jana Wólmana z Czornec.

Wubjerk po něčim powjethowany rozwiaſasche żohnowane skutkowanjo a namaka zwieselacu podpjieru z bliſka a z daloka.

Po wustawkach postajici najdostojniscy ordinarius 27. oktobra 1876 Baczonj hało město za pschichodnu cyrkwi. Něcžischi cyrkwinu leżownoſez schthyroch fórcow areała wotstupicu jeje dotalni wobſedžerjo darmo; běchu to: Handrij Smola, Madlena Luszczanscha, Miklawšch Delanek, Pětr Rebišch a Michał Schewczyk. Na 20. decembra toho samoho lęta pschimza klóštriske knjejſtwo Marijneje Hwězdy patronatſtwo nad twarjomnej cyrkwi.

Wot toho časa buchu wschelske twarske materiale darjene a na twarischę poſhwidožowane, kaž so tež wjèle ruczoňo džěta darmo ſta.

Po poruczowacej rozprawje, na próſtwu tachantskoho konſistorija ſ. Pětra w Budyschinje zloženej a wot kralowſkoho wokrjesnoho hejtmanſtwa w Budyschinje a kralowſkoho ministerſtwa kulta a zjawnoho wuzczeniſtwa podatej, kaž tež po ſkydlenju horniolukiszich krajnych stanow je Joho Majestosz kral Albert twarjenjo tuteje cyrkwe na 27. junija 1878 pschizwolil.

Twarske načiſki profeffora Gnstava Hermanna Knothe-Seecka ze Žitawy buchu 2. februara 1881 pschijate a 30. novembra toho samoho lęta bu twarski wubjerk wuzwoleny; běchu to: Jakub Kuczanek, senior w Budyschinje, Jakub Peč a Michał Schewczyk w Baczonju, Jakub Kencz w Czornecach, farar Jakub Werner w Chrósczicach, farar Jakub Herrmann we Wotrowje, Michał Wagner w Smolicach; podpisany wosta tež za tutón wubjerk pišmawjedžer a poſladrnik.

Wuwjedženjo murjerſtvo a czeſliſtvo džěla, kotrohož spoczątk bu 28. měrca 1882 definitivne wobzamknieny, pschepoda twarski wubjerk 24. meje 1882 po konkurrencji twarskimaj miſchtronaj Adolſej Kaupej z Budyschyna a Pawołej Miklawſkej Pawlkiej z Czasec, a Ernst Eißler ze Židowa bu hało twarski wjedník poſtajeny.

Štončzne bu na 9. julija 1882 zaſkadny kamieni tuteje cyrkwe, kotaž je Majswjecziſszej Wutrobje Žežuſowej poſhwieczena, pschez najdostojnischego knjeza biskopa a tachanta Franca Bernerta najiwjatočniſchego położeny.

Niech tutón twar, kotryž bu pod wullim bamžom Piusom IX. pschihotowaný a někto pod pontifikatom kawnje knježacoho bamža Leona XIII. a pod knježenjom naſchoho najjañniſchego krajnoho wótca krala Alberta zapoczątk, pod wuproſchenjom zaſtupeńje próſtwy njewoblakowaneje knježny a Maczerje Bożeje Marije, swjateju Cyrilla a Methodija a wſchitlich Swjatych k wjehszej czeſci Bożej a k spomoženju cykleje wokolnoſez zbožownje ſo dokonja!

W Budyschinje a Baczonju, 9. julija 1882.

Michał Hórnič, farar w Budyschinje,
pišmawjedžer mjenowanego wubjerkā.

Přichisponjenjo. Njewoblakovana knjezna Marija a s. Chrill a Methodij so tudy vosebje mjenuja, dokelž čcemž pobočnaj voštarjej cyrkvi tuthm Swjatym posvjetciež. To by jara pschistojne bylo. Njewoblakovano podjecja s. Marije bu pod Piusom IX. v leče 1854 hako wucžba katholskeje wěry wuprajene, a s. Chrill a Methodij staj pod Leonom XIII. hako svjataj w cyklu katholskej cyrkvi ze svjedženjom na 5. julijsa čeſćomnaj postajenaj. Tón samy tydžer požožimy zaſtađny kamjer! Tak dopomija cyrkej sobu na Piusa, kotryž je cyklu cyrkej Wutrobie Ježuſowej posvjetežil a njewoblakovane podjecja s. Marije svjatočnje wuprajil, a tež na Leona XIII., kotryž je Slovjanow a z nimi tež nas Serbow ze svjedženjom s. Chrilla a Methodija zwieseliš. Zo so jedyn woštarķow tuthmaj svjathymaj posvjetcji, žada sebi tež džakownosć pschecjivo organej towařstva s. Chrilla a Methodija t. r. našhomu Poslej, bjez kotorož pomoci so nowa cyrkej njeby tak speschnje zaſtožiež móhla; pschetoz do redačije Posloka su duchowni a swětni daru za cyrkej pilnje ūali a tam je so kwtirowalo a za to wubudžalo gbo napomi- nało atd. Hishće jenu pschicjini mamu, ale tu njeſměny někto wozjewiež.

M. H.

Přehezjenosć wjſche wſchoho!

Stejmy na wažnej pſchētarč naſchoho katholſkoho a narodnoho živje- nja: twar cyrkvi, za kotoruž je cykly lud ſkładował, ſo zapocžina. Njeje to twar, kaſiž ſo hewak nadendže, zo by pak njewotstorčna nuža nužowane pſchinosački za njón naſkadowała, pak wukomyslny dobracjér ze ſwojich ſamſnych ſredkow jón wuwjedk: je to cyrkej, kotoruž cykly naſch katholſki ſerbſki lud twari, twari z dobrowolnych darow. „Katholſki Posol“ hako organ ſerbſkich katholikow ma potajſim bjez dwěla prawo a winowatosć, w tuthm wažnym wokomiku tež wažne, derje měnjene ſłowo z lubymi Serbami poręcjež.

Je ſo tudy hižo junu ſpomnišo na stare pſchisslowo: „Z pſchēzjenosćju male wěch roſtu, z njeſpchēzjenosćju tež najwjetſche rozpadnu.“ Što je jaſniſche, hacž tole? Wzmi najkrucjishu twjerđiznu, rozkor jeje zaſtitarjow — a w krótkim budže njeſcheczel z knjezom twjerđizny.

Z dobrym prawom tohodla hnadny knyež biskop w ſwojej ſwjedženiskej rěči w Bacžonju tak naležnje k pſchēzjenosći napominasche, k jednosći Wutroby Ježuſowej, kotrež mo twarjowna cyrkej posvjetczena byč; sprawne tež naſchich duſchow wjſchisci paſthý z luboznymi wóteowſkimi ſłowami pſcheproſhowsche wſchitkach, kotsiž ſu teje abo tamneje winy dla wot žhromadnogo prćowanja ſo wotſalili, zo bydu ſo zas pſchizamkuſli rjanomu nadawkej, čeſcje Božu a ſpomoženjo Duſchow ſpechowacz. Je to jaſnje doſež prajene: nad zaſtađnym ſamjenjom mamu ſebi ruch zawađacž k pſchēzjenomu ſkutkowanju.

Hdyž hlos, na kotoruž mam wſchitcy poſluchacž, takle rěčji, ſhto hishće čehk ſo komđicž jón ſejehowacj? Wopory dyrbimy w někotrež- fuli wěch pſchinjeſč, dokelž ſo wſchitko po naſchim pſchecju njeſtanje: pſchis- njeſmy dha tež w tejle naležnoſeži wopor ſwojeje wole! Dobrocjivje hnadny knyež tule wěc podotknj prajich: „Njech tola nichto njepraji: Haj, cyrkej ſo tam njetvari, hdyž ſym ja čehk.“ Nic kſhinda ſo njeje dyrbjala ſtač, hdyž je ſo tak poſtajilo, ně, duchowny pſchedſtejicjer wosady je po ſwěrnym pruhowanju wſchitkach wobſtejnoſežow tak za naſlepſche ſpóznał. Njech je

potajkim nětk, hdyž wulki skutk so zapocjina, doscz na dotalnym pschejzivjenju! Ze zhromadnymi mocami chcem twaricz, njech njeje žadny z nas, kiz by swoju pomoc zapowieszabo snadz napscheczo dělat. Abo hdyž něhdyn tónle dom Boži nastanje, hdyž joho wěža k njebju pokazujo wopowieduje: „Tu je Boži dom, tu su njebjeske wrota“, hdyž něhdyn zwony po řuziskich honach swjatoczne zynki roznjesu: njebudze tym, kotsiz běchu z pschejzivnikom byli, czežko, hdyž dyrbja sebi prajicz: Da žanoho džela nimam na swjatym stutku a zašlužbu za czežej Božu a spomoženjo mojeje njejmjertneje dusche sym wot so storečil? Tuž nad zakładnymi, z biskopowej ruky poswyczeńym kamienju njech zavadadža sebi wschitc ruch k zhromadnomu dželu. Benje njebešče pschiležnosć k wujednanju tak dobra, kaž nětko!

Budže mōžno tež tamnych kniežic dobycz, kotsiz su wot wšchoho započatka pschejzivo węch byli? Derje wěmy, kaf wjele su zhromadnej naležnosći: ſchłodželi, derje wěmy, zo by cyrkę dale byla, hdy by so ze stronow napšcheczo nježdžela, hdyž mejachym so ſkerje podpjeranja dyžli kaženja nadžijecz. Za-wérno tole by najtraſniſche położenjo zakładnego kamienja a najrjeniſche wob-zamknenjo wulkeje swjatoczoſće bylo, hdy by jena mysl nětko wschitc za-horila: Swjatnicu stajmy tomu Kniezej, dostoju najswjecziszeje Wutroby Ježuſowe!

Hortne podawiznij wo drjewje swj. Kſchija we pochrystu- sowhch czaſach.

(Skončenjo.)

III.

Hdyž bě Chrystus, Syn Boži, swj. Kſchijz na kalvarsku horu doniesl, wu-rychu běrč hľuboku jamu, zo bychui do njeje zdont zapuszcili. Bě pak to teſame městno, kotrež bě psched thjacami lét so wotewrilo, zo by hinite zbytki Hadamowe pochowało. Pschi ryczu wury so rjeblo přenjoho cžlowjeka a joho koſeze buchu po Golgocze rozbrójene: no pак kuli so zaſi do jamy, do kotrejž so zdont swj. Kſchija zapuszcji, a tak kapasche křej druho ho a lěpschego Hadama na přenjoho, wotmyjo joho njeſprawnoſć.

Cyla ſtvrba rjeſeſe a tschepotaſche, hdyž Chrystus na drjewje Kſchija mrejo swojoho ducha do rukow sprawnoho Wóteca poruczi: njebio a zemja žarovsčeſtej nad njeſtulkom, kotruiž bě židovski lud dokonjal. Hdyž bě ſo Chrystusowe cželo z Kſchija wzalo a do rowa położilo, njemysleſche nictó na to, zo by drjewo, na kotrymž smy wumozeni, khowal. Židža a pohanowje, wjedžo, zo Kſchesczenjo po božnoſće dla k městu pschikhadžeja, na kotrymž bě Syn Boži wumirjeł, zaſypacu drjewo Kſchija z piersiczu, a zo bychui jich wot dalſchego wopyta wotraſcheli, natwarichu na swjatym městnje pschibohowcy njeſhwarnoſće, Benuſy, pohanski templ. Tak buchu Kſchesczenjo z hory Golgothy zahnači, kaž něhdyn Hadam z paradiza, a to hacž do ſpocžatka 4. lět-ſtočka. W tutym pschewinychu Bože radž we khežoru Konſtantinu pohan-ſtwo: mjeſeſche widženjo z njebjes, zo swojoho pschejzivnika Magencia jenož we znamjenju swj. Kſchija pschewinje. Z džakownoſću pschejzivo Bohu, kiz joho z dobýczom pschi milbiskim moſeže njeſtalo ko Roma na trón romskoho khežoritwa dowjedże, wobzamkn, zo čce swjate městno w Palestiniſe Kſchesczenam wrócieſz (wón sam bu hakle na ſmjertnym ſožu Kſcheczeny), a wuhotowa swoju macjer, swj. Helsenu, z połnomocu, zo smě we židowskim kraju Bože domy

twaricž, kaž ju ē tomu pobožnoſć hnuje. Preňja staroſć tuteje ſvjateje žonſkeje běſche, zo by drjewo ſvj. kſchiža namakala, kotrež bě na kalvarſkej horje zaſypane. Bě to za cžaſh ſvj. Mařaria, biskopa v Jeruzalemje.

Tempł pschibohowki Beniš bu potorhany, rhyſeſhe ſo do zemje a pschiūdzechu na wudypamu ſkalu, kotrež ſo hako row wupokaza, do kotorohož bě ſo Khrystuſowę cželko položilo. We tutym namakachu tsi kſchiže, hozdže a taſlu z napisom: Jezus Nazarethſki, kral židow. We njewětoſci, kotrež z tutych tſjoch kſchižow je prawy, na tſtrymž je Khrystus wumrjeł, modleshe ſo Matariuſ, zo chył Bóh to sam wožiewicz. A tak ſo ſta. Bu žonſta pschimyedžena, kotrež bě na ſmijercz khora a ſo tſjoch kſchižow po rynku dótka: z tſecžoho wuindže hojaca móć a wuſtrowi khoru we wołomiku. Wot tutoho cžaſa bu ſvj. kſchiž kſchesejanam ſo pocžeſcjowanju pschepodath. Šwj. Helena pschepoſla džel z njoho ſwojemu ſynej Konstantinej do Roma a tež te hoždže, z kſtrymž bě Khrystus pschibith był, džel pał zasadzi do ryzy ſlebra a pschepoda jón biskopej Mařariej, zo by pschichodnym ſplaham ſo pocžeſcjowanju pokazowaſ.

Kralowje zemje prſchachu wo to, zo by ſo jím ſchpacž ze ſvatoſeho kſchiža daril a woni jón do ſwojich krónow zasadžicž ſmeli, zo bychu ſo ſtajnje na to dopomnili, zo we Khrystuſowym mjenje kraluja; biskopowje pał, zo bychu taſki we ſwojich chrkwiach khowali a wertiwym ſo wołuſchenju poſkiczeč mohli. Ryzy złoto, ſlěbro, drohe parle a kamienje woprowachu ſo, zo bychu ſo drohotne tſchëſki ze ſvj. kſchiža pschihodniye zasadžile a khowale. Tak je drjewo ſvj. kſchiža po ponízenju, kotrež wot ſpočatka dnow hacž do daloka po Khrystuſowej ſmijereji nad nim po Božim dopuſchčeniu wotpocžowaſche, we katholiskej chrkwi ſo prawej cžesči pschischko. Aini proſček njepoſitje wot njoho ſo zhubjenju. A něhdys pschimy džen, zo ſo drohotne ſudobja minu, we kſtrymž ſo ſvj. tſchëſki dotal khowaja: same ryzy złoto wohén Božejſe ſprawnoſeče ſeichkrieje. Potom budža wſchě tſchëſki ſvj. kſchiža z nowa zjenočene a Boži janđelojo ponjeſu hordozniye ſvj. kſchiž po mróczelach, zo bychu jón ſynej Božomu pschepodali: „Tehdom budže na njebju widzecž zuamjo ſyna cžlowjeka a tehdom budža žałosćicž wſchitke narody zemje; a woni budža widzecž ſyna cžlowjeka pschikhadzaco ho we mróczelach njebja z wulkej mocu a majestoſću.“ —š.

3 Lujžich a Šafſteje.

Z Budyschina. Z nowa ſmy ſift z Ameriki dostaſi, z kotorohož toſe podawany. Cž. knj.! Žara ſmy ſo zwjefeliſli nad pschipoſlanymi cžiſlamy Poſoła, kotorohož ſmy předy dostaſi, hacž běchmy ſo nadželi. Z wulkej radoſežu ſmy cžitali ryncež po ryncežu, zo bychmy nazhonili, ſchto ſo w Serbach ſtutkuje; najbóle pał nas zwjefeli, zo ſo plinje wo ſerbſkih ſpěwach a jednotach rěči. Želizo ſo to derje wuvidence, budže to debjeriſtwo za ſerbſki lud. Keſ rjenje budže, hdyz budža Serbja kherlusche wſchudžom po tym ſamym hloſu ſpěwacž. Hdyz běchmy my młodži, běchmu kherlusche, kotrež na pschiklad ralbičanſki woſadny njemožeče w Njebjelčicach abo druhdže ſobu ſpěwacž atd. Tehdy běſche wulka wſchelakoscž we hloſu, a njeprówowachu ſo hloſy jenak zrjadowacž. Tak dha netko, lubi Serbja! poſtupujcže do předka w tym, ſchtož ſeje zapocželi, dokelž je to dobre. My drje njeiſmy hódní ſobu rěčecž, dokelž z wami njeiſmy ſobu ſtutkuwacž, ale my ſmy tola tež naukli rjane hloſy cžesčicž. Njech dha ſerbſkim ff. wicžerjam abo organifam ſo njewostudži, w tych wěcach dopředka cžiſheſcž, hdyz ſebi tola z tym dobrý pomnik ſtajeja.

Keď vha steji z hracžom serbskoho džiwadla? Mi so zda, zo bě jónu wo tym rēž; tola w Pošole nicžo nadeneč njenozachmy. Zo seje našch preni list wocžishejeli, je drje nam lubo bylo; tola so bojimy, zo mohł něchtó měnicž, hač bychmy so z tym hordžicž chchli, schtož my njechachum, kaž Wy derje wějče. Tuž to na dalsche Waschomu zamolwjenju pschewostajamy. Tak je na pschiflak tudy w Americy něchló pschez list z Europy zhonit, zo smy něshko k tej nowej cyrkwi k pomoch dali, lebi tohodla hubu torhal a niemil, zo drje bychmy pschiležnoſć měli, te pjeniezy tež jow derje nałożicž. To wschaf je w swěcze tajke waschnio! Wy našch skut za dobrý pschiflak znajecže, a tajkomu cželacomu wuchej běsche to pohorská. Zo seje Wy wjac na pōscze wupłaczene dōstali, hacž my měnachmy, je nam jara lubo; my njebehmy zwuezeni tak liežicž, dokelž smy hewak pschez weksle štali. Moj pschinoſčk džensa ſeželu atd. atd. Wascha swěrna Serbowka Marija Scholzina! Was wschitkých Bohu porucžu! Wasch swěrny Serb Petr Žofka." — Na tón luby list wotmołwjam z tuthym tole. Přisaječe mi, wuziju listy na moje zamolwjenjo a wotmołwjam. Sobotu wotpōscěku cžišla wot prenjeje posylki hacž ſobu tute najnowsche. Pschipóslane pjeniezy, polſecža marki, dosahajn za Was hacž na kónč lěta. Zapłacízh 1 m. 50 p. za Pošol, 75 p. za Hōspodař, porto prenjeje posylki 20 p., druhe drje tež tak atd. Wurunamys so na kóncu lěta! Zo so za Serbowstwo interessuječe, je chle prawje a naturke. Schkoda, zo wjèle Serbow na swoju rēž, na wuzitk a čeſcež swojoho luda nicžo njedžerži — czechm k woli a k wuzitku. Serbske džiwadlo je so we wjacorych serbskich towarzistwach hrało a hraje so kózdu žymu w Bjesadže tudy, w Žaseńcy, Zahowje atd.

M. H.

— Chla kēdžbnoſć je tu khwili na cyrkej w Bacžonju zložena, a z dobrým prawom, dokelž je so tak došho čžafakalo a tež dwělowało, hacž drje z toho ſchto budje. Wěmy, zo ju někotsi za to byli, zo by so z twarjenjom dleje čžafakalo, a tak z lětami nahromadžený pjeniez z nowymi darami a z danju rozumnožit, wěmy pak tež, zo ju nawopak družy hido dawno za zapocženjo twarjenja rēželi, dokelž je so předy lubilo, zo so twariež zapocžne, hdyž mamy 10,000 toler nahromadžených. Ma wschitke tajke poroči je z wjetšha kniez biskop we swojej wubjernej rēči wotmołwilk. Zda so na m zapocžatk runje prawy bycž: z jen eje strony mamy tola tak wjèle hromadže, zo wobstejimy, z druhéje strony pak dleje čžafacž njeſmedžachmy, zo bychmy žadanja ſpokojicž a duchownej nužy wotpomhacž pocželi. Boh sam je, zda so nam, ze zbožownym wupěchom dotalinich pschihotow počozał, zo jomu skut so spodoba. Znate je wschitkim, kaž lohcy su w studni, kotrž tam ryjachu, w Bacžonju hewak žadnu w odu na deſčli. Jara krasny twarski pěſk namakachu někotre krózle žadny twarskoho města, schtož wschitko wjèle wułogłów žalutuje. Keď běsche wschitkim lohko, zo pschi njedželskim swjedženju deſčicž čžafasche, doniž swjatočnoſć nimo njebeſche, smy na druhim mějcež spomnili. Wšcho to zdadža so nam dobre pschedznamjenja zapocžatoho skutka bycž. — Njezabudžmy wschitke pódla pjeniezyne jałmožny z nutrnej modlitwu tež duchownu zjenocžicž, zo čhyk Boh wot twarcow a twarjenja wschitke nježbožo wotwobročicž.

Z Hajnic. Naſchá cyrkwiežka je krasny woždoru dōstała. Šenjez Vorak, wobſedžer hajnicžanskeje fabriki, je cyrkwiežch ſchěſč krasnych požločaných swěčnikow na wožtar, kaž tež wulki krónowy a měniſche rucižne swěčníki na ſeženy dariš. Krasny harmonium za 370 markow je wot Kannegiežera z Drezđan. Zaňdženu njedželu bu preni króz ſpěwane, a je

so spěv cyle derje poradžil. Pískanjo běsche seminarški vyschššji wucěr knjeg Plewka dobročinje na so wzal. Pozdžischo budže to jedyn zastojnik fabriki wobstarac̄.

Z Baczonja. Schtóż jeno mózesche njedželu 9. t. m. někak wotenc̄, njeda pschiležnosćí nimo hiz̄, zo by žadnu swiatocžnosć w Baczonju wo-hladał. Nascha wjes hīscheže ženje tak wjele ludži njeje wo-hladała, kaž njedželu. Ze wschěch katholickich serbskich wosadow běsche wjele hošeži pschischtlo, tež z Šamjenca cykly wóz pschijehže, z Budyschina a ze wsow zadn̄ Budyschina běchu ludžo pschitomni. Runje tak běsche tež wjele protestantow swiatocžnosć wohladac̄ pschischtlo. Sylnoho desheža dla dyrbjachu množ w Baczonju, w Haslowje a druhđe pschenocowac̄.

3 chloho swěta.

Němssia. Zwiazkowa rada (bundesrat) je znatomu namjetej Windthorstowmu wo statnym pschipoznaču we wukroju pschebywachych pruskih duchownych, kotryž běsche rajchstag pschijał, swoje pschihlošowanjo zapowjela.

— Tež hewak so we Bruskej zas dale a hóle kulturfampf z nowa zběha. Thermometer za pscheczelne abo njepscheczelne zmyšlenjo knježerstwa pschecživo katholiskej cyrkvi je nowina „Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ w Barlinje, a ta je w posledním čžasu zas jara njepscheczelke artifle pschecživo katholikam pisac̄ poczała. Njeharabite kž na Gnežno-Boznjanskoho arcybiskopa kardinala hrabju Ledochowskoho wozjewiwschi, praji bjez komdženja, zo tón a kólnjansti arcybiskop Melchers ženje wobhnadženaj a do swojemu diöcesow wróćzo powołanaj njebudžetaj. Schto tak někto pomhaja pscheczelne žakonje, hdyz je knježerstwo wuwiescz njecha? — Tazkich wobstejnoscžow dla poczinaja katholiske nowiny we Bruskej khetro krucze pisac̄ a wozjewieja, zo budža katholikojo — hdyz knježerstwo na žane waschnjo njecha popuszcziež we schłodnym zahadženju — nuzowani, sebi sami pomhac̄, zo podobnije kaž w Irſkej w čžasu najhórschoho pschecžehanja biskopja zas pocznu wuprozdnjene duchowne města wobhadzež — najebac̄ statne zadžewanjo.

— Dokelž je tobakowý monopol zacžisneny, poczinaja někto krucžijho rěcžecž wo nowym wjetshim dawku, kž ma na palec a pjenježništvo (börse) położený bycz. — Volkadny sekretar Scholz je hačo nowy pruski minister financow pomjenowany.

Badenska. Nowy biskop freiburkskeje diöcesy dr. Orbin bu 12. juliya w Freiburku swjeczeny.

Awstrija. Maležnosć morjenja kschecžanskeje holcy pschez židow z na-božnych wotpohladanjow w Tisza-Eszlaru njeje hīscheže cyle rožiaſnjenja. W minich městach nastawaja ropoty a zbezki pschecživo židam. Same wójsko je na nich rozhněwane a njecha jim pomhac̄.

Ruska. General Skobelew, kž běsche w swojim čžasu tak khroble rěčzał, zo běsche so jomu to hac̄ na najbóle za зло wzalo, je wumrjeł. Chcedža prajic̄, zo je sebi žiwenjo wzal; wěscžishe pak je, zo je joho nahla smjerč pschekhwatala.

— Pschecživo encyklic̄ hamža Leona XIII., z kotrejž wón zašlužby swjateju Cyrilla a Methodija wo katholisku cyrkvi khwali a její swjedženj na 5. julija za cyklu katholisku cyrkvi swjecžomu postaji, je russki wucženc napšchecžny spis wozjewił, kotryž je połny njepschecželskich nadpadow pschecživo katholiskej

cyrkwi a swiatomu Wotcej. Z toho, so někotři boja, může jednání wo na-
božný měr mezi Ruskou a svatym stołom kažene a hacjene bycž.

Egiptowska. Njeměr pschibjera. Jendželsczenjo su pocželi na město
Alexandriju třeleg; najnowsche powjesze praja, zo je bombardement za-
stajeny. Genož jendželske a židowske nowiny su pječza na jendželskej stronje,
dokelž, kaž praja, egipowski ropot najbóle bohatomu židej Rothschildej ze
školou hrozí. — Jendželscy su z třelenjom kralowiski hród Raseltin a druhé
kheze w měsće zniczili. Egipowscy wojach derje wojowachu.

Wschelczizm.

* Shto so tola na džecži skorži, zo su swojeje hlowy a wole. A z wotkel
to? Z nałożowanja k tomu. Ma-li džecžo rano stanęć, prashha so macz:
Czech ſławacž abo nic? Směm cži ſholowczki pschinječz? Czech poſnē-
dacz, abo směm cže předy wumycz? A tak plenčz so dale, džen kaž druhí.
Přeček řeka: czech?, a dokelž so džecžu po woli čzini, pocžina swojeje wole
bycž. Wone pocžina so čzucz, zo je kaž z kujezom we domje a kaž malý
tyran zatraschi wſchech domjach z placzom abo bicžom, hdz tučji hudydom
k ruch njeſsu. K džecžom so hinal ręczecz njeſmě, hacž: „Cžiń to! — nje-
cžiń to!” Želi ſo tutej pschifazni na klowo njeſtoni, nałoz bjez komđenja
zeleny popjel, fotryž najkhetjsko spiecziwoſć we mlobuſknej wutrobie zahoji.
Scžehwki njer ožom neje czechniidby mloboſče bije runje w naſchich dnjach do
wočzow; mohlo ſo wo njej prajicž: Pschibjera, kaž na lětach, tak na spjeczi-
woſci a hlowejkaſtoſci. — ſ.

* Dobry a zły muž. W Americk proſchesche Indijan bělho wo kuff
tobaka za ſwoju dymku. Tón jomu da horschež ze ſwojeje móſhny. Nazajtra
pschinidže Indijan zas a praschesche ſo za bělym mužom, „pschetož”, praji, „syn
mark pjeniez w tym tobaku namakal.” „Czohodla to njezdzeržisč?” wopraſhha
ſo něchtó. „Mam tudy”, wotmolwi czerwenny, na ſwoju wutrobu pokazujo,
„dobroho muža a zlotho muža; dobry muž praji: „Pjeniez njeſsu twoje,
daj je zas!” Zly muž pak praji: „Ach ſhto, ſy je doftaſ a ſluſheja nětko
tebi.” Dobry muž praji: „Ně, ně, njeſměſich jich zdžeržecz.” A tak njeſem,
ſhto mam čzinicz a lehnu ſo, tola dobry a zły muž njeſchesteſtajetaj ręczecz
a molitaj mje cyku noc, a nětko njeſu pjeniez zas a je mi cyłe derje.” —
Mnohich kſhesczanow wohanbi tónle „dziwi”: njeſpoſluchajna na to, ſhto „dobry
muž”, Boh, w ſwědomju ręczí, ale čzinja, k čomuž „zły muž”, djabł a
ſtažena natura z jeje złymi naſhlinoſcemi, jich wabja. Tak čzinja zle a pschec
bole pschinidžu do moczy złoho muža, „mordarja wot ſpočatka.”

* Hdź ſu žně? Po chlej zemi ſu wſchelake zony čzoploty a zymy. Po
nich ſu tež we wſchelakich čzajach žně we jednotliwych dželach zemje. W Australiji a na wokołnych kupač, tež we wjetſchim džele Chili žněja hido we
wulkim róžku; we ſcžehowacym małym róžku zapocžnu ſo žně we Indijskéj,
dale k polknocy we měrcu. Mexiko, Egiptowska, Persiska, Syrijska žněja
w hapylu, w meji ſtanje ſo to w malej Afiji, Chinje, Japanje, Čuniju,
Algériji a w Texasu. Dale w Kaliforniji, Schpanijskej, Portugalu, Italskej,
Grichiskej a južnej Francózskiej žněja w juniju. W druhzej Francózskiej, Rakuskej,
Wuheriskej, južnej Ruskéj a we wjetſchim džele zjenočených ſtator ſewjer-
neje Ameriki ſu žně w juliju, a w auguſcze ſcžehuja Německa, Belgiska,
Nizozemſka, Danska, New-York. W septembru pschinidže rjad na Schotsku,
Schwejdowsku, Norwegsku, Kanada a Ruskú, hdžez w najdalskich połnocnych

krajach žně hafle w oktoberu domoj dželaja. Ženož w novembru a decembru po cyłej zemi nihdže žane žně njeſſu.

Naležnosće našoho towaſtwa.

Sobustawy na lěto 1882: 292. k. Pětr Žofka z Hektoru w Minnesota w Americy.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtaj 53,162 m. 75 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: hrabja a majoratski knjez Karl Schall-Riaucour nad Husku 150 m. jako prěni dar, ze Serbskich Pazlic přez k. Tadeja 30 m., lubjeny dar po njeboh Handriju Sołce z Haslowa 30 m., nje-mjenowany z Haslowa 1 m., prěnikróćne polłetne kupony (sakski) po njeboh Mariji Donatowej z Nuknicy 24 m., stare znate kupony (sakski, lužiski a pozdiši sakski) 19 m. 50 p., z Khröscic k česci Wutroby Jézusoweje (wuzbytkowane prošerske pjenježki) 5 m. (Sława dobroćericy! Vivat sequens!), njemjenowana ze Smječkec 3 m., jedyn z Kozaric 1 m. 50 p., M. P. z Kh. 15 m., k česci Jézusoweje Wutroby z Hrubjelcie (lubjene) 20 mk., holea z Hrańcy 1 mk.

Hromadze: 53,462 m. 75 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8124 m. — Dale su woprowali: M. S. z K. 5 m., z Ćemjerc 1 m., njemjenowana přez k. Sołtu 1 m., njemjenowana z Radworja přez C. 1 m.

Hromadze: 8132 m.

Stare pjenježi za zwony tvarjomneje cyrkwe (mjez nimi dwoj toſleraj) su so dale wot M. P. S., tež stare khoprowe pjenježi ze Scherachowa Jurjej Łukaschę, tachantskomu služownikej.

Pscheprōſchenjo.

Z wjac stronow je so projilo, zo su na swyđenju we Bacżonju množi pjenježne składowanje za cyrkej wočakowali a k tomu hižo swoje pschinostki pschihotowane meli. Kaž wjele je redakciji znate, je so wot tajkoho składowania z wěltych winow wothladało. Pschinostki pak tohodla njetriebaja a njedyrbia Bacżonſkej cyrkwi k zhubjenju hiž. Myſlimy ſebi takle: Wzmicze to, khtož býschče w Bacżonju dali, pschipołozcze hischčeze khětry krusčki a potom wſcho hromadze dajeże waschim knieżim duchownym. Ćzi nahromadzene pjenježi radlubje nam poſčelu, zo so w „Boſole“ wozjewia.

Redakcija.

Bjawnij džak.

Knjez farſki administrator w Schpitalu je redakciji luby dopis poſtał, kiz ma so takle: Sobustawy naſchoho familijskoho ſafina, kotsiž ſu zańdženu njedželu ze ſwojimi žonami w Bacżonju ſwiatoczoſci ſkładzenia zakladnogho famienja k nowej cyrkwi pschitomni a wot Bacżonieženjow jara lubje pschijeczi a pschi wulſkim deſchęzu hospodowanı byli, proscha mje a Was hako redaktora „Boſola“, zo býschče w pschichodnym čiſle to wozjewicž čełyli. Boni wupraja potakſim, zo je so jim jara lubilo, a džakuja ſo wutrobnje Bacżonieženjam, woſebje Zelnakicom a Smolicom za pscheczelniwe hospodowanjo.

W Schpitalu, džen 12. julija 1882.

Jan Nowak, farſki administrator.

Czíſhčež Smoleriec Inihičiſhčezenie w maczicznym domje w Budyschinje.

Kalholski Posol



Wudawa so
prěnu a třeéu sobotu
měsaca.

Plači lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy czaſopis.

Wudawany wot towarzſta SS. Cyrilla a Methodija w Kudyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 15.

5. augusta 1882.

Lětnik 20.

Naž w swěcze móda je.

(Počražowanjo.)

III:

Do družkach.

Ke zdžerženju nabožnoho a narodnogo živjenja mijez Serbami je draſta hac̄ dotal jara wjele sobuſkuſkowaſa. Serbska pschistojnoſć a serbska draſta jo ujehođitej dželic̄. Be starých čaſow ſem ſtej wobě wuzen zroſezenej.

Pohlađajim tu poſchede wſchém na draſtu, kotraž serbsku knježinu najbóle debi: na družcu draſtu. Njeje to bjez winy, a je tež za cih narod najwjetši wužitk pschinjeſlo, zo ſmē tule luboznu pychu jenož čeſtina, njezranjena holca nosyč. Njech ujerozomni cužbnich wo njej praſa, ſchtož cheedža: tak wjele je wěſte, zo serbska družka w tejſe poſche može ſo kóždy čaſ poſazac̄. Worno družim družkam, po němſkej abo francózſkej móđe zdrasčenym, kotraž ujepchistojne haj pohōrſchowace nahoty poſazuja, je serbska družka wulcy doſtojna, na dobná, tak zo zle zacžueža abo wotpohlađanja w kóždym ſterje poduſcha hac̄ wubudža, a wot kóždoho čeſeča a wěſtu poſornu bojoſč žada. To ſu rozomni cužy husto poſchipóznali, kotiž tu serbsku pychu jara pschistojnu namakaju a khlvalaju. Njeje to pozběhovacea myſlizka za serbsku knježinu, hdyž jej na wutrobu poſoža družcu ſchnóru, kotraž je ſtaré čeſtne herbstwo ſwójb, kotraž ſu hido mac̄ a wowlka a ſchto wě ſak wjele předovníkow z čeſeču nosyče? Njeje jej z tym poſhac zas z nowa tež na wutrobu poſužene napomínanju: Hladaj, zo by tež tak čeſtina, poſorna a pobožna byla, kaž ſu te byle, kiz ſu předy tebe hido ſchnóru nosyče? Haj, ma-li jeno trochu dobroho zacžueža, dyrbi ſej praſic̄: Nic najmjeňſheje haujb ujepni ſebi ſamej a ſwojej ſwójbje činic̄, hewaſ bych ja runje drohe ſwójbne herbstwo wonječeſčíka.

Hdyž je tak serbska knježna z čeſeču družče ſeta dokonjała a ſi woltarzej ſtupi, zo by tam poſhed Bohom za cykle ſvoje živjenjo zwjazk zwjazaſa: tak

buđe młodżencowa wutroba zwjeselena, hdvž swoju njewiestu w bortę widzi, blyschczatu bóle hischeze z pychu poczinoſcze hacž z młodostnej lubozinoſcę!

Hdvhž wscho tole wobhładamę, dyrbjeli za to mēcz, zo nasche kniežny kózdu jeno móznu pschiležnoſcę wuzija, so w družcej drasče pokazac̄. A tola je družkow na kwasach dale a mjenje. Hdvhž „družki“ woſebje proſyčz dasch, dha snadž ta abo druha hischeze pschińdže, je pak jich tola mało; hdvhž pak jich njepronych, móžesč drje po cylnym kwasu podarmo za družku hladac̄. „Ja mohla sama byc̄“, so zamotwaja, „a potom budže mie hańba.“ Schto, smy dha hižo tak daloko, zo dyrbjalo če hańba byc̄, schtož je za tebie tak wulka cjeſcę? „Njeje wjac móda, družka khodžic̄“, a to jara, jara wobzarujemy. Pschetož z tym by jeno njepěknym towarischkam spomhane bylo. Dokelž same wjac družki khodžic̄ njemóža, radu widža, zo tuiše družki hic̄ njechadža, kotrež tola mohle. Tajka móda so mjez Serbami zakorjenic̄ njeſmē, a jeſli so počzała do nich tloczic̄, ma so lepje džens hacž jutſe zaš wotſtronic̄!

Njeh tola starschi na to džerža, zo jich džowki tule draſtu lubuja a najradſho w njej khodža, dokelž maja z njej tak mócné pojimadło, je pěne a cjeſtne zdžeržec̄. Chcedža-li radu na kwas hic̄, njeh so jum njedowoli hinak hacž w družcej drasče. Tež wuhotowarjo kwasow njeh kózdu krócz dadja „družki proſyčz“. Tak zaš bóle do luda pschińdže rjane waſchnjo, kotrež je, kaž so zda a kaž to z wutroby wobzarujemy, z njerodu so zabywac̄ počzało. Nasch narod budže a wostanje sylny, dónž budže strowy a njeſkaženy w swojej młodoscji!

Zenu woſebitu cjeſtnu službu maja nasche družki, zo móža pschi povožnych wobkhadach a processionach „swjatu Mariju noſyč“. We wſchech ludech so k tajkej cjeſtnej službje jenož najpěknishe kniežny wuzwoleja, kotrežm so ani najmjeñsche porokowac̄ njemóže. Z dobrym prawom. Služba Naježiſcjiſche je kniežny žada ſebi ſlužownich, kotrež ſo prouja tajfomu blyſchczatomu pschikkadej podobne byc̄. Rjane běſche po tajfum to waſchnjo, zo w jenej woſadže (abo snadž w někotrych) družki, kotrež mějachu swjatu Mariju njeſej, džen priedy k swjatej ſpowiedzi džechu. A jeſli ſebi hdvž njedostojna zwažila, na cjeſtnej službje ſo wobdželic̄, to ſo jej njeje zabylo.

W nowiſhim času je ſo družceje prawo, zo bych tak prajík, roſchěrilo. Njehodža jeno doroszene kniežny družki, ale pschi woſebithych ſwjatocžnych pschiležnoſczech tež małe holčatka. Te wſchaf tajſu draſtu ze wſchém prawom noſcha a jej hańbu nječinja. Ale wobzarowac̄ bychmy tute waſchnjo tehdom dyrbjeli, hdvž by z nim družciſtwo naſchim doroszěným kniežnam ſo woſtudžiko a jeno džecžom zawoſtajiko. Wſchaf móža pschi tajſich ſkladnoſczech, woſebje pschi cyrkwiſtich ſwjedzenjach, kaž powitanju biskopa abo kaž psched krótkim w Bacžonju, tež doroszene družki ſwjatocžnoſc̄ powjetſchic̄ pomhac̄, woſebje tajke, kotrež hewak tak lohcy pschiležnoſc̄ nimaja, ſwoju cjeſtnu draſtu junu ſo woblec̄.

Njeh tute rynežki k tomu pschinioſhuja, zo dobre, haj ſobu nabožne waſchnjo naſchoho luboho luda z nowa wožiwi k cjeſeži naſcheje młodoscje a k ſpomoženju cyłoho naroda!

(Pſchichodnie dale.)

Njekomdž ſo rubjenu cjeſcę zaš zarunac̄!

Hdvhž je něchtó kranhł, t. r. kubko ſwojego bližchego na ſo ſežahnył, dyrbj njeſprawne kubko zaš wróćic̄ a wſchu načinjeniu ſchodus zaš zarunac̄,

jeli čce wodaczo swojoho hrčha dostacž. Wosobniſche kublo pač hacž zamoženjo je čeſečž a dobre mjeno. Tež te dyrbisih wróčicž, syli je z čeſčeranijachmi rčzemi abo z psichlodženjom bližhomu rubil. Kak husto pač so na to zabudže! A tola njedostanje wot Boha wodaczo, schtož so njeprćue, po možnoſći naczinjenu schłodu zarunacž. Széjhowach psichikad njech kózdoho powucži a jeſi trébne na frutu winowatoscz dopomni.

W jenej wsh hornjeje Rakuskeje běſche pobožna schwaleža žiwa, kotaž ſama ſo a pječelētu holečku, zapoſtajenu džowcziežku njeboh bratra, ze ſwojim dželom khudže ale ſpramne zežini. — Na dobo žanoho džela wjac njedosta; to traſeſche dny, to traſeſche njedžele, nichto jej ničžo wjac ſchicž njeſchinjeſe. Hluboko zrudžena schwaleža njewjedžeſche, z čoho psichinidže, zo je ſo jej wſcha dowéra zhubila. Džesche tam a ſow wo dželo proſheč, wſchudžom pač wuhlađa njeļubožne woblicža, z krótkia ju wotpoſazachu a husto doſež ſo ſtróžichu, hdvž jeno khézinh proh pschekrocž. To běſche pschewjele za wbohu holcu, njevjedžeſche ſebi radžicž a po clych dnach a nocach plakasche doma a ſkorzesche ſwoju nuzu Bohu. Dolho njetraſeſche, a wſče jeje nuzne kroſki běchu pschekrjebane, njemějſche tež ničžo k pschedacžu, a poſlednja ſkibka khleba běſche zjedžena. O kak jej do wutroby rězaſche, hdvž male džecžo ze ſylzoythmaj wocžomaj rucžey k njej pozběhny a wo kufk khleba proſheſche!

Widžeſche wſchak, zo dyrbí ſmilnych ludži wo pomoc proſheč hicž. Wbohe džecžo za ruku wodžo klapasche do tych a tamnyh duri. Mało ſmilnych rukow ſo jej wotewri, žadyn ju radý njewohlada, twjerdyh ſlowow mějſeſche wjele ſkyczeč, a chycſeſli wona abo mala cjetka dobročinu ruku wokochecž, dha bu ruka wutorhnenja hakož by ju had čehž kuſnycž. O kak to bolesche!

Skończenje zhoni psichicžnu swojoho hubjeniſta. Zawisna a ſwojoho wótroho jažka dla znata woſoba jej do wocžow praji, zo wſchón ſwět wě, na kajku ſtrachnu khorosč cjerpi, zo by po taſkim derje cžniſla, hdvž by runja wuſadnym w ſwjathym ſezenju wot wobkhada z cžlowjefami ſo cyle roždželiſta. Na dalsche, praſchenjo hſchęze wboha schwaleža zhoni, zo drje ſama najlepje wě, kajka jeje khorosč je; zo ludžo ju hewak „rat“ mjenuja, k cžomuž ſo tež jeje nowe mjenio „Racžyna“ derje hodži.

Někt hale ſo ſtróži njewinowacze wobſkoržena; bu pač jej tež wſchitko jaſne. Bojaču ſo wſchitcy natyknjenja, toho dla jej ničž ſchicž njedachu, kózdoho dōtknjenja ſo bojaču. Chycſe ſo zamokwječ, tola zla towařiſhka ſo jej do wocžow wuſmia.

Tu psichinidže léto 1847, w kotrymž bu po ſutrah wot bamža Piufa IX. po naſtupjenju na ſwiaty ſtol ſpožegeny jubilejſki wotpuk wozjeweny. Wſchitcy ſo psichikotowachu na doſtaczo wulſeje hnady. Spojedne ſtołk věchu husto wobſtrupjene. — Na jenej wotpuſtnych njedželi wopuſčicži schwaleža, hdvž běſche w ſamotnym kucžiku cyrkwoje ſwoju pobožnoscz dokonala a zas ſwoju nuzu tomu ſenjezej ze wſchej dowéru wuſkoržka, dom boži a chycſe po nabocžnej ſchęzeſen do ſwojeje khudeje komorki ſo wróčicž. Tu wuhlada gmeinſkoho pschedſtejiczerja, kiz ſo k njej pschibiliſi.

Pſcheczelne wza ju za ruku prajich: „Wboha schwaleža, kajku kſchivdu je tebi chla wjes cžniſla, dokelž cje wſchitcy „Racžyna“ mjenowachu a tebi z wotczehnjenjom wſchodo džela do nuzy a hubjeniſta psichicž dachu! Pój ze mnú a cžitaj ſama, ſchto je tamle pschibite.“ Wiedžeſche ju na niestnoſež psched cyrkwu, hdžež wjele ludži psched cžornej taſlu zhromadžených ſtejſeſche. Pschibijachu ſo tam hewak ſudniſke wozjewjenja. Hdvž ludžo schwaležu psichicž

widzachu, dżęchni jej wschitez z puczą, ale z pscheczeńnym sobużelnym wobliczom: „Ach wboha schwależa, prajachu, tajkele njeńczeniu pschisłodżenjo!”

Tschepotajo na cylym czelę pohłada na taſlu, a tam wuhłada zjawny list pschibity:

„Ja podpisana wuprajam tudy psched cyłej woſadu, zo sym ze żadławeje zawiſcze na wbohu schwależu fo pschisłodżałka a ſłuż rożscheriła, zo wona na tajnu natykowacu khorosz czerpi. Bjeru tele moje ſłowo wróćzo a proſchu woſadu poniznje wo wodaczo.

Hana Kozakec, schwależa.”

Tale Hana Kozakec bęſche psched někotrymi lětami do wsy pschicžahnyla, a bęſche, zo by wjac dżęla dostała, tule njeńczeniomoscz wobeschka.

Prénje ſłowo wboheje wobręczaneje na tule powięſcz bęſche: „Budź Bohu dżak!” — Chęſche liſt wottorhnyč, tola pschedſtejiczer to njeđowoli, prajich: „Né! liſt dyrbí hač do ſkóńczenja jubileja tudy woſtač, zo móža jón wschitez a to huſcziſho czitač. Tónle liſt je za mnogich ſchpihel.”

Schwależa bęſelsche nětko, prěni króćz po tak dothim horju, zas z wjeſolej wutrobu domoj; tu jej wjeſele napſhęczo pschibęza czetka, a pschedpoda jej mały ale cęzki pakcik.

„Luba czeta”, woſasche hižo napſhęczo, „njeplakaj wjac, ja wjac hłódna njeſſym. Žena žona je na ſemichach pschisłekla a do wokna klepała; mějſeſche cziszcze wuplakanej woczi, a proſhesche inje pscheczeńnie, zo dyrbju wocžinicz. Potom mi da wulkı kruch khléba; dyrbju ſo ſyta najęſcz a tebi tón cęzki wa-ęzostek dacz. To drje ſu tola kamienje nutſka. — Ale czeta, ja njeſſym wſchón khléb zjedla, tež za tebje sym doſęz ſchowała.”

Je bjez džiwa, zo schwależa wežipnie pakcik wocžini. Namaka w nim ſlěbro a pschipołoženj liſežik wot Hanę Kozakec, w kotrymž nutrniye za wodaczo proſhesche a 50 ſchěnaſkow — za wjac lět wuzbytkowane pjenjezy — jej halo zarunanjo nacžinjeneje ſchłody poſkiczi. — Hnydom ſo zebra pobožna schwależa k swojej pschisłodżerce, zo by jej wodaczo zawęſciła a pjenjezy zas dała. Tola žhom tam, hdżez bęſche Hana na podroſtwe bydlila, zo je wona ze wſchěmi zmachami wotczahnyła, ani prajila, hdże czechnie. — Wobročzi ſo toho dla na pschedſtejiczeria, kiz pak jej praj, zo ſme a dyrbí pjenjezy zdżer-żecz za wulkim ſchłodni a hórkim kſchivdu, kotruž je tak dołho cęzpjela.

Domoj pschischedſchi namaka hromadu cyroby a drafty, kotrež bęchu jej wot wſchelakich ludzi poſlane, a wot nětko jej tež zas dżęla żenie njeobraſhawſche.

Liſt wosta wo prawdże hač do kónca jubileja na čžornej taſli pschibity, za mnogich, kaž bęſche pschedſtejiczer prajit, ſchpihel z napisom: „Dži a cži tež tak!”

Njam! pschisład pólſkich dželaczerjow.

Z Ukermarki (ſewerneje Pruskeje) piſaja „Germaniji”: Dobry pschisład kſchecžanskoſtoho pocžinka dawaja pôlſcy dželaczerjo z Póznanj a narwecžorneje Pruskeje, kotriž ſu w protestantskej Ukermarki na žniach. Na někotrych wulkich kubłach ſu tam po ſtagach. Cži a ſuſondni tworja injeſ ſobu katholſku woſadu. Na ſwjedženju ſwiatejtu Pêtra a Pawoła njemóžachu žanoho z tuteje woſady ani z hroženjom ani z proſtwaniemi k dželu poſhmucz. Na kuble njeđaloko Straſburka w U. hrožesche jimi kniez, doklež z dobrym niežo njewučzini, z wocženiem 50 p. wot wſchēdneje mždy (doſtanu na dženit mužscy 3 m., žónſke 2 m.),

jelizo njechadža džělacž. Tola woni prajachu, zo maja na tymle swjedženju wylčschu mōc posluchačz, a proschachu, zo chęk kniez to po jich pschehwědczenju zamołwicž; potom zhromadžicu ſo w przódnej bróžni, na čzož jedyn z nich z modlitnych knihi pobožnoſć na bożej miłci wótkę spěwaſche. Protestantſke knieſtvo a mnogo jich pschisluſhnych pschiſladowachu wezípnie nowej węcy. Pobožni paſ njechadžu ſo z tym molicž, tež potom nic, hdyž ſo na modlitwach pschiſezhoſnuwanju wſchitc poſlakných, a na to pschiſladowarjo z cyfieſiſhju ſo ſmiecž pocžachu. Ćenjeni, ſobu pchitomna, da ſebi po dokonjanej pobožnoſći wot pschedmodlerja wuklaſež, psche čzo ſu ſo na ſpominjenych modlitwach ſlakali, a zrozemi a ſpózna to potom tak derje, zo tych ludži za wodaczo proſchesche, zo je ſama ſo tomu ſmiala; haj wona hako doſežezinenjo za to ſo zwjoza, zo čce jim placžiznu wróčenja na ſeleznich do jich „woprawdze kſchecžanſteje“ domizny daricž, jelizo hacž do kónca žinow ſwérniſe ſobu pomhaja. Hdyž džělacžerjo netko prajachu, zo chcedža po poſlaniu zas do džěla ſtupicž, ſpuſhczi jim to kniez a pschihotowa jim hſchecze mały ſwjedženj, pschiſi kotrejž Polach poſlazachu, zo móža runje tak wjeli, kaž pobožni byč. Kniez powiedaſche tónle podawt w zhromadžiznje wobſedžerjow tamneje woſkoſcze, tež cži podobne wobledžbowanja powiedaſo wſchitc ſwérniſe pschiwifnoſć polſkich džělaſcerjow k swojej cyrkwi z kſhwalbym pschiſpoznaſzom wuzběhowanju.

3 Luiſich a Sakskeje.

Z Budyschina. Ze wſchich stronow Němskeje a Čeſkeje pschiſhadžeja powieszcze wo ſylnych njeſwedrach a lijeńcach w zaſídzenymaj tydženjomaj. Woſebje ſu w Čeſchach woſokoło Trutnowa zliki njeſměrnū ſchodus načzinile. W Sakskej ſu krupy woſokoło Bischheim a Počzniczych wjele zbiłe. — Tež w Lubiju, Schönbachu, Krumwaldze, Ober-Herwigsdorfje, Ober-Oderwicach, Leutersdorfje, Seifhennersdorfje a druhdze je hrimanjo tojskto ſchodus načiniło a zymny blyſk bil.

— Hijo wot zaſídzenije ſoboth mamy ſkoro ſpochi deſhcz. (kotrejž je z pschetonhinenjem hijo wot póndzele, 24. julija, ſo zapocžał). Žitne žně ſu ſkoro cykle poſyčene hſchecze na polach, druhe ſu z deſhczem do zemje zbiče abo podnurjene. Žně, kotrejž tak wjeſole nadžije wubudžachu, ſu z tym hijo njeſměrnje ſchoduskaše, pschetož žito wuroſež pocžina, k čomuž čopky čas doponha. Brudnje wbohi ratar hſada na swoje bože dary, netko z mokrotu načazene; tež druhe płody, woſebje neple (běru) ſu wot ſylnych deſhczow hijo wjele čjerpiče. Rataſtwo, wot kotrehož ſo tak wjele žada, je z tym čežczy domapytane. Tola Bóh ſam wě, čoho dla tak čzini: „Tón Kniez je dał, tón Kniez je wzał; mieno toho Knieza budź kſhwalene“, dyrbimy z ſobom prajiež. ſu wſchak minož na Boha zabywacž pocželi; njech na m bože domapytanjo ſluži k ſpóznaſzu swojeje njeſoch a bohužel husto ſo poſazowaceje njeſwérh pscheziwo njomu, potom tež tón Kniez nad naſche moch njebudže pruhowacž.

Z Radworja. Na ſw. Hanu, 26. julija t. l., popoſlaniu w 3 hodžinach dyri zymny blyſk do węže kſhijneje cyrkwie, roztſchēkowa ſylny dubowy ſtolp a zjedže pschez doſhovjeczornu ſtronu murje do zemje. Balito ſo njeje. Bórzny na to dyri druhi blyſk do kruſhwiny na Bukec zahrodže z tajſej mocu, zo tſhěſti hacž 23 metrow wot ſchłoma zleczžachu. *H. D.*

Z Baczonja. K naſchej cyrkwi ſu w zaſídzenym měſacu zas kamienje wozyli a to Miſławſch Robl z Čzornec 60 ſórow, Jakub Libšch z Hunjowa

10 f., Jakub Peč z Bacžonja 4 f., Marija Nebiščowa z Bacžonja 10 f., Jakub Barjenk z Khrósczic 2 f. (jenu je z nukniežanskeje skaly darit); Miklawšč Wawrij z Jawory pschiwjeze a dari 4 fóry bindarjow, toho runja darijsktaj a pschiwjezesktaj Petr Libsch z Šanec 2 a Miklawšč Kravčík z Jawory 1 fóru bindarjom. Dale su wozylí ze Smječkem: Michał Domšč 9 f. a Miklawšč Koła 8 f. a Handrij Smoła z Bacžonja 5 f. — Niedžela swiatocznego położenia zakładnogo kamienja našeje cyrkwe wostanie nam njezapomnita. Bóh pomhaj dale, a dobri ludzo nas njech niewopuszczá, wosebje z pilnym wozjeniom kamieni. Tamne wulke sepeje kamieni su pilni murjerio hžo khétero pomjenišili. Njech tola kóždy nam dobrocziwje na pomoc pschi-ježde, tiz ma někał woteudženjo. Tež my chcemy so k tomu mécz.

Z Drezđan. Bjenježne naležnoće našeho kraja, kotrež w zaúdženym času khétrie czerpiachu, so zas pomatu polepschaju. Wosebje ze železnicow so z kóždym létom zas wjac dobudże. Z lepskich wobstejenjow našich finan-cow je pschischlo, zo je so lětha wot pschirazka na dochodny dawk 60 wot sta spuszczečie moħlo, a kniežerstwo so nadžija, zo móže sejmiej namjet pśchedpo-łoziež, po kótrymž ma tónle wurjadny pschirazk („Zuschlag“) pschichodnje chle spadnycz.

3 chłoho swęta.

Pruska. Na pschisskodženja pruskich nowinow pschecziwo katholskej cyrkwi a jeje wjerčej wotmowlwaja romskie nowiny jara mérniye a dostojniye; praja, zo jednanja z bamiżowym stołom hischeže pschestale njeſtu, zo pał hacž dotal tež k žanomu prawomu koncej doſpěle njeſtu. — W Pruskej so poczinoja na nowe wólbý pschilhotowacž. Zaſady, po kótrychž chcedža a maja katholscy wuzwolecž, su: Muža z centra, wschodźe, hdžež jeno je kuf nadžije, zo joho pschecziſeheza. Hdžež žana nadžija njeje, tam konserwativnego, tiz za skončenjo kulturfampfa bycz slubi, njeje-li žadyn taſki konserwatyvny, potom drugoho, tiz tefame krute slubjenjo da. 1) žanu wjetſchinu sředźnych stronow; 2) žanu liberalnu wjetſchinu!

Awstrija. Je wuczinjene, zo je w Tiſza-Giszlaru khēfęčzanska holca wot židow morjena była; židža pał na wschę waschnju pytaja skóržou wotwobrocziež, zo je so to z nabožnych winow stało. Dopykaž so jim dotal radžik njeje a najsterje tež njevoradži: hdžy bychu taſkoho wobſkoržowanja njevinowacž byli, čožo dla čežo zamordowaneje njeprakazaja?

Italščka. Ze spodžiwej khrobkoſcžu zbezkarjo a republikanojo pschecziwo krajej a kniežerstwu wustupuja a pódla z njeuprajitej žadławosću pschecziwo swiatonu wótczej a katholskej cyrkwi najhōrſci jed pluwaja — tola kniežerstwo na to njezdživa, ma nuzniſe dželo, mjenujen ſwojich biskopow kriudowacž a dopjeljenju ich pastyrſkich winowatosćow zadžewacž. Ma taſte wuſhyw budže drje ſkoro ſtrachne plody zrawicž widžecž. — Tež w Belgii kóto w dowola ſebi kniežerstwo dale a wjac pschecziwo kath. cyrkwi: horſku klóſchyrſkich kubleschłow chce požrjecž a pódla wosadam rožkowacž, tał wjèle ſmědža duchownych mécz.

Francózska. Tudomne ministerstwo je biez čeſcje wostupilo, dokelž jomu komora $9\frac{1}{2}$ mil. frankow k wobſadženju sueckanala ze 450 głosami pschecziwo 76 zapowje; wo nowym hischeže uicžo ſlyſhacž njeje.

Egiptowska. Wójna, kotrež Fendželska pschecziwo tutomu krajej wjedże, so mjenuje „kouponſta wójna“ a to z dobrym prawom, dokelž chcedža tam Rothschildej a joho towarzham wobhrožene „koupony“ (dai) zakitacž a zdžeržecž. Przedownik něčijskoho khedivu (městoſkrala) Tewfika, Ismail paſcha, swojoho

psichzinenja dla niesmierne pjenjezy trjebashe a poda so do rukow febicznich zdow, kotsiz so nadzijachu, zo w Egipciowskej wulki wuzitk namakaja. Tak bu tonle kraj, kiz mjeesche 1857 jenož 24—28 mil. markow dolha, do najwjetshieje muzj zahnaty, tak zo beſthe w l. 1879 dolh na 1926 milionow narosł! Neteško, hdyž Egipciowska njenouze a njecha placzic, ma cyla Europa stanecz a pjenjeznikam jich njesprawne pjenjezy zaſy dobycz! — Žendzelsch su wschelake male bitwy z Egipciowskimi pomeli; Arabi paſcha je so ze swojimi wojskami z krujmi naſypkami wobtwarzdzil a do wſchudze „swiatu wojnu“ wopowiedzecz. Žendzelska chce Egipciowski wobsadzicz a dohladowacz, to pak drugi močnarijo njeſchidabza: ze zapleczenja može powſchitkowna wojna chleje Europej nastacz. Žendzelska sama njeje w dobrym postajenju. Pſchetoz hacz wona doszcz trebnich wojskow do Egipciowskeje poſczele, wudhyri w ſrskiej revolucija! Majzrudniſche je, zo su wſche keſejace katoliske wustawy w Aleksandriji a po cytej Egipciowej zniczene.

Wſchelcziſhi.

* Hermanec pisaja „Serbske Nowiny“: „Pondželu wjeczor pschijedztaſtaj konje bura Hoſchki z prózdnym wozom a bjez pohoncza z pola domoſ. Haſc runje ſo pohonez hacz poždze do wjeczora njevroczi, ſo tola nichot wojnoho njeſtarasche a za tym njeſladasche, hacz je ſi njezbozu pschischoſ. Naſazatra rano, halo na njenowane polo jedyn druhi muž pschijedze, wuhlada wón wotrocza na polu morwoho ležacoho. Wot joho czeła bejena pſata wottochnjenia a jene wucho z kruju potryte. Ma taſke waſhunjo je pohoncž ſwienjo zhubil, hacz je joho Boža ruczka zajaſla, abo hacz ſtaj ſo konjej iploſhiſlo a wón z woza panhywſci ſo zarazył, hiſhcze wſte njeje.“ — Venož to je wjac hacz njeſmilnoſcz, zo ſebi nichot prou ſwietu njezwa, za pohoncžom hladacz, haczruniž tón hacz do ranja hiſhcze domoſ njebeſte!

* Ponhač dyrbiſch ſebi wjedzecz. We Wonecach chyſche ſebi towarſtvo z Tamnec wokſchewjenjo pschihotowacz z drjebjennym mlokoſ. Poſſlachu hoſcu po wſy wokoło po mloko, ale w cytej wſy žane njedóſta. „Ach, jenož prawje zapoczeſcz tu węc, dha hiſo mloko doſtanijemy“, prajeſche mudra hlowa, hrabny hoſcy horne z ruki a džeshe ſam po mloko. — Towarſchojo z woknom za nim hladachu a ze ſpodziwanjom pytynchu, kaf wón z nahej hlowu ze ſchekherathmi wloſami po drozy beſi, halož by ſo jomu na hlowje paſito. Bórzhy ſo jim tak z woſzow zhubi; tola za krótki czas ſo zaſ wróczi a horne połny najrjeuſchoho mloka na blido ſtaji. „Kaf dha ſeže to dokonjal?“ ſo wſchitcy wezjpnje praſchachu, wón wotmoſwi: „Cjerjach kaž njerozomny do prénjoho lepſchoho hoſceńca a woſach: Mloko! Mloko! Ja was bože dla proſchu, dajeſe 'no mi mloko! mloko! — a leđma beſh to jaſhlo wupowiedaſ, beſche ze wſchelakich ſudobjow a ſudobiczkow moj horne napjelnjeny; njechachu ani placzenjo méež, ale ežiſhezachu mje z mocu z durjemi won, zo bych njezbožownomu (kaž ſebi myſſlachu) pomihal. — Tak, moji lubi, netk dajeſe ſebi mloko ſłodzecz.“

Naležnosć naſho towarſtwa.

Sobustawy na lěto 1882: 293. Hana Janicew z Budyšina, 294. Miklawš Zarejnik z Ralbic, 295. Hanža Kronsec z Nowoslic, 296. Pětr Kurjat ze Šunowa.

Sobustawy na lěto 1881: 457. Michał Wawrik z Kanec, 458. Michał Škoda z Njebeljelcie.

Dobrowolny dar: H. J. z Budyšina 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jézusowej w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještaj 53,462 m. 75 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Michał Schneider z Westheima pola Minden (we Westfalskej) „Jedyn kamień za nowu cyrkej w Baćonju“ 10 m., někotři hosće při swjatočnym położenju zakladnogo kamjenja w Baćonju přez k. Šewčika 20 m., N. ze Sernjan 2 m. 50 p., khude njemjenowane sotry z Budýšina 6 m., přez k. kapł. Sołtu: njemjenowana z kloštra 50 m. a F. U. z Kh. 1 m., přez k. wučerja Mikławša Hašu z Cornečanskeje šule (hako wotmołwienjo na „Přeprošenjo“ w č. 14 Posoła): 61 m. 70 p. (a to: wučer M. Haša 3 m., Michał Šewčikec 1 m., Jurij a Michał Renčec 6 m., Pawoł a Hilža Wölfiec 2 m., Jurij a Hańża Roblec 10 m., Jakub a Hańża Zmijec 1 m., Mikławš a Jakub Reinišec 1 m., Hańża, Jurij a Michał Pečec 3 m., Madlena, Marija a Hańża Krawec 2 m., Hańża a Hana Zopic 4 m., Marija i Jakub Domaškec 2 m. 50 p., Jakub a Michał Delankec 2 m., Mikławš, Jurij, Jakub a Pětr Rebišec 2 m. 50 p., Jan Pječkec 40 p., Jurij Hendrichec 3 m., Jakub a Jurij Smolic 10 m., Marija a Hańża Lenšec 3 m., Marija Šimanec 50 p., Hana Delenkec 60 p., Marija Delenkec 20 p., tohorunja tež přez k. wuč. Hašu: Bžedrich Bartko ze Sulšec 2 m., Gustla Hóřšek z Haslowa 1 m., njemjenowana z Baćonja 1 m. — Sława horliwomu składowarjej! — Vivant sequentes!); Jakub Křižan z Budýšina 2 m., universitetski professor J. Baudouin de Courtenay z Kazanja 3 m., ze zaostajenstwa njebog Jurja Robla z Baćonja 15 m., njemjenowany přez k. Tadeja 6 m., Mikławš Kórjeňk, dawski dohladowař z Kamjenca 5 m., w starych za zwony postajenych pjenjezach namakane rakuſke krejceary 28 p. — Hromadze: 53,645 m. 23 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8132 m. — Dale su woprowali: N. z Wjelećina 50 p., N. ze Sernjan 1 m., pračcy seminaristojo přez k. kandidata Čornaka 5 m. — Hromadze: 8138 m. 50 n.

Druhe dary.

Za wopomnik Piusa IX. je so hač dotal redaktorej wotedalo: 2 daraj z Budýšina 40 p., 3 dary ze Sernjan 1 m. 50 p. — Hromadze: 1 m. 90 p. — Hač do 31. augusta ma so składowanjo wobzamknycé.

Red.

Stare pjenjezy za zwony Bacžonskeje cyrkwe su so mi pôšlaſe wot knj. wucžerja M. Šicki z Kalbic. **Lukasch**, tachantski ſlužownik.

Z nowa je cíjichčiany a we wšichčech expedicijach „Katholoskoho Poſoła“ za 3 p. dostacž:

Róžowc

k spomoženju dušow we cíisczū.

Je to waſchnjo, fakt ma so róžowc za khude duſe spěwacž, a tež za druhich wužitne, dokelž je tam psalm De profundis serbſti a krótkie wubudzenjo tñioch vojskich počinkow.

Próftwa.

Piſaja nam z kraja: Skorži so na to, zo w expedicijach sebi tu a tam nechtó „Poſol“ ē cíitanju počizi, tiž na njón pschedpfacík njeje. Byruniž traſch so pozdžiſcho zaſo pschinjeſt, je toſa z tym druhi cíitar ſchłodowaný a hóřchi so po prawym, zo je pschirótkcheny. Proſhymy, zo chyli tajch „ſlepí poſažrowje“ radjšo sebi we ſuſodſtwje „Poſol“ abo „Serbſti Hosypdar“ wupožčowacž, zo trjebaſ z tuthym njeporjadem naſch cžasopis wo cíitarjow njeſchiniſeu.

N.

Listowanjo. Njemjenowanomu dopisowarjej z khróscanskeje wosady hako wotmołwienjo, zo smy so w nastupanju joho próftwy postarali a so nadzíjam, zo móžemy ju w přichodnym čisle dopjelnić.

Red.

Cíjichč Šmolerječ knižniczneje w maczycznym domje w Budýšinje.

Katholicki Posłanie

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Plaći lětnje
na pósće a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyšchinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 16.

19. augusta 1882.

Lětnik 20.

Něcž hnadnoho knjeza biskopa France Bernerta pschi
pošvjeczenju zařadnoho ťamjenja twarjomneje kathol-
skeje cyrkwe w Baczoniu.

„Jakub wza ťamjen, kotrejž běše pod hlou položit, a
postaří jón hako znamjo a linu volii na njon; slubi tež slub
prajich: Tónle ťamjen ma dom Boži rětacz.“
1. Mój. 28, 18—22.

Pobožni w Chrystusu zhromadženi!

Słowa, kotrež runje słyschescheče, praji patriarch Jakub, hdźż na wuczáhu z domizny pschęz spodžiwny són trósc̄t dosta, zo tež tam, hdźż so zadžeržuje a hdźż pucžuje, chce Bóh jomu blisko bycz hako zakitar. Tymle słowam Jakubowym, we Chrystusu lubowani, chyli w̄ dzens pschihłosowacz. Pschetož psched třinac̄imi lětami wotucži we wěrytowarschach tejele wokołnosc̄e žadoſc̄, zo bychu cyrkę blisko měli a tak sami, jich pschissłuchni a poddac̄i tež we wýsoké starobie a pschi wobcežnosc̄ach wjedra tamnych hnadow mohli lóže pođélne bycz, kotrež je Chrystus k naschomu spomoženju zawostajit. Tařka žadoſc̄ dobu sebi pođel pola dzęczi farškeje wosadž, do kotrejž katholiko tejele krajiny słuscheja, pola sobustawow teje sameje wěry a toho samoho naroda w susodstwie a pola wschitlích dale a blíže zdalených. Nekotsi mužojo, duchowni a swětni, zjenočicu so a wozjewichu namokwienjo k smilnym daram za twarjeno katholskeje cyrkwe w teje krajinie. Dokelž w tymsamym času wjereč cyrkwe, hamž Pius IX. hordoznho wopomněcža swój 50lētny měschniſki jubilej swjeczesche, wobzamku so, zo ma wobdželenjo na tutym ſkutku poručane bycz hako wopofaz pschitwiosc̄e ke katholskej cyrkwi a jeje wjelczęſc̄eznomu wjerečej, kaž so druhé wosady swěru prćowatku, jubilejný swjedzeń ze założenjom smilnych ſkutkov čęſczież. Swjaty Wójt Pius IX. běše cykle katholske křesčanſtwo w tymle času liwkoſc̄e a zapęcža wěry smilnej Wu-

trobie naschoho Ćnjeza a Zbóžnika poświecili, z džiwanjom na to dyrbielše tež w teile krajinie natwarjomna cyrkej najswiecisznej Wutrobie Jezusowej poświeczena bycz. Hłos z pobożnych wutrobow wuhadzach ręczęche k wutrobam. Zwolniwje a radościwje nic jeno rjanu a rumnu mestnośc za twarjomu cyrkej darichu; tublerjo a khežkarjo, bohači a khudži, sami služowni a dželačerjo pschinischowachu swoje darh a postajachu tajfe w swojej poslednjej woli. Wyshnosze a patronatstwo spóznachu, tak spomóżne tute poczianjo ie, a taſimy džens so mnozy zechli, zo bychmy po waſchym katholskem cyrkwi zaſtađny kamien k twarej położili a poświecili, kotryž ma po planu z wustojnej mocu naczisnienym, wot nowoth wuwiedzonyh bycz. Hako duchowny pastyr napominam Was, wjelelubowani w Khryſtu, zo bychže pschilkoſowali ſlowu patriarcha Jakuba: Twar, te kotromuž ma so zaſtađny kamien położic, won dyrbi hato znamjo poſtajenyh bycz, hako znamjo swérneje pschinisnoſeze Jezusej Khryſtuſej a joho swj. katholskem cyrkwi, kotruž je won, zapoczer a dokoncer wery, założil hako ſtolp a twerdźiznu wérnoſć; twar dyrbi wuwiedzonyh bycz, zo by ſlužit k pschekraſnjenju njeſtōczenje ſmilneje staroſciwoſeze Jezusowej, Syna Božego, kotraž hako najswieciszcha Wutroba Jezusowa so mijenuje a čeſczi; a tónle twar dyrbi dom Boži katholſkich wérinych teiele krajinu rělac.

Tola patriarch Jakub čeſczeſche kamien, kotryž za znamjo poſtaji, ſlubi pschi nim ſlub, a liny woli na njón. To je nam napominanjo, zo zaſtađny kamien za tule cyrkej Wutroby Jezusowej poſwiecili ſe ſlubom do brych wotmyſleniom a z woliom pobožnych modlitwów.

Jezus Khryſtuſ, naſch bójſki Ćnjez a Zbóžnik, wozjewi nam swoju najswiecisznu Wutrobu, — ſwoju wſchitko pschekahowacu staroſciwoſež wo naſchę poſoženjo w swojej wulkomeſtnej modlitwie wicežor psched ſwojim cęrpjenjom. Won proſh tu, zo bychu wſchitey wumoženi, psched złym zdžerzeni a ſwjatoſeženi byli. Z cyleje wutroby proſh tu za wſchęch, tež za tych, kotrij budža psched ſlowo ja poſchtolow wérnic, zo bychu pschejene byli w ſpóznaču wérnoſće a w dopjelnjeniu fazijow. Za tym, wjelelubowani w Khryſtuſu, naſchim Ćnjezu a Zbóžniku, žadaječe za tym, zo bychcze tež wy we ſwérje a pschinisnoſezi k waſchej ſwatej katholskem wérje mjež ſobu pschejene byli a pschejene wostali. Tale waſcha pschinisnoſež ke katholskem wérje běſche poſkad, z kotrohož ſu ſo hacž dotal nahromadžene pschinischki k twarjenju cyrkwi ſkladowale a ſredki k zapoczenju twara dobykle. K pschekraſnjenju Rajswieciszcheje Wutroby njech je a woflanje zhromadna ſwera a pschinisnoſež k naſchej ſwatej katholskem wérje tež dale tón poſkad, ſiž ſredki k dokonjenju a wudebjenju tohole domu Božego ſkladuje. To njech je wotmyſlenjo, z kotrymž chyli wy, wjelelubowani, tónle zaſtađny kamieni nětko poſwiecic. Njechali ſo tola wot toho woldžeržowac̄ dacž, jeni z myſticzku, zo w tutej woſadže njebydlicze, a družy, zo bychže twarjenjo na drugim měſeče abo w drugim času wzali. Taſte a podobne njech was we waſchim wotmyſlenju nježdželi. Wopomincze wjele bole, zo ſeże wſchitey ſtawy katholskem cyrkwi; ſchtož ſeże ſebi pscheli, twarjenio katholskem cyrkwi w tutej woſknoſeži, to ſo nětko dopjelnja; o dha woſzamkneče pobožnie: we ſwérje k ſwojej ſwj. wérje chcem y hromadže ſtačz a k pschekraſnjenju Wutroby Jezusowej ſwj. ſtuk ſeženomu koncej pschinisnoſež! Čeſczeče a poſwieczeče zaſtađny kamieni potom tež z dalschim wotmyſlenjom, zo ſeže hato dobri katholſki kheſeſzenjo hromadže ze ſwojimi pschisluſhnyimi něhdý Boži dom horywje trjebacž a wuziwačž. Njech njeſſu podarnio dawane darh za twarjenio cyrkwi z daloka a bližka, njech ſo

nětko podarmo njetwari cyrkę, ně, njech je hžo nětko wasche krute pschedewzaczō, zo chceče twarjomu cyrkę jako napominanjo psched wozjomaj mēč, zo chceče blízku pschiležnosć sami wuziwač, a swojich poruczenych a poddatych k tomu nawiedowacż, zo bychu tónle dom Boži — hdyż budże dokonjan — pilnje wophtowali; zo chceče wschitcy w nim sluzbje Bożej, przedowanju słowa Božego, kaž tež swieczenju wopora Bożej mscie pobožnie pschitomni bycz, swiate sakramenty z dobrym pschihotowanjom dostawacż a swoje modlitwy za żywych a wotemrjetych z pobożnej wutrobu woprowacż. Poświecicze, wielelubowani w Chrystuszu, zakładny kamien z tymle wotmyšlenjom, zo by, kaž so pscheje a za to spěva, tale cyrkę k tomu sluziła, hręch, njeprawdu, bohazabyčo, kafiežkuli złosće a njesutki wot was a waschich wobydlenjow wotdżerżowacż, a was, wasche swójby, wasche hospodárstwo, wasche gmejnij k pschekraſnjenju najswie- eziſszej Wutroby Jezuſowej debicz z woždibu kſcheczanſkeje poczjiwoſcje, z wérnej bohabojoſcę, z kſcheczanſkej sprawnoſcę, z częſtnymi poczinkami, z cyła ze swérnym dopjelnjenjom Božich kaſnijow a ze swérnym wobledżbo- wanjom zakonjow wot Boha poſtajenjeje wyschnoſcje.

Tola poświecne modlitwy pschi położenju zakładnego kamienja napomi- naja nas ze słowami 128toho psalma: „Hdyż tón Keniez dom njetwari, twarja jón podarmo joho twarch.“ Kaž po takim patriarch Jakub na kamień, kotryž běſche jako znamio za Boha swojego Kenieza postajik, woliſ ſimy: tač, pobožni w Chrystuszu naſchim Keniezu zhromadženi, poſwiecicze nětko położomny za- kladny kamien z woliſom nutrnych modlitwów. Prſchecze Boha džens, a pschewodzečeče tónle twar tež dale z teſle próſtwu: Wschohomoveny a Majdobro- cijnidli chękli twar a twarcow do swojego hnadnhoho zaftita wzacż, Wón chękli wot twara a twarcow hnadnje wotwobrocicž njezbožo a strach schłodnych mo- cow; Wón chękli dacż, zo bychu twarch czili na czèle a duski z ſomu spodob- nym dželom twar po poſtajenym nacžisku zbožownie dokonjeli, a hdyż budże dokonjan, potom chękli Bóh zaftitacż twarjenjo, je psched ſchłodowanjom kafiežkuli hrožachych strachow zdžerżecż a za swiaty nadawč njezranjene zdžerżecż hacż do najdalszych czasow.

Tola słowa „Hdyż tón Keniez dom njetwari, twarja jón podarmo joho twarch“ płaczą hſchęze wjele bóle za duchowne natwarjenjo a wutwa- rjenjo, kotrež ma w tymle domie Božim we njeſmjertrych duschach wérnych so wobstaracż a dokonjecż. Zjenoczeze toho dla wasche próſtwy z poſwiecnej modlitwy, kotraž ma so nětko k Bohu ſlacż, a prosheče naležnje Trojieniežkoho, zo chękli we swojej miloſći wot was a waschich domijacych wot- wobrocicž, ſchtož mohlo něhdyn dobromu a horliwomu wuziwanju tohole domu Božego zadžewacż. Dawacżer wſchoho dobroho chękli Božu sluzbu, kotraž budże so w teſle cyrkwi džerżecż, sakramenty, kotrež budža tudy wudželene a wschitke pobožne ſutki, kotrež budža so tudy dokonjecż, wſcho to chękli Wón ze swojej hnadu a swojim żohnowanjom pschewodzeč, zo by twarjomna cyrkę zaſverno byla dom k česeczi Mjena Božego, k natwarjowanju wérnych a k spomoženju čłowięſtwa.

Tuž dha wielelubowani bratſja a ſotry w Chrystuszu, zapocžiun ſutki: zakładny kamien położicż za cyrkę, kotraž ma jako wopomnjeniske znamio katholſkeje wéry k pschekraſnjenju najswieciſszej Wutroby Jezuſowej ſtajena bycz! Wobdzělm so na swieczenju ze zhromadnym, jenomyſlim pschede- wačom, zo chęm wuwiedzenju a dokonjenju twara swoju wérnu a ſutkownu luboſć pschitwobrocicž, za duschepaſtyſke ſutkowanjo, kž budże

w tymle domje Božim něhdý so wukonjecz, dobry podłożek pschihotowacż a je swérnje a swědomicze trjebacż. Wobdzelm̄y so na swiecžiznie pał też z prōstwū, zo chęćl Bóh widżomny twar, kiż so tudy dokonja kaž duchowne wutwarienjo, kotreż ma tudy nastawacż, zakitacż a żohnowacż. A dokelż nasche wotwyslenja, nasche prōstwū ze sebje samych žaneje mocy, żanoho wuspecha nimaja, położm̄y je na koncu swojoho rozpominanja do rufi a wutroby toho, kotrehoż ma zakładny kamienj cyrkej pschedznamjeniecż a pokazowacż, do rufi a najswiecžiszeje Wutroby Jezuſoweje; położm̄y do nieju zaſtupne prōstwū najzdżniszeje Kniejenja Marije a wschtikich swjathych, wo kotreż chcemy nětko proſyecż, a my mōžem̄y potom pschi swiecžizne tróſtkt zapſchimyecż, zo směm̄y na ſłowa naſchoho Ľbōžnika twarieč, kiż praji: „Schtožkuli budžecze Wóta we mojim mjenie proſyecż, da wam.“ Amen.

Njeje woprawdże móžno?

Wopilſtwu je złóscż, kotrež je nie jeno straſchna ale też so jara ežezech hóji. Zo by nad tutej naſhilnosćzu z kniežom był, trjebasch woſebitu pomoc božej hnady — a runje swjaty Žózef je tule pomoc nětomuzkuli hižo wuproſyl. Dyrbało pał hnadže božej něchtoto njemožne bycz, hdyz Bóh wutroby wodži, kaž reſi wodow? Wo tym pisa francózſki duchowny we „annalach czeſzowania ſwj. Žózefa“:

„Husto je so prajilo, zo žadyn wopilc so njewobroczi. To wuczi nazhnenjo, a hym też w młodosczi a samych pređarjow tak ręczecż ſtyschal. Z taſtim pschissłowom drje je hižo někotržkuli pięć so wottraſhieč dał a prajil: Rad bych poniżaciu, njehódnú złóscż wotpoſožil, ale niczo njepomha: „Schtož je so wopil, zas so wopije.“ Tola ſchthyroch znaju — pisa duchowny dale — kotsiż ſu so doſpołnije naſkaſali, tak zo tamne pschissłowo tak biez wſchoho wono wjac njenaſožuju. Wobroczenjo pſatoho pięćka na zaſtupnu prōſtu ſwj. Žózefa je woſebje zajimawe.

Wjac lět hižo žaſoſčeſche bohabojaźna žona nad njepomernoſćzu swojego muža, kiž běſche předy jako wojał pięć nawuklywschi bleschi swérny wostał. Pięć běſche jomu najlubſcha węc, kózda pichilejnoscż k tomu witana. Z tym zanjerodži džělo a da swojej žonje a džecžom hłob czerpječ. — W tutej nužy wobroezi so žona k swiatomu Žózefu, kotrehoż pomoc běſche hižo junu žhonila, zo by naſaſanjo swojomu mužej wuproſyla. Wona modeſche ſo dale a nutriňſcho, woprawaſche bože mſchę a ſwj. woprawjenja. Tu poczyna woprawdże polepſchenjo pola swojego muža pytnycż. Nětko hisheče z wjetſchej dowěru a ſweru ſo modli. A hlej, je džen a lěpje. Muž zas swérnje džela, njedžeze doſtojnje pſchecžini, pōcznje poriadnje k ſporwiedži khodžicż. Za połdra lěta ſo njeje žana njeporjadnoſć wjac poſazała. Že zas zbožo a żohnowanjo w malej ſwójbje. — Rſcheszanska mandželska, wzni ſwój wuczek k swiatomu Žózefu — wón tebi wot Boha wuproſy, ſchtož ſo po čłowjeczim rožomie njemožne zda!“

Z Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Hisheče je wschtikim w pomjatku ſwiatocžne położenjo zaſkadnogo kamienja za cyrkej najſw. Wutroby Jezuſoweje w Bacžonju, a hižo mōžem̄y swojim ežitarjam wo poſwiecenju zaſkadnogo kamienja druheje katholiskeje cyrkwe w Sakskej piſacż. 31. julija bu w Nadeberku wot hnadnoho

knjeza biskopa Franca Bernerta za kladny kamjen za katholicku cyrkej poswieczeny. Nastaczo tuteje noweje cyrkwe a katholickie wosady w Radeberku wopisuje „Rozprawa wo założenju katholicko duchepastyrsko města w Radeberku a wo požehnowanju założadnoho kamienja za cyrkej tam twarjomnu”, kotaż bu pschi swieciznje do założadnoho kamienja położena. Z tuteje rozprawy tu najwažniscze zdželiny. Katholicka wosada w Radeberku ma so za założenjo farstoho duchepastyrstwa dzakowacž w léeze 1845 zemrjetomu hnadnomu knjezey biskopej Francej Lawrjencej Mauermannnej, japoštołskomu vikarzej w Sakskej. Spomnjeny kniez běsche w swoim testamencze fundaciju założil za město w saskim kraestwje, hdzež su katholikojo hiscze bjez wosebitoho duchepastyrstwa a wosebiteje schule. Kapitalije za tuto wotpohladanjo pschitokazane dołko njedosahachu; toho dla tež njemóžesche fundacija hnhydom do žirvenja stupicž, ale dyrbjesche z danju rosež. Mejez tym pak je w Radeberku duchowna nuza za tamničich katholikow nastala, kotaż so dleje wotstorkowacž njejhodži. Hžo wot I. 1863 so tam jemu za thženii za katholicke džecži kschetžanska wucžba džerži, a to wot duchownoho z Drezdžan. Nětžižchi hnadny kniez biskop je tež missioniske Bože služby tam założil (6 krócz za lěto). Tola katholisch wobydlerjo stajne pschibiera, běsche w I. 1880 90, a w I. 1881 hžo 115 katholickich džecži w Radeberku! Dyrba nětko w dwémaj wotdželenjomaj kschetžanskı wucžbu dostawacž. Taikale załostna duchowna nuza pohnu hnadnego knjeza biskopa, zo spomnjene Mauermannowe załostništvo wosadę w Radeberku pschitobroči. Z dživanjom na hotove pjeñje řeđki pak móže so tu khwili jenož na twarjenjo cyrkwe sobu z wobhdenjom za duchownoho a zwónka myſlicž, postajenjo wosebitoho wucžerja a schula pak dyribi so pozdžishim časam załostajicž. — Tak bu w Radeberku njedaloko dwórníččeja pschi drezdžanskej dróz̄y ležownoſć (4610 quadratnych metrow wulka) za 5071 mk. hako twarníččejo kupjene, hdzež ma twarski mischtr Ulbricht z Radeberka po pschipóznamym planje za 26,900 mk. hacž do 1. julija 1883 twarjenjo stajicž. Cyrkwiečka ma swiatomu Lawrjencej poswieczena bycž. Na imeno a k česeczi tutoho swjatoho bu 31. julija za kladny kamjen cyrkwe wot knj. biskopa położeny a požehnowany. Gnadny kniez popołdnju do 4 hodž. z Drezdžan pschijedże, mějescze najpriedy rěcz wo swjatočnoſci a dokonja pod assistencu k. konfistorialnoho präfesa Franca Stolle a superiora a konfistorialnoho radzicžela Jakuba Bučka cyrkwienske požehnowanjo podobnie, kaž w swoim času w Bacžonju. — Njeje wotpoczuje Bože žehnowanjo nad tuncle jomu tak spodobnym a nuznym skutku!

Z Bacžonja. Nowa cyrkwe roſeže nětko ze zemje a twari so pilnje. Twarski wubjerk je w poslenich měsacach wiele wurabžowacž měl a trěbne posédzenja tudy a w Budyschinje džeržač. Peštowé kamjenje (abo peškowc) so tež pschitowužuje, kaž druhí twarski material. Skalariske dželo na twarníččeju wobstaraju ludžo mischtra k. Kaupa a rězbariske dželo je wondanjo k. rězbar August Pešchka z Budyschina hako wustojny a najtunischi poskicžowac̄ pschepodate dostal. Cyhelle kupuja so pola mischtra Eiselte w Bacžonju a pola Preibischa w Reichenawje te, kždybja wosebitu formu měč.

3 cyloho swěta.

Němska ma tu khwili 2,600,000 wojskow, kotsiž móža za dwě nježeli do bitwy hotovi bycž: je to wojsko, kajkohož žadyn stat w cyklej Evropje nima. Ale to njeje hiscze wšcho. Pschitupja k tomu hiscze 800,000

rekrutow, 1,500,000 reservistow na 12 lét, tak zo móže wójsko, hdyz je trjeba, wo 2,300,000 mužow pschibytka dostacż. Z krótki: Ném̄ska móže w najwjetšej nuzi na 5 millionow wojakow stajiež! Najkručiša podpjera kralestwów pak je a wostanje bohabojoſež a poccjiwoſež ich poddanow, Boh daf, zo by so ta tež džen a bóle wobkručiška a podpjerała! — Tu khwilu so wulke manövry pschijotuja. Wot 21.—27. augusta změja so brigadne eſſerciſie wokoło Budyschina, a je móžno, zo Joho majestoscz kral Albert 25. t. m. do Budyschina pschijedž.

Pruska. Na nowoho wjérchbiſkopa we Wrótsławie ſu ſo liberalni jara rozhněvali, dokołž je wón „ſtatutnych fararjow“ luboſčiwiſe ale kruče napominał, zo bychu ſo želnoſčiwiſe wróčili.

Francózka. Ma po 11dnijowſkim pscheterhniſenju zaſ nowe ministerſtwo. Pak dołho budże ſo džerzeč móć, budžem⁹ widzeč. Ze ſo mijež tym wobkručiško, zo je zapoſlancow ze ſejma na prózdninu poſtało. Mnozy ſo na nowych miniftrów wótfja, Gambetta pak je z nim ſpokojom, dokołž ma wjac ſwojich ludzi w nim.

Egiptowska. Arabi Paſcha džerži ſo derje we ſwojim wobtwyerdženym lehwię a ujeviſe ſo ſchpatnje. Psched krótkim je z jendželčanami tak zbožownie wojował, zo dyrbjachu eži bitwiſchežo wopuschęſiež.

Wſchelčiſniſ.

* Jenož nie mokre abo ſyre ſito domo j wožyč! Kubler z Lipſcjanſkih ſtron piſhe w tym naſtupanju: W ſeſte 1858 mějačm⁹ zapoczątk ſinow toho runja hubjene ſinowſke wjedro. Kožki bě jenož ſchtwórty džel domkhowany, druga w popach ſtejaca rožka wuroſcze. Skončznie někotre rjane dny pschindžechu, a kóždy ſo ſpečhowaſche rožku, byrnjej hifcze mokra byla, dom wožyč. Jenož najenī ſeňo rycerſtubla woftají rožku w popach, zapocza pschericu ſyc a wuſywawſche raps. Kóždy ſo na tym džiwaſche a ſo na tafke čzinjenjo mjerzaſche, ſamo wjele Lipſcjanow pschindže na joho pola, zo bychu ſebi zaroſczeno popy wobhlaſali. Wjedro wofata wobſtajne rjane, najenī najprjedy pschericu dom wožyče, potom hafle wón z rožku zapocza, kotař bezche netko eyle wuſuſchena. Maſha rožka, mokra domkhowana, njemóžeſche ſo ani ſama ulečz, ani ſama pjec. Majenīkowa rožka, kotař bě drje bóle wuroſczena, ale za to ſucha domkhowana, bu tutomu wot mlynkow wo prawdze z rukow wutorhana a droho zaplačzena, dokołž možesche ſo z njeje dobrý khléb pschihovacž. (S. N.)

* Hdyz many pola nas wjac mokrothy haž je nam lube, je w južnej Europje (w Italskej, Francózskiej atd.) ſtraſchna ſuchota. Na Sardiniskej kupje je tež woda k piezu wuſchka a dyrbja ju na kóždach z Genua wožyč dacz.

* Trutnowſke nowiny piſaja, zo je w czeſkej wſy Nowym Bydyschowie 1. t. m. žónska Kanarkowa w ſwojej starobje 115 lét wumrjela.

* Swobodneje myſleni we Francózſkej ſu ſwjedzeni za džeczi wotdžerželi, ke kotoruž njeſeſche kóžde džeczo pschiftup, kiz ſebi z wery niežo wjac ežničz njecha — a hižo joho płodny zrawja. Na boulevardze Ulago w Parizu daſhu ſo 12—14létne džeczi do měſchnika, kiz nimo džecze, hanjachu joho a nadawachu jomu „ſtarých jezuitow, paduchoſ“ a dr., ſkončznie wulkoho psa na njoho wuſhczuwačhu, kiz jomu draftu rozdrje, doňž ſkončznie někotſi měſhczězenjo na pomoc pschindžechu, ſtražnika powołachu a tón jene hólčiſko zaja.

* Na swojich puczowanjach pschiidze khézor Korla V. tež do Schpaniskeje a tu zlemi so jomu koleso pschi wožu. Mjez tym, zo wojnař schodou porjedža, wopyta we blizkej wjesey faršku schulu. Wuczer, khézora wuhladajo, nima joho dale kédžbu, staji jomu jenož stoł, proscho, zo by so pošynt, sam pak dale rozwuczowasche, kijesčk we ruce, a znatu cyplmecu na hlowje. Swoje rozwuczowanjo dokónčiwski, rozpuchčeži džecži, a stupiwski ke khézorej zamkowja so takle: „Kneže, njemějeze mi to za zlo, zo kij z ruky njepoložich a mécu njeſezahných; bchhu-li naſche schulske džecži pytke, zo je kniež na zemi, kotryž ma wjac y rozkaſowac ž, hako ja, možl wot nich czeknycž!“ —s.

* Hdyž psched někotrymi lětami khézor Franc Žózef swoju lubu Tyroſku domapytasche, pschiidze tež do wjeski a bu wot fararja powitaný a do Božoho domu dowjedžený. Wustajiwski Bože cželo, zaspěwa faraé, kaž to cyrkwińska pschiikaznja je, modlitwy za krala: „Salvum fac servum tuum Franciscum Josephum!“ T. r.: Cžin zbožnoho, Kneže Božo, swojoho služownika Franca Žózefa! Kantor zapſchimy na khorje do psichcželov a wotmožwi z počnimi registrami: „Qui fecit coelum et terram!“ T. r.: Kíž je njebjio a zemju stvoril. — Wopuſchcžiwschi chrkę, posměwany so khézor a džesche k wuczerej: „Sym drje móčny kniež, njebjio a zemju pak je hishcze móčniſchi stvoril, hako ja sym.“

Luežlane tſchěſki.

* Sylnosć dobroho čłowjeka wobsteji w tym, zo so swojeje ſlabosće wuznaje, sylnosć ſchpatnogo w tym, zo ju přeje.

* Swět tepi so w lutej luboſcži; hdyž pak wot tuteje počnosće wočehnjesch luboſcž ſt pjenjezam, a njeporjadnu psichihlnoſcž ſtworjenjam, fejko wostanje za Boha?

* Wjèle wobkhada z čłowjekami kažy duschu abo ſtronotu abo za- moženjo — jene, woboje, traſch wscho tſoje.

* Čjasnoho wuzitka dla požrje čłowjek džewiecž ſchidow do so a poſtoni so wyshe toho psched pschecžiwnim; džewiecž dobroto w požrje druhi bjezdžak a hrami tebi wyshe toho, hdyž džesathy króč jomu po woli njeſhy.

* Wjèle pschecželenja a pleńčenja pscheradža kocžu duschu!

* Majzrudniſche nazhonenja ſu wěſeze te, kotrež radu cžiniš njebj a tola cžiničž — dyrbiſch.

* Swětna wědomosć a wumjelſtwo kliji a plata, hěbluje a truži, barbi a hladkuje na čłowjeku: nabozniſtwo wulinje woheň z njebjes jomu do wutroby a pozběhnje joho ſt nowej ſtwbörbe.

* Kapak a ſykobík — hrěſčník a njewinowaty: kždy ſpěva druhi khrluſch.

* Na džitwnej swět a na džitwnych ludži w nim! Schtóž hubu rozdajicž njemože, porjedža předvarjow, schtóž pjenjez nima, ſkorži na dawki; schtóž njene, z wotkel je rožený, para w politich; schtóž pólver widžal njeje, rěči wo wójnach; schtóž ſo ſormi, ſvari na khudobu a proſcheréſtwo; schtóž ſo w blóče wala, předuje cžiſtotu; schtóž ſam nižo njeweri, klaca w nabozniſtwje.

* Tunje a ſchpatnje — to je ſignatura naſchich industrialnych a rjemjeſliſtich tworow; tunje a ſchpatnje — je tež ſignatura na božniſtw a mnogich wutrobach.

* Někotry běha za wjesešami, zo by wot wostudy a lěniwoſće wot poczynyl.

* Žudaschowje w swěcze njewotemru; ale džak budž Bohu, tež Marije a Janojo a Madleny nic.

* Poczinacž je wſchém lohko, pokrocžecž mnohim cžejko, dokoncžicž małohdy móžno.

* Čžlowiecža dušha je wot podjecža ſem po byču kſchecžanſka (praji Tertulian); z narodom zlecji do ſwěta poňhoho pořanstwa.

—š.

Naležnosće našoho towařstwa.

Sobustawy na lěto 1882: 297. Handrij Renč z Budyšina.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinještaj 53,645 m. 23 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. N. z ralbičanskeje wosady k spomoženju khudych dušow 15 m., k česci Wutroby Jézusoweje z budyškeje wosady 1 m., wurunanje 2 p., khuda džowka z Lazka 1 m., Njemjenowana z Baćonja 2 m.

Hromadže: 53,664 m. 25 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8138 m. 50 p. — Dale su woprowali: N. z ralbičanskeje wosady k česci swj. Józefa za spomoženjo khudych dušow 5 m., N. z Ralbic 50 p., N. z Konjce 1 m., z Nowoho Města pola Wotrowa k česci swj. Józefa 3 m.

Hromadže: 8148 m.

Druhe dary.

Za wopomnik Piusa IX. (ponowjenjo a wudebjenjo krypty swj. Lawrijencowej basiliki w Romje — hl. č. 12. „K. Posola“) je so dale redakcji póslošo: dwaj daraj přez knj. Kummera 4 m. — Hromadže: 5 m. 90 p. — Přispomnjenjo: 20 p. dosaha hako jedyn dar; składowanjo pak ma z tutym měšacom skónčene być. Najlepje je, dary pola wosadnych duchownych wotedač, kotriž je potom dobrociwje zaposćelu.

Red.

W o z j e w j e n j o.

27. toho měsaca njebudže ſo w Brunijowskej kapalcu žadyn bratrski swjedzeñi mōc swjecžicž, dokelž ſo žadyn duchowny za to njeda namakač.

Wystojny ženjeny katholicki hejtman, fotrohož žona je w mlokovym hospodařtſtve a we wocžehnjenju pjeriowoho ſtou nažhonjenia, výta ſo k nowomu lětu. Mzda je 540 mark ze ſwobodnej ſtacij. Wobſwědeženja z rožestajenjom ſwójbnyh wobſtejnoscžow dýrbja ſo pschipoſlačž.

Anjeſtwo we Dēchſelburgu w Sakskej.

Podpisany dowola sebi za serbsku studowacu młodosc wšem, kiž su nas na wosmnej hłownej skhadzowancy luboſciwje powitali a přijeli, wosebje pak knjeni Wičazowej a kk. Matcy, Kubaje, Ćesli, Dučmanej, Wroblej, Lisakej, Kowarjej, Fulkej, Rychtarjej, Hili, Weńcy a Gafej za přečelne hospodowanjo najwutrobníši džak wuprajic. Tříkróčna hrimotaca sława Khróscicam!!!

Jurij Libš.

Cjisljež Smolerječ knihicžicžceženje w macžicžnym domje w Dubyschinje.

Katholický osl



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sudowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 17.

2. septembra 1882.

Lětnik 20.

Něčíto z křížova.

Nichtó z nas njevě, hdež ē lětu budže, schto snadž budže ē lětu dželacž; tola to wěmý žóždy, zo su wrota injez tutym žiwenjenjom a tamnym swětom, fotrž dýrbimy wschitcy, tón prjedy tamón pozdžischo, pschekročicž, wrota — na křížow. My wschitcy potakim so tam něhdv trjechimy; njezda so toho dla njewuzitne, hžo do časa tam pohladacž, hdež nam něhdv žožo pōscéku.

Spominajo słowow svj. písma: „Wasche cžela su temple svjatoho Ducha“, z krutej nadžiju, zo budže tež cželo něhdv z duschn sobu pschekrasnijene, swjecži cyrk̄ej křížový a rówý, zo by je z tym pod svój a tak tež pod boži skřit stajka. Křížow je toho dla we wěstym nastupanju runje tak cžesčom ne městno, kaž cyrk̄ej sama; to hodží so tež ze scžehowacoho spóznacž: hdyž je so cyrk̄ej pschez někajši hrozný nješkutk wonječescíla, je tež křížow sobu wonječešený t. r. dýrbi so, runje kaž cyrk̄ej, prjedy z nowa swjecžicž, dvžli so tam žane cželo pošhowa. Křížow je toho dla swjate městno, dokelž tu pod cyrkwinym skřitom a žohnowanjom mučžni putních wot wschitkých čerpjenjow wotpocžuju; swjate pak je tež tuto městno, dokelž tu dobre symjo ē wěcznej zbožnosći a ē wěcznomu pschekrasnjenju zrawi; swjate je tuto městno, dokelž joho wobydlerjo wschoho swětnoho so wotrjetnýwschi ze swojej nadžiju tutomu swětej wjach nješluža. Je swět sam za so, swět měra a wotpocžinka; a toho dla wobddava jón wulka murja, zo by cžiche město wot hréšchnoho swěta dželila, zo by wobaraša, že wschědnym holkom a z próžduej radoſcju mučžných putníkow budziež. — Nejpřistojnje by toho dla bylo, chyklí schtó za křížowskéj murju, nježivajo svjatoho městna, njerodne tryſki hnacž, z cyla so po harowacym swětnym waschnju zabawicž a tak morwym zbožownym měr fazycž; nejpřistojnje by bylo, njeřebawšchi a bjez pobožnopho zacžu cža po křížow je khodžicž, služo swojomu swětnomu wužitkej abo swojej wězipoňsći na wbohich zemrjethch ani nješpominajo, haj samo snadž nječeſčowrje po nich teptajo. Runje tak mało by so pschistejalo, chyklí wosoby lědma

z cyrkwe wustupiwšči, tu dwě, tam tsi, w druhim róžku híščeze wjach do hromady so zestupac̄ a swojoho prózdnoho bachtanja hladac̄, swoje jere kleſti donoschowac̄, a pódla snadž druhich za khribjetom pschez wochnu čahac̄. Žemrječzi ſu wſchomu swetej bozemije dali, woſebje pak swetnej njeſchězenoſczi a zawiſečzi: měrnje wotpočuju tu khudy pſchi bohatym, woſobny pſchi bědnym proſcherju, jedyn runja druhomu we ſtajnej pſchězenoſczi. Schtó chył tola tak njeſmilny byc̄, a jim z mocu híščeze swetnu neprawdu a zawiſeč do wſchow woſac̄ a jich pſchec̄iwo jich woli z prózdnymi bladami čeſečiz? — Tu a tam wſchak ſo tež džec̄i na kerchow zabludža; haruja tam po swojej woli, iěždža z wózyc̄kami po ſchęzečkach, kaž ſo jim runje lubi — džec̄om wſchak ſo njemože za zlo wzac̄, dokelž lepje njerozemja, tola starſchi móhli swoje džec̄i tež to z časom wuzic̄, zo je kerchow ſwiate polo, hdžez ſme ſo jeno pobožny pac̄er za khudych wotemrjetych ſpěwac̄.

Zemrjetý je wſchitko na swęcze wostajíł, jeno ſwoje dobre ſkutki je ſobu na węžnoſc̄ brał, a z nimi ſwoj najwoſobniſci ſkutk, krtu wěru do kſchijowanohu zbožníka. Híščeze z poſledními ſłowami pſched ſmjercež proſy mřejach ſwojich lubych, zo bychu jomu na row ſtajili ſwiaty kſchijž: njech kſchij potom, hdžez ſam wjach njemožu, moju krtu wěru do zbožníka wuznawa! A ſwědomu ſynu, poſluſhna džowka niestara ſo wo nicžo druhe předy, khiba zo by zemrjetomu nanej abo mac̄eri poſlednju woſu dopjelnia, a z tym jeju wopomnječzo čeſečkila. A to je wopravdže ta jenicežka hóDNA čeſeč, kotaž móže ſo zemrjetomu woſokazac̄; pſchetož ſwiaty kſchijž wuznawa zjawnje na joho rowje, zo je był a woſtał dobry kſchec̄zan, to je čeſeč, kotaž čłowjeka ani w tuthym, ani w tamnym ſwęcze njevopuschči a njezjeba. „To jene je nuzne — wſcho druhe budže nam pſchic̄iſnjene.“

Woſa naš Serbow drje je hac̄ do nowiſchoho cjaſa ſwiaty kſchijž jenicežka woſzoba na rowje byla — a prawje tak! pſchetož jeno ſwiaty kſchijž móže dobre wopomnječzo po zemrjetym woſkhowac̄ a woſnowiec̄. Kotoromuž ſwiaty kſchijž na rowje ſwedeči, zo je był dobry kſchec̄zan, tón je zawiſeče tež wſchē druhe winowatoſeže pſchec̄iwo ſebi ſamomu a ſwojomu bližchomu wěru dopjelnia, je tež zawiſeče dobyr čłomiek był. Pod ſwiatym kſchijžom plac̄a tež wſchē druhe ſkutki njeſkózniſe wjach, dokelž ſu w duchu toho dopjelnjene, kotaž je ſo za naš hac̄ do ſmjerce ſonižk, dokelž ſu we plomjenju luboſeče pſchekraſnjenie. Tajku čeſeč pak jomu nječto njeſtradnje, a njeutupi, dokelž je ze złotym piſmom do knihom węžnoſcze zapisana; a čhyła-li ſo tola kózy huba na njoho zwazic̄, pſched Bohom a dobrymi kſchec̄zaniſi wostanje joho wopomnječzo żohnowane. — Tola je ſo w nowiſchim cjaſu (z džela tež w Serbach) waſhniſie žalubilo, město ſwj. kſchijža taſlu na row połožic̄ abo cjeſečki ſamjen ſtajic̄; tu ſo potom wopomnječzo zemrjetohu ze wſchelatimi žadnymi ſłowami a ſadami khwali, a ſkorži, kelfo ludži po nim žaruje atd.; tola tuto wſcho kſinieči ſkoro kaž neprawda, hdžez ſu jomu najwjetſhu a jeniczku čeſeč, kotaž w tamnym ſwęcze plac̄i, wzali, čeſeč dobroho kſchec̄zana. Abo hdž ſnabž nadendžejch na tajkich taſlach nehdže znamjo, z cžohož móhli na dobre kſchec̄zanske žiwnjenje zemrjetohu ſudzieč? Piſma dla njeje tu nihdže wjach ruma, zo by ſo zbožníkowe znamjo woſznamjeniſo, tuž je ſo do cyha wuwoſtajito, khiba zo ſo druhdy do taſle tak prawje mały kſchijžif wudypa, abo na ſamjen ſnadniuſki kſchijžik horjeka pſchilepi; wot nazdala joho ani njevidžiſh, dyrbis̄h z bližka kruče hladac̄, chcesh-li znamjo ſwiatohu kſchijža ſpóznac̄. Njemohlo ſo z toho ſudzieč, zo je zemrjetý we žiwnjenju runje tak ſuadny kſchec̄zan był,

kaž je so jomu snadny kščijz stajil? Je wérno, rozomny a dobrý čłowiek po zwonkownym njejudzi, hdvž hewak wèc dale njeznaje, tola móže so runje tak derje wotmołwicž: schtož sam cęseč dobroho kščesczana tak mało waži, njeśmě wočakowacž, zo joho družy wuzbehuju. A schto dha pomha mormomu wscha swětnia khwalba, hdvž su jomu tu wzali, z kotrejž móže jeno psched sudom wobstacz? Schto pomha jomu kamjen, na kotrymž niczo dale njeſteji, khiba hole słowa, kotrež so w prěnim wokomiku cžitaja, w drugim zaſ zabudu? Zaſverno, hdvž by so morwý wuznacž mohl, by drje zaſkoržil: „Na mojej wtrobje leži cęzečki kamjen!“ — A hdvž swětnia mandzelska, abo džakowna džowka na row zemrjetoho pschintze spewacž, hdze budze hladač, nic-li na pozłoczany, rjenje wuruban̄y kamjen a snadž so w pacžerjach rozpiereschecž z myſlu: „Taſkile rjany kamjen sym jomu stajila — bě tež jara drohi!“ Z cžim budze so tröſchtowacž we swojej zrudobje, hdvž tu ani zbožníkovocho znamjenja njewidži, kotryž je za nas njeśmieni zrudobu pschetral? Z cžim so we swojej pobožnoſći zahorjecž, hdvž tu ani woblieža toho njewidži, kotromuž so ze swojej proſtwu jeniceh doverja — kščizowanomu zbožniſkej? — Z jenym słowom, taſte cęzečki kamjenje na rowy su husto swětna hordoseč, a tomu, kotryž je wschtiké swětne bohastwa wopuschczęſil, sam so do procha pschewobrocžil, nimaja ani rozmnoho zmyſla.

(Slonečenje pschichodnje.)

3 Delnjeje Lužic̄.

Hijo dwójcy ſponni so na wjes Bloboſčech (Bloischedorf), hdzež je so katholſka cyrk̄ z faru wo ſriedž cyle lutherskeje krajinu zdžerzała, bjez toho, zo by tam duchowny był a žana woſada wobſtała. Pschi tym bu praſchenjo stajene, kaſ je so mjez taſkim wobſtejeniem katholſka zdžerzała. Doplíwar, kotryž je so za tym wobhonaſl, dowoli ſebi, ſczehowace w tutej naležnoſći zdželicž. Hdvž so nowa wéra psched 300 létami pschež knježerſtvo a kollaturu z mocu a z leſczu mjez Serbami Delnjeje Lužic̄ zawiđedowaſhe, woſtachu haſo katholſka farſka cyrk̄ jenož hiſcheze Bloboſčech. Tež tu chyſke tehdomny farař nowu wužbu zawiſeč; ale to so jomu njeradži. Bloboſčechy mjenujich njeſluſchachu kaž tež Lęſkej k Lužic̄, ale běchu ſchleſſke enklav̄ a ſtejachu pod Rakuſkej a haſo woſada pod wrótkawſkim biſkopom.* Rakuſke knježerſtvo pak założenjo lutherskeje woſady w Bloboſčechach njeđowoli. Dokelž jo potajkim założenjo noweje wéry tu wuwieſež njehodjeſche, pschesydlí ſo lutherscy zmyſlomy farař do Syjka** (Grauſtein), kik bě hacž dotal do Bloboſčec zaſarowan̄y, ale k Lužic̄ ſluſchesche a pod ſakſkim kurwjerichowſtom ſtejeſche, kotrež pak nowu wérnu nic jenož podpjerowaſhe ale z džela z mocu zawiſeč pytaſche. W Syjku natwari ſebi lutherski farař ze ſwojimi pschivniſnikami a podpjeran̄ wot swětneje wschtoszeje nowu cyrk̄, kotrejž napohlad hiſcheze dženſniſchi dženſi dopokazuje, zo w katholſkich cęſach njeje natwarjena. Njebyli pschitwarjenu węžu wohlaſał, by tola twarjenjo za wschtiko druhe džerzał, jenož nic za cyrk̄. Wucžer drje je farařa ſczehowala, dokelž w Bloboſčechach žaneje ſchule njeje, ale w Syjku a w Ruezi (Reuthen); džecži ſu do Syjka zaſchulowane. Farſke kublo abo joho dokhody pak njeſ-

* Hiſcheze hacž do dženſniſhoho dnja ſluſcheja tute wſy k ſchleſſkej provinçy, a nic k brandenburgiſkej, a ſu w ſudniſkich a knježerſkich naležnoſćach wot pruſſeje Lužic̄ dželene, býrnejž woſriedž Lužic̄ ležale.

** Syjt = Syvit; syw̄ = ſchery.

želše farar na so sežahnjež, dokelž to biskopska wyschnoſć njeplchida. Tež lutherſcy wobydlerjo w Bloboschecach su hacž dotal jenož hako hoſčo (gaitweſe) do Šyjka pſchipokazani. Katholikojo, kotiž buchu do Gräfenhajnskeje farar w Schlezkej pſchipokazani, džeržachu so lětstotki, hacž runiž běchu pſchez 3—4 mil wot swojoho duchownoho paſtryja zdaleni, a mějachu z rědka pſchiležnoſć, božim službam pſchitomni byč, dokelž so jenož junu za léto, khiba-li pſchi pohrjebach a werowanjach, bože služby wodžeržowachu. Hischeze pſched 100 lětami bě poſojeva Bloboscheganow a Ruečezanow katholska; Gräfenhajnske duchownſtwo wobſtara bože služby něhdže hacž do lěta 1850, hdvž so w Mužakowje, 3 hodžin wot Bloboschec zdalenym, nowa katholska fara zaſloži. Hnydom so Bloboschecy do Mužakowa zaſarowachu, a dokhody farſkich ležomnoſćow pſchipokazachu so nowomu fararje hako hlowna mzda. Farſke kublo, 120 jutrow wopſchilace, poſojeva lěſa, je pſchenajata. Najeſti, kiz w farſkých twarjenjach, drje starých, tola pak derje doſež zdžeržanych, bydli, dawa lětniye 300 hrivnow; ma pak za to tež zwóniſtwo wobſtaracž a krajne a gmejſke dawki wotložiž.* Tež duchowny so pola njoho wobleka.

W Bloboschecach so nět̄ wot Mužakowskoho fararja dwójcy zjawné bože služby džerža a to fermusku a na swiatoho Žózefa, kotromuž je cyrkę poſwyczena. Kemsche so pſchech sylnje wopytuja, tola wjetſha poſojeva kemiſcherjow su lutherſcy Serbjo. Množi khodža tež tu k ſpovjedzi, woſebje z Hródka (Spremberg). — W Hródku, 2 hodžinje wot Bloboschec zdalenym, zaſloži so pſched 10 lětami nowa katholska fara a tutón džel woſolnoſće bu wot Mužakowskeje fary dželeny; Bloboschecy pak wostachu pſchi Mužakowje, hacž runiž je do Hródka hodžinu bliže. Bohužel je Hródkowska fara hižo pſched někotrymi lětami swojoho přenjoho fararja pſchez smjercž zhubitá, a dokelž so farſke město dla mejſkých zakonjow wobſadžicž njeſt, ſluſcha nět̄ do tak mijenowanych woſhročených woſadow. Tola Mužakowski farar, kiz ma do cyka 13 stacijow, z džela nabožnu wuežbu z džela bože služby wobſtaracž, zaſtara tež Hródkowskich katholikow, nět̄ko zjawnje, pſchetož hacž do juliija 1880 možesche to jenož mijelczo a ze strachom krutoho khofstanja abo móžnomo wotſadženja cžinicž.

W Friedričshajnje, kotriž bě prjedy do Bloboschec pſchipokazany, nět̄ pak do Mužakowa ſluſcha, wobſtejſche hacž do lěta 1872 woſebita katholska ſchula z někotrymi ležomnoſćemi. Ale w lěze 1873 bu ſchula na namjet Mužakowskeho fararja a z dowolnoſću duchowneje a swětneje wyschnoſće za 190 tol. pſchedata a z tuthymi pjenjezami Mužakowska cyrkę dopłaczena. Dokelž běſhe mijenujey wuežefka mzda mała a katholickich džecži mijenje, hacž njeſtatholicki, by so ſtači mohlo (bě tehdom hischeze znath Falk minister kulta), zo so město katholickoho lutherſki wuežer povoła, woſebje, hdvž by knježerſtwo pſchinoſči wiacy njeſpřizwolilo, a tak ſchula katholikam so wzała. Nět̄ wobſteji tu jenož nabožna ſchula, kotruž pſchez 20 džecži wopytuje a za tydžení junu Mužakowski farar džerži. Tež w ſuſodnych Černicach (Tschernitz) je tajta nabožna ſchula.

Bloboschegenjo su z wuwzacžom někotrych němſkich swójbow Serbjo, kiz delnjoſlužiſcy ręča; nětežiſchi katholikojo tu a we woſolnoſći su Němcy, Čeſcha a někotři hornjoſlužiſcy Serbjo. W Bloboschecach je jedyn wobſedžer ze swojej swójbu katholicki a w Rueči su tsi katholske swójby. Tola bydli we wo-

* Tuta swójba je hižom 150 lět na tymle najeſtiwo.

fołnych wſach, woſebje, hdyż ſu kſchleńczeniu, mnogo katholikow. W zańdzenym lęce ſieku w Bloboſtſecach 2 kſchęzeni a jene werowanjo; druhe chrkwiſſe funkcije woſbywacu ſo w Mužakowje. Lęta doſto tam żane kſchęzenia wjacy njebechu. Prjedy pak, hdyż hiſchęde w Mužakowje a w Hrōdku farſſe woſody njewobſtejachu, bę tu husto kſchęzenjo abo werowanjo, poſrjeb pak z rědka, dokelz ma tu nimale kózda wjes ſama poſrjebniſchęzo a katholifki dućhowy ſmę tež z małym wuwarzom wſchudźom katholikow hrjebacę.

Skonczenie wohladajmy ſebi tež hiſchęze Bloboſtſansku cyrkę. Wona je w ſtarym ſtyle natwarjena, ſteji na farſſej zahrodźe, a je kamienitna z cyhlowym krywom, tola bjez węže; jenož zwónica je pſchitwarjena. W njej wiſataj 2 zwonaj. Wokolo cyrkwe wuſtſtſtre ſo ſlaby ſeichow, kotorhož jedyn džel je woſebje z plotom wobdaty, tola wopomnikow abo kſchizow je mało, jara mało widzecz. Wjesny ſeichow leži z wonka wſy. Cirkę, kotrež bu 1873 ponowjenia, ma z nutſka jara rjany napohlad a rum za 200 kemscherjow. Na wołtarju widzimy ſwjecę ſw. Józefa a pod nim Chrystusa pſchi poſledniej wjeczeri a ſriedža tabernakel. Z boka wołtarja napscheczo ſpowiednomu ſtolej wiſataj ſwjecęci ſwiateje Marije a ſw. Jana Nepomuſkoſko. Wokolo kletti a na kletcy ſteja ſtatuy ſw. Japoſchtołow a ſejenikow. Napscheczo durjam ſteji wulki kamienitny pomnik z lęta 1593, kiž nam praji, zo pod nim kniez nad Kuczu a Górlicu wotpočjuje a na zbožne ſaczo czaka. Na khörje ſteji rjany harmonium. Kruchi ſtarych piſtſzelow maniakachu ſo na zwónicy.

Hdyż mjeſte ſo cyrkę ponowicz, dyrbjeſche netzjiſhi kniez nad Bloboſtſecach haſo kollator cyrkwe tſecziznu wudawkow wjescz, hacž runiž je lutherski. Druhej dwę tſecziznje zapakaczi biſkopſka poſkładnica we Wrótklaniſje. Cirkę ma wyſche toho hiſchęze 12,000 hr. zamodženja. Daj Boh, zo by cyrkę, kiž je ſriedž ſtoleñnych wichorow, pſchez kotrež ſo w Delnej Lužicy wſchitke katholifke cyrkwe a wuſtawu zbehnychu, z wuwarzom Noweje Čale, fruta ſtejo woſtała, k nowomu fejeniu pſchisla, a zas, kaž nědy, ſo w njej wſchēdnie wopor božeje miſče ſwjeczili.

Kr.

Z Lužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Zańdzeny piat, 25. augusta, dopołdnja pſchijedże Joho wysokoſcz prync Žuriij do Budyschina, zo by exercicije II. brigady pſchikow (budyskoho a žitawskoho regimenta) wobhladał. Pſchipołdnju $\frac{1}{2}$ 1 hodž. wróciſi ſo wjſoti kniez z extracząhom zaſ do Drežđan. Kaž powiedaja, je ſo Joho wysokoſcz wo budyskich wojskach z woſebitym pſchipoźnacjom wuprajil.

— Srjedu 16. augusta ſu do Budestec nowe zwony doſtali. Tſi zwony, hromadje 51 centnarjow cjezke, w des-moll-akkordje, ſu w Gruhlecz zwonoliſterni w Małym Wjelkowje late a derje radžene. Swjatočnoſcz w Budestecach bęſche wulfotna a wot wjac hacž 5000 ludzi wopytana.

— Pſched někotrymi njeđeliami ſtaj ſo poła naſ dwę woſobje na ſmiertnym ſożu do katholifkeje cyrkwe wróciſloj; bęſchtaj to zahrodnik Petr Schneider z Džeznikec a Maria Žurja Kyczerja, zahrodnika we Lužy, mandzelska (rodž. Kęjzorec). Prénjeho je kniez farar Hórnik, druhu kniez farar Duczman pſchial. — Z Wuherskeje prąžki czaſopis Blahověſt tež pſchikkad wrócenja do katholifkeje cyrkwe piſa. Je tam 3. augusta w Delnim Žemniku (w Subočiſkim biſkopſtwie) protestantski hrabja Józef Battyaný ſwiatoczne wuznaczo katholifkeje wery wotpołożił.

Z Prawoczic. Wóndżelu 28. augusta swieczeştaj tudy Zakub Wieczę z a joho mandželska Madlena swoj złoty kwas na rjane kscheczeńske waschnjo. Hako bratr jubilarneje mandželskeje běsche kniez can. cap. senior Kuczanek z Budyschina pschijet, zo by dołholetnym mandželski zwjazk čestneju jubilarow z nowa pożohnował. W farškej cyrkwi w Schrósczicach započa jo swiatoczeńske ze spewanej Bożej mischi, kotoruž knj. senior sam džerzejsche a mjez kotrejž čestnaj mandželskaj, kaž tež jeju 7 džeeži k swiatomu woprawienju džechu. Po Bożej mischi měsjeche kniez senior najprjedy horliwu ręcz na podkožku psalma 115, 3. 4.: „Shto mami wróćiež tomu Knjezej za wósho, shtož je czinik nade mnui? Kheluch žohnowanja chcu wužiež a khwalicž imeno toho Knjeza“, a pokaza jubilaromaj, kajki džak ſtaj Bohu na džensniškim dniu winowataj, dokelž je so bože žohnowanjo w tychle 50 létach tał nadobniye pokazowało: 1) we zdžerženju mandželskeje luboscze a swery, 2) we zakitanju psched czechschimi khorosczem a rjezbožom, 3) we zbožownej czechni džebje iwojich džeczi. Słowa we wutrobje zaczute džechu k wutrobje nie jeno jubilaromaj a jeju bližschim pscheczelam, ale tež druhim pobožnym, ktorichž běsche so tójskto w cyrkwi zhromadziko. Na to so po cyrkwińskim waschnju mandželske požohnowanjo wobnowi. Swérnaj mandželskej sebi z nowa ruch zawdachstaj, měschnik jej wobwi, kaž néhdyn psched 50 létami ze stolu a praji: „Požohnowanjo Boha wschohomocnego Wótca a Syna a Ducha swiatoho zestup na waj a wostan stajnje z wamaj.“ Pod antifonu „Hlej tał budże žohnowany człowiek, kij so boji toho Knjeza“ bu 127. psalm „Zbožni wſchitey, kotsiž so boja toho Knjeza, kotsiž khodža po joho puczach“ spewany a z modlitwou wobzaułkujem. Hoſcianu, kotorą we Wieczęzec domuje w Prawoczicach bližszych pscheczelow zhromadži, poczeježschtaj tež wosadnaj duchownaj ff. farar Werner a kapłan Scholka. Jubilaraj, kotoraj ſtaj z Boha hiſceje strowaj, widžeschtaj tu wokoło so zhromadženych 7 džeczi, 10 wnułkow a 2 prawnułkow. K stajnomu wopomnjeżu na żadny swiedżenj a k wozjewienju swojego nutrnoho džaka k Bohu, kij je starschimaj tał dökhe a zbožowne lěta doczafacž dał, su potomnicy Wieczęzec starschemu kraſnemu kheluch za baczoński cyrkę kupili (za blize 300 m.), kij ma napis dostacž: K wopomnjeżu 50lětnoho mandželskoho jubileja Jakuba Wieczęza a Madleny joho mandželskeje z Prawocic wot džakownych džeci. — Pschejemny czechczomymaj jubilaromaj merny a wjesoly wjeczor žiwjenja.

Z Dreždjan. We wschęch krajach budža w krótkim wulke manövry. Joho majestoscz król Albert pojedże kaž pisaja do Wrótslawa, zo by schleziske manövry wołsladał, a na to pschijedże k wulkim sakslim manövram, kotrež budža wokoło Mischna, tež Joho majestoscz kejzor Wysem, kij chce wot 14.—18. septembra w Sakſkej pschebywacž.

Z chłoho swęta.

Pruska. Wjèle so w zaidženymaj tydženjomaj zas pišasche, swarjeſche, pschisłodžesche, haj njenidřiesche pscheczivo katholskej cyrkwi a jeje zarjadowanjem, kaž w czasach najhórschoho kulturfampfa. Wina toho su měschane mandželstwa, pschetoz wrótslawski biskop je krute postajenia we nastupanju měschanych mandželstwów wuwiecz dał, shtož je wosiebie liberalnym a tež konserwativnym protestantam jara wopaki bylo. Měschane mandželstwa, w ktorichž ſtaj mandželskej w najważszych naležnoſćach, w swojej wierje, z dwojohu, katholska cyrkę żenie rady widziała njeje, z redka hdyn je tež neschto dobre z nich ſzehowało, su wjèle bóle katholskej cyrkwi hizo wjèle ſchody nacziniše. Kajki

džiū po taikim, zo katholicka cyrkej je z wobceženjom wotstronicz pyta, abo tola so stara, zo by jich dale a mjenje bylo? Dokelž pak ma stat netko civilne mandželstwo, nima so z cyka wjac za tym praschez, skto katholicka cyrkej w nastupanju mandželstwa postaja, hdyz jeno so joho žadanie dojelni. Swojej wérje swérni protestantojo sami pytaja wotwobroczicé, haj zakazuja měschane mandželstwa, tuž so katholickej cyrkwi njemóže za zlo měcz, hdyz tosamu pyta došpeč. — Wobzarowacé jeno so ma, hdyz so biez wim takie rozkora mjez konserwativnymi a katholickimi syje, dokelž wjefelo a wujitk z toho uichtó druhi nima hacž liberalni, kotsiz checda wšcho kchecžanstrovo zahnacz.

— Pruski zapóslanc pola bamžowoho stoła kniez ze Schlözer je tu khwili doma pschebywak, wjércha Bismerka a fejjora wopytal a wrócił so zas do Roma; hacž su joho wopyty k spěchnischomu wujednanju mjez Pruskej a swjatym stokom dopomhałe, so jara prascha.

Austria. Psihi wšchej njepšeženjenosczi a rozkorje austrijskich ludow, kotrež su tak wšchelakeje wérzy a narodnosze, je zwjefelaca jich powšchitkowna pschiwiosczej k swojomu fejjorej Francej Tózefej. To je so w tychle dnach zas prawie pokazało, hdyz fejjor swój narodny džen swjecžesche. Hizo 33 lét došlo knieži Franc Tózef nad Rakuskej, je pak sebi tež ze swojej dobrocživoscju, starosću, sprawnosću, swérui a mládsczu wutroby wšchých každuli heval dželenych ludow dobył.

Francózka. Swobodni murjerjo, socialistojo a židža su psched krótkim wulki „kongres swobodnjezmyslenych“ džerželi, na kotrymž bu wšcho cíjseže z nohomaj teptane, sktož je kchecžanste abo heval ludam hýcheče swjate. „Bóh ma wotkazdený bhez“ — to je wołanjo helskich wucžownikow.

Egiptowska. Žendželcze su sueckanal wobadžili, a wottam checda pomali Egiptowsku dobycz. Džiune je, zo Urabi, kiz z wopredka Žendželčanami khetrje jara schodžesche, netko w mérje a pokoju žady swojich našypkow leži a Žendželčanam so hromadžieč a posylnicé da.

China. W tutym kraju pschihotuja so najškerje nowe pschežehanja kchecžanow, z czohož změja katholicki misjionarojo zas wulke cíjepjenja a schody njeſc. W pschistawje Ningpo su so mjeniujen amerikanecy lódzinych z Chinesami zwadžili, a je z toho w tymle měscze taiki njemér nastal, zo je němcki vicekonſul ze Schangaja sebi lódz žadacé dyrbjał, zo by Europežanow na lózdy pad zakitacé moħl.

Wschelcžinu.

* Z Westfalskeje so sczehowaca stanizniczka piša, kiz je kaž lubozna tak powucžaca za wšchitkich služownych a jich knieſtwa. Pola bura we Ucken dorfje stupi psched 12 létami 18 lét stara holca do služby, kotaž sebi pozdžischo młodženca zhlada, zo by so z nim woženila. Hdyz běsche tón wojerstwo wsluzil, pschistaj so tež w bližkoſći pola druhoho bura. Běchtaj wobaj jara dželawaj, cíestnaj a starosćiwaj. Ze wšchej prócu běchtaj za 10 lét tak daloko, zo možeſtaj sebi žinuostku wotniajecz a so netko wzacž. Hdyz pak holca swoje knižki dosta, do kotrychž běsche jeje kniez mždu na daní dawał, džiwasche so hacž nanajbóle nad wulkej summu, kiz tam zapisana stejſeſe. Dokelž běsche džowka tak pěkna a na wšchě waschnjo khvalobna, bě jej hospodař z džakownosze kóžde lěto 50 markow wosebje a wjac hacž jeje wžda wucžinjesche, na daní dal. Ale tež wotročk běsche podobnoho

dobroho hospodarja namakał, a tuż mózgach toj sebi młodaj mandżelskaj žiwnoścž kupieč ź ktoro cžiſce zaplaćieč. — Hdy býchu tola wschitech młodži ludži podobnie swerni, dželawi byli a w cžestnym, njezranjenym býežu tak dołho na ženitwu cžakacž mogli, dóniž nuzny podłożek ſamnomu hospodarſtwu nahromadžený nimaja. Ženitwów „na cyły swět” a z nich wukhadžacoſho hubjenſtwa by mjenje bylo hacž tu khwili na swěcze!

Naležnosće maſho towařſtwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 298. Marija Zarjenkowa z Dobrošic, 299. Michał Haša z Ratarjec, 300. Marija Šołec z Lazka, 301. Hana Kubicowa z Budyšina.

Dobrowólny dar: přez k. Tadeja 30 p.

Za cyrkej Wutroby Jézusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena dań wučinjeſtaj 53,664 m. 25 p.

K česci Bozej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. přez knj. Tadeja 2 m., N. N. z Pěskec 3 m., F. B. za dobrý příklad přeni dar 25 m., N. z Čemjeric 1 m., jedyn khěžkař z Kozaric (k dobromu příkladej) 10 m., Wórša Wobzyna z Khelna 100 m. a wyše toho hišće jedyn złoty a wjac rjanych slěbornych pjenjez, kotrež hišće njejsmy předać mogli.

Hromadže: 53,805 m. 25 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8148 m. — p. — Dale je woprowane: přez knjeza Sparlu, hrodowskoho kapłana we Wechselburgu, 15 m., Mar. Jur. z Bud. 3 m.

Hromadže: 8166 m.

Druhe dary.

Za wopomnik Piusa IX. je do redakcije hišće přišlo: wšelake dary z budyskeje wosady a jedyn dar z Njebjelčic: 9 m. 20 p., tak zo je z redakcije Kath. Posola hromadže: 15 m. 10 p. so hn. knjezej biskopej wotedać mogło. Nětko je tute hromadženjo skónčene; **za Baćoň pak dyrbimy hišće wjele hromadžiē.**

Wutoru 5. septembra t. l. pónđe po raničich ſemſchach z ſkladu Kantor procefion do Krupki.

Wystojený ženjeny katholíſki hejtman, kotrohož žona je w mlokoวym hospodarſtwje a we wocžehnjenju pjerjowoho ſkotu nažhonjena, pyta ſo k nowomu lětu. Mžda je 540 mark ze swobodnej ſtacij. Wobswědeženja z rožestajenjom swójbnych wobſtejnoscžow dyrbja ſo pſchipóſlacz.

Knjeſtvo we Wechselburgu w Sakskej.

Próſta.

Býchmy rad jedyn abo dwaj exemplaraj wſchěch lětnikow „Katholíſkoho Posola” měli. W naschim ſkladže pak po vrahujja nam ſcěhovace čiſla: 1) z lětnika 1865 čiſla: 19, 20, 21, 22, 23 a 24; 2) z lětnika 1874: čzo. 17 a 3) z lětnika 1875: čzo. 9. Maſli z naschich čeſczomnych čítarjow ſchtó hiſtoreje ſpomnjene čiſla, býchmy naležnje proſyli, zo chył nam pak mjenowané čiſla, pak chył lětniki 1865, 1874 a 1875 za pjenjez wotſtupicž.

Redakcija.

Katholicki pismo



Wudawa so
prěnu a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětne
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 18.

16. septembra 1882.

Lětnik 20.

Petr Lipicž.

Schtož so psched dwěmaj njejželomaj hřichéje njemôžne zdásche, je so
stało; strowy a w najlepšich lětach stojač duchowny, t. kaplan Petr Lipicž
w Kulowje je zemrjeł. W swojim zaſtojnſtwje khoroho doma wobstarawſchi bě
na hřowjacu khorosz (thrus) ſchorjeł a po dřesacích dnjach, na 3. septembra
w noči w jenej, dyrhjelcze po Božej njewysledźitej radže na nju wumrjez. To bě a je wulka zrudoba joho wobstaranoho nana, joho ſotrow a cyloho
pschedzelsztwa; to bě a je zrudoba za joho duchownych ſobubratrow a woſebje
za kulowsku woſadu, w kotrejž je njebohi nimale jědnacze lět z horliwoſezu a
ze žohnowanjom ſtukował. Tale woſada ma pschedz 4000 dusz i a po ſmjerčzi
t. kaplana Wowežerka (pschedz nimale 3 lětami) bě njebohi t. Lipicž jenicežki
kaplan! Nětko je na njezbožo tež t. faraž Schneider po mnohim napinaniu
w duchownym zaſtojnſtwje tak woſlabnył, zo njemože počnou ſlužbu wobstaracž.
Schtož pat je najhvŕſche, traje w Pruskej hřiché „kulturna wójna“, tak zo
žadny nowy kaplan tam poſtaſeny bycz njemože, hdyn by wrótslawſka diöceſa,
kotrejž Kulow pschisluscha, duchownoho, za tajte město so hodžacoho, měla!
Ale wona žanoho nima, kiz by pódla němskeje rěče tež ſerbſki mož, a za
wjele lět snadž žanoho njezměje! A tež fuſodna budyskſta diöceſa nima w tu
čhwili doſez duchownych, zo by zasý jenoho do kulowskeje woſady požežila! To
su jara zrudne wobſtejnoscze! Po ſkónčenju kulturneje wójny by najlepje
bylo, hdyn by wrótslawſki biskop do Kulowa polskoho duchownoho dał, kotrejž
može za krótki čas ſerbſki naukuňčez, runje kaž mamy w naſzej diöceſy wjele
pschikkadow, zo su w naſchim klóchtrje a Rěženje duchowni Čzechowje ſerbſku
rěč naukuſti a w njej předowali. Kulowska woſada bě tele zrudne wobſtej-
noſeje derje ſpožnala, to dopołazachu te mnohe ſylzy a zdýchowanja pschi po-

więseci wo zemrjeczu f. Lipicza a pschi joho pohrjebje. Zo joho pilnu džela-woſcę w Ŝenjezowej winicy z džakom pschipoznawacu, su woſadni na wschitke možne waſchnjo dopokazali. Tak wulfotny a ſwiatoczný pohrjeb w Kulowje hiſćeže nije był, kaſtij ſo njeboh f. Lipiczej na 5. t. m. pschihotowaſche. Měchczenjo a wjeſnjenjo běchu we wulfkej mnohoſczi pódla. Z duchownſtwa běchu pschischli: w mjenje tachantskoho budyschskoho konſistorſta f. kanonikus kantor Scholta, w mjenje patronata f. probft Dr. Eifelt z Marijneje Hwězdy, arcimieſchnik wrótslawſkeje diöceſy f. probft Unter z Lubana, dale fararjo f. Werner z Khróſczie, Hórník z Budyschina, Duczman z Radworja, Brendler z Grunawy, Hornig z Reichenau, f. administrator Tadej z Różanta, f. kaplani Krause z Nowej Cale, Kubasch z Njebjelczie, Manfroni z Drežđan a Kummer z Kalbic. Tuczi duchowni, kaž tež f. radziczer a farar Schneider a f. ſchulſki direktar Ledžbor, podachu ſo najpriydy $\frac{1}{2}9$ hodž. do cyrkwie a ſpěvachu officium po morwych. Potom džesche cykle duchownſtwa, kotoromuž ſo tež f. pastor Wanak z Wolsinka hako zaſtupujeſt naſichich ſuſodow pschizamku, psched kaplanſtvo po čeſlo. Kondukt wiedzesche f. probft Unter z assistencu f. Hórnika a f. Krause. Po požehnowanju a woſtpewanju khěrluſcha z psche-woſom hudžby džesche pohrjebny czah najpriydy do cyrkwie, hdžez ſo wu-phyſcheny kaſtij, wot měchcjanſkich zaſtupnikow njeſeny, netko psched wulf woltar staji. Cyrkej bě počna ludži. Tu mjeſeſche najpriydy f. probft Unter němſku rěč, w kotrejž dželawoſcž njeboh f. kaplana wo kulowſku woſadu roze-ſtajeſche a joho hako ſobudželačerja w Ŝenjezowej winicy wopominasche. Ma to rěčesche f. farar Hórník, z kotorož woſadu bě njeboh f. kaplan rodzeny, f. žarowacej woſadže w ſerbſkej rěči a napominasche ju, zo by tež w naj-zrudniſkich czasach kruta woſtała w ſwojej katholſkej wérje a w dowérje na Boha. Ma to bě ſwiatoczne requiem. Po tutym zrjadowa ſo pohrjebny czah a džesche pschi zwonjenju a psalm ſpěvajo na pohrjebniſchežo. Ma předu kroczeſche ſchulſka mlođoſcž z města a ze wſow ze ſwojimi f. wuczeremi, potom džechu wschitke měchcjanſke rjemjeſniſke jednoth (inónki) a towarſtvo rjemjeſ-niſkich, holey z marianskoho bratſtva a dwě miloſeſiwej ſotſe z wěncami a pletwami, hudžbny a ſpěvarſki chor. Tomu pschizanku ſo duchownſtvo ze ſwěcamy, magiſrat a měchcjanſke zaſtupjerſtvo z palmonowymi halzami. Kaſtij njeſechu cykle pucž woſmjo měchcjanſch zaſtupjerjo, za nim pak džesche hukobok-ſrudžene bližſche pscheczelſtvo zemrjetoho a wulfa ſyla pschewodžerjow z bližla a z daloka. Duchownſtvo, měchcjanſke zaſtupjerſtvo, kaſtij a bližſche pscheczelſtvo woſdawachu po pucžu hacž na pohrjebniſchežo uniformirovani měchcjanſch třely. Ma kerchowje ſtachu ſo ceremonije, kaž agenda porucža. Wjetſchi džel pschewodžerjow poda ſo hiſćeže zaſh do cyrkwie, hdžez mjeſeſche f. kanonikus kantor Scholta hiſćeje votivnu Božu mſchu, z kotrejž ſo pohrjebna ſwiatoc- noſcę wokoło 12. hodžin ſkonči.

Njeboh f. Lipicž narodži ſo 28. junija 1844 w Lubochowje, hdžez mjeſeſtaj joho starschej žiwnoſcž. Gymnasium wopytowaſche w Budyschinje a Prazy, theologiju ſtudowaſche wón w Prazy hako ſerbſki ſeminariſt.* Wuhwyczeny bu 4. novembra 1871 w Budyschinje a bu wot ſwojoho biftopa do ſuſodneje diöceſy na pomoc poſlany, hdžez bu f. zrudobje wschitkých po Božim do-puſteženju tak zahe do wěčnoſče woſwołan. Boh placz jomu joho džela-woſcę ze zbožnym wěčnym žiwojenjom!

H.

* Šako taſki vejche tež jene leto starschi „Serbowki“.

Ernst Kupffy.

W poslednim čísle „Katholickoho Posoka“ během zabyli, powjescz wo wumrečzu fararja Ernsta Kupffoho zdželicz, a chchym to w tutym čísle z dalšimi powjesczemi dopjelnicz, njemyslo sebi, zo změsem dwoju tak zrudnu rozprawu písačz. — Kníže Ernst Kupffy, farat w Nowym Leutersdorffje, je 20. augusta rano $\frac{3}{4}$ hodz. swojej wjacłetnej khoromatoſezi podležał. Njebočicíki, rodzený 29. oktobra 1836 we Woſtrowcu, běše hižo wot džecžacych dnow a tež dale čas swojoho živjenja mnichim khorosciam podežisnjeny, tak zo dýrbjescie swoje ſtudije a psichotowaniu na měſtñiſte powołanjo dwójcy psichotornycz. A tola wosta swojemu ſwiatomu zamyslu swérny. 24. sept. 1864 doſta ſo jomu hnada, za kotrejž běſche tak žadał, měſtñiſka ſwjecžizna. Njeboh kníže Kupffy běſche 4 lěta kaplan we Woſtrowcu a 3 lěta kooperat w Königschaine; wot l. 1871, potajſim na 12 lět doſho běſche duſchepaſthř nowoleutersdorffkeje woſady a runje tak swérny a ſwědomith we ſwojim powołanju halo farar, kaž luboſcziwy a sprawny we wſchědnym wobkhadžowanju. Wo powſchitkovnej luboſczi, kotrejž běſche ſebi dobył, ſwědečesche joho po hrjeb, 23. augusta. Přehetož nic jeno joho woſadni, kotrejž jomu we hľubofej zrudobje poslednju čeſcz wopokazachu, ale tež wjele duchowěriwych běchu na po hrjeb psichislí. 16 duchownych knízejich z daloka a blízka a tež wokrjesný ſchulſki inspektor, ſchulſki radžicžer professor Michael ze Žitawy a ſuſodni ff. paſtorojo a wucžerjo běchu pschi po hrjebje. Šwjatoczne requiem mějeſche knj. kantor Scholka z Budyschina a po hrjebnu rěč kníže ſchulſki direkтор Dienſt, kotrejž zaſlužby, měſtñiſku ſwérnu a wobſtajnoſež we wſchelakich wojowanjach zemrétoho fararja woſadže a druhim psichotomym w hnujacej rěči rozloži. Hdyž Jane woko ſuche njewosta, běſche to jaſne ſwědečenjo, kotrej ſo zahe wuſnjenomu do rova ſobu da: Joho wopomnječjo woſtanje nam ſvjate. R. i. p. Pschiſpomicz hſicze móžemy, zo běſche njeboh l. Kupffy druhí farat w Nowym Leutersdorffje a je z cyka přeni duchowny, kž bu na tamniſchi ſechow hrjeban̄. Nowoleutersdorffke farſte město bu hakle w ſečze 1862 założene, hdyž běſche tale wjes dotal do Wärnsdorfa zaſarowana; w tym samym ſečze bu tež krasna cyrk ſkončjana a po ſwjecžena, kotrejž tachantske konſistorium natwari. Prěni farar běſche l. Anton Müller, nětko farat we Woſtrowcu. Nowy farat za Nowy Leutersdorf drje ſo w krótkim čaſu poſtaſi.

Slowo za gmeiñſtich pschedſtejerjow.

Węzo mała robota njeje, tamne gmeiñſte zaſtojnſtwo zaſtaracž, kotrej pječza ſamostatny regiment pschedſtejerjam wjeſných ſchulſkich a druhich na-ležnoſcziow na ramjenja kladže. Njeda ſo pręcz, zo ſo wot proſtoho muža z džela wjac žada, hacž móže po ſwojim wjedženju wuwjescz, z džela maja ſo daloke pucze čzinicz a wopory pschinječz, kotrej ſo ze ſchłodnymi ſežehwami do zakonduženjow we domiachym hospodařſtwje pletu. Wjeſným zaſtojnikiem po móžnoſci polóžicž dýrbi wſchěch hospodařjow staroſcz bycz: wſchak po rynku jenomu po druhim tute doſtojnnoſež do rukow hladaja. To, na czož wjeſni z prawom ſkorža, je, zo ſo jim njetrjebañſchi čzvoda nowinow do

rufow cíjskej, we kótrýmž su wulkazy wýschnoščow wocžiščzane, druhdy 3—4 exemplarow w jenej wšy. Zo ma swětna wýschnošč prawo, pschikazije dawacž, wé so same: hacž pak je puež, na kótrymž to cíjni, burej spomožny, to so prascha. Schto pomhaja dha nam we wjeſných archivach tute pakety starých nowinow, kótrež hódz njeſju, zo ſo thovaja a tola dyrbí je jedyn druhomu pschepodacž a měl kózde cíjlo paſež, kaž wotecu? Kaf pschiridze wjes k tomu, zo teſko placži, hdyž tola ſo druhdy 10 cíjlow wudawa, předy hacž něchtio pschiridze, schtož ju nastupa. A kaf pschiridzem dha k tomu, zo z pschikaznjemi swětných wýschnoščow tamón politiski wuſmuž ſobu kupujemy a plačzimy, kótryž wudawař po dobrém spodobanju napance? Spominju jenož na to, kaf ſu wschelake nowiny pod titlom „Amtsblatt“ w poslenim číſtu naš Serbow bjez winy pschimali a hanili. Toho dla drje nam to nichtó za zlo měcž njemož, hdyž z nowa žadosež naſtava, zo by ſo, kaž ſo druhim swětnym zaſtojnifikam „Verordnungsblatt“ ſczele, we kótrymž ſu jenož wulkazije knježerſtwa wocžiščzane, tak podobnje tež wjeſnym, ſchulſkim a ſtavníſkim zaſtojnifikam woſebith „Amtsblatt“, traſch kózdy týdžen' abo kaž často je to trébne, pschipoſlał, we kótrymž ſo dale nicž njevožiſcieži, hacž jenož wulkazy swětných wýschnoščow. Z tym by ſo wjele vjenjež zalutowalo, hdyž ſo kózde léto toſamo wocžiſcieži njetrieba, tež mjerzanja a hanjenja, a schtož by wulki wuzit za lud a knježerſtvo bylo, politiskim nowinarjam býchu žíwym k ſchęzuwanju podwiaſzane bylo. By to woſebje nadawk byl za zhyromadžizm wjeſných pschedſtejſerow, zo, hdyž ſo ſenđu, do wýschnoščow cíjščeža, doniž ſo jinu w tuthym naſtupanju prawo stanje, kaž tež wjeſnych wubjerkow, zo ſo, jeſi trébne, na ſejmſke komory wobročza z proſtwwu, zo jo we „Amtsblatt“ wſchitka politika potupi a dale nicž njevožiewja, hacž wulkazy knježerſtwa. Dyrbimy wudawki zalutowacž, kaž wjele ſo hodži; po chlej Lüdich, za kótrž mohle ſo derje lutte jene nowiny w Budyschinje wudawacž, wucžini to wjele, schtož by ſo dobylo. Wěmy, zo je wo tutej naležnoſći hido ſo wjac króč rēčalo a tež piſalo. Hdy býchu tež proſtwwy hnydom dopjelnjene njebylo, njeuſtaňmy tola, pschec zas z nowa žadacž.

—š.

Něſhto z Kerchowa.

(Skončenje.)

Swjaty kſchij ſo potajſkim na row ſtaja, dokelž bě zemrjeti za cykle žiwjenjo dobrý kſchesčjan — tola dokelž bě tež runje tak dobrý Serb, piſamh na swjaty kſchij na piſmo němſki! Wijech z hlowu nad tutej džiwnnej ſadu, ale woſtanje wěrno: dži jeno tu abo tam na ſerbſki kerchow, pschewwědečiſh ſo jara z lohka, zo je tam němſkich napíſmom wjetſha, poſvoja, ſerbſkich jara mało. Runje tak, kaž někotſi ſwojim zemrjetym cíjeſč dobroho kſhesčjanſtwa bjeru abo zapréwaja, tak druzý ſwojim cíjeſč dobroho ſerbowſtwa, abo woboje nadobo. A to je tohorunja njeprawda! Zemrjeti bě čas ſwojoho žiwjenja cíjstý Serb, nje-rečesche doma ženje hinač hacž ſerbſti, kſchesče Bože ſłowo jeno w ſerbſkej rēčzi, khwalesche najswjecžiſhu Trojicu a swjathych Božich ze ſerbſkim kherluſchemi, proſchesche ſam Boha Knjeza wo wěcznu zbožnoſč ze ſerbſkej modlitwu, a netko, hdyž je ſo woprawdze k měrej lehnič, pschaja jomu za woſtajeni wěčny wotpocžink němſki! a pomjenuju joho tak pschecživo woli Němca. A prasham ſo, cíjohodla? Njevěm a njemož ſebi khraneje a

sprawneje winy i tomu wumyslicz.* Tohodla dyrbi so tale njerozomna horliwoœz za cuzowstwo, tale njepodobna njeroða a njeluboznoscz pœcheczivo zemrjetym, kotsiz su stajne hako Serbja živi byli a skufkowali, zasudzicz; a dyrbi so tež ejim bôle zasudzicz, dokelz znamjo dobroho Serba swêdecz tež doscž jasne za dobre kœfesçanske žiwjenjo zemrjetoho: schtož je dobry Serb, toni njebudze ženje ſiœki kœfesçan, to je stara zasada, a placz tež tu. A tohodla je ejim njesprawnischo, hdyz so wbohim zemrjetym z cœfescu dobroho serbowstwa ſobu cœfesç dobroho kœfesçanstwa zaprœwa a to bjeze wœsceje winy, z holeje njeroðy; je to ejim njesprawnischo, dokelz so morwy wjach zamokwocz, a njeœwroñoscz, kotsuz su jomu na ežolo napisali, wotwalicz njemóže. To bœsche nehdñ ežas, hdyz hiœhe „Zutniczka“ do Serbow khodzescze; tehdom bœchu Serbjo rozmuntischi, a schtož njechasche hiœhe rozomny bycz, tomu rozom zjawnje wuczachu. Husto móžesç w „Zutniczey“ cœfitez, zo su ludzø tu a tam po wsach khodzili pœchepytujo, hdze su najhorlinischi Serbjo; su tež kerchowы pœcheladowali a serbske napisma liezili — w Zutniczey potom móžachu Serbjo cœfitez pak swoju cœfesc, pak harbu: cœfesc, hdyz su swojim zemrjetym serbski kœhiz na row stajili, hanbu, hdyz su jim cœfesc serbowstwa z nemiskim napisnom rubili. W tehdomnischim ežasu potakim Serbjo spóznawachu, tajka je to njeprawda, zemrjetomu serbske mieno zaprœwacz, je dha tamón ežas so tak daloko minyl, zo su netko Serbjo tak jara na to zabyli?! A jeœli wopravdze tak, njech so tola zaœi na horliwoœz tamnych ežasom dopomija!

Skonczenie mohlo so hiœhe nœchtu naspomnicz. Tu a tam sadzeja swojim zemrjetym róze a kœteki na row; powschitkownje pak je tuto wœschnie hiœhe redke pola nas Serbow, a tola by hodno bylo, zo by so z wjetsej

* Z wjetsha je to njekeœzbnoscz a njeroða. Napismo so tomu do wole da, kotsuz kœhiz džëka, a tajki z wjetsha serbski pisacz njemóže; schtož runje džin njeje, dokelz to nihdze njeje wuczeny. Nemiski pisacz je hnëdom z preñim lëtom w schuli poczał wuœycz. Tuž jomu to wot rukow dze. Stanje ho tak nehdynkuli, zo tajki runjewon serbske napismo wotradza, dokelz je napisacz njemóže, abo hdyz so serbske žada, rjeknje, zo serbski pisacz njemóže. Czohodla i wœch wustojnomu duchoñnomu abo wuczerzej njeidze, zo by sebi je napisacz dał, njerozeminy. — Drugdy wœchak tež nœkotsi hiœhe dale du a takle praja: Serbski cœfitez kózdy njemóže, nemiski pak móže, Nemcow je wjac hacz Serbow. Budze-li napismo nemiske, rozemja je tež Serbia, serbske napismo pak Nemcy njerozemja. Na to wotmowlamy: 1. Za koho dha znamjenja na rowach a napisma su? Nic dha pœchede wœchitkim za pœcheczelow zemrjetoho a za wosadnych? Njeju to wœchity Serbia? 2. Hdze dha tak wjele Nemcow na nasche kerchowñ khodzji? Schto tym pomha, byrnje napismo rozemili: woni toho, kiž tam wotpoœzuje, njeznaia, a znaja-li joho, mieno je — tež hdyz je serbske — znacz, a to dosaha. 3. To placz wosebje serbskim wotrodzeniam t. r. tajkim, kotsuz su do czuby pokukali a podla na swoju domiznu zabyli, a wjac serbski rozemicz njechadzja. Tacy tam na kerchow khodzicz njetrrebaja. Pœchetož woni najskerje wjele pobožnych Woticze=našchow tam spewacz njebudzja. 4. Hacz runjewon kózdy hantwarzki abo „rejzndy“, kiž traſch so na kerchow zabludzi, naſche napisma rozemni, je drje tola kózdomu wœcho jene. — Myslimy sebi, zo z tutymi slowami wœchelake tajke zamokwjenja tamnych, kotsuz nemiske napisma na rowy Serbow pisaja, za wœsce ežas wotpoœzane a zaſudzene wostamu.

Red.

staroſežu wobkledźbował. Je wěrno, morenowu róże ſamo na ſebi na rowje ničo wjac hajn, tola kaſki rjany napohlad, hdvž je kérchow, kaž rjana zahroda połny zeleniny a kwěta! Po taſkim ſnadž wcziipnym wozcam k radoſeži dyrbja ſo róže na row ſadzeč, zo njetrjebale traſch, pſchiidžesčli na kérchow, mjez hołymi rowami bjez woskewenjenja wołolo bkludžic? To drje njeby runje njeſpodobny, ale tola jara ſnadny zamysł był; njeje paſ preni a najwažniſchi. Róza na rowje, kotraž z młodym naſečom ſtajnje z nowa k žiwjenju ſtawa a keſeje, je rjany wobraz naſečeje wěry a nadžije, zo tež něhdý ſprochnjene czeška z rowa ſtanu k wěcznomu pſchekraſnjenju. „Wem, zo je moj wumožniſ ſiwy, a zo na ſudnym dnju ze zemje ſtanu.“ To je nadobny wuznam ſuadnieje kwětki a placzi, kaž nutru paczér; pſchetož ſwoju wěru a nadžiju zjawnje wuznawacż, njeje to Bohu najſpodobniſchi paczér? Hdvž je syn abo džówka doma pſchi džèle, hdvž nima khwile tu na kérchowje za njeboh nana abo macz ſpěwacż, wuznawa tu kwětka wodnjo a w nočy jej nadžiju na zbožne zaſowidženie, wospijetuje taſ rjec ſtajnje pobožny paczér, kotryž ſtaj ſpěwaloj, hdvž ſtaj kwětki na row ſadzałoj. Bjez džiwa tohodla, zo naſ napohlad zelenoho keſejacoho rowa taſ jara zwjescela; dokelž tu widžimy, zo zemirjeti njeje cyle wopuſtečeny, zo ſo nic jeno ruka, róże na row ſadzejo, za njoho ſtara, ale tež ſwerna wutroba horce proſtwy za joho wěcznu zbožnoſež Bohu wopriuje.* Pusty row z hołym dornom paſ naſrudzi, dokelž budzi we naſ tylchini myſlīciku: „ſnadž je wbohi zemirjeti runje taſ zabvty, kaž joho row.“

Tohodla ſadzejmy na rowy ſwojich bratrow a ſotrow róże a kwětki, zo bychmy wuznawali pſched cyklym ſwětom ſwoju wěru a nadžiju; ſadzejmy, zo njeby ſebi ničto traſch z dobrym prawom trjebal myſlīc, taſ mało a njerady na wotemirjetych ſpominamy; ſpěwajmy paſ tež hevak za nich, dokelž ſu toho zawěſcze hołni, a ſebi ſami wjac pomhac̄ njemóża; ſpěwajmy, dokelž wjele proſtrow je trjeba, předy hacž dufcha pſched ſprawnym ſudom Božim ſprawna wobſteji!

—ch.

* Poſledniſche, pobožna modlitwa za wotemirjetoho, je a wostanje najwažniſche. Starí a nowi pohanajo tež wjedžachu a wjedža rowy ſwojich pſcheczelow wudebjecz, za wotemirjetych paſ ſo modlicz njeſwiedža. Tohodla wjech ſo tola nad wupjichemjom rowow, kotrež je ſamo na ſebi taſ rjane a dobre, a kotrež tež ludžo dale a bóle wobſtaracż pocžinaja, njezabudže na nutru modlitwu za wotemirjetych!

Žałostne njezbožo

je ſo na železnicu mjez Freiburgom a Kolmarom we Badenskej ſtaſo. Njedželu, 3. septembra, veču we Freiburgu z dwemaj „zwjescelenſkimaj eja-homaj“ njedželscy hoſežo z Kolmara a Basela. Kolmarski čyah wopuſteči Freiburg 10 minutow po 8 hodž. Wjesceli jędzie wołolo 1200 ludži z dworniſcheža, ze „ſlawu“ na Freiburg wopuſteča město — a za 10 minutow je wjac hacž 60 z nich morwych a hiſčez wjetſha licžba ranjenych! Pola ſtacije Hugſtetten (prěnjeje wot Freiburga) ſkočzi parowóz (lokomotiva) z kolijow a potorhny wozj za ſobu. Zatraschny prafkot a wrjefkot a hnydom na to njeſuprajite žałosćenjo a ſtykne woſanjo ſežehowaſche. Dokelž čyah žałostne ſpěchňje jędžesčhe, hdvž čehſche wjedniſ zapoždženjo 10 minutow naſhwatač, běſche tež ſpratiſenjo wozow na ſo a do ſo čim ſylniſche. Parowóz a 18 wozow,

z džela cžíseže rozbite, z džela jedyn na druhim, wšcho to běsche hrózna kopic a w njej morwi abo ranjeni čłowjekojo! Kotsiz su pódla byli a pozdžischo městno njezboža wohladali, njemóža zatraſchnosež napohlada ze ſlowami wuprajicž: městno njezboža běsche kaž bitwischéžo, běsche z krewju a roztorhanymi čłowjecžimi ſtawami pschifryte. Parowóz a wjac wožow běchu ſo hacž do 2 kohežow hľuboko do tonidla pódla železnicy zarylo, z wagonow běsche na ſpodiwne wachnjo 6 w kolijach ſtejo woftalo. Kunje hdvž ſo njezbožo ſta, běsche cžezke hrimanjo: blyſk a njen jedro hrózbu ſtrachneje nocy híſhceže po- wjetſchishtaj. Vörzy pocžachu we wsh Hugſtetten po pomoc zwonicež, ze wſchech ſtronow khwatachu na pomoc, zo býchu njezbožownych ranjenych a morwych z rozpadankow wucžahowali a tak zdžerželi a ſmicerži wutorhnyli, ſchtož ſo híſhceže hodžesche. Njezwuprajite dalsche njezbožo wotwobrocži ſedžbuoſč ſenožho zaſtonnika, zo druhomu cžaheti, kiz běsche po teſſamej koliji z Freiburga hížo wotjel, napschečežo bězefche a z ſiwanjom z latarnju jón ſo zaſtaču vohnu. Myſlacz ſebi njezměny, kaſke hubjeniſtvo hakle by ſo pschihotomoſlo, hdvž by nowy cžah do thchle rozpadankow o zatkočených ludži z mocu zajel. Nowiſche pojemceže praia, zo je njezbožo híſhceže wjetſche, hacž běchu ſo z přenjoho bojeli; z rozpadankow híſhceže pschec nowe cžela cžahaja. Licžba morwych je pječa hížo 100 pschetrocžila! Cžela maja najbóle rjap, nop abo rjebla zlemjene. Z cyka je na 500 woſobow mjenje a bóle cžezky wobſchloženych. Spominiež híſhceže ſo tudy móže, ſchtož ſu hížo huſežiſcho piſali a ſchtož je ſo tež w tymle padže hako ſpomožne wopokazało: zo maja ſo pschi hrožachym abo naſtaſwachym njezbožu na železnich, k psch. hdvž lokomotiva nužne znamjo da, hnydom nohi na ſawku ſtajicž, dokelž je ſo pschi njezbožach na železnicach wobledživoſlo, zo ſo ludžom najbóle delnje ſtawy zlemja. Tak piſaja, zo ſu pschi tymle nje- zbožu w jenym koupeju wſchitcy tole ſejmili a žadyn z nich wobſchloženych njebu, hacž runiž bu tež jich wóz rozežathy. — Rakuwinu tele zatraſchnie nje- zbožo ma, njeje híſhceže doſež jaſne. Zo je to mořky cžas zaviml, kiz je zemju zmjehežil, tak zo je ſo naſhypk abo brjoh, po kotrymž železnica dže, na jenej ſtronje dawacž pocžal, někotři praia, družy pak přeja prajich, zo tam žadyn naſhypk njeje. Cži měnja, kaž ſo zda, z wjetſhím prawom, zo je wina byla pschewulka ſpěſhnoſč, z kotrejž cžah ježesche. Běſche parowóz zapſcheh- njeny, kiz je hewaſ za cžezke cžahi, z kotrymž ſo twory woža, nic pak za ſpěſhne; joho koleska njemóžachu dobežecž, hdvž ſežehovace wožy do parowozu cžíſhcežachu, tak zo tutón z jeneje ſtronu do druhéje ſetajo do ſchenow tložesche a ſtoučniſe wulečza. — Zo ſo tele njezbožo runje zwjeſeleníſkomu cžaheti dónidže, to nam dalsche myſlaczki wubudža, mjenujcy hacž to njeje porſt boži tudy? Hížo wjac taſkich pschifladow je bylo, zo ſu runje njezdelske cžahi, kiz wjesela dla něhdže jědžechu, do njezboža pschijichle, tak w ſwojim cžasu pola Heidelberga; tež zwjeſeleniſke lódže na Hudſonje, na Themly a dr. Njebežchu tež we wiñskim džiwiadle loni na Njezwoblaſowanohu Podjecža ſwj. Marije, hdžez wjele ſtow ludži wo žiwijenjo pschijidže, jenož wjesela dla? Boh wě, tak wjele je jich jow a tam ſwojej krutej winowatoſeži, na ſwiatym dnju Božu miſchu a předowanjo wopytacž, doſež cžimilo. Njezbožownych, to ſo rozemí, z cykej wutrobu wobžarujiemy, ale ſpominajo na wucžbu naſcheje ſwj. wěry (pytaj ju w katechismu!), zo ſo ſwiaty džen tež wonječeſeži z njemdrym wjeſelom, kotrež ſtnejezowý džen do dnja hřeſchnoho zradowanja a zjawnoho po- hóřſchka pschewobrocža, dyrbimy my, kotsiz wo taſkich podawlach z hrózbu ſly- ſhimi, z toho wucžbu wzacž: Je dobre druhdy wopomnicž ſlowo Bože: „Woni

wonjeczeńczechu moje ſabaty; tohoſla prajach: Swój hněw na nich wulinu a jich zahubju." Wſchudžom pak placži ſłowo:

Nicžo njeſtanje ſo podarmo,
Wſchitko wukhodža wot Wjerschnoho.

3 Lužich a Sakskeje.

Z Budyschina. Na tudomnym katholſkim wuczeřſkim seminaru wot poſložichu pónidželu a wutoru tohole thđenja pječzo mlobži wuczeřjo kħwalobnje ſwoje pruhowanjo wólbokħmanoſče. Bechu to ff.: Pawoł Bergmann, ſchulſki vifar na hlownej ſchuli w Drežđanach, Józef Grohmann, wuczeř w Anna-bergu, Petr Hila, wuczeř w Kħrošćicach, Józef Kurze, wuczeř w Ģitarwe a Ferdinand Schönſelder, wuczeř w Miechnej.

— Schtwórk po poſdnu 3/4 hodž. jéđeſche Ž. M. kejžor Wylem pſchez Budyschin z extracžahom ze Čhorjelca do Drežđan, zo by wulkim manövram wokolo Miechna pſchitomny był. Dworniſhcžo, hdžej extracžah zaſtał njeje, běſche z kwetkami a pletwami wupyschene a w měſeče bu ze wſchemi zwonami zwonjene. W Drežđanach, hdžej chce kejžor thđenj doſko pſchewacž, ſu za joho powitanjo wulkotne pſchihoth cžinjene.

Z Lubija. Tudy budže njedželu 24. t. m. wulki ſerbſki ſpěwanski ſwjeđenje we Wettinſkim hotelu. Prawje by bylo, hdž bychu tež katholſcy Serbja tam derje zaſtupjeni byli!

Z Marijneje Hwězdy. Na 6. t. m. poſwjeczi k. biskop w tudomnej cyrkwi tſi nowe zwony, w hromadže 12 centnari wažace a we Wjelkowje late. Knjez biskop w 7 hodž. wot zhromadženych duchownych (wyſche klóſchtrſkich běſchtaj tu z Budyschina k. kantor Scholta a farar Hórnik) do cyrkwie do wjedženj mějeſche naprjedy mjelečazu Božu mſchu z affiſtencu. Do ſwjeczeñia rozožli na to hnadny knjez w dlejszej rēčzi zhromadženomu ludej wobrjadu ſwjeczeñia zwonow, a jich powołanjo a ſlužbu. Šwjeczeñio ſta ſo po romſkim pontifikalu. Na to buchu zwony hnydom do wěže ſczahane, konventska Boža mſcha wobzaunku ſwiatocžnoſč. Po poſdnu bu přeni krócz z nowymi zwonami zwonjene, zynk je miſk a cuni. — Pſchispolnič hifcheze möžemy, zo ſu ſtaré zwony we wjacorym nastupanju zajimave. Najwjetschi a najmjeñſki ſtaſ, kaž naſjedzieži měnja, ze 14. lětſtoſka z jara zaſtarſkimi napismami; ſriedžanſti pak běſche wot znatoho čaſnikarja a zwonoliſjeria njeboh Kieſluk a Kħrošćic.

Z Marijnoho Dola. Pónidželu ſčinichu tudy tſi knježin, dotalne novich, ſwoj ſwiatocžny profež: k. Lucija Kindermannec z Georgswaldu, k. Martha Fünftückec z Drežđan (rođena w Mohilewie w Rusowſkej) a k. Ludmila Dittrichec z Blumberga.

H.

Z Kukowa. Podla dweju we „Katholſkim Póſle“ woſjewjeneju złoteju kwaſow, běſche hifcheze tſeči mandželski jubilej we Kħrošćanskej wosadže, ſchtož tudy tak požđe dopiſuju, dokelž ſo z druheje ſtrony maleje rozprawu — kaž netko widžu podarmo — nadžijach. Džen 5. junija ſwjeđeſche wumjenkar Miklawſch Wagner (Wojnař) z Kukowa ze ſwojej mandželskej khatu ſwoj 50lětny wopomnjeniſki džen mandželſtwa a to we towarzſtwje swoich 8 synow a jeneje džowki a sydom wnukow. Hdž běſchtaj jubilaraj dopoſdniſche bože ſlužby ze wſhem ſhoſzem w klóſchtrſkej cyrkwi wopýhalo, mějeſche ſo we Wojnarec domje pſchikuſhna hoſćina. — Boh luby knjez zdžerž cžęſczenjeju jubilarow hifcheze doſke ſtroneju a czerſtweju k wjefelu jeju džeeži a powołaj jeju nehdj k węcznomu, njebeſtomu kwaſej: to pſcheze dopiſowat.

—1.

Z Njebjelcic. Nic hako chył do swęta trubiecz szczekowacu rozprawu wojskowym, ale, schtoż je prawe, dyrbi byż, a dżakownoscz swojego mesta namakacż. Ze-li so we „Kath. P.“ z drugich wosadow dopisowało, schto je so we Božich domach za czeſcž Božu cziniło, njeſmym we tutym powszczitkomnym wubehowanju wo porjenſchenjo a wudebjenjo swojeje farſkeje cyrkwię poſledni wostali. — Króna mjez darami, kotrež su so we běhu njedawnoho časa Bohu pſchinjeſle, je rjanty czeſki kheluch z pſchyluschnej patenu z ryžy ſlěbra a derje požočených. Mějeno dariczerja thowa napis: „M. Dž. swj. Měrcinej w Njebjelcicach“ pozdžiſhim ſplasham. Dělo na kheluchu je we gothicum ſtlu we tworni J. Hoepnnera & Comp. we Wrótslawie za 250 mk. wuwiedzene, kaž tež druhe, dale ſpomijomne wěcy. — Mějachimy we naſchej cyrkwi kſchizowym pucz̄, kotrež bě hewat pěknije dželany, jenož wot muža, tif běſche jón bôle po swojej hlowje a dobrym zdaczu zefatał, hacž zo by na porjad jednotliwych ſtacijow fedžbował. Tak naſta ludzom, hdź chchchu po kſchizowym pucz̄u hicž, wulſe molenjo, dokelž ſwjeczata něſhto cyle druhe woznamjenjachu, hakož jum kniha k rozpoznanju dawasche, kotrež w ruch mějachu. Baſtužba, zo je tutón konfufion pſchi tak wažnej pobožnoſci zbhěhnjeny, ſluſha dwemaj czeſcžehódnymaj holcomaj, kotrež pola Benzigera w Einsiedelu nowe ſtacie za nimale 400 mk. ſkazaschtej. Nowe ſwjeczata, wot ſcheroſkich požočených tramow wobdate, su woprawdze pſcha naſchoho rjanoho domu božoho. Služowny wotrocžk wobſtara město dotalnych němſkich, nowe ſerbſke taſliczki k jednotliwym ſtacijam a waži na to 21 mk. — Schtyrjo hospodarjo dachu Bože ſpecz̄o ponowicž (za 75 mk.); su ſebi z tym wulku czeſež zapołożili, hdź je so ponowjenjo tak rjenje radžilo, zo kózdy měni, ſwjecz̄o, kotrež widži, je žive. — Druzy schtyrjo hospodarjo woprowadzu 90 mk. na to, zo by so wobſtarjena wěcza na lampa pſchylodni poſlěborniła a požočzila, a nowishe pſchipravý k ſtajniſhomu ſwěčenju wobſtarala. Wokolo ponowjenje lampy plecze so napis: „Sym hako Swětło do swęta přiſoł, zo žadyn, kiž do mnje wěri, we cěmnoſcach njekhodži. Sc. swj. Jana XII. 46.“ We tutej nowej drascze a ſchtaſtnoſci woznamjenja lampa, swoje lubozne čerwjenie ſwěſte pruhi vo cyrkwi rožtřerjo, Khrystusa, toho Knjeza. — Wſcho dotal ſpomijene pſchetrjehi na krasnoſci 6 nowych poſlěborniennych a požočenych ſwěčnikow — dar wſchěch wosadnych za wulſi wołtar. Napisy na jednotliwych praſa nam mjenia dawaczerjow: 1) „Hospodarjo njebjekomu Hospodarzej“; 2) „Knjezaj Duchej swj. Tróſtarzej“;* 3) Knježny Knježnje Knježnow; 4) Młodžencowje Knježniskomu Nawoženi; 5) M. Ž.-K. swj. Bosćiej; 6) H., rodž. Wr.: swj. Měrcinej.** Za doſpołne pſchedželano tutych ſwěčnikow, kotrež na ramienjach pſchecy tjoſch jandželów wotpocžuja, poſtupio, wot $1\frac{1}{2}$ — 2 kohcji wyſkoſeże ſo požběhnu, je ſo 270 mk. nawdało. — Wyſche toho su wosadne hoſcy wołtarje z rjanymi ſicžemi wupyschile (na wulſim 4 z róžow po 12 mk., na ſwj. Marijnym 2

* Šwěčnič na wołtarju je znamjo najſwi. Trojich: tsi nôžki, kotrež ſo do jenohho czeſla zjenocža, poſazuja na potajnoſež, zo je Boh tſoji we woſobach, po býežu pak jedyn.

** Šwěčníki ſu, kaž ſo ze staroho napisu žhuda (G. v. Š.), wot hrabje ſardinala Herzana nad Strahwaldem, ſterje haflo nie (1740—43 nowotwarzenej) njebjelcan cyrkwi darjene a we romanſkim ſtlu wot wiftojnoho miſčtra z mjeđe wubželane; złotuf Hoepnner je na jandželów zefatil a wo ſtop pwyſchil, we kotrež nowej ſchtaſtnoſci rēčza: My něme ſwěčníki, ſwědecy a znamjenja najſwi. Trojich, džafujemy ſo wosadnym za krasnu drastu, z kotrejž ſu nas wobdali.

z jerochinow po 15 mѣ); tute su pola C. A. Richtera we Scherachowje dželane a može so tutu firma serbskim cyrkwiem za kupertowanjo kwětkow a róžow jenož poruczeč. — Wschelake druhe węch, kaž dwoje zwonczki za wołtarje (25 mѣ), a mjenische nadobh za Boži dom dale do drobnoho niewopomnju. — Tute dary liczo, namakam pschez 1200 mѣ., pieniez, kotryž węscze ze wſczej czechęsu so połozacę smie, wopominamyli, zo tola wosada njeje wulka, zo su dary bjez dalschoho proschenja samowolne pschinjesene a zo so pôdla na hłowny namjet, hr omadženjo k nowomu wulkomu wołtarjej, tež we tutym lečeze zabylo njeje. Boh luby kniež chył smilne na tute widżomne dary z naszych rukow pohladacę, jako wuznaczo nascheje dospołneje wotwirońscze wot Joho Młajestoscze, jako znamjo dżakownoscze za spożczenie czaśne żohnowanjo a nasche mutroby k sebi sczahmę, k czomuž swětko z lampy a swęcznikow na wołtarju, za sapachym plomienjom k njebju pokazujo, nas tak zdobnie napomina. — s.

Pschiispomnjenjo redakcije. Wjeslimy so, widżo, fakt je so pschi ponowjenju cyrkwinisch nadobow na serbsku ręcz we zaręzanych napisach kedžbu mělo: njech tute pozdžischiem czaſam za to swędeža, zo ma nascha maczerna ręcz we Božich domach połne prawo sebi zakhowacę, a zo z naszych Božich domow a kerchowow so napisy, kotrež džesathy nieroziemi, zas minu, hdjy jeno so czi za tym postaraja, kotsiž maja k tomu prawo.

Z Drezđan. Na město dotalninho direktora hłowneje schule, knieza Antona Buča, kiz chec nětka zas w duszepastystwie skutkowacę, bu za nowoho direktora wuzwoleny kniež Sperling, dotal wuczer na schuli w Nowych Drezđanach.

3 chłoho swęta.

Pruska. Zwada wo měschanych mandželstwach je so z wjetsha zas zlehnyła. Kufu k měrej a wujednanju je wrótsławski biskop skicil, a z tym zas dopołazał, zo katholskej cyrkwii a jeje wiednikam njeje czinicz wo zwadu a njepešezjenoscę z druhowerowychmi, ale wo dopielnjenjo a wuwiedzenjo tamnych załonjow a kaznjow, kotrež je wot swjatoho Ducha wiedzena cyrkej postajila. Winu k wulcej harje běsche wošebe to dało, zo we delegaturje wrótsławskoho biskopa (w Brandenburgskej a Pomorskej) hinasche postajenia wo mandželstwach placząchu, hacż we wrótsławskiej diöcezy. Tam (w delegaturje) běsche hacż dotal měschane mandželstwo, kotrež so psched katholiskim fararjom niewobzamku, po cyrkwiniskim prawje njeplacjive. W cyklej wrótsławskiej diöcezy pak placząchu a placzą kaž pola nas tajke mandželstwa, kotrež so psched katholiskim fararjom niewobzamku, jeśli jim herwak żadny rozwijazowach zadżewi, n. psch. blizse pschezelstwo abo swałowstwo napscheżo njeſteji, hacż runiž su zakazane. Tule dowolnoſęž bamža Klimanta XIII. možesche wrótsławski biskop tež na Brandenburgsku a Pomorsku rozschericę, kaž běsche swjaty stol hido psched lětami to dowolik. Tola njeboh biskop Heinrich bu wot stata „wołsadženy“, a tuž naležnoſęž so zradowacę njemožesche. Netežiſchi biskop Robert je nětka tamnu dowolnoſęž tež delegaturje spožcili a su tež tam nět mandželstwa, kotrež psched katholiskim fararjom so niewiazaja, placjive. Zakazane pak wostanu, a tajey katholikojo, kaž tež pola nas, czežch zhręſcha, kotsiž so druhdże wero-wacę dadža, hacż wot katholiskoho fararja. Zo sebi katholiska cyrkej pschi měschanych mandželstwach dwoje slubienjo žada: 1) zo so wſcijte džeczi, kotrež z měschanoho mandželstwa wündu, we katholskej wérje woczahnu

a 2) zo po katolickim werojanju so hiszpe druhe wot' njekatolickoho duchowneho niezada — to jei nicto nemoze za zlo miecz. Podobne postajenia su mnoge njekatolickie wyischnoscze tez widawaale.

— W Pruskej budze snadz za 4 njezdzele nowe wolsby za krajny sejm, a so k tomu wschitke stronu poczinala hotowacze.

— W nastupaniu „statnych fararjow“ budze wrotslawski biskop drje z kniezom. Stat jich njebudze moci a chydz dleje dzierzecz, shchoz tez liberalne nowiny pschipoznawaja. Hizo je preni, statny farar R. Kenty w Boronowje so swojomu biskopej podcziynyl a to zjawnie k wjedzenju dał.

Nemska. We Frankfurcie nad Majnom je tu khwilu hlowna zhroma-
dzizna nemskich katolikow. Reczachu tam Windthorst, z Franfentstein,
z Schorlemer Alst, Reichensperger, dr. Lieber a druzy slawni recznikojo z centra.
Ponizene placzizny na zeleznicach so wopytarjam zhromadzizny njezu zwolile.
Zhromadzina je na telegrafiskim puczu swj. Wotca a kejzora Wysema postrowila.

Z Bajerskej pisala, zo so w Mnichowje adresa abo prystwa na krala
pschipotuje, w kotrejz ma so pokornje profycz, zo chydz swoje zakhowane zivjenje
(najbole we hrodze Hohenschwangau hloboto we horach) wopuszczecz a k naj-
mienischomu na swjedzienistich dnach so swojemu ludej pokazacze.

We Francoskej so hizo straschnije mróczni, a Boh wé, hacz budze dolho
wjac tracz, zo njezwjedro wudyri. W Parizu su skoro kózdy dzen zhromadzizny,
w kotrejz so bohahajace recze a surowe hrojenja pscheczino wobsedzeriam a
bohatym wustorkuja. Bojazne je, hdyz slyschimy, zo so mlodzenczojo zjenoczuja,
kotrymz czescze niczo wjac swjate njeze. We wschelakich krajinach su dzelaczerjo
zastali dzelacze, pscheczehaja duchownych a rozbijaja abo roztieleja kschiže a
kapaski. Su to prenje storki so pschipolizowacoho woschitkownego zbehania,
kotrejz drje najprjedy pscheczino cyrkwiem, potom pak pscheczino hrodam
bohatych pónidze.

Egiptowska. Wojna mjez Zendzelczanami a Arabijom skoro niczo dale
spêchowana njeje. General Wolseley je wo wulkim dobycu pisał — tola
z wulkej horu je mala mysl wubiezała. Arabi je sylny kaž prjedy. Zendzelce
wojsko pak je na wsche waschnjo slabjene; w kraju niczo njenandu a na kózach
cyku cyrobu pscheczowacze, je jara wobezejne. Samu wodu k piczu jim
Egiptowcy kaža. Budze drje hiszpe dolho tracz, prjedy hacz so tam nje-
mér zbehnje. — Najnowsze telegramy wzjora wozjewicu, zo je Arabi wot
Zendzelczanow w nowej bitwie cyle zbiti.

W Aziji je cholera na wjaczych mestnach poczala zakhadzecz; tez
w Egiptowskej su pječza někotre padu byle.

Wschelczizny.

* Pscheczino suchomu bolenju pomha, hdyz sebi bolescziwym stav
z horej wodu, w kotrejz sy neple warik, paris, a to runje prjedy hacz do
loza dzesek. Razajtra budze tez hizo sylna bolescz pak cyle zbehniena pak
wolozena.

* Sudnik: „Mots, je to werno, schtož sy prajil, zo je twoj susod,
Witska, njeleńzomny slépc a jebak?“

Mots: „Werno drje je, ale prajil to njejjym.“

* Wina, kiz placzi. Student kurjo pschipiudze k swojemu towarzszej
Barich, zo by joho na wuleť sobu wzal. Ton pak sedzi doma, zrudobu tokezo.

„Schto“, zavoła Kurjo, „čheſch dha ty džens pschi tať rjanym wjedrje doma woſtacj?“ — Haj, woſmołwi Bańska, moje pjenjeſy ſu wuſchle, tuž dyrbju ja doma woſtacj.

Naležnosć našoſto towařſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 302. Jakub Kral z Nowoslic, 303. 304. Pětr Delenčka a Michał Wincař z Pěškec, 305. ſtudent Michał Jawork z Krupki, 306. Mikławš Čemjera z Čemjeric, 307. Jurij Lusčanski, praeses serbskoho seminaru w Prazy, 308. Pětr Kubica z Koslowa, 309. M. Bartowa (Bažantowa) ze S. Pazlic.

Dobrowolny dar: k. praeses Lusčanski z Prahi 1 m. 50 p.

Za cyrkowej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtaj 53,805 m. 25 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: F. B. za dobrý příklad druhí dar 25 m., Alfons Porák, wobſedzeř fabriki w Hajnicach 30 m., derjezmyslony njekatholik z budyškeje wosady 1 m., jedyn hospodař z budyškeje wosady jako džak za domkhowane žně 20 m., M. K. z Časec 15 m., J. M. z Ba. 1 m., M. J. z B. 3 m., budyski procesion do Różanta (ducy domoj při nastawacej cyrkwi w Baćonju składowane) 36 m.

Hromadze: 53,936 m. 25 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8166 m. — p. — Dale je woprował: N. z ralbičanskeje wosady 1 m. 50 p.

Hromadze: 8167 m. 50 p.

Stare pjenjeſy za zwony Bacjonskeje cyrkwie ſu ſo we redakcji „R. P.“ wotedaſe: wot thſcherja Miklawſcha Krala z Chróſcic a pscheſ njojo po njeboh Jakubu Schajbje z Lejna 1 wóſom, 1 ſchtyri ſleborne a nědho chna, dale wot knj. kapl. Kubascha z Njebjelcic.

Wozjewjenjo.

Na swj. Mateja, 21. sept., pónđe proceſion z Budyschina do Filipovſtorfa; wotkhođ z wulſkeje cyrkwie po ſemſhach $\frac{1}{2}$ 10 hodž. +

Wozjewjenjo.

Pohladajo na zrudne wobſtejnoscze, kotrež ſu we Kulowje ze ſmjeru knj. kaplana Lipicža naſtale, wozjewjam z tutym: zo chyli čeſczeni bratſia a ſotry arcbratrſta najſw. rózarija we tutym leče ſaz t swj. ſpovjedzi, tať tež t swj. woprawjenju we ſwojich farſkih cyrkwiach hicž a to na měnjenjo bratrſta. To placzi za ſemiuſhny, taž wotpuſt po morwych hacž na dalshe wozjewjenjo a zarjadowanjo. Proſhu ežitarjom „Kath. P.“, zo znathym a wiesnym wo tutym praja, zo by ſo pucž do Kulowa trjeboj po darmo njecžini, a zo čas, kotrež ſo heval na spomožne hicžo do bratrſteje cyrkwie nafožuje, we farſkih cyrkwiach pſchebywajo pſchež ſpěwanjo ſchizowoho pucža wotpuſki ſebi na druhe waſhnijo do budu. — Gedle po wotmrjetych ſobuſtawach bratrſta a wotkaſanja po nich njech ſo pſchezelne blízſhomu knj. duchownomu ſobuſtaranju do Kulowa pſchepodadža, zo mohlo ſo tu za nich wotproſhovacj.

W Kulowje, 12. sept. 1882. Farar Fr. Schneider, duch. radžicjer.

Katholicki pořad



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Sluđowy časopis.

Wudawany wot towarzſwa ſs. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cisko 19.

7. oktobra 1882.

Lětnik 20.

Encyklika swj. Wótcia wo swj. Francisku z Assisi a joho scežim rjedje.

Lěta 26. septembra běsche 700 lét, zo bu w italskim městacežku Assisi muž narodženy, kijž mějesche w 12. a 13. lětstotku kaž jasna hvězda po cyhym ſwěcje blyſtečicž, katholicku cyrkji, kijž tehdom khablačhe, podpjeracž a cyke čłowěſtvo wobnowicž. Běsche to ſwjaty Franciskus, syn bohatoho pscheſtupeca w Assisi. Z wosebitoho dopuschezenja Božohho narodži ſo tónle spoživny ſwjaty runja naſchomu Zbóžniček w hródži, a to dyrbjeſthe znamjo býč ſo, tak budže ſvj. Franciskus swojoho bôiskoho miſtéra we khubobje ſežehowacž. Hako młodženc nejepokaza drje hiſtčeze wosebitu ſwjatoscž, ně poda ſo lohkomu pscheſinatamu živjenju w towarzſtwje druhich wjeſołych towarzſhow. W cęzkej khoroszczi pak mócnischo wot božej hnady woſaný a wot njeje cęhneny, hdyž ſebi naturſka nakhilnoscž zaž za předowáškim wužívanijom žadaſte, wotpoloži wſchu pychu, wſchě zamovenjo, haj wotrjekny ſo wſchoho wobſedzenſta ze ſlowami: „Nětk hakle (dokelž běsche nan ſo joho wotrjekl) m o ž u ſpěvač: „Wótcze naſch, kijž ſy we njebjeſach.“ W teſle ſwojej najwjetſche khubobje hako proſcher živu pocza z tajſej mocu a z tajſum wuſpečhom zacpęćzo wſcheje prázdneje pychi a bohatſtwa tohole ſvěta předowacž, zo bu bórži hako ſwjaty wſchudžom cęſeſený, a zo ſo jomu najlepſchi čłowěkojo z črjódami pschijamkaču, kotsiz chycihu runje kaž wón wſchitko wopuſchežiwschi Bohu we khubobje ſlužicž. Němamý wotpohlađanjo joho cyke živjenjo wopiſacž a ſpokojimy ſo z tym, zo z krótka ſpominimy, tak ſvj. Franciskus ſwojich wucžownitow z wosebitymi prawidłami zwjaza, tak we wſchěch krajach, wosebie w Italskej a Schpaniskej joho rjad ſo rozſcherjeſche, tak zo běsche lědma 50 lét po założenju tohole rjada na 200,000 joho ſobustawow! Najmócnishe předowanjo ſpodživnoho ſwjatoho běsche joho njewuprajita ponížnoſež a khuboba, a hdyž wón tak pokutu předowasche, pschiūdženju cyke krajinę, zo bychu wjeho

wopuszczewski wo pschiwaczo do joho rjadu proshli, kajz so to wosebje w italskim mescze Kanara sta. Dokelz swj. Franciszus to dowolicz nijemozesche, założi w lècze 1221 tak mienowany tseczi rjad, t. r. won postaji prawidlo (regel), kotreż ludzom, kiz do kloschtra stupicz nijemoga, we swecze k poczciwości a kscheeszanskomu bohuspodochnomu zivjenju dopomha. Wózny so tonele tseczi rjad po cykym swecze rozwiesztre; mužscy a žonscy, bohaczy a khudzi, naahladni a proszci, duchowni a nieduchowni, bamžojo, fejzorojo a kralojo do njoho zastupiczu, dwaj konciliacy a mnogu bamžojo jón wobkrucziczu; njesmierne poklady hnadow, privilegijow a wotpuskow, kotreż tomule rjadej so spozeczu, swieczi, kotsiz hido z njoho wurdzechu: wscho to swedczji wo joho wosebności a wulkim wujitku. Hiszczce džensniski dzejń licza so joho sobustawy po tycsach.

Prawidlo abo regel za tutych wopschija z krótka tole: Sobustawy noscha wulki skapulir z brunoho abo czornoho platu a powiaz, modla so wschednje něktore postajene pobožnoscze (cyrkwiński brevir abo marjanske hodziny [hory] abo węstiu liezbu Wótcze-naschow), poszcia so wysche postajenego cyrkwińskego posta we węstych dnach a czasach. Wysche toho praji prawidlo: Je-li mózno, sklych wschednje božu mschu, dostawaj husečziszczo swj. sakramenty, pscheptyj wschednje swoje swēdomio, pytaj jednoroscę a pokornoscę we drascze; skutkuj kscheeszansku luboscę, pas so swētnych wieselow, strasznych zhromadzignow a skoržbow, wotwobrocz swoju wutrobu wot swētnych kubków, wrócz cuze kubko, skutkuj pomérnoscę a zapréczo jazyka, wothladaj khorych a spominaj na wotemrjetych a t. d. — Kiel wulki swobodu tele prawidlo kózdomu skiczi, wiđimy z ważnego psichspomnienia, zo prawidlo abo regula pod hréchem niewaja a zo je pschedstejcerjam rjada dowolene we najwjaçej tychle postajenjow dispenſtrowacę abo woložicę, hdyż je dosahaca wina.

Wo tymle tseczim rjedże ręczni swiaty Wótc we swojim najnowszim wokolnym liezze. Podzaworski na to, kiel je Bóh we wosebje strasznych a za cyrkej struchlych czasach wosebitich muži powołał, kotsiz su chlej cyrkwi a cyłomu człowiestwu z najwjetshim wujitkom byli, wopowieduje wulke zaſlužby a spodźiwne wuspêchi swjatoho Franciszka wo wobnowienjo tehdomych zrudnych a cyłe spowróczanych czasow. Słowa Leona XIII. wotamnych czasach maja so takie: „Tamny czas ze swojej njesmiernej mocu we dobrym a złym je znany dość. Zjawne poczintki bęchu ze samopaschnoczą jara czerpili a niczo njebešce tehdyn nuznisze hacż kscheeszanskofo ducha zaś wobnowicę Mnogu honjachu a hłodzachu za cęsczem i a bohatsztwami, abo pschezinich swoje živjenjo we prózdności a wujivanju. Neschto mało jich bęsze, kotsiz skoro wscho zamázachu; jich moc bęsze so skoro hacż na podcziszczenjo khudocho a zaczepcetohu ludu pschezbęnyka. A dokelz luboscę pschech bóle woliwotwasche, zaſtupiczu z tym wschelake khoresze człowiestwoho towarzystwa: zwisze, njeoppszeczo, hida; człowiekojo bęchu tak rozscheżepieni a rozkorjeni, zo z najsnadnisczych winow susodne kraje sebi wójnu pschipowiedziczu a też meschczenjo pscheczivo meschczeniam nječłowiescy zaſkadzachu.”

Njeje nam, hakož by swj. Wótc nasche czasy wopisował?

Do tychle zrudnych czasow zaſtupi swj. Franciszus ze swojej duchownej mocu. Stawiznhy swedczja wo tym, skhoto je won dokonjal, a sredk k tomu bęchu joho rjady a wosebje też tseczi rjad, kiz bu tak daloko a scheroko znaty a witany. Hdyż su wobstejnoscze naschich czasow podobne kaž tehdom, budże też sredk pscheczivo tak mnogim duchownym khoreszam, kiz je so

tehdom tak mócný wopolazał, hiszczęze dżensnisczy dżenj podobnje skutkowacż. Psihetoż hdżż jednoróscż a pokornoścż, kschesčanska luboścż, pomérnoścż a sebje- zapréczo so zas powiślownie rozschrerjecż poczynie, hdżż so swétne wjesela, skóržby a nahramnoścż dale a bóle wotstronja, hdżż so cuże kubko wróciż a pödla społojnoścż kudson a dobrocziwoścż bohatym w duchu kschesčanskieje lu- boścje zas zalubi, hdżż so też khorym a bëdnym kschesčanska staroścż pschi- wobrocżi: potom pschewanu stajne skóržby a pschewry, potom samo wot so zańdżę njerozomne żadanjo socialdemokratow a druhich njespokojencow. Tsecżi rjad pak wsczo to runje pschihotuje a wuskuje, wón by powiślownie rozschrerjeny a swérnie wobledżbowany woblico zemje wobnowił a zas porjadne wobstejenja pschihotował: a to je wina, zo swiaty Wótc runje tónle rjad tak wuzbehuje a porucża. Każ njeboh bamż Pius IX. je też Leo XIII. hijo dawno do swojego wuzwolenja hako bamż był so bustaw tsecżo ho rjadu. Dokelż wón wulki wuzitk tohole rjada tak derje znaje, pscheye sebi z wutrobu, zo by so też mierz kschesčanskim ludom dale a bóle rozschrerjal. „Z tycze winow”, su słowa swj. Wótc, „nutrnie pschejemy, zo by kóždy, tak wjèle hacż może, swj. Franciszka szézhowacż so prócował. Każ smy toho dla prjedy stajnie za tsecżi rjad swj. Franciszka woſebje so starali, tak napominamy nětko, hdżż smy z Bożeje najwjetšcheje miłosćze k wobstaranju bamžowstwa po- wołani, pschi tutej witanej pschileżnoścji kschesčanow, zo k tomule swiatomu wójsku Jezusa Chrystusa pschistupicż so stajecż nochyli. Hijo namakaja so mierz wobemaj splahomaj mnozy, kotsiąt hdżż z wjeſołej wutrobitoſcę po puczach serafisskoho wótcia khodža. Tich prócowanjo kħwalimy a pschipóznamy jara, tola pschejemy, dostojni bratja (biskopja), zo by tesame z waſchim poħnuwanjom hiszczęze so powijski a rozschrerilo. — Woſebje pak pokazujemy na to, zo dyrbja czi, kotsiąt su znamjo połutu so wobleksi, pschiklad swojego swiatoho założerja stajnie psched wocżomai zdżerjecż a szézhowacż; biez toho niemóże so wocżakow- wanu wuzitk dosczahnućż. Doho dla prócuječe so, zo by lud tsecżi rjad znacz a wopravdże sebi wažicż narwutnyl.” — Hdżż je swj. Wótc woſebje za Sztaſku hiszczęze tónle rjad porucża, wudżela biskopam, wsciem duchownym a jim do- werjenomu kschesčanskemu ludej swoje japoſchtoſke žohnowanjo (w Romie 17. septembra 1882).

Mólcžkoſcje.

„Zbijeże nam male lischi, kotreż naſchu
winicu zapuicżeja.“ (Wjoli Spew 2, 15.)

Mólcžkoſcje to su, wot kotrejż we wiſchédnym žiwienju naſche zbožo a njezbožo wotwiſuje: bħixmy-li jenož z wulkoſnymi wēcam i ežiniež meli, wjèle lepje by za nas bylo. Ma to pokazuja w spoczątku stojace słowa swj. piſma. Kaž wjèle ežnoscżow pschihotuja tola ežlowieczej wutrobje mólcž- koſcje! Tón rudżi so, zo fuſod něſhto wobſedzi, schtoż wón nima; tamón kleje straschnie, dokelż je so jomu — knefl na kholowach wotorhnyk; tu powala něchtó nadobu po cykym domje, dokelż klobuk namakacż niemóże, kotrež je w zabycziwoſcji schtoż wē hdże wotpołozik; zaſo jedyn chcył ze zrudobu wumrjeeż, wotcuczi-li w noč a sħiħi, zo deſħeċiżk dże: ma traſħ něſhto drjewa, kotrež domoj dowozż njeje, a kotrež jomu nětko zmoknje; zaſy druhi złobi so na wobucżo, dokelż je wuzke a joho ežiħeġi; tutón je njemdry, sapo-li skonco z njebies, joho fuſod zaſy, duje-li zymny wetr: Ȧlej tajse a minohe druhe węchju mólcžke lischi w ežlowieczej wutrobje, kotrež mér a pokornoſcž pod-

ryja a ke knještву dopomjaja strašnomu hněwej, „kotryž tola ženje nječini, sch tož je Bohu spodobne.“

To je wěste, wschē wulke pscheziwnoscze a staroscze, kotrež nas na zemi potrjechja, nječinju nas tak njezbožownych a njeměrných, hako tamne mólezkoſcze, pschez kotrež wschědnie padamij. A zbožni bychmy byli, bychmy-li ſo pschi mólezkoſczech za tajkej ſejerpnosežu prćowali, ſaukuž pschi czejkich domapytanach bjez mörkotanja pořazujemy. Byli n. psch. tón, fiz ſo na wotpadnjenjo ſueſla z laca abo z kholowow tak zapry, jenož poſkoju tuho hněwa pschi w ólbach na politickich njeckmanikow puſchežil, za to ſteju, zo bychmu börzy wschudže, kaž w ſejmickich komorach, tak w ministerstwach mužo byli, kotrymž derjeměčjo ludu na wutrobje leži. Byli tamón, kotryž ſo wschědnie poſt hobiaž cžwiluje, zo ſwojej nožy do wuzkoho wobueža dobudže, jenož poſoju tuteje procy na to nałożowaſ, zo by poccziwý a pobožny cžlowiek byl: kak derje možlo w swěce bjež!

Mólezkoſcze to ſu, w kotrychž Bóh wschědnie naſchu ſejerpnosež a pokornosć pruhuje: i wulki wěcam powoła z rěka hdy někoho. Vóže je, marträfku ſurjercz pschezerpjecz, hakož 10 let poſpochi wot wieže abo druheje khorosćež cžwilowany bjež a pódla ſejerpnym wostacž; lože někotromužkuliž, cyku nóc bjez ſpanja khoroho woſhladačz, hacž krótku khwili ſejerpije cžehšne džeczo ſolebačz, kotrež placiež a wutnycz njecha. Mólezke woboznoſcze ſu za naš najhórsche a male ſpytowanja najſtraſhniſche. Cžlowiek, kotrohož níhdy k tomu njenawabisch, zo ſo cužoho kubla pschimnie, pocznie klecž, hdyž ſo jomu po woli njeradži; podarmo budžesč druhoho k tomu wabicz, zo by wopacźne pjeñejž džekal — pschi w ólbach cedlu pscheziwo pscheziwědčenju ſwojoho swědomia za njehodnoho wotedacz, toho ſo njeſtroži. Mandželski abo mandželska, kotrymajž ſo zecunje, jeli wo mordarſtu ſyſchitaj, nježetaj ze złym pschikladom mordarzej njeſmiernych duſchow dowěrjenych džecži bjež abo z woboznoſcžu jedyn druhoho do časa do rova pschinječž. Baſy druhi njezwazi ſebi, zo by ſhal, to pak ſebi dowoli, zo bližchoho pschi ſupowanju a pschedawanju jeba. Někotryžkuliž je ſprawný, zo podarmo ſpytaſch, z wobthikanjom joho na ſwoju ſtronu zwjeſč: je-li pak w rybach pobyl a ſo joho praschesč, teſko je popadnył — wěrnoſć cži njepraji. Vóže je wopravdže, zo cžlowiek wažne Bože kažnje džerži; w mólezkich pschikaznach pak zaſhmjata ſo cžasto doſež, kaž w zaplecznej ſyči.

Kedžbui dha na te mólezke lischki, kotrež w twojej wutrobje zaſhdejja; zda ſo, hako možle ſchłodý nječinicž, podryja pak a zapuſceža po cžasu cyku winicu.

3. Luzzich a Sakskeje.

Z Budyschina. Njedzelu 17. septembra wjecžor je ſo tudy Žäckelec kublo na hornežerſkej haſy wotpaliło. Domſke bu hacž na dwaj delnej poſthodaj zdžeržane. Dokelž je woheň w brožni wudyril, měnia, zo je ſyre ſito ſo zapariło a plumy (gazzy), kotrež z njoho wutupowacju, ſu ſo ſame zapaliſte.

Z Lubija. Njedzelu 24. septembra bě w ſalu hofczeňza „Wettiner Hof“ wulki ſerbſki ſpěwanſki ſwjedženj. Pod wjedženjom k. kantora Kocora ſpěwaczu ſo 15 rjamic ſpěwov, ſolow, duettow, quartettow a chorow. Špěwarjow a ſpěwarkow bě 80 ze wschelakich ſtronow naſhoho Šerbowsṭwa. Špěwy ſo jara ſpodobaču pschitomnym ſerbſkim a němſkim poſlucharjäm, kotrychž bě ſo pschez 500 zhrromadžilo. Po koncerte běſche zhrromadna wje-

čjer, pschi kotrejž so wschelake šlawy wunjeſechu, a potom bal. Psihi tym spodobasche so woſebje tež serbska reja, tak zo dyrbijſche so woſpijetowac̄. h.

Z Nowoſo Leutensdorfa. Niedželu 17. ſeptembra běſhe w tudomnej cyrkvi iwjate firmowanjo. Hnadny knyez biſkop Franc Verner vſchijedže ſobotu po poſdnju z wožom z Budvſchina, pschewodžanu wot f. kant. Scholth, a bu wot f. administratora Löbmanna, woſadnych a woſebje firmujomnych džecži ſwiatocžne powitanu a do wudebjenohho kraſnoho domu Božoho vjedženy. Tam knyez biſkop zhrromadženej mlodoſeži winu a wažnoſež ſwojoho pschithada rozložiwiſti so na ſeřchow poda, hdjež woſebje psched rowom njeſtawno zemrjetohho fararja ſo pomodli. Swjate firmowanjo bu njeđelu na znate ſwiatocžne waſchnjo 52 woſobam wudželene, a běchu k tomu tež nekotiſi wukrajni duchowni na pomoc pschichli. — Pschisponicž hiſheze možemy, zo woſyrocžena woſada w krótkim nowoho fararja doſtanje.

Z Kamjenca. 3. ſeptembra vjecžor je zlôstnik ſukelnika Münnicha zatſeliſ. Schťož mordarja wyſchnoſeži tak woſnamjeni, zo móže ſo tón wuſležicž a popadnycž, doſtanje wſho hromadže 1000 m. myta.

Z Anſowa. Schťož wuzwoleſenjo na pruski ſejm naſtupa, njechamy tudy žanoho liberalnogho Němca wuzwolič, woſebje ſuy tež pschecžiwo tym, kiz pschecželojo ſerbskoho luda njeju. Najlepje by bylo, hdý bychu naſchi wuzwolerjo ſwoj hlos f. z Löbenſteina nad Lázom dali a tak evangeliſkim Serbam ſobu popomuhali, hdýž je naš katholikow tudy mało. Tak čehchu loni tež ſakſy Serbja činiež, hdýž ſo na ſejm wuzwoleſehe.

Z Drežđan. Zo pschebýwanjo němſkoho fejžora Wylema běſhe město wulkotne pschihoth cžimko. Bučž wot dwórniſhceža hacž do kralovſkoho hrodu běſhe z dotal njevidženej kraſnoſežu wupyscheny. Schtwortk 14. ſeptembra, hdýž fejžor pschijedže, běſhe ſtoro cyke Drežđanske wobydléſtvo a tež wjele ludu z wonka zhrromadženych, zo bychu ſwiatocžny cžah fejžorowu do naſchoho hlownoho města woſladali. K ežecži wylſokoho hoſeža buchu w Drežđanach w 6 dnach pschebýwanja fejžora Wylema wulke a drohotne ſwiedženie zarjadowane, z kotrychž je drje ſwiedžení albertowoho towarzíſtu we wulkej zahrodže ſebi krónu dobył. Manövry cykloho ſakſkoho wójska ſu ſo jara derje poradžite, ſchťož je tež fejžor w pschipismje na ſakſkoho krala z najwjetſeſej khwalbu pschipóznał, kaž je ſo tež za tak wulku cžecž, kiz je ſo jomu w Drežđanach wopokazowała, naležnje džakował. — Młody pryne Biedrich August, 17létňy naſtaratiſi syn pryne Jurja, je wot fejžora najwyslischji pruſki rjad „čornoho hodlerja“ doſtał. Tež 13létňy pryne Jan Jurij hžo pschi manövrač hako młody wýſček ſlužbu ſobu cžinjeſehe.

— F. M. kral Albert a kralowa Karola ſtaj 28. ſeptembra do Wina pschijelj, hdjež buſhtaj wot rafuſkoho fejžora Franca Žózeſa na dwórniſhcežu hacž na najwutrobníſho powitanaj. Kral Albert poda ſo po poſdnju z fejžorom Francem Žózeſom na honítrou, kotraž ſo w połnociſej Schtyrſkej wotdžerži. Kralowa Karola pač poda ſo wophtawſchi Morawiku do Weinberga nad Bodamſkim Žejzorom (Bodenſee), zo by pola wjerechowſkeje hohencollernſteje ſwójby khwili pschebýwała. — Srjeđ oktobra wróćitaj ſo wobaj, zo buſhtaj potom dale w Reheſeldže pschebýwaſoſ.

Z Lipſka. Zas je Bóh po ſwojej njeuſležitej radže mlodoſoho duchownoſoho k ſebi powołał; je to kaplan Žózej Hüſch, kotryž je 23. ſeptembra w ſwojej domiznje nad Rheinom zemrjet. Njebohi bu rodzeny w Hülchrath 19. augusta 1847, bu 1873 měſchinik a běſhe hacž do léta 1876 inspektor na

ryczerškej akademiji w Bedburgu w nadrheinskej Pruskej. 1876 běsche kaplan pschi dwórskej cyrkwi w Drežjanach, 1878 do Pławna pschesadžený bu 1879 druhí kaplan w Lipsku. W zapoczątku septembra bě so do swojeje domizny podal hido khorowaty; tam so bórzy na khore ložo leny, z kotrohož je jeho Bóh tak zahe wotwołał. Lipskowskich katholikovo a rjemieślnich, kotrychž towarzista njebocežiczkí pilnje wopytowasche, wutrobiuje wo njoho żaruja. R. i. p.

3 cyloho swęta.

Němska. Katholska zhromadźizna w Frankfurcie běsche wulkotny dopołaz horyswoho nabožnogo žiwienia. Ze wschodę krajow Němskej a tež z drugich běchu hośczo pschischli. Najklasszki recznich nětežischoho zjawnoho katholikovo žiwienia mějach tam horlime ręce. Tak redaktor Müller z Ameriki, regens Businger z Bazela w Schwajcarskiej, P. Weiß ze Schtyrskiego Hradca, a wosebje z Schorlemer-Alst a Windthorst. We hłownych sadach, tak mjenowanych resolucijach, zhromadżeni katholikovo swoje zmyslenja a pschenja wuprajichu, wosebje zo nětežisze wobstejenja w Romje njemôža wobstać a khmane njeſu naſchoho swjatoho Bóta pſched fſchinدامi zakitacj a jomu wiedzenjo cykle katholiskej cyrkwe w prawej swobodze móžne czinić; dale wobżaruje zhromadźizna, zo zaſtup do duchownsko powołania stajnje wotebiera: wina toho ma so pytacz w zbehnjenju wustawow, kotrež běchu za woczehnjenjo duchownych postajene a we tym, zo dyrbja tež duchowni haſko wojsacy služicž. Dale wobżaruje zhromadźizna z nowa podtlóčzenjo a zbehnjenjo klóſch tyrfiskich rjadów, žada krucisze swjatosczenjo nježdzele, porokuje dotalne waschnjo woczehnjenja a wuczenja wosebje holcza- tow, z kotrymž waschnjom so młodosć z mnogimi wedomosciami piełni, duch a wutroba paſ ſo żanjerodzi, khmali a zaſhorjuje z nowa katholiske nowi- narstwo a porucza k zdżerzenju strojnego burſkoho stawa założenjo burſkich towarzistw.

Pruska. Wschudźom so nětko wo wólbach na pruski sejm ręczi a nowiny maja czinicž doſć, zo kóžda za swoju stronu džela. Z wjercha Bis- marka njemôža prawje mudri bycž, pschetož tón poczina we swojich nowinach zas konserwatywnych „na sczenu tłočicž”, mjenujec tych, kotiž jeho njechadža hacž do poslednjego posluchać. Zo wón toho dla centrum njecha, ale hidži, ſu nowiny husto doſć hido wuprajile. Žada ſebi ſrenju stronu, kotraž by jomu wschudźom a we wschodę k woli była. Katholikovo ſu napominani tam, hdežž konserwatywny kandidat njeſlubi, zo chce za ſkonczenjo „kulturnego wojo- wanja” hłosowacž, swój hłos radscho poſtupniſej dacž, kiz to ſlubi. Tu a tam ſo hiszpe kulturnye wojuje, zo duchownego ſadza, dokelž božu mſchu džerži abo khoroho doma wobſtara.

Awstrija. Tudy ſu w zańdżenych tydženjach ſurowe powodženja měli, wosebje w Tirolskej, Schtyrskiej a Korutanskiej a t. d. Njeſmerna ſchłoda je ſo z tym nacžinila, dokelž buchu cylym krajinam žně rubjene abo ſkażene, pola za wjele lét ſkoncowane, cyłe wſy potorhane; tež ſu tu a tam ludžo w żołmach swoju ſmierz namakali. Po cylym lejzorſtwje ſo za njebožownych hromadži, kaž je tež lejzor Franc Žózef ſam hnydom 100,000 ſchēnakow daril. Darniwoſć tutoho wjercha je znata a ſu wulicžili, zo je wón za poslednje 6 abo 7 lét na 8 milionow ſchēnakow za wſchelake nužy a potrjebnoſće daril

— a to su jenož dary, kotrež buchu zjawnje znate, tak wjele hiszczęże ich je, wo kotrež nichčo njezhoni!

Italska. Něotre katolické nowiny w Italsskej su písane, zo je wěsty fogozaro, kij je wóny we Vincenç wumrje, swoje zamóženjo, 2 milionaj, swiatomu Wótcej Leonej XIII. wotkazał, døfelž kaž je wón zavostajík, „je tamž najwjetši a přeni dobroczeř tħudycħ a potrjebnych, a zo by joho zamóženjo wot kniejeżtwa so njevőzrjelo.“ Bychmy swiatomu Wótcej tajki polepsch f'z wutrobi popscheli a wérimy, zo zavostojene zamóženjo tamnoho muža, kij do „klerykalnych“ njeſluſcha, do lepskich rukow pschińc rjemoħlo. — New-York-Herald, protestantske nowiny w New-Yorku písaja, zo su američcy protestantoj depútaciju f' swj. Wótcej Leonej XIII. pósłali, zo bychmu jomu swój podzél wuprajili. Něcznič Day ze St. Louis-a we mjenje swoich krajanow ręczęsche a prajji mjez druhim, zo mudrość a nadobne zmyslenjo Leona XIII. wobdžiwanjo cykleje zemje wubudža. Day je ze swoimi towarzchami tež posa kardinala Jakobini był a prajik, hdj by swjaty Wótć nuzowaný był, Rom wopuſtečić, zo móže so pschezelnoho pschięcza w Americh nadžijecz. — W Italsskej su straschnie powodženja.

— Swjaty Wótć Leo XIII. běsče, kaž parížskemu „Figaro“ telegrafuju, psched krótkim we wulkim strasche. Hdjz wón wóny ze swoimi sekretarami a někotrymi prälatami we vatkanskich zahrodach so pschelhodżowaſche, prajny na dobo blizko tħelsba a kufka pschilecza runje nim oħlowy swjatoho Wótca. So rozemi, zo so wschitcy żałoſtnej stróžiħu a swj. Wótce so hnydom do swoich stwów wrózzi. Policiejskwo so z tym zamóžwiesche, zo je w susodnych winicach hajnk tħelecž wuſtny. To je spodžiwnie zamóženjo! Skerje so kózdy na to dopomni, tak su njedawno italscy radikalni (powalerjo) hamzej smjereč hrozħli. Tak daloko hija smy, zo ani swjaty Wótć, kij tola nikomu żaneje kħiwdy njezjini, we swoim domje wjac žiwenja wěsty njeje?

Hollandská. Kaž su němcy katolikojo w Frankfurcie zhromadženi byli, tak mějachu tež nizozemischy katolikojo tajku zhromadžiznu w Herzogenbusch, kotaž běsče derje wopytana. Su tam podobne wuradželi a wobzamkli, kaž w Frankfurcie němcy katolikojo.

Auska. Kejzor je zas z wjetšej dowěru russkomu ludej so pokazowacž poczał. Tak je 12. septembra z parnej lóđžu z Peterhofa do Petersburga pschijel a boże služby w cyrkwi Alexandra Njevskoho, rowy swojej staršej a ludowy swjedženj wopytal. 20. septembra pschijedże z cyklej kejzorowej swjóju do Moskwy, zo by tamnischu wulku wustajenju woħslaħal. W Moskwje bu wot měscheinosty po starosłowjanskim waschnju z khlebom a selu a wot ludu z radostnym pschiwolaniem powitaný. Kejzora pschewodžesche czornohórski wierch Nikita, kotrež je wot russkoho ludu woſebje lubowaný. Krónowacž so kejzor w Moskwje hiszczęże njeje dał, kaž běchu něotre nowiny to wocžakowali. — W Moskwje je piečta cholera wudyrila.

— W polskim měsće Čenstochowje běsče psched krótkim 500letnym jubilej postajenia swjetečę Maczterja Božego a bu z njevopisujomnej swjatočnoſciu a krasnoſciu wobendžem. Swjēczo tohole hnadochnoho města je, kaž pobožne podawizný praj, molowane wot swjatoho ſeženika Lukascha, kij běsče moleč, kaž je znate. Do Čenstochowj je wone w 14. lětstotku z Konstantinopla pschijelko a bu 9. augusta 1382 parwinkomu klóñtnej w Čenstochowje darjene. Njeſmernje wjele pobožnych puežowarjow tež z najdalskich krajow, na pschill. z Jeruzalema je tam pobyla. Liczba wschitkých wopytowarjow zaweſcze milión

přechodcji. Husto dýrbjachu pod hołym njebjom doloko a scheročko wokoło Čenstochowu přechywac̄. Za cyrku a wodu bęchu so duchowni derje starali.

Egiptowska. Arabi Pascha je cyle zbiti a zajaty w moch Zendżel-čjanow. General Wolseley je lepiej wojował, hacz su wojskowali. Krótko po dobytej bitwie bu město Kairo wot Zendżel-čjanow wobsadzene, město so jim dobrowolne poda. Městokral Tewfik by najradsho widział, hdz by Arabi Pascha so sam skoncował, tola Zendżel-čjenjo joho najskerje na nějaku zaniesenu kupu sadža, kaž něhdyn Napoleona. — Pisaja z Egiptowskeje francózskimi nowinami „Le Monde“, kaf katholscy irscy wojaçcy so pobožniye a poccziwje zadżerža. Po swojej winowatości žane boże služby njezakomdža, officirojo w połnej uniformie služa měščnikej pschi Bożej mischi a mnogich mózesch kózdu sobotu do spowiednoho stoła stupic̄ widżec̄, kaž je tež wobdzelenjo na swiatym wopravjeniu powschitkowne a czaszcijische mjez wojakami. Psihi tym ma so tež woſebje pschipóznac̄ to, zo żadym wyschjchi wojał, býrnie tež protestant był, swoim katholskim poddathym swoje nabožne winowatoſeže swérnje dopielnic̄ źenie njezwola. A kaf je to w naszych krajach?!

— Wójna drje je w Egiptowskej nět skončena, ale nětko najskerje za-stupi powschitkowna zwada, khto ma so z tutym krajom stac̄, dokelž chce Zendželska jón za so zdżerzeć, drnhe knieżeństwa pak do toho njezwola.

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 310. Hana Rachelec z Lazk, 311. Jan Rachel z Jitka, 312. Jakub Hajnš z Kanec, 313. Jakub Héblak z Kašec, 314. 315. Michał Lusčanski a Jakub Dzisławek z Wotrowa, 316. inspektor Pětr Lehmann z Dreždán.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 459. Jakub Kral z Nowoslic, 460. Pětr Delenčka z Pěskec, 461. Jakub Hajnš z Kanec, 462. Jakub Klimant z Pěskec.

Dobrowolny dar: Pětr Lehmann z Dreždán 1 m. 50 p.

Zemrjeti sobustaw: kapłan Pětr Lipič w Kulowje. R. i. p.

NB! Prosimy swoich česčenych čitarjow naležnie wo wotłożenjo swoich zastatych přinoškow, tež hišće někotrych z přjedawších lět!

Redakcija.

Za cyrkę Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinještaj 53,936 m. 25 p.

K česci Bożej a k spomoženju dušow su dale woprowali: Michał a Jakub k česci Wutroby Jēzusoweje 50 p., njemjenowana 2 m., Wórša Wobzyna z Khelna stare pjenjezy (7 species-tolerje 23 m. 80 p., 1 złoty 15 m., slěborny drobjaz 1 m.) hromadzje 39 m. 80 p., za njeboh. Jak. Šajbowe z Lejna stare pjenjezy 70 p., N. N. z Čorneč na swoje měnjenjo 2 m., jedyn muž přez k. Tadeja 10 m., jena swójka z Chrōscic k česci Wutroby Jēzusoweje 100 m. (Zaplać Bóh! — Red.), khuda holca z Budyšina 3 m., z Dzěžnikec dodawk za składowanjo budyšskoho procesiona 50 p., Hana R. z Wotrowa 2 m., Hana P. z Wotrowa 1 m. 20 p.

Hromadzje: 54,097 m. 95 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadzje: 8167 m. 50 p. — Dale su woprowali: Njemjenowana 2 m., njemjenowana 2 m.

Hromadzje: 8171 m. 50 p.

Stare pjenjezy za zwony Baczońskeje cyrkwię a chty je z Nowego Leutersdorfa wobstarał

Jurij Łukash, tachantski služownik.

Egiptskie Smolerjeckie knižniczischeženje w maczkičnym domie w Budyšinie.

Katholicki Słosz

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Wudowy cžasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 20.

21. oktobra 1882.

Lětnik 20.

Trouvaille, wojałowy pschiwzath syn.

Psched někotrymi lětami džesche francózski wojał psched wjedzorom po
pučíku, kij so mjez žitnymi poslami blízko města X. wije. Pomački stupajo
blízecche so městej, hdzej běsche joho regiment do drjewjaných budow (barakow)
położeny. Joho dobracíwe, jašne wobliczo rjenje pokazowaše na nutskowym
měr wutroby; joho myslíčki zavěseče lubozne wěcy wopominachu, píshetož wje-
soła wutroba so njedaše potajicž, ale wupraji swoju radość we horlivěj woe-
jerškej pějni, kotrež wojeršku khwalbu, hordacž Francózkeje a podobne slawesche.
To wšcho drie so derje hodžesche wojerškej draſcze, kotrež bě wobleczený, nic
pak pokojnomu woblicžu; joho duch njebesche pódla, hdny w pěsnicej žadasche,
zo by tola hischeže junu z „malym koprolu“ (Napoleonom) po horach czahacž
abo pola Marengo a Wagrama so bicž mohł. Ně, nawopak, z cyklu wutrobu
radomasche so a sebi zbožjo pschejše, zo změje nětko bórzy ſlužba svój kónce —
sydom dolhé lěta běsche že wšchej swérü a čeſečju ſlužil. Píshetož Ambros
(tač rěkaše nach wojał) běsche dobry katholik a kóždy měsac, taž prajesche,
z wojerškim duchownym swoje swědomijo trochu pschehladowaše. Tač bu
a wosta swěrný wojał a pěkný katholik. Jenje pak so z wojerškem spřečeli i cž
njemožesche; živjenjo w kasarnach a zmyšlenjo joho towarzchow běsche jomu
pschezivne.

Zadyn džim po tajkim, zo so wjeſelesche na domovjrót. Kač husto běsche
w tydje ſydom dolskich lětech ſpominal na lubu domiznu, na swoju luboznu
khěžku, wobdatu z wyškimi wojeršchinami, na polo, hdzej běsche z nanou za
pluhom khodzil, na lešk, hdzej běsche ze swojimi bratrami a sotrami so zavje-
selit! Wsche tajke ſpomjeníki běchu joho tač husto czwilowale, a dyrbjesche tu
wutracž w čeſeče, horké ſlužbje! Tola čijsche a scžerpnje wosta podaty, Boha
da. Nětk pak liežesche hijo dny, kotrež joho hisčiče wot wumozjenja dželachu.
Dom joho čeňnijesche wutroba, do narodneje wjeſki. Tam tež bydlesche hoſicžo,

kotrež, kaž sebi myslíše, mohlo z dobrej žonu býč za pěknoho, pilnoho muža. Hdyž psched sydom let domiznu wopuscíže, běše 14 let stara. Běšte-li hřichče swobodna, schtó wě hacž hřichče do svjatohho Michała malá khěžla z lipu psched durjemi so njeby hodžala za mlodeju mandželsleju pschihotovací. Tam chyloj tak rjenje a pokojne bydlicž a pilnje dželacž. Zamovenjo drie Ambros njemějše, hacž jeno snadnu wojsku mzdu, kouz pak huczíšho khudym dyžli do nalutování na daň dawasche, ale strove stavu a pilna dželawočč budža, kaž so nadžijetše, jomu čestnu swójbu zažočič pomhač.

Chyle rozjasnjene z tajtmi luboznymi wobrazami běše joho woblicjo, hdyž nětko spody wrotow do města stupasche, kotrež chrysche za dwě nježeli na pschedych wopuscížicž. Kunje chrysche nimo pjetářskich klamow, hdež bě khleb a tkanc na pschedaní, pschenicž, tu začzu, tak so joho ruti něčto dôtku a wuhlada so wobročiwschi blédoho, suchoho hólčka.

„Schtó chesč, mój synko?“ woprascha so pschecželne řehilo.

„Sym jara hłodny“, wotmowlvi hólčec.

„Czeji dha sy?“

„Njejshym niežej; jena žona je mje měla, ale ta mje džens rano jomle dowjeze a praji, zo dyrbju jow wostacž; a hdy bých hdy zaš k jeje khěži pschischoł, zo mje zabije.“

„Hdže wona bydli?“

„Daločo wot jow — tamle na tých hórkach. Sym tu z wózyczkom jeli. Njejedž mje wjac k njej. Wona mje pschecch bije.“

Bojak wotpschitry roztorhanu drastu dželacž a wuhlada khribjecžit počm módrejicow a hlužnow. Nutrnje žadosečiwoje hladasche hólčec jomu do wocžow a praji: „Wzmi mje sobu, sym jara hłodny.“

Ambros wzg hólčka za ruku a pytny, tak so malá rucička joho porstow krucze pschimy, hakož by hólčec so bojał, zo budže zaš puschein. Do pjetarnje z nim začtuipischi, kupy jomu Ambros tkanc, kouz hólčec w krótkim spózera. Na to podaštaj so do wojských barakow, Ambros nje-wědžo, schtó ma z hólcom zapoczecž, tón pak wjesoly, zo je dobroho pschecžela namakał, pocza wojedaty býč. Hdyž pak Ambros wo joho dotalnej zaſtaracíerč pocza rěčecž, zblédný mały paczoł a kruczíšho pschimasche so wojskoweje ruti. Vědina běštač do wojskoho dwora začtuipkoj, hacž wojach so wokoło njeju hromadzicž poczachu.

„Schtó sy sej tola th wonka namakał?“ — „Rajskoho sebi tu pomocniča wježdžej?“ — „Boježe a wohlejče tola Ambrosowý popad“, wółachu jedyn pschemoh druhočho.

Francózse slovo Trouvaille rečka tak wjele kaž namakané zbožo. Ze směchami Ambrosowoho namakanoho hólčka tak mjenovachu a pschecželne dželacž wotstupichu, tón někotre pjenježki, tamón poprancowe kulički abo wiščne jomu dawajo.

Maly hólč, za swoju starobu došč rozomny, zabawješche wojskow ze swojimi wotmowljenjemi a tryškami, z čimž jim nowe dary wotdobycž ptaſche. Hdyž pak wojach skřachahu, zo Ambros myslé nima, hólčka policiji abo do khudobneje khěže wotedačž, njechachu žorth a směchi pschestacž. „Alle schtó dha z nim chceče“, praschesche so podwysich, „njemyſlīče sebi tola, zo stotnik tomule schibakej da w barakach so wokłodundacž!“

„Njeměnicže?“ praji Ambros, kiz bě sebi hžo wotmyſlik, zo chce dželacž z połojcu swojeje jědže zeživieč abo ze swojej wojskowej mzdu najmuzniſche

jomu wobstarac̄. H̄dże džec̄zo wostajec̄, to hakle jomu nětk poc̄za staroſc̄ c̄jnic̄. „Schtò dha by to schlodžalo?” — „To by mi rjany porjad był, h̄dy bych taſke napadn c̄jepiec̄ chyli”, wotmołwi podwyſcht. „Dobre”, z napsche- c̄jwi Ambros, „tuž dyrbiu hnydom na drugi ſredk myſlic̄”.

Zenic̄ka móžnoſc̄ běſche, jenu wojeſku žonu, k̄iž bližko bydlesche, proſyč̄, zo by małoho Trouvailla, kaž jomu Ambros nětko reklaſche, na někotre dn̄y ſi ſebi wała. Žona, kotruž proſchesche, drje ſo najprjedy trochu ſtaſesche, tola mały pjeniez a cyla ſyla prōftwów dobuchu ſkóncznię jeje zwolenjo, zo hóleca na khwiliu ſi ſebi wała.

W ſczéhovacej noch njemóžesche Ambros ſpac̄, pſchetož dopomni ſo, zo drje je žona hewak dobroc̄iwa, zo paſ ſe wopikſtwu podata. A ſchtò mějſeſche po taſkim nazajtra z hólczeom zapoc̄ec̄, kotrohož bē jomu boža pſchedwidžiwoſc̄ takle do puc̄zo połožila?

„To njeje podarmo tak ſo ſtało, nic podarmo”, ſebi njepcheſta ſchepťac̄, a z teſle myſlic̄ku ſkóncznię wuſny. — Nazajtra rano džesche hnydom za hólczom hladac̄ a namaka joho hratſacoho na haſy. Hólcz jomu z wu- pſchestrjenymaj rukomaj napschečo pſchibęza.

„Sy dha tež džens rano hižo twoju modlitwięzku wuſpewał, luby hólczto?” woprascha ſo Ambros joho po licu mawkaſo.

Džec̄zo na njoho hladac̄he; njerzemjesc̄he, ſchtò ſo wón praſča.

„Njemóžesč dha Wótczenasch a Strowa ſy Marija?” „Né”, wotmołwi hólc, „ale móžu ſpewac̄” a hnydom poc̄za żadławu a njeħaubitu pěniſc̄ku.

„Psi! hólcze, to ja njecham ſkyſhesc̄. Móžesč ſebi kſhiž c̄jnic̄?” —

„Né”, znapſchečiwi hólcze c̄hle zamoleny. „Schtò, njeſſy dha niežo wo Božu ſkyſhak?”

Džec̄zo khwiliu rozmysliwſhi praji: „Haj, hdyž moja zaſtarafka a jeje muž ſo rozhněwaschtaj, praſchtaj . . . a njerzomny hólc praji ſurowu pſchisahu z klezom, kſtluž ſproſty francózſki lud trjeba a w kotrejž ſo Bože mieno na hanibne waschrjo wonjeſczeſti.

Ambroſa zyma woběža. Bluzny a módrjeńcy na hólczowym khribjecze njebeču tak zrudne znamjenja kaž te, kotrež běchu zle woc̄zehnjenjo a njeduſkne pſchitlady do joho dusche zacziszczaſte.

Staroſc̄iwe džesche Ambros na präfekturu ſi wotrjeſnomu pſchedſtejerzej. Tomu wupowjeda ſtarwiznu wo namakanym džec̄zu a proſchesche joho za radu. „Se to namakane džec̄zo”, wotmołwi präfekt, „kotrež ſu khudej žonje na kraju za pjeniez ſi zežiwenju dali. Ta węc dyrbi ſo pſchepytac̄. Žona budže namakana a za swoje njeduſkne zadžerzenjo ſo zamołwic̄ miecz. Je-li džec̄zo dobrowolnie wopuſhczila a hrubje z nim zaſhadžala, budže ſudniſch khofiana. Hejzo paſ je, kaž ſo zda być, hólc swojego worakawoſha zadžerzenja dla khofiany a ſam czeſtny, budže zaſ ſi njej poſlany. Najlepje ſc̄jnicze, hdyž tu węc gmejnſkej wyschnoſc̄i pſchepodac̄e.”

Ambros ſo zrudzi, dokelž wjedžesche, zo mały hólcze ſwojego prawa nje- doſtanje, jeśli ſo žonje wulſe ſurowoſc̄e do poſazac̄ njedadža; tež wjedžesche jara derje, zo je wyschnoſc̄ w X. njevériwa a zo wjele na to džiwac̄ nje- budže, hac̄ móže žónska džec̄zo ſi pocc̄iwoſc̄i a nabožnoſc̄i woc̄zahnyeſ.

Zebrawſhi ſo džesche ſi fararzej, w kotrohož woſadže kaſarny ležachu. Kaž běſche woc̄zakowac̄ mohl, bu najpſchecželníſčho pſchijath. Tola ſchtò mó- žesche duchowny c̄jnic̄? Džec̄zo njeſluſhesche do města. Pjeniez za khudyh njedofahachu ani w měſeče za najnužniſche potrjebnoſc̄e. Darmo njemožesche

žane džecžo zdžeržane bycz. Móžno, zo snadž schulisch bratſja džecžo wozmu za užku placziznu. Tola z wotkel pjeniezey bračz? Běſche wobemaj czežko a ſarař ſlubi, zo chce za džecžo fo módlciž.

Ambros chyjſe hihjeje pola ſchulſkich bratrow ſpytacž klapacž. Bu drje pſheczelnje pſchijati; tola žamu nadžiju njedosta, zo mohl džecžo k nim bjez pjeniez dacz. Pſchetož hafle pſched krótkim běchu dwě khudej džecži pſchi- jeli, hdyž mějachu hižo předy z najwjetſchej khudobu a nuzu czerpječz.

(Skončenju pſchichodnje.)

Tak ſebi nechtó ſam žamu vjje.

Frauečke nowiny powiedaja z najnowſchoho čoſa ſežehowach podawſ. Šyn khudeju ſtarſcheju běſche zbožo miel we ſwojim džele a pròcowaniu, tak zo ſebi po času khétru fabriku dobu. Doho ſtary nan běſche we wulfie khudobje a njeniejeſche ani khléba. Proſchesche ſwojoho syna wo podpjeru. Tola njedžakowny syn njehoſche, haj haſbonoſche ſo ſwojoho ſtaroho a khudoho nana. Najebacž huſezíſhich pròſtrow njožesche nan niežo doſtačz. Zakonje pak wjazaja džecži k podpjerje ſwojich ſtarſkich, tohodla nan ſwojoho syna wobſkorži. Sudniſtwo porucži ſynej, zo dyrbí ſwojemu nanej kóždolétnje podpjeru dawacž. Tola ſchtó ſežini bjezbóžny syn? Zo by ſo winowatoſci wu- wiňk, wotſtupi pſched wýſchnoſču eyle ſwoje zamоženjo ſwojemu nježenjenomu wujej, bratrej ſwojoho nana. Tuž njožesche nan najebacž ſudniſte wupra- jeno niežo doſtačz. Ale ſchtó ſo ſta? Bóržy na to wumrje tónle wuj nahleje ſmiercze bjez teſtamenta. Tak bu nan tohole njeporadzeno ſyna, haflo jeniczki bratr ſemirjetohu, herba fabriki a cyloho zamоženja ſwojoho ſyna. Tón pak běſche z taſtim ſpodziwnym wjedzenjom Božim, w kotrymž možesč hofsta njo Bože jaſnje ſpóznacž, na dobo eyle khudy, a dyrbieſche nětko wón ſwojoho nana wo podpjeru proſhečz. Gaſtužil běſche ſebi hihječe nechtó hórfche. — To je nechtó za doroszéných ſynow a džowki, kotiž husto wjele pjeniez za- ſluža, ſwojim ſtarym, nuzuczerpjacym ſtarſchim pak wot ſwojich za- ſlužených pjeniez k woſoženju jich nužy niežo njedadža, ale radſho ſwoje pjeniez w eorežmach pſheczinju, abo wjele za njetrébnu pýſchnu draſtu wudawaja. Móže ſo taſtim džecžom derje hicž? „Dyrbisč nana a macž w čeſczi měčz, potom ſo tebi derje pónidže.“

Z Lujic̄ a Šakſtej.

Z Budyschina. Z Prahi nam piſaja: W ſerbskim ſeminaru bydlili ſeſtej bohoſlowcow a ſu w tſeczim abo poſlednim lečeze Julius Junge z Woſtrowca, Jurij Libſch z Mikloſic a Miklawſch Biedrich z Budyschina; w druhim lečeze Filip Kęzak z Bělczeč, w prénim lečeze Ota Kleiber z Róžanta a Miklawſch Zur z Worklec. Gymnaſium wopytuja a to woſmu abo poſlednju rjadownju Pawoł Kaiser z Hornej Loefnich pola Drežđan, Hawſchtyn Ebermann z Alſtadta, Ulrich Rožinger z Drežđan a Pawoł Hensel z Freiberga; ſedmu rjadownju: Wichał Wjedela z Lischke Hory a Ludwik de Laſalle z Drežđan; ſeſtu rjadownju Ernst Hausmann z Königshaina, Jakub Nowak z Kaſhce, Jakub Rjenič z Chróſcic, Alexander Kirsch z Drežđan, Khorla Jan Lampert z Kamjenic a Anton Zentner z Woſtrowca; piatu rjadownju: Anton Kaſper z Heinichena pola Freiberga, Jurij Kral z Radworja a Albert Reime ze Schérachowa; ſchwórtu rjadownju: Miklawſch Barjenk

z Džéžnikem, Max Delansk z Drežđan, Jakub Nowak z Horj a Pawoł Riedel z Drežđan; tsecžu rjadowinju Jan Scholka z Kulowa a skónčenje druhu rjadowinju: Bjarnat Hicla z Kalbic a Jakub Schewczik z Bacžonja. Wszech studentow je potajstím wosom a dwachczi, mjez nim dwaj a dwachczi gynnasiastow. Serbow je piatnacze a suny ich mjenia ze scherskim písmom woznamienili. Z naschoho zapiska je tež snadne spóznač, hdý je najwjac Serbow do naschoho wustawa zaſtupilo a hdý najmjenje. Z radoſežu směmý lětſa wuznacž, zo je so tuta weč zaš tójskto polepschila; jako nowi su mjeniujich tjo Serbo (Jan Scholka, Bjarnat Hicla a Jakub Schewczik) a jedyn Němc (Pawoł Riedel) zaſtupili. Nadzíjamy ſo, zo budže wótna Lujzica tež pschichodnje prawje mnogo svojich synow do serbskoho ſeminara ſlacž, kiz je tola wosebje na to założeny, zo bychu z njoho młodži Serbo jako wucžerjo a wodžerjo naschoho ludu a swěrni paſthyro njeſmijertnych duſchow ſo do wótežin wrócežli.

Z Radworja. Zatraschny njeſluk je naschu woſkoſcę do zrudoby poſtají. Srjedu 11. oktobra wjecžor wokoło $\frac{1}{2}8$ běſche na pucžu mjez Nowymi Boranecami a Lutowcžom mordarſka kufka Jurja Feſchku z Měrkowa (rodž. 8. hapryla 1832) trjechila. Do kribjeta třeleny padny wón hnydom morwý do swojoho woza. Baronowý zaſtojnif Ditrich wuſkocži z woza a tež za nim ſo třeli, ale kufka joho njetriechi. Hdýž běſche Ditrich morwoho Feſchku do Měrkowa dowježl, zapocžachu ſo hnydom pschepytowanja. Žandarmaj Klits z Njeſwacžidka a Franc Emil Weidlisch z Komorowa, zhonewſki we Kamjenei wo žadlawym ſkutku, podaſchtaj ſo hyschče w noch do Měrkowa. Hdýž běſchtaj pola Ditricha pschepkyschenjo zapiſaloj, podaſchtaj ſo k gmejnskoum přiódſtejerjei Petrej Měſcherzej, zo byſchtaj pola njoho pschez nóc wostałoj. Cheyſchtaj ſo rozhutowacž. Tu wřejný z woknu ſylm wutſel a žandarm pschez wutroboň ſtěleny morwý k zemi padže. Běſche to w noch 12. oktobra wokoło $\frac{1}{2}1$. — Kóždy čłowjek tukashe, zo je to wěſty Wilhelm Bok* ſežiniſ. A tak tež běſche. Hijo dopołdnja joho žandarmojo popadnýchmu a wuwjazanohu do Budyschina poſlachu, hdžez je ſo wſchelakich svojich njeſlukow wuznał.** Žandarm Franc Emil Weidlisch, rodženy 26. novembra 1844 we Halſchtrowje, je katholik a bu njedželu popołdnju do Radworja hrjebany. Njeſcheladnie ſly luda joho k rowu pschewodžachu. Radworſke wojerſke towarzſto čeſežowasche joho pschi rowje z trojim wutſelenjom.

H. D.

Z Kulowá. Kazovski kniež z Löbenstein khorowatoscę dla njemože wólbu do pruſkoho ſejma pschijecž. Tohodaſta budže najlepje, hdýž naſchi katholikow je a Serbia dotalnoho, nam pschihilenho knieza z Göz nad Něměſchkom (Niemtsch) z nowa wuzwola. W Kulowje je ſo k. André z Wojerec poſtiaſał, ale lutherscy Serbia njebudža joho wuzwolecž, dokelž je wón Serbam napſchecživny. Wólbna taktika ſebi žada, zo bychu katholicki Serbia k. z Göz wuzwolicž pomhalí!

We Wojerecach je ſo hrózne mordarſtwo a ſebjemordarſtwo ſtało. Wutoru 9. t. m. je pschipołdnju wokoło 12 hodž. w hoſćencu „polu mjezwjedža“ rycerſti radziecžel von der Marwitz, wobſedžer zelezowohu hanora w Bernsdorfje, najprjedy swojoho přjedawſchoho inspektora Schlegela a potom ſebje ſamoho z revolbrom zatſeſil. Wobaj ſtaj dležiči čas mjez ſobu ſkoržiloj,

* Wilhelm Bok, rodženy 19. oktobra 1855 we Měrkowje, je syn němſteju starſteju a je do ſewacžic do ſchule khodžil. Wach lět hijo je wón we Ryhwałdze ženjeny. Hafle 10. oktobra běžu joho we Kamjencu z jaſta vyučhežli.

** Bok je tež kaž je wuznał, 3. septembra ſukelnika Männicha z Kamjence ſatſeſil.

a bějše kónc skóržby, zo dyrbjeſche von der Marwiž Schlegelij 70,000 m. placžic̄. Hněw a zawiſč, z napohladom Schlegela z nowa zapýrjenej, staj 81 lét staroho ženjana do tak zatraschnoho njeſtutka zahnałoj. Wobaj do hlowy tělenaj woſtaſchtaj na měſeče morvaj.

Z Drezdjan. Toho majestosč kral Albert je z hońtwow ze Schtyrškeje ſo zas wróczil. We Winje je tež ſerbſkoho krala Milana wopytał. — Pisaja hízo, zo budže wot 1.—4. februaria 1884 pod zakátkſtvoiu Žeje majestosče kralovny Karole, w Lipsku 4. wustajenca němſkoho kuchařtwa.

Z chloho swěta.

Němſka. Bruska. Schtwortk ſu ſo wolsby na krajny ſejm wotbyſe. Katholikojo ſu ſo ſwěrni procowali, zo bychu ſwojich dotalnych zapóſlancow do ſejma dobyli, a je nadžija, zo budže centrum k najmjenſchomu w dotalnej ſylnoſći do nowoho ſejma zaſtupic̄ móć. Tež druhé ſtrony ſu z wulkej mocu džělate, zo bychu nowe měſtna w ſejmje dobyſe. — Zhromadnu (ſimultan-) ſchulu w Krefelde je minister Goßler zběhnył a změja někto tež tam katholikojo a protestantojo woſebite ſchule.

Italska. Khrobloſc̄ italskich miniftrów, kotsiž z jeneje ſtrony jako ſwěrni pſchiwiſnich krala ſo poczinjeja, na druhéj z republikanami džerža, je ſpodžiwna. Tak je pſched krótkim Depretis w jenej rěčzi rukowach zákon (Garantiegesetz), z kotrymž ſwiatomu Wótej pſchi rubjenju joho kraleſtwa doſpolnu njewotwiſnoſc̄ a kralowſku doſtojnosc̄ zavěſčihu, jako woſebitu hnadu italskoho kniježerſtwa a luda wulkadowal. Po tajſich ſłowach je bamž kaž hnadze tychle bjezbóžnych zbežkarjow, njeweriwc̄ a Bohapréjerow zavostajeny, kaž tež hízo za tym žadaja, zo by bamž pola ſwětnoho ſudniſtwa woſkorezeny był, hdynž na zaſhydobyče ſwojoho kraja a kniježerſtwa džela. Wſchitcy mócnario maja winu pſhcežiwo tajkej khroblesi ſamopaschnoſci wuſtupowac̄, pſhetož ſwiaty Wóte njeje bamž jeno za Italsku, ale za wſchě kraje, hdježzuli jo katholikojo namakaja, dyrbi po tajſkim njewotwiſnem byc̄ wot kajkeježkuli ſwětneje mocu. Hdynž po tajſkim italscy ſbežkarjo abo kniježerſtvo bamžej khwodu cžinja, cžinja ju tež katholikam chloho swěta a z tym wſchitskim krajam a jich wjercham, hdjež katholikojo bydla; a hdynž italscy njenasyežni rubježnich hischeze za poſlednim woſedzeſtvoom bamža, za hrodami a wumjelskimi zberkami, kotrež ſu jomu woſtałe, žadoſcžiwe hłodža, njedyrbja zabyc̄, zo ſu te woſedzeſtwo chloho katholikskoho swěta, kiz je we wſchěch leſtſtokach k nim pſchiniochował. Rom njeje italski, Rom ſluſcha chlomu ſwětej. — Šwiaty Wóte je w tu khwili z Boha prawje ſtrony. Schtož kulku naſtupa, kotrež wóndy nimo joho hlowy pſhilecza, je ſo wuſledžilo, zo njeje ze zlóstnym wotpohladanjom ale njekeďbniye wutſelenia byla. — Boža ruka w tu khwili cježen na chlym kraju wotpočzuje. Straschné po wođenja woſebje w hornej Italskej hischeze ſtajnje roſtu. Rěka Adidža (Etsch) je stare rěčniſhce ſopuszczeńſki ſebi nowe ze ſurowej mocu wudrēla. W krajinje Rovigo je 36,000 ludži ſwoje wohydlenja a cyklo zamoženjo zhubilo. Wſchitcy cježela a ſpja w měſtach Padua, Rovigo a Este w cyrkwiach.

Francozska. Legitimistojo (kotsiž ſu za krala) ſu w poſleňſhím čaſu ſo pocželi kruče hibač a je ſo pokazało, zo maja po chlym kraju hischeze wjèle pſchiwiſnikow. Hdynž k tomu woźnijemy bonabartiftow (za Napoleonowych potomnikow jako kejzorow), radikalnych (spowročníkow) a republikanow wſchelakich barbow, widžimy, zo móć nětčiſcheje kniježerſkeje ſtrony tak wulka njeje, kaž ſama cžini. Hdynž bychu jeno katholikojo chloho kraja bôle kruče ſtali a

swoje wſchelake pódlańskie wotpohlađanja khwiliu zabyli, njebyhu sebi težo trjebali lubiež dacž, kaž je so hacž dotal stało. Tak pač pschev placiž: „Wjetšhi bôle bjecži.“ Schtož tam wjetšhu haru cžeri, wjac dobudže. Majwach tam wuſtutkuja njepſhczelovo cyrkije a powalarjo kħiżow, tiž praia, zo haſle budże potom lepje w kraju, hdyž budža žónske wocžehujene, kotrež wjac k spowiedži njehodža. To je jaſnje doſež rēčzane! — Brudnje je, zo su tež miſoſcijive ſotry z khorownjow a ſchpitalow wuhnali a zo su na jich města ſwětnych woſhlađarjow ſtajili. Cži pač hižo jo rjenje poſazowacž pocžinaja. W jenej tajkej khorowni su tajey ſlužowni khorym dobre wino wupili a za khorych falſchowane wino naleli. Wbožy khori maja ſchfodu z toho, nie zakonje-dawarjo, kottuž ſebi pódla dadža derje byč.

Egiptowska. W Egiptowskej je ſud zaſtupiſ, zo by naſjedowarjow egiptowskoho zbežka wotſudžil. Za Arabi-a paſčin ſu Žendželčenjo jendželſkoho rēčnika poſtaſili, ſchtož pač Egiptowskim prawje njeje, dokelž ſo boja, zo chcedža Žendželsch joho mjenje kruče khostacž dacž, hacž je ſebi zaſlužiſ. Tež pocžinaja několji tuſacž, hacž dha ſnabž Arabi paſčha z cyla wot Žendželčanow njeje naſchęzuwaný był, zo byču cži lóže knieſtvo dobyč móhli w Egiptowskej. Druzy źas praia, zo njeby mudrje było, Arabi-a ſkóncowacž, dokelž by hewač haſo „marträf ſwobody“ wot ludu Žendželčanam k ſchložje čeſćený był.

Naležnosće našoho towarzſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 317—332. z Radworja: Dučman, Kurjo, Bjeđich, Grubert, Andricki, Rječka, Šwejda, Wünsec, Senda, Šolta, Mišnař, Hórnik, Hanto, Hojbík, Běrk, Lehmanowa, 333—336. z Kamjenej: Handrik, Winař, Cyž, Domanja, 337—339. z Khelna: Mičec, Čunka, Rječka, 340—342. z Bronja: Hantuša, Kral, Smoła, 343—345. z Luha: Wólman, Bermich, Wjeraba, 346—348. ze Zdžerje: Pětrjenc, Wjenka, Mišnař, 349. 350. z Hodlerja: Polenk, Mickec, 351. Jérchee z Lutowča, 352. Pětrjenc z Malešec, 353. 354. z Brěmjenja: Lehman, Konecht, 355. Krempke z Khasowa, 356. Nawka z Milkec, 357. Pětr Woleňk ze Zywic, 358. Jakub Bryl ze St. Cyhelnicy, 359. 360. z Khróscic: H. Mikana, H. Wencle, 361—363. z Worklec: wučer Herman Jurk, Jurij Ella, Marija Žurec, 364. Miklawš Suchi z N. Lusča, 365. Jakub Sopa ze Sulšec, 366. 367. z Jaseńcy: Pětr Krawža, Michał Rynč, 368. Pětr Bětka z Kozaric, 369. Marija Wałdzina z Čorneč, 370. Pětr Natuška z Hory, 371. Michał Šócka z Noweje Wjeski, 372. M. B. z Wudworja, 373. Marija Pjechowha z Casec, 374. Hana Mérčinkowa, 375. bohosłowie Miklawš Žur z Prahi, 376. Johanna Schützowa z Riesy.

Sobustawy na lěto 1881: kk. 463—468. z Wudworja: M. Šolta, J. Mark, J. Zarjeňk, J. Žurich, M. Šewc, M. Bryl.

Dobrowólny dar: Johanna Schützowa z Riesy 75 p.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 54,097 m. 95 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. z Bělšec 3 m., přez knj. kaplana Šoltu w Khróscicach: njemjenowany 5 m., njemjenowanu ze Smječkec 3 m., M. Bětka ze Zywic 6 m., M. S. z Noweje Wjeski 1 m., njemjenowany z Khróscic 5 m., L. ze Swinarnje 5 m., njemjenowany z Jaseńcy 5 m. a njemjenowanu z Khróscic 30 m., njemjenowanu z budyškeje wosady: ſama za so 15 m. a za 2 khudej duši 5 m., Hana Š. z Budyšina 3 m., k česci Wutroby Jězusoweje 5 m., M. L. z Brěmjenja 2 m., H. L. z Radworja 1 m., daň znateje hypotheki 60 m., koupony (kamjeňeske a rentske) 20 m., přez „Bennoblatt“ zhromadžene 7 m. 50 p., Hana B. z B. 9 m., daň w starých knižkach 677 m. 5 p., w nowych (z kotrychž smy počeli pjenjezy zbehać!) hiſce 252 m. 42 p.

Hromadže: 55,217 m. 92 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 8171 m. 50 p. — Dale su woprowali: N. z Bělšec 3 m., přez k. kapł. Šołtu w Khróscicach: M. B. z Wudworja 60 p. a z Pozdec 10 m., z Riesy z napisom: „Swjaty Józefje, proš za nas! 3 m.

Hromadźe: 8188 m. 10 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam!

Podpisany porucža swój **wuſtaſ za cyrkwiſſke džela** i twarjenju woſtarjow, klętkow, dypow, božich rowow, lawkow a spowiednych stoſow, ramow za stacionsy w kajtimžkuli stylu z rukowanjom (garantiju) pschiſprawnoho wuſwiedzenja a wuſtojnnoho džela. Wyſche toho pschedawam abo woſtarjam statuy **Swjatych**, kſchijze na woſtarje a druhe we wſchēch wulkosćach najrjeniſcho barbjene a z najtuniszej placiznu. Też dželam **krónske**, ruczne a woſtarjowe ſwēcžniki z drjewa ze železnymi ruczicami, najrjeniſcho požločzane, kotrež so wot mijedžanych ſwēcžnikow rozeznacz njejodža. — Na ſkładze uam ſeſte ſwēcžne rowowe kſchijze z dobrych fabrikow; za trajace požločzemo rukuju.

Rudolf Rödl,

wuſtaſ za cyrkwiſſke džela w Kambjencu.

NB. Njech ſo derje ſedžbuje na moje kſchczeńſke imeno.

Wſchitkich knjezow wucžerjow ſerbſkich katholſkich ſchulow pschedrujui najpodwołniſcho jenož z tutym na dobrowolni ſhromadžizmu w Khróscicach na ſchuli pschihodnu wutoru 24. oktobra popoſdnu w tjoſch, zo bychym poſleni krócz wo čítancej psched jeje čiſiſčenjom wuſadželi.

Hermann Brauner, wucžer.

Wucžny kursus wo wužitku ſadu.

Na ratařskiej ſchuli w Budyschinje zmēje ſo lětſa wot 26. hacž do 28. oktobra wucžny kursus za wužiwanjo a wutrijebanjo ſadu. Po programmie budža ſo někotre pschednoski džeržecz, kaž tež praktiske naujedowanjo dawacj za ſchepipanjo a ſuſchenjo ſadu, za pschihotowanjo ſadowoho wina, za zaſkładowanjo abo zawarjenjo plodow, za wutrijebanjo ſadowych zbytkow, za pschihotowanjo ſadowoho palenca a za zdžerženjo zeleninow. W zaſdženym lěče ſu množ knježa a knjenje na tymle kursu ſo wobdželiſi a budže lětſa licžba wophytowajow hifcze wjetſcha; bjez dwěla budža tež čitarjo „Poſoła“ prawje zaſtupjeni.

Z wutrijebanjom ſadu wotewri ſo naſhomu ratařstwu bohate žórko dochodow, a njezbožo, zo ſad w někotrych lětach žaneje placizny nima, cžim předy eyle ſpadnje, cžim předy na naſich ſublach ſad rozomnje plahowacž a lepie wutrijebacž poczinamy. Hdyž wopomnimy, zo w drugich krajinach Němſkeje ſe ſwérnym wothladanjom a wutrijebanjom ſadu kóždolětnje miſiony markow ſo do budu, njeſměmy ani wokomik na tym dwělowacž, zo dyrdi ſo tež poſa plahowanju ſadu wjetſcha ſedžboſež pschiwobrocžiež.

J. Dilger,
ratařski komiſſar w Budyschinje.

Katholoski Posł



Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.

Placi lětnje
na pósce a we knihaińi
1 m. 70 p.

Sudowy czasopis.

Wydawaný wot towařstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 21.

4. novembra 1882.

Lětnik 20.

Trouvaille, wojałowij pschiwzath syn.

(Ekónčzenjo.)

Šsi dny došlo pytasche Ambros wschudžom wokoło za namakanoho hólcžka wobydlenjo, tola wšho podarmo! Něktó joho njechaſche pschijecž a zjawnie wustawy běchu tak pschepielińene. A tola běſche hólcžk naſhomu wojałej so tak zalubit. Žunkrót sebi pomysli, zo mohk joho po wusluženju sobu do swojeje domizny wzacž. Ale hnýdom zaś myſliczku zaczíſny, derje wjedžo, schto bychu joho pscheczeljo a krajeno do toho prajili. Za kħude džecžo že swojeje krajiny drje bychu so starali, ale hdyn by Ambros cyle cuze džecžo domoj pschiwiedž, bychu so wschiten na to pohórschowali, zo swojej swójsbie a snadž cykle wosadže tajku nowu cęzju pschihotuje, hdyz mějachu za swoje samſne ježiwjenjo tak doſče staroſče. Tuž so džecžu zamejčeje derje ſchó njeby.

To njeúdžesche! Ambros njechaſche žaneje zwady mjez pscheczelemi. Ně, dyrbjeschke Trouvailla pscheczielj. Z cyla, schto dha joho džecžo starasche? Pschecžo měl sebi tajku staroſč napołozicž za ſtworjeničko, kiz běſche jomu cyle cuze? Dopomni ſo na ſłowa: „Szym dha ja paſtýr mojoho bratra?“ Tola tu ſo ſtrvži. — „Cęze ſu to ſłowa?“ woprascha ſo. „To džen ſu ſłowa kajnowe, kiz je swojoho bratra zabil! Nětko hakle bě wbohomu Ambroſej cęzko. Boža hnada jomu tak rjec cęzých na wutrobje ležesche; pschetož dobre pochnuwanjo Božeje hnady w naſhej wutrobje je husto jara cęzka wěc. Njeda cęlowjek ſanohu měra, a woła mócnisho, napomina nutruňisho dyžli žane pređowanjo.

Nazajtra Ambros zaś do domu džeshe pohladacž, hdjež běſche hólcžka na někotre dny wostajil. Tu zaſkyſha runje z horta małoho džecža ſłowa, fotrž jaſnije počazowachu, zo je, tak mlody hacž bě, we ſchuli njechmanſtwa a žóſče hižo wjele naukuňk, předy hacž tomu rozemjescze. Ambros joho pschimy a placny.

„Hai, cępęcę joho jeno!“ wołasche žona, „je straschnie, tak tele dżeczo ręczę. Kleje a plampa, kaž djabolksi syn a wę wo Bohu runje tak wjele kaž pşyk a kóczka!“

Ambros wza hólca za ruku a praji žonje, zo joho precz wozmje. Trouvaille z bojosežu tšepotacze.

„Chcesh mje bicz?“ praschesche so. — „Nę, nětko nic. Seli pak hdh zas tajke hrozne ręcze zaſklyšchu, doſtaniesch puki.“ — „Hrozne ręcze?“ praji dżeczo plakajo. „Niewem, schto to je. Žona, hdżez sym prjedy był, mje żenie toho dla bila njeje — wona mje jenož bijesche, hdžez chęci kus khleba mież, abo hdžez cęzke schęzepy drjewa do domu pschiniesz njemóżach.“

„Ach tak“, praji wojał sam pşchi sebi. „Schto je wina, zo je teſko nje-khmanyh ludži na ſwęcze? Badyn džiū njeje, zo su porjedźne wuſtarah a jaſtwa tak połne. Zanjerodżene dżeczo je pſichodny złostník. Schto chce něhdź na ſudnym dnju tamón wſchohonómnomu Bohu wotmołwież, kij možesche dżeczo z hrecha a zahuby wumozicż a to njeje czinit?“

Zawérno, pohnunwanja z njebjes su něchtó ſwiate ale tež straschnie. Wołaja wótſe do wucha, klapaja njeſchtaſtajne do wutroby. Ambros tak ſpěchnie wotſal džesche, zo možesche mały Trouvaille lědma za nim. Skónežnie zaſtaſtaj pşchi cyrkwi. Zastupiwiſchi wjedzesche Ambros hólčka k woltarzej naj-zbójniſcheje knięzyn a poruczi jomu so poſlaknycż. Potom praji jomu mjeſczo:

„Pray za mnú ſłowa, kotrež budu tebi powjedacż: Najswiecziſcha knięzna, Młaczeř Boża, poſazaj Ambroſej, schto ma cjinicż, a spočz jomu moc, to wu-wiescż a ze minje pěkne dżeczo pſchihotowacż.“

Dżeczo ſłowa woſpietowaczehe, wone ſtupachu pak tež z nutrnej proſtuw z wojaſkoweje wutroby k njebu. Potom stanyschtaj wobaj a džeschtaj zas do wuſtawa khſeſčianſkich bratrow, a Ambros da wýſchichoho wo krótkie rozmol-wienjo proſyčż.

„Hdh bych wam 1200 frankow zaplaćſi!“, praji wojał, „byſchęże wę tutę dżeczo na pſchech pſchivzali a je we ſpóznacżu Boha a w luboſczi k Jezuſej a joho żohnowanej Młaczeři woſzahnyli?“

Khwilkı sebi rozmystliwshi pſchizwoli superior.

„Tuž proſchu, zo chęli jomu jenu abo dwę hođzinje dacż tudy čakacż“, poſkrocžowacze wojał, „potom joho pak zas ſobu wozmū, pak joho chleb pola was woftaju.“

Nětko džesche Ambros zas do poſow, kaž bę to pſched tydženjom cjinik, tón krócz pak z cęzkej, staroſcziwej wutrobu. Tam khodzesche mjez žitnymi honami, kotrež ſo poczachu żołzicż. Čerwjenkoſta ſukel a módry koſtrjanc ſukaschtaj mjez žitnymi ſtuſelcam i na Ambroſa, hakož byſchtoj jomu chękoj prajiež: Hidyczé něktore nježele, a potom budzefch zas doma, ſwobodny w Bożej ſtworbje, kaž my. Hai lubožna bęſche jomu myſlizka na domiznu, kaž pſched tydženjom; tola w joho duchu pſchihotowacze ſo wulki ſkut, nadobny wopor. Boži hłos bę jomu do wutroby ręčał, a wón bę jón poſluchał njevjedżo, zo je pſchi wſzej ſwojej jednoroczej a poſornoczej k rjekowſtej pōczi-woſczi doſpel. — Tež do joho woblicza bęſche pſheměnienjo zastupiło, za tym hacž bę pſched tydženjom tudy ſchol. Słódka, cžicha radoſcž z hľubokeje wutroby ſtupaca bęſche mér a jaſnoſcž na joho wobliczo wulinyla: radoſcž nad ſamnym woporam, kotrež pſchihotowacze, radoſcž nětak za toho czerpječ, kij je tak mnoho za nas wutrał.

Zasta khwilku hiščeže wonka psched městom a hladasche za slonežkom, kotrež runje so khwasche. Spominasche trach na domiznu, tak tam nětke wjerški horow z luboznym světkom so čjervenja, abo stupasche hiščeže jašniški wobraz psched joho ducha, pschetož čim dleje tam za slonežkom hladasche, čim wjeselsche bu joho woblicžo.

Znutkowne bědženo bě dokonjane, wopor Bohu pschinjesceny. Je to potajnoscž kſchecžana, kotrehož czubník zacžuež njemóže: Čim cježdhi, bolostniški je wopor, kij ma kſchecžan pschinjescž, čim wjetšha je radošcž, kotaž jón scžehuje.

Ambros zas khwatasche do města. Tam zaúdje do khěže, kotrejž wobſedječ věšče psched krótkim zaſtupniš za wojerſku službu pytal. Tomu so halo zaſtupniš poſticži, bórzy běſchtaj pschecžene. Nic za luboſcž žónſkeje, kaž so pola patriarchow staroho zakonja ſta, Ambros ſo z nowa wojerſtu zwijaža, ale za toho luboſcž, kij je prajil: „Schtožkuli ſcže mojim najmjeňſchim bratram činili, to ſcže mi činili.“ Z luboſcže k tomuše bójſtomu miſchtrej zwijaža ſo Ambros, sydom dalskich lět pschecžinu wojerſku službu na ſo vzacež a doſta za to ſlěborniſi, mždu — kaž ſo ponízne nadžijsche — za njeſujiertnu dufchu, wukupjenjo za najnižſchoho kniežezovoſho bratra. Runy pucž khwatasche z pjenzejami k ſchulkim bratram. Runje bě wuzčba dokonjana. Prjedy pak haž mali ſchulerjo ſo rozběžachu, ſklakachu ſo wſchiten koſwoko lo voltarja Macđerje Božej, kotrež bě runje za bližſki ſwjedžení — Božoho Čjela — wupuſcheny. Tam wupřewachu njewinovate džecži pobožnu modlitwu z ferluſhoni.

Maly Trouvaille klecžesche ſredža mjez nimi. Hdyž Ambroſa wuhlada, pschiběža jomu napschecžo a praji z wjeskym woblicžom: „Móžu nětko Ježuſ a Marija prajicž a ženje wjac njecham hrozne ſłowa recžecž.“

Hluboko hnuth wojak njemóžesche žanohu ſłowa prajicž. Swoju ruku na džecžo poſložiſchi pschepoda pjenzej — mždu ſwojeje ſwobodý a mždu džecžo-weje dusche — dobrym bratram.

Wot tohole dnja poſtupowasche Ambros ſpěſhnje w doſpoļnoſci a po pucžu do njebjes. Powołanjo, kij bě jomu dotal tak wohidžene, bu jomu nětko lube a pschijomne. Nětke we nim namaka mnohu pschiležnosč, najwyslijſhe kſchecžanske poccziwoſeče ſkutkowacž a bu kaž japoſchtož mjez swojimi towarſhem. Swobodne dnj běchu jomu jara lube; pschetož na nich wopřtowasche ſwoje pschivzate džecžo a pichewědeži ſo, kajſe wupřechi mjeſeche woprawožje kſchecžanske wocžehnjenjo. A hdyž mólicžkoho ſobu do poſow wzę a joho z džiwnym mjenom Trouvaille mjenowasche, pozběhny ſo joho wutroba z nutrnym džatrom k Bohu, kij ſwoju najwoſebnitsku hnadu druhdy runje z tymi wudžela, zo pschiležnosč dawa wurjadhý dobrý pocžink dokonjecž. Haj za Ambroſa věšče džecžo záwerno namakane zbožo, Trouvaille.

Hacž dotal džecž lubozna ſtawizna, kaž ju francózſke nowiny z uazhonijenja powjedaja. Čjoho dla je ju Rath. Woſoł tež zđěſit? Zawěſče, kódyň uasich cítař zwieseli ſo nad nadobnje zmyſlennym Ambroſom. Věšče to ſkuk ſproſtoho wojafa, kotrež nětromužkuli zmužitomu, rycerſkomu ſkukfej, kajfichž nam ſtawizný wjele powjedaja, cyle porno ſteji.

Pſchi cítanju tuteje ſtawizny naſtawa kóždomu ſama ze ſo ſpomožna myſliscžka: O hdy by tola prawje wjele miloſeživých wutrobow na ſwěče bylo, kotrež ſu tak zmyſlene kaž Ambros! W naſich cízaſach je zanjerodžených džecži tak wjele. Je pak tež doſez cílowejek na ſwěče, kotsiž bychu podobny dobrý ſkuk ſežnicž mohli kaž Ambros, a njetrjebali tajkoho wopora pschinjescž kaž

wón. Jenož dobre woczehnjenjo tajkim zanjerodżenym dżecżom — a budźa też z nich wujitne stawu čłowjesczeho towařstwa, bohabojażni kscheszenjo. Taſte kscheszenjske woczehnjenjo dostańu we wschelakich klóſchtyrskich wustawach. Je to pschewulki wopor, hdvž zamozhith snadž kóžde lěto 40 abo 50 toleć za taſte dżecżo placzji? Njeſmijertna duscha tola je wjac winoſta.

Nekotre dalshe z Ambroſowoho pschikkada ſczechowace wernoſce ſe za nas tudy pschidam:

1. Też pola nas ſu zamozicži ludžo, kotsiž móhli nic jeno jene ale někotre taſte dżecži zežiwig, kotrež pač žanoho woczehnjenja njedostanu, ale zanjerodżene wěſtomu njekhmanſtu ſo pschihotuja, pač katholſkej cyrkwi k zhubjenju du, dokelž rozwuczenja a woczehnjenja w tutej wěrje, hdžez ſu, dostačz njeſmoža.

2. Zda ſo, hakož by Bóh to runje ſebi žadał wot nich, hdvž ſu runje zamozicži ludžo husto bież dżecži. Hdžez je jum Bóh ſamsne dżecži zapowjet, maja winu cuže woczahnyč, kotrež ſo bież ich pomocy zhubja.

3. Schto móža ſpomožniſche czinicž, hacž to, schto móža ſebi woſebniſche pschecž, hdžli dopjeljenjo ſłowa Khrystusowoho? „Schtož taſte dżecžo pschiwoznie“, praji Syn Boži, „tón mje pschiwoznie“.

4. Stanje ſo tež husto, zo drje maja zamozicži ludžo jene abo někotre dżecži, ale ſu tež pschikkadu, zo ſo jum te njeporadža. Tole dha by jara dobrý ſredk był (najſkerje najlepſchi), Bože žohnowanjo za woczehnjenjo ſwojich dżecži dostačz, hdvž z luboſeže k Bohu taſte khude cuže dżecžo pschiwozmu a ſobu woczahnu. Je ſo hižo ſtało, zo ſu starschi, woſebje macjerje, z wopacžneje luboſeže ſwoje dżecži cyle kažyle, hdvž jum ženje napschecžo ſtupicž, „kschirwu czinicž“ njechachu, zo pač je jum Bóh tele ich dżecži z czosom wzał, a zo ſu potom grudni starschi cuže dżecžo pschijeli a lepje woczahnyli. Taſte domjace woczehnjenje zanjerodženych dżecži we katholſkej wěrje je woſebje w naſich czasach czim nuzniſche, dokelž ſwetna wyschnosć we wjacorych krajach klóſchtyrſke wustawy zbehā a zahanja, hdžez bychu ſyrotki k bohabojoſeži a nabožnomu žiwienju móhle woczehnjene bycž.

5. Na dnju Wſchich Swjatych ſuň ſlyſcheli w ſwiatym ſczenju: „Zbóžni ſu miłosćzowi, dokelž woni miłosć dostańu. Hdžez czi, kotsiž móža, miłosćz wopokaſaja khudomu, wopuſczenomu dżecžu a je k ſebi woſzmu, zo njeby k zhubjenju ſchło, potom Bóh tež nam miłosćz ſpožczy hižo tudh na zemi ja naſiche duschę; na psch. woſebje zo naſ psched duchownej nuzu pschelutuje, nam pschec doſež duchownych wobſtara, a dokelž hižo tale nuza je, jej wotpomha. Bóh je, kiz mſodocho čłowjeka powoła k wopornomu měſchniſkomu ſtawej. Hdžez tak miłosćz ſlukujemy, wubudži nam Bóh prawje wiele tajkich młodzych wutrobów, zo tež naſtawace ſpytowanja a woſthilenjo pſchewinu a ſwojomu zamyslej ſwerti wostanu. Bóh wodži wutroby kaž wodowe rěki.

6. Z cyła pač móže kóždy, kiz ſo nad taſkim džecžom ſmilis, ſo wulkoho myta w njebjesach nadžijecž. Je taſka ſmilnoſcz, kiz nam do předka taſ rjec wobydlenio w njebjesach dze pschihotowacž, zaměſceje lepschi kapital, kiz woſobniſchu daní njeſe, hacž tycach, kotrež w nalutowaćnach roſtu abo w pje-nejznym kaſcežu plesniwja, zo bychu néhdž herbam pschipadnyk, kotsiž mało na toho ſpominaja, kiz je jum wſcho zawoſtajſi. Zo budże wulke tele myto za taſku miłosćz, ſpóznajęſch hnydom. Syn Boži ſam praji, kaf wulka je to zlōſcz, hdvž něchtó džecžu po hořſk dawa (t. r. je ſkazh), „taſkomu by lepje bylo, zo by jomu mlynski kamien wokoło ſchije powiſnjeny, a wón do

hlobiny morja potepijeny był": tak wulke dyrbi za tajki pohórskeh khostanjo hrozyę we węczności! Tak wulke pak dyrbi potom na drugiej stronje też w yto bycz toho, kiz je w tajkim khudym dżecziu Syna Božoho samoho k sebi wzął a wočahnyk; a to wošebye su-li to dżeczi, kotrychž starschi — taž je w naschim kraju tejko pschikkadow! — su w měschanym mandzelstwje žiwi. Taſte dżeczi dyrbja husto njeſatholske bycz, dokelž w jich narodnym měſeze abo wsy žana katholska ſchula njeje, a starschi je do katholskeje ſchule poſlacz nje-moža, hdvž w swojej khudobje ſo ſami lědma zežinwa. Taſte džeczi pschijecz, w swojej ſwójbje wočahnyk, abo w druhej dobrey kſchecjanſkej ſwójbje wočahnyk dacz, jim katholsku ſchulu wobſtaracz, zo bychu swojej wérje zdžeržane byle: to je ſtuk, kiz by najrjeńſcho poſazał, zo tež ty prajich: Ambros je jara prawje czinił!

3 Lutzych a Sakskeje.

Z Budyschina. Mordar Bock, kotryž je, taž w zańdzenym čiſle z do- piſom wožiewichnym, pola Boranec a w Měrkowje dwoje mordarſtwo wobeschol, a kotryž je tež ſukelnika Münnicha w Kamienicu ſkonicował, je ſo po uęcziu hiſcheje dalszych njeſuklow wuznał. Hacž dotal je k tomu ſtał, zo je džew je ež krócz wohen' założil, a jara wjèle paduſhſtrow wobeschol. Je ujez druhim tež wuznał, zo je ſeferi kranyl, z kotrejž by, hdvž bychu kranjene patrony wu- tſlaneli byłe, swoje mordarske nadpady dale czinię pýtał. Tale ſekera je tež woprawdze w khowanci była, kotryž je Bock mjenował. Skyschiuñ, zo je psched krótkim puta, z kotrymž je zwiazany, roztorhał; tež hewak ſo jara zaſalky poſazuje. Doho wuſudzenjo stanje ſo we wurjadnym ſudniſkim poſedzenju. Pschispomnicz hiſcheje chcemy, zo Bock njeje katholſki.

Z Dreždjan. Doho majestoscz kral Albert a prynce Žurij wotby- waschtaj w zańdzenym tydzenju hóntwy pola Wermſdorfa. Šwójbja prynca Žurja je z Hosterwie zas do Dreždjan ſo pschesydkla, a je wot 1. novembra zas wſchedźne dopołdnia w 10 hodž. Boža mſcha w pryneowym hrodze na Taschenbergu.

Z Niſhna. Tudy je njedželu 22. oktobra hnadny knjez biſkop 74 mło- dyh kſchecjanow ſirmował.

3 cyloho swęta.

Němska. W Pruskej mějachu w zańdzenymaj tydzenjomaj wjèle nje- mera a hary. Wólby za krajinę ſejm ſu dokonjane — a nětko tu jeni ſteja z kohezdołhimi wobliczemi, druzy połni radoſeże. Wólby ſu wupadnyk, kai- likiž ſo drje nichto cykle nadzak njebeſche. Konſervativni ſu 18 měſtnow dobyły, nationalliberalni 20 zhubili. Centrum je 5 měſtnow dobyły, 4 pak pschisadžilo, ujez druhim Krefeld, hdzež je njeħaribite rozkusłowano wólbinych wokrjesow dobyęgo katholikam njemózne ſcziniło. Z cyka je liczba zapoſłancow we wſche- ſatich stronach tale: Centrum: 100 (1879 mjeſeče 99), konſervativni 136 (1879: 118), swobodni konſervativni 48 (1879: 47), Polakojo 18 (1879: 19), nationalliberalni 67 (1879: 87), ſeſeſioniſtojo 22 (1879: 20), poſtupnich 38 (1879: 37), „džiwič“ je 5. Cyk ſejm ma 433 ſobustawow, absolutna wjetſchina wuczini potaſtim 217; tuž ma centrum z konſervatywnymi 19 głosow wjſche wjetſchinu. Hdvž bychu nětko konſervativni hako mužojo ſtałi a swoje psched- ſudy abo wopaczne nahladы pschecžiwo katholskej cyrkwi puſchęzili, bychu móhli

kulturfampf zbehnac̄ a z cyka někotružkuli węc wotstronicz̄, kij so skerje do pohanjskoho kraja dyzli do fischerejskoho hodži. Hac̄ dotal su konserwativni mało samostatnoſeče pszechczivo stroniskim postajeniam kniežerstwa wopokažali. Wobly pak pokazują jaſinje doſč, zo je cykly němſki lud liberalnho jebanſtwa poczał syty byc̄. „Liberalna” mnohoſc̄ wjac móžna njeje. Zda pak so, zo kulturue wojowanjo hnydom hiszceze njeſteſtanje, pschetož Windhorſt je w liseže fararjej Schulege spomnił, zo manuſ ſo dalschoho wojowanja hladac̄.

Awstrija. Wiele hary ſu ſtroniske nowinu po cylej Němſkej tohodla cziniſke, zo bu präzski ſejm pschez thežorowym rozfaz nahle zamknięty, hdny mjeſeſche tola hiszceze jara wožne naležnoſc̄e wuradzec̄, a to tohodla zamknięty, dokelž chydh u němſch zapóſlanc̄ wot kraja trébnym pjeniez mēc̄, zo móhli nowe lětne džiwiadlo za Němcow w Prazy natwaric̄. Beszhe to wołanjo wo podczíſhcežowanju Němcow po Čeſkej a cylej Rakuskej! Njeſtroniske, tež němſke, nowinu z Awstrije pak tu węc cykle hinał wukladuja. Němſch zapóſlanc̄ moja w tu chwilu hiszceze wjetſchinu w präzskim ſejmje, to chydh wužic̄, zo bychu cjeſkimi klubu wukłotne džiwiadlo w Prazy ſtaſili. Pjeniez, myſlachu ſebi, njech kraj da, hdny běchu tola Čeſkojo ſwoje džiwiadlo z najwjetſchoho džela z dobrowolnych pschinostkow natwarili. A pschetwarjenju dotalnogo němſkoho džiwiadla je ſo lětſa z krajnych pjeniez na 350,000 ſtěſnakow dalo, a někto zaſ nowy wudawſ ſkoru cykloho miliona! To ſo niemóžſche pschidac̄, hdny ma tam lud tak doſč dawkow. Schtóż chce präzke a z cyka cjeſke wobſtejnosc̄e sprawne rozfudzic̄, njeſmě zabyc̄, zo w Prazy ſaujej je mjez ſkoru 200,000 wobydlerjemi jeno 30,000 Němcow, po tajſim w pschirunaniu wjele mjenie Němcow, hac̄ w Budyschinje Serbow, a tola tu eži kniežic̄ njechadža!

— W poſledních dnach oktobra ſu zaſ w Tirolſkej a Korutanskej zatraſhne po wodženja meli. Hijo w septembru ſu tam powodženja na 16 milionow ſchody nacžnikle, (a jenož $\frac{1}{2}$ miliona je hac̄ dotal za nich nahromadžene!) někto ſu ſurowe wody tam zaſ wſchē džela, fotrž mějachu tajſe straci po móžnoſc̄i wotwobroc̄ic̄, znicžile. Wbohi tirolſki kraj je straschnje domapytany, cykle krajiny ſu puſte, chke wſy potorhane, dróhi podmíste, železnich a telegrafu wobſchłodžene. Z blakami ſteja dróhi dwě hodžinje daloko pod wodu. Njeſměra nuza wbohoho wobožnho ludu wo pomoc.

Tež w hornej Italskej ſu powodženja byłe, runje tak zle, kaž w septembru; rěka Adidža ma $3\frac{1}{2}$ metra (6 ſohéži) wyschſhu wodu dyzli wſchēdnie! — W ſpođiwnych cjeſach ſmy tola živi! Njeſtarano wróciſhku ſo francózſcy wobožni puczowarjo z Jeruzalema a wopytachu ducy dom město Rom; mějachu kóždy na wutrobje kſchiz. Schto ſo ſta? Romſcy policistwo pschinidzechu a žadachu, zo bychu tele zuamjo wotſtronili, dokelž lud znieměrnjuje! Turkowska wyschnoſc̄ w Jeruzalemje běſche pak tynſamym puczowarjam porucžila, zo moja kſchiz na wutrobje noſhej, zo by ſo jimi wot wſchitkych pschisluſhna cjeſej wopokažala. Tak w Italſkej nabožnu ſwobodu rozemja! Bónđe-li dale tak, budža tež tam ſkoru tak daloko, kaž

we Francózſkej, hdjež kſchize a cyrkwe z dynamitom do lofta tſeleja, kaž je ſo w Montceau-u ſtało. Tola nic jeno na cyrkwe, tež na domy bohatych a na zjawnie twarjenja tam pocžiuaja cžahac̄. W Lyonje buchu tſi bomby w jenym hoſćeniu cjeſnijene a rozbuchny, 24 wosobow bu ranjenych. W tynſamym měſcze dobu ſo zbezkać (žid) do cyrkwe, hdjež runje měſchnik Božu mſchu džeržesche, wuhrabu měſchnikej kheluch a jón rozbijo ſawoła: „Doſč, tale ſeklija dyrbí kóne mēc̄!” Žadyn pschitomny ſebi njezwazi, tohole

człowiekcia p'szczymyęż. Preśidentej Grévy-ej a ministram su hjo zjawnie ze smiercju hroźli. Najhörje pak su zbezkarjo zakładzeli w mieście Montceau. Ze so zhoniło, zo je po cykle Francózskej zjenoczeństwo anarchistow (zbezkarjow) rozbijerjene, najbóle su młodzencjo 18—20 lét starci pôdla (runje to su strucie wuhladý!). Hłowa tutoho zbezkarstsko zjenoczeństwa je w Genfje (w Schwajcarckej); zjenoczeńjo ma we siebi nihilistow a drugich spowróćznikow po Němskej a drugich krajach. Wjednak w Genfje je jara wopaki bylo, zo su w Francózskej do czosa zapocząli. Zbezkarjow w Montceau, Lyonje a drugdze drje su sadzili, sudnište jednanjo p'szbeczivo nim pak bu wotstoreżene a suadž ejszce wostanie, dokelž so zbezkarjow boja! Hdyž je tomu tak, drje móža wshitej we Francózskej skoro z drémieszkom eżahmyęż! A tola liczba zbezkarjow p'jecią p'szbeczulka njeje, ich nahlosć a njebojaznosc wšichet' zatraschi. Włodyh nje-lichesczansko knieżenja w Francózskej so jara zahe počinaja pokazowac̄. Wubuchne-li pak tam po wshem kraju płomjo zbezka, kotry kraj potom wostanie p'szbelutowany?

Serbiska. Žas nowy attentat! Kral Milan so 23. oktobra z Wina wrócił, bu wot zhromadżenoho ludu hołdinje witany a poda so runy pucj do hłowneje cyrkwe. Kunje hdziż chysche zaſtupicž, tſeli žónska za nim, kufka pak nietrjeti. Žónska, fotruž hnydom pschimnichu, je wudowa wojerſkho wiſčchego, kiž bu 1877 zatſeleny, dokelž bě wojakor k njepoſluskchnosczi ſcheinawał. Attentat je zaſ nowy dopokaz za to, zo je po wſchęch krajacach rogſchérjene ſtaženjo, fotromuž ničo ſwiate a wažne njeje, dokelž joho korjeni teži we zaſpeczu Boha a joho fazni, w njewerje.

Irška. Tudy je ſo nowa liga (Nationalliga, narodne zjenoczenjo) tworila. Wszystkie stawy a powołania ſu w njej zaſtupjene, a pyta wona na zakoniskim puczu ſo jednacz z jendzelskim knježiſtwom.

W Egiptowskiej je hiszczę jara niewieśce; nowe njemery so tam pſchi-hotuja. Arabi hiszczę wotwudżenj njeje.

Luczlane tſchēſki.

* Niekotry człowiek ma czi runjewon spodżiwne płuca: pschenjese czopki powetr a zhynty, rauschi, wjeczorny a növny, na horach, w dolach, w pinach, w kuchini, na skalańcach a w dżiwadle, jenož nie powetr we — cyrkwi!

* Hdzęskuliz so čłowjefaj wadžitaj a pschekoritaj, czechnje d'jaboł swoje najrjenſche procenty.

* Na c̄łowiekow swoje zboże stajec̄, ręka dom na śnēh twaric̄.

* Druhdy súmejú so z vobletežom a pláče so z vutrobu — voboje nadobo.

* Bydhu-li e żłowięcze rozsydy też Woże byłe, bydmy husto żłydh duchow w njebju a dobrzych w heli pytacę měli.

* Neschtožkliž Žda ſo, hafož by ſo na dobre zbožu ſtało, a je ſo tola ſtało po Bożej sprawnoſci abo tež ſmilnoſci.

* Некоторые из них неожиданно умрут, а не умрет, и это неизвестно, до последней минуты пока не в этом, что близкого человека не будет в покое в его гробу.

Wschelcijnh.

* „Hlas“ píše se čejchowacy směšk: W czechim alpskim dole steji njenahladný ale pschistojny hosczeny, kiz mucžnomu pucžowarzej wotpocžink a wo-

składowienjo sieczi. W lęcze pśchniudźechu tam někotři pruscy knieža. Čeji sebi skazachu pječene kurjata a drohe zeleniny, kotrež běchu so z města pśchnijskich dyrbjałe, k nim. Hoščo běchu wjeseli a dachu jej derje skłodzecz. Hdyž pak pśchniudźe k placzenju, strójichu so číle knieža zliczbowanja a wienjachu, zo su placzizny pśchewysoke a zo w Berlinie podobne jēdže wjele tunšcho dostanu. Hoščencař mějše to skončnje syte, a toho dla njewosta jimi wotmołwienjo winojskich; słowo da słowo, a zwada bě hotowa. Tu na dobo cuzy kniež, kij běsche dotal njepytnijen w lueže sedžak, cyle pścheczelne proji: „Ale moji knieža, wſchak seže měli jēdžny list z placziznam w rukomaj; su-li wam placzizny pśchewulke, wſchak sebi njejsče trjebali kurjata z drohej zeleninu skazacž!“ Tu hake bě woheni w třešče. Cuzbnich dachu so do tohole knieza, kaf móže so zwazič, sich powueziež, schto maja jēsč. „Wěseje schtó sym? — proji přeni — ja sym baron X.“, „a ja sym hrabja Y.“, zawała druhi, „a ja sym ryžer Z.“, doda třeczi. Tu stany tamny kniež a proji: „Čeji knieža běchu tak pścheczelni a so mi pśchedstajichu, toho dla žada jena zdwořliwoſćz druhi. Ta sym rakuski arecywójwoda N. N.“ Za pječ minutow mějše hoščencař swoje pjeniezy a třjo knieža mějachu so z procha.

* Khostane bohahanjeno. W kantonje Bern je so pśched krótkim tole stało: Třjo mužovo běchu we Simumskim dole na hoňtwje. Nadobo trjedni jedyn z nich, kij běsche so do zwěriny měřil, do ſufodowoho psa, kij běsche kraſne ſkoczo. Rozmierzany nad tajkim nježbožom zarewi: „Ja bych chceyl, zo bych radſcho do Boha trjechil.“ Wobſedžer psa joho wuſhwari tajkoho honjenia dla; ale to njeponhaſche, hiſhceže tsi króčz wupraji bjezbožny žadlave ſłowa. Tola třeczi króčz padže morwy na zemju: Boža rucežta bě joho zaſala. Jožo czeło bu ciorne. Bóh so njeda hanicž!

Naležnosće našoho towarzstwa.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 377. Jakub Šwejda z Ralbic, 378. Jakub Glawš z Różanta, 379. 380. z Pěškec: Pětr Delenčka, Jakub Klimant, 381. Madlena Hermanna ze Sernjan.

Za cyrkowej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtaj 55,217 m. 92 p.

K česći Božej a k spomoženju dušow su dale woprowali: N. z Budyšina 1 m., přez k. kapł. Šoltu: njemjenowana 2 m. a njemjenowana z Čased 1 m., přez k. fararja Wernerja jena služowna džówka 6 m., z ralbičanskeje wosady 60 p., Š. z R. 25 p., njemjenowana z Khróscic 25 m., přez k. Tadeja 2 m., ze Sulšec 1 m., njemjenowana z budyskeje wosady 6 m., tasama za khude duše 3 m.

Hromadze: 55,265 m. 77 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8188 m. 10 p. — Dale je woprowane: z ralbičanskeje wosady 50 p., N. N. 1 m.

Hromadze: 8189 m. 60 p.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam.

Za tirolskich powodzenych: J. D. 2 m., r. 1 m. 50 p.

Na džensnischim hermanku mam w swojej budże na Serbskéj drožy: modlerške kuihi we wſchelakich zwjazkach, kſchize, pacjerje, swjeczata a pjeniežki we wulkim wubjerku a tunjo na pśchedan.

C. Hochgesang.

Cíl řeč Smolerječ Iniciativičeječeje w maciežuym domje w Budyšinie.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Studowy časopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 22.

18. novembra 1882.

Lětnik 20.

Woha Tirolska!

Tak dyrbimy praciež, hdyz sút powjescze wo surowych njezbožach skyscheli, kotrež je tam wulka woda pschinieška, a hdyz so psheeč zas z nowa žakošeže z wbohoho, do najwjetšcheje nužu zastorzenoho kraja k nam dobywaja. Nic jeno, zo je wulki džel žinjow z wodu rubjeny abo cyle skázeny, nic jeno zo su cyle wši podryte, kheje potorhane, drohi a nasypki podmleťe, z džela je woda wšchu plödnu žemju wotdréla, z džela krajinu z kohežwyskimi blótom naplávila a zapuscíla. Budže lěta dołho tracž, předý hacz so czechen domapytany kraj jeno trochu zas zhraba. A taika je tam nuža! Hijo prene powodženjo w septembru je, kaž pisachu, na 16 milionow schkodn načinio a w oktobrje je zas nowe powodženjo njezmernu schkodu straschnje powjeschilo. A tomu někto pschitupyja podobniye zatraschne njezboža a nuža w Korutanskej! A shto je so wbohim wobschodženym k pomoci dało? Žara mało! Awstrijske kniežerstwo je drje Tirolskim 500,000 schěnakow zwolilo — tola shto to je za tajku nužu! Je tohodla wjele, jara wjele hischeče pomocj enostwowych zawostajene. Tu je wshém do předka schot hako wérný wótc swojich njezbožowych voddanow awstrijski fejjor Franc Józef, kiz je hijo dwójch 100,000 schěnakom woprwał. Mało pak su hacz dotal fejjorowých pschitkam sežehowali. Winske nowiny so tak mało wo nužu zapusczeneye Tirolskej staraja, zo němske nowiny, haj same židowske w Němskej na tym so pohöršchujia. Hdyz loni we winskim džiwadle „Ringtheater“ někotre sta ludži wo živjenjo pschinidžechu, njetrajesche dołho a bě wjac milionow za jich zawostajenyh nahromadzenych, bě wshak najwjac tehdom potrjehenyh židow, a winske nowinárstwo je z najwjetshoho džela w židowskich rukach. Tola Tirolska, tónle ejorné katholicki kraj, hdje dyrbjał tón pola tamnych njezschezelow katholickoho živjenja psheečelov namakač? Zwieselace tohodla je, zo pódla derje-zmyšlených Rakuskich tež po Němskej we wažnišich městach składować poczinaja, zo bych u wbohim powodženym tola trochu nužu wołozili. Tež katholicki

Poſoł je tohođla ſkładowanjo wotewrili. Dajny dha tež my kózdy něſčto po swojej móznoſći! Wſchak ſmy w swoim času za hłodnych Schle-załow, tež za chineziſkich hromadžili, njezabudźny dha tež swojich bratrow w Tirolſkej a Korutanskej. Nježadaja ſo tak jara wulke darы, pſchetož te budža hiſćeze nužnije za baczońsku cyrkę trębne, ale žada ſo po-wſchitkowne wobdzelenjo na tutym woporje. Hdyż kózdy něſčto mało da, pſchec tójsko pjeniez nahromadžimy, a Bóh nam zas wobradži, ſhiož ſmy z luboſcze ſi njomu za nužucjerjpachę ſebi wulutowali.

Dobrociwiwość ſwiatohho wótcia Leona XIII.

Pſched njeſdawnym časom běchu někotſi mali kublerjo z pruskeje Schle-zyſkeje (z Trebnickskeje woſkłownoſće, hdyż bě ſwj. Jadwiga žiwa była) do Roma pſchiwihli, zo bychu bamżej ſwoju pſchiwiwoſć wopokazali a wot njoho żohno-wanjo ſebi wuproſyli. Dolhi čas předny běchu lutowali a pjeniežny hroma-džili ſi puczowanju a jim ſo radži, zo nic jeno puczny pjeniez nahromadžichu, ale zo móžachu tež 500 frankow hako Pětrowy pjeniežek na vok położic̄. Zbožownje pſchiwidzechu dobri katholicki kſchesczenjo do hłownoho města kſchesczen-ſta, wopytachu wſchelake cyrkwe, tola bamža widżec̄ a z nim rēc̄ec̄ ſo jim njechaſche radžic̄. Hdyż ſo tam zaſtojnifikow praschachu, hac̄ niemóža ſi audi-jenc̄ pſchiwic̄, ſlyſchachu, zo neſkle ſwj. wótc žane audiſency njeſdawa, dokelž ma džělac̄. Brudni puczowarjo ſebi myſlachu, zo budža ſo dyrbiec̄ wręc̄ic̄, ani zo bychu bamža wohladali. Tola kardinal Ledochowski, z kotrymž běchu rēc̄eli, praſeſche ſwj. wótcj zahadjo ſwojich krajanow (pſchetož běchu Polacy). Leo XIII. praſi hnydom kardinalej: „Pſchiwidze puczowarjow iutſe ſe mini do zahrody.“ Kardinal Ledochowski wozjewi to puczowarjam, kotsiz nětk z wjeſo-koſcžu na pſchidodny džen čakachu. Tola na druhı džen pſchiwidze w poſta-jentym času tajki deshcz, zo ſwiaty wótc do zahrody njeſchiwidze. Pod pſchi-twarkom vatikanskeje zahrody woni čakachu a běchu hižo w staroſeži, hac̄ budža móć ze ſwiatym wótcem rēc̄ec̄. Tu pſchiwidze bamžow ſlužownik a praſeſche jim, zo ſwj. wótc jim praſiež da, zo bychu do joho iſtwow pſchiwihli. Hdyż buchu tam dowiedzeni, ſedzieſche Leo XIII. runje na trónskim stole a wurađowaſche z biskopami wo cyrkwiſkich naležnoſežach. Tola z molom poda ſo ſwj. wótc do iſtwy, hdyż joho khude džec̄i woczakowachu. Puczowarjo běchu jara wjeseli a wokoſhowachu joho draſtu, a bamž swojej ruch jim na hłowu połoži.

Swijaty wótc bě tak hnuth nad wěru a pobogoſežu puczowarjow, zo pſkaſche. Skoncžnie pſchepodaču ſwj. wótcj ſwoj dar. Leo XIII. njechaſche joho pſchiwac̄, ale praſeſche jim: „Moje lube džec̄i, zdžeržce washe pjeniežy; wy ſeže tež khudži.“ To pak puczowarjow jara zrudži. Swj. wótc jich zru-dobu widžo, rjeſtuy: „Pſchiwɔzmu wash dar, wy pak dyrbieže kózdy jene wo-pominježo wot bamža doſtač̄.“ Potom da kózdomu we ſomocžanym futeralu rjanu medaillu. Skoncžnie da Leo XIII. jim ſwoje požohnowanjo a tež jich ſwójbam a pſcheczelam. Z wulkej radoſežu woni ſalu wopuſteči, zo bychu doma ſwoje zbožo wupowjedali.

T. N.

Marija Boža Macjer ſtará ſo za ſwojich ejeſzowarjow.

Katholicki mjeſchinik z Franklinu w Americh powjeda podawſ ſe ſwojoho žiwenja, z kotrohož je prawje jaſnije widżec̄, ſak dobrociwiwa ſwjata knježna

Marija swojim cęsczowarjam so wopokazuje. — Dyrbjach w lęcze 1865, piſche duchowny, do wotležaneje woſady hicž, zo bych tam Bože ſlužby dżerzał. Na pucžu so modlach swj. rózarije. Hdyž běch Božu miſchu tam wotdjerzał, wiđach hafle, zo sym zabył pſchęzohnowane male partikle, fotrež běchu wysche woſtaké, wužicž. Čechach je tohodla do franklinskeje cyrkwe ſobinwzacž. Tu pokaza so prawje wiđomnie Boża pſchedwidzomnoſćž a mitoſež Marije Bożeje Macjerje. Ludžo běchu mi wóz woſtarali, zo bych ſo w nim domoju wježl. Tola, dokelž mějach Majswejcziſche pſchi ſebi, podžakowach ſo jim a wobzamknych pěſchi domoju hicž. Tak podach ſo na najblížiſhi pucž, kotrež do Frauklina wjedže. Hdyž běch nimalo hodžinu pucža dokonjal, nadenidzech hubjenu thěžku. Z njeje ſtupi muž z malym džesfem na rukomaj. Mje wuhladawſchi ſo zwieseli a proſchesche mje nutrenje, zo bych tola joho na ſmiercz khoru žonu ze ſwiatynni ſakramentami woſtaral. Małoko džesča a khoreje žony dla bě jomu njemožne bylo, po mje hicž. Hdyž ja do thěžki zastupich, džerzeſche khora pacjerje w ruch. Wulka radoſež rožiaſni wobliczo khoreje, hdyž mje wuhlada, a wona rjetnij: „Tuž tola njeſym podarmo ſo nadžiata a moju dowěru na Mariju ſtajala; wona, ſwjata kniežna, sym ſebi myſliła, njebudže a njemože cži wumrjecž dacž bjež ſwjatych ſakramentow. Połna dowěry ſpiewach swj. rózarij a hlei, hdyž ſwoj ſone bližko cžiju, pſchińdze měſchinik njewolany do bližoſće naſheje thěžki.“ Khora nětk z najwjetſhei nutroñoſeu ſwiate ſakramenty dosta a bórzy na to w mojej pſchitomnoſci wumrje, hdyž hiſhče z džakownej wutrobu ſiódke mieno Marija wupraj. T. N.

3 Lujich a Sakskeje.

Z Budyschina. Wutoru 14. t. m. bu na tudomnym tachantſtwje kniež Józef Keil, dotalny kapłan w Schérachowje, za nowoho fararja w Nowym Leutersdorſje poſtajeny a woſkruezeny, a budze pſchichodnu njedzeliu do ſwojego nowoho zastojniſta zapoſazany. Na joho město do Schérachowa pſchińdze kniež Franc Löbmann, dotalny administrator w Nowym Leutersdorſje.

— Tudomne katholſke towarzſtwo rjemieslnikow mějſche zańdženu njedzeliu 12. t. m. ſwoj ſchěnaty założeniſki ſwiedžen. Wo nim móže ſo prajicž, zo je wſchě předawſche pſchetrjehiſ, ſhtož wopyt a wuwiedženjo poſtajenoho programma naſtupasche. Wulka ſala towarzſhneje kběže bě pſchepiel-njena. Hnadny kniež biskop a wſchityc tudomni k. duchowni a zwonka k. wojerſki farař Maaz, kij mějſche w serbſkej cyrkwi dopołdnja do serbſkich ſemichow wojerſke bože ſlužby, a k. administrator Hornig z Reichenau, tež wſchityc tudomni k. wuczerjo běchu pſchitomni, tohorunja direktor ratarſkeje ſchule, kniež Brugger, ratarſki komiſſar Dilger a druži. Swiedžen ſo wotewri z hubžbnymi pſchednoſchlam dweju wuczerjom tachantſkeje ſchule. Pianoforte, k tomu triebane, bu pſched krótkim za towarzſtwo kupjene. Na to ſcjhowaſche prolog „Swiaty Žózef a Kolping“ (kotrež je, kaž je znate, założer kath. rjemieslniſtich towarzſtwow), a potom hrajeſche ſo džiwadlo. Wuzwolik běſche kniež präſes Raimundowu cžinohru ze ſpiewom „Der Verschwender“, za rjemieslniſte towarzſwa pſchedzeleno. Kaž je kruh ſamón kraſny, joho zaměr dobrý, za rjemieslniſte towarzſta kaž ſtworjeny, tak bu tež wubjernje a cyle wumjesciſch hrathy. Ženotliwe role běchu jara zbožownie rozbělène a tak ſwernje hacž do konca wuwiedžene, zo dyrbjeſche kóždy pſchipóznačž: Je to wjac hacž móže ſo wot

rjemjeſlnikow wotčakowac̄. Powſchitkowne ſpojojenjo wſchęc̄ych pschitomnych ſo tež wozjewi w horſiym pschipōznac̄u, kotrež ſo hrac̄zlam doſta. Nic mjenje ſpodobaſche ſo hudžba ſchtyroch ſeminaristow katholſkoho ſeminara, kofisž tho na huſle a ſchtywoty na cžello piſlachju. — Z kraja běſche tón króz mjenje hoſczí pschichlo, doſelž běſche pocžas jara ujelubozny. Spokojeny a wotſchewieny je zavěſcāe ſóždy ſwiedzeń wopuſchęcił z pschenjom: Njech dale wuſhywa ſpomožne towarzſto wérnu po božnoſć, ſwérnu džéla woſć a zdobnu poczciwoſć!

— Džens, ſobotu, pocžina ſo pschisažny ſud pschecžiwo mordarjej Bočeji. Zastup ſi tomule ſudej móžesche ſo jenož pschez wosebite kartu doſtac̄ a běchu žadania za nimi tak mniohe, zo ſo jich jeno mały džel ſpoſoſi.

— Psched tydženjom ſtej ſo pola Budýſhina dwě ſajmje wotpalitoj.

— Z Nowoho Ulma w Americy ſuň zaſy liſt doſtali. Wot naš w auguſeje poſlane cžiſla Poſoſa a Hoſpodařa, kaž zhoniemy, ſu na puežu ſo zhubile. Tohodla jutſe wſchitko pobrachowace hac̄ do dženſniſchoho radu z nowa poſeželemy. Poſteczá marka ſuň doſtali, kaž ſuň hižo w Poſole ſpomnili. Zwjeſeli naš, zo ſu naſchi katholſcy Serbja w Americy ſtrowi. Pětr Žofka wobſedži tam ležownoſć 80 akrow. Pschejemy jomu a wſchem druhim naſčium krajanam dale Bože žohnowanjo.

M. H.

3 cyloho ſwēta.

Němska. Pruski ſejm bu wutoru 14. t. m. wot kejzora Wylema ſamoho z trónskej rěču wotewrjem. Na tajku trónsku rěč ſu wſchitcy ſóždy raz jara wežipni, doſelž je z wjetſcha w njej kaž we worjechu jadro cyloho ſejmowoho jednanja wopſchijate. Kejzor w trónskej rěči ſpomina na nowu požjeſení, kotrež budje užna, dale tež na woſlójenjo dawkow za khubſkich poddanow swojego kraleſtwia. W naſtupanju jednanja mjez pruſkim ſtatom a bamžowym ſtolom wobſwedeža kejzor, zo je tute jednanjo pschecželſtwo z wjerchom katholſkeje cyrkwi wobſrucižlo, a zo tež dale joho knježerſtwo ſi wujednanju zwolniſte woftanie. By jara ſpomožne bylo za cyku Brusku, hdy bych ř „pschecželne wotpohlađanja“ po tak mniohich ſluſjenjach ſkončenje cyrkwi w tymle kraju mér pschinjeſle. Hac̄ doſtal ſu „pschecželne wotpohlađanja“ ſo pschec jara ſporje poſkazowaſe, hdyž knježerſtwo ani počnomočy, kotrež ſu jomu do rukow date a z kotrymiž možlo katholſkim poddanam we mnohim naſtupanju woſlójež, nałożowało njeje. Zo je za „cyrkwiſke ſudniſtwo“ zaſ nowy ſudnik powołany, njeponazuje na to, zo mělo tute ſudniſtwo, kotrež wſchomu cyrkwiſkomu pravej do wočzow bije, tak bórzy wotſronjene abo zbehnjene bycz. Škto pomha, byrnje nekotři nowi biskopojo do woſhyrocžených diwceſow powołani byli, ſkto tež pomha, byrnje ſo fararjam a kaplanam zaſ dohlađowaſtvo ſchule pschepodawało: ſta a zaſy ſta farſkih woſadow woſtanu woſhyrocžene, doſelž ſtej biskopam rucy zwijazanej, a pschec wjac měſchinok w záležotem pschecžezených mrěje? A hdyž biskop, kaž wo wrótſlavskim piſaja, woſko jezdži, zo by pak tu pak tam we woſhyrocženej woſadze bože ſlužby džeržaſ, budje to ſtajne dokonjecž, budje na dobo wſchudžom bycz moč? A tola by za ſtat ſamón z najwjetſchim wužitkem bylo, hdy by ſo cyrkwi a jeje zarjadowanjem zaſ doſpolna ſwoboda ſkicžka, zo možla powſchitkownomu ſkaženju a zniſekhmanjenju, kotrež woſebje mjez mlodoſežu ſtrachnje pschibjera, z duchownej mocu wobarac̄. — W poſlednim čaſu je z cyka zaſ

spodžitwne napschecziwjenjo pschečzino katholiskej cyrkwi so zbehacž poczało: w zhromadžinach, w nowinach a knihach su pschečzino katholiskej cyrkwi a bamžej njemdrili, kaž w najhórsich dnach kulturnoho wojowania. Su pruske kniežerstwo naležnije napominali, zo tola nanihdy njedýrbi kulturkampf zbehacž a t. d. Njewemty, čožho dla! Waschnio katolikow to ženje bylo ujeje, zo bychu swoju wéru z hanjenjom, pschitoldženjom a njesprawnym wobštorzo- wanjom druhich wérbratrow podpieracž chyli. — Chełminski biskop Jan von der Marwitz je 8. novembra swój 25-létrny biskopski jubilej swiecził. W lécze 1795 rožený je tónle biskop hido 87 lét, potajkim dwé lécze starschi dyžli fejzor Wylem. Z tuthym je biskop hako wojerški wyschjchi 1815 wójnu pschečzino Napoleonej sobu wojował; we swoim 35. lécze za měščnika swieczejemu bu 1857 biskop w Chełminje. Duchowni jeho biskopſeje woſady su na swie- dženſkim dniu deputaciju k njomu poſkali a nahromadžene pjeney, 16,000 m., pschepodali, fotrež budža po biskopowym pschenju hako polepſch za měščnikow nałożowane, kofizž wjac swoje zaſtojnſtvo wobstaracž njemiža. Zaſlužnonemu biskopej swj. wótc Leo XIII. zbožopſtejach list poſka, toho runja fejzor Wylem, wyschjchi präſident naſiecžorneje Bruskeje a druzy.

— Do rakuskoho džela wrótkawskieje diöceſy so swiecžacy biskop poſtaſi; biskop Herzog je wo tutej naležnosći na awstrijskoho fejzora so wobro- cził, fiž je tež hnydom zwolil. Wuzwoleny hako swiecžacy biskop je generalny vikar Sniegon w Čeſčinje.

Austria. Zo awstrijski fejzor do Roma njepojedže, pod Italskej zdželi- limy. Minister Kulnočny je to w zhromadžinje delegacijow (zaſtupjerow wo- beju krónow) wuprají a z tym wſchěch katolikow zwieselik. Za to pak chce dobrocziw fejzor w krótkim powodženych w alpskich krajach ze swoim wopytom zwieselicž a tróſhtowacž. — We Winje su na nekotrych wjecžorach wulki ropot a kriwanie bitwy na drohach měli, dokelž bu zjenoczenjo ſhencow, fiž je do wſchelakich ſocialnych zbežkow zaplecžene, wot kniežerſtwa zbehacž. Nje- ſpokojnym ſchewſkim pschitowarschi ſo ſprosty lud, fotrohož je we wulkich městach ſtajne na wubjerk; po hasach czahajo rjewjachu a do wojakow a policiſtow z famjenjemi mijetachu. Mnozy vuchu ranjeni a zajeczi; tola je tam zaś mér.

— K létu budže 200 lét, zo bu město Win wot turkowſkoho wobleženja wuſwobodžene (1683). Hotuja ſo tohodla we Winje, zo bychu podawł, fiž je runje tak wažny za tute město był, kaž za cykle awstrijske kraleſtwa, pschi- sprawnje swiecžili.

Italſka. Kaž je znate, je kral Humbert w swoim času rakuskoho fejzora Franca Józefa we Winje wopytał. Je waschnio, zo tajſi wopyt ſo zaś wotruna, a Franc Józef chyſte tež italskoho krala w jeho kraju wopytacž. Za to pak poſtajichu italscy ministerjo město Rom, a myſlachu ſebi, zo awstrijski fejzor z tajkim wopytom w Romje tute město hako hlowne město italskoho kraleſtwa a cykle zarjadowanjo Italſkeje pschečzino bamžej pschi- pónznaſe. Tu pak běchu ſo zamolili. Pschetož fejzor Franc Józef hako ka- tholiki wjerch, fiž ma swojoho zapoſlanca pola ſwjatohho ſtuka, dyrbjeſche w Romje na kóždy pad tež bamža wopytacž, ſchtož chyſtu italscy na wſchě waschnio wotwobročicž. Tuž ſo tale naležnosć doſho komidžesche, a liberalni bleďazachu wo tym, zo awstrijski fejzor jeno toho dla swój wopyt wot- ſtokuje, dokelž italscy „Irredentistojo“, (fiž chcedža hiſčeze poſlednie italske krajinę Rakuskej wzaczą), zbežki pschečzino Rakuskej pschihotuju. — Někto pak je — liberalnym k wulkomu mjerzanju — čiſta wěrnoſć na žiawne pschiſhla:

Kejžor Franc Józef je so bamža Leona XIII. prascheć dala, hacž by jomu prawje bylo, zo wón (Franc Józef) italskoho krala w Romje wopyta, a bamž je na to cyle jaśnie wotmokwil: Né! Tuž tónle wopyt cyle wostanie. So rozem, zo netko „Italianissimi“ a ministerjo kaž na bamža tak na awstrijskoho kejžora woheń pluwaja.

— Swiatomu wótcej so z cyka derje njeidže, hdvž je tak rjec „droku bjezbóhých dath“. Rukowachy zakoní (garantiegesetz), kiz bamžej wychsche kniejsztvo nad Watikanom w Romje, a schtož k jomu ſuscha, zavjeſeji, je italskomu kniejerstwu dawno wobčežny, a hžo su italscy ſudnicy so zwaziili do vatikanskich naležnosćow so měſcheć, po taſkim rukowachy zakoní pscheſtupicž. Kniejerstwu běſke to lube a wone rady czerpi, hdvž njeſhmanich bamžej rěkaja „měſchežan Pecci“. Tola kardinal statny ſekretar Jakobini je so pola druhich módenarijom wobčežował na taſku njeprawdu. Awstrija a Francózka stej tajke ranjenjo bamžowych prawow Italskej porokowaļo, a tež Němčiſta je jo jumaj pječza pschizamkuļa.

Belskis̄ka je bóle dyžli druhe kraje ze swobodnymi murjerjemi a druhimi liberalnymi žohnowanymi. Čeži pak su tutón kraj tež hacž na kromu hubjeniſta hžo ſežiſhczeli. Tónle kraj ma 1446 millionow frankow dołha, tak zo tam na jenož wobholerja 262 frankow dolha pschińdže! Liberalni ſebi mało z toho ſežinja, dokelž ſu bohacži, wbohi katholſki lud dyrbi ſo najbóle wobžarowacž.

Francózka. Z tutoho kraja móža ſo jenož nowe kſchidwy pschećzivo katholſkej wérje powjedacž. Tak je parižska měſchežanska rada wuhnaežo poſledních jaſtrowych duchownych a poſledních klóſchtyrſkich kniežnow z khorownijow wobzamkuļa. Hdvž katholſki radžiczeř na to ſponni, zo taſki wukaz zaſ nowe wudawki pschihotuje, wotmokwi Gambettowy wuežownik Rouſſelle: „Ba „kſchidwu“ njeſomžemy ženje doſči pjeniez wudacž.“ Je tam njemdra hida pschećzivo wſchomu, schtož na Boha dopomina.

— Zo bjezbóžni zahanjerjo wſchoho nabožniſtwu we Francózkej ze swojej strachnej kſhrobloſćju wjac dokonjeja, dyžli z woprawſkej mocu, ſmy hžo huſežiſho wuprajili. Taſki ſpowróceř z wulfzej hubu ſto nijenje zważliwych zaſraſchi. Ženo z rědka ſebi nechtó zwéri, ſwoje lepsche pscheſwědeženjo bjez stracha wuprajicž. Wondy je wěſty Andrieux to tola dokonjał. Andrieux běſke předy najhórſki powaler klóſchtrow, běſke tež pschedyda žadławoho napſchećzinoho koncila w Neapole byl. Wón bu pozdžiſho práfekt policajſtwa w Parizu a zapóſlanc w Madridu. Psched thđzenjom mějeſche netk w Parizu rěč, w kotrejž psched wójmu pschećzivo cyrkwi a nabožniſtu warnuje, ſo bojo za pschichob republiky; prajeſche tež, zo je Francózka najebacž roſčenjo njeverý, tola katholſkej wérje poddata, ſo z pschećzehanjom katholikow republiky woenžbnja; hacž runiž wo wuhnaežo cyrkwiſkich rjadow ſobu wobdzeleny, je ſo tola pschepokazał, zo je to wopaki bylo. Kaž wón ſu týſacy zmýſleni, tež mniož republikanscy zapóſlancovo. Kaž je widžecž, Andrieux ſo njeboji to wuprajicž; ſnadž joho tež drugy doſčahnu. So rozem, zo komunijſtojo a radikalni na Andrieux-a ſo ſurowje hněwaja, prajich, zo je jomu pobožny madridski dwor hlowu zwjertnył. Rozomným rozmokrojenjam cžile ſpowróczniſkojo, z njeſmírnej hidi pschećzivo katholſkej cyrkwi kaž zwrotinjem, wjac pschitupni njeſi. Rozomnýſki republikanscy nowinarjo pak Andrieux-ej dadža prawje měč a praja, zo ju ſami po kraju pucžuju wſchudžom lud ſkoržicž ſlyſheli, cžoho dla

su so jim sobuſtaſty kloſchtrſtich zjenoczeſtiwov wzali, fotſiž ſu jimi tak wiele dobroho wopokaſali.

Jendželska. Minister-pſchedyda wobkručja, zo w Drſkej zloſeſje a morje-ſja wotebjeraja a zo ſo ludej wſche wolóženja zwola, jeli budže po zaſtoñſkim puczu za nimi ſo procowac̄. — Nekotſi katholſki Trojo chcedža k wopomnječju ſwojego ſlawnoho wuſwobodžerja Daniela O'Conella cyrkę twaric̄, a to w jeho narodnym měſeče. Tež kardinal Manning je pſchinorſk pôſkaſ.

Amerika. W 33 unioniskich ſtatach ſu ſo nowowólby za Kongreſ ſtale. Demokratojo (konſervativni) dobučtu ſlawne nad republikanami (liberalnymi). — W měſeče Chicago chcedža katholſku wyſoku ſchulu (univerſitu) założic̄; hromadža k tomu zaſtañny kapital a biskop Spaulding je hižo na puczu do Roma, zo by ze ſwiatym wótcem wo zarjadowanju university wuradžowaſ. Hižo je zaſtañny kapital nahromadženy, kiež kóždolétnje 300,000 dollarow danje njeſe. Zbytkne chce město pſchijpēc̄. — Město Chicago ma katholíkov: 175,000 ameriſkich a irſkich, 75,000 nemíſkich, 30,000 Čechow, 20,000 Polakow, 12,000 Francózow a Italijanow, hromadže 312,000 katholíkov. — Katholſke živjenjo w zjenoczenych ſtatach ſewjerneje Ameriki krafniſe kęſeje. Raž „Herold des Glaubens“ piſa, je kónc ſeptembra we Milwaukee 27. hłowna zhromadžizna „nemíſkoho katholſkoho zjenoczenja“ byla. Z rozprawow jeno na to ſpomniny, zo ma tele zjenoczenjo 340 jenotsliwych towarzſtwow z wiac hac̄ 30,000 sobuſtaſtami a 7 milionow hrinow zamoženja. Woſebje ſu ſebi za pſchedmijet ſwojeje staroſeče wuzwolili zdžerženjo katholſkych ludowých ſchulow. — W měſeče Halifax (w jendželskej Kanadskej) je ſo ſchpital wot-paliſ; 50 khorých ſo ſobi ſpali, dokelž woheň ſurowje ſpěchniſe wokoło ſo hrabafſe.

Tucžane tſchěſki.

* Schtóž kloſchtry hani, kajkež je katholſka cyrkę zarjadowaſa, tón njeſho na ſwěče znaje — člowjecžu wutrobu a jeje potřebnoſcze njeznaſe.

* Majorjeáſche wjefelo je to, druhim wjefelo pſchihotowac̄.

* Schtóž ma z Bohom mér a poloj, móže pſchec̄ wójnu ze ſwětom wažic̄.

* Kéhude role, pilne ruch: rjane hona; tucžne role, zhnile ſtawy: puſćin!

* Sobuželnosć je čaſto doſež zaſkyte wjefelo nad euzym njezbožom.

* Pos liža z džakownoſczi ruku dobroczerja, člowejk zvěha huſto ſamjenje, zo by je za ſwojim dobroczerjom mjetal.

* Pod ſcžerpnym pſchenjeſenjom kſchiwdy kryje ſo tſchěſka z kſchiža Khrystufowoho.

* Luboſć k ſwětej njeponha ani pſchez knotwiſhcejo, luboſć k Bohu njeſe pſchez najwyſhſche horj.

* Kruta, kaž worel, jaſna, kaž kryſtal, mjehka, kaž wóſk, ryžy, kaž zloto: to je prawa wutroba.

* Něſhtožkuſiž zda ſo nam kaž rječjaz, druhé, kaž wotežka, tſecže kaž nitka, ſchtwórt, kaž pawęzina: a tola je we wſchém Bože wjedženjo.

* Tež najhlupiſhi bur njemłóči hołn ſłomu: tuto je wſchědne dželo pječza ſchtudowaných a pſhemu drých mužow.

* Miliony hvěždnow khodža džen wote duja četysach došho po firmamencze, ani zo so poraža; tu na zemi namakaš z rěka dweju čłowěkow, kotařz so ženje storečikoj abo pobodkoj njevyštať.

* Byli náscha lubošč k náschim njebohim wěrna byla, bychm ſo wjace za nich modlili.

* Hanjer a čeरn — na woběmaj wostanu množu wišajo.

* Połožiſh-li k brěmjenju druhe, budže tute dwoje cžežsche, hacž přenje ſamo; połožiſh-li pak na cžaſny kſchijz kſchijz twojoho Zbóžnika, naſtanje z podwojenjom brěmjenja poſloženjo.

* Hrēſhiciž a z wutrobu to wobželnoſejicž, je krocžel do zadu, kotař do předka pſchinjeſe.

* Schtóż ma djabola w ſebi, tomu ani jandželjo niežo prawje nječinja.

* Wjefelo a pjenjeſy, tu maſch „Gloria“ a „Aredo“ náschich čaſow! —š.

Naležnosć našoho towarzſtwia.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 382. Pětr Wowčeřk z Konjec, 383. Khata Bräuerec z Ralbic, 384. towarzſtvo „Jednota“ w Dreždānach, 385. Karl Domanja z Dreždān.

Za cyrknej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadžena daň wučinjeſtaj 55,265 m. 77 p.

K česći Božej a k ſpomoženju dušow ſu dale woprowali: młodženc z Budyšina 1 m., z Čornee „k Božomu džesciu“ 50 m., přez knj. kaplana Šoltu w Khrōſcicach: njemjenowana k česći Wutroby Jězusoweje a k ſpomoženju khudych dušow 100 m., njemjenowany z Worklecz 30 m., njemjenowany z Nowej Wjeski 9 m., njemjenowana z Hrańcy 2 m., njemjenowana z Khrōſcic 1 m. a njemjenowana z Khrōſcic 6 m., po wotkaſanju njeboh kublerja Pětra Cyža z Prawočic 600 m., z wotkaſanja Hany zwudowjeneje Mužikowje z Budyšina 75 m., P. Alexander z Marijneje Hwězdy róženčanske ſwečatka za 1 m. 5 p.

Hromadźe: 56,140 m. 82 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadźe: 8189 m. 60 p. — Dale je woprowała: N. z Khrōſcic 1 m.

Hromadźe: 8190 m. 60 p.

Za tirolskich a korutanskich powodzenych: Wysokodostojne tachantſtvo w Budyšinje: 100 m., F. B. 15 m., J. K. 10 m., P. S. 10 m., H. B. 3 m., N. N. 50 p., J. N. 2 m., r. 2 m., N. z Khrōſcic 1 m.

Zaplać Bóh wšem dobročerjam.

Krajanc.

Katholska protyka za Hornju Lužicu
na lěto

1883

wuńđe z pſchiſhodnym čiſlom „Poboſta“ (2. decembra).

Próstwa.

Dokelž je nowa protyka nimale hotowa, bychmy rad zličbowanjo wo lětuſej zrjadowali a prosymy toho dla podwołnje wo připόſlanjo hiſće zastatych pjenjeſe za nju.

Red.

Cžiſhce Smolerjec Inihičiſhčezenje w macžičnym domje w Budyšinje.

Katholicki Posol

Wudawa so
prěnju a třeću sobotu
měsaca.



Plaći lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.

Euđowny cžasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Číslo 23.

2. decembra 1882.

Lětnik 20.

Proštwa wo „Bože džecžo!“

Lubozný swjedžen, kotryž kschescjanowu wutrobu tak hľuboko hnuje, so zas bliži. Hijo wjesela so džecži na zbožny džen, kotryž ma jich najwjetšie všechna dopjelnicž, hijo mjenuju mjelečo „Božomu džecžu“ wschitke te krasnošče, za kótrymž jim wutroba dže. A su-si pěkne, njebudža zavěscze podarmo proshěz. Sym wo tym tak všechnědžen, kaž wo waščej lubočči k svojim džecžom. Je tež prawje tak. Tamón zbožny džen, kž je cyklu svetej Bože Džecžo same všechniess, a z nim zbožno a zbožnošče, dyrbi z nowa wschitkim wjeselo všechniess, hdvž dho je wón wosebje radoстny swjedžen mlodošče. Dopomíče so toho dla, lubi staršchi, tež na tamne džecži, kotrež traſč so podarmo wjesela na hody, dokež snadž mója jich staršchi lědma wschědny khléb za swoju swójsbu wobstaracž; zwijeselče tež tamne khude džecži z nekajkej mločkošče. Džecžaca wutroba wschak je bózny spokojena.

Znaju pak a w wschitkach znajecže džecžo starošče a lubošče, kotrež w serbském kraju žiwjenjo dobývšchi nětko roſež a všechneracž pocžina a kotrež na nadobnou kniežnu niedorošče, jeli so za nje wschitkach swěrnje njestaramy. Wschak hijo zhudacže, skto ménju: bacžonsku cyrkę! Njeje wona džecžo lubošče? Njeje lubošč k Bohu a bratram, kotsiž w duchownej nužy so namaſka, tónle nadobný skutk zapocžala? A kajku starošč všechnotuje, wjedža cži najlepje, kotsiž maja za nju stacž a so staracž. Tež wona prosy wo „Bože džecžo!“ Budzecže ju prýdnú wostajicž? W posledním cžiſle je „Kath. Posol“ „i Božomu džecžu 50 m.“, dar serbskeje macjerje a hospozý, kotraž so z lubošču na cyrkej dopomni, zapisał. Njech tola hacž do poslednjoho cžiſla tohole lětnika prawje wjele podobnych darow k Božomu džecžu dónudže. Wschak je to najlepšhomu džecžu, Zbožnitéj samomu date, kž je ze swojej Bojskej Wutrobu njezbožovnych člóvjeckow tak jara luboňak, zo je našchu hubjenu člóvječžu podobnošč na so wzal a hako male džecžo

so narodžil. Čim naležnišcho wo to prosvyti, dokelž manu w tymile cjiſſe pschibytk jenu dweju markow! Schtó budje lubomu Ježusdžecjatkej samomu podarmo prošečz dacž? Tuž dha, daječe tež jomu neschto, hdyž na swoje džecži njezabudzeče. Daječe wosebie wy, serbscy hospodarjo a hospozh bacžonjskej cyrkwi tajke Bože džecžo, kotiž so za žane džecži staracž nimacže, dokelž trasch su wotrostle, abo dokelž trasch je wam Bóh džecži zapowjeſt abo zaſh waſak, zo by wón sam waſhe džecžo był, za kotrež byſhćeſe ſo starali. Nasch Zbóžniſ ſam wam zavěſcze w poſnej mierje zaſh wotruna. Bohladajće do druhich krajow, kajke tam cyrkwie twaria (džensniſche cjiſſlo wo dwemaj poſwieda) a kak tam radoſeſiwiwo wopruja. Tež serbski lud je pschecy woporný lud był, a hdyž je hacž dotal tak cjeſčomnje na bohuſpodobnym ſkutku ſo wobbedžil, dha tež dale njewuſtanje. Do wem! Toho dla ſym was chci trochu dopomieč, zo byſhćeſe wſchitcy „poſkaf“ zapoložili i zwjefelenju naſhoho Knejeza a Zbóžnika ſamoho. Hdyž woſrjedž radoſtnych wobdarjenych, pschi zaſwěčenym ſhtomje ſo ſobu wjefelicje, dopomieče ſo tež na cyrkje Wuſtoby Ježuſowej w Bacžonju!

Měſchnik a joho mordar.

Džen a bôle bliži ſo Francózſka tamnej straſhnej njewerje a zaſakjej bjezbožnoſći, kotrež psched ſto lětami zbožowny a bohaty kraj hacž na kromu poſchitkowniho zahubjenja a ſpovrōčenja pschinjeſe. Same wot ſo wotcuzji wobbedžbowarzej nětežiſtich francózſkich wobſtejnoscjow dopominjecžo na tamne zrudne čdaſy, kotrež traſch ſu zaſh bliže hacž ſo zda. Ze straſhnych pschecjeſhanjow tehdomnych zbežkarjow tudy podawki poſwiedamy, kij tež dopofazuje, zo njewéra a zloſej, býrnje zaſakliſcha byla, tola njemóže dobrý kſchecjanſki zaſkad we wutrobie eyle zniczicž.

Jedyn z najhóřiſtich bjezbožnikow francózſkeje revolucije, kij bě njeměrnje wjele njeſtukow dokonjal, na ſmjerč ſhorje. Věſche pschisahak, zo žeňje žadyn měſchnik proh joho kheze pschecſtupicž njedyrbí, a hdy by ſebi tola žadyn zwažil, zo živý wjac njewuſtje. Horliwy měſchnik zhoui khoroscz a tež straſhne hrozenjo bjezbožniſta. Tola wón njeđa ſo džerječz, wjedžo, zo dobrý paſtý ſwoje živjenjo da za ſwoje wowey. Vjez komboženja chce ſo woprowacž a dže khorohu wopytacž. Tón joho wuſladaſwchi do zatraſhnych zlobow zapanje, hacž ie jomu možno, wſhē močy napinajo zarjewicž: „Schto! měſchnik poſla mje? Daječe mi mječ!“ — „Moj bratſe“, praji měſchnik, „ſchto chceſtž ſi nim zaſocječz? Ža czi hiſhćeſe mócnischi bróni napſhécžo ſtaju: moju luboſcz a wobſtajnoſcz.“ Njedachu khoromu mječ. Tu wupſhestrje wón ruku z koža měſchnikej napſhécžo a z njej hrožesche prajich: „Wěz, tale ruka je dwanaczoč twojoho runječza zadajifa.“ — „Ty ſo myliſh, moj bratſe“, wotmožwi měſchnik měrnje, „jedyn je mjenje, dwanath njeje wumrjeſ, dwanath ſym ja. Spóznaſi“, praji měſchnik ſwoju wutrobu wotkrywajo, „bluznu twojoho mječa. Bóh zdžerža mi živjenjo, zo by tebje wumožil.“ Ž tymile ſlowani wobja khorohu luboſciwiwo wokoło ſchije a pschihotowa joho i kſchecjanſtej ſmjerči, pschetož tónle krewjelacžny wjelf věſche nadobo do cžichoho jehnječza pschewobroczeny.

Bamž Leo XIII. wo towarzſtwje „džecžatſtwia Ježuſowoho“.

Z kajkej luboſcu je naſch ſwiaty Wótc tomule bohuſpodobnomu towarzſtu pschihihileñ, ſpóznajemy z pscheczelnoho liſta, kotriž je psched krótkim

knjezey de Fougerais, generalnomu wychschomu tutoho towarzstwa w Belgiskej, poskak. „Zohnuju“, praji w liseze, „z cytej wutrobu skusk swiatoho dzeczatstwa, joho pschedstejerjow a wjednitor, kotsiz ze swojej horliwosczu k rozscherjenju kralestwa bozohho na zemi pschinischuju. Z wosebitez lubosczu zohnuju wschitke sobustawu towarzstwa a wosebje lube dzeczi, kotrej z modlitwami a jałmožnami tak minohim khudym pohaniskim dzeczom njebjeske wrota motwjeruja. Pschał bych sebi zawérno, zo bych u wchê katholiske dzeczi sobustawu rjanoho towarzstwa swj. dzeczatstwa Jezusowoho byle.“ Nadzijam so, zo tuta powijescz k tomu pschicpeje, zo tež naschim Serbam a wosebje lubym dzeczom spomožne towarzstwo dzien a bóle so zalubi. Kaf spomožnje wone skutkuje, spózajemy z toho, zo bu w zaúdzenymaj létomaj 1880—1881: 94,723 dzeczi do 401 wustawow pschijatych, a zo 424,282 malychdzeczi psched swojej smiercze swiatu k schazeńcu dosta!

Kak je so psched wjac létami druhovériw do katholiskeje chrkwe wrózil.

W jenym měsíce nad Rheinom je moleč živý, kotrej je dobry katholicki křesťjan a z wosebitez pobožnoſežu pschedzíwo najswiecziſhomu sakramentej wołtarja zahorjeny. Tón powijedaſte jenomu znatomu, kaf je boža hnada joho k spóznaču wěrnoſeže dowiedla, hdvž běſche wot naroda njeſtatholicki. W Dreždjanach rodženy zhubi wobeju starscheju, hdvž bě hſchče dzeczo. Joho wjiele lét starschi bratr da joho kamjenjoczíſhczerzej (lithografej) do wucžby, zapłaciſi z maloho wotkaſanja přenje nuzne wudawki a posticži jomu mału čežmu kormu k pschenicowanju a vyhlenju, hdvž z dzela domoj pschinidze. Hewak so z cyka za njoho njestaraſte.

Takle wopuszczony poda so wucžownik druhdy njedželu do katholiskeje cyrkwe a poſlalnjo jo pola wulfcho wołtarja, zo by so modliſ. Wopytowaſte drje tež cyrkve swojeje wěry, tola wopuszczi ju bórzy, hdvž bě předowanjo a ſpěw ſkónczony.

Zunu pichindze joho zaſtaraczeſt k njomu, da jomu neſotre tolerje a praji, zo je joho herbske zamozjenjo pschetriebane, a zo wjac za njoho so staracž nje-móže. Tale powijescz wucžownika jara zrudzi, dokelž bě we wulfcej staroſci, kaf so zežiwi. Byrnje jara złutniwje živý był, minchru so tola pomaku wchê pjenjeſy a jenoho ranja widžesche, zo je poſlednje pjenjeſki za caktu wudat. Nekt njewedžesche wbohi hól, ſchtó zapocžecz, zo by hłodu njewumrzel. Swojoho ſkupoho a njeſmilninho bratra za jescz proſyę ſej njewerjesche. Tuž poda so ze čežkej wutrobu zaſ do katholiskeje cyrkwe a phtasche pomoc pola Boha, kotorož jow na wosebitez waschnjo pschitominoho čujesche. Hdvž bě w nutnej modlitwje jow psched najswiecziſhim sakramentom swoju nuzu pschednjeſt, čujesche ſo změrowany a troſchtowany. Poda ſo, dokelž bě čas, k miſchtrey do dzela. Lědma bě dzělač zapocžał, da joho miſchtyr k ſebi po-wołač a praji jomu, zo wot někta thdžensku mždu doſtanje, dokelž je z joho dzelom ſpokojom.

Schtó bě wjefelschi hacž khudy wucžownik? Husto wopytowaſte dale katholicku cyrkve, taž předy, a modleshe ſo jow, tola ženie ſebi na to niemyſleshe, zo chcił do katholiskeje cyrkwe ſo pschinzacž dacž. — Tak běſche ſkónczne swoje wóſomnate lěto doſonjal a wot swojeje mždy tak wjiele ſebi nalutował, zo móžeshe ſo do Mnichowa na akademiju podač

ł dalschomu wudospołnjenju swojich wedomoścżow. Tów sedżesche tónle mło-
dżenc na jenym nazymnym wjeżdżorze pschi schkleńcy piwa we wuskej piwarni.
Młodoż zastyscha klinkanjo zwonczła, a z woknom pohladawski widżesche, zo
męschnik Bożego Syna k jenomu khoromu njeſe. Tónkróz nichčo najswięcziſci
sakrament njeſchewodžesche. Zymne mokre wjedro bě najſterje druhich ludži
wot toho wottraſčilo. Młodżenc pač ſej myſlesche: „Rjeńdže-li žadyn katholik
ſobu, chcu ja tomu knjezej tule čeſčz wopokazacz.“ Wopuszczi hnydom swoje
piwo a džesche z wotkrytej kłowu za męschnikom, kiž ſo do wuzkej haſy winy.

Przed hacz męschnik do domu zaſtupi, hdyż khoru na njoho czakasche,
wobroczi ſo, zo by, kaž hewak, ſezechowacym ludžom ſwj. poždohnowanjo dač.
To bě hnadowny wokomik za młodženca. Rjebiſte ſwetko rožjasni joho rozm
a joho wutroba bu hnuta k spóznaczu wérnoſcę. Na kolena poſlaknwyſci a
ze ſylzami we woczonaj wobzamku, zo chce do ſwiateje katholiskeje cyrkwe ſo
wróćicž. Hnydom nazajtra poda ſo k katholiskomu duchownomu, zo by ſo
we wérje rozwuczicž dač. Po dobrym pschihotowanju wotpołożi katholiske wérh-
wuznaczo a wosta dobrą syn ſwj. cyrkwe hacz do džensnichho dnja.

T. N.

3. Luižich a Sakskeje.

Z Budyschina. Katholisch Serbjia maju tſjoch mužow, kotiž rad do
kóždoho serbſkoho domu zaſtupja, hdyż jím pscheczelny pschitup dowoleja, dwaj
khodžitaj za miesiąc dwojcy a tſeeži za lěto jónu po serbſkim kraju a wopytaju
tež tych Serbow, kiž zdalení wot wótcnoho kraja bydla. Prěnjej rěkataj z krótka
„Poſoč“ a „Hospodař“ a tſeeži je naſch „Krajan“. Tutón wě lěta jara
wjele nowoho powjedacž pódla toho, ſchtož ſo hewak we kóždej protyčy pyta.
Joho cyrkwiſka protyčka je kóždomu katholiskomu Serbej luba, runje kaž joho
zapis duchownych w naſchim kraju a druhé cyrkwiſke powjescze. W pschi-
dawku k protyčy „Krajan“ wſchiltim jara rjenje k nowomu lětej pscheje. Potom
podawa dwaj wobſchernej naſtawkaj, jedyn powučzacy a drugi zabawný. Tamny
rozeſtaja wſchelake pobožnoſcę k vočeſzczowanju ſwiateje Marije, znate a mjenje
znate modlitwy, novený (dzerwiecžnowſke), wopytowanjo ſwiatych městow, ſla-
puſir, wotpuſtne dny, bratſtwa a dobre ſtukti k čeſczi ſ. Marije. Wſchitko
wěch, kiž dyrbja ſo zaſy a zaſy rozpominacž. Druhi naſtawk powjeda hnijacu
ſtawiznu „Tako, młodzy missionar Indianow“ z nowiſchoho časa. Krótſe
ſtawizny ſu tež jara zajimawe: Kaczej ſluba w nowym zaſtonju — Bamž a
joho macž — Po rejach — Změrny hólczeč — Ruská knježna — Je to bjež
winy? Skońcžne ma „Krajan“ hiſčeče dobrý starý mandl ſměſekow, pschi
kotrychž čítanju ſym ſo ja tole piſajo jako prěni čítat tež prěni wutrobnje
ſmjał. Tola woczakuju, zo budže ſo jich wjele pschi tym ſmječ a potom
prajicž: To bě tola wjac̄y króz 25 pjenjeſkow hódno, ſchtož ſuň wot naſchoho
luboho „Krajana“ zhmili. Rječi wſchelacy protykarjo k nam khodža, „Krajana“
čheemy tola tež pscheczelne powitacž a w naſchim domje wobkhowacž. Tak ſo
ſtuſcha! To žada džakowne pschipožnaczo tych, kiž ſu na joho pschitovne wu-
hotowanjo wjele procy nałożili!

mh.

— „Serbſki Hospodař“ budže tež we nowym lěcje 1883 wuſhadžecž,
kaž dotal, prěnju a tſeeži ſobotu měſaca; čítarjo nječ ſebi jón we wudawai-
njach „Kath. Poſoč“ zamolwja a wotebjeraja. We Khróſčicach wot nětka
pola Hórnika, we Kulowje dale na kaplaństwie. — Mjenſche na wjedženja
z katholiskich Serbow, kaž pytanjo čelaďnikow ſrijedz lěta, pschedawanja,

pschesadžowanja (aukcije) atd. móža so za tuni pjenjez we tutym časopisu wojewidczic, jeli so redaktej w tym psche. Psche „S. Hôspodarja“ pschiindże wèc tola sferje do ludzi, hako z nemiskimi nowinami.

— Mordar Bock je k knjericzi wotkudženy.

W klóschtrje Marijnej Hwézdy wunrje w noch wot njedžele k pónudželi hnadna knjeni Kordula Karolina Ulbrichc, abbatissa imenovanego klóschtra. Hido měsach dotho czejch khora bu nětko wot toho knjeza wotwokana. Uni nutne modlitwy jeje nětko wojewidcznych duchownych dżowków, ani próstwy wskitlich thđ, kotrejž běsche njebocejczka z macjerju a dobrocjerku, ani wscha lékarška pomoc, kotrejž jej jeje bratr sam, kij je lekar w Georgswalde, lubocejzwje skiczesche, njemóžesche lubowanu a wjele czejczenu knjeni zdžerječ. Njeboha abbatissa bu rodžena w Georgswalde 23. oktobra 1815 a je po tajkim starobu 67 lét a 1 měiac dosejahnyla. W lécje 1835 zdraſezena, wotpołoži 29. hapryla 1838 swoje swiatoczne sluby, běsche wuczerka a pozdjiſčho pschedstejerka klóschtrskoho wustawa (instituta) za holežata a bu po smjericzi abbatissi Edmundy May wot swojich sobisotrow 7. juliia 1874 za abbatissu a knjeni klóschtra Marijnej Hwézdy wuzwolena. Ze straſchnohoho znutskownoho czerpjenja bě so naposledku wódnicia mutworila, kotrejž wjac pomoc njebeſche. Klóschtr z njej žhubi lubocejwu a swědomitu macz, khudži a fažuli nujni nadobnu dobroczerku. Jeje pschitkład we podačzu do božeje wole a sejerpym zniſzenju wulſich boleszow wostanje wichém w pobožnym wopominjeczu, kaž tež jeje lubocež a pscheczelna staroſejiwoſcz nikomu z pomjatka njewuñdže, kchtóž je ſu hdy w nětakzej nujn na nju wobročał. Tón knjez chęć jei dac̄ bohate myto za wſjē dōbre ſkuti, kotrejž ju ſežehuja. Wo po hrjebie, kij je wczora był, pschinjeſe powjescz pschichodne czisko. R. i. p.

Z Njebjesczic. Njemale stróžele zajedžechu njedželu 26. nov. do ludu, k Božim ſlužbam ſhromadzenoho, hdyž na predowanju ſo do cyrkwe zawoła: Boheń we wſy! „Młaty Pſtruchař“, kotrejž bě na kemſchach doma wostał, bě ze schwabliczkami miſchkoril, w heli nahromadžene lapy zapalik a by ze zaudſchenjom wopor džeczacocho njerozoma był, njebeſcheli ſo ze strachom do koža ſkhował, hdyž joho na pomoc pschithwatacy kemſcherjo namakachu. — Pschi wſchej cziszczenych, kotrejž wězo w božim domje naſta, njeſta ſo pschez bože zwarnowanjo dale žane njezbožo, kchtóž ma ſo tomu pschipisowacž, zo žónſke wo měrie we ſlawkač wostachu, dónz běchu ſo mužowjo z cyrkwe rozeſchli. — Hrózba starskich kaž džeczí, mordarska bramina, je pschi pschemienjatum wjedrje tež ſétha naſchu woſadu domapytala a hromadži swoje wopory we Serbskich Paźlicach. Bóh chęć ſo ſmilic a tutón prut ſkoro wot naſ wzacž, kotrejž lěto wot lěta starskim tejko ſylzow wutkocži!

Z Drezdjan. Kral Albert a pryne Jurij běſchtaj psched krótkim pola fejzora Wylema, z kotrejž a druhimi wjerchami ſo na hoňtwach pola Hubertusſtocka wobdzěſchtaj. — Kral a kralowa ſtaj zaś hród w Strehlenje wobczahnyloj. — W Drezdjanach je Lóbjo z brjohow wustupiło.

Z cyloho swěta.

Němska. Ruski minister v. Giers je psched krótkim we Warzinje pola wjercha Bismarka pobyl a pschez Berlin, hdyž bu wot fejzora Wylema pschiſaty, ſo do wina a Italskeje podal. Chedža w tajkim wopycze nowe wobſtruczenjo europskoho měra ſpóznacž, hdyž ſo hrožace powjescze wo muczenju

miejz Austrije a Francózskoj z jeneje strony, a Němstej a Awstriju z drugoje strony zhubicz njechadža. — Němstsi rajchstag je tónle tydženj zas so zhromadžil.

— Rēch Rhein a Main a naboczne réki maja wulku wodu a su cykle krajiny powodžile, tež haczenja je woda tu a tam pschedreča. Kölñ, Düsseldorf, Frankfurt nad Mainom, Koblenz a druhe města su we wulkej muzy. Wokoło Rüdesheimia je woda cykly kraj pschitryka, jeno wjerški schtomow su z wodą widżecz. Schkoda je njeśmierna! Muza wulka! Ludžo njeſu žani wo živjenjo pschischi. Nowisze powjescze praja, zo woda zas spaduje.

— Pruska. Za prénjoho pschedsydu pruskoho sejma bu v. Koller (konserwativny) z 390, za drugoho v. Heerman (centrum) z 316 a v. Benda (nationalliberalny) z 216 głosami wuzwoleny.

— W Mnichowje je hrabja Ludwik Arkon-Binneberg wumrjet. Njebočejzki, w najrjenskich lětach wotwołany, bě wulcy zaſlužbny wo katholske živjenjo w Bajerskej.

— W Mnichowje chcedža nowu cyrkę w swj. Haninym pschedměscze za 1 milion markow twaricz. A tomu da měszčanska gmejna 100,000 a statna kaſa 600,000 m.

Awstrija. W Tyrolskej bu 23. nov. sejm wotewrjeny, kij bu dla czeſčich domaphantanjow tohole kraja do časa powołany. Kejžorowý naměstnik praji w sejmie, zo kniežerstwo wbohomu kraje na pomoc pschinidže; hdźż su z wulkim njezbožom džela lěstotkow zniczene, njedyrbja tola wobydlerjo do-wěru zhubicz, dokelž powschitkownia pomoc a njebjeske žonowanjo, kij kraj Tyrol we wulkim horju ženie wopushcziło njeje, czeſčy pruhowaný kraj zas pozbehnu. Po wychnočiſtich wusłedženjach wuczinja schkoda na 21 milionow schěnakow, a živjenjo je zhubiło we powodženjach 51 człowiekow. — Hrabjenka Marija Kalnoky, sotra awstrijskoho ministra zwonkownych naležnosćow, je psched krótkim do klóschtyrskoho zjenoczeństwa fotrow „najswiecziſtcheje Wutroby“ za-stupiſa, zo by swoje živjenjo Bohu a ſłużbie swoich bližjich poſwiezcziſa.

Belgijska. W poslednim čiſle bu zdželene, kajki straschny dołk tónle kraj ma. Su wſchaf wosebje w tymle kraju swobodni murjerjo a druzy libe-njeħanibiežiwe zakħadželi a hisčeże zakħadžeja. Kac tam pjenjezy brója, je z toho widżecz, zo wſchudżom „statne schule“ twarja, kotrež potom prózdne ſteja, dokelž katholſcy starschi swoje džeczi do tychle njewerīwych ſchulow ſtačz njemoža. A tola dyrbja je za swojeje pjenjezy twaricz. Na psch. dyrbjesche jena gmejna za 42,000 frankow nowu ſchulu ſtajiež, do kotrejž žane 6 džeczi njehodži!! — Sami liberalni měnja, zo tuike zakħadženjo dołku hiež njemōže. — Belgiska komora je zhromadžena. Wjetſchi džel zapoſlancow su swobodni murjerjo. Na dnju wotewrjenja buchu, kajki kózdroletne, bože ſłużby w cyrkwi St. Gudula džeržane, wo nich piſaja smějo liberalne nowiny: „Lěto wot lěta pomjeniſcha jo liczba tych, kotsiž pomoc Duchu ſwjatohu za wuradženja proſča!“

Francózskia. Hako nowe plody njewerý a spowrōdzenja piſaja, zo je parizjski präfekt Ostryv porucžil, zo maja kſchije z puczow a pohrjebiſtchęzow so wotstronicz, za to žadasche 5000 fr. pomoch. W Montpellieru su „mlode damy“ (wotroſečace holczata), kotrež tam wychiſtu ſchulu wopptuju, ſo pschedziwo wjednicy ſchule zbehnyk, wokna wubile, zahrodnu zapuscziſe a t. d. Njeje doſč na ſamopaschnoſćach horcotrejnych ſtudentow. Kajki ſplah drje z tutych młodych damow naſtanje? Dale su wſchelake njeměry byle w Lyonje, hdžež ſu dželaczerjow zajeli, kotsiž chcedža dželo wotstronicz, w Lillu, hdžež běchu plakaty pschilepjene, kotrež z palenjom a mordowanjom hacž na hodžinu wěſtym

hroža, w Montceau, hdzej su do třeštiňje so ťamali, brónje a patrony frankyli a t. d. — Katholscy so hisheče řabje hibaja: W Lillu běchu 23. nov. katholscy ze ſewernych krajinow zhromadzeni. — Cyrkej na jswj. Wutro by Že zu ſoweje w parifskim pschedměſeze Montmartre, pschedzivo kotrejz njevěriwcy zahadzeja, kaž bjezrozomni, zdobnje výsche roſeze. Pschinoſki jara nadobnje pschibywaja. Mějachu psched krótkim hízo ſkoro 12 misionow frankow nahromadzennych! To nas pochnuje, zo za baczoňsku cyrkej ſo zas z vjetſchej pröcu ſtaramy, pschetož dyrbimy počazacž, zo pola naš dokonjenju bohuspodoxnoho ſlufka njevěra njezadžewa. — Gambetta je ſebi psched někotrymi dnami z njekežbnosće z pistolu ruku pschetselis. Dalsche powjescze praſa, zo je ſo tež do wutroby tjelis a zo je ranjenjo czeſte; hisheče druži měnja, zo je žonska z vječenjom do njoho tjeliša. — Tež w Parizu maja vjetſche powodženja.

Wſchelzizny.

* Powodženja ſu we wſchelatich městach, woſebje nad Rheinom jara wulku ſchodu načzinile. Poł Düsseldorf ſteji we wodže, dokelž je tež rěka Düssel wuftupila. W Kölne je woda brjohi a haczenja rozdreka a z wulkej mocu do zwérjenca (zoologiskeje zahrody) ſo dobyla, hdzej je wulku ſchodu načzinila. Zwérjata ſteja a plowaſa we wodže! W tymle leſtottku njeje hisheče woda w Rheinje tak wulka byla, kaž w tu khwili.

* W Parizu w cyrkvi St. Denis bu 23. novembra, vječzor w 6 hodž. žadławje wulke a khorobe paduſtwo wuvedžene. Paduſchi běchu ſebi wotlakali, hdny ſtražniſ vječerja a dobuſhu ſo z kluczem i ditrichami do cyrkve hacž k drohotnym wěcam, kotrež w njej z leſtottow ſem ſo khowaja. Šu to z vjetſcha dary předawſkich kralow a druhich wulſkich ſwójbow. Mjez poſtanjenymi wěcamy ſtej dwě jara drohotnej monstrance ze ſlěbra (jená pschez 2 lohcžaj výſoka), 6 kheluchow, 3 kafniti, 7 patenow, 7 kralowſkich krónow z drohimi ſamienjem, wcho hromadze 35 kruhov, kotrež maja hromadze njeſměnu placziznu. — Wo druhim boharubjenſkim paduſtwje piſachu psched dwěmaj nježelomaj z Baderborna, zo ſu w Bömben, tež we Westfalskej, 3 kheluchi, 2 monstrance, 1 drohe ryzwo a wjac małych ſlěbornych krónow a ſceptarjow (wot ſtatuow ſwj. Marije) a t. d. pokranſli.

* Źas nowy ſredk pschedzivo w opivſtwu. — W małym měſcze Rheinprovinc běſche ſo pschekupc do pieža daſ, tak zo dyrbjachu ſkoro kó, vječzor joho domoj wodžicž. Hdny dha ſo junu zas ſam dom namakacž nje-mózeſche, dorviedzechu joho pschedzelojo najprjedy k brodarjej, kiz jomu rjanu brodu a tež wloſy na hlowje cyle wotruha. Takoſto joho ſtajichu do joho duri a zaklinkawſchi čeknichu. Žona wozinjejo ſo njeſmało ſtróži, hdny cyle njeznatoho muža wuhlada, kiz do kheče khablaſche. To pak pomhaſche; pschetož pschekupc taſkle wohidženy wjele nježeli z domu njeſchiidže, dokelž ſo hanbo-waſche, w tym čzaſu pak ſebi piežo cyle wotwucži.

Matał

Naležnosće našoho towarzſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 386. Madlena Pólkowa z Ralbie, 387. bohosłowie Jurij Libš z Prahi, 388.—391. z Konjec: Miklauš Buk, Jakub Matka (Bělša), Michał Čornak, Jurij Kocor, 392. N. z Bělſec, 393. Pětr Bjarš z Čemjeric, 394. Michał Šolta z Dubrjenka, 395. Jakub Hórník z Kulowa, 396. Michał Bräuer z Wotrowa, 397. 398. z Nowodwora: Jak. Šolta, Jak. Dzisławek, 399. Madlena Naglowa z Kanec, 400. 401. ze S. Pazlic: Pětr Walda, Jakub Krawc, 402. Marija Rabec ze Sunowa.

Na lěto 1881 doplać: 469. 470. k. N. z B., N. z Ć.

Za cyrkej Wutroby Jězusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena dań wučinještej 56,140 m. 82 p.

K česći Bożej a k spomoženju dušow staj dale woprowałojo: N. z Ralbic k česći

Božej a k spomoženju khudych dušow: 1 m., N. z Khróscic 1 m.

Hromadze: 56,142 m. 82 p.

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadze: 8190 m. 60 p. — Dale je woprował: njemjenowany 50 p.

Hromadze: 8191 m. 10 p.

Za tyrolskich a korutanskich powodżenych: N. z Bělsec 3 m., njemjenowany
przez k. Vincenca 2 m. 7 p., J. H. z Wotrowa 5 m., P. K. z Kanec 10 m., H. H.
z Khrósc. 5 m., M. C. ze Žuric 1 m. 10 p., M. H. z Wotrowa 3 m., ratański komisar
Dilger z Budyśina 2 m., Boscij P. z Njebjelcic 2 m., gk. z Nj. 50 p., z ralbič. wosady
6 m., z Budyśina 57 p.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam.

Wozjewjenjo a próstwa.

Nascha protyka „Krajan“ na lěto 1883 je skončnje dokonjana a sczele
so z tuthym číškom nashim čeſčomnym expeditoram a druhim deleka pomjeno-
wanym pschedawarjam. Platžizna je kaž hacž dotal jeno 25 pj., hacžruniž je
nowy lětnik wo 4 stronu pschibyl. Zo so za spisanjo kaž wšchēch načwijk
čzačopisow, tak wosebje tež „Krajana“ niežo nježada a njeplacži, je hido hufčiſiho
spomjnene. Naklad sam (papjera, číſhcež, wjažanjo a t. d.) tak wjele wu-
częni, zo dyrbí nam na tym ležane bycz, wšchē exemplare rozpschedacž, zo by
towarštvo na wułozki pschischičlo. Proshumy tohodla wšchēch pschęzelow a spěcho-
warjow naſcheje dobreje węcy, zo chyli so za rozschěrenjo protyki sobu staracž.
Zo by so kupowanjo wułozki, wozjewiamy tudh, hđe je „Krajan“ na psche-
dań. Su to ff.:

w Khróscicach: kaplan Scholka, pschekupc Hörnig-Domanja;
we Wotrowje: farar Herrmann;

w Klöschtrje Marijnej Hwězdž: P. Vincenc;

w Njebjelžicach: pschekupc Kubasch;

we Worklecach: pschekupc Hörnig;

w Różencje: pschekupc Grawsch;

w Ralbicach: kaplan Kummer, a pschekupc Weclich;

w Kulowje: wobſedječ knihicžiſhcežernje Neitsch;

w Radworju: farar Ducžman;

w Budyšchinje: redaktor „K. Poſoła“.

Chcedža-li druzy ff. klamarjo abo wotebjerarjo „Poſoła“ za rozpscheda-
wanjo „Krajana“ so sobu staracž, smy radlubje hotowi, tež jim licžbu exem-
plarow pschipoſlačž, a proshumy wo mału powjescž.

Réd.

We wšchēch expedicijsach „K. P.“ je za 25 p. na pschedań

Krajan.

Katholska protyka za Hornju Lužicu

na lěto

1883.

Katholicki Posł

Wudawa so
prěnju a třećeu sobotu
měsaca.

Plaćí lětnje
na pósce a we knihařni
1 m. 70 p.



Ludowy czasopis.

Wudawany wot towarzstwa Ss. Cyrilla a Methodija w Budyschinje.

Redaktor: Jakub Skala.

Cislo 24.

16. decembra 1882.

Lětnik 20.

Na konci lěta. J. Skala

Unhy čítarjo! pschewodžej mje jinfróč khwisku po podenízenjach tohole svojomu koncej ſo bližacoho lěta. „Katholicki“ rěka a je „Posł“, z tohole ſtejſcheža ma winu wo wšchem, ſchtož naſchu swj. cyrkę naſtrupa, haſko wo ſwojich, tak rjec domjachych naležnoſćach, rěcęz.

I.

Wěćźne wulke a spodźiwe wostanje ſkovo bójſkoho Zaſožerja ſwojeje cyrkwie: „Moçy hele ju (cyrkie) njeſchewinu!“ Rjeje to eyle jaſne wěſtcheženje, zo cyrkę Chrystusowa ženje bjez pſchecžehanja njebudže, zo pak ſo wšchem njeſchecželskim mocam njeporadži, tónile bójſki ſluk na zemi zniciež? W romſkim breviru na džensníſkim dnju (11. dec.) w žiwenju swj. bamža Damasa ſteja ſłowa swj. Hieronyma: „zo je w tamnym časzu cykly ſwēt žaſožecžich ſo džimak, zo je arianſki.“ Arius, tónile krohely bohahaneč, zarazý do ſtrowoho čěla cyrkwie Chrystusowej ſmijertnu ranu, hdyž zaſakle přejeſche, zo je Chrystus syn Boži, werny Bóh. Straſchuy běſche tehdý wotpad wot wěrueje cyrkwie Božee, wjetſchi džél wšchěch ſchecžanow da ſo zaſlepicž a pſchipany žadlawomu bludej. Rjeſmerna ſchoda naſta tehdom cyrkwi Božej. — Někotre lěſtottki pozdžiſho wuſtupi Muhamed z leſnym nowotarſtwom, z dotal znatych nabožniſtow ſkowanym; joho dobyčo bu zrduň wotpad wot Chrystusa, najrjeuſche kežejace wosady wulkich krajow rubichu ſo kraleſtwu božomu, a wotcziſhymyſchi zbožnu wěrnoſć zapanyču do čymy, hórscheje hacž běſche stare pohanſtwo bylo. — A zas někotre lěſtottki, dha pocža ſo zrduň wotpad eyleje na rauſcheje (grichiskeje) cyrkwie pſchihotowacž, kotrejž běchu jeno někotre po zdacžu ſnadniſche winy ze zamokwu wotschecžepjenja, a byruje iei jaſniſcho do wocžow zapisaný byl jeje wukhad, hacž dotal je twjerdze zienočenja ze ſwěrnej ſotru ſo wobarała. — A ſchto many praſiež wo zrduňym wotpadže 16 toho lěſtottka, kotrejž tež naſhich bratrow nam wocuzbni, a tež

do naškoho luboho ludu zacžeri klin dželenja? — Preňi bivid arianisma drje je so hžo dawno zas zhubit ze zemje, tola njewobsteja druhe mjenowane dželenja hishcze dale? Je hnadž konc zrudnoho wojowanja hdže widžec? Wičho tole wopominawski dyrbimy prajic: Spodžiwe su bože wjedženja w joho swj. cyrkwi. Výrnje tež wucženi a nawiđidžici wčhe móžne winy za taſte zrudne podenidženja wunamakaſi, žeňe so tute došpołnje wuslédžic: njebudža hodžec, doníz Bóh sam na ſudnym dnju zaweschk njewotkryje a chłomu čzowiestwu swoje njewuslédzomne wotpohladanja njewozjewi. Tu khwilu ſo nam źda: Cyrkej Khryſtuſowa, tele założenjo na zemi, kotrež ma čłowjekow wožbožic, tele czelo Khryſtuſa ſamoſo, a takle roztorhane! Tola, zo ſo njebichym tole widžo zamolicz dali, abo zo njebichym zadwelowali, je Khryſtuſ ſwojej cyrkwi pſchecžehanja wěſtežiſt: moc hele cyrkej njepſhewinu, po tajkim wěſtym dopokaz za to, zo ſo njepſhestamu pſchecžiwo njej prćowacž.

II.

Tole dyrbjachym do předka prajic, zo bychym tež naſch čžas rozemili. Tež džensniſchi džen ſamakam w ſchužom ſtrachne wojowanjo pſchecžiwo ſwojej swj. cyrkwi. Hladaj, hdžekuli zechceſh, we wčhých krajach, mjez wčhitimi ludami je pſchecžiwenjo, haj pſchecžehanjo božoho kraleſtwia na zemi, katholskeje cyrkwie. „Kulturkampf”, wojowanjo wo zdželanosc̄, ſu njepſchecželojo naſcheje cyrkwie tele pſchecžehanjo mjenowali, hakož by tuta pſchecžiwo zdželanju ludom byla. Wot wičhoho ſpočatka běſče runje katholska cyrkej, kij je ludy z bludow a žadlawoſc̄ow pohanſtwa wutorhyla a wuſtahy, ſkutki wunamakaſa a założiła, kotrež nětko njewera za swoje bjerje. A tajſi „kulturkampf” je mjenje bóle po cykle Europy rozscherieny: Zadyn kraj tu njeje, hdžej njebichu na woſebite waſchnjo katholsku cyrkej podrywacž ſo prćowali a z njej wičhiku wěru, bohabojoſc̄ a pōczciwoſc̄. W Ruskej masz nihiſtow, w Francózkej kommu niſtow, w Italiskej radaſtaw uč (ſpowrōczerjow), w Žirkej ligiſtow a ſenjanow, a w Němſkej ſocialnych demokratow. Ći wičhitch ſu z jenoſo fužoła wuſhli: z njeweru a wotpada wot ſwojeje cyrkwie, wičhitch maya jene wotpohladanjo: wołtarje ſpowalaſki króny rožlamacž.

Korjeni wičhoho zbehania a njespokojnoſc̄e je njewera, wjednicy ſocialiſtow ſo zjawnje hako bježbóžnic hinenju, ruſcy nihiſtow ſo hiſhcze na ſchibjenych ſwojeje njeweru khvala, na pohrjebniſhčza ſtajeja czile njewerivych napijmo: „Ćini ſebi ſiwiſejo prawje dobre a rjane, žana węcznoſc̄ njeje, žane horjeſtaczo (!)”, ſtary Blanqui we Francózkej wubdawa heſlo: „Zadyn Bóh, zadyn kniez!” a italscy bježbóžnic wjazaja ſo zjawnje z djabolom ſamym. Kąž wjednicy, taſ ſu zmyſleni tež jich pſchewiſnich. Wičho to paſ wukhabža z njeweru a ſwobodnoho zmyſlenja, z njepſchecželſtwa pſchecžiwo cyrkwi; njeboh Mallinckrodt mjeſte ſprawje, hdž wupraji, zo je liberalismus nan ſocialiſma. Wot toho časa, hacž ſu pocželi cyrkej pſchecžehacž, jeje kaſinjam ſo ſyjecžic, je tež zbežkarſtvo, njespokojnoſc̄ a njemér wičhudže pocžak ſwoju žadlawu hlowu zbežacž.

A ſhtož je najzrudniſche, mjenje bóle we wičhých europskich krajach ſu knježerſtwa do wojniſkeje truby pſchecžiwo katholskej cyrkwi trubili a z tym wotpokazali runje tu moc, kotraž je jenicžka ſylna doſez, ſtrachnogo zmiija revołucije zadžeržowacž. Katholskej cyrkwi ſu ruch zwjazali, a wona dyrbi ſe zrudobu widžec, kaf jej pſchec wjac džeczi ſo wocuzbni, zo bych ſo lehwa njeduſhnych powalerjow wobſtejachch zarjadowanjow ſchl. Lud, z rukow

duchownych „wuwobodżenj”, je hiżo straschnje swoju swobodu trjebacż poczał. Tak snadż je wudyrjenjo płomienia, kotreż so hacż dotal hiszże poduschnene żħelsie, bliże hacż eżi wocżakuja, kotsiz mèli pschede wschem za tym hladacż.

„Katholiki Bosol” je straschnishe wubuchnjenja so dynjacoho żvežka a najżadlwiſche pschedżhanja cyrkwi Chrystusowej wozjewjal. Mianu-li z krótką wuprajieč, hdże stejm, pohladajmy do jenotliwych kraju.

W Italijskiej, hdżeż bjezbożne ludżiſto (wopićż ze wschoho swęta) same cżieko wulkoħu bamža z hanibithm zadżerjenjom wonjecżej, smedža hiżo radijalne nowinu bjez khostanja hrożycż, zo vatikan a bamža z dynamitom znicża! A knieżerstwo jum sweru pomha, cżieč a nahladnoścż bamža, wyschħoħo wjeċha telsu milionow katholików, chle podryħej. — We Francūziskej su mox hele pschedżiwo Bohu a joho cyrkwi pschedżene. Su tam Boħa wupotazali z psichisati, kschijże ze schulow, sudništow, haj też z pohrjebnisħcżow; na pucżach su boże martry powaleli a lamali, klischtyrskich rjadnikow na drogi wuhnali, miloċċiżne sotry z khorownijow wupotazali. Nekto drje tam knieżerstwo z bojoċże straschnu rēku trochu hacżi — tola podarmo; snadż børziż pschedrejje wona brjohi, zo by chly kraj, haj traſch cyku Ewropu powodžiła a zapuċċiła. Budże dha też lud, kotrjż su wucżili Boha zacpēč a so njeboječ, so někto Grévy-a a Duclerca (pschedżydu ministerstwa) bojecż? — W Belgijskiej bħixu swobodni murjerji najradħiċha cyklu dušċepaqħiżtie katholiskeje cyrkwi zahnal; f’tomu su njevveriwe statne schule założili, f’tomu někto pomocnym duchownym wissitke dolħobdy wotċażuha, zo bħixu jidha f’wipucżowaniu nuzowali. — W Russkiej njejjlu pschedħali katholiku cyrknej pshedżebacż; a hdjh w’tħimle kraju někto njevveriwi nibilistijo wscho powaleja a też trón podrywaja, drje pschedje knieżerstwo podpjeranjo dotal pshedżebaneje cyrkwi, a minister Giers je zaweċże toħobla ze swjatym wótcóm w Riomie rēċċa; tola też w Russkiej njemóže cyrknej żada nu pomoc iċċieč, dōnjiejj jei dospołnu swobodu njevróċa. Tak mōżem hladacż, do kajkhożkuli kraja ħċem: wissħudżom straschnie wojowanjo pschedżiwo katholiskej cyrkwi, też ze strony knieżerstwów. Je to jaśny dopotak za to, zo je katholiska cyrknej prawa Chrystusowa cyrknej, dokelż so na njej tak dospołnie dopjelni weschċenjo našchoho Zbogħnika wo pschedżebanhax, kotreż zmieje tu wutracż.

Też w Němīskiej traje „kulturfampf” dale, najebacż rjane recze wo mierje, kiż so tu a tam skħiċċeż dadża. Dopotak za to je doċċe jaśny: zakonje, kotreż mejachu cyrknej zas trochu wolózieč, a kotreż je sejm zwolił, někto knieżerstwo njevwu jwiedże. Sta a sta wosadow je wosyroczeni, kóġde lětō so njedostaff powjetsha. W paderbornskej diöcesi na psch. wumrje w zańdżenym lēče 37 mēschnikow! Z dželom pschedżejeni namakaja mnożu zaġġu fmajercż. A sħot na jidha mēsto zaftupi? Nekto, pschedeo zakonje to njeħididadż! A tola jeno jene postajenjo tħix, kotsiz maja mōc f’tomu, by dosaha lu, skħoddne zakonje wotstronicż a wissitke hubjenstwo z jenhem dobom zbeħħnyċ. To pak so njeftanje. Za to psħibjeraja, każ so hinal wocżakowacż njeħa, njeħi manistwa a żloġież mjez ludom, kiż żanohu wjac pređowana njeħihschi, żanyha bożiżi fużżbow njevwpħtuje. A hdji by wera a poccżiwoċċ so we wutrobach też hisħeċże kħwiliu zdżerżala, njevveriwe časopis a pismi smedža so dżei wote dnja prōċowacż wera a poccżiwoċċ ludej z wutrobi wutorħacż. Je dżiġi, zo mordarstwa, rubjenstwa, fassixne psħiħi, jebanistwa a njeċċistota straschnie psħibjeraja, zo su jaftwa a kħodji pschedjieni? Hdjiż psched krótkim nad Rheinom straschna woda chle krajinh powodži, a wulke njezbożo wobħdlerjow potrjechi, pucżowasche tam hnydom minister Buttikammer, zo by so pschedpokazał

hacż budże za njezbożownych statna pomoc trěbna. Je to cyłe prawie; ale njeje duchowna nuža cyłego ludu wiele wjetša a straschnijsza? A tej so pschihiaduje bjez smilnośče a bjez stracha! Schto pomhaja wschitke ſłowa, kaž „ludej ma jo wera zdzerzecz”, hdvž ſkutki brachuja? Schto ma jo do toho prajicż, hdvž knieżeństwo fararjow a drugich duchownych wo pomoc żada pſchecžiwo złostniam a z jaſtwom puſcheženym — a na druhej stronje katholickich męſhnikow hdzejkuli móže krijuđe?

Nam pał, hdvž wscho to widźimy a wobkedažbujemy, su ſłowa bójskoho Założerja swj. cyrkwe w pomjatku: „Młoci hele ju njeſchewinu!” Ktęch so zapieraja wschę njeſchecželske moch: znicžiež njebudža móć kraleſtwo boże na zemi, a hdvž budža wschitke nětko wobſtejace kraleſta traſch po čiaſu zahijene a lědwa w ſtaſiñach wopominane, budže tu cyrkę Chrystuſowa ſtač w njezranjenej młodnoſci a moch. Byrnje snadž njerozemili Boże pucze, byrnje njeſwiedželi, čjoho dla Bóh swoju cyrkę pſchecžehacż da, budžmy tola pſchecſwedeženi: Je to k jeje zbožu a k pſchekraſnjenju imena božego.

Zadżewki, k węcznomu žiwjenju pſchinicż.

Arsenius, pſchestejer jenoho kłoschtra, sedžesche w swojej cali a rozmiasne bójskie wérnoſcie. Tu zaſkiſcha kłos, kotryž praji: „Bój, chcu tebi poſkazacž čłowjekow ſkutki.” Arsenius stany a ze swojego wobvylienia wuſtupiwschi, wuhlada jandžela, kotryž joho do leſa wiedžesche, na městno, hdzej muž drjewo dželashce. Tón kładžesche rozačlane drjewo do jenoho brémjenja a ſpytaſche je njeſcž. Tola ſpózna, zo joho moch k tomu njeſoſahaja. Połoži walcžt zaſh na swoje městno, naſała hiſchęcje wjac drjewa a pſchipołoži je k walcžkej. Na to poſpyta tónle hiſchęcje čežſki walcžt z nowa zbehňoč, a hdvž so jomu njeradži, pſchecy wjac hiſcžepow pſchikladowasche. Na to wiedžesche jandžel Arsenija k wilej wodże a poſkaz jomu drugoho čłowjeka, kiž we wodże pſchi wulſtim ſudże ſtejſesche. Do tohole ſuda lijeſche wobſtajnie wodu, zo by jón napjelnisi. Tola ſud mějesche na dnie wulſtu džeru, z kotrejek woda pſchecy zaſh wuběža. Zaſh praji jandžel Arseniej: „Bój, chcu tebi něſhco druhe poſkazacž.” Dowjedže joho k wulſtomu, kraſnomu templej, durje do njoho běchu wotewrjene. Pſchijechajſtaj dwaj mužeſi a chyſchtaj z durjemi do templea nuts, tola to njeſdžesche, pſchetož běſchtaj runje přeti do duri wulſtu čeſanku poſožiſkoj. Hdvž chyſchtaj do templea, storčiſchtaj do njeje a dyrbieſchtaj tohodla wonka woftacž.

Arsenius, so džiwajo na tym, woprascha so jandžela, schto ma to znamjeniecž.

Jandžel wotmoſwi: „Muž w leſu, kotryž pſchec nowe drjewo k walcžkej pſchikladuje, je tajki čłowjek, kotryž ma wiele hréchow na ſebi a by je radý wotbył; dokelž pał žanu prawu pokutu čžinič njecha, dha dže a wobenidže hiſchęcje wjaczy zloho a połoži jedyn hréch k druhomu. Tón, kiž do drjewjanoho ſuda wodu lije, je tajki čłowjek, kotryž drje dobre ſkutki čžini, ale zle z dobrym měſcha, a dokelž zle a dobre hromadže woftacž njeſože, zhubi tež to dobre, ſchtož po ſwojim mějenjenju ze wschę pilnoſciu čžini. Dwaj jěcharjaj, kotrejuz sy na poſledku widział, a kotrajz chyſchtaj do templea nuts, pſched so pał běſchtaj čeſanku poſožiſkoj, to ſu tajey, kotsiž drje sprawnoſcz džerža, tola tu čeſanek swojeje hordoscje njeſwidža. Tajey hordži njeſhadža jo ſamych ſudžicž a ſo ponizicž a tohodla njendu prawy pucz Chrystuſowy, ale woftanu z wonka njebieſkoho kraleſta.”

T. N.

Něchto za starých.

Hdyž bě jendželský princ z Wales hřebeče džecžo, njechalce jemu wot swojeje wucžerki napožený lecion wuknycz, ale klepotasche ze swojimi porstami na wokne. Za khwilu žadasche wucžerka, zo by tola wuknyl. Tola hóležec praji: „Rječam wuknycz.“ „Dha dyrbju waš do kuta stajicž“, rječny wucžerka. Tola hordy hóležec wotmoži: „Rječam wuknycz a njepondu do kuta, pschetoz hym princ z Wales.“ Pödla rožbi z nohu jene wokno. Wucžerka stam a praji džecžu: „Wy dyrbieže napožený nadawt wuknycz abo dyrbieže do kuta stupiež.“ Baň hóle praji: „Rječam wuknycz“ a rožbi pschi tym druhé wokno. Wucžerka zaklinka a komorný skuzownik začtu. Wona jomu poruciž, zo by hólecowomu nanej prajík, zo by tak dobrý byl a horje pschiščol, dokelž ma joho syna dla něchto z nim rěcžecž. Dolho njetraje a princ Albert tu je. Hdyž bě wucžerka jomu wupowjedala, schto bě so stało, wobrocži so nan k swojemu synej a poruciž jomu, zo dyrbí so na nizkí stolcž synycz, dónz wón zaſy njeprčinidže. Po malej khwilcy wróciž so nan a mějeſche bibliju w rukomaj. „Slyšch“, praji princ Albert k swojemu synej, „Schto swatym japoſchtoł Pawoł tebi a wschitkum džecžom twojoho runjecža praji.“ Potom wocžimi bibliju a počaza líst na Galatikich (4, 1. 2): „Tak dolho hacž je herba džecžo, njerozeznawa so wot wotrocžka, byrnje kniez wschitkoho byl; ale steji pod zaſtaracžeremi a zaſtojniskami hacž do jomu wot nana poſtajenoho časa!“ Něk princ Albert swojemu synej praji: „Ty drje ſy princ z Wales, možech hřebeče na wulſku muža wotrocž, možech nědhy po ſmjerči swojeje macžerie, fotruž njech nam Boh hřebeče dolho zdžerži, z kralom cyleje Jendželskeje bycž. Tola něk ſy hřebeče malý hóležec, fotryž dyrbí svojich wucžerjow a swoje wocžehnjerki poſluchacž. Slyšch něk hřebeče jene wuprajenjo mudroho Salomona: Schtóż prut lutuje, hidži swojoho syna; schtóż pak swojoho syna lubuje, khwata jo ho khostacž.“ Potom wza prut do ruky, połazi swojoho syna na stolcž a mějeſche jomu pufi, hdžez ſluſhachu. Potom staji joho do kuta a rječny: „Zow woſtaniesh, zo by ſwoj lecion wukný a to tak dolho, hacž twojej wucžerky Miss Hilliardze ſo spodoba. Njezabudž, zo něk wot svojich wucžerjow a wocžehnjerjow wotwiſujech.“

Tak dyrbjeli pola njepoſluſhnoſeže a druhich njepončinkov starší swoje džecži khostacž a to wot młodoſeže. Žene krute naſchwifanjo tajſich džecži pomha husto na dolhi čas.

T. N.

Wysoke lěta.

Na kóncu lěta ſo pschijodži, zo na ſmjerč ſpominamy; pschetoz kaž tele, tak minu ſo lěta po lětach a předy hacž ſo dohladamy, klepa koſežana ruka tež do naſchich duri. Tej dyrbimy wocžinicž a byrnje njeradſcho chyli. Tež z naſchich ſobuſtawow a cžitarjow ſu w dokonjanym ſečze zaſ někotři do wěcžnoſeže wotpucžowali. Žim čeſečomne a pobožne wopominježo wobkhowamy a nječamý zabycž, iich dusche božej ſmilnoſeži porucžecž. Zo je prawje na kóncu lěta ſmjerč wopominacž, počazuje tež naſcha ſwoj. cyrkę, koſraž na poſlednej nježdželi po Swjatkach a na přenjej nježdželi adventa ſčenijo wo ſkónčerju ſveta nam cžitacž da.

A tola je luboſež k žiwenjeniu nam móćenje do ſtawow zapisana, a přenje, ſchtož ſebi pschi wschelatich pschiležnoſežach pschejemy, je „dołhe žiwenjenjo“. Chcu lubym cžitarjam tudy pschikkad a tež ſredki dołhoho žiwenjenja w malej ſtawiznicž napiſać.

Dwě hodžinje ē połnoch wot Mastrichta zdalena, w dobrej katholiskej krajinje Limburg, leži mała farška wjes Geulle pšchi rěcy Maas. Tam wumrje w lécze 1586 farar, kiž bě 1486 jako młody měchnik do fary pšchicžahny, potajkim połne 100 lét jako duchepastyr w tejsamej wosadje skutkował. Rěkaſche Anton Haasech. W lécze 1461 rodžený bu w swoim 25. lécze farar a doſczahny starobu 125 lét. Hischče džensniſki džen powiedaja ſebi ludžo wo duchownej a czelnej czíloſci swojego něhduschoho fararja tež w joho wyſokich létach.

Każ paſ hiſchče dženſa ſo ſtawa, taſ tež běſche w ſchěſnatym ſtſtoſku, haj pſhce, taſ doſko hacz je wjac čłowjekow na ſwěcze bylo, džzli dwaj: powiedaja a powiedachu tehdom taſ rady zle wo swoim ſobucžlowjeku. Tež naſhomu doſtojnemu měchnikę ſo taſ dženče, hdyž bě 73 lét starý. Dofelz jomu pócežiwoho žiwjenja dla ničo poroſowacž niemôžachu, dyrbjeſche pſcheſtarjeny bycz za wobſtarano swojego farſkoho zaſtojnſtwa. Tuž pſchińdže ze wſchelakimi njeprawymi powieſczemi pochnutý generalny vikar z Lütticha, do kotrejž diöceſy tehdom wjes ſluſchęſche, do Geulle a ſpominacše w swojich rěčach na wyſoku starobu a dawno zaſlužený wotpočzink. Tola farar bórzy pytny, kaſ na času je, a wopraſcha ſo generalnho vikara: „Kaſ starý je najdoſtojnisički kniež biſkop?“ Wotmołwienjo bě: „Dobre 75 lét.“ — „Kaſ starý bě bamž Alexander VI., hdyž pſched 11 létami wumrje?“ Generalny vikar dyrbjeſche wotmołwicž: „Skoro 73 lét.“ — „Dobre“, praji farar, „hdyž móže naſch biſkop z 75 létami hiſchče cyku biſkopſtu wosadu, hdyž móže bamž z 73 létami cyku cyrkę wjesć, dha njeſtym tež ja ze ſwojimi létami pſcheſtary za jenu ſnadnu wjes.“ — A generalny vikar dyrbjeſche hicž, kaž bě pſchischoł.

Po někotrych létach pſchińdże biſkop ſam do Geulle, zo by ſwojego najſtarſchego fararja wopytał, abo lepje, zo by ſo pſchepoſkazal, hacz dha je tón wopraſdze, kaž prajachu, wo ſwoj ſtrony rozom a chle na džecžace pſchischoł. „Mjeniujče mi ſwiate ſakramenty“, praji biſkop staromu fararje. Tón pocža: 1. Eſchězenia, 2. najſwjeczjiſki ſakrament woltarja, 3. pokuta a t. d., pſhce paſ jenož 6 ſakramentow imenowaſche, hacz runiž jomu biſkop dwójcy, haj tſi krócz wopſjetowacž da, dofelz ſtajnie druhi ſakrament, firmowanjo, wuwostajesche. Skónčnje jomu praji biſkop: „Wž džen pſhce ſwiate firmowanjo wuwostajesče.“ Farar paſ wotmołwi: „Wém drje to, ale wjele lét hžo žadyn biſkop wjac do Geulle firmowacž pſchischoł njeje, a tuž ſym ſebi myſlil, zo drje je tónle ſw. ſakrament wot cyrkwe zbehnjeny.“ — Biſkop ſpózna, zo zawérno starý kniež rozom zhubil njeje.

Hiſchče džensniſki džen wiſa wobraz staroho fararja, z woliſom mołownych, we Geulle na farje. Spodn wobrazu paſ ſteja ſpodiwne ſłowa, kotrej chciu ſwojim czitariam tudy pſchidacž, zo zbonja, kaſ móža tež woni wyſoke léta doſczahnyč. Napis ma ſo taſle: „Antonius Haasech, primus pastor Gulensis, in diœcesi Leodii, 100 annis vixit pastor; ætatis 125. obiit 1586. Rogatus ab episcopo, qui vitam adeo longævam duxisset, R. se trium abſtemium ſemper exſtitisse, videl. mulierum, ebrietatis et iracundiae.“

To reka po ſerbſku:

„Anton Haasech, preñi geulski farar we diöceſy Lüttich, běſche 100 lét živý jako farar, wumrje we ſwojej starobje 125 lét 1586. Brachany wot biſkopa, kaſ je žiwjenjo taſ doſko dokonjal, wotmołwi, zo je tſjoch wěcow ſtajnie ſo zdžeržał, mjeniujcy njeſtym pſchischoł, wopſkſtwa a hněwa.“

Su to zawérno tſi ſredki, zo by nic jeno doſko na zemi, ale tež do wſcheye wěcznoſće w njebeſach mož živý bycz.

Z Lujzich a Sakskeje.

Z Budyschina. Srjedu 13. decembra staj na tudomnym tachantskwo kandidatoj měščništwa k. Jakub Bart z Kukova a Franc Čžornak z Budyschina, wobaj Serbaj, zjawné pruhowanjo kvalobnje wotpožiſtoj. Za přeni džel pruhowanja, kiz je ze zakonjom wot několých lét sem we Sakskej poruczený (z filosofije, swětnych staviznow a němskeje literatury), běſche halo statny komiſſar schulſki tajny radžicjeř kniez Vor nemann z Drežđan wot knježerſtwa wotpóſlany, a knj. seminarſki direktor Blumentritt halo examinerator postajeny. Druhi džel z bohosłownych (theologiskich) wědomoſćow wotdžeržachu sobstawy wysokodostojnoho budyskoho konſistorſtwa. Džakujemy ſo Bohu, zo zas dwě nowej duchownej moch ſo nam pſchijotujetej.

— Na tudomnym katholſkim wucžerſkim seminaru wotbywachu ſo 4. a 5. decembra pruhowanja młodych wucžerjow. Dostachu z nim mólbokhmanoſć ſk.: Ludwik Neubner, wucžer w Drežđanach, Karl Rehorf, wucžer w Lipsku, Richard Raſpar, schulſki vikar w Grimma, Jurij Lukash, wucžer w Friedrichſtacze, Paweł Peč, wucžer w Drežđanach a Karl Bernet, schulſki vikar w Seitendorfje.

— Niedzelu 10. decembra mějſche ſo w ſali tudomneje tachantskeje ſchule koncert katholſkich wucžerſkich seminaristow ze ſpěvom a hudžbu k lepſhomu žitawſkeje cyrkwe. Powiſtitkowne pſchipóznačo pſchitomnych hōſczi ſwědečeſche za to, kaf wuſtojnje ſu młodži wucžomce ſwoju wēc wuwjedli.

Z Radworja. Pjatki 30. novembra ſo z naſchimi nowymi pſchězelemi přeni krócz k božim ſlužbam píſkaſche. Džekane ſu wot bratrow Emila a Bruno Žehmicha pod nawjedowanjom jeju nana k. E. Žemicha* z Drežđan. Maja 14 klinežatych registrow (Principal 8', Rohrflöte 8', Gambe 8', Oktave 4', Gemshorn 4', Quinte 2 $\frac{2}{3}$ ', Oktave 2', Míxtur 3 krócz, Gedakt 8', Flöte 8', Zugara 8', Rohrflöte 4', Subbaſ 16', a Principalbaſ 8') z dwemaſ manu-alomaj. Nowe pſchězele ſu ſo, ſhtož dželo, twar, zwucžnoſć atd. naſtupa, po rozjudženju seminarſkoho wyschſchoho wucžerja k. A. Bergmanna z Budyschina hacž nanajlepje radžile a ſu powiſtitkomne ſpodobanjo a radoſež wubudžile. Njech dha wjèle ſplaham pobožne kherluſche k njebjefam pſchewodžecz pomhaja.

H. D.

Z klóſhtra Marijneje Hwězdy. Snadna knjeni abbatissa kordula bu 1. decembra ſwiatocžne pohrjebana. Kondukt wjedzene ſk. probft dr. Giselt z affiſtencu klóſchyrſkich duchownych we pſchitomnoſći ſk. seniora Kuežanka, ſk. probfta Antera z Lubana, ſk. probfta Rivařda, nimale wſchich patronatskich a několých druhich duchownych. Cželo bě najprjedy w knježnjacej kſchiznej klapali ſtajene bylo, hdžej bu w pſchitomnoſći wſchitklich knježnow požohnowane a po kſchiznej khódbje hacž k cyrkwinym durjam wot knježnow doniesene. Tam wotewzachu klóſchyrſcy hajnich kaſchcz, wudebjeny ze ſtabom, kſchizom, emblemami a wěncami a ſtajichu jón ſrijedz cyrkwe. Tam bu najprjedy ſpěwane requiem a na to ſta ſo tſikročne wukrjepenjo pſchi ſpěwanju wjèle psalmow a modlitwom. Potom bu kaſchcz z nowa wot knježnow a duchownſtwa pſchez kſchizmu khódbu na knježnjace pohrjebniſčzo donieseny, hdžej minohoſež pobožnych pſchewodžerjow hižo čžaſkaſche. Po dlejsich ſpěvanjach bu kaſchcz do wuſadžanoho rowa pſchězeny. Pſchitomni běchu tež bohot knjež

* Wot njoho ſu tež pſchězele we Woſtrowcu, Grunawje, w klóſhtrje Marijnej Hwězde a we katholſkim seminaru we Budyschinje twarjene.

z Bosern, sušodne zemjanstwo, někotři vyschšchi zaſtojnici z Kamjenca a zaſtupeři meštov Kamjenca, Kulowa a Bjarnacžic.

Z Khróscjic. Rjeboh kubler Petr Cyž z Prawocžic je ſwojej farſke cyrkvi a ſchuli w Khróscjicach nadobný dar po 600 markow wotkažal. Z wulkim džakom to farſka a ſchulſka woſada wozjemjatej a duſchu wotemrjetoho modlitwam vſchech woſadnych poruczatej.

Z Kamjenca. Kaž ſkýchimi, chce tudomny pſchekupc knj. Leſcha wot nowoho ſéta „Kath. Boſol“ za Serbow we Kamjenicu wudawacž. Džakujem ſo tutomu knjezej do předka za joho luboſež, kotrūž halo horliw h Serb ſwujim ſerbſkim frajanam wopokazuje, a proſymy Serbow ſchpitalki je woſadi, zo chyli ſo ze ſkazanjom na naſch čaſopis pravje nadobnje woſadželicž. Wjèle iſh čini wěc tuňſhu!

Z Drežđan. Njedželu 3. decembra mjeſeche naſha „Šednota“ lětufchu generalnu zhromadžiznu w ſwojim lokalu (hôtel Boulevard), njedalo ko kſhijz neje cyrkvi. Zhromadžiznu wjedžeshe pſchedsyda k. Glaw ſch I. Wón dawasche nadrobnu rozprawu wo towařtſtoje (tjž ma nimale 50 ſobuſtawow) a joho wjelach a pſchednoſchkaſh w minjenym lécze. Dale dawasche k. inspektor Jurij Wagner rozprawu wo poſkladnič, z kotrejež tež zhonichim, zo je ſo po ſtatutach dani nahromadženoho maloho kapitala ſtarymaj hódnymaj Serbomaj dala. Tež piſmawjedžer pſchedpoſloži woſchérne piſane aktu atd. Piſci nowowolby buchu wſchitej tſjo zaſtojnici towařtſta z nowa wuzwoleni. Woſebitu zaſlužbu wo towařtſto ma k. wuejer Rößler, rodženy z Buduſchina a toho dala ſerbſki rozmjach, kotrūž ſobuſtaw w ſpěvje rozwuežuje. Dale bu ſweđen a bal towařtſta za wěsty dženjanuara poſtajeny a ſkóčnje ſklađowachu pſchitomni hiſhce za bacžonſku cyrkvi. Nječ towařtſto wuzitnje dale ſkutkuje!

M. H.

— Wo młodym pryncu Albertu (najmlôdſchim synu prynca Jurja), tjž je hízom dolhi čas khory, piſa „Dresdner Journal“: Tež w zańdženym mjeſacu wróćzachu ſo čaſecjizho krawjenja pola prynca Alberta, a polepſchenjo khoroho prynca njemože ſo ſpóznacž.

3 chloho ſwěta.

Němſka. Rajchstag je wot knježerſtwa dostał pſchedlohu wo dwělětnym etacie (t. r. zo ſo pſchehlad dohodow a wudawkow kejzorſtwa nic wjac na jene ale hnydom na dwě lécze wurađi), tola wjetſchina zapoſlancow je pſchedcjiwo namjetej. — Dale ſu w rajchſtagu namjet wurađowali, zo by ſo njevinowacze zaſudženym a na pſcheytowanjo zajathym někajke woſtrunanojo njevinowatohu khofstanja poſtajilo; wjetſchina zapoſlancow je za to, knježerſtwo pak, kaž ſo zda, nic. — Konſervativna ſtrona je jara dobrý namjet ſtajila, zo dybci ſo na burſy dawk dawacž, tjž po vysokoſeži pjenježnych ſumrow roſežje (procentuale Börsensteuer). Z tajkim dawkom burſy, tjž by jenož bohacjih trjechil, by ſo 50 milionow dohodow kóžde léto dobylo. So rozemí, zo budže centrum za to, dokelž je hízo dawno za to wojovalo; knježerſtwo ſo namjetej jara pſchikhilež njezda; bohacjí pjenježnicu pak ze wſchej mocu na pſchecžo dželaja. — Wjeh Bismarck je ſo z Varzina do Varſina wróćil, tón króćz z wulkej brodu. — Na rajchstag je cyla ſyla peticijow za zbehnjenjo nuzowanoho ſchczępjenja pſchischla; tajke peticije léto wot léta roſtu, dokelž je pſchec dale a wjac tež wuſtojných ſkarjow, kotsiž praja, zo ſchęze pjenjo nic jeno njeponha ale tež ſchlodži.

— W pruskim sejmje bu we wschelakich wurabżowanjach tež na to spominane, kaf wjele vagabundow po Němskej wokoło czaha, a kaf ma so tomu zadżerwac̄. Ze wschém prawom Windhorſt na to spominasche, kaf je zanje-rodżene nabożne woczehnjenjo ludu w njewěriwych (falkowych) schulach wina na tym, zo tejsko lénjoho dundanja a njeporjada mijez ludom knježi. Minister Buttkammer zaſtupowasche ſchule předadawſchoho ministra Falka. Z rěcze jara ręczniwoho a drje najbóle wusmijatoho zapóſlance (v. Černy) pat' zhonimy, ſtož hſchče wjedzeli njeſmy, zo ſu centrum a katolikojo wina na tym, zo tejsko próždnikow po swěcze czahaja! Na czim težto my hſchče wina njebudžemy?

— K podpieranju powodžených nad Rheiñom, kotsiž maja wjele milionow ſchłodv, ſu we wschēch městach Němskeje wubjerki ſo tworili, zo bychu z darami nuzu wobſchodziennym wołozili. Tež w Budyschinje je taſki komitet zefupiſ. — Dwaj pôlskej zemjanaj Bronikowski a Wierzchaczewski ſtaj w Gostynje z protestantiſma do katoliskeje cyrkwe ſo wróćziloſ.

Awstrija. Kaž minister zaměřeza, ſu ſo rafuske finançy jara poſepſhiſe, tak zo móza ſo tam kónca dotalnoho deficit nadžiyez. Dokhody wosebie z pôltov, telegrafow, železnicow, tobakowohu monopola a druhe ſu ſo powjetſchiſe.

— W Prazy ſu 8. decembra, na ſwjedzenju njeblaſtowanego podjecza ſvj. Marije, w cyrkwi „na Škowanach“ (Gmaus) wulku ſwiatoczoſež měli. Benediktinojo z Beuronu, kotsiž něchtó lét klóſchtyr, kif bě dotal ſkoro wopuszczeny, wobſhnu, ſu staroſławnu cyrkzej ze zaſtarſkim khaſalem porjedžec̄ poczeli. Poſojea cyrkwe, woſtarje a fejžorowa khaſalka ſu hižo kraſnje wobnowjene. Do ſvj. Marijene khaſalki bu na ſpominenym dniu cžeſčomne ſwječo Macjerje Božej ſwiatoczoſežne a k cžeſčowanju powyltchene. Šwječo je po wjeleczeszenym ſwječecžu ſvj. Marije w ſchpanſkim měſeče Montſerrat late a khowa ſo hižo na 250 lét w tuthym klóſchtrje (je to čorna ſvj. Maria). Šlavnosć mějſte arcybiſkop ſam, kardinal wjerch Schwarzenberg.

— Chla ſchłoda, kotrūž je powodženjo w Tyrolſkej nacžinilo, je ſo na $38\frac{1}{2}$ milionow markow woblicziła. — Tyrolſki ſejm je wobzamkný, cyly kraj do zakita ſvj. Jana Nepomuckeho porucziez, zo by ze zaſtupnej proſtitu tohole patrona psched podobnym njezbožom zakitanu woſtał. K tomu je ſejm w mjenje cyloho kraja ſlub czinił, zo ma kóžde léto nježelu po ſwjedzenju ſvj. Jana tónle ſwjedzeń po móžnoſeži ſwiatoczoſež ſo wobençz.

Italska. Ruski minister Giers je tež pola bamža audiencu měl a pječa wo pomoc pschečzivo nihiliſtam proſyk. Ma to wopyta tež bamžowoho ſtatninho ſekretara, kardinala Jacobini-a.

Francóziska. Republikanojo ſu trochu pozastali we ſwojim njemdrjenju pschečzivo cyrkwi, poczinaja ſami ſežehwom ſwojoho zaſkadženja ſo bojez. — Gambetta je ze ſwojoho ranjenja cžeſey khoty. — Starý czeiwienny republikan Louis Blanc je wumrjet, joho poſrjeb bu ze ſtatnych ſredkow zapłaczeny: czim hórschi něchtó w Francózkej je, czim bóle joho tam knježerſtwo czeſczi.

— W Parizu je psched krótkim advokat Lachaud wumrjet. Wón běſhe ſwérny syn katoliskeje cyrkwe. W lécze 1818 rodženy doſčahny ſtarobu 65 lét. Hako ręcznik běſhe jara wuwołany a pytaný, dokelž ze ſwojej ręcze wschitſich dobu. Husto ſtejſe po ſudniſkich jednanjach požđe wječzor, hdyž běchu cyrkwe próždne, tam pschi ſtolpje; hdyž bě grudne ſudniſke podeňdženja wopuszcził, poda ſo na ſwojate měſino, zo by ſo woſkhal a poſhlinił.

Turkowſka. Sultan, kaž piſaja, poczina pschemuſleny bycž. Zda ſo jomu, zo je ze wschēch ſtronow z njepſcheſelemi wobdaty, kotsiž jomu za

žiwenjom du. Za 6 dnow je dwójcy cykla ministerstwo pschemeník. Stajne ma pschi sebi někotre nabite pistole, zo by so zakital. Njeje wšak so jomu tež derje schlo, Serbiku, Rumunsku, Čzornohórsku, Bošnásku, Bosnijsku, Hercegowinu, Thessalissku, Epirsku, Tunis a někotre mjenische krajiny je zhubil a některas Egyptowsku.

Egyptowska. Arabi pašcha je k smjerci wotsudženy a wot sultana na to waſchnie wobhnadžen, zo so na čas žiwenja z Egyptowskeje wupokaza.

„Božowna Amerika!“ budža wšichcich prajic, hdvž žbonja, zo w ameryckich swobodnych statach na to mysla, dawki ponizic; wſchudžom druhdže je ręcz wo powyſchenju dawkow.

Wſchelcizm.

* W dreždanskim wumjelskim rjemjeñiskim domje je so budystkomu bližiarstwu wulka czeſc a khwalba doſtała. Hako ſoho majestoscz kral Albert ze swojej wysokej mandželskej wutoru 5. decembra tamniſku wustajeniu wopyta, doby sebi mjez wustajenymi wěcam i wobejie jedyn piſny pult spodobanjo kralowny, tak zo jón wona za so kupicž da. Tónle piſny pult je wot budystkovo bliđarja Barthela, rodzenoho Serba, wudželany, kotryž bě so přeni raz z dreždanskimi tyſcherjemi nericž ſpatal a hnydom tefko zboža měl, zo bu joho dželo wot kralowny wuznamienjene.

* W zařízenym lécze ſu na lipſtowskej univerſicze ſcheczo ſtudentojo ſebi žiwenjo wzali; ſedmy panj w duellu. Zdjelanoſcz a wuczenoſcz njeponaha psche vſchecziwo njerozomej a zloſci.

* W Hamburku změja w krótkim wustajencu džecži, kajkež ſo hijo dleje w Americy wotbhwaja. Džecži hacž do thoch lét ſo pschipuſchča a najrjensche doſtanje 300 m. myta. Spodživne dyrbja to maczerje byč, kotrež ſvoje džecži do taſichle wustajencow dadža; a hiſhče ſpodživniſchi mužojo, kotiž ſwojim žonam tajke něchtto dowoleja.

* (Mandželska ſwéra.) Tigranes, armeniſki kral (pohan), bu wot krala Perſow Chra pschewinjeny a ze ſwojej mandželskej jaty. Wulkomyslny kral Cyrus pak jinaj zajecžo, hdžez móžesche, wolóžesche. Něhdhy ſo praschesche Cyrus armeniſkoho krala, ſchto drje by za wuſwobodženjo ſwojeje mandželskeje placit. „Moje cykla kraleſtwo bych dat“, wotmołwi Tigranes, „hdhy by hiſhče moje bylo. Dokelž pak je mi wzate, bych rad ſwoju krej a ſwoje žiwenjo za nju dat.“ Hluboko hnuth dari Cyrus wobémaj zas ſwododu a kraleſtwo. Tigranes chyſche potom junu wot ſwojeje mandželskeje ſkyſhcež, ſchto wo kraſnoſeži a wulkoſeži móčnoho perſifloho krala měni a hacž je joho pychu wobkedybowaſa. „Mój luby“, wotmołwi ſwérna mandželska, „wot toho čzaja, hacž běchmoj jataj, njejšym ani myſle ani wocži na niežo druhe zložila, hacž jeno na toho, kiz běſche hotowy, tež ze ſwojej krewju a ze ſwojim žiwenjom mie wukupicž!“ — Tak praji pohanſka žónka. A ſchto praji kſchecžan, za kotrehož Zbožnik nic jeno bě zwolniwy, ale wopravodže krej a žiwenjo poda, zo by joho a wſchecich čłowjekow z najhórschoho zajecža wukupit?

* Šchto nětčiſchi měr plací? Za čas mera ſteji na cykle zemi 6 milionow wojakow pod brónju. Tele stajne wójsko plací kóžde léto na 3 miliardy markow. Za wójnu móže 43 milionow wojakow pod bróni stupicž.

* „Zenož žanych jezuitow!“ tak prajesche psched ſtěami tež francózski marſchal Bugeaud w Alžirje, hdvž ſo runje jara khwalobnje wo ſpomožnym

skutkowanju wuſtawa wupraji, tif běſche paſ — ſchtož marschal njewědžesche — wot jezuitow wjedžen. Marschal njenujcy ſo rozrěčowaſche z alžirſkim biſkopom wo ſyrotnym wuſtawie, kotrž jezuit Brumauld z wulkim wuſpěchom wjedžesche, a praji na kóneu: „Daję ź Francózkeje prawie wjele měſchnikow ſtroczenjenju tudomneje mlodoſeže pſchińcę, ale jenož žanych jezuitow, ale tajlich knježich, kaž je wysokodostojny kniez Brumauld!“ So poſmiewaſo rjekný biſkop: „Runje tón je jezuit.“ — „Tak?!“ zawaſla zadžiwany marschal, „tuž mi pwołajcę jezuitow!“

* (Wjele kruwów a jenož jedyn wot.) Jednory ale sprawny burda ſwojomu ſynej ſchtudowacż. Tón paſ njehladaſche taſ jara wuczenjo, ale dundanjo. Trjebasche ſt tomu wjele pjeniez a liſt za liſtom po pjeniezy ſegeleſche. Nan myſl, zo je teſko pjeniez nuznje trébnych, napinaſche wſchě moch, zo joho ſpokoji, a někotaſ rjana kruwicžka na drohe „ſtudium“ ſkoczi. Tola z drohoho ſyna njebu wuczenc ale ſlēpe. Hdyž nan ſtōnežnie za tym pſchińdže, rjekný: „O taſ wjele kruwów hym za tohole jenicžkoho woła dacž dyrbjal!“

* (Hdy wumru?) „Miſchrje“, praſchesche ſo wuczomc ſwojoho wuczera, „taſ doſho ſměm hřeſciež?“ — „Tak doſho hacž chcesh“, wotmołwi tutón, „jeno polepsch ſo džen do ſwojeje ſmierzce!“ Wjeſołh wotendže wuczomc, tola na dobo ſo wróci a praſhesche ſo dale: „A hdy wumru?“ — „To tebi njevěm prajiež“, wotmołwi wuczér, „toho dla nimam žanu druhu radu hacž: Zapocžecž, a to hižo dženſa!“

Lucžlane tſhessi.

* Mnozy móhli njebo na zemi měć: taſ paſ ſo zhibuja a wija, doniž ſo jim njebo do cžiſeža abo do hele njeprſchewobroči.

* Boh bjerje druhdy z luteje ſmilnoſcě bohoſcě z bohoſcěmi.

* Cžlowieče, ſyli Boha dla zrudny, dopomí ſo, zo bě Syn Boži na woliowej horje twoje dla zrudny!

* Stupi-li mróčzel pſched ſlónco, njebudže potom ſlónca wjac? A hdyž cžlowiek wěrnoſcz přeje, pſchestanje toho dla wěrnoſcz z wěrnoſczu być?

* Tón je z lutoho pſchecželenja wobozny, druhí z hladkeje pſchistojnoſcě njelepý, tsecži z luteje mudroſcě hļupý!

* Majwyschtha mudroſcě naſtich dnow je to, wjele wo wěcach žwacž, wo kotrých ſo nicžo njerovzemí.

* Dobra budže to kňiha, kotrąž wýſche tincty ſo ze ſylzami a modlenjom píſche.

* Falschne pjeniez — falschna wěra — falschna wah — falschne naſpoje — falschne pojedže — falschne barby — falschne platy — falschne woſmý — falschni pſchecželjo — falschne mjená — falschne čeſcze — falschne rady — falschne aktý — falschne ſredki — falschne klucze — falschne wloſh — falschne zuby — falschne ſtarv — to wſcho by ſo pſchenjeſlo, ale — falschne wutroby — na nihdý nic!

—š.

Naležnosće naſho towarzſta.

Sobustawy na lěto 1882: kk. 403. Jakub Šćapan z Dobrošic, 404. Michał Manjok z Pěſkec, 405. M. Holka, domownik w Prazy, 406—410. z Ralbic: kaplan Jurij Kummer, Pětr Bräuer, Haňza Kórjenkec, Haňza Lubkec, N. Pječka, 411. 412. z Pancic: Jurij Šwejda, Miklawš Horjenja, 413. Miklawš Hetaš z Kanec, 414—416. z Njebjelčic: Michał Pječka, Jurij Kórjenek, Madlena Krawzina, 417. 418. ze S. Pazlic: Khata Šwejdžina, Jur. Hórbaneč hospodař, 419. J. Šćeka z Kamjenca, 420—422.

z Wotrowa: August Richter, Pětr Ćumpjela, Michał Bulank, 423. Marija Pjetasowa z Dreždán.

Na lěto 1881: 471. 472. J. Šć. z Dobrošic, Jakub Buk (Pjech) z Konjec (je so zmylk w kwitowanju stal!)

Dobrowolny dar: N. N. z P. 58 p., M. P. z Dr. 1 m. 50 p.

Za cyrkej Wutroby Jēzusoweje w Baćonju.

Nawdaty kapital a dotal nahromadzena daň wučinjeſtej 56,142 m. 82 p.

K česci Božej a k spomoženju dušow su zas woprowali:

Hako Bože džěćo (hl. poslednje čiſlo!): k. senior Jakub Kućank z Budyšina 100 m., N. z Budyšina 5 m., njemjenowana z Budyšina 1 m. 50 p., khuda žona z Budyšina, kiž z wjesofoscu husto widzi, kak twar rosće 3 m., J. Ž. z Ralbic 8 m., swójba z Khrósćic přez Mikławša Krala z Khrósćic k česci Wutroby Jēzusoweje za khude duše 3 m. a wyše toho hromadu starych z wjetša slěbornych pjenzez, za kotrež smy 8 m. dostali, M. K. z Kh. 50 p., njemjenowany khudy z Budyšina 12 m., k česci najswj. Wutroby Jēzusoweje z radwořskeje wosady 3 m., N. z Budyšina 1 m., J. H. z Wotrowe 30 m., přez k. fararja we Wotrowje H. H. 30 m. a M. W. 5 m., M. K. z Budyšina 5 m.

Wyše toho, hdžež njeje runje prajene k Božomu džesćeu: služowna džówka z Jaseńcy 1 m., Jur. Hórbaneč hospodař ze S. Pazlic 1 m. 50 p., přez k. kapl. Šoltu; jena šulerka na 10. narodnym dnju k česci Jēzus. Wutr. 3 m., po njeboh Mariji Mlyníkowej z Noweje Wjeski 10 m., Mikławš Mlyňk z Hórkow 3 m., knježna Khrystina Natali-ec z Prahi 11 m. — Hromadže: 56,387 m. 32 p.

Přispomnjenjo. Nadžijamy so kruče, zo hišće we mnohich domach našej cyrkwi Bože džěćo přihotujta a zo hišće k nam dojéće njeje mohlo, dokelž je sněh puče zwěl. — Wšak tu Hody hišće njeisu. — Hač do přichodnoho čiſla budža puče derje steptane a w Posole zawěſće zas zwjeselacy rynk darow „k Božomu džesćeu za Baćonsku cyrkej!“

Za cyrkwičku s. Józefa w Hajnicach.

Dotal hromadže: 8191 m. 10 p. — Dale su woprowali: J. R. z M. B. 2 m., njemjenowany khudy z Budyšina („tež swj. Józefej něsto k Božomu džesćeu“) 3 m., z budyskeje wosady 1 m., Marija Mlyníkowa z Hórkow 3 m. — Hromadže: 8200 m. 10 p.

Za tyrolskich a korutanskich powodzenych: N. z Njebjelč. 1 m., njemjenowany 1 m., z Różanta 50 p., M. R. 2 m., M. K. z Khrósćic 1 m., njemjenowany z Kukowa 3 m., njemjenowana přez k. Vincenca 2 m., z ralbič. wosady 1 m., z Bronia 1 m., njemjenowany z Budyšina 1 m., přez k. Šoltu: njemjenowany z Khrósćic 1 m. 50 p., njemjenowana z Khrósćic 6 m. 50 p., J. S. z K. 2 m., M. W. z K. 3 m., M. B. z Kh. 2 m., ze Smječkec 50 p., z Kh.: njemjenowana 5 m. a njemjenowana 5 m., z Hórkow 2 m., J. S. 3 m., M. S. z Njebjelč. 3 m., Jur. Hórbaneč hospodař ze S. P. 1 m., M. L. z Njebj. 1 m., přez k. fararja we Wotrowje: M. M. 3 m., M. W. 2 m., N. N. 1 m., M. K. z Budyšina 2 m.

Zaplać Bóh wšem dobroćerjam!

We wšichčich expedicijach „R. P.“ je za 25 p. na pſchedaní

Krajan.

Katholska protyka za Hornju Łužicu
na lěto

1883.

K n a w j e d ĥ e n j u

za Serbow kułowskeje wosady, zo ma „Krajan“ za lěto 1883 tež pſcheduje
Ernst Wels w Kułowie na pſchedaní.

Stare pjenjezy za zwony twarjomneje cyrkwie buchu w redakciji wotedate wot swýbý z Khrósćic pſchez M. Krala z Khrósćic.

Cjilic̄ Smoleriec knižičskeje w maczic̄nym domje w Budyšinie.